

ANONİM

OSMANLI KRONİĞİ (1299-1512)

Hazırlayan
Prof. Dr. Necdet ÖZTÜRK

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI VAKFI
İSTANBUL - 2000

II. Murad devrinde (1421-1451) ortaya çıktığı kabul edilen Osmanlı tarihçiliğinin II. Mehmed zamanında (1451-1481) geliştiği, II. Bayezid döneminde (1481-1512) ise sistematik hale getirildiği kabul edilir. Gerçekten II. Bayezid devri, daha önce elde edilen siyasî-askerî başarılara az da olsa yenilerinin eklenmesi ve teknik üstünlüğü olan bir donanmanın kurulmasından başka, Osmanlı ilim ve kültür hayatı, özellikle Osmanlı tarihçiliği açısından parlak bir dönem olmuştur. Türk tarih yazıcılığında bir geleneği temsil eden *anonim Osmanlı kronikleri* de bu zamanda ortaya çıkmıştır. Bu kroniklerde, Osmanlı tarihinin yanı sıra, İstanbul ve Ayasofya'nın tarihçesi ile dört halife devri ve müslüman Araplar tarafından gerçekleştirilen İstanbul kuşatmaları da yer almaktadır.

*Anonim Türkçe tarihler*de, Osmanlı devletinin ilk iki yüzyıllık tarihinin değişik dönemlerine dair orijinal bilgiler bulmak mümkündür. Meselâ, Osman Gazi'nin Bilecik-Yenişehir bölgesini almasından sonra (1299), İznik'i kuşatması ve Bizans'a karşı *27 Temmuz 1301*'de kazandığı *Koyunhisar (Bapheus)* zaferi hakkında çağdaş Bizans tarihçisi Pachymeres'in söyledikleri ile *Türkçe kroniklerde* yer alan bilgiler örtüşmektedir.

Rumeli fatihi olarak şöhret yapan Gazi Süleyman Paşa'nın vasiyeti ve ölümünden sonraki gelişmelere dair verilen bilgiler de ilgi çekicidir.

II. Bayezid'in, İstanbul'dan eski başkent Edirne'ye hareketi, yahut Edirne'den İstanbul'a dönüşü, Edirne'de yaylaya çıkması, avlanması gün, ay ve yılıyla birlikte verilmiştir.

Yangın, sel, zelzele (meselâ, 1509 İstanbul depremi) gibi tabii âfetlerle, *güneş ve ay tutulması* gibi astronomik olaylar kronolojik ayrıntıları ile sunulmaktadır.

Çok sayıda nüshası olan bu eserlerin, XV. yüzyıl Osmanlı toplumunda büyük ilgi gördüğü, özellikle halk ve asker tarafından zevkle okunduğu anlaşılmaktadır.

ISBN: 975-498-150-7
Milli Yayın No: 2000-34-Y-0147-202

Anonim

OSMANLI KRONİĞİ

(1299-1512)

Merhum Hocam,
Prof. Dr. Hakkı Dursun YILDIZ'ın
aziz hatırasına ...

Anonim

OSMANLI KRONİĞİ

(1299-1512)

Hazırlayan
Prof. Dr. Necdet ÖZTÜRK

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI VAKFI
İstanbul - 2000

Bu Eser,
Bakanlar Kurulu'nun 20.7.1980 tarih ve 8/1307 sayılı
Kararıyla, kamu yararına hizmet verdiği kabul edilerek,
Vergi muafiyeti tanınmış olan,
TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI VAKFI'nın Yayınıdır.
Her hakkı, mahfuzdur.
TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI VAKFI'nın
Müsaadesi olmaksızın tamamen, kısmen veya herhangi
bir değişiklik yapılarak, iktibas edilemez.

Haberleşme:
Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı
P.K. 94 Aksaray / İSTANBUL
Tel: 511 10 06 / 511 18 33

ISBN: 975-498-150-7
Millî Yayın No: 2000-34-Y-0147-201

SUNUŞ

Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun 700. yılı sebebiyle yapılan geniş hacimli yayınlar içinde genç tarihçilerimize kaynağa inme imkânı veren bu tür eserler önem taşımaktadır. Vakfımız, ilk olarak şeriye sicilleri envanterini ve modern hukuk tasniflerine göre şeriye sicillerinden seçme hükümleri, bir mühimme defterini, âhkâm defterini neşrederek bu sahada önemli hizmetler ifa etmiştir. Ancak bu hizmetler hiçbir zaman yeterli değildir. Tarihimizi kendi kaynaklarımızla kendimizin yazması için arşivlere girenlerin sayısını çoğaltmak mecburiyetindeyiz. Diğer taraftan Rusça ve Çince'de yazılı kaynaklara bizzat inecek elemanların yetişmesi de çok önem taşımaktadır. Bunun için "Tarihçilik" mesleği ilim dalları içindeki öksüzlüğünden kurtulmalı, gençlerimizce sadece bir "öğretmenlik" olarak değerlendirilmekten çıkarılmalı, karışık şekil ve çizgilerin çözümünden başlayarak derin tahlil ve sentezleri başarabilecek beyin gücü yüksek insanları gerektirdiği kabul edilmelidir. Aslında Türk Dili'nin de insangücü ihtiyacı aynı mahiyettedir.

***Prof. Dr. Necdet ÖZTÜRK**, okuyucularımıza ve araştırmacılarımıza yalnız tarih sahasında ürettiği bilgileri değil, tarihî kaynakları da sunarak hizmet eden, beyin gücü yüksek kıymetli bir ilim adamımızdır. Vakfımız yayınları arasında çıkan her iki guruba giren eserlerine bu kitabını da ekleme imkânı bulmuş olmamızdan dolayı gurur duymaktayız.*

Prof. Dr. Turan YAZGAN

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ. V

İÇİNDEKİLER VII

ÖNSÖZ IX

BİBLİYOGRAFYA XIII

KISALTMALAR XVIII

GİRİŞ XIX

1. II. Bayezid Devri Siyasî Tarihine Genel Bir Bakış XIX
2. II. Bayezid Devri Osmanlı Tarih Yazıcılığı XXIII

A. Yazarı Bilinen Tarihler **XXV**

1. Âşık Paşa-zade XXV
2. Oruç b. Âdil XXVI
3. Mevlânâ Mehmed Neşrî XXVII
4. Kıvâmî XXVII
5. Mehmed b. Hacı Halîl ül-Konevî XXVIII
6. Bayatlı Mahmud-oğlu Hasan XXVIII
7. Kemal XXVIII
8. Bihiştî XXX
9. Mevlânâ Rûhî Çelebi XXX

B. Yazarı Bilinmeyen Tarihler:

1. *Tevârih-i Âl-i Osmanlar* (anonim) XXXI
   a) Muhtevası XXXII
   b) Dil Özellikleri XXXIV
   c) Kaynakları XXXV
   d) Kaynak Değerleri XXXVI
   e) Türkiye Kütüphanelerindeki Nüshaları XLII

C. Osmanlı Kroniği (anonim): Metin 3-143

1. Zikr-i Mülûk-i Âl-i Osman 3
2. *Tevârih-i Âl-i Osman* ve Gazavât-ı îşân 4
3. Kısas-ı Gâziyan 5
4. Hurûc-ı Er-tuğrul 6
5. Hâzâ Sebeb-i Te'lîf-i Kitâb 8
6. Osman Gâzi Devri (1299-1324) 10
7. Orhan Gâzi Devri (1324-1362) 17
8. I. Murad Devri (1362-1389) 24
9. Yıldırım Bayezid Devri (1389-1402) 34
10. Fetret Devri (1402-1413) 56
11. Çelebi Mehmed Devri (1413-1421) 62
12. II. Murad Devri (1421-1451) 66
13. II. Mehmed Devri (1451-1481) 85
14. İstanbul ve Ayasofya'nın Tarihçesi ve Yeniden İnşası 86
15. II. Bayezid Devri (1481-1512) 130

Dizin 145-168

ÖNSÖZ

Osmanlılarda tarih yazıcılığı, Osmanlı devletinin kuruluşu (1299) ile birlikte başlamış değildir. Dolayısıyla kuruluştan, XV. yüzyılın başlarına kadar olan dönemde, Türkçe yazılmış herhangi bir tarih kaynağına sahip değiliz. XIV. yüzyıl Osmanlı tarihinden söz eden ilk Türkçe eser, şair Ahmedî'nin (ö. 1412) *İskender-nâme*'sinin sonuna eklemiş olduğu manzum *Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman*'ıdır. Daha sonra yazılan kimi tarihlere kaynaklık ettiği bilinen Yahşı Fakih'in *Menâkıb-nâme*'si ise ne yazık ki bugün ortada yoktur.

II. Murad'ın saltanat devri (1421-1451), Türk kültürünün gelişmeye başladığı, Osmanlı tarihçiliğinin temellerinin atıldığı bir dönem olarak kabul edilir. Bu devirde, Farsça ve Arapçadan tercüme yoluyla Türk kültürüne kazandırılan eserler yanında, Osmanlı tarihini konu edinen kimi eserler de yazılmıştır. Bunlar, kronolojik bir düzen içerisinde olayların çok kısa olarak anlatıldığı, orijinal şekilleriyle elimize geçen *Tarih-i Takvimler* (*Saray Takvimleri*) ile *Fetih-nâme* ve *Gazavat-nâme* türünden eserlerdir.

Fetret devri (1402-1413) hariç tutulursa, tarih sahnesine çıkışından itibaren Anadolu ve Rumeli yakasında sınırları sürekli genişleyen ve aynı zamanda kurumlaşan Osmanlı devletinin tarihinin yazılmasına karşı duyulan ilgi, devletin güç ve kuvvet kazanmasına paralel olarak gelişme göstermiş, bunun sonucu olarak Fatih Sultan Mehmed devrinde (1451-1481) Osmanlı tarihinin temel yerli kaynakları ortaya çıkmaya başlamıştır. Enverî'nin Aydın-oğulları tarihi ile Osmanlı tarihini anlatan manzum *Düstur-nâme*'si, Şükrullah'ın, içinde Osmanlı tarihinin de yer aldığı Farsça bir dünya tarihi olan *Behcetü't-tevârih*'i, Karamanlı Nişancı Mehmed Paşa'nın Arapça yazdığı *Osmanlı Sultanları Tarihi* ve Tursun Bey'in *Tarih-i Ebü'l-Feth*'i bu dönemde yazılmışlardır.

Fatih dönemi, Osmanlı dünya devletinin kurulduğu, ilim, kültür ve sanatta Osmanlı Rönesansının yaşandığı parlak bir devir olmuştur. Fatih'ten sonra oğlu II. Bayezid zamanında (1481-1512) da ilmin değişik dallarında ilerlemeler devam etmiş, özellikle sistematik bir biçimde gelişme gösteren

tarih yazıcılığı, rağbet gören ilimler arasında kendine seçkin bir yer edinmiştir. Böylece, XV. yüzyılda sağlam bir zemine oturtulan Osmanlı tarihçiliği, dinî ve müsbet ilimlerle karşılaştırılamayacak ölçüde, üstelik kendisini yenileyerek devletin yıkılışına kadar gelişmesini sürdürmüş ve bol eser vermiştir.

II. Bayezid devrinde Osmanlı tarihini, devletin kuruluşundan müellifin bulunduğu zamana kadar getiren, genel olarak padişahların siyasî ve askerî faaliyetlerini, eğitim, sağlık ve sosyal hizmete yönelik olarak yaptırdıkları kurumları anlatan, toplumun değişik kesimlerine, yani saray çevresine, askerî zümreye ve halka hitabeden, pek çok tarih eseri yazılmıştır. Bu tür eserler genel olarak *Tevârih-i Âl-i Osman* adı ile literatüre geçmişlerdir. Âşık Paşazade, Neşrî ve Oruç Bey gibi çokça bilinen tarihçilerin eserleri yanında, kimler tarafından yazıldığı bilinmeyen anonim *Tevârih-i Âl-i Osmanlar* da bu yüzyılda ortaya çıkmıştır.

Küçük farklılıklar dışında genelde birbirlerine benzeyen, yurt içi ve dışında pek çok nüshası bulunan anonim eski Osmanlı kronikleri, her türlü sanat endişesinden uzak, XV. yüzyılın sade Türkçesiyle yazılmışlardır. Nüsha sayılarının çokluğuna bakılırsa, o devirde bu tür popüler tarihlere büyük bir ilgi gösterildiği ve zevkle okunduğu anlaşılmaktadır. II. Bayezid devrinde, Osmanlı hanedanının tarihinin yazılmasma karşı duyulan ilgi zirveye ulaşmış, köklü bir geleneğe dönüşen bu çeşit tarih yazımı, XVI. yüzyılda da kısmen devam etmiş, daha sonraki yüzyılın ortalarında ise yerini resmî tarihçiliğe, yani *vak'a-nüvis*liğe terk etmiştir

Osmanlı tarihinin temel yerli kaynaklarını esas itibariyle arşiv malzemesi ile kütüphane malzemesi teşkil etmektedir. Ne var ki, Osmanlı devletinin ilk iki yüzyıllık tarihi için arşiv kaynakları yok denecek kadar azdır. O yüzden, birçok eksikliklerine ve oldukça geç bir dönemde yazılmış olmalarına rağmen, adı geçen yüzyılları kapsayan Osmanlı tarihinin yazılmasında, bütün kronikler anakaynak değerindedirler.

Anonim *Tevârih-i Âl-i Osmanlar* değişik bakımlardan kaynak olma özelliğine sahiptirler. Beyliğin kuruluş yılıyla ilgili çok önemli bir kaydı, Bizans tarihleri yanında anonim tevârihlerde de buluyoruz. Nitekim,

Osmanlı beyliği ile Bizans devleti arasında meydana gelen Koyunhisar (Bapheus) savaşına (27 Temmuz 1301) dair anonim tevârihlerde verilen bilgilerin, çağdaş Bizans tarihçisi Pachymeres'in anlattıklarıyla örtüştüğünü görüyoruz. Rumeli fatihi Gazi Süleyman Paşa'nın vasiyeti ve ölümünden sonra meydana gelen gelişmelerle ilgili anonimlerde, yazarı bilinen tarihlerde yer almayan geniş bilgiler bulunmaktadır. Anonim kroniklerin pek çoğunun harekeli oluşu, Osmanlı tarihinin özellikle ilk dönemlerine dair kimi yer ve şahıs isimlerinin doğru olarak tespitinde araştırıcılara büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Daha da önemlisi anonim tevârihler, yazarları bilinen tarihlerdeki rivayet boşluklarını doldurmaları ve kimi farklı bilgiler vermeleri yanında, yazıldıkları II. Bayezid dönemi tarihi için de hususî bir değer taşırlar. Ayrıca Türk dili araştırmaları yönünden de ilgi çekici olduklarını belirtmek gerekir.

Anonim *Tevârih-i Âl-i Osman*larla ilgili bugün elimizde F. Giese'nin yayınladığı metin bulunmaktadır. *Giese Anonimi*'ne benzer bir yazma Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Biz, yayına esas olarak bu nüshayı aldık ve eksik yerlerini Giese metni ile tamamladık. Türlü yararları olacağı düşüncesiyle orijinal metni, çeviri metnin sonunda vermeyi uygun bulduk. Dizine, metinde geçen yer ve şahıs isimlerinin yanı sıra çok sayıda terim, deyim vb. kelimeyi dahil ettik.

Osmanlı devletini çeşitli yönleriyle inceleyen araştırmalar özellikle son yıllarda büyük bir yoğunluk kazanmıştır. Şüphesiz bu araştırmaların her biri, büyük bir siyasî birikim ve parlak bir hoşgörü medeniyeti miras bırakmış olan Osmanlı devletinin daha iyi anlaşılmasına önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Ortaya konulan bu çalışmanın da bu türden bir yararı olacağını umarım. Bu eserin yayına hazırlanışı esnasında karşılaştığım teknik kimi problemlerin giderilmesinde yardımlarını gördüğüm değerli meslektaşım Dr. Recep Ahıshalı'ya, çeviri metni baştan sona okuma inceliğini gösteren bilgin arkadaşım Doç. Dr. Mustafa S. Kaçalin'e; kitabın basımını gerçekleştiren *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı*'nın değerli başkanı Prof. Dr. Turan Yazgan'a ve *Vakıf* çalışanlarına çok teşekkür ederim.

Acıbadem/İstanbul-2000 Prof. Dr. Necdet ÖZTÜRK

BİBLİYOGRAFYA

AHMEDÎ, *İskender-nâme*, İnceleme-Tıpkıbasım, İ. Ünver nşr., Ankara 1983.

AKSOY, Hasan, "Behiştî Ahmed Sinan Çelebi", *DİA*, VI (1992).

ANHEGGER, Robert, "Mehmed b. Hacı Halil ül-Kunevî'nin Tarih-i Âl-i Osman'ı", *Tarih Dergisi*, Sayı 3-4 (1952).

———, "Türk Edebiyatında Ağustosböceği ile Karınca Hikâyesi", *Türkiyat Mecmuası*, IX (1951).

———, "Selâtinnâme Müellifi Kemâl", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IV/4 (1952).

ÂŞIK PAŞA-ZADE, *Tevârih-i Âl-i Osman*, nşr. Âlî Bey, İstanbul 1332.

———, nşr. F. Giese, *Die altosmanische Chronik des Âşık Paşa-zade*, Leipzig 1929, Osnaburg 1972.

———, nşr. Ç. N. Atsız, *Osmanlı Tarihleri* I, İstanbul 1949.

———, nşr. N. Atsız, *Aşık Paşa-oğlu Tarihi*, İstanbul 1970.

BAĞDADLI İSMAİL PAŞA, *Hediyyetü'l-Ârifîn, Esmâü'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn*, I, İstanbul 1951.

BAYATLI MAHMUD-OĞLU HASAN, *Câm-ı Cem-Âyîn* (sad. Kırzıoğlu Fahrettin, Atsız'ın *Osmanlı Tarihleri* I'de). İstanbul 1949.

ÇİFTÇİOĞLU, N. Atsız, *Osmanlı Tarihine Âit Takvimler*, I, İstanbul 1961.

DANİŞMEND, İ. Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, I, V, İstanbul 1971.

GIESE, F., *Die altosmanischen anonymen Chroniken*, Teil I, Breslau 1922 (*Tevârîh-i Âl-i Osman*, haz. N. Azamat, İstanbul 1992); (Teil II, *Übersetzung*, Leipzig 1925.

[GÜNALTAY], M. Ş., *İslâmda Tarih ve Müverrihler*, İstanbul 1339.

İBN-İ KEMÂL, *Tevârih-i Âl-i Osman, VII. Defter*, haz. Ş. Turan, Ankara 1957.

İNALCIK, Halil, "Osmanlı Tarihine Toplu Bir Bakış", *Osmanlı/Siyaset*, I, Ankara 1999.

KÂTİP ÇELEBİ, *Küşfu'z-zunûn an esâmi'l-kütübi ve'l-fünûn*, II, İstanbul 1943.

KEMAL, *Selâtîn-nâme*, İ. Ü. Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nr. 331.

KREUTEL, Richard F., *Der fromme Sultan Bayezid die Geschichte seiner Herrschaft (1481-1512) nach den altosmanischen des Oruç und anonymus Hanivaldanus*, Viyana 1978.

———, *Haniwaldanus Anonimi'ne Göre Sultan Bayezid-i Velî (1481-1512)*, çev. N. Öztürk, İstanbul 1997.

KISSLING, H. Joachim, "Einige Bemerkungen zur Eroberung Kilia's und Aqkerman's durch die Türken (1484)" (=*Beiträge zur Südosteuropa-Forschung*. Anlässlich des 1. Internationalen Balkanologenkongress in Sofi 26. VIII. bis 1. IX. 1966).

———, "Betrachtungen über die Flottenpolitik Sultan Bayezids II.", *Saeculum*, XX, München 1969 (çev. H. J. Kissling, "İkinci Sultan Bayezid'in Deniz Politikası Üzerine Düşünceler (1481-1512)", *Türk Kültürü*, VII/84 (1969).

KIVÂMÎ, *Fetihnâme-i Sultan Mehmed*, haz. F. Babinger, İstanbul 1955.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu*, Ankara 1972[2].

MÉNAGE, V. L., *Neshrî's History of the Ottomans, the sources and development of the text*, *SOAS*, London Oriental Series vol. 16, Oxford University Press, London 1964.

———, "On the recensions of Uruj's History of Ottomans", *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, XXX (London 1967).

———, "Another text of Uruş's Ottoman Chronicle", *Der Islam*, XLVII (Berlin 1971).

———, "Sultan II. Murad'ın Yıllıkları", *Tarih Dergisi*, Sayı 32 (1983).

NEŞRÎ, MEHMED, *Kitâb-ı Cihân-nümâ*, I-II, nşr. F. R. Unat-M. A. Köymen, Ankara 1987[2].

———, nşr. F. Taeschner, *Cihân-nümâ*, I-II, Leipzig 1951, 1955.

———, nşr. M. A. Köymen, *Neşrî Tarihi*, I-II, Ankara 1988.

NİŞANCI MEHMED PAŞA, Karamanlı, *Osmanlı Sultanları Tarihi* (çev. İ. H. Konyalı, Atsız'ın *Osmanlı Tarihleri* I'de), İstanbul 1949.

ORUÇ b. ÂDİL, *Tevârih-i Âl-i Osman*, nşr. F. Babinger, *Die frühosmanischen Jahrbücher des Uruç (Quellen des islamischen Schriftums*, Hannover 1925; a. mlf, *Nachtrag zu den frühosmanischen Jahrbüchern des Urudsch, Berichtigungen und Verbesserungen*, Hannover 1926.

———, nşr. Atsız, *Oruç Bey Tarihi*, İstanbul 1972.

ÖZCAN, Abdülkadir, "Âşıkpaşazâde", *DİA*, IV.

ÖZERGİN, M. K., "Rûhî", *İA*, IX.

ÖZTÜRK, Necdet, "İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesindeki Tarih Yazmaları", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 63 (1989).

———, "Yeni Bir Anonim *Tevârih-i Âl-i Osman* Nüshası ve Bir Düzeltme", *Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız Armağanı*, Ankara 1995.

———, "II. Bayezid Devri Kronolojisi-*Oruç Bey Tarihi*'ne Göre-", *Bir*, IV (1995).

———, "II. Bayezid Devri Tarihçilerinden Sarıca Kemâl", *Prof. Dr. Fikret Işıltan'a 80. Doğum Yılı Armağanı* (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı), İstanbul 1995.

———, "*Oruç Bey Tarihi* ile Türkçe Anonim Kronikler Arasındaki İlişkiye Dair", *Bir*, V (1996).

———, "*Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*'ların Kaynak Değerleri Hakkında", *XII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1994.

———, "Erken Osmanlı Vekayinâmelerinde Yer İsimlerinin İmlâsı: Malkara Örneği", *Uluslararası Osmanlı Tarihi Sempozyumu Bildirileri"*, İzmir, 8-10 Nisan 1999.

RUHÎ ÇELEBİ, *Rûhî Târîhi* (*Rûhi Târîhi* Oxford nüshası, Değerlendirme, Metnin yeni harflere çevirisi, Tıpkı basım ile birlikte), haz. Y. Yücel-H. E. Cengiz, Ankara 1992.

STEINHERR-BELDİECEANU, İ., "Un legs pieux du chroniqueur Uruj", *Bulletin of the School of Oriental and African Studies,* XXXIII (London 1970).

ŞAHİN, İlhan-EMECEN, Feridun, *II. Bayezid Dönemine Âit 906/1501 Tarihli Ahkâm Defteri*, İstanbul 1994.

Şeyhînin Hüsrev ü Şîrini (İnceleme-Metin), haz. K. Timurtaş, İstanbul 1963.

TEKİNDAĞ, Şehabeddin, "Şahkulu Baba Tekeli İsyanı", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, I/3 (1967).

————, "II. Bayezid'in Ölümü Meselesi", *Tarih Dergisi*, Sayı 24 (1970).

————, "Neşrî", *İA*, IX.

Tevârih-i Âl-i Osman (anonim) Nüshaları:

1. *İbtidâ-i Tevârih-i Âl-i Osman*, İ. Ü. Merk. Ktp. TY. İbnülemin nr. 3202.
2. *Tevârih-i Âl-i Osman*, İ. Ü. Merkez Ktp. TY. nr. 3704.
3. *Tevârih-i Âl-i Osman*, İ. Ü. Merkez Ktp. TY. nr. 587.
4. *Tevârih-i Âl-i Osman*, İ. Ü. Merkez Ktp. TY. nr. 3976.
5. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Süleymaniye Ktp. Vehbi Efendi nr. 1233.
6. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Süleymaniye Ktp. Hüsrev Paşa nr. 386.
7. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Süleymaniye Ktp. Ayasofya nr. 3018.
8. *Tevârih-i Âl-i Osman,* Süleymaniye Ktp. Fatih nr. 4206.
9. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Süleymaniye Ktp. Ayasofya nr. 2705.
10. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Millet Ktp. Ali Emîri, Tarih nr. 144.
11. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Millet Ktp. Ali Emîri, Tarih nr. 1159.
12. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Arkeoloji Müzeleri Ktp. nr. 1331.
13. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Arkeoloji Müzeleri Ktp. nr. 376.
14. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Arkeoloji Müzeleri Ktp. nr. 383.
15. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Revan nr. 1101.

16. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Atatürk Ktp. Muallim Cevdet K-255.

17. *Tevârih-i Âl-i Osman,* Bursa Arkeoloji Müzesi Ktp. E. 50-643/ Süleymaniye Ktp. Mikrofilm Arşivi nr. 1427.

18. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Türk Tarih Kurumu Ktp. nr. 41.

19. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Türk Tarih Kurumu Ktp. nr. 85.

20. *Hâzâ Kithab-ı Tevârih- Âl-i Osman*, Türk Tarih Kurumu Ktp. nr. 117.

21. *Tevârih- Âl-i Osman*, Süleymaniye Ktp. Mikrofilm Arşivi nr. 2765.

22. *Tevârih-i Âl-i Osman*, Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Revan nr. 1100.

23. *Zikr-i Mülûk-i Âl-i Osman*, Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Sultan Mehmed Reşad ve Tiryal Hanım Ktp. nr. 700.

TURAN, *Osman, İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler*, Ankara 1984[2].

TURAN, Ş., "Bayezid II", *DİA*, V, İstanbul 1992.

UNAT, F. Reşit, "Oruç b. Âdil", *İA*, IX.

UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, "Değerli Vezîr Gedik Ahmed Paşa II. Bayezid Tarafından Niçin Katledildi?", *Belleten*, XXIX/115 (1965).

————, *Osmanlı Tarihi*, II, Ankara 1975[3].

YERASİMOS, Stefanos, *Türk Metinlerinde Kostantiniye ve Ayasofya Efsaneleri*, İstanbul 1993.

YINANÇ, M. H., "Ahmed Paşa", *İA*, I.

YUSUF b. ABDULLAH, *Bizans Söylenceleriyle Osmanlı Tarihi(Târîh-i âl-i Osmân)*, haz. E. Sevinçli, İzmir 1997.

KISALTMALAR

a. mlf,	aynı müellif
b.	beyit
bk.	bakınız
çev.	çeviren
DİA	*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*
Ef.	Efendi
haz.	hazırlayan, hazırlayanlar
İA	*İslâm Ansiklopedisi*
İ. Ü.	İstanbul Üniversitesi
krş.	karşılaştırınız
Ktp.	Kütüphanesi
nr.	numara
nşr.	neşreden, neşri
ö.	ölümü
s.	sayfa
sad.	sadeleştiren
TD	*Tarih Dergisi*
TY.	Türkçe Yazmalar
vb.	ve benzeri, ve bunun gibi
vd.	ve devamı
vdd.	ve devamının devamı

GİRİŞ

I. II. Bayezid Devri Siyasî Tarihine Genel Bir Bakış

29 Mayıs 1453'te İstanbul'u fethederek Bizans İmparatorluğu'na son vermiş ve böylece, Türk ve dünya tarihinde yeni bir devir açmış, otuz yıl süren saltanatında pek çok seferi bizzat idare etmiş, bunların hemen hepsinden başarı ile dönmüş, dünya devleti seviyesine yükselttiği devletini idarî, askerî, malî vb. bakımdan teşkilâtlandırmış, ilim ve sanat ehlini himaye ve teşvik ederek Osmanlı kültür hayatının gelişmesine büyük katkılarda bulunmuş olan Fatih Sultan Mehmed, yeni bir sefere çıktığında 3 Mayıs 1481'de âniden vefat etti. Onun hayatta kalan iki oğlundan otuz üç yaşındaki Şehzade Bayezid Amasya'da, ondan on bir yaş küçük olan kardeşi Şehzade Cem Sultan ise Konya'da vali idiler.

Bu iki kardeşten Bayezid yahut *Bayezid-i Velî* savaştan çok barışa meyilli idi. Mütevazı bir kişiliğe sahipti. Felsefeye düşkün olup geçmiş hükümdarların faaliyetlerini okumayı severdi. Gençliğinde serbest bir hayat sürdüğü halde hükümdarlığında ibadete ve hayır işlerine yönelmişti. Dolgun yüzlü, ne sert ne de korku veren görünüşlü, melankolik, hurafeye inanan ve ruhen tembel idi. Taş oymacılığı ile gümüş işlemek ve tornalamak gibi el sanatlarıyla uğraşmaktan zevk alırdı. Astroloji ve teoloji ile sürekli meşgul olurdu ve iyi bir okçu idi. Uzun yıllardan beri şarap içmekten vazgeçmiş ve tamamen mazbut bir hayat sürmeye özen göstermişti. Şehzadelik yıllarından itibaren çevresine zamanın meşhur sanat ve ilim erbabını toplayarak kendisini yetiştirmeye çalışmıştı. Aynı zamanda şair olan Bayezid şiirlerinde "Adlî" mahlasını kullanırdı. Hat sanatında oldukça yetenekliydi. İstanbul, Amasya, Edirne, Osmancık, Geyve ve Saruhan'da sağlık, sosyal ve eğitim hizmetlerine yönelik pek çok cami, medrese, hastahane ve imaret yaptırmıştır[1].

---

[1] R. F. Kreutel, *Haniwaldanus Anonimi'ne Göre Sultan Bayezid-i Velî (1481-1512)*, çev. N. Öztürk, İstanbul 1997, s. XII vdd.; Ş. Turan, "Bayezid II", *DİA*, V, 234-238.

Fatih Sultan Mehmed ölür ölmez devletin ileri gelenleri, Amasya'da bulunan büyük şehzade Bayezid'i İstanbul'a davet ettiler. Ancak, sadaret koltuğunda oturan siyaset ve devlet adamı, aynı zamanda bilgin bir tarihçi olan Karamanlı Nişancı Mehmed Paşa, Cem Sultan'ı tahta geçmesi için gizliden gizliye teşvik ediyordu. Durumu öğrenen yeniçeriler veziriâzamı Tahtakale'de feci şekilde katlettiler (4 Mayıs 1481). Maktul vezirin rakibi İstanbul muhafızı İshak Paşa, başkentte huzur ve güveni yeniden kurmak ve Şehzade Cem'in, ihtimalden uzak olmayan tahtı gasp teşebbüsüne engel olmak için, Bayezid İstanbul'a ulaşıncaya kadar henüz on yaşındaki oğlu Korkut Çelebi'yi "saltanat nâibi" olarak tahta oturttu. Amasya'dan hareket eden yeni hükümdar ancak 19 Mayıs 1481'de İstanbul'a ulaşabildi. Çok iyi yetişen ve edebî kişiliği ile tanınan Cem Sultan, saltanatı ele geçirmekte kararlı görünüyordu. O yüzden Bayezid, tahta çıkar çıkmaz babasından devraldığı siyasî, malî ve sosyal problemlerin yanında kardeşi Cem'in, ülkenin bütünlüğünü tehdit eden isyan hareketi ile on dört yıl boyunca uğraşmak zorunda kaldı. Başlangıçta, Osmanlı devletinin iç meselesi gibi görünen bu isyan hareketi, daha sonra Avrupa devletlerinin de işe karışmasıyla milletlerarası bir boyut kazandı.

II. Bayezid'in saltanatı devrinde geniş çapta fetih hareketlerine girişilmediği, sadece daha önceki statükonun korunduğuna dair yaygın bir düşünce söz konusudur. Onun saltanat dönemi, babası Fatih Sultan Mehmed, oğlu Yavuz Sultan Selim ve torunu Kanunî Sultan Süleyman devrinin göz kamaştırıcı başarıları ile özellikle siyasî ve askerî tarih noktasından karşılaştırıldığında, böyle bir görüşün doğruluğunu tartışmaya bile gerek yoktur. Ancak, kendi zamanı ve şartları içinde düşünüldüğünde II. Bayezid'in hiç de başarısız bir padişah olmadığı görülür. Babası Fatih Sultan Mehmed'in ülkeye kazandırdığı topraklara az da olsa yeni topraklar kattığı gibi, izlediği akılcı politikalar sayesinde, devraldığı sosyal ve iktisadî güçlüklerin üstesinden gelmeyi de başardı. İçte, ılımlı bir politika izleyerek toplumda huzur ve barışı sağladı. Böylece, kendisinden sonra iktidara gelecek padişahlara Doğuda ve Batıda yeni fetihler yapmalarına uygun bir ortam bırakmış oldu.

Bazı devlet ileri gelenleri, kardeşi Cem Sultan'ın saltanatı ele geçirme tehlikesine karşı Bayezid'e İstanbul'dan ayrılmamasını öğütlediler. Ancak o, bu söylenenlere aldırış etmeyerek Boğdan/Kara-Boğdan (Moldavya)'a karşı yaptığı ilk seferini başarı ile tamamladı (1484). Bu seferin sonunda, Karadenizin kuzeybatısındaki Kili ve Akkerman gibi önemli liman şehirleri Osmanlı topraklarına katıldı. Bu suretle Moldavya ticaret yolu ele geçirildiği gibi, Venedikle açık denizlerde rekabet edebilmek için, kurulması artık kaçınılmaz olan deniz filosunda yer alacak gemilerin yapımında kullanılacak kereste Karpatlardan sağlanabilecekti[2]. Macaristanla, Fatih zamanında başlayan savaş durumu Bayezid döneminde de karşılıklı akınlar biçiminde devam etti. Bosna ve Venedik'e karşı yapılan akınlarda önemli başarılar elde edildi. Güneyde Memluklara karşı Anadolu-Suriye sınır bölgesinin denetimi ve Toroslardan çıkarılan keresteyi ele geçirmek için altı yıl boyunca sürdürülen savaşlar, her iki tarafa hemen hiçbir yarar sağlamadı ve geçici bir süre için de olsa 1491 barışıyla Çukurova bölgesindeki bu savaşlara son verildi. II. Bayezid'in takip ettiği dış politikanın önemi bakımından hiç şüphesiz en dikkate değer gelişmelerden biri de Rusya ve Endülüs ile ilk kez diplomatik ilişki kurulmuş olmasıdır.

Şehzade Cem Sultan'ın 1495'te sürgünde iken ölümü ile Bayezid kendisini biraz daha serbest hissetti. Devletin yükselişinin sadece kara ordusuyla değil, aynı zamanda kuvvetli bir deniz gücünün de devreye sokulmasıyla mümkün olacağını gören Bayezid bu amaçla, manevra yeteneği yüksek bir deniz filosu kurdu. Kimi tarihçilere göre Osmanlı devletinin bir deniz politikası izlemesi gerektiğini ilk kavrayan padişah II. Bayezid olmuştur[3]. Padişahın, bütün teknik çalışmalarla bizzat ilgilenmesi, şüphesiz Osmanlı deniz gücünün yararına olmuştur. Onun, Kili ve

---

[2] H. J. Kissling, "Einige Bemerkungen zur Eroberung Kilia's und Aqkerman's durch die Türken (1484)" (=*Beiträge zur Südosteuropa-Forschung*. Anlässlich des 1. Internationalen Balkanologenkongress in Sofi 26.VIII. bis 1. IX. 1966), s. 331-338.

[3] H. J. Kissling, "Betrachtungen über die Flottenpolitik Sultan Bayezids II.", *Saeculum*, XX, München 1969 (çev. H. J. Kissling, "İkinci Sultan Bayezid'in Deniz Politikası Üzerine Düşünceler (1481-1512)", *Türk Kültürü*, VII/84 (1969), s. 849-906.

Akkerman seferlerinde hazır dökülmüş topların gemilerle savaş alanına sevkini emretmesi, o zamana kadar işitilmemiş bir yenilikti. Bu deniz filosunun kurulması sayesinde denizcilikte potansiyel bir güç olan Venediklilere karşı başarılı seferler yapıldı ve iki yıl gibi kısa bir süre içerisinde, 1499/1500, İnebahtı/Eynebahtı (Lepanto), Modon, Koron ve Navarin gibi liman şehirleri fethedildi. Arnavutluk'taki Draç (Durozzo)'ı da kaybeden (1502) Venedik Osmanlılarla barış yapmak zorunda kaldı (1503).

Kimi tarihçilerce, olduğundan daha başarısız bir padişah olarak tanıtılmaya çalışılan II. Bayezid'in izlediği deniz politikaları sayesinde, Osmanlı devletinin Doğu Akdenizdeki hâkimiyetinin temelleri daha o zaman atılmış oluyordu. İdarî mekanizmanın ve bürokrasinin daha düzenli ve verimli işlemesi için "divân" kayıtlarının onun zamanında titizlikle tutulduğu ve bunların daha sonraki benzerlerine örnek teşkil ettiği anlaşılmaktadır[4].

Osmanlı devletinde 1500 yılından sonra meydana gelen iç gelişmeler, dışta şiî Safevî devleti ile olan anlaşmazlık ve bu devletin kurucusu Şah İsmail'in Anadolu'da yürüttüğü propaganda faaliyeti, adamlarından Şahkulu'nun Tekeli ve Antalya yöresinde çıkardığı isyan hareketi (1511)[5] Bayezid'e karşı yapılan tenkitlerin açığa çıkmasına yol açtı. Onun, bütün yetkilerini vezirlerine devretmesi, devlet işleriyle ilgilenmemesi, yaşlılığı ve nıkris hastalığı dolayısıyla sefer idare edemeyecek durumda olması, özellikle taşradaki yöneticilerin ve bürokratların halka kötü davranmaları, keyfî vergi koymaları veya mevcut vergilerin oranlarını yükseltmeleri tenkit edilen konuların başında geliyordu.

II. Bayezid'in, yerine Şehzade Ahmed'i geçirme çabaları, bu konuda bazı vezirlerle görüşerek onlardan yardım ve destek talep etmesi, Trabzon valisi Şehzade Selim ve onu destekleyen yeniçeriler tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Baba-oğul arasındaki Uğraşköyü savaşını (1511) her ne

---

[4] İ. Şahin-F. Emecen. *II. Bayezid Dönemine Ait 906/1501 Tarihli Ahkâm Defteri* (İstanbul 1994), Giriş, s. XV vd.

[5] Ş. Tekindağ. "Şahkulu Baba Tekeli İsyanı". *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, 1/3 (1967), s. 34-39.

kadar Selim kaybetti ise de, bu olay onun saltanat yolunu kapatmaya yetmedi. Bu gelişmeler üzerine, yeniçerilerce hararetle desteklenen Yavuz Sultan Selim'e, babası tarafından bütün hükümranlık yetkileri devredildi. II. Bayezid doğduğu yer olan Dimetoka'ya giderken yolda vefat etti (1512)[6].

2. II. Bayezid Devri Osmanlı Tarih Yazıcılığı[7]

---

[6] Ş. Tekindağ, "II. Bayezid'in Ölümü Meselesi", *TD*, XXIV (1970), s. 1-6.

[7] Osmanlı tarihçileri ve eserleri ile Türk tarih yazıcılığı hakkında genel olarak bk. Necip Âsım [Yazıksız], "Osmanlı Tarihnüvîsleri ve Müverrihleri", *TOEM*, I (1910), s. 41-52; Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, I-III, İstanbul 1334, 1338, 1343 (sad. A. F. Yavuz-İ. Özen, I-III, İstanbul 1972, 1975; F. Babinger, *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke*, Leipzig 1927 (çev. C. Üçok, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Ankara 1982); Köprülüzâde M. Fuad, "Osmanlı Tarihçileri", *TM*, II (1928), s. 564-565; A. Kurat, "Bizansın Son ve Osmanlıların İlk Tarihçileri. Türklerin 1446'da Mora'yı haraca bağlamalarına ait Bizans ve Osmanlı-Türk kaynaklarında verilen malumatın mukayesesi", *TM*, III (1935), s. 185-206; H. Namık Orkun, "Türk Tarihinin Yazılı Kaynakları", *Çığır Dergisi*, Sayı 50 (1937), s. 146-147; a. mlf, "Türk Tarihinin Ulusal Kaynakları", *Çığır Dergisi*, Sayı 53 (1937), s. 21-23; N. Tevfik, *XI. Asır Tarihçileri* (basılmamış mezuniyet tezi, İ. Ü. Merk. Ktp., tez nr. 143), İstanbul 1932; C. Önem, *XVII. Yüzyılın Ortasına Kadar Osmanlı Türk Tarihçiliğine Genel Bir Bakış* (basılmamış mezuniyet tezi, İ. Ü. Merk. Ktp., tez nr. 345), İstanbul 1937; M. H. Yınanç, "Tanzimat'tan Meşrutiyete Kadar Bizde Tarihçilik", *Tanzimat I*, İstanbul 1940, s. 573-595; O. F. Köprülü, *Tarihî Kaynak Olarak XIV ve XV. Asırlara Ait Bazı Türk Menakıbları* (doktora tezi), İstanbul 1951; İstanbul M. Sertoğlu, "Osmanlı Tarihinin Kaynakları Hakkında Bazı Düşünceler", *TM*, XII (1955), s. 145-154; H. İnalcık, "The Rise of Ottoman Historiography", *Historians of the Middle East* (Londra 1962), s. 152-167; İ. Kafesoğlu, "Tarih İlmi ve Bizde Tarihçilik", *TD*, XIII/17-18 (1962), s. 1-16; Ş. Tekindağ, "Osmanlı Tarih Yazıcılığı", *Belleten*, XXXV/140 (1971), s. 655-663; a. mlf, "Selim-nâmeler", *Tarih Enstitüsü Dergisi (TED)*, I (1970), s. 215-230; A. Uğur, "Selim-nâmeler", *AÜİFD*, XXII (1978), s. 367-380; Ş. Severcan, "Süleymannâmeler", *Osmanlı/Bilim* (Ankara 1999), VIII, 301-317; V. L. Ménage, "Osmanlı Tarihçiliğinin Başlangıcı", çev. S. Özbaran, *TED*, IX (1978), s. 227-240; N. Göyünç, "Tarihçiliğimizin Dünü", *Felsefe Kurumu Seminerleri*, Ankara 1977, s. 240-244; M. Orhan Bayrak, *Osmanlı Tarih Yazarları*, İstanbul 1982; B. Yediyıldız, "Çağdaş Tarihçilik", *Töre Dergisi*, Ankara 1984, s. 34-37; Z. Toprak, "Türkiye'de Çağdaş Tarihçilik (1908-1970)", Y. Özkaya, "Osmanlı Dönemi İçin Askeri Tarih Kaynakları", *Birinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri*, Ankara 1983, I, 95-102; *Türkiye'de Sosyal Bilimler Araştırmalarının Gelişimi*, Ankara 1986, s. 431-438; M. H. Şakiroğlu, "Memleketimizde Toplu Tarih Çalışmaları", *Tarih ve Toplum*, VI/36 (1987), VII/38, 40 (1987); B. Kütükoğlu, "Vekayinüvis", *İA*, XIII (1988), s. 271-287; N. Öztürk, "XV. Yüzyıl Osmanlı Tarihçileri ve Eserleri", *Türk Dünyası Tarih Dergisi (TDTD)*, Sayı 25 (1989); a. mlf, "XVI. Yüzyıl Osmanlı Tarihçileri ve Eserleri", *TDTD*, Sayı 26 (1989); a. mlf, "XVII. Yüzyıl Osmanlı Tarihçileri ve Eserleri", I-II, *TDTD*, Sayı 32-33

Büyük bir güç haline gelen devletin sağlamlaştırılması, Avrupa'daki toprak kazancı, kara ordusu yanında teknik üstünlüğü olan bir deniz gücünün kurulmasından başka, II. Bayezid saltanatı Osmanlı düşünce hayatı için özel bir kazanç getirmiştir. II. Murad devrinde (1421-1451) ortaya çıktığı kabul edilen Osmanlı tarih yazıcılığının Fatih zamanında geliştiği, II. Bayezid döneminde ise sistemli bir hale sokulduğu umumiyetle kabul edilen bir görüştür. O, âlim tarihçilerden İdris-i Bitlisî (ö. 1521) ve Kemal Paşa-zade (ö. 1534)'ye Osmanlı tarihi yazmalarını buyurmuştur. İdris-i Bitlisî'nin Farsça kaleme aldığı *Heşt-Bihişt*'i ile Kemal Paşa-zade'nin Türkçe yazdığı *Tevârih-i Âl-i Osman*'ı daha sonraki tarihçilerce model olarak kabul edilmiştir.

Bu çalışmamızla ilgisi dolayısıyla XV. yüzyıl Osmanlı tarihçileri ve eserlerinden kısaca söz etmek yerinde olur. Yazarı bilinen ya da bilinmeyen, Osmanlı padişahlarının siyasî ve askerî faaliyetleri ile ilmî, dinî, sağlık ve sosyal gayeler gözeterek yaptırdıkları kurumları ve diğer olayları kronolojik bir düzen içerisinde anlatan ve çoğu Türkçe olan Osmanlı tarihleri genel olarak "Tevârih-i Âl-i Osman" biçiminde adlandırılırlar. İlk örneklerine Fatih Sultan Mehmed zamanında rastladığımız bu eserler sade bir Türkçe ile yazılmışlardır. Anlatılan olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurulmamış, yorum yapılmamış, olayların tenkidi yoluna hemen hiç gidilmemiş;

(1989); F. Başar. "XV. Asır Osmanlı Müverrihleri ve Eserleri". *Tarih ve Medeniyet (TVM)*, Sayı 37; a. mlf. "Osmanlı Tarih Yazıcılığında Kâtip Çelebi Asrı". *TVM*, Sayı 39; a. mlf. "Ünlü Vekayinameci Naima ve Muasırları". *TVM*, Sayı 4; a. mlf. "Tarihimizin XIX. Yüzyıl Kaynakları". *TVM*, Sayı 44; a. mlf. "Ahmed Cevdet Paşa ve Muasırları". *TVM*, Sayı 46; H. Albayrak. "Tarih-i Osmani Encümeni'nin Osmanlı Tarihi Yazma Serüveni. *Tarih ve Toplum*, VII/42 (1987); Z. Arıkan. "Tanzimat'tan Cumhuriyete Tarihçilik", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, VI, 1584-1594; İ. Ortaylı. "Osmanlı Tarihyazıcılığının Evrimi Üstüne Düşünceler". *Türkiye'de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi* (Ankara 1986), s. 419-429; R. Şeşen. *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*, İstanbul 1998; M. İpşirli. "Osmanlı Tarih Yazıcılığı". *Osmanlı/Bilim*, VIII, 247-256; N. Öztürk. "Osmanlı Tarih Yazıcılığı Üzerine". *age*, VIII, 247-256; H. H. Adalıoğlu. "Osmanlı Tarih Yazıcılığında Tevârih-i Âl-i Osman Geleneği", *age*, VIII, 286-292; B. B. Alpugan. "Geç Dönem Osmanlı İmparatorluğu'nda Tarih Yazıcılığı ve Tarih Kitapları". *age*, VIII, 262-270; E. Afyoncu. "Osmanlı Müverrihlerine Dair Tevcihât Kayıtları I". *Belgeler*, Sayı 24 (Ankara 2000), s. 77-155.

faydalanılan kaynaklar gösterilmemiş, sadece bizce meçhul "ravi"lere göndermeler yapılmakla yetinilmiştir. Kısacası, ilk Osmanlı kronikleri, yani vekayi-nâmeleri, hemen bütün milletlerde olduğu gibi, tarih yazıcılığının ilk örnekleri olan "rivayetçi" (nakilci, hikâyeci) tarzla yazılmışlardır. Bütün bu kusurlarına rağmen adı anılan tarih kaynakları, özellikle arşiv belgelerinin çok kıt olduğu Osmanlı devletinin ilk iki yüzyıllık dönemi için büyük bir boşluğu doldurduklarından, anakaynak değerindedirler. Söz konusu tarihleri başlıca iki grup altında ele almak mümkündür:

A. Yazarı Bilinen Tarihler

1. Âşık Paşa-zade (ö. 1484'ten sonra)[8]:

Asıl adı Derviş Ahmed olan müellifin mahlası "Âşıkî" olup, daha çok Âşık Paşa-zade adı ile ün yapmıştır. Kendi ifadesine göre XV. yüzyılın ilk yıllarında Amasya sancağının Mecitözü kazasına bağlı Elvan Çelebi köyünde doğdu. Küçük yaştan itibaren tekke çevresinde yetişen tarihçi, devrin tanınmış kişileriyle tanıştı. Gençlik yıllarında bir süre Geyve'de Yahşi Fakih'in yanında kaldı. Fetret Devri (1402-1413)'nin bazı olaylarına ve II. Murad ile Düzme Mustafa arasındaki mücadeleye tanık oldu. 1437'de hacca giden tarihçi dönüşte Mısır'a uğradı. Daha sonra Paşa Yiğit-oğlu İshak Bey'in himayesinde bir süre Üsküp'te kaldı. II. Murad'ın bazı seferlerine katıldı ve bu hükümdarın iltifatlarına mazhar oldu. Hayatının sonlarına doğru yazmaya başladığı *Tevârih-i Âl-i Osman* yahut yaygın adıyla *Âşık Paşa-zade Tarihi*[9] adlı eserinin Yıldırım Bayezid (1389-1402) devrine kadar olan kısmını, bugün elimizde bulunmayan Yahşi Fakih'in *Menâkıb-nâme*'sinden, Yıldırım Bayezid'in 1391'de Macarlara karşı yaptığı

[8] Hayatı ve eseri için bk. A. Özcan, "Âşıkpaşazâde", *DİA*, IV, 6 vd.

[9] Âşık Paşa-zade, *Tevârih-i Âl-i Osman*, nşr. Âlî Bey, İstanbul 1332 (kuruluştan 1502 yılına kadar); F. Giese, *Die altosmanische Chronik des Aşık Paşa-zade*, Leipzig 1929, Osnaburg 1972 (1492 tarihine kadar). Eserin üçüncü neşri Ç. N. Atsız (*Osmanlı Tarihleri* I, İstanbul 1949, s. 77-318) tarafından yapılmış olup, burada daha önceki iki neşir karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Ayrıca Atsız tarafından *Aşık Paşa-oğlu Tarihi* (İstanbul 1970) adı altında tekrar yayınlanmıştır.

savaşı Kara Timurtaş-oğlu Umur Bey'den, 1402'deki Ankara savaşını bu savaşa "solak" olarak katılmış birinden nakletmiş, II. Murad ve Fatih Sultan Mehmed devirlerini ise kendi gözlemlerine dayanarak yazmıştır.

Osmanlı devletinin kuruluşundan başlayarak II. Bayezid devri olaylarının bir kısmının da yer aldığı eserde konular bölümler halinde ve soru-cevap şeklinde işlenmiştir. Eser, devrin Türkçesiyle orta tabaka ve özellikle askerî zümreler arasında okunmak üzere kaleme alınmıştır. Benzeri kroniklerden en önemli farkı ise, Osmanlı padişahlarını birer "mücahid" gazi olarak takdim etmesi, devletin kuruluşunda ve özellikle Anadolu'da İslâmî Türk kültürünün yerleşmesinde ve gelişmesinde önemli rolleri bulunan organizasyonlardan "abdalân-ı Rum", "gâziyân-ı Rum", "bacıyân-ı Rum" ve "ahiyân-ı Rum"dan söz etmiş olmasıdır[10]. Eserde yer alan manzum parçaların ise herhangi bir edebî değeri yoktur.

2. Oruç b. Âdil (ö. 1502'den sonra)[11]:

Edirneli olan müellifin hayatı hakkında bildiklerimiz oldukça yetersizdir. Bir "kazzâz"(ipekçi)ın oğludur. Kendisi "kâtip" olarak görev yapmıştır. V. L. Ménage[12] ve İ. Beldieceanu-Steinherr[13] tarafından yapılan çalışmalar, müellifin hayatı ve eseri hakkında daha önce verilen hükümleri değiştirecek mahiyettedir. Onun *Tevârih-i Âl-i Osman* yahut *Oruç Bey Tarihi*[14] adlı kitabının, özellikle II. Bayezid dönemi tarihi bakımından,

---

[10] M. F. Köprülü, *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu* (Ankara1972[2]), s. 146 vd.

[11] Hayatı ve eseri için bk. F. R. Unat, "Oruç b. Âdil", *İA*, IX, 418-419.

[12] "On the recensions of Uruj's History of the Ottomans", *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* (London 1967), XXX, 314-322) ve "Another text of Uruğ's Ottoman Chronice", *Der Islam* (Berlin 1971), XLVII, 273-277.

[13] "Un legs pieux du chroniqueur Uruj", *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* (London 1970), XXXIII, 359-363.

[14] F. Babinger, *Die frühosmanischen Jahrbücher des Uruç (Quellen des islamischen Schrifttums*, Hannover 1925). Eserin sonuna Babinger tarafından hazırlanan detaylı bir düzeltme cetveli eklenmiştir: *Nachtrag zu den frühosmanischen Jahrbüchern des Urudsch, Berichtigungen und Verbesserungen*, Hannover 1926. Babinger neşri, Atsız tarafından *Oruç Bey Tarihi* (İstanbul 1972) adı altında sadeleştirilerek ve sonuna Amasya nüshasının okunamayacak durumda olan fotokopisi ilâve edilmek suretiyle yeniden yayınlanmıştır.

büyük bir değere sahip olduğunu daha önceki yazılarımızda belirtmeye çalışmıştık[15].

3. Mevlânâ Mehmed Neşrî (ö. 1520 ?):

XV. yüzyılın en tanınmış tarihçilerinden olan Neşrî'nin hayatına dair bildiklerimiz de ne yazık ki çok noksandır[16]. *Kitâb-ı Cihân-nümâ*[17] adlı eseri sekiz kısımlık bir dünya tarihidir. Eserin ancak Osmanlı tarihi ile ilgili altıncı kısmı günümüze kadar gelebilmiştir. Bu bölüm üç kısma ayrılır: "Evlâd-ı Oğuz Han", "Rum Selçukluları" ve "Osmanlı Hanedanı". Osmanlı tarihi kuruluştan (1299), 1494 yılına kadar gelmektedir. Neşrî'nin bu eseri, *Âşık Paşa-zade Tarihi*'nin sağlam bir versiyonu olması bakımımdan değerlidir. Ayrıca, Osmanlıların kuruluş yıllarına ait nakledilen pek çok rivayet bu eserde standartlaştırılmıştır. Neşrî'nin kendisinden sonraki tarihçilere tesiri büyük olmuştur. O, XIV.-XV. yüzyıl Osmanlı tarihini çağdaşı diğer tarihçilere göre daha geniş tuttuğu gibi, daha doğru bilgiler vermeye çalışmıştır. Ayrıca *Cihân-nümâ*, Türkçe yazılan ilk dünya tarihi olması bakımından da ayrı bir öneme sahiptir.

4. Kıvâmî:

Hayatı hakkında hemen hiçbir bilgiye sahip olmadığımız Kıvâmî, Fatih'in sarayında ve muhtelif seferlerinde bulunmuştur. *Fetihnâme-i Sultan*

Avusturyalı tarihçi R. F. Kreutel, Ménage'ın dikkat çektiği Oruç yazmasının II. Bayezid devri ile ilgili kısmını Almanca olarak yayınlamıştır.

[15] N. Öztürk, "II. Bayezid Devri Kronolojisi-*Oruç Bey Tarihi*'ne Göre-", *Bir*, IV (1995), s. 153-172; "*Oruç Bey Tarihi* ile Türkçe Anonim Kronikler Arasındaki İlişkiye Dair", *Bir*, V (1996), s. 117-125.

[16] Neşrî'nin hayatı ve eseri için bk. M. C. Ş. Tekindağ, "Neşrî", *İA*, IX, 214-216.

[17] Neşrî, *Kitâb-ı Cihân-nümâ*, F. R. Unat-M. A. Köymen nşr., Ankara1987[2], I-II. Eser, Köymen tarafından, *Neşrî Tarihi* adı altında tekrar yayınlanmıştır (Ankara 1988, I-II). *Cihân-nümâ*'nın iyi bir nüshası F. Taeschner tarafından faksimile olarak neşredilmiştir (Leipzig 1951, 1955, I. II). Neşrî ve eseri hakkında ayrıca bk. V. L. Ménage, *Neshrî's History of the Ottomans, the sources and development of the text*, *SOAS*, London Oriental Series vol. 16 (Oxford University Press, London 1964), XVI+86. Tanıtım ve değerlendirme için bk. H. İnalcık, *Belleten*, XXI/116 (1965), s. 667-672.

Mehmed[18] adlı eseri, hacminin büyüklüğüne ve çağdaş bir kaynak olmasına rağmen tarih kaynağı olarak fazla bir değer taşımamaktadır. II. Bayezid'in ihsanına mazhar olmak için manzum ve mensur olarak yazdığı eserinde olayların akışına bir tarihçiden beklenen ilgiyi göstermemiştir. Konu başlıklarının Farsça yazıldığı eser 28 bölümden meydana gelmekte olup, bunun sadece 3 bölümü II. Bayezid devrini anlatmaktadır.

5. Mehmed b. Hacı Halîl el-Konevî:

Konyalı olan tarihçi Fatih Sultan Mehmed'in emri üzerine başladığı Farsça *Tarih-i Âl-i Osman*'ını[19] II. Bayezid zamanında bitirmiştir. Müellif, asıl konusu olan Osmanlı tarihine başlamadan önce, çok kısa olarak Anadolu (Türkiye) Selçuklularından söz etmiştir.

6. Bayatlı Mahmud-oğlu Hasan:

Türkmen asıllı olan tarihçi Kerkük dolaylarında yaşayan Bayat aşiretindendir. 1481'de hacca giden müellif aynı yıl içinde Cem Sultan'ın emri üzerine Osman-oğullarının bir *Silsile-nâme*'sini yazmıştır. *Câm-ı Cem-Âyîn*[20] adını taşıyan eser, özellikle verdiği kronolojik bilgiler bakımından ilgi çekicidir.

7. Kemal (ö. 1490'ten sonra):

II. Bayezid devrinde yazılan ve günümüze ulaşan eserlerden biri de Kemal'in *Selâtin-nâme* yahut *Tevârih-i Âl-i Osman*[21] adını verdiği eseridir. II. Bayezid devri şair ve tarihçilerinden olan müellif, yakın zamana kadar tarihçilerce Sarıca Kemal (Kemal-i Zerd) olarak tanınmaktaydı[22]. Ancak,

---

[18] Kıvâmî, *Fetihnâme-i Sultan Mehmed*, haz. F. Babinger, İstanbul 1955.

[19] Eserin kısa özeti için bk. R. Anhegger, "Mehmed b. Hacı Halil ül-Kunevî'nin Tarih-i Âl-i Osman'ı", *TD*, III-IV (1952), s. 51-56.

[20] Bayatlı Mahmud-oğlu Hasan, *Câm-ı Cem-Âyîn*, sad. Kırzıoğlu Fahrettin, *Osmanlı Tarihleri* I'de (İstanbul 1949), s. 372-400.

[21] Kemal'in *Selâtîn-nâme*'si tarafımızdan yayına hazırlanmış olup Tarih Kurumu tarafından basılmaktadır.

[22] R. Anhegger'in yazısını görmeden önce ben de şuara tezkireleri ve biyografi kitaplarındaki bilgilere dayanarak söz konusu müellifi Sarıca Kemal olarak tanıtmıştım. Bunun için bk. N. Öztürk, "II. Bayezid Devri Tarihçilerinden Sarıca Kemal", *Prof. Dr. Fikret*

meşhur şarkiyatçı R. Anhegger, Kemal ile Sarıca Kemal'in aynı zamanda yaşayan farklı kişiler olduğuna dair bazı deliller ortaya atmıştır. Bizim de katıldığımız ve yeni bazı bilgilerle desteklediğimiz bu deliller ile, çağdaş ve adaş iki Kemal arasındaki karışıklığa büyük ölçüde açıklık getirilmiştir[23].

Kemal, sözü edilen eserinin 3600 beyitten meydana geldiğini söylüyorsa da[24], beyit sayısının 3029 olduğu görülmektedir. Eserde sıkça görülen vezin ve imlâ hataları ile yanlış harekelemelerin olması, adını bilmediğimiz müstensihin ya da yazıcının dikkatsiz ve bilgisiz olduğu izlenimini vermektedir.

Osman-oğullarının kahramanlıklarının dile getirildiği *Selâtîn-nâme*'de, Osmanlıların Anadolu'ya gelişleri ve Selçuklu hükümdarı ile görüşmeleri gibi kuruluş döneminin kimi olayları farklı biçimde verilmektedir. Sözün kısası Kemal'in bu tarih eseri, giriş kısmındaki kısa bir bölüm ile kimi hikâyeler[25] hariç tutulursa, Osmanlı kültürü sahasında Osmanlı tarihinin ilk iki yüzyıla yakın uzunca bir dönemini anlatan ve sadece Osmanlıları konu edinen ilk manzum Osmanlı tarihi örneği olarak kabul edilebilir. *Selâtîn-nâme* her ne kadar bütünüyle orijinal bir eser değilse de, Osmanlı tarihinin tartışmalı olan ilk iki yüz yıllık dönemi, özellikle İstanbul'un fethinden önceki tarihi, hakkında kaynak yetersizliği dikkate alındığında eserin önemi kendiliğinden anlaşılır.

Işıltan'a 80. Doğum Yılı Armağanı (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 1995), s. 221-245.

[23] R. Anhegger, "Selâtinnâme Müellifi Kemal", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IV/4 (1952), s. 447-470.

[24] Ki üç bin altı yüz beyit ile iy can
Tamâm oldı *Tevârîh-i Âl-i Osman* (b. 2548)

[25] Fazla bilgi için bk. R. Anhegger, "Türk Edebiyatında Ağustosböceği ile Karınca Hikâyesi", *Türkiyat Mecmuası*, IX (1951), s. 79-82.

8. Bihiştî (ö.1511?):

"Bihiştî" (yahut Behiştî)[26] mahlası ile ün yapan müellifin asıl adı Ahmed Sinan Çelebi'dir. II. Bayezid zamanında meşhur olan müellif, bu padişahın hizmetinde bulundu. Bir ara padişahın gözünden düşünce İran'a kaçtı. Daha sonra padişah tarafından bağışlanan tarihçi, eski itibarını yeniden kazandı ve padişahın yanında bulunarak onun çeşitli iltifatlarına mazhar oldu. Behiştî bir ara sancak beyliğinde de bulundu. Osman Gazi'den başlayarak II. Bayezid'e kadar gelen padişahların tek tek anlatıldığı Behiştî'nin *Tevârih-i Âl-i Osman*'ı sekiz bölümden ibarettir. II. Bayezid'e ayrılan bölümde, bu hükümdarla Cem Sultan arasındaki mücadele ele alınmakta ve daha sonra Sultan II. Bayezid devrinin diğer olayları anlatılmaktadır. Manzum ve mensur olarak edebî bir üslupla kaleme alınan eserin, maalesef mevcut nüshasının başı ve sonu noksandır.

9. Mevlânâ Rûhî Çelebi (ö. 1511'den sonra)[27]:

Hayatı hakkında yok denecek kadar az bilgi sahibi olduğumuz Edirneli Rûhî Çelebi'yi, eserini muhtemelen 1500 yıllarında tamamladığından XV. yüzyıl tarihçileri arasında anmakta herhangi bir sakınca görmedik. *Rûhî Tarihi*[28] yazmalarının bir kısmının 1511 yılına kadar gelmesi, onun II. Bayezid'e sunduğu Oxford nüshasından sonra eserini devam ettirmesi ile açıklanabilir. Eserinde kullandığı üsluptan bilgin bir kişi olduğu anlaşılan Rûhî Çelebi, *Tevârih-i Âl-i Osman* yahut *Rûhi Tarihi* olarak bilinen eserini, II. Bayezid'in arzusu ve ulemanın da teşviki ile yazmıştır. Sanatkârane bir şekilde yazılan başlangıç kısmı hariç tutulursa, esas itibariyle sade bir dille kaleme alınan eser, "mebâdî" ve "metâlib" adlarını taşıyan iki kısımdan müteşekkildir. İlk kısımda genel mahiyetteki konular anlatılır. İkinci kısım ise, her padişaha bir bölümün tahsis edildiği

---

[26] Hayatı ve eseri hakkında bk. H. Aksoy, "Behiştî Ahmed Sinan Çelebi", *DİA*, VI, 144 vd.

[27] M. K. Özergin, "Rûhî", *İA*, IX, 764-765.

[28] *Ruhî Tarihi* (Oxford nüshası, değerlendirme, metnin yeni harflere çevirisi, tıpkıbasım ile birlikte), haz. Y. Yücel-H. E. Cengiz, Ankara 1992 (*Belgeler*'den ayrı basım).

sekiz bölümlük Osmanlı tarihini ihtiva eder. Osmanlıların başlangıcından 1421'e kadar meydana gelen olayların anlatıldığı kısım özel bir değer taşımaktadır. Çünkü, söz konusu dönem hakkında verdiği bilgilerin kaynağı bugün ortada yoktur. Edirneli Rûhî'nin bizce bilinmeyen bu kaynağından Ahmedî (ö. 1412/1413), Şirvanlı Şükrullah (ö. 1464'ten sonra), Karamanî Nişancı Mehmed Paşa, Mehmed el-Konevî, Neşrî ve Kemal faydalanmışlardır. Devlet adamı ve tarihçi Lütfi Paşa (ö. 1564), Gelibolulu Mustafa Âlî (ö.1600) ve XVII. yüzyıl tarihçilerinden Müneccimbaşı (ö.1703) *Rûhî Tarihi*'nden faydalanan tarihçilerin başında gelmektedir.

B. Yazarı Bilinmeyen Tarihler

1. *Tevârih-i Âl-i Osmanlar (anonim)*

Özet olarak verilmeye çalışılan yazarları bilinen *Tevârih-i Âl-i Osmanlar*[29] dışında, yine II. Bayezid devrinde ortaya çıkmış, kimler tarafından yazıldığı bilinmediğinden anonim *Tevârih-i Âl-i Osman* olarak adlandırılan eserler de bulunmaktadır. Yurt içi ve dışı kütüphanelerinde çok sayıda nüshası bulunan bu Türkçe kronikler -bizim tahminimize göre elli civarında- II. Bayezid dönemi tarihçiliği için özel bir önem taşırlar. Osmanlı tarihinin en eski yerli kaynaklarından biri olan *anonim kroniklere* karşı ilgi Batıda daha XVI. yüzyılda başlamış ve kimi kroniklerin Batı dillerine tercümeleri yapılmıştır[30]. Daha geniş ölçüdeki çalışmayı I. Dünya savaşı sonrasında Alman müsteşrik F. Giese yapmıştır[31]. Giese, en hacimli olan Viyana nüshalarından birini çalışmasına esas alarak Avrupa

---

[29] Yusuf b. Abdullah (Kâtip Şevkî)'a ait olduğu ileri sürülen, Yıldırım Bayezid dönemine kadarki kısmı eksik, Mısır'ın fethi (1517) ile son bulan, İstanbul ve Ayasofya'nın tarihçesinin de yer aldığı bir eser yayınlanmış ise de, bu eserin, *anonim tevârihler*den biri olması mümkündür. Ayrı bir yazı konusu yapmayı düşündüğümüz adı geçen eser için bk. Yusuf b. Abdullah, *Bizans Söylenceleriyle Osmanlı Tarihi (Târîh-i âl-i Osmân)*, haz. E. Sevinçli, İzmir 1997.

[30] Meselâ bk. yukarıda dipnot 1.

[31] F. Giese, *Die altosmanischen anonymen Chroniken*, Teil I, Breslau 1922; Teil II, *Übersetzung*, Leipzig 1925. *Giese Anonimi*, N. Azamat tarafından *Anonim Tevârîh-i Âl-i Osman* (İstanbul 1992) adı altında yeni harflerle yayınlanmıştır.

kütüphanelerinde bulunan on üç yazmanın metin neşrini yapmıştır. Bu on üç yazmadan altısında yer alan manzum parçalar, Ahmedî'nin *İskender-nâme*'sinin sonuna ilâve ettiği *Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman*'ından aynen ya da değiştirilerek alınmıştır[32]. *Anonim Tevârih-i Âl-i Osmanlar*'ın ortak özellikleri şu şekilde özetlenebilir:

a) Muhtevası[33]

Esas itibariyle *anonim Osmanlı kronikleri* çok az farklılıklar dışında birbirine benzeyen eserlerdir. Ahmedî'den alınmış manzum parçaların yer aldığı yazmalar, *"Bir nice târîhler olmışdur ayan/Gönlüme bir nesne düşdi nâgehan"* beytiyle başlamaktadır. Kimi nüshalarda eserin niçin kaleme alındığına dair "sebeb-i te'lif" yer almaktadır. Burada, Osmanlı beylerinin ve şehzadelerinin başlarından ne gibi maceralar geçtiği, neler yaptıkları, İstanbul'un (Kostantiniyye) kimler tarafından kurulduğu, kimlerden kaldığı, hangi milletler tarafından kuşatıldığı, nasıl harap olduğu, tekrar nasıl bayındır hale getirildiğinin anlatılacağı bildirilmektedir. Bunu takiben Osmanlıların soy kütüğü verilmekte ve daha sonra da Osmanlıların atası olarak kabul edilen Süleyman Şah'ın Mahan şehrinden Anadolu'ya gelişi tasvir edilerek Osmanlı tarihi kronolojik olarak İstanbul'un fethine kadar anlatılmaktadır. Fatih Sultan Mehmed devrine gelindiğinde, padişahın gündemine aldığı ilk konular arasında, Karaman-oğulları ile mücadelesi ve

---

[32] Ahmedî, *İskender-nâme*, İnceleme-Tıpkıbasım, haz. İ. Ünver (Ankara 1983), 65[b]-68[a].

[33] Anonim Türkçe kroniklerin muhtevaları ve kaynakları hakkında genel olarak bk. F. Giese, "Einleitung zu meiner Textausgabe der altosmanische anonymen Chroniken Tewârîh-i âl-i Osman", *Mitteilungen zur osmanischen Geschichte* I (1921-22); H. Namık Orkun, "Tevârih-i Âl-i Osmanlar Hakkında" 1-4, *Millî Mecmua*, İstanbul 1340, Sayı 6, s. 86-87, Sayı 7, s. 103-105, Sayı 8, s. 117-118, Sayı 10, s. 147; A. Refik, "Tevârih-i Âl-i Osman", *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*, nr. 91/26; S. Buluç, *Untersuchungen über die altosmanische anonyme Chronik der Bibliothèque Nationale zu Paris*, Breslau1938; a. mlf, "İki Yazma Anonim Tevârih-i Âl-i Osman Hakkında", *III. Tarih Kongresi* (Ankara 1943), s. 230-242; F. R. Unat, "Anonim Bir Tevârih-i Âl-i Osman Nüshası Hakkında", *VI. Tarih Kongresi* (Ankara 1961), s. 271-274; H. J. Kissling, "Eine anonyme altosmanische Chronik über Sultan Bâyezîd II." (in *Der Orient in der Forschung*, hersg. v. W. Hoenerbach, Wiesbaden 1967, S. 409-433; a. mlf, "Die anonyme altosmanische Chronik über Sultan Bâyezîd II." (in *Grazer und Münchener Balkanologische Studien*, München 1967, S. 128-166).

İstanbul'un fethi için yaptığı hazırlıklar yer alır. İstanbul'un fethi işlendikten sonra konu birdenbire değişir; İstanbul'un ve Ayasofya'nın tarihçesinden[34] söz edilir ki, bu kısım metinde uzunca bir yer işgal eder ve Osmanlı tarihi ile hiçbir ilgisi yoktur. Bu soydan eserlere âdeta monte edilmiş görünümündeki bu bölüm, anonim kroniklerin yanı sıra Oruç Bey, Kemal Paşa-zâde[35], Gelibolulu Mustafa Âlî[36] ve Hoca Sadeddin'in (ö. 1599)[37] tarihlerinde de yer almaktadır. Bununla, her halde o güne kadar bir türlü fethedilemeyen İstanbul'un Türkler tarafından fethi ve onun Fatih'i yüceltilmek istenmiştir.

Yine bu bölümde, dört halife devri (632-661) ile Araplar tarafından gerçekleştirilen İstanbul kuşatmaları özet olarak verildikten sonra, tekrar II. Mehmed devrine dönülür. Bir grup yazma 896/1491 yılında, II. Bayezid'in İstanbul'da oturduğu haberi ile bittiği halde, başka bir grup ise daha önce veyahut daha sonra değişik olay ve tarihlerle son bulmaktadır. Anonim kroniklerin orijinal metninin II. Bayezid döneminde yazıldığı bilinmekle birlikte bunun, çok sayıda yazmadan hangisinin olabileceği hususu şimdilik bilgimiz dışında olup ayrı bir çalışma konusudur.

Bu eserlerde, II. Murad'ın tahta çıkışından önceki olaylar menkabevî hikâyeler biçiminde tasvir edilmiştir. Meselâ, Osmanlıların Rumeli yakasına geçişleri destanî motiflerle süslenerek anlatılmıştır. Olayların tarihlenmesi, ya olaydan önce ya da olay anlatıldıktan sonra kimi zaman sadece rakamla, kimi zaman da hem rakamla hem de yazıyla verilmekte ve yeni bir konuya geçileceği zaman "def'a", "gine", "andan" gibi ifadeler kullanılmaktadır.

Anonim Osmanlı kronikleri muhteva bakımından üç kısma ayrılırlar:

---

[34] Kostantiniye ve Ayasofya'nın tarihçesine dair çeşitli rivayetlerin kaynakları ve bunların yorumu hakkında bk. Stefanos Yerasimos, *Türk Metinlerinde Kostantiniye ve Ayasofya Efsaneleri*, İstanbul 1993.

[35] *Tevârih-i Âl-i Osman, VII. Defter* (Tenkidli Transkripsiyon), haz. Ş. Turan, (Ankara 1954), s. 76-86.

[36] *Kitâbü't-târih-i Künhü'l-ahbâr*. haz. A. Uğur-M. Çuhadar-A. Gül-İ. H. Çuhadar, (Kayseri 1997), I/1, s. 443-508.

[37] *Tâcü't-tevârih* (İstanbul 1279), II, 434-437.

1. Osmanlıların tarih sahnesine çıkışlarından İstanbul'un fethine kadar,

2. İstanbul ve Ayasofya'nın efsanevî tarihi, Emeviler ve Abbasiler tarafından gerçekleştirilen İstanbul kuşatmalarının da yer aldığı, özellikle kronolojik yönden düzensiz ve yanlış kimi bilgilerin bulunduğu genel çizgileriyle İslâm tarihi,

3. Genel olarak çok kısa ve kronik biçiminde devam eden, değişik olay ve tarihlerde sona eren Osmanlı tarihi.

Çok sayıda nüshası bulunan sözü edilen eserler her ne kadar *Tevârih-i Âl-i Osman, Tevârih-i Nesl-i Âl-i Osman, Târih-i Âl-i Osman, Tevârih-i Selâtîn-i Âl-i Osman, Zikr-i Mülûk-i Âl-i Osman* gibi değişik isimler taşıyorlarsa da genel anlatım düzeni ve biçimi esas itibariyle aynıdır.

b) Dil özellikleri

Anonim tevârihler sade bir dille yazılmış olup cümleler kısadır. Türkçe kelimelerde, yer ve şahıs isimlerinde imlâ birliği yoktur. Devrin dil özelliklerinin bu tür metinlere iyi yansıdığı görülmektedir. Türk dil çalışmaları bakımından da ayrı bir değer taşıyan söz konusu metinler, Türk nesir dilinin gelişmesinde önemli bir merhaleyi gösterirler. Esas itibariyle bu hususiyetler, müellifi bilinen pek çok *Tevârih-i Âl-i Osman* için de geçerlidir. Devrin halk diliyle yazılmış olan anonim eski Osmanlı kronikleri, dil ve üslup yönünden Âşık Paşa-zade, Oruç Bey ve kısmen Neşrî'ye benzerler. Adı bilinmeyen kronik yazarının ya da yazarlarının bilgin kişiler olmadıkları anlaşılmaktadır. XVI. yüzyıldan itibaren âdeta unutulmaya terkedilen bu eserlerin yerini, İran tarih ve edebiyatının etkisi altında sanatkârane bir dille yazılan eserler almıştır. Osmanlı ülkesinde yeni bir tarih yazıcılığı geleneğinin ortaya çıkmasında ve bunun bir ekole dönüşmesinde bilgin tarihçi İdris-i Bitlisî'nin, II. Bayezid'in emriyle yazdığı Farsça *Heşt-Bihişt* adlı eserinin büyük rolü olmuştur. Dolayısıyla XVI. yüzyılın ünlü tarihçileri İdris-i Bitlisî'yi kendilerine model kabul etmişlerdir. Bu tesirin sonucu olarak, başta Hoca Sadeddin olmak üzere

kimi tarihçiler kroniklerin dilini beğenmeyerek bu eserleri küçümsemişlerdir.

c) Kaynakları[38]

Çok sayıda nüshaları bulunan anonim Osmanlı kroniklerinin kimi yazmalarında zikredilen *Kısas-ı Enbiya*, *Mesâbih Şerhi*[39] gibi kaynakların yanı sıra İstanbul ve Ayasofya'nın kuruluşu ve imarına dair rivayetler nakledilirken Zeynü'l-Arab, Tirmizî[40] ve Kurtubî[41] gibi ravilerin adları da geçmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere, bu kroniklerin kaynaklarından birisi de Ahmedî'nin meşhur eserinde yer alan *Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman*'dır. Anonim kroniklerin diğer kaynakları arasında, II. Murad'ın ilk yıllarında kaleme alınmış bizce meçhul bir kronik ile bugün ortada olmayan Yahşi Fakih'in *Menâkıb-nâme*'sinin de bulunduğu kuvvetle muhtemeldir. Ayrıca, II. Murad döneminde yazıldığını bildiğimiz *Tarih-i Takvimler*'in[42] eski anonim Türkçe kroniklere kaynaklık etmiş oldukları, kimi olay ve tarihlerin bu iki kaynak grubu dışındaki eserlerde yer almamasından anlaşılmaktadır.

Adı bilinmeyen müellif, eserini değişik tarih kaynaklarındaki bilgileri bir araya getirmek suretiyle yazdığını söylüyor ki, bundan, kendisinden önce

---

[38] Bunun için bk. yukarıda dipnot 33.

[39] Şihâbüddin Fazlullah b. Hüseyin et-Türbiştî (ö. 661/1260)'nin hadisle ilgili *el-Müyesser fî şerhi Mesâbihu's-sünne* adlı eseri. Müellif için bk. Kâtip çelebi, *Küşfu'z-zunûn* (İstanbul 1943), II, 1638; Bağdadlı İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-Ârifîn, Esmâü'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn* (İstanbul 1951), I, 821.

[40] Bu şahsın, *İA* (XII/1, 386 vd.)nde geçen biri 932'de, diğeri ise 889 veya 893'te ölen ve her ikisinin de hadisle ilgili eserleri bulunan Tirmizî'den hangisinin kastedildiği anlaşılmamaktadır.

[41] Kurtubî için bk. M. Şemseddin [Günaltay], *İslâmda Tarih ve Müverrihler*, (İstanbul 1339), s. 43.

[42] Ç. N. Atsız, *Osmanlı Tarihine Ait Takvimler*, I, İstanbul 1961 (Burada neşredilen takvimlerden ilki 842/1421 yılına ait olup Farsçadır; ikincisi 835/1431-32 tarihine, üçüncüsü ise 843/1439 yılına aittir). Atsız, 856/1452 yılına ait takvimi *İstanbul Enstitüsü Dergisi*'nin üçüncü cildinde neşretmiştir; O. Turan, *İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler*, Ankara 1984[2]; V. L. Ménage, "Sultan II. Murad'ın Yıllıkları", *Tarih Dergisi* (İstanbul 1983), Sayı 32.

yazılmış Osmanlı tarihi kaynakları olduğunu anlıyoruz. Orijinal nüshanın, biri yazılı diğeri sözlü (şifahî) olmak üzere iki kaynağı bulunmaktadır. Müellif eserini nasıl meydana getirdiğini *"her birini bir tevârîhten bulup cem' idüp bu kitâb olundı"* (Metin, 3[b]) biçiminde belirtmektedir. Meçhul müellif yazılı kaynaklarını *"ammâ ba'zılar dirler kim"* (Metin, 5[a]), *"râvî şöyle rivâyet/beyân ider/itdi kim* (Metin, 5[a], 6[a], 8[a], 12[b], 27[a], 27[b], 30[b], 32[b], 34[a], 39[a] , 59[b], 64[b], 65b), *"ba'zı tevârîhde bu vechile beyân itmişler"*(Metin, 65[b]) gibi örtülü ifadelerle belirtmektedir. Kimi olaylar için de *"ol zamanı görmüş âdemîler"* (*Giese Anonimi*, s. 9/15) ibaresi kullanılmaktadır.

İstanbul ve Ayasofya'nın tarihçesi dışında Fatih ve oğlu Bayezid devirleri için ravi sözüne yer verilmemesinden müellifin bu devirleri idrak ettiğini anlıyoruz. Eserde bu düşünceyi destekleyen en önemli delil ise Fatih ve Bayezid devirlerinde vuku bulan kimi olaylarla ilgili olarak verilen kronolojinin ayrıntılı, yani gün, ay hatta saatiyle birlikte gösterilmiş olmasıdır. Olayların ayrıntılı bir biçimde tarihlenmesi, yayınladığımız nüshada da görüleceği gibi 896/1490-91 yılına kadar gelmektedir.

d) Kaynak Değerleri[43]

Anonim Türkçe kronikler, II. Bayezid döneminde ortaya çıktığına göre, bu padişah dönemine dair verilen bilgilerin orijinal olup olmadığı hususu Osmanlı tarih araştırmaları açısından önem taşımaktadır. Bu noktanın açıklığa kavuşturulması ise, büyük ölçüde müellifi bilinen çağdaş diğer kroniklerle karşılaştırılmasına bağlı bir durumdur. İşte biz de bu düşünceden yola çıkarak işe sondan başladık ve iki kaynak grubu arasındaki tespit edebildiğimiz sadece önemli birkaç noktayı belirtmeyi uygun bulduk. Bunlar:

1. Şehzade Cem Sultan'ın saltanat davasına kalkışması üzerine II. Bayezid'in İtalya seferinde bulunan Gedik Ahmed Paşa'yı geri çağırmasına

[43] Anonim Türkçe kroniklerin kaynak değerleri ve bu eserler üzerinde yapılan çalışmalar için bk. N. Öztürk, *"Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*'ların Kaynak Değerleri Hakkında", *XII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1994, s. 755-762.

dair bazı anonimlerde yer alan bilgi[44] Âşık Paşa-zade ve Neşrî tarihlerinde geçmemektedir.

2. Gedik Ahmed Paşa'nın idamı hakkında kimi anonimlerde şu bilgiler yer almaktadır:

"Sultan Bayezid ...ramazanun evvelinde Edrene'ye gelüp şevval ayınun altıncı güni yek-şenbe gicesinde vezîrleri ve ekâbirleri ve a'yân u eşrâfı cem' idüp Sultan Bayezid şarâb meclisin idüp o gice nısfu'l-leylde sâ'at-i zühalde nefs-i Edrene'de Yeni-saray'da ekâbiri, a'yânı hil'atleyüp bu meclisde merhûm Gedik Ahmed Paşa'yı sene 887 yılında şehîd eyledükden sonra ...[45]."

Kitabının her yerinde Gedik Ahmed Paşa'yı öven Âşık Paşa-zade onun ölümünden hiç söz etmez. Neşrî ise Paşa'nın katlini, "... *andan Edrene'ye varup Gedük Ahmed'i âhiretlik itdi*[46]" ve "*andan Edrene'ye varup Gedük Ahmed'i âhirete gönderdi*[47]" biçiminde sıradan bir ifadeyle geçiştirmekte ve olayın tarihini bildirmemektedir.

Bu olayla ilgili *Oruç Bey Tarihi*'nde, "*Sultan Bayezid ramazan ayınun evvelinde Edrene'ye gelüp şevval ayınun altıncı gününde yek-şenbe gicesi Gedük Ahmed Paşa'yı katl eyledi*" kaydı yer almaktadır[48].

Anonim tevârihlerdeki bu kayıtlardan anlaşıldığına göre, Gedik Ahmed Paşa'nın katledilişi halk arasında derin bir üzüntüye sebep olmuş ve ona şehit gözüyle bakılmıştır. Günümüz tarihçilerinin Gedik Ahmed Paşa'nın idamı ile ilgili verdikleri bilgilerin anonim kroniklerden alındığı anlaşılmaktadır[49].

---

[44] "*Cem Sultan Karaman'dan gelüp hurûc idüp Bursa şehrine gelüp karâr idüp, Sultan Bayezid dahı Gedük Ahmed'i Pulya'dan getürdüp ...*" (*ATAO*, Süleymaniye Ktp. nr. 2765, 79[b]. Krş. Oruç Bey, Babinger nşr., s. 131; Atsız nşr., s. 130.

[45] Metin, s. 131.

[46] Mehmed Neşrî, *Cihân-nümâ* (Th. Menzel nüshası), Fr. Taeschner nşr., I, 222.

[47] *Cihân-nümâ* (Manisa nüshası), Fr. Taeschner nşr., II, 314.

[48] Oruç Bey (Babinger nşr.), s. 132; Atsız nşr., s. 130.

[49] Meselâ bk. İ. H. Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi* (İstanbul 1971), I, 376; İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi* (Ankara1975[3]), II, 178 vd.; M. H. Yınanç, "Ahmed Paşa", *İA*, I, 193. Gedik Ahmed Paşa'nın katledilişi için bk. İ. H. Uzunçarşılı, "Değerli Vezir

3. Saltanat davasına kalkışan Cem Sultan'ı destekleyen, ancak Cem'in Rodos'a ilticası üzerine II. Bayezid'in merhametine sığınarak İçel beyliğini, Osmanlı egemenliğinde kalmak kaydıyla, muhafaza eden Karaman-oğlu Kasım Bey'in ölüm tarihini anonimler[50] ve Oruç Bey[51] haber vermektedir.

4. II. Bayezid devri dış siyaset konularının başında gelen İnebahtı, Modon, Koron ve Navarin gibi önemli liman kalelerinin fethini anonim kronikler gün, ay ve yıl olarak vermektedirler. Bu özellik sadece sözü edilen olaylarla sınırlı olmayıp, bu tür kroniklerin yazıldığı zamana yaklaşıldıkça çeşitli olayların daha detaylı tarihlemelerinin yapıldığı görülmektedir.

5. Anonim eski Türkçe kroniklerin önemli özelliklerinden birisi de *yangın*, *sel*, *zelzele* gibi tabii âfetlerle, *güneş ve ay tutulması* gibi astronomik olayları kronolojik ayrıntıları ile birlikte bildirmeleridir.

6. Anonim eski Türkçe kroniklerde ilgi çeken noktalardan birisi de, II. Bayezid'in İstanbul'dan eski Osmanlı başkenti olması dolayısıyla önemini hâlâ koruyan Edirne'ye yahut Edirne'den İstanbul'a gidişi, Edirne'de yaylaya çıkması, avlanması gün, ay ve yılıyla birlikte verilmiştir. Dolayısıyla bu ayrıntılar dönemin diğer Osmanlı tarihlerinde pek rastlayamadığımız türden bilgilerdir.

7. Yazarı bilinen kronikler, Osman Gazi adına ilk hutbenin Karacahisar'ın 699/1299 yılında fethinden sonra okunduğunu, dolayısıyla Osmanlı beyliğinin bu tarihte kurulduğunu kabul ederler. Ekseri günümüz tarihçilerince de benimsenen bu görüşten farklı olarak çoğu anonim tevârihlerde 689/1290 tarihi gösterilmektedir.

8. Osman Gazi'nin Bilecik-Yenişehir bölgesini fethinden sonra (1299), İznik'i kuşatması ve Bizans'a karşı 27 Temmuz 1301'de kazandığı *Koyunhisar (Bapheus)* zaferi hakkında çağdaş Bizans tarihçisi

---

Gedik Ahmed Paşa II. Bayezid Tarafından Niçin Katledildi?", *Belleten*, XXIX/115 (1965), s. 491-497.

[50] Meselâ bk. Metin, s. 131; *Giese Anonimi*, s. 117.

[51] Oruç Bey (Babinger nşr.), s. 132; Atsız nşr., s. 131.

Pachymeres'in verdiği bilgilerle *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*'larda bu konuda anlatılanlar tamamıyla uyuşmaktadır[52]. Anonim tevârihlerde sözü edilen savaş ve bundan sonraki gelişmelere dair verilen bilgilerin tarihî gerçeklere uygun olduğu, bu olaylarda geçen *Taz (Draz) Ali hisarı, Taz Ali pınarı*[53] gibi yer isimlerinin günümüzde de yaşamış olmasından anlaşılmaktadır.

9. Rumeli fatihi Gazi Süleyman Paşa'nın vasiyeti ve ölümünden sonraki gelişmeler hakkında anonim tevârihlerde, yazarı bilinen tarihlerde yer almayan geniş bilgi bulunmaktadır[54].

10. Anonim Türkçe kroniklerin pek çoğunun harekeli oluşu dolayısıyla, Osmanlı tarihinin özellikle ilk dönemlerine dair kimi yer ve şahıs isimlerinin uğradıkları imlâ değişiklikleri takip edilebildiği gibi, sözü edilen kelimelerin doğru olarak tespitinde ve okunmasında araştırıcılara büyük bir kolaylık sağlayacağı şüphesizdir[55].

11. Anonimlerde, kimi padişahların yetkilerini kötüye kullanmaları ve haksız uygulamalarda bulunmaları sert bir dille eleştirilmektedir. Bunun tipik bir örneği Osmanlı padişahlarının en otoriter olanı Fatih Sultan Mehmed'in icraatlarıyla ilgilidir. Anonimin yazarı, Fatih'in Yeni-câmii, sekiz medreseyi, imâreti ve bimarhâneyi yapan Mimar Sinan'ı hapiste niçin döverek öldürttüğüne bir anlam veremediğini belirtmektedir. Mevcut yönetimlerin bu soydan haksız tutumları ile diğer kötü uygulamalarını yazarı bilinen tevârihlerde pek göremiyoruz. Bunun belki de önemli sebebi

---

[52] H. İnalcık, "Osmanlı Tarihine Toplu Bir Bakış", *Osmanlı/Siyaset* (Ankara 1999), I, 44 vd.

[53] Meselâ bk. yayınladığımız nüsha (aşağıda sıra no 23), 6^a ve 6^b; *Giese Anonimi*, s. 8 (Azamat nşr., s. 11).

[54] Meselâ bk. *Zikr-i Mülûk-i Âl-i Osman (anonim)*, TSMK, Mehmed Reşad Ktp., nr. 700, 12^b-13^b (aşağıda sıra no 23); *ATAO*, Atatürk Ktp., Muallim Cevdet Yazm., nr. K-255, 11^a-12^a (aşağıda sıra no 16); *Giese Anonimi*, N. Azamat nşr., s. 20 vd. ; İ. Ü. Merk. Ktp., TY., nr. 3976, 18^b-20^b.

[55] Meselâ bk. N. Öztürk, "Erken Osmanlı Vekayinâmelerinde Yer İsimlerinin İmlâsı: Malkara Örneği". *Uluslararası Osmanlı Tarihi Sempozyumu Bildirileri*, İzmir, 8-10 Nisan 1999, s. 11-23.

isimleri çokça bilinen bu yüzyıl tarih yazarlarının hemen hepsinin devletin değişik kademelerinde çalışıyor olmaları ya da bir görev beklentisi içinde bulunmalarıdır.

12. Görülebildiği kadarıyla sözü edilen kaynakların bizce en önemli özelliklerinden biri de XV. yüzyıl Osmanlı toplumunun moral beklentilerine bir ölçüde de olsa cevap vermiş olmalarıdır. Şöyle ki, anonimin yazarı Osman-oğullarının özellikle Rumeli yakasındaki fetihlerine, *dârülharb* olması dolayısıyla büyük önem vererek elde edilen zaferlere manevî bir anlam yüklemiştir. Meselâ, Rumeli fatihi olarak ün bulan Süleyman Paşa'nın silâh arkadaşlarına ve gazilere yaptığı vasiyeti niteliğindeki konuşmasında, ölümünden sonra düşmanın kaybettiği yerleri geri almak için harekete geçebileceği ve bu durum karşısında nasıl bir strateji takip edilmesi gerektiği üzerinde önemle durulmuştur. Nitekim Paşa'nın bu yoldaki endişeleri gerçekleşmiş; onun ölümünü haber alan düşman Bolayır, Gelibolu ve çevresini geri alabilmek için derhal harekete geçmiştir. Kuvvetlerini denizden yaptığı çıkarma ile güçlendiren düşman, asker sayısı ve silâh üstünlüğüne sahip bulunuyordu. Bu avantajları elinde bulunduran düşman kuvvetleri Bolayır'a doğru ilerlediklerinde, karşı koyacak güçte olmadıklarından moral bozukluğu yaşayan ve ne yapacaklarını şaşıran gazi kuvvetlerin yardımına *boz atlılar, gayib erenler* ya da *ricâl-i gayb* olarak adlandırılan manevî kuvvetler yetişmiştir[56]. Benzeri motiflerin, kimi Osmanlı kaynaklarında Sultan II. Bayezid döneminde Saray-Bosna ve civarına yapılan akınlarda geçtiğini görüyoruz. Bununla, Osmanlı devletinin kuruluşundan o güne kadar elde ettiği askerî başarılarını yüceltmek, bunları yaşatmak, ya da ordunun *gaza* ve *cihad ruhu*nu yeniden harekete geçirerek, ordu ve toplumu yapılacak yeni seferlere hazırlamak amacının güdüldüğü anlaşılmaktadır. Doğrusu, Sultan II. Bayezid dönemine bakıldığında böyle bir yorumu haklı kılacak şartlar da yok değildir. Başlangıçtan itibaren

---

[56] N. Öztürk, "Rumeli Futuhatında Boz Atlılar", *Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı Avrupa'ya İlk Adım Sempozyumu*, Gelibolu, 1 Kasım 1999; "Rumeli Fetihlerinde Manevî Unsurlar", *Çanakkale Onsekiz Mart Universitesi Osmanlı Devletinin 700. Kuruluş Yılı Kutlama Programı*, 9-10 Aralık 1999 (Her iki yazı da baskıda).

Anadolu ve Rumeli yakasında birbirini takip eden seferlerde elde edilen askerî başarılar, özellikle İstanbul'un fethinden sonra yoğunluk kazanmış, ancak Fatih'in ölümüyle seferlerin hızı kesilmiştir. Gerçekten, II. Bayezid saltanatının en azından ilk yarısında ordu ve toplum, daha önce kazanılan zaferlerin özlemini çekmekte ve bir an önce o muhteşem askerî zaferlerin süslediği tabloyu yeniden görmek istemektedir. İşte, asker zümresinin ve halkın bu beklentilerine tercüman olmak isteyen amatör tarihçiler, uzun yıllar önce meydana gelen kimi olayları pragmatik açıdan ele alıp, bunları manevî motiflerle süsleyerek ilgili çevrelere sunmuşlardır. Böylece onlar, asker ve halk tabakalarının rağbet gösterdiği bu tür haberlerin, eskiden elde edilen zaferlere yenilerinin eklenmesi noktasında, ordunun savaş istek ve arzusunu harekete geçirecek itici bir güç olacağını düşünmüş olmalılar.

Bolayır'ı geri almaya kalkışan Bizans güçlerine karşı şehri savunan yetersiz sayıdaki Osmanlı kuvvetlerinin yardımına yetişen *manevî kuvvetler* görünümündeki *boz atlılar*a dair Anonim Türkçe kroniklerde verilen bilgiler, tarihi kıymeti yanında, halk arasında eskiden beri yaşayan kimi inanç ve düşünüşlerin, XV. yüzyıl Türk toplumunda yaşamaya devam ettiğini göstermesi bakımından da ayrı bir değer taşımaktadır.

Kısaca belirtmek gerekirse, anonim Türkçe kronikler Osmanlı devletinin ilk iki yüz yıllık tarihi için doğrudan ya da dolaylı olarak, daha sonraki tarihçilerin dayandıkları asıl malzeme olduklarından Osmanlı tarihçiliği için büyük anlam ifade ederler. Bilindiği gibi, Osmanlı devletinin kuruluşundan sonra ortaya çıkan olaylar, sistematik olarak, ancak bir buçuk yüzyıl sonra kayda geçirilmeye başlamıştır.

e) Türkiye Kütüphanelerindeki Anonim Tevârih-i Âl-i Osman Nüshaları[57]

1. İbtidâ-i *Tevârih-i Âl-i Osman* (İ. Ü. Merkez Ktp. TY. İbnülemin nr. 3202)[58]:

48 yap., 11 st., harekeli nesih.

Başı (1^b): İbtidâ-i *Tevârih-i Âl-i Osman, halleda'llâhu mülkehu.*

Âl-i Osman'un ibtidâsı budur kim Hazret-i Risâlet hicretün sene 650. Ol zaman kim Konya tahtına Sultan Alâeddin pâdişâh idi. Yunan memleketine hükm iderdi...

Sonu (48^b): mefhar-i mevcûdât ve menba'-ı sa'âdât, zübde-i evlâd-ı Âdem, mükerrem, mutahhar-i âlem, nebiyyü's-sakaleyn, imâmü'l-âlemîn Muhammed Mustafa *salla'llâhu aleyhi ve sellem* sekiz yüz toksan hicretine gelince, sene 890.

2. *Tevârih-i Âl-i Osman* (İ. Ü. Merkez Ktp. TY. nr. 3704):

112 yap., 15 st., nesih. Osmanlı devletinin kuruluşundan 896/1490-91 yılına kadar gelmektedir.

Başı (1^b):

Bunca târîhler kim olmışdur ayan — Gönlüme bir nesne düşdi nâgehan
Dahı söz o söze ilhâmdur — Çâresi nedür anun itmâmdur

Sonu (112^b): Mübârek safer ayının âhirinde gelüp İstanbul'da karâr itdi, hicret-i Nebî'nün sekiz yüz toksan altıncı yılında, ve's-selâm ale'd-devâm, temmet-i tamâm.

3. *Tevârih-i Âl-i Osman* (İ. Ü. Merkez Ktp. TY. nr. 587):

73 yap., 15 st., nesih. Osmanlı devletinin kuruluşundan 959/1552 yılına kadar gelmektedir.

Başı (1^b): Hâzâ Kitâb-ı Tevârih-i Nesl-i Âl-i Osman Gâzi

Hikâyetde böyle getürmişlerdür kim Nesl-i Âl-i Osman Gâzi ibn Er-duğrul bin Süleyman Şâh Gâzi Kayd Alp bin Kızıl Boga ...

---

[57] Kimi anonim tevârih nüshaları için bk. N. Atsız, "İstanbul Kütüphanelerinde Bazı Tanınmamış Osmanlı Tarihleri", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, V/3, Ankara 1957.

[58] H. Doğru tarafından yüksek lisans tezi yapılmıştır (M. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1986).

Sonu (73[b]): Pes Rum-ili gâzileri dahı kâfirün ardın alup bi'l-küllî kâfiri kılıçdan geçürdiler. Bir can kurtulmadı. Bu feth şa'ban ayında vâki' oldı, hicretün fî sene 959, tokuz yüz elli tokuzda vâki' oldı.

4. *Tevârih-i Âl-i Osman* (İ. Ü. Merkez Ktp. TY. nr. 3976):

149 yap., 19 st, ta'lik. Osmanlı devletinin kuruluşundan 892/1486-87 yılına kadar gelmektedir.

Başı (1[b]): *Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*

El-hamdüli'llâhi Rabbi'l-âlemîn, ve's-salâtü ve's-selâmü alâ Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihi ecma'în. Keyfiyet-i zuhûr-ı Âl-i Osman *edâme'llâhu eyyâm-ı saltanatahum ilâ âhiri'z-zaman*, bu hânedân-ı aliyyenün silsile-i neseb-i ihyâ ve izâmı Yâfes bin Nûh *aleyhi's-selâm*a müntehî olmak üzere ibtidâ-i zuhûrları Tûran zemîn Maverâünnehr'den olup cedd-i a'lâları Kayı Han kabâil-i Türk'den bir tâife ile İran zemîne ve andan zemîne-i Ahlad taraflarına güzâr ve yüz yetmiş seneye karîb ol diyârda ... karâr itmişler idi.

Sonu (148[b]): ... hücûm idüp ol dilâveri şehîd eylediler, temmet.

5. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Süleymaniye Ktp. Vehbi Efendi nr. 1233):

96 yap., 17 st. 91[a]dan sonraki yapraklar boş olup eser karton ciltlidir.

Başı (1[b]): *Tevârih-i Âl-i Osman* ve Besmele.

Bunca târîhler ki olmışdur beyan	Gönlüme bir nesne düşdi nâgehan
Dahı sözler vesvese ol ilhâmdur	Çâresi nedür anun itmâmdur

Sonu (96[a]): Sultan Muhammed Kostantiniyye'yi feth itdükde içine girüp bunca acâib ve garâib binâlar temâşâ idüp

6. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Süleymaniye Ktp. Hüsrev Paşa nr. 386):

117 yap., 15 st., nesih. Osmanlı devletinin kuruluşundan şevval 966/temmuz 1559'a kadar gelmektedir.

Başı (1[b]): *Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*

Evvel ki *Tevârih-i Âl-i Osman*'dur ve gayri acâyib hikâyetler kim ilerü zamanda vâki' olmışdur. Her birini bir tevârîhden bulup ve cem' idüp bu kitâbı te'lîf eyledüm kim tâ bizden sonra sözlerimüz yâdigâr kala.

Sonu (117[a]): Sultan Mustafa... Yusufça Han'ı tutup ve babası Sultan Muhammed'e gönderdi.

Müstensih: Mehmed b. Hüseyin. istinsah tarihi: İstanbul, şevval 966.

7. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Süleymaniye Ktp. Ayasofya nr. 3018):

136 yap., 13 st., nesih. Osmanlı devletinin kuruluşundan İstanbul'un ve Ayasofya'nın Osmanlı öncesi tarihine kadar gelmektedir.

Başı (1^b): Hâzâ Kitâb-ı Tevârih-i Nesl-i Âl-i Osman Gâzi

Hikâyetde böyle getürmişlerdür kim, Nesl-i Âl-i Osman Gâzi ibn Er-duğrul bin Süleyman Şâh Gâzi bin Kayd Alp bin Kızıl Boga ...

Sonu (132^a): Frenk la'în Kanatur'ı getürüp Kostantin'e beğ itdiler. Galata ol ecilden Frenk elinde kaldı.

8. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Süleymaniye Ktp. Fatih nr. 4206):

139 yap., 13 st., nesih, yazılı kısım kırmızı çerçeve içine alınmıştır.

Başı (1^b): Hikâyet-i Zuhûr-ı Âl-i Osman

Râvîler şöyle rivâyet iderler ki Acem iklîminde Tebrîz havâlilerinde Türkmen, tîr ü seyf, kabîlesinün bir beği var idi. İsmine Ahmed Beğ dirler idi ve gâyet nâm u san sâhibi ve on bin mikdârı güzîde asker sâhibi idi.

Sonu (139^b): Ba'dehû Şâh Nûşirevan Bağdad'a âdem gönderüp pederinün hazînesin getürdüp pederine vâlidesine türbeler yapup ve hayratlar yapup ruhların şâd eyledi. Bu cihan anlara kalmayup heman âlemde isimleri kalup bu hikâye anlardan yâdigâr kaldı.

Bu nüsha, 19 muharrem 1264/27 Aralık 1847 tarihinde Yusuf Sa'di tarafından İstanbul'da yazılmıştır.

9. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Süleymaniye Ktp. Ayasofya nr. 2705):

9 yap., 15 st., nesih. Başlangıçtan 960/1522-23 tarihine kadar Osmanlı tarihinin anlatıldığı eser, bir derginin 68^b-79^a arasını işgal etmektedir. Eserde, Osmanlıların başlangıcı hakkında verilen bilgiler diğer tarihlerden biraz farklıdır. Meselâ, Ertuğrul Bey'in babası Isfahan vilâyetindeki Haman şehrinden Hürmüz Ebûbekir adında biri gösterilmektedir. Ertuğrul Gazi'nin gördüğü rüyâyı tabir eden şahıs ise Selçuklu sultam Alâeddin'in veziri Abdülaziz'dir. 971/1563 yılında İstanbul'da istinsah edilmiştir.

10. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Millet Ktp. Ali Emîri, Tarih nr. 144):

25 yap., 19 st., rik'a.
Başı (1^b): Der-beyân-ı *Tevârih-i Âl-i Osman*

Râvîler şöyle rivâyet iderler ki Acem iklîminde Tebrîz havâlilerinde ... Türkman tâifesinden nâm u şân sâhibi ... var idi. Acem şâhı dâimâ kendüden havf iderler idi. İsmine Ahmed Beğ dirler idi.

Sonu (51^b): Sultan Bayezid gelüp oğlı Sultan Selim Han'ı taht üzerinde gördi ...

11. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Millet Ktp. Ali Emîri, Tarih nr. 1159):

113 yap., 9 st., harekeli nesih. Baştan birkaç yaprak eksiktir.

Başı (1^b): Ammâ ol ma'zul müfti kendü kendüne fikr eyleyüp bu Hüseyin Şâh'ın devletine ve kendüye hiyânet murâd eyleyüp ...

Sonu (113[b]): Sultan Selim Han hazretlerinin cülûsı hicret-i Resûl hazretlerinin tokuz yüz on yedi senesinde idi. Sultan Bayezid-i Velî hazretlerinin saltanatı otuz iki senedir. Tamâm iki sene dahı hayâtda olup merhûm oldı.

12. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Arkeoloji Müzeleri Ktp. nr. 1331)[59]:

356 s., 13 st., harekeli nesih. Baş ve sonundan eksiktir.

Başı: Alâeddin dahı dileklerini kabûl itdi.

Sonu: ... Bölük halkı ile.

13. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Arkeoloji Müzeleri Ktp. nr. 376):

142 yap., 25 st., rik'a. 616-926/1219-1519 tarihleri arasındaki olayları ihtiva eder. 1215/1800 yılında istinsah edilmiştir.

14. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Arkeoloji Müzeleri Ktp. nr. 383):

44 yap., 31 st., nesih. Osmanlı tarihinin başlangıcından 973/1565'e kadar gelmektedir.

15. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Revan Köşkü nr. 1101):

130 yap., 17 st., okunaklı, iri nesih.

Başı (1[a]): *Târih-i Âl-i Osman.*

Peygamberler tarihi hakkındaki (1[b]-16[a]) bir girişten sonra yeni bir başlık verilmeksizin Osmanlı tarihine geçilir. ... Şöyle rivâyet olunmışdur ki [Osman] Gâzi b. Ertuğrul b. Süleyman b. Sungur... alâ hâzâ işbu on sekiz neferdür ced be-ced tâ ibn Yâfes'e çıkınca.

Sonu (129[a]): ... hicretün sene 955 târihinde mâh-ı saferün on tokuzuncı güninde pâdişâh dahı İstanbul'dan çıkup Acem diyârına doğrı azmı eyledi. 130[a]-131[a]'da 956-1014/1549-1606 yılları olayları hakkında kısa kayıtlar yer almaktadır.

16. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Atatürk Ktp. Muallim Cevdet K-255)[60]:

104 yap., 17 st., nesih.

Başı (1[b]):

---

[59] 12, 13 ve 14 no.lu nüshalar için bk. N. Öztürk, "İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesindeki Tarih Yazmaları", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 63 (1989), s.129-175.

[60] A. Birbiçer tarafından yüksek lisans tezi yapılmıştır (M. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1989).

Akl ol ucdan yigrek idi bî-güman Lâ-cerem sonra olur mı anlardan ayan
Sonra geldi enbiyâdan ol Resûl Hâtem oldı vü kamudan eşref ol

Sonu (104[b]): Sultan Bayezid... gurre-i mâh-ı muharrem sene 896'dan sonra safer ayının âhirinde Kostantiniyye'de gelüp karâr itdi.

17. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Bursa Arkeoloji Müzesi Ktp. E. 50/643/ Süleymaniye Ktp. Mikrofilm Arşivi nr. 1427):

97 yap., 13 st., harekeli nesih. Başlangıçtan 896/1490-914 yılına kadar gelmekte olup 935/1528-29 yılında istinsah edilmiştir.

Başı (1[b]): *Kitâb-ı Tevârih.*

Hikâyetlerde getürmişlerdür ki, Nesl-i Âl-i Osman Gâzi ibn Er-duğrul ibn Süleyman Şâh Gâzi ibn Kaya Alp ibn Kızıl Boga ... ibn Tozak Ağa alâ hâzâ otuz sekiz neferdür.

Sonu (97[a]): Bursa şehrine kuşlık vaktinde kazâ-yı âsümânî hades vâki' olup âteş peydâ olup çarşular ve dört bin ev mikdârı yanup helâk oldı, temmet bi-avni'llâhi'l-melik-i Vehhâb, fî vakti'l-asr, sene 935.

18. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Türk Tarih Kurumu Ktp. nr. 41):

Başı (1[b]): Evvelki *Tevârih-i Âl-i Osman*'dur. Ve gayri acâyib hikâyetler kim, ilerü zamanda vâki' olmışdur, her birini bir tevârihde bulup ve cem' idüp bu kitâbı te'lîf eyledüm kim tâ ki bizden sonra sözlerimüz yâdigâr kala.

Sonu (121[b]): Sultan Mustafa Yusuf Han'ı sıyup ve çerisin kırup Yusufça Han'ı dutup ve esir idüp Kostantiniyye şehrine babası Sultan Muhammed'e gönderdi, hicretün sekiz yüz yetmiş yedi yılında vâki' oldı ve bu kitâb dahı burada tamâm oldı.

Nesihle yazılan ve yer yer beyitlerin de bulunduğu bu nüshada 122[a]-127[b]'de Osmanlı padişahlarının bir listesi yer almaktadır. Bu anonim, özellikle kronolojik açıdan benzerlerinden biraz farklılık göstermektedir.

19. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Türk Tarih Kurumu Ktp. nr. 85):

Başı (1[b]): Hikâyetde getürmişlerdür kim nesl-i Âl-i Osman Gâzi ibn Er-tuğrul ibn Süleyman Şâh Gâzi...

Sonu (244[b]): ... Âhirü'l-emr Uzun Hasan kahr olup leşkeri münhezim olup tağıldılar. Ve ekser leşkeri kırılup büyükler giriftâr oldı, hicretün bu yılında sene 878.

Eserde manzum parçalar da bulunmaktadır. Harekeli nesihle yazılan bu nüsha 1243/1827-28 yılında kopya edilmiştir.

20. *Hâzâ Kithab-ı Tevârih-i Âl-i Osman* (Türk Tarih Kurumu Ktp. nr. 117):

Başı (1): Bu kitâb *Tevârih-i Âl-i Osman*'dur ve gayri hikâyetlerdür zikr olınur. Ve ilerü zamanda vâki' olmışdur. Her birini bir tevârihden bulup cem' idüp bu kitâbda derc olundı kim kendüden sonra yâdigâr kala.

Sonu (228): Sultan Bayezid hâzır olan askerile Sultan Cem ardınca Karaman'a kovagitdi. Andan Cem Sultan Abdullah'ı Karaman tahtına pâdişâh diküp karâr itdi, hicretün bu yılında [boş] vâki' oldı.

Harekeli nesihle yazılan ve yer yer beyitlerin de bulunduğu yazmada tarihler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Evâil-i şa'ban 930 yılında kopya edilmiştir.

21. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Süleymaniye Ktp. Mikrofilm Arşivi nr. 2765)[61]:

88a+9 yap., 13 st., harekeli nesih. Kimi araştırıcılar bu eserin Mevlana Rûhi Fâzıl Çelebi'ye ait olduğunu zannetmişler ise de, bu doğru değildir. Söz konusu eser anonim tevârihlerden biridir. II. Bayezid zamanında yazılmış olduğu tahmin edilen bu kronik, daha sonra muhtemelen başka biri tarafından devam ettirilmiş ve 920/1514 yılına kadar getirilmiştir. I. Selim'den merhum diye bahsedildiğine bakılırsa, ilâve edilen ve oldukça kısa geçilmiş kısmın I. Selim'in ölümünden sonra yazılmış olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Başı [1]: Hâzâ Kitâb-ı *Tevârih-i Âl-i Osman*

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Ve bihi nesta'în. El-hamdüli'llâhi Rabbi'l-âlemîn.

Sonu (88[a]): Ve bu târihde Sultan Korkud'ı katl eyledi. Ve andan sonra azîm leşker cem' eyleyüp Kızılbaş'a vardı, hezîmet kıldı, sene 920.

22. *Tevârih-i Âl-i Osman* (Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Revan Köşkü nr. 1100)[62]:

139 yap., 15 st. Küçük bir anonim Osmanlı tarihi olan bu eser, Osmanlı devletinin kuruluşundan II. Selim'e kadar (975/1567-68) meydana gelen olayları tasvir etmektedir. Yaprak 107[b]'den itibaren Emîr Sultan tarikatine mensup Bursalı Mehmed Şevki b. Mehmed ismindeki zâtın 962/1555'de yazdığı *Menâkıb-ı Emîr Sultan* bulunmaktadır. Eser mensurdur.

Başı (1[b]): Hâzâ Kitâb-ı *Tevârih-i Âl-i Osman*

Sultan Selim-i sânî ibn Sultan Süleyman Han-ı Gâzi'ye gelince...

---

[61] N. Öztürk, "Yeni Bir Anonim Tevârih-i Âl-i Osman Nüshası ve Bir Düzeltme", *Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız Armağanı* (Ankara 1995), s. 443-448.

[62] A. Akgün tarafından yüksek lisans tezi yapılmıştır (M. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1988).

Sonu (107): ... hicretün sene 975 vâki' oldı. Ve devringisi yılında Sıngun seferi vâki' olmışdur.

Muhtasar yazılmış bu tevârîh iy hüman Bu tevârîh bu araya yazılmışdur ve's-selâm

23. *Zikr-i Mülûk-i Âl-i Osman* (Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Sultan Mehmed Reşad ve Tiryal Hanım Ktp. nr. 700)[63]:

86 yap., 19 st., harekeli nesih. Ertuğrul Gazi zamanından 896/1490-91 yılına kadar gelen olayları anlatır. 1032/1622-23 yılı rebî'ülâhir ayında kopya edilmiştir. Baş tarafında ve muhtelif yerlerde manzum parçalar bulunmaktadır. Bu yazmanın sonunda, sonradan eklendiği anlaşılan, Osman Gazi'den I. Abdülhamid'e kadar olan padişahların doğumları, tahta çıkışları, saltanat süreleri, ömürleri ve nerede gömülü olduklarına dair bir soy kütüğü bulunmaktadır.

Başı (1^b): *Zikr-i Mülûk-i Âl-i Osman ve Gazevât-ı îşân*

Bunca târîhler ki olmışdur beyan Gönlüme bir nesne düşdi nâgehar
Dahı sözler vesvese ilhâmdur Çâresi nedür anun itmâmdur

Sonu (86^a): Sultan Bayezid... safer ayının âhirinde şehr-i Kostantiniyye'ye gelüp karâr eyledi, *vallâhu a'lem bi's-sevâb.*

Türkiye kütüphanelerindeki *anonim tevârihler*in sayısının bu kadarla sınırlı olmadığı, daha önce de belirtildiği gibi gerçek saymın bunun bir hayli üzerinde olduğu tahmin olunmaktadır. Şeklî özellikleri kısaca belirtilen bu kroniklerin bir kısmı *Oruç Bey Tarihi*'nin muhtasar nüshaları da olabilir. Bu, ayrı bir çalışmayı gerektirdiğinden, bu hususta herhangi bir kanaat belirtmeyi uygun bulmadık.

Çalışmada takip edilen yol

Yayına esas aldığımız anonim tevârih (yukarıda nr. 23'teki nüsha) harekeli nesihle yazılmış ise de, imlâsının çok doğru olduğu söylenemez. Kimi yerlerde bazı kelimelerin yazılmadığı, bazı olayların kısaltıldığı görülmektedir. Söz konusu metnin kronolojisi de pek düzenli değildir; bu gibi eksiklikleri, karşılaştırdığımız *Giese Anonimi* ile bir ölçüde gidermeye çalıştık. Metnimizde kısaltılmış olan önemli kimi olayları Giese'den yaptığımız aktarmalarla genişletmeye çalıştık ve bu alıntıları çeviri metinde

[63] Her ne kadar bu yazma üzerinde M. Pekmezci tarafından yüksek lisans tezi yapılmış (M. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1988) ise de, hatalı okumaların çokluğu sebebiyle öğrenci çalışması olmaktan öteye gidememiştir.

italik olarak gösterdik. Metnimiz her ne kadar 896/1490 olaylarıyla sona eriyorsa da, biz bunu *Giese Anonimi* ile sürdürerek II. Bayezid devrinin sonuna kadar getirdik.

Metnin imlâsına kimi durumlarda küçük ölçüde de olsa müdahalelerde bulunduk. Çeviri metinde, Türkçe kelimelerde kelime sonlarındaki b/p, c/ç biçiminde gösterilmiştir. Arapça ve Farsça kimi kelimelerdeki uzun vokaller gösterilmemiştir. Metni işaretlere boğmamak düşüncesiyle çeviri metinde mümkün olduğunca basit bir transkripsiyon uygulanmıştır.

Anonim

OSMANLI KRONİĞİ

(Metin)

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm

1

ZİKR-İ MÜLÛK-İ ÂL-İ OSMAN [1b]

Bunca târîhler ki olmışdur beyan[1] Gönlüme bir nesne düşdi nâgehan
Dahı sözler vesvese ilhâmdur Çâresi nedür anun itmâmdur
Ol melikler k'ilerü[2] geçmiş idi Hâleti vü sîreti dinmiş idi[3]
Kimi kâfirdi kimi ehl-i sitem[4] Kahr idi anlara pîş ü mihr ü kem
Ol Moğol sultanlarınun adlini İşit imdi nicesidür bedlini[5]
İtmediler anı kim Cingiz Han Zulmden[6] halka ideridi ayan
Zulm iderlerdi[7] velî kānûn ile Ellerini yumadılar kan ile[8]
Zulm kim kānûn tarîkıyla[9] olur Adl gibi halka ol âsan gelür[10]
Vardur ol sözlerde çok dürlü zelel[11] Eydelim şimdi ki anda yok halel
Çün anıldı ol kamu ehl-i sitem[12] Zikre getürelim ehl-i adli hem
Analım ol beğleri kim ser-te-ser Hem müsülman idi ol hem dâdger

---

[1] Bunca târîhler ki olmışdur beyan T: Bir nice târîhler olmışdur ayan G
[2] ki ilerü T: - ilerü G
[3] dinmiş idi T: geçmiş idi G
[4] ehl-i sitem G: il ü sitem T
[5] nicesidür bedlini G: nice idi şerhini T
[6] zulmden T: zulmeti G
[7] iderlerdi T: itdiler G
[8] kan ile T: hûn ile G
[9] tarîkıyla T: hayfiyla G
[10] gelür T: olur G
[11] çok dürlü zelel G: key çok zelel T
[12] ehl-i sitem G: ehl ü sitem T

Kamusının işi kâfirle cidâl[13] Geydüği vü yidüği malı helâl
Anları eydelüm bulalar ihtitâm[14] Bunlarunla olalar anlar tamâm
Bir gazâvet-nâme düzeyim[15] sana İşit illâ i'tirâz itme bana
Gâziler sonra nice[16] geldi dime Olar aşağa niçün geldi dime
Sonra gelen ön gelenden yeg olur Fikri olan bunı kim didim[17] bilür

2

[2ª] *TEVÂRÎH-İ ÂL-İ OSMAN* VE GAZAVÂT-I ÎŞÂN[18]

Virdi Hak insana feyz itdükde cûd Kudret ü akl u hayât ü hem vücûd
Akl ol ucdan yegreg idi bî-güman Lâ-cerem[19] olur mı anlardan ayan[20]
Sonra geldi enbiyâdan ol Resûl Hâtem oldı vü[21] kamudan eşref ol
Dört kitâbun sonı Kur'an'dur gelen Fazl ile oldur anlara nâsıh olan
Kamudan çün sonra geldi âdemi Fazl ile oldı kamunun hâtemi
Pâdişâh aşağa yukaru alem Ol alemden pâdişâh olur mı kem
Dürr-i meknûn bahr ka'rında olur Her has ü hâşâk yukaru[22] gelür
Tebbet ile Kulhuva'llâhu ehad Bu söze hüccet ki yokdur ana red
Bir gün ol Sultan Alâeddin sa'îd Sordı n'olur hâl-i gâzi vü[23] şehîd

---

[13] cidâl T: kıtâl G
[14] bulalar ihtitâm T: sözi hitâm G
[15] düzeyim T: düzeyin G
[16] nice T: nişe G
[17] kim didim G: kem direm T
[18] *Tevârîh-i Âl-i Osman* ve Gazavât-ı îşân T: *Nazm-ı Âl-i Osman* Nesl ber-Nesl G
[19] Metinde "lâ-cerem sonra" ise de vezin gereği "lâ-cerem"
[20] olur mı anlardan ayan T: oldı anlardan ayan G
[21] vü T: - G
[22] yukaru T: yukaruya G
[23] vü G: - T

3

KISSA-İ GÂZİYAN[24]

Bildi anı kim gazâ key iş olur — Gâzi olanun haşrı bî-teşvîş olur[25]
Gâzi olan Hak dîninün âleti — Lâ-cerem hoş olısardur[26] hâleti
Gâzi olan Tanrı'nun ferrâşıdur — Şirki çirkinden bu yiri arıdur[27]
Gâzi olan Hak kılıcıdur yakîn — Gâzi olur püşt ü penâh-ı ehl-i dîn
Ol ki ola Tanrı yolında şehîd — Öldi sanma kim[28] diridür ol sa'îd
Hak katında rızk içinde dûr olur — Ol ölmez bil ki[29] zinde câvîd olur
Pes heves itdi k'ide ol bir[30] cihâd — Ola kim gâzi uralar ana ad
Leşkerini cem' idüp girdi yola — Gündüz Alp Er-tuğrul anunla bile
[2^{b}] Dahı Gök Alp hem[31] Oğuz'dan çok kişi — Olmışıdı ol yolda anın[32] yoldaşı
Konya'dan çün geldi Sultan-öni'ne[33] — Katına geldi halâyık yügine
Baylara[34] i'zâz u ikrâm eyledi — Yohsula ihsân u in'âm eyledi
Dâr-ı küfre saldı oradan çeri — Ki iller urup katl ideler kâfiri
Anda Er-tuğrul çoğ itdi kâr u zâr — Lâ-cerem oldı cihanda nâmdâr
Urdı bî-had il ü aldı çok[35] genc ü mal — İtdi leşker dâr-ı küfri pây-mal

---

[24] Kıssa-i Gâziyan T: - G
[25] haşrı bî-teşvîş T: işi teşvîş G
[26] olısardur T: olasıdur G
[27] Şirki çirkinden bu yiri arıdur G: Şehri çirkinden bu yuru arıdur T
[28] kim G: - T
[29] ol ölmez bil ki G: ölmediler belki T
[30] bir T: - G
[31] hem G: - T
[32] ol yolda anın G: ol yolda yolda T
[33] Sultan-öni'ne G: Sultan-yögi'ne T
[34] baylara T: beğlere G
[35] çok G: - T

Sulh itmiş idi[36] Tatar anunla ol zaman İşidicek kâfir[37] olduğın revan
Buluban fursat girü il urdılar Ahdi bozup girü gine durdılar
Bu haberden irdi çok teşvîş ana Lâ-büd oldı girü dönmek iş ana
Virdi ol etrâfı Er-tuğrul'a şâh K'ide def'în ehl-i küfrün sâl ü mâh
Bu kadar[38] feth oluban rûzî ana Döndi gitdi girü Konya'dan yana

4

HURÛC-I ER-TUĞRUL[39]

Uydı anda çok kişi Er-tuğrul'a Olur iş kim dâniş ile doğrula
Ol uyanlarla gönül berkitdi ol Hak yolına cânını terk itdi ol
Yürüdi Söğüd iline geldi ol Kılıç ile ol arayı aldı ol
Bunun üstine çü geçdi az zaman Yüzüni dönderdi andan bu cihan
Gitdi Er-tuğrul cihandan yirine Oğlı[40] Osman kaldı anun yirine
Oldı Osman bir ulu gâzi ki ol Nireye kim vardı ise buldı yol[41]
Nice kim döndi döniser âsman Âdemîleri öğüdür virmez aman[42]
[3ª] Bir değirmendür bu çarhı tîz-gerd Kim öğütdügin un ider tîz-gerd
Çün değildür baht-ı devlet pâydâr Anun içün ne gerek bu gîr ü dâr
Çün gidersin bunda kalur mal u genc Ne durur pes bu kamu beyhûde renc
Çün gidersin ko bu yok âmâlini[43] Yi yidür ayruga koma malını
Dünye içün ne gerek bu hırs u az Dünye çoğı[44] assı çün ömr ola az[45]

---

[36] itmiş idi T: itdi G
[37] işidicek kâfir T: işitdi kâfire G
[38] kadar T: kadardur G
[39] Hurûc-ı Er-tuğrul T: Nazm-ı Âl-i Osman Nesl ber-Nesl G
[40] oğlı G: oldı T
[41] buldı yol T: o buldı yol G
[42] virmez aman G: âsman T
[43] âmâlini T: a'mâlini G
[44] Metinde "dünye çoğı ne", vezin gereği " dünye çoğı"
[45] ömr ola az T: ola ömr az G

Çünki bâğı bezedi erdi behişt[46] Bâde iç kim bâdesiz olmaz[47] behişt
Kamu[48] olur toprag altında nihan Gör ki ne hûnhâr turur[49] [sen] bu cihan
Çâre ne çün böyle geldi rûzigâr[50] Kim dökilür gül kalur yirinde hâr
Bundan öndin niceler söylediler Dürlü meseller[51] beyân eylediler
Kıl tefahhus kamusın öndin sona[52] Hiç birini gör ki benzer mi buna
Buna insâf ile kılursan nazar Göresin kim nicedür silk-i güher
Çarh hâlini hem evvel[53] bilesin Girmedük[54] yiri teferrüc kılasın
Bilesin mebde'i niredür me'âd[55] Hem ne durur[56] âferînişden murâd
Saltanat şuglında kādir olasın Memleket fikrinde nâdir olasın
Çün[57] ma'nî döşemişem sana ben İşbu ni'met çün bana[58] şükr eyle sen
Hayr çün ben çün konukladum seni Sen dahı hayr ile yâd eyle beni
Hayrla olsun dünye vü ukbâda şâd Her[59] ki ide düzini hayr ile yâd

---

[46] Çünki bâğı bezedi erdi behişt T: Çünki yagı irdi bûm-ı dü behişt G
[47] olmaz G: olma T
[48] Metinde "kamusı"
[49] gör ki ne hûnhâr turur G: vâh ki nahv âh nuhûra durur T
[50] bu rûzigâr G: bu cihan T
[51] meseller T: destanlar G
[52] sona G: sana T
[53] hem evvel T: evvelinden G
[54] girmedük T: görmedük G
[55] me'âd T: bâ-me'âd G
[56] hem ne durur T: hem nedür bu G
[57] Metinde "hûn"
[58] bana T: gel G
[59] her G: evvel her T

5

HÂZÂ SEBEB-İ TE'LÎF-İ KİTÂB[60]

N e s i r : Ol ki[61] *Târîh-i Âl-i Osman*'dur ve gayrı acâyib hikâyetler kim ilerü zamanda vâki' [3b] olmışdur, her birini bir tevârîhden bulup cem' idüp bir kitâb olundı kim kendüden sonra sizlere[62] yâdigâr ola. Ve her kim bu kitâbı mutâla'a kıla dahı cem' ideni hayr du'â ile ana, Hak ta'âlâ anun âkıbetini hayr eyleye. Bundan yukaru dîbâce gibi olmışdur, bu aradan aşağası nesr ile. Âl-i Osman beğleri ve pâdişâh-zâdeleri başlarına [ne] gelmişdür, ne itmişlerdür ve hem Kostantiniyye'yi kimler yapmışlardur ve kimlere kalmışdur, üzerine kimler gelüp ceng itmişlerdür ve nice gün harâb yatup gine ma'mûr kılmışlardur, cümle beyan olmışdur. *va'llâhu a'lem.*

Târîh-i Nesl-i Âl-i Osman hikâyetinde getürmişler kim, Nesl-i Âl-i Osman Gâzi ibn Er-tuğrul ibn Süleyman Şâh Gâzi ibn Kaya Alp ibn Kızıl Boğa ibn Bayıntur[63] ibn Aykutluk[64] Ağa ibn Toğan[65] ibn Kaytun[66] ibn Bay Sunkur ibn Bakı Ağa[67] ibn Soğançak Ağa ibn Tok-Temür ibn Yasık ibn Gök Alp ibn Oğuz ibn Kara Han ibn Kutluçak Ağa ibn Tozak, alâ-hazâ otuz altı neferdür ced be-ced ibn Yâfes'e çıkınca, kim Nûh'un oğlıdur, ol nesilden ced-be-ced Acem vilâyetinde pâdişâhlar idiler. Oğuz tâyifesinden, kim i'tikādlu tâyife idiler ve Hazret-i Risâlet'e *aleyhi's-selâm* i'tikādları var idi, Mâhân şehrinde pâdişâh idiler. Ebû Müslim-i Mervî dahı bu nesilden kopmış idi. Cingiz Han kim Hıtây vilâyetinden çıkup gelüp Belh vilâyetini ve şehrini ve Horasan vilâyetini harâb itmiş idi. Ol zamanda ol vilâyetün pâdişâhı Hârezm Şâh[68] idi, Belh'ün ve Horasan'un pâdişâhı idi. Sultanü'l-

---

[60] Hâzâ Sebeb-i Te'lîf-i Kitâb G: - T

[61] Metinde "evvelki"

[62] kendüden sonra sizlere T: benden sonra sözlerim G

[63] Bayıntur G: Payındur T

[64] Aykutluk G: Aykulag T

[65] Toğan G: To'ân T

[66] Kaytun G: Kaynatun T

[67] Bakı Ağa T: Bolgay G

[68] Hârezm Şâh G: Horzum Şâh T

ârifîn [4a] Hazret-i Mevlânâ Celâleddin *envera'llâhu kabrehu* ol zamanda dört yaşında[69] idi. Cingiz Han Belh şehrini harâb itdükde Âl-i Selçük tâyifesini memleketlerinden çıkarup sonra kendü helâk olup oğlı Ögtey Han pâdişâh olup gelüp Bağdad'ı harâb idüp tahtı[70] Âl-i Abbâsiler'den alup memleketlerin Cingiz Hânîler dutup âlem halkı karış murış olup Âl-i Selçük'den Sultan Alâeddin dahı Acem vilâyetinden kopup Rum vilâyetine gelüp Yunan vilâyeti, kim şimdi Karaman vilâyetidür, ol vilâyetleri dutup pâdişâh olmış idi. Sivas şehrin ve Konya'yı binâ idüp ve dahı Acem vilâyeti Cingiz Han'dan karış murış olup âlem bir dürlü dahı olmışdı. Ve Oğuz tâyifesi kim vardur i'tikādlulur idi, göçmel[71] yörükler idi.

Mâhân şehri kim Cingiz Han'dan harâb olmış idi, ol zaman Mâhân şehrinün pâdişâhı Süleyman Şâh idi, kim Osman'un dedesidür. Âl-i Selçük ve Âl-i Abbas tefrika olmağın Süleyman Şâh dahı Mâhân şehrinden kopup Rum vilâyetine gelmeğe niyyet itdi. Ve hem Rum vilâyetinde gazâlar olur işitdi. Süleyman Şâh dahı Acem memleketinden kopup Erzincan'a geldi. Erzincan'dan Rum vilâyetine girdiler. Amasya tarafı kim Rumîler'dür, ol tarafda çok gazâlar itdiler. Rum vilâyetinden hayli vilâyetler aldılar. Âkıbet andan göçüp Haleb'e çıkdılar. Hayber kal'ası[72] dirler bir kal'a vardur, gelüp önine kondılar. Furat ırmağı suyı önlerine geldi, ırmağı [4b] geçmek dilediler. Yolı eyü bilmezlerdi. Gâfilin Furat ırmağına uğradılar. Süleyman Şâh at depdi. Furat suyı yar imiş. Süleyman Şâh atı ile Furat'a boğuldı. Halk üşdiler ırmakdan çıkardılar. Hayber kal'asınun öninde defn itdiler. Şimdiki hâlde ana mezâr-ı Türk dirler.

Süleyman Şâh'un üç oğlı var idi. Birinün adı Sunkur-tekin ve birinün adı Gün-doğdı ve birinün adı Er-tuğrul idi, kim ol Osman'un atasıdur. Bu üç kardaş dahı göçdiler geldükleri yola gitdiler. Furat ırmağı başından Pasin-ovası'na ve Sürmelü-çukur'a vardılar. Sungur-tekin ve Gün-doğdı girü Acem'e döndiler. Er-tuğrul anda bir nice zaman kaldı. Ol arada çok gazâlar itdi. Bir nice zamandan sonra Sultan Alâeddin, kim Âl-i Selçük'dendür

---

[69] dört yaşında G: yaşında T

[70] tahtı G: - T

[71] Metinde "göçmile"

[72] Hayber kal'ası T: Ca'ber kal'ası G

Acem vilâyetinden gelüp Rum vilâyetin vatan[73] dutmışdı, ulu pâdişâh olmışdı. Er-tuğrul dahı Sultan Alâeddin'ün saltanatın ve şevketin işitmiş idi.

Ve dahı Er-tuğrul'un üç oğlı var idi. Birinün adı Gündüz idi ve birinün adı Saruyatı[74] idi ve birinün adı Osman idi. Saruyatı kim ana Savcı dirler idi. Anı Sultan Alâeddin'e gönderdi[75]. Bir yircügez istediler ki anda karâr ideler[76]. Sultan Alâeddin dahı kabûl itdi. Garîblerdür diyü bunları hoş gördi. Karahisar tekvurı ve Bilecük tekvurı Sultan Alâeddin'e mutî' olup harâc virürler idi. Karahisar ile Bilecük aralığı Tomalic-tağı ve Ermenek[77] tağı'nı anlara yaylak ve sulak[78] virdi. [5ª] Andan sonra Sultan Alâeddin'ün üzerine Tatar Baycu Han[79] yürüdi. Sultan Alâeddin ol tarafa teveccüh eyledi. Ve bu tarafları Er-tuğrul'a ısmarladı. Er-tuğrul'un oğlı Saruyatı ile[80] Osman Engüri'ye geldiler. Anda durdılar. Rum tarafına çok gazâlar itdiler. Âkıbet Er-tuğrul vefât itdi, *rahmeten vâsi'aten.*

6

OSMAN GÂZİ DEVRİ (1299-1324)

Nazım

Oldı Osman bir ulu gâzi ki ol
Nireye kim vardı ise buldı yol
Her yana viribidi[81] bölük çeri
K'il uralar katl ideler kâfiri
Durmadın her yana leşker saldı ol
Az zamanda çok vilâyet aldı ol

---

[73] vatan G: - T

[74] Saruyatı G: Saruynı T

[75] gönderdi G: - T

[76] bir yircügez istediler ki anda karâr ideler G: bir yircügez ana istediler kim karâr ideler T

[77] Ermenek G: İrmenek T

[78] sulak T: suluk G

[79] Metinde "Yacu Han"

[80] Er-tuğrul'un oğlı Saruyatı ile G: Er-duğrul Sarudın ile T

[81] viribidi T: varurdı G

N e s i r : Çün Osman Gâzi atası yerine geçdi, kāim-maķām oldı, yiğit yegil katına cem'-oldı. Çok gazâlar itdiler. Gelüp evvel Bilecük'i ve Köprihisar'ı ve Yarhisar'ı ve Eynegöl'i feth itdiler, hicretün sene-i 699 yılında[82]. Evvel cum'a namazın Karahisar'da kıldı. Gâziler tekbîri evvel anda getürdiler. Tursun Fakıh dirlerdi bir er vardı. Cum'a ve bayram namazın Karahisar'da evvel ol kıldı. Osman Gâzi adına hutbe okudı, hicretün sene-i 699 yılında vâki' olmışdı.

Râvî şöyle rivâyet ider kim Osman Gâzi'nün dünyâya gelmesine sebeb n'oldı? *Takdîrde var idi olsa gerek idi. Hak ta'âlâ virdüğine kimesne mâni' olmaz.* Er-tuğrul *hâl-i hayâtda iken* bir gice düş gördi. *Bir aceb vâkı'a görüp ol vâkı'adan* uyandı, *bu* düşi fikr iderek *Allah'ı zikr iderek durdı. Sabâh namazını kıldı. Sûret degşirüp doğrı* Konya'ya vardı. Anda bir mu'abbir kişi var idi. Adına Abdülazîz dirler idi. *Sâhib-kemâllerden idi.* İlm-i rüyâyı bilürdi. Er-tuğrul düşüni ana deyiverdi. *Ammâ ba'zılar dirler kim bu düşi ta'bîr iden bir azîz şeyh idi. Adına Edebalı dirler idi. Kerâmeti zâhir olmış idi. Ve cemî' halkun içinde mu'tekıd dervîş idi. Dünyâsı ve ni'meti çoğ idi. Ol vilâyetde meşhûr olmış idi. Sultan Alâeddin dahı ana i'tikād itmiş idi. Andan Er-tuğrul geldi. Ol düşi ol şeyhe i'lâm kıldı*[83]. Ayıtdı: "Yâ Şeyh, gördüm kim senün koynundan bir ay [5b] doğar gelür benüm koynuma girür. Bu ay koynumda iken göbeğimden bir ağaç biter, gölgesi âlemleri tutar. Gölgesinün altında tağlar olur. Ve her tağun dibinde sular akar. Ve bu akan sudan kimi içer ve kimi bâğlar ve bâğçeler suvarırlar. Ve kimi çeşmeler akıdurlar. Uykudan uyandum ki düşüm budur" didi. Şeyh *bu düşün ta'bîrin fikr idüp* ayıtdı: "Yâ yiğit, senün bir oğlun ola, adı Osman ola, çok gazâlar ide. Sana muştulık *olsun*[84] kim senün neslüne pâdişâhlık verildi, mübârek olsun" dedi. "Ve benüm kızum oğlun Osman ala ve andan çok oğlanları ola, pâdişâh olalar" didi.

Ve bir zamandan sonra Osman Gâzi vücûda gelüp ol şeyhün kızını aldı. Ve ol kızdan bir oğul oldı. Adını Orhan kodılar. Çünkim Orhan yiğit oldı. Andan sonra Osman Gâzi aldığı vilâyetleri bahş eyledi. Karacahisar[85] sancağı, kim ana İn-öni dirler oraya degin oğlı Orhan'a virdi. Ve subaşılığı

---

[82] 699 yılında T: 687 yılında G

[83] *Giese Anonimi*, s. 6/15-26.

[84] *Giese Anonimi*, s. 7/2-4.

[85] Karacahisar T: Karahisar G

Alp Gündüz'e virdi. Ve Yarhisar'ı Hasan Alp'a virdi. Hasan Alp dahı bahâdırlardan idi. Süleyman Şâh ile bile gelmiş idi. Ve Eynegöl'i Turgud[86] Alp'a virdi. *Şimdi ol azîzlerün adları anılur*[87]. Ol vilâyetlerde köyler vardur ana Durgud-eli[88] dirler. Anların mezârları anda bellüdür ve dahı kayınatası Şeyh Edebalı'ya[89] Bilecük hâsılını virdi. Ve hem hâtunını Bilecük'de atası Şeyh Edebalı ile kodı. Bu yana kendüsi Yenişehir'de karâr eyledi. Gâzilere evler yapdurdı. Anda [**6**[a]] duraklandı. Adım Yenişehir kodı.

Ve dahı Osman'un bir oğlı oldı. Adını Ali Paşa kodı. Anı yanında alıkodı. Orhan Gâzi bu tarafda iller açardı. Gelüp Köprihisar'ın yağma ile alup feth itdi. Andan gelüp İznik'i hisar itdi. İznik ol zamanda gâyet sarp ve[90] mu'teber ve galaba şehr idi. Dört yanı göl[91] ve sazlık ve bataklar idi. Şöyle kim yöresine âdem varımaz idi. Ve hem içinde âdem mübâlâğa idi. Şöyle rivâyet iderler kim dört kapusı var idi. Her kapusından bin alaca atlu kâfir çıkardı. Girü kalan renkli atluyı ana göre kıyâs eyle kim nice galaba şehir idi. Ol vakt gâziler azdı[92]. Ve illâ her biri bir ejderhâ idi. Eger âdem başına bin kâfir gelse yüzin döndermezlerdi, i'tikādları [var] idi, dahı muhkem idi. Hak ta'âlâ anlara fursat virdi[93]. Gelüp İznik'ün dâyiresin yağma itdiler. Kâfirler nice kez çıkdılar, uğraşdılar. Kâfirleri sıyup hisara koydılar. Gördiler[94] ceng ile alınmaz, dört yanı su hiç katına âdem varımaz. Vardılar Yenişehir'den yana olan tağ civârında[95] bir havâle kal'a yapdılar. İçine âdem koydılar. Taz Ali dirler bir dilâver var idi. Ana kırk kişi koşup ol kal'aya koyup İznik'e havâle kodılar. Şimdi ol kal'aya[96] Taz Ali kal'ası dirler. Ve hem üstün yanında bir yüksek kaya dibinde bir soğuk bınar dahı vardur, Taz Ali [**6**[b]] bınarı dirler. Andan sonra kâfirler zebûn olup gâziler

---

[86] Turgud G: Turud T

[87] *Giese Anonimi*, s. 7/14.

[88] Durgud-eli T: Turgut-ili G

[89] Şeyh Edebalı'ya G: Şeyh'e T

[90] sarp ve G: - T

[91] göl T: - G

[92] azdı T: eyüyidi G

[93] Metinde "virürdi"

[94] gördiler G: göriler T

[95] civârında T: divârında G

[96] kal'aya T: hisarcuğa G

dâimâ segirdüp içerüden âdem çıkartmaz oldılar. Taşradan kimse gelimez idi. Bunca zaman bu hâlile kalup egirtdiler. Kâfirler fursat bulup İstanbul tekvurına âdem salup hâllerin arz itdiler. *Üzerümüze Türk geldi. Bizi zebûn itdi. Taşra çıkartmaz oldı. Âciz kalduk. Eger bize dermânın var ise eyle. Yohsa bizi zebûn itdi. Oğlımuzla kızımuzla esîr iderler*[97]. Bize dermân itmezseniz açlıkdan kırılırız didiler. Zîrâ ol vakt İznik'e dahı İstanbul tekvurı[98] hükm iderdi.

Çünkim tekvur ahvâle vâkıf oldı. Hayli gemiler cem' idüp içine çok asker koyup bir i'timâd itdügi âdemin baş diküp varup Yalak-ovası'na[99] çıkalar. İznik üzerine varup gâfilin gâzileri basalar. Bu tedbîri câsûs gâzilere can atup haber virüp gâziler dahı yortup gelüp, ol kâfirler çıkacak kenârda pusuya girüp nihân olup durdılar. Bu cânibden kâfirler gemilerin kenâra sürüp iskele kurup bir gice çıkmağa başlayup atların esbâbların çıkarmağa çalışuriken gâfilin gâziler tekbîr getürüp, koyulup kılıç urup kâfirleri birbirine katdılar. Şöyle kırdılar kim kimi denize dökülüp gark olup, ki başında devleti olan gemiye gücile girebildi. Kâfirin çoğı helâk olup, az kâfir İstanbul'a gelebildi. Tekvura olan hâli haber virüp tekvur işidüp hayli melûl [7ª] oldı. Çok ceza' feza' itdi. Bu haber İznik kâfirine iricek ağlaşup yas itdiler. Âkıbet danışup tedbîr itdiler kim kaçalar, kaçamayanlar kal'ayı virüp mutî' olalar. Hem eyle idüp kal'ayı gâzilere virüp gâziler doyum oldılar. İznik feth oldı, sene-i 731[100]. Bu kez Yalak-ovası'na doluşdılar[101].

Yalak-ovası sarp dağlar ve sarp kal'alar ve hem bî-nihâye iller vilâyetler ve şenlik yerlerdi. Ol zamanda İznik ile İslâmbol'a varınca olan dağlarda bir ağaç yoğ idi. Şöyle şenlik idi, kal'alar ve şehirler ve köyler idi, sonra isüz kalıcak ağaçlar ve ormanlar oldı *dirler. Ve hem ol zamanı görmüş âdemîlerden*[102] ol yörenün şenlik olmasına bir iki kaç sebeb beyan itdiler. Biri ol kim sarp yerlerdi. Ve biri ol kim gâzilerden ürküp kaçan dahı anda gelmişlerdi. Biri ol kim meger İstanbul tekvurının bir mahbûbe gâyet

---

97 *Giese Anonimi*, s. 8/12-14.

98 İstanbul tekvurı G: tekvur T

99 Yalak-ovası'na G: Yalık-ovası'na T

100 sene-i 731 T: - G

101 Metinde "dolaşdılar"

102 *Giese Anonimi*, s. 9/15.

cemîle kızı var idi. Gâyet severdi. Nâgâh ol kız cüzâm olmış idi[103]. Tekvur, ne kadar memleketinde ve gayrı iklimlerde tabîbler var ise mal döküp getürdi. Hiç çâre bulunmadı. Tekvur kızın ol hâlde görüp gâyet melûl oldı, tasalandı. Vezîrlerine ayıtdı: "Bâri bu kıza bir yer bulun anda kon, karşı anı bu hâlde görüp tasalanmayayın" didi.

İstanbul karşusında Anatolı yakasında Yalak-ova'da Tanrı'dan bir ıssı su var idi, [7^{b}] şöyle yirden kaynar çıkardı. Vardılar yarağın görüp anda gönderdiler. Vardı anda karâr itdi. Andan sonra yine tekvur ayruluğa[104] döymedi. Karşı kayığa binüp varup kızın görüp gamgîn girü İstanbul'a gelür idi. Ol kız anda tururken bir yüksek yirden ol ıssı suya nazar ider otururdı. Bir gün gördi, bir kara canavar gevdesinde bir kılı kalmamış, tabbâğ elinden çıkmışa dönmiş, marîz olmış; ol canavar gelüp ol suyun balçığına gömülüp biraz yatdı. Andan çıkup dağlara gitdi. İrtesi gine geldi yatdı. Çıkup gitdi. Bir nice gün ol canavar gelür balçığa yatur gine gider. Bu canavar böyle ide ide tüyi bitdi. Semridi sağ oldı güzellendi. Bu kız, ol böyle göricek gönline ilhâm gelüp aydur: "Bu canavar, ki ben evvel gördüm, arkasında bir tüyi yoğ idi, uyuz ve rencûr idi; bu balçığa yatdı sağ oldı. İmdi ben dahı bu balçığa yatayın, belki Hak ta'âlâ bana dahı sıhhat vire" diyüp soyundı. Ol suyun balçığına girdi, gömüldi yatdı. Bir nice gün isti'mâl itdi. Hak inâyetinde cümle renci gidüp pâk oldı. Tiz atasına muştucı gönderdi. Tekvur anı işidüp gelen âdeme şol denli mal virdi kim vasf olunmaz. Tiz kayığa binüp azm idüp anda vardı. Kızını sağ u esen bulup gâyet şâd oldı. Andan nice sıhhat bulduğın [8^{a}] sordı bildi. Tekvur sudan ol hâsiyyeti gördi, emr itdi. Üzerine dürlü dürlü binâlar itdiler, kubbeler ve[105] havuzlar itdiler. Kazanlar[106] itdiler. Bir hammâm itdiler kim, kâyinâtda yoğ idi. Ol su ıssı olmağın ırak yirden kârgîr ile soğuk su getürdiler. Çok emekler çekdiler[107]. Andan sonra yir altına gider kemerler[108], tâ hattâ denize degin ol kemerler yir altından gelür. Ba'zılar aydurlar kim: Anı Güngörmez tekvur dirlerdi, bir tekvur var idi, ol itdürdi, dirler. Zîrâ kim ol

---

[103] cüzâm olmış idi G: yoldagılardan oldı T

[104] Metinde "ayrulağa"

[105] kubbeler ve G: kapular bağladılar T

[106] kazanlar T: kurnalar G

[107] çekdiler G: yidiler T

[108] kemerler T: gemiler G

tekvura dimişlerdi kim seni heman gün göricek ölürsin dimişlerdi. Ol dahı yir altından her yire gitmeğe dürlü dürlü kemerler ve kârîzler itdürmiş idi. Şöyle rivâyet iderler kim, ol kemerler deniz altından İstanbul'a gelür dirler. Hele şimdiki hâlde denize degin gelür bâkisin Mevlâ bilür. Ol yirler hod evvelden şenlik idi. Ve illâ ol kızdan ötürü şenlik oldı. Ve hisarlar ve şehirler oldı ki, vasfı olmazdı. Ve hem yeri[109] dahı sarp olduğı içün gâzilerden ürküp gelen dahı çoğalıp ziyâde oldılar. Anda ol kâfirler karâr idüp dururken nâgâh bir gün bir uryân dervîş çıkageldi. Bî-nevâ Baba[110] dirlerdi. Anları İslâma da'vet itdi. Meger dervîşün elinde heman bir ağaç kılıcı var idi. Kâfirler anı görüp gülişdiler.

Bir gün kâfirlerin bayramı[111] oldı. Ol hammâm üzerinde cem' oldılar. Dervîş dahı anda geldi. Bunları İslâma da'vet itdi. Kâfirler cümle sarhoş olup dervîşin dolayı yanına cem' oldılar. [8^{b}] Dervîşi masharalığa[112] aldılar. Eger sen didigün dimeyecek olursak bizüm ile ne eylersin. Hem yalınuz ve hem yarağun yok didiler. Dervîş ayıtdı: "İşte kılıcım. Eger İslâma gelmezseniz bu kılıç ile sizi hep kırarın" didi. Ol ağaç kılıcı bunlara gösterdi. Kâfirler gine gülişdiler. Kâfirlerin içinden biri sarhoş kâfir ilerü geldi. Dervîşün önine durdı. Ayıtdı: "Ol kılıcunla beni çal, görelim keser mi" didi. Heman dervîş Allah'a sığınup tekbîr getürüp arkurı belin çaldı. Ol ağaç kılıç Hak ta'âlâ inâyetinde kâfiri iki böldi. Ve illâ kâfir dahı yirinde örü turdı. Heman can cehenneme ısmarladı. Kâfirler yine gülişdiler. Ayıtdılar: "Kılıcun katı keskin imiş" didiler. Bizümle dahı böyle mi ceng idersin" didiler. Dervîş aydur: "Yoldaşunuzı görün yerinden depredün" didi. Katına geldiler, gördüler kâfir kef geçmiş, depredelim sandılar. Kâfir iki pâre olup düşdi. Heman cem' olup orada olan kâfirler ol hâli görüp nicesi dervîşe inanup İslâma geldiler. Ve nicesi kaçup tağıldılar. Mâ-hâsıl-ı kelâm dervîş ol arayı feth itdi. Anda karâr itdi. Âkıbet ol arada vefât idüp anda kaldı. Ziyâretgâh olup şimdiki hâlde ol hammâm yanında ol mezâr bellüdür, meşhûrdur. Ol hammâma varanlar ol mezârı ziyâret iderler. Himmeti hâzır olsun.

---

[109] yeri G: biri T

[110] Bî-nevâ Baba T: - G

[111] bayramı T: ulu panayırları G

[112] masharalığa T: masharaya G

Ve bu tarafdan Bursa tekvurı ve bir kaç tekvurlar dahı ittifâk itdiler ki gâzilerin üzerine yürüyelim [9ª] diyü, çok leşker cem' idüp yürüdiler. Osman Gâzi Allah'a sığınup kâfirleri karşuladı. Hâzır olan gâzilerile gelüp Koyunhisar'ında buluşup azîm ceng itdiler. Gâyet kırgun oldı. Kâfirleri ziyâde kırdılar. Gâzilerden dahı Osman'un kardaşı oğlı Gündüz Alp oğlı Aydoğdı şehîd oldı. Dinboz[113] sınırında defn idüp mezârını bellü eylediler. *Üzerine taş yığdılar. Dâyiresin çevürdiler. Ol vilâyetde şöyle*[114] meşhûrdur, her kimün atı sanculansa getürürler üç kez dolandururlar Hak ta'âlâ inâyetinde şifâ bulur[115]. *Hem yolca geçenler toprağından alırlar giderler sıtma tutana içürürler, Hak ta'âlâ inâyetinde ayruk tutmaz olur. Şimdiki hâlde ol vilâyetde meşhûrdur ol mezârlar Hakk'un inâyetinde Peygamber'ün mu'cizâtında ol kâfirler şikest oldılar*[116]. Atranos[117] tekvurı ve Bursa tekvurı kaçup kurtuldılar. Ammâ Kestel tekvurı düşdi, *fi'n-nâri fi's-sakar.*

Bursa tekvurın gâziler kova kova hisara koyup andan geçüp gelüp Ulubad'ı aldılar. Tekvur ile sulh olup gâzilere mutî' oldı. Gine yerinde kodılar. Gelüp Bursa'nun üzerine düşdiler. Osman Gâzi gördi kim ceng ile alınmaz. Kapluca tarafından kal'aya karşu bir havâle yapdılar. Karındaşı oğlı Ak-Timür'i üzerinde kodı. Şimdi ol hisara Timür hisarı dirler, gâyet bahâdır yiğit idi. Yarar yoldaşlar koşdılar. Ve bir havâle dahı tağ tarafında yapdılar. Balabancık dirler bir kulı var idi. Ol hisara kodukları içün hisarun adın Balabancık kodılar. Ol iki havâleyi bir yılda yapdılar. Bursa'yı egirtdiler. Kal'adan taşra kimesne çıkmaz oldı. İlin vilâyetin hep aldılar. Kal'a şöyle kaldı. Bunlar bu tarafda Osman Gâzi Yenişehir'e geldi. Etrâf-ı âlemden kâfirler gelüp nice kez Osman ile ceng itdiler. Çok cihâd itdiler. Başarımadılar. [9ᵇ] Gelen sınup gitdi, kimi helâk oldı. Allah inâyetiyle ol vilâyetleri feth idüp, ma'mûr idüp zabt itdiler. Gâziler mal-ı ganâyimle ganî oldılar.

Osman Gâzi oğlı Orhan'ı Bursa fethine gönderdi. Köse Mihal'i ve Turgud Alp'ı[118] bile koşdı. Varup Bursa'yı hisar itdiler. Kâfirler açlıkdan

---

[113] Dinboz G: Dimboz T

[114] *Giese Anonimi*, s. 12/7-8.

[115] inâyetinde şifâ bulur G: inâyetinden ayruk dutmaz meşhûrdur T

[116] *Giese Anonimi*, s. 12/9-13.

[117] Atranos T: Dirnos G

[118] Turgud Alp'ı G: Durgud ili'ni T

âciz kaldılar. Bursa tekvurına Bersak dirleridi. Nâçâr olup âdem gönderüp Orhan ile sulh itdiler. Kal'ayı virdiler, ahd ile peymân ile. Oğlı kızıyla malı esbâbıyla salıvirdi. Çıkup İstanbul'a gitdi. Orhan Gâzi işidüp Bursa'yı feth itdi, hicre[tün] sene-i 726[119] yılında vâki' oldı. Osman Gâzi işidüp şâd oldı. Kendüsi Bursa fethine gelmedüğine sebeb ayağı ağrır idi. Ve hem bir sebeb dahı oğlı kendü zamanında şevket dutsun diyü. Osman Gâzi on tokuz yıl beğlik itdi. Sonra Hak emrine vardı, hicretün yedi yüz yigirmi yedi yılında[120]. Oğlı Orhan, beğ oldı. Vasiyyet itdi kim beni Bursa'da Gümüş Kubbe altında defn eylen didi. Ba'zılar Söğütcük'de defn itdiler dirler, *kālû innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râci'ûn*[121].

7

ORHAN GÂZİ DEVRİ (1324-1362)

Nazım

Ölicek [Osman] oldı yirine Orhan — Ana didi ehl-i kerâmet Orhan

Her yanadan yürüyüben bu çeri — Rûz u şeb [ol] târâc itdi kâfiri

Avrat oğlan bulduğın itdi esîr — Kırdılar bâki ne var bernâ[122] vü pîr

Kâfir üzre akdılar a'vân-ı dîn[123] — Anda itdiler gazâ ezîn ezîn

Nesir: Bu tarafdan gine Konur Alp Gâzi ve Rahmân Gâzi ve Akça Koca [10a] ittifâk itdiler. Her tarafa yürüdiler. Konur Alp Gâzi Ak Yazı ovası'nı ve Konurapa-ili'ni ve Bolı vilâyetini ve Muturnı[124] vilâyetini sene-i 728[125] yılında feth itdi. Ve kendüye musahhar itdi. Akça Koca dahı Koca-ili'ni feth itdügi çün Koca-ili dirler. Sonra Konur Alp ve Akça Koca dahı Allah emrine vardılar. Orhan ol vilâyet sancağın oğlı Süleyman Paşa'ya virdi. İn-öni sancağın oğlı Murad Gâzi'ye virdi ki, kiçi oğlı idi. Orhan Gâzi

---

119 726 G: 766 T

120 727 G: 767 T

121 *"Elbette biz Allahımız, elbette biz O'na varacağız dediler"*, Bakara, 2/156.

122 bernâ G: nâ T

123 Metinde "a'vân u dîn"

124 Muturnı G: Medreni T

125 Metinde her halde zühul eseri 768.

geldi İznikümid'i feth itdi. Kelisalarını yıkdı, yirine mescid yapdı ve medreseler yapdı. Kara Mürsel dirler bir er vardı. Ol kenârı ana virdi. *Vilâyeti timâr üleşdürdi. Timâr erleri gelüp kenârları*[126] beklediler kim[127] tâ kim İstanbul'dan gemi çıkartmaz oldılar. Çıkup ol kenârları uramaz oldılar. Ve Yalak-ovası'nı dahı Akça Koca ile bile olan gâzilere timâr üleşdürdiler[128]. İrmeni-bazarı'nı Yahşılı'ya virdiler. Ve Kandırı[129] vilâyetini Ak Baş'a virdiler. *Bularun neslinden şimdi dahı vardur. Fazlu'llâh Kadı, kim şimdiki hâlde Gelibolı'da tekkesi vardur. Akça Koca neslindendür. Ve Koca-ili'ni ve Konurapa-ili'ni ve Bolı vilâyetin bunlar açmışlardur*[130].

Orhan tamâm memleketleri mukarrer itdi, pâdişâh oldı. Karındaşı Ali Paşa'yı katma okudı. Ayıtdı: "İy kardaş, memleket bâbında ne dersin" didi. Ali Paşa ayıtdı: "Memleket senün olsun. Bana beğlik gerekmez" diyü, bi'l-külliye beğliği terk idüp kendü bir köşeyi ihtiyâr idüp oturdı. Ol zamanda kardaş kardaşa hürmet iderlerdi. Bir gün Ali Paşa Orhan'a dir kim: "İy karındaş! Şimdiden sonra leşkerin ziyâde oldı. İslâm leşkeri[131] artdı. Muhammed dîni ziyâde şevket dutdı. Günden güne ziyâde oldı. Bir nişân ko kim gayrı leşkerde olmayup, senün leşkerin ziyâde imtiyâz bula" didi. Orhan ayıtdı: "İy karındaş, [10^{b}] sen her ne dirsen ben eyle idem" didi. Ali Paşa ayıtdı: "İy karındaş, kamu leşkerün kızıl börk geysünler. Sen ak börk gey ve sana ta'alluk olanlar dahı ak börk geysünler" didi. "Âlemde bu dahı bir nişân olsun" didi. Orhan Gâzi vardı. Hacı Bektaş-i Sultan oğlından[132] dest-i tevbe idüp ak börk geydi. Ve yeniçeri ak börk geymek ol zamandan kaldı. Ol zamanda beğler karındaşlarıyla meşveret iderler, bir yere cem' olurlardı. Birbirin öldürmezlerdi, tâ Yıldırım Han zamanına degin. Kardaş kardaşı öldürmek *Yıldırım Han zamanından kaldı*[133] ve Anatolı'da yaya

---

[126] *Giese Anonimi*, s. 14/2-3.

[127] beklediler kim G: tâ ki bekleyeler T

[128] üleşdürdiler G: üleşdiler T

[129] Kandırı G: Kantarı T

[130] *Giese Anonimi*, s. 14.

[131] leşkeri G: - T

[132] Hacı Bektaş-i Sultan oğlından T: Hacı Bektaş Hünkâr'dan G

[133] *Giese Anonimi*, s. 14.

yazmak Orhan zamanından[134] kaldı. Andan[135] Orhan gelüp İznik'de bir ulu câmi'[136] ve bir imâret yapdı, kendü eliyle aşın[137] üleşdürdi. İmâretlerde aş bişürmek andan kaldı. Andan sonra Orhan İznikümid'i oğlı Süleyman Paşa'ya virdi.

N a z ı m

Ulu oğlı idi Süleyman Paşa nâm[138]	Anda idi şart-ı serverlik[139] tamâm
Hem şecâ'at hem sahâvet ehli idi	Hem siyâset hem riyâset ehli idi
Hûb evsâf ile ol mevsûf idi	Şöyle kim eltâf ile ma'rûf idi
Dâyimâ iderdi cidd[140] ü ictihâd	Kim ölünce dîn yolında ide cihâd
Fikre düşdükde ol Âsaf-rây idi	Cenge girdüğinde saf-ârây idi
Ne fazîletdür gazâ bilür idi	Hak yolında terk-i cân kılur idi
Şîrgîridi vü hem şimşîr-zen	Hasm-bend idi vü hem düşmen-şiken

N e s i r : Yenice ve Göynük'e ve Muturnı'ya[141] havâle olmış idi. Ve Bursa sancağın [11a] oğlı Murad Han Gâzi'ye virdi. Orhan cemî' vilâyetine nâzır oldı. Süleyman Paşa Tarakçı-Yenicesi'ni ve Göynük ve Muturnı'yı[142] tamâm feth itdi. Ol vilâyetde ne kadar kâfir var ise Süleyman Paşa'nun adl ü dâdını[143] görüp cemî' müslimân oldılar. *İl gün hep ana tapdılar*[144]. Orhan Gâzi vardı, Karasi vilâyetini ve Balıkesr'iyi ve Bergama'yı ve Edremid'i

---

[134] Orhan zamanından G: ol zamandan T
[135] andan G: - T
[136] ulu câmi' T: ulu mescid câmi' G
[137] aşın G: - T
[138] nâm G: be-nâm T
[139] şart-ı serverlik G: şâh serverlik T
[140] Metinde "cedd"
[141] Muturnı'ya G: Mederni'ye T
[142] Muturnı'yı G: Mederyun'ı T
[143] Metinde "adl-i dâdını"
[144] *Giese Anonimi*, s. 15/11.

bunları nevâhisiyle[145] feth itdi. Andan gelüp Ulubad'ı feth itdi. Tekvur ile ahd idüp içinde kodılar. Sonra hâyin oldı. Katl itdiler.

Süleyman Paşa Rum-ili'ne geçmeğe niyyet itdi. Ve Gelibolı fethine sebeb ol oldı. Bir gün vilâyetini seyr itmeğe çıkdılar. Seyr iderken nâgâh Aydıncuk'dagı Temâşâlığ'a vardılar. Temâşâlığ'ı gördi ki acâyib ve garâyib binâlar, ki Süleyman Nebî *aleyhi's-selâm* itmiş idi. Süleyman Paşa ol Temâşâlığ'a acâyibe kaldı. Birez fikre vardı. Hiç kimseye nesne dimedi ve söylemedi. Ece Beğ dirlerdi bir bahâdır er var idi. *Hayli dilîrlerden anılur idi*[146]. Ece Beğ aydur: "Ey hanum, ne aceb tefekküre vardunuz?" *Acabâ fikr ü firâsetünüz nedür*?[147] didi. Süleyman Paşa aydur: "Ne'am, bu denizi öte geçmek fikr iderin" didi. "Aceb mümkin ola mı *kim ol yirün kâfirleri tuymadın denizi öte geçebilevüz mi diyü ana nice tedbîr idelüm diyü fikirdeyim"*[148] didi. Ece Beğ ve Fâzıl Beğ bu ikisi ayıtdılar: "İy pâdişâhum, eger destûr virirsen biz ikimüz geçelim takdîrde ne ise görevüz" didiler. Süleyman Paşa aydur: "Ne yirden geçersiz" didi. Ayıtdılar: "Bunda yir vardur *geçmeğe yakındur ve hem*[149] âsandur" diyicek anlara destûr virdi. Sürdiler bir yer buldılar kim adına Viranca dirler, *bir hisardur Görece'den aşağa deniz kenârında*[150] Gelibolı'dan yukarı Çemni[151] kal'ası mukabelesinde *Rum-ili tarafında*[152]. Ece Beğ ve Fâzıl Beğ ikisi bir sal düzdiler. *Ayıtdılar: "Gice ile geçelüm" didiler. Gece ile Çimni kal'asının nevâhisine geçdiler*[153]. Öte yakaya geçdiler. Bâğlar arasında bir kâfir[154] [**11**^{b}] dutdılar. *Alup ol kâfiri*[155] sala binüp ale's-sabâh Süleyman Paşa'ya getürdiler. Ol kâfiri hil'atledi. Kâfire ayıtdı: "Sizün kal'aya girmeğe hiç çâre var mıdur, kimse görmedin?" didi. Kâfir ayıtdı: "Ben sizi bir yirden

---

[145] nevâhisiyle G: nevâhiyle T

[146] *Giese Anonimi*, s. 15/19-20.

[147] *Giese Anonimi*, s. 15/20-21.

[148] *Giese Anonimi*, s. 15/22-24.

[149] *Giese Anonimi*, s. 15/27.

[150] *Giese Anonimi*, s. 15/30.

[151] Çimni G: Çimenlik T

[152] *Giese Anonimi*, s. 16/1.

[153] *Giese Anonimi*, s. 16/2-3.

[154] Metinde "bir kâfir" mükerrer.

[155] *Giese Anonimi*, s. 16/4.

iledeyim, kal'aya koyayın" didi. Bir kaç sal düzdiler. Süleyman Paşa yetmiş seksen kişiyle ve alp-erenler ve bahâdırlar[156] sala bindiler. Gice ile öte yakaya[157] geçdiler. Bu kâfir bunları doğrı Cembin[158] kal'asınun önine getürdi[159]. Bir terslik vardı. *Hisara karşu yığılmış idi. Hisardan ziyâde yüksekdi*[160]. Ters atılmak ile yükselmiş idi. Kal'a içinde kimse yoğ idi. *Hirmen vaktiydi*. Hep *kâfir* hirmende idi. *Hisar hâlî idi*. Ol terslikden *giceyle* kal'aya girdiler. *Hisarı aldılar*[161]. İçinde olan kâfirleri incitmediler. İn'âm u ihsân eylediler. İçinden bir kaç bellüce kâfirlerin alup *adı bellüleri tutdılar*[162] vardılar.

Hisarın limanında gemiler buldılar. Ol gemileri aldılar. Ol kâfirleri gemi içine koydılar. Karşu yakaya gâzilere ve leşkere gönderdiler. Gine leşkerden iki yüz mikdârı âdem geçürdiler. Kal'aya geldiler. Ece Beğ hisarun gemilerinden hayli gemi aldılar. Ve hisarun atlarından hayli atlar bulup atlandılar. Ve dahı Bolayır yanında Akça-limon dirler bir limonda hayli gemi vardı. Varup ol gemileri oda yakdılar. Gine gelüp kal'aya girdiler. Ol Cimbin[163] kal'asınun gemilerin hıfz itdiler. Dahı durmadın öte yakadan âdem geçürdiler. Ve çok leşker cem' itdiler. Evvel kadem Rum-ili'ne geçmek ol yirden oldı. Andan feth olundı. Ve ol yörenün [12a] kâfirlerin incitmediler. İstimâlet virdiler. Kâfirler dahı çünkim emn ü emân içinde oldılar. Ve hem hâtunların ve oğulların begâyet hoş dutdılar. Bu kez Cembin kal'asınun kâfirleri mutî' oldılar[164]. Andan Ayaslonya[165] dirler bir kal'a aldılar. *Bu kez ellerinde hisar iki oldı*[166]. Buların halkıyla dahı barışdılar. Andan Aydıncık'dan hayli âdemler gemiler ile geçdiler; bu kez Rum-ili Allahu ekber ile doldı. Gâziler tekbîr getürüp yürüdiler. Gelüp

---

156 ve alp-erenler ve bahâdırlar G: bahâdırlar idi T

157 öte yakaya G: öte T

158 Cembin T: Çimni G

159 kal'asınun önine getürdi G: kal'asına getürdiler T

160 *Giese Anonimi*, s. 16/11-12.

161 *Giese Anonimi*, s. 16/13.

162 *Giese Anonimi*, s. 16/15.

163 T'de "Cembin" ve "Cümbin"; G'de " Çimenlik"

164 mutî' oldılar G: gâziler ile mütefeyyen oldılar T

165 Ayaslonya G: Ayaş kevniyye T

166 *Giese Anonimi*, s. 16/27-28.

Gelibolı dâyiresin segirdim[167] itdiler. Gelibolı tekvurı çerisin cem' idüp gelüp bunlarla uğraşdı. Hak ta'âlâ fursat virüp Gelibolı tekvurın sıdılar. Kaçdı hisara girdi. Andan gâziler döndiler, Tekvur-tağı'na segirtdiler. Tekvur-tağı'nı feth itdiler. Ol arayı zabt itdiler. Andan sonra gelüp Gelibolı'yı dahı feth itdiler, hicretün yedi yüz kırk sekiz[168] yılında.

Çünkim Gelibolı bunların oldı. Süleyman Paşa Hayrabolı ve Çorlı vilâyetine akın itdiler. Her ki ellerine[169] gelse alup Gelibolı'ya getürürlerdi. Meger bir beğ var idi. Adına Evrenos Beğ dirlerdi. Gâyet bahâdır idi. Hacı İlbeği dirler bir dilâver er dahı[170] vardı. Bu ikisi gâzilerle gelüp Dimetoka'yı ve İlbeği Birgozı'nı çalup çarparlardı. Girü dönüp Gelibolı'ya gelürlerdi. Edrene yanında Meriç kenârında ol birgozı *ol zamanda İlbeği aldığı çün ol bergozun adını*[171] İlbeği Bergozı diyü ad kıldılar[172]. Ol hînde Süleyman Paşa av avlarken[173] atı ayağı bir delüğe geçdi. Atıyla tekerlendi. Ol arada şehîd oldı, hicretün yedi yüz elli tokuz[174] yılında. Orhan Beğ'e âdem gönderüp Süleyman Paşa vefâtın bildürdiler. Çok girye kılup hayli melûl [12b] oldı. Kendü dahı hasta idi. *Gâyet za'îf mizâcidi. Âhir ol za'f canına kâr itdi*[175]. Ziyâde fürkat[176] çeküp ağladı.

Nazım

Ağlayup ol oğlı içün zâr u zâr — Gözlerinden dökdi hûnîn cûy-bâr
İy dirîgâ o keyânî[177] yâl ü bâl — İy dirîg o göz ü kaş u hatt u âl
Âdeti budur cihânun bellü bil — Gâfil olma kendüzüne çâre kıl

---

[167] Metinde "sigirdim"
[168] sekiz G: altı T
[169] Metinde "illerine"
[170] dahı G: - T
[171] *Giese Anonimi*, s. 17/11-12.
[172] kıldılar G: kıldı T
[173] av avlarken T: - G
[174] tokuz G: beş T
[175] *Giese Anonimi*, s. 17/12.
[176] Metinde "fürfet" okunacak biçimde.
[177] keyânî T: kemâl G

N e s i r : *Râvîler* şöyle rivâyet itdiler kim, *meger* Süleyman Paşa'*ya ol hâl vâki' olmazdan öndin yanında olan gâzilere*[178] vasiyyet itmişdi kim: "Ben bu yakında dünyâdan gidiserim. Beni bu vilâyetde Bolayır'da[179] defn eylen ve eger kâfirler size üşerse kaçmayasız, Allah'a tevekkül idesiz, durasız. Hak ta'âlânun hikmetin göresiz" diyü ısmarlamışdı. "Ve hem gayret idesiz, benüm ölümi kâfirlere aldırmayasız" dimiş idi. Çün Süleyman Paşa merhûm oldı. Dâyire kâfirleri işidüp şâd olup, hayli leşker cem' idüp deniz yüzinden gemilerle geldiler. *Azm itdiler kim varalar gine gâzilerden ol yerleri alalar. Çünkim böyle hâl vâki' oldı*[180].

Gâziler bir gün Bolayır'da dururken gördiler kim Kavak Duzlası tarafından mübâlağa gemiler göründi. Geldiler Duzla tarafında Bolayır'a karşu döküldiler[181]. Karaya çıkdılar. Bolayır'a karşu gâzilere sancak çözüp alaylar bağladılar. Dahı yürüdiler. Kâfirler çok gâziler az idi. Ve hem gâziler Süleyman Paşa'nun vefâtından şikest olmışlardı. Tevekkül idüp gayret idüp ve Süleyman Paşa'nun vasiyyetin saklayup bir yüksek yire çıkup Süleyman Paşa'nun tabutın bir divâr altında gömüp üzerine taşlar yığdılar. Belürsiz eylediler. Kâfir bulursa bir hades itmeyeler. Çün kâfirler alaylar bağladılar yürüdiler. Hemandem ki denizden hayli yer gitdiler. Gâziler dahı turup tekbîr getürüp Allah'a sığınup bu gelen kâfirlerin galebesinden ve hem leşkerine nazar idüp dururken heman anı [13a] gördiler kim, kâfirler geliyorurken karış murış olup tağılup[182] kaçmağa yüz dutdılar. Birbirine bakmayup gemiler tarafına hücûm itdiler. Hak ta'âlânun fazlı yetişüp kâfirler ol ova içinde şöyle kırıldı kim demet gibi döküldiler helâk oldılar. Gemiden yana dönüp gemilerine koyuldılar kaçdılar gitdiler. Ve illâ bunları kıranları hiç müslimanlar görmediler. Çün gâziler dahı kâfirleri bu hâlde böyle[183] gördiler. Segirdüm idüp kâfirleri soyup taraşlamağa başladılar. Ve toyum olup gine Bolayır'a gelüp karâr itdiler. Acabâ bu kâfirleri kim kırdı diyü ta'accüb itdiler. Andan Hak ta'âlâya çok çok şükürler kıldılar.

---

[178] *Giese Anonimi*, s. 17/22-23.

[179] Bolayır'da T: - G

[180] *Giese Anonimi*, s. 17/29, s. 18/1.

[181] tarafında Bolayır'a karşu döküldiler G: tarafına döküldiler T

[182] tağılup G: -T

[183] kâfirleri dahı bu hâlde böyle G: kâfirlere bu hâli T

Râvîler[184] şöyle rivâyet iderler kim: Sonra ol kaçup kurtulan kâfirlerden haber aldılar kim ayıtdılar: Heman kim denizden ayrılduk, gördük kim, bir alay boz atlular çıkageldiler. Heman biz anları gördük tâkatımuz tâk oldı. Elimüz dutmaz oldı. Bize kılıç koydılar. Bizi anlar kırdılar. Siz anları kanda pusuya komışsız kim biz anları[185] görmedük, gökden mi indiler ve yirden mi çıkdılar kim heman[186] ol arada belürdiler. Kâfirler anları[187] bizden sandılar. Anlar hod gâyib erenlerimiş. Hak ta'âlâ anları bize meded gönderdiler. Gelüp düşmanumızı helâk itdiler. Andan bunda olan gâziler Orhan Gâzi'ye Burusa'da âdem gönderdiler. *Üzerlerine gemilerle mübâlâğa kâfirler gelüp karaya çıkup bunların üzerine çıkup geliturken kâfirler kırıldığın, gâziler kıranları görmeyüp kaçanlardan haber alup bizi bir alay boz atlular kırup sıdı didüklerin bir bir beyanın vâki' haber gönderdiler*[188]. Ol kâfirlerle geçen mâcerâyı cemi'an haber virdiler. Orhan Gâzi oğlı Süleyman Paşa vefâtına hayli melûl oldı. Ve illâ kâfirlere gâyib erenleri yetişdüğine Hak ta'âlâya çok çok şükürler eyledi. Rivâyet iderler[189] kim: Orhan [13^{b}] Gâzi dahı ol yıl Hak emrine vardı. Süleyman Paşa Orhan'dan iki ay evvel öldi, hicretün sene-i 759 yılında[190]. Gâzi Murad tahta geçdi.

8

I. MURAD DEVRİ (1362-1389)

N a z ı m

Tanrı'dan va'de irüben Orhan — Oldı bundan huld bâğına revan

Tutuban otuz tokuz yıl tâc ü taht — Cennetün gülzârına eyledi[191] raht

---

[184] râvîler G: râvî T

[185] anları G: anı T

[186] indiler ve yirden mi çıkdılar kim heman G: indi ve yirden mi çıkdı hema T

[187] anları G: anı T

[188] *Giese Anonimi*, s. 18/28-29, s. 19/1-3.

[189] Metinde "aydurlar"

[190] 759 yılında G: 755 yılında T

[191] eyledi T: iletdi G

Aldı anun yirini Gâzi Murad — Kim gazâ cihâd[192] idi ana murâd
Pâdişâh-ı kâmil ü dânâ idi — Sâhib-i tedbîr ü ehl-i rây idi
Gönli pest[193] ü himmeti idi bülend — Nef'i çoğ vü yoğ idi anda gezend
Kaygusı dahı olsa ol şâdân idi — Hâr içinde gül gibi handân idi
Her ki irse ana fakr u yâ garîb — Ni'metinden bulur idi çok nasîb
Nice düşmişlere oldı dest-gîr — Nice yohsulları itdi ol emîr[194]
Nicelerün başını götürdi ol — Yirden pes göklere yetürdi ol
Çünki ol Gâzi Murad'a irdi taht — Buldı ârâyiş anunla tâc ü taht
Niyyet itdi kim kıla dâyim gazâ — Anı ide kâfire k'oldur[195] sezâ
Vardı anda kuvvet ü nâm u tüvân[196] — Nev-cevân idi vü hem ner[197] pehlüvân
Ol bahâdırlıkda key ma'rûf idi — Hem gazâya himmeti masrûf idi
Kılıcından oldılar cümle tebâh — Virmiş idi Hak ana lutf u penâh
Oldılar ana yagı kardaşları — Kamunun bitdi[198] elinde işleri
Evvel ol idi ki Rum'a sundı[199] el — Kayser'e irgürdi[200] çoh dürlü zelel
Aldı Engüri'yi [hem] ol harb ile[201] — Dutdı Sultan-öni'ni[202] hem [ol] darbile
[14ª] İtdi anunla Karaman şâhı ceng — Lîkin oldı yir yüzi gözine teng
Her bahâdır kim Tatar'dan var idi — Kamu ana leşker ü hem-yâr idi

---

[192] kim gazâ cihâd T: kim cihân içre gazâ G
[193] pest G: püşt T
[194] Nice yohsulları itdi ol emîr T: Niceleri itdi yohsulken emîr G
[195] oldur G: oldura T
[196] Vardı anda kuvvet ü nâm u tüvân G: Vardur kuvvet ü tâ bu tüvân T
[197] ner T: nev G
[198] bitdi T: yetdi G
[199] sundı T: saldı G
[200] Metinde "irgürdi anda" ise de, vezin gereği "anda"
[201] harbile T: darbile G
[202] Sultan-öni'ni G: Sultan-yögü'ni T

Varsak u Turgut u Türk ü Şam — Anun ile bile idi anda tamâm
Çün işitdi bu işi Gâzi Murad — Germ yüridi idem diyü bir ad
İstemedi kimesneden ol meded — Feth virdi ana ol Hayy ü Samed[203]
Berk idi irişüben urdı darb[204] — Düşmen ile eyledi şîrâne harb
Cıdalar sındı uşandı tîg-ı tîz[205] — Sanayıdun kopar idi rüstehîz
Hem Tatar u hem Türk oluban telef — Kılıcına oldılar anun alef
Kaçdı öninden Karaman şâhı anun — Oldı mihr ile sipihr ü mâh anun
Raht ü büngâhı kamu terk itdiler — Cân azîz olur aluban[206] gitdiler
Çün Karamanlı'da bilürsin ne var — Varı da hem anda oldı târ ü mâr
Nice beğler anda oldılar helâk — Nice yiğitler düşüben oldı hâk
Çün müyesser oldı işbu feth ana — Kıldı azmin girü kâfirden yana
Nireye yüz dutdıysa buldı zafer — Kılıcı küffâra oldı kârger[207]
Oldı peykân okınun peyki kazâ — İrdügi yire irişdi[208] hem fenâ
Lâ-cerem kim kâfire buldı zafer — Kıldı dâr-ı küfri ol zîr ü zeber
Tâ'atı ihlâsdur şartı kabûl — Tâ'atun fazlı olur ansuz kabûl
Tâ'atından kişi anda bula hayr — Hak ola gönlinde pes olmaya gayr
Gayrıdan gönlinde var ise eser — Hayr dime tâ'ata kim oldı şer
[14^{b}] Bulmamışdur hayrı her kim didi gayr — Gayr-ı candan mahv it ki iş ola hayr
Hak'dan ayrugı gönülden sür düriş — Diler isen kim yavuz olmaya iş

N e s r : Andan sonra [Murad Gâzi] yine gelüp Bursa'da karâr itdi. Andan yine çok leşker cem' itdi, Karasi vilâyetinden ve kendü vilâyetinden.

---

[203] ol Hayy ü Samed T: anda ol Samed G
[204] Berk idi irişüben urdı darb T: İrişüp kırabırakdı urdı darb G
[205] Cıdalar sındı uşandı tîg-ı tîz G: Çabdılar san dîv uşand tîg u tîz T
[206] aluban T: deyüben G
[207] Metinde "kâr u ger"
[208] irişdi T: irişürdi G

Ol hînde Çandarlu[209] Halîl dirler bir er var idi, Bilecük kadısı idi, ve hem İznik'e dahı kadı idi, anı getürüp Sultan Murad kadı-asker idindi. Andan lalası Şâhin ile gelüp Gelibolı'dan geçdiler. Togıvına[210] dirler İslâmbol'a yakın bir kal'a vardur, düşüp anı feth itdiler. Gelüben Çorlı hisarına düşdiler. Azîm ceng itdiler. Âkıbet yağma eylediler, yağma ile aldılar. Andan sonra gelüp Misini kal'asım aldılar. Anı tekvurı kendü rızâsıyla virdi. Andan sürüp Birgoz'a yürüdiler. Birgoz'un kâfiri hod hisarı boş koyup kaçmışlar idi, çün hisarı boş buldılar oda urdılar[211]. Bu tarafda Hacı İlbeği ile Evrenos Beğ Gâzi bunlar dahı gelüp Meriç kenârında bir birgoz aldılar. Şimdi ol birgoza İlbeği Birgozı dirler. Andan sonra gâziler gündüz hisara girüp gice olıcak ol yöreye segirdim salup kâfirleri râhat itmezlerdi. Her ne ki ellerine[212] gire yine birgoza gelürler idi. Andan Dimetoka tekvurı var âdemin cem' idüp gâfiliken[213] Hacı İlbeği'yi ele getürmek kasdın eyledi. Ol dahı anı câsûslayup segirdip gâfil bulup, bir gün tekvurı ele getürüp tutup Dimetoka'ya vardılar, [15a] halkıyla ahd ü peymân itdiler. Tekvurı oğlıyla[214] koyuverdiler.

Hacı İlbeği Dimetoka'yı feth itdi, sene-i 765[215] yılında. Ve Evrenos Beğ dahı Keşan vilâyetini feth itdi, İpsala'yı dahı döğüp yürürler idi[216]. Bu tarafdan Gâzi Murad Eski'den göçdi, Edrene'ye gelmeğe niyyet eyledi. Lalası Şâhin beğlerbeği idi. Andan Şâhin Lala'ya leşker virdi, Edrene'ye gönderdi. Çün Şâhin Lala[217] Edrene'ye gelüp kâfirler karşu gelüp azîm ceng itdiler. Hayli âdem kırıldı. Âkıbet kâfirler[218] münhezim olup kaçup Edrene hisarına girdiler. Murad Gâzi'ye Şâhin Lala beşâret haberin gönderdi. Bunca başlar bile gönderdi. Hacı İlbeği ve Evrenos Beğ Sultan Murad'un

---

209 Metinde "Çandırlu"

210 Togıvına G: T'de harekesiz olan bu yer ismi değişik biçimlerde okunacak durumda. Metinden anlaşıldığına göre her halde Silivri'nin eski köylerinden Bigados.

211 buldılar oda urdılar G: - T

212 Metinde "illerine" okunacak biçimde.

213 gâfiliken G: gâfil T

214 oğlıyla G: - T

215 765 T: - G

216 İpsala'yı dahı döğüp yürürler idi T: İpsala'yı bile G

217 çün Şâhin Lala G: - T

218 kâfirler G: kâfir T

önine düşüp Edrene'ye getürdiler. Ol vakt Tunca ve[219] Meriç suyı gâyet taşgundı. Edrene tekvurı gece ile[220] kayığa bindi kaçdı İnoz'a gitdi. Gâziler[221] ale's-sabâh durdılar. Kal'ayı hâlî buldılar. Şehir halkı kal'ayı açıvirdiler. İçerü girdiler. Edrene sene-i 761 yılında feth oldı. Ol hînde Murad Han Gâzi lalası Şâhin'i Zağra'ya ve Filibe'ye[222] akın virdi. Ol tarafı varup feth itdiler. Ve Evrenos Beğ'e dahı İpsala tarafın virdi. Varup İpsala'yı feth itdi. Andan bunlar yirlü yirinde uç beği[223] oldılar.

Bir gün Kara Rüstem dirler idi, bir dânişmend var idi. Karaman vilâyetinden gelmiş idi. Ol Kara Rüstem sürdi, Çenderelü Kara Halîl[224] kim kadı-asker idi, ana geldi. Ayıtdı: "Niçün bunca beğlik malı zâyi' idersin" didi. Kadı-asker aydur: "Zâyi' olucak nice mal vardur" didi. Kara Rüstem aydur: "İşbu esîrler kim [15b] gazâdan gâziler getürürler. Tanrı buyruğında beşde biri pâdişâhındur" didi. *Niçün anı almazsın dedi*[225]. Kadı-asker dahı bu kaziyyeyi pâdişâha arz eyledi. Gâzi Murad Tanrı buyruğında var ise alın dedi. *Vardılar Kara Rüstem'i okudılar. Ayıtdılar*: "*Yâ Mevlânâ, Tanrı buyruğı neyise it" dediler*[226]. Vardılar Kara Rüstem'i Gelibolı'da kodılar. Her esîrden yigirmi beşer akça aldı. Bu ihdâs bu iki kişiden kaldı. *Gelibolı'da esîrden bâc almak Çenderelü*[227] *Kara Halîl'den ve Kara Rüstem'den kaldı*[228]. Andan Gâzi Murad Evrenos Beğ'e ısmarladı kim akında çıkan esîrden beşde birin alalar. Dört esîri olanun yigirmi beşer akçasın alalar. Bu tertîb üzerine oğlanlar devşirdiler. Andan sonra akında beşde birin aldılar. Kapuya getürüp bu oğlanları taşra illere ve Türklere virdiler, Türkçe öğrensün didiler. Andan Anatolı'ya bu oğlanları gönderdiler. Türkler bu oğlanlara çift sürdürdiler kullandılar. Bir kaç yıldan

---

219 ol vakt Tunca ve G: - T
220 gece ile T: gücile G
221 gâziler G: Gâzi Murad T
222 Filibe G: Fülbe T
223 uç beği G: uç beğlerbeği T
224 Çenderelü Kara Halîl G: Kara Halîl T
225 *Giese Anonimi*, s. 22/2-3.
226 *Giese Anonimi*, s. 22/5-6.
227 Metinde "Çendirlü"
228 *Giese Anonimi*, s. 22/8-9.

sonra getürüp kapuda[229] yeniçeri eylediler. Ve hem adını yeniçeri kodılar. Bunların aslı bu oldı.

Bundan sonra Sultan Murad Gâzi Bursa'da karâr itdi. Tamâmet Rumili'nün beğlerbeğliğini[230] lalası Şâhin'e virdiler. Evrenos Beğ'e uç beğliğini virdiler. Murad Gâzi Gelibolı'ya gelüp Çenderelü Kara Halîl'e paşalık virdi. Kara Halîl vezîr[231] oldı. Adını Hayreddin Paşa kodılar. Gelibolı'dan göçdi. Biga tarafına vardı. Ol vilâyetleri feth idüp zabt eyledi. Andan Bursa'ya geldiler. Kışı anda kışladılar. Bu tarafdan Lala Şâhin Zağra'yı ve Eski'yi feth itdi. Ve Evrenos Beğ Gümülcine'yi feth itdi. Çün yaz oldı, Sultan Murad gine gelüp Biga'yı feth itdi, sene-i 766[232].

Andan sonra nâgâh [16ª] haber geldi, kim Sırf leşkeri hücûm itdi didiler. Kasdı Edrene'ye gelmekdür. Kırk elli bin mikdârı leşkeri vardur. Çün Murad Han Gâzi ol haberi işidüp göçüp Gelibolı'ya gelüp bu tarafdan Sırf leşkeri Edrene'ye yakın gelmiş idi, Çirmen yanında[233] şimdi ana Sırf sınduğı dirler. Sırf leşkeri anda konmış idi. Lala Şâhin Allah'a sığmup, gâziler ile bir gice tabl-bâz kakup dün basgunı itdi. Sırf leşkeri mağrûr olup sarhoş yaturken nâgâh tabl[234] âvâzın ve gâziler ünin işitdiler. Türk geldi diyü birbirine dokındılar. Atları ürkdi ve boşandı, bunları çiğnedi. Kâfirler dahı kılıç çeküp birbirin kırmağa başladı. Âhir sınup münhezim olup kaçdılar. Ba'zı râvîler rivâyet iderler kim[235] Sırf leşkerin Hacı İlbeği sıdı dirler. Meger Hacı İlbeği dört kişiyle avlanıgitmiş idi. Nâgâh[236] yolca giderken bir gice kulaklarına galaba âvâz geldi. Bir sapa[237] yire gizlenüp gözlediler kim bir galaba bî-nihâyet kâfir leşkeri gelür. *Andan Hacı İlbeği aydur: "Yoldaşlar nice idelüm" dedi. Yoldaşları aydur: "Tedbîr sizündür. Siz nice idersenüz eyle idelüm" dediler*[238]. Andan Hacı İlbeği her yoldaşını

---

229 getürüp kapuda G: - T

230 beğlerbeğliğini G: iki beğlerbeğliğini T

231 vezîr T: paşa G

232 766 G: 769 T

233 yanında T: karşusına G

234 tabl T: tavulbâz G

235 ba'zı râvîler rivâyet iderler kim G: ba'zılar T

236 nâgâh G: nâgâ T

237 sapa G: - T

238 *Giese Anonimi*, s. 23/15-16.

bir depeye kodı. Andan bulara[239] ısmarladı. Her kaçan ben tabl-bâz urup haykıram, her birinüz dahı eyle idün didi. Kendüsi kâfirlerün bir yanına geçüp heman tabl-bâz urup tekbîr getürüp bire[240] gâziler koman diyü çağırdı. Çün kâfir leşkeri ol âvâzları işitdi, gördiler kim dört yanların Türk almış, kendüler ara yirde kalmışlar. Hemendem Türk geldi diyü birbirine tokuşup, ol orman arasına tağılup birbirine kılıç urdılar. Karanu gice içinde[241] **[16b]** birbirin fark itmeyüp, eyle kırdılar kim vasf olunmaz. *Hemandem münhezim olup kaçdılar gitdiler*[242]. Hacı İlbeği dört kişiyle elli bin leşkeri sıdı. Lala Şâhin dahı İlbeği'nün dilâverliğini görüp, ol zaman beğlerine hoş gelmeyüp adâvet bağladılar. Âkıbet bir hîle ile Hacı İlbeği'yi helâk itdiler. Çün kâfir leşkeri sındı, gâziler gâyet doyum oldılar, bî-nihâyet mal-ı ganâyimle girü Edrene'ye geldiler. Andan Lala Şâhin anca mal ve nice esîrler ve bir nice başlar Sultan Murad'a gönderdi[243]. Sultan Murad bu fethi işidüp şâd olup, girü Bursa'ya döndi karâr itdi, hicretün sene-i 767 yılında. Sultan Murad ol yıl[244] oğlı Yıldırım Bayezid ve Ya'kub Çelebi'yi sünnet eyledi, âlî düğünler itdi. Ve Bilecük'de bir câmi' yapdı. Ve Bursa'da dahı bir câmi' bir âlî medrese ve bir imâret yapdı. Ve Germiyan-oğlı'nun kızın Yıldırım Han'a alıvirdi, âlî düğünler itdi. Andan varup Hamid ilini feth itdi. Andan varup Kütâhiyye'yi ve Akşehr'i ve Seydişehr'ini dahı feth itdi, hicretün sene-i 783[245] yılında.

Gine Sultan Murad gelüp Gelibolı'dan geçüp Mugalgara'ya geldi. Evrenos Beğ ve Lala Şâhin Rum-ili çerisiyle gelüp Murad Han ile bulışdılar. Andan İncügez tarafına vardılar. Bulanya[246] dirler bir hisar vardur, gâyet sarp hisardur, Türk ana Tanrı Yıkduğı dirler, ol vilâyetün halkı kaçup ol hisara girdiler. Sultan Murad üzerine düşüp[247] nice gün ceng

---

239 bulara G: - T
240 Metinde "bere"
241 karanu gice içinde G: - T
242 *Giese Anonimi*, s. 23/27.
243 gönderdi G: gönderdiler T
244 ol yıl G: - T
245 783 T: 784 G
246 Bulanya T: Buloniyye G
247 düşüp G: - T

itdiler alımadılar, göçüp gitdiler. Alınmaduğına Sultan Murad gâyet[248] melûl oldı. Meger bunı Tanrı yıka diyüp bir derd ile âh eyledi gitdi[249]. Meger ol [17a] arada bir kavak ağacı var idi. Ulu ağaç idi[250]. Sultan Murad dibine kondı, arka virüp dayandı. Saht olup tururken nâgâh bir haber geldi kim sultanum, devletinde hisarun bir tarafı yıkıldı zîr ü zeber oldı. Sultan Murad Lala Şâhin'i gönderdi. Varup esîrlerini alup mübâlâğa mal ile getürdiler. Hisarun içinde altun taslar[251] bulundı. Gâziler başlarına geyüp Sultan Murad'a karşu geldiler. Altun üsküf geymek ol zamandan kaldı. Andan sonra Sultan Murad ol kavak ağacma Devletlü ve Kademlü Kaba Ağaç diyü ad virdi. Şimdi dahı Devletlü Kaba Ağaç dirler. Murad Han Gâzi ol hisarun kâfirleriyle ahdleşüp, avratı ve oğlanlarıyla istimâlet virdi. Girü yirlerine gönderdi. Şimdi ol hisara Tanrı Yıkduğı dirler.

Sultan Murad geçüp Edrene'ye geldi. Vezîr Hayreddin Paşa'yı ve Evrenos Beğ'i gönderdi kim, varın ol[252] vilâyetleri feth idün didi. Evrenos Beğ Gümülcine'yi uç idüp İsketye'yi ve Marulya'yı feth itdi, harâcın aldı. Ol zamanda harâc az idi. Şöyle alurlardı kim kâfirler dahı incinmez idi. Kebesin[253] ve öküzün veyâ oğlın kızın satdurup veyâ rehîn kodurup almazlardı. Ol zaman pâdişâhları tama'kâr değüllerdi. Her ne ellerine girürse yiğide ve yegile virürler idi. Hazîne nedür bilmezlerdi. Heman kim Hayreddin Paşa kapuya geldi ve pâdişâhlar ile tama'kâr dânişmendler musâhib olup[254], *takvâyı koyup fetvâya yürüdiler, hazîne dahı pâdişâh olana gerekdür didiler*[255]. Pâdişâhı kendülere uydurdılar. Tama' ve zulm peydâ oldı. *Elbetde tama' olduğı yerde zulm dahı olsa gerekdür*[256]. Şimdiki hâlde dahı ziyâde sebeb dahı dânişmendlerdür. Eger anlar ilm ile amel itseler ümmî halk dahı [17b] anlara tâbi' olurlardı.

---

248 gâyet G: - T
249 gitdi G: kündi T
250 ulu ağaç idi G: - T
251 taslar T: tâclar G
252 ol G: - T
253 kebesin T: geyesisin G
254 olup G: oldılar T
255 *Giese Anonimi*, s. 25/14-15.
256 *Giese Anonimi*, s. 25/16-17.

Bunun üzerine bir hikâyet geldi. Anatolı'da Yenişehir civârında Ak Bıyık Dedem kim var idi. Bursa'da Mevlânâ Yigen ile otururken Ak Bıyık ayıtdı: "İy Mevlânâ, bu ümmî kavm ne kadar günâh iderlerse hep ehl-i ilm[257] sebebdür. Ol günâhları Hak ta'âlâ[258] sizden sorsa gerekdür" dedi[259]. Bu kez Mevlânâ Yigen[260] aydur: "Ne sebebden ötüri bizden sorar" dedi[261]. Andan Ak Bıyık[262] Dedem aydur: Siz zinâ itdünüz ve livâta itdünüz ve akçayı[263] ribâya virdünüz ve helâl haram fark itmedünüz. Ümmî halk[264] dahı sizi gördi. Eyle eylediler gör kim siz hınzır etini yimedinüz anlar dahı yimediler. Eger giri kalanın dahı siz sakınsanuz[265] anlar dahı itmezlerdi. Ve hem vâki'de eyle degül midür[266]. Hiç bir ehl-i ilm var mıdur ki, bu harâmdur ve şübhelüdür diyeler. Harâm olsun helâl olsun heman eline girsin. *Eger harâm ve şübhelü nesne olsa anlarun katında gereklü olur. Bâri ömrinde birin red ideydi. Red itmek ne mümkün? Harâm olsun helâl olsun tek eline girsün. Evet hikmet budur kim yimeğe dahı kıyamaz. Vermek ve yidürmek ehl-i ilm katında katı aybdur. Anlarun katında ancılayın keleci anma*[267].

Gine biz maksûda gelelim. Andan sonra Deli Balaban dirler bir sancak beği var idi, anı Siroz üzerine gönderdi, hisar itdiler. Andan sonra Şâhin Lala vardı, Kavala'yı ve Drama'yı ve Zıhna'yı[268] ve Siroz'ı feth itdi. Andan göçüp Kara-Ferye'yi feth itdi. Ve Anatolı'da göçer-evler var[269] idi. Anları sürdiler Siroz tarafına[270] Vardar-ovası'na getürdiler. Andan varup

---

257 iderlerse hep ehl-i ilm G: iderse hep ümmî kavm T

258 ta'âlâ G: - T

259 dedi G: - T

260 bu kez Mevlânâ Yigen G: Mevlânâ T

261 ötüri bizden sorar dedi G: bizden sorıla T

262 andan Ak Bıyık G: - T

263 akçayı G: akça T

264 halk G: kavm T

265 sakınsanuz T: yıglınsanuz G

266 eyle degül midür G: eyledür T

267 *Giese Anonimi*, s. 26/5-10.

268 Zıhna'yı T: - G. T'de "Zicye'yi" okunacak biçimde harekelenmiş.

269 Metinde "var" mükerrer.

270 Siroz tarafına G: - T

Manastır'ı feth itdiler. Ve Selânik vilâyetini aldılar. Kavala eline varınca, bu fethi sene-i 787 yılında itdiler. Andan sonra Lâz-oğlı vilâyetine ve iline taşdılar[271].

Nazım

Lâz'a dahı tama' encâm-ı kâr — Ara yirde düşdi lâ-büd gîr ü dâr
Gebr ü tersâ garba degin ne ki var — Lâz'a leşker virbidi[272] bî-şümâr
Ki ideler Gâzi Murad ile neberd — Kılalar anun vücûdın hâk [ü] gerd

Nesir: Sultan Murad'a haber gönderdiler, gelsün ceng idelüm devlet kimün [18a] ise ola diyü. Ol dahı leşker cem' idüp oğulları Bayezid ve Ya'kub Çelebi'yi bile alup Kös-ova'ya çıkdı. Ve Sırf leşkerin karşuladı. *Dahı Kos-ova'da buluşdılar. Gâyet azîm ceng oldı*[273].

Nazım

İtdi Gâzi Han anlarun ile[274] ceng — Şöyle oldı yir yüzi anlara teng
Kopdı bir ceng orada kim rûzigâr — İtdi târîhini anun yâdigâr
Baş idi her yana kim itsen nazar — Gevde idi nireye kılsan güzer
Yir tolu baş u ten idi kat kat — Küşteler üstinde yürür idi at
Harbden[275] ol çeride olup zebûn — Kaçdı kâfirler orada ser-nigûn
Kovagitdi[276] düşmeni hayli sipâh — Kaldı bir kaç kul ile bir yirde şâh
Durdı orda kim dönincegiz çeri — Ol arada[277] bulalar ol serveri
Kana bulaşup yatur tâ pâ vü ser — Bir gebr yatur imiş anda meger
Gevde içinde olmışdı nihan — Lîki Gâzi Han'ı görürdi ayan

---

271 taşdılar T: tolaşdılar G
272 Metinde "virbidiler"
273 *Giese Anonimi*, s. 26/25-26.
274 anlarun ile G: olarun ile T
275 harbden G: her beden T
276 kovagitdi G: kıragitdi T
277 ol arada T: girü anda G

Çün kazâ[278] irdi yaturken turdı ol — Sıçrayup hançerle şâhı urdı ol
Orada ol demde[279] Sultan-ı sa'îd — Gâzi idi mutlaka oldı şehîd[280]
Çâre ne çün böyledür çarhun[281] işi — Bâkı olmaz dâimâ zinde kişi
İsti'ânet dile rûhından anun — Ki idesin[282] feth futûhından anun

9

YILDIRIM BAYEZİD DEVRİ (1389-1402)

Nesir: Çün Gâzi Murad anda şehîd oldı, *rahmeten vâsi'aten*. Andan beğler bu hâli bilüp tanışık itdiler. Ya'kub Çelebi'yi getürdiler. Gel, baban ister didiler. Çünkim geldi, tutup kaydın gördiler. Yıldırım Bayezid'i tahta geçürdiler. Lâz-oğlı ol cengde dutuldı, getürüp Yıldırım [18b] Han öninde katl itdiler. Murad Gâzi otuz yıl beğlik itdi. Andan vefât itdi. Kosova'da düşdüği yirde bir türbe yapdılar. Şimdi dahı ol yirde türbesi bellüdür. Andan meyyitin Bursa'da defn itdiler, sene-i 791 hicretün yılında. Andan Yıldırım Bayezid göçüp Edrene'ye geldi.

Nazım

Çün şehâdet buldı Gâzi sa'îd[283] — Yirine oturdı Sultan Bayezid
Ata dede gibi âdil oldı ol — Kamu işlerinde kâmil oldı ol[284]
İlim ehlini severdi ol nîk-nâm — Virürdi[285] in'âm iderdi ihtirâm
Hoş görürdi anı kim âbid ola — Hoş dutardı anı kim zâhid ola
Şeyh Efendi geldi ana bî-nevâ — İtdi anı mecmû'-ı halka[286] pîşvâ

---

278 kazâ G: gazâ T
279 orada ol demde T: ol arada ol demde G
280 Gâzi idi mutlaka oldı şehîd T: Cânı Hakk'a virüben oldı şehîd G
281 çarhun T: Hakk'un G
282 idesin G: iresin T
283 sa'îd G: şehîd T
284 Kamu işlerinde kâmil oldı ol G: Kamusı işlerde kâmil oldı T
285 virürdi T: virüben G
286 mecmû'-ı halka T: cümle halka G

Çok[287] menâsıb virdi ana o şehriyâr İl ü gün kal'a ve hem şehri ü diyâr

N e s i r : Yıldırım Bayezid ol yıl içinde Kıratova ve ma'denlerin nevâhisiyle[288] feth itdi. Andan Fîrûz Beğ varup Vidin'i feth itdi. Andan gelüp Yıldırım Han Edrene'de karâr itdi, Fîrûz Beğ'e akın virdi. İflak vilâyetine akın idüp begâyet toyum geldi. Ve hem Paşa Yiğid[289], kim İshak Beğ'ün efendisi idi, ol Bosna'ya akın idüp Bosna vilâyetin feth itdi. Andan sonra Yıldırım Han Bursa'ya vardı. Anda bir câmi' ve bir medrese ve bir bîmârhâne yapdurdı. Andan sonra Edrene'de bir imâret bünyâd eyledi. Andan gine Bursa'ya varup leşker cem' idüp Karaman'a çıkdı. Karamanîler karşu geldiler[290]. Alaşehr'i feth itdi. **[19a]** Aydın ilin ve Ayasuluğ'ı kendüler ihtiyâr ile virdiler. Andan geçüp Bayezid Han Saruhan vilâyetine vardılar, feth itdiler. Andan Aydın ili beği ve Sarhan beği ve Germiyan beği sehel müddetde Allah emrine vardılar. Cümle ol vilâyetler tamâm Yıldırım Han'a kaldı. Sarhan ve Karasi vilâyetin oğlı Er-tuğrul'a virdi. Bu fetihler hicretün sene-i 792 yılında vâki' oldı.

Andan sonra Sultan Bayezid vardı, Kostantiniyye'ye[291] düşdi ceng eyledi. Bunlar ceng içinde iken Ungurus kıralı mel'ûn hücûm idüp gelüp Nigebolı'ya düşdi. Çünkim Sultan Bayezid'e haber oldı, hemandem Kostantiniyye üzerinden göçüp hücûm idüp, yakın varıcak ton değişdürüp dün basgunı idüp kıralı leşkeri ile Tuna'ya döküp helâk itdiler, hicretün sene-i 793 yılında vâki' oldı. Sultan Bayezid andan göçüp yine Kostantiniyye üzerine geldi. Galata'dan yukaru yüksek yir vardur. Anda[292] havâle yapup egirtdi. Kâfirler âciz kaldılar. Âkıbet tekvura âdem gönderdiler. Sultan Bayezid ile sulh itdiler. İçine âdem koyup kadı dikdiler. Tarakçı-Yenicesi'nün hisar erlerin sürüp getürüp Kostantiniyye'nün içine koydılar. Bir mahalle idüp mescid yapdılar, hicretün sene-i 794 yılında vâki' oldı. Andan sonra Yıldırım Han Nigebolı'ya ve Silisire'ye varup feth itdi. Andan sonra Mora tarafına vardı. Kara-Ferye'de oturdı. Dahı **[19b]** dört

---

287 çok T: çün G

288 nevâhisiyle G: nevâhiyle T

289 Paşa Yiğid G: Paşa Yiğid'i T

290 geldiler G: gelmediler T

291 Metinde ekseriyetle "Kostantaniyye" okunacak biçimde harekelenmiştir.

292 anda G: andan T

yana akın itdi. Mübâlâğa mal cem‘ itdi. Ve Kara-Ferye'de bir[293] imâret emr idüp yapdurdı. Andan gelüp Edrene'de karâr itdi. Vılk-oğlı kızını Sultan Bayezid'e virdi. Tâ Vılk-oğlı kızı gelmeyince Sultan Bayezid sohbet ve işret neydügin bilmedi. Hiç şarâb içmezlerdi. Ve şarâb sohbeti olmaz idi. Osman ve Orhan ve Murad Han zamanında hamr içmezlerdi[294]. *Anlar dahı ulemâdan utanıp ne dirlerse sözlerinden çıkmazlardı*[295]. Ve ol zaman ulemâları sözlerin geçürürlerdi. Âl-i Osman'dan bir günâh ve bir cürüm sâdır olsa anı men‘ iderlerdi. Eger[296] memnû‘ olmasalar ulemâlar pâdişâhlardan[297] kaçarlar yanına varmazlardı. Şimdiki âlimler gibi mansıbdan[298] korkup tek turmazlardı. Ol ki şer‘a muhâlifdür elbetde men‘ idüp sözlerin geçürürlerdi.

Nazım

İlimden kimde ki var idi eser
Ol zamanda mala itmezdi nazar
Kim bilürdi yoğ idi anda beka
Âhiretde olur kişiye ol saka[299]
N'oldı şimdi ilmi da‘vî eyleyen
Ya hakîmem deyüben söz söyleyen
Kim olupdur hırsa cânı pâymâl
Karnı toymaz dirdüğince genc ü mal
Oldı Tevrât okıyandan uş beter
Bir pula bulursa Kur'an'nın satar
Taylasan urunmış[300] da‘vî-rîş
Lîki yigregdür nefsde andan keşiş
Eyle sevmiş işbu dünyâ menzilin
Kim tutar candan azîz âb u gilin[301]
Hubs ü tezvîr ü hased endîşesi
İt bigi halkı talamak pîşesi
Yoh yakın ilminde lîkin tolu şek
Yüz kitâb içinde[302] şöyle kim eşek

---

293 bir G: - T
294 içmezlerdi G: itmezlerdi T
295 *Giese Anonimi*, s. 29/7.
296 eger G: - T
297 Metinde "pâdişâhların"
298 Metinde "mansubdan"
299 Âhiretde olur kişiye ol saka T: Âhiretde bulur ol ehl-i safâ G
300 urunmış T: uzıtmış G
301 gilin G: gülin T
302 içinde T: üstinde G

Hırsı gibi hurd ü hâb olmış işi — Hûg gibi hem[303] necâsetdür işi
[20ª] Mûr bigi zahl[304] tolu dünye vü şehr — Mâr bigi sâyile virdüği zehr
Zâg gibi cîfe-hor u şûm-fâl — Bûmı gibi rûz u gûr zişt-hâl
Karga gibi hîle-kâr u hem zagal — Har meges gibi a'vân[305] u bî-asel
Genc-i Kārûn'ı virürsen birine — Bir pulum yok diyü girü[306] yirine
Başı tolu kibr içi hubs ile kîn — Ana rehber olmış iblîs-i la'în
Bu kamu hâl ile gösterüp riyâ — Vâris-i peygamberem dir bî-hayâ[307]
Vâris-i peygamber ol ola yakîn — Ki anda olmaya hasedle kibr ü kîn
Zînet-i dünyâya kılmaya nazar — Himmetinde ola berâber hâk ü zer
Tasfiyeyle[308] eyle ide nefsi pâk — Ki ola ol ayna gibi tâb-nâk
Kim ola her gayb orada âşikâr — Hem ledünnî ilm ide anda karâr
İlm kim ol kişi ile[309] gele ele — Enbiyâdan nicesi mîrâs ala[310]
Keşf durur keşf-i ilm-i enbiyâ — Anı mîrâs aldı olardan evliyâ
Âkıbet çün kişi malın kor gider — Koyuban gitdügini dirüp n'ider

N e s i r : Ol zamanda kadılığa bir dânişmendi medreselerden taleb iderlerdi. Bir kadılık nice zaman mahlûl dururdı. Bir mahal dânişmend bulunınca değmesi kadılığa râzı olmazlardı. Kadılık, cehennemden bir hasîr yeridür dirler idi. Kadılıkdan kaçarlardı[311]. Bu acebdür ki, şimdiki zamanda kadılık içün eger elinden gelse kılıç çeküp birbirin kırarlar idi. Andan girü şimdiki zamanda istihkāka bakılmaz. Bir câhil bir uluya nice zaman hidmet ider. Dahı dilek [20ᵇ] ider, bir kadılığı alıvirür. Eger adın yazup virsen

---

303 hem G: her T
304 zahl T: dahli G
305 Metinde "avân"
306 girü T: girür G
307 bî-hayâ G: zî-hayâ T
308 tasfiyeyle G: nısfiyeyle T
309 kişi ile T: kesb ile G
310 ala T: ola G
311 kadılıkdan kaçarlardı G: - T

okuyamazlar. Şimdiki zamanda kadılara yetişdük kim bir hüccet hâcet olıcak ben yazu yazmazam, bir kişi olsa ki yazsa dir. Şol sûretlü olan bi'llâhi kadılığa hükm-i şer'a[312] lâyık mıdur? Vay ol iklime kim şimdiki zamanda dânişmend dirilenler kadı olup, hükm-i şerî'at icrâ ide[313]. İlerü zamanda *kadılığa bir dânişmend taleb idüp bulurlardı. Şimdiki zamandaki yeni dilekçiler bulup dilek itdürüp gelüp*[314], beğler ve kadı-askerler[315] kapusına gür gür dökilüp, hor u hakîr olup mülâzemet itmezlerdi. Heman kim Osman beğlerine Acem ve Karamanlular musâhib oldı. Osman beğleri dahı dürlü dürlü günâhlara mürtekib oldılar. Kaçan kim Çenderlü Kara Halîl ve Karamanî Türk Rüstem, bu ikisi ulular ve âlimler idi. Heman kim anlar Osman beğlerine geldiler. Dürlü dürlü hîle ile âlemi toldırdılar. Andan evvel hisâb defter bilmezlerdi. Anlar te'lîf itdiler. Akça yığup hazîne itmek anlardan kaldı. Sonın hiç fikr itmediler. Koyup gideceğin anmadılar.

N a z ı m

Yiyip içmek içün olur her kumaş — Yığup yatmağ içün çi altun çi taş

Ölmek[316] olmadukda hoşdur mal u genc — Yohsa olur kişiye ol mâr u[317] renc[318]

Başarıcak malile çok[319] iş biter — Lîki başarmayıcak çok baş yiter

Yiyicek dirlikle anı nûr olur — Ölicek kalsa azâb-ı gûr olur

Heman kim Kara Halîl-oğlı Ali Paşa vezîr oldı, fısk u fücûr ziyâde oldı. Mahbûb oğlanları yanına aldı. Adını iç oğlanı kodı. Bir nice zaman ne gerekse ider. Andan çıkarup mansıb virür oldılar. Andan ilerü kadîmler var idi. Kişi ıyâlleri idi. Cümle mansıb anlarun idi. [21ª] Azl idüp birine dahı virmezlerdi. Eger bir[320] sipâhi ölse mansıbın oğlına virürlerdi. Ve eger oğlı kalmayup kızı yeyâ avratı kalsa zelîl olmasun diyü anları bir kula virürlerdi.

---

312 hükm-i şer'a G: hükme şer'a T

313 icrâ ide G: - T

314 *Giese Anonimi*, s. 30/17-18.

315 beğler ve kadı-askerler G: kadı-asker T

316 ölmek G: etmek T

317 mâr u T: mâl u G

318 Bu beyit için bk. 37ª, 4. beyit.

319 çok T: hoş G

320 bir G: -T

Ol ölenün timârın bile virürlerdi. İç oğlanına rağbet itmek Ali Paşa'dan kaldı. Kaçan kim Ali Paşa vezîr oldı anun zamanında dânişmendler çoğaldı[321]. Her biri bir beğ yanına geldi. Anlara yarayalum deyü tabî'atlarına münâsib cevâb virmek ile Allah buyruğın ve peygamber kavlin terk itdiler. Âl-i Osman bir sulb[322] kavm idi. Anlar ki geldiler dürlü dürlü hîleler başlayup takvâyı götürdiler[323], fetvâya başladılar. Yeni akça kesüp eski akçayla bazar itmemeği anlar te'lîf eylediler. Ve eski akça[324] gayrı vilâyete gitmesün diyü yasak itdiler.

Ali Paşa bir zerrâk[325] kişiydi. Ekseri halk ana tâbi' oldılar. Kadıların fesâdı zâhir olmağa başladı. Bayezid Han dahı hallerine muttali' oldı, hükm etdi, ne kadar kadı var ise cem' itdi. Yenişehir'de bir eve koydı. Dahı ot urun dedi. Hep yansunlar dedi. Vezîri Ali Paşa âciz kaldı. Kadıları kurtarmağa çâre bulımadı. Âhirü'l-emr pâdişâhun bir mashara Arab'ı var idi. Habeşî idi. Bir sözi iki olmazdı. Nedîmlikde nazîri yoğ idi. Yıldırım Han gazabı vaktinde andan gayrı kimesne söz söyleyemezdi. Anun latîfelerinden bir iki latîfe bu aralıkda beyân oldı. Yıldırım Han katı gazab pâdişâh idi. Bir sehelce sucdan ötüri nice kişileri helâk iderdi. Ve kimini **[21[b]]** sakad iderdi. Meger bir gün bir nice kişilere katı gazabı vâki' oldı. Andan dîvân dahı turmış idi. Ol kişileri dîvân ortasına getürtdi kim anlara siyâset eyleye. *Vezîrler gördiler ki igen gazaba geldi. Bular dahı korkularından hiç bir söz söylemediler*[326]. Şöyle baş aşağa idüp turdılar[327]. Kimün zehresi vardı kim söz söyleyebile. *Bu kez vezîrler biribirine ayıtdılar: "Nice idelüm bî-çâreleri bu belâdan halâs idevüz" dediler*[328]. Vezîrlerin biri aydur: "Buna çâre olursa mashara Arab'dan olur" didi. Bu kez Arab'ı getürtdiler. Söylediler, Arab ilerü geldi. Çağırup ayıtdı: "Hey sultanum! Bunları hep kır aman virme. Ne hâyin karnallardur bular" didi.

---

321 çoğaldı G: çoğ idi T

322 Metinde "salb"

323 götürdiler G: getürdiler T

324 akça G: - T

325 zerrâk G: zevvâk T

326 *Giese Anonimi*, s. 31/29, s. 32/1.

327 şöyle baş aşağa idüp turdılar G: vezîrleri söylemeyüp başların aşağa eyleyüp tururlardı T

328 *Giese Anonimi*, s. 32/2-4.

Yıldırım Han aydur: "Bire niçün" didi. Bir gayrı suçları dahı var sandı. Arab ayıtdı: "Hey Sultanum! Bular neye gerek. Üşte Timür Han leşker çeküp geliyorur dirler. Sen buları kır, dahı sen sancak götür ben tabl çalayım. Varalım Timür'le uğraşalum. Heman biz ikimüz ana cevâb virüriz" didi. Çün Yıldırım Han bu cevâbı işitdi. Biraz tefekküre varup ol halkı âzâd itdi. Bu tarafda vezîrler ve ehl-i dîvân cümle Arab'a âferîn itdiler.

Nazım

Kamu iş biter çü rây ola dürüst — Fevt olur her iş olıcak rây süst

Her ne ukde var olur rây ile hall — Râysuz işlerde çok olur halel

Arab'un latîfelerinden bir latîfe[329] dahı oldur kim[330]: Meger Yıldırım Han bir sahrâda hayme ile konmış otururdı. Hayme öninde bir yüksek ağaç vâki' olmışdı. Andan Yıldırım Han aydur: "Bire Arab! Beni seversen şol ağacun çak toğrusına çık" dedi. Bî-tekellüf soyındı. Ol ağaca çıkdı tamâm kim toruğına çıkdı. [22a] Yıldırım Han'un karşusında solaklar nacaklarla tururlardı. Yıldırım Han aydur: "Her kim beni severse şol ağaca nacak ura yıka" didi. Hemandem nacaklar üşürdiler ki yıkalar. Bu kez Arab gördi kim kendi inince bular ağacı yıkarlar. Vezîrlere çağırup yalvardı. Beni dilek eylen ağaç düşicek helâk olurın didi. Gördi kim çâre olup kimesne ilerü gelüp cevâb virmedi. Gördi kim ağaç az kaldı kim yıkıla didi. Hemandem çermendi. Ol ağaç kesenlerin üzerlerine harâblık eyledi. Ol kese turanlar ol hâli görüp tartagan olup kaçdılar. Arab dahı fursat bulup tiz ağaçdan indi. Aydur: "Bu turanlar vezîrlere fülanlayam sizün gibi vezîrleri, kim bir necesüm kadar sözüm geçmedi" dedi. Yıldırım Han katında Arab şuncılayın küstâh idi. Neyi gerekse söyler idi. Ve dahı her ne ki söylerse mahallinde söylerdi. Andan sonra Ali Paşa masharayı çağırtdı. Ayıtdı: "İy Arab! Sana her ne dirsen vireyim. Eger pâdişâhdan kadıları kurtarırsan" didi. Arab turdı. Bir çapük fiston geyüp ve bir börk geydi. Yıldırım Han önine geldi. Andan pâdişâh aydur: "Ey Arab! Bu gün çevük[331] düşmişsin. Arab aydur: "Sultanumdan bir dilek eylerin". Pâdişâh ne dilersin dile. Arab aydur: "Beni Kostantiniyye'ye elçiliğe gönder". Pâdişâh aydur: "Anda neylersin?" didi.

---

[329] Metinde "bir latîfe" mükerrer.

[330] oldur kim G: - T

[331] çevük G: çapük T

Arab aydur: "Varayın tekvurdan kırk elli keşiş dileyeyin" didi. Pâdişâh aydur: "Keşişi n'eylersin?" didi. Arab aydur: "Kadıları kıralum yerine keşişleri kadı idelüm". Pâdişâh aydur: "Keşişleri kadı ideceğüme kullarum itsem-e". Arab ayıtdı: "Kadılığa okumış gerekdür". Pâdişâh aydur: "Ya bu kadılar okumış mıdur?" Arab aydur: "Okumayan kadı mı olur" didi. **[22ᵇ]** Pâdişâh aydur: "Çün okumuşlardur, niçün okudukların tutmazlar?" didi. Biraz fikr itdi. Ali Paşa'yı kığırtdı. Ayıtdı: İy Ali! "Bu kadılar okumış mıdur?" Ali Paşa aydur: "Belî Sultanum, okumışlardur". Pâdişâh aydur: "Çün bunlar okumışlardur, niçün okudukların tutmazlar?" Ali Paşa aydur: "Bu kadıların cihetleri yokdur. Anun içün böyle iderler" didi. Pâdişâh, ya bu kadılara nice idelüm didi. Ali Paşa, sultanum bunlara düşelik gerekdür didi. Pâdişâh aydur: "İmdi bunlara bir düşelik bul" didi. Ali Paşa vardı her kişi ki ola, bin akçasında yigirmi beş akçasın kadıya resm kıldı. *Ve her mektûbda iki akça resm kodı*[332]. Kadılara bu âdet ol zamandan[333] kaldı. Bu bid'ati Ali Paşa kodı. Vardı kadıları âzâd eyledi.

Ve gine bir gün Karaman-oğlı yüridi. Hamid vilâyetini incitdi. Yıldırım Han'a didiler ve hem şikâyet itdiler. Yıldırım Han Bursa'ya geldi. Andan Teke-ili'nden Karaman-oğlı'na çıkdı. Konya'nun üzerine düşdi. Karaman-oğlı kaçdı, Taş vilâyetine gitdi. Meger hirmen vaktiydi. Ol vilâyetün yığınları ve çayırları yığılmışdı. Yıldırım Han gâyet yasaklu[334] idi. Kimesnenün bir habbesine tokunmazdı. Ve çeri halkı varup bir gün Konya halkından arpa istediler. Anlar ayıtdılar: "Biz hisar içinde sizlere nice satalum. Eger pâdişâh bize destûr verirse çıkalum arpa virelüm" dedi. Yıldırım Han'a didiler, destûr virdi. Hem âdem koşdı. Hisardan çıkdılar. Arpalarını satdılar. Akçalarını aldılar. Gine hisara girdiler. Kimseyi incitmediler. **[23ᵃ]** Çün hisar halkı bu adli gördiler, Konya'yı kendüler virdiler. Ak-saray'ı ve Niğde'yi ve Kayseri'yi nevâhisiyle[335] virüp teslîm itdiler. Çün Karaman-oğlı bu hâli gördi, nâçâr olup elçi gönderdi barışdı. Çehâr-şenbe suyından ötesin Karaman-oğlı'na virdiler, berüsine Sultan Bayezid kendü kulların kodı. Andan dönüp Bursa'ya geldi. Bir kaç[336] ay

---

[332] *Giese Anonimi*, s. 33/27.

[333] zamandan G: zamanda T

[334] yasaklu G: saklu T

[335] nevâhisiyle G: nevâhiyle T

[336] bir kaç G: bir iki kaç T

anda karâr itdi. Andan varup Taraklı-Borlı'yı feth itdi. Andan Kastamonı'ya vardı. İsfendiyar-oğlı kaçdı, Sinab'a girdi. Yıldırım Han'a elçi gönderdi. Barışdılar. Kayurım yolı'ndan aşağısın sınur itdiler, İsfendiyar'a virdiler. Bâkisin Yıldırım Han tasarruf itdi. Dönüp girü Bursa'ya geldi. Bu târîh sene-i 797 yılmda vâki' oldı.

Andan Yıldırım Han Amâsiyye'ye çıkdı. Kadı Burhan'dan Sivas şehrin aldı, Emîr Süleyman'a virdi. Andan sürdi Erzincan'a vardı. Tahrettin Beğ Erzincan beği idi. Sulh idüp Yıldırım Han'a mutî' oldı. Yine Erzincan'ı Tahrettin Beğ'e virdi. Oğlını ve kızını aldı, Bursa'ya gönderdi. Ve andan geçüp Malâtiyye'ye vardı. Andan Derende'yi ve Behisni'yi[337] aldı, feth eyledi, sene-i 798. Gene geldi Bursa'ya karâr itdi. Çün Yıldırım Han Türkmen'den Malâtiyye'yi ve Behisni'yi[338] ve Derende'yi aldı ve Kürtler'den dahı Divrig'i[339] aldı. Zîrâ anlar kadîmî pâdişâhlar değiller idi. Yıldırım Han vilâyetlerin alıcak Türkmen beğleri kaçdılar, Arab'a vardılar. Kaçan Yıldırım Han Timür vartasına uğrayıcak Mısır sultanı sebebiyle gine yirlü yerine geldiler. Ol vaktden berü hükm ider oldılar, Mısır sultanı hükminde oldılar. Biri muhâlefet itse her kimi isterse [23^{b}] anı beğ iderdi.

Çünkim Bayezid Han cümle illeri kendünün idindi. Andan Germiyan-oğlı ve Düzme Aydın-oğlı ve Menteşe ve Sarhan-oğlı cem' olup Tahrettin Beğ bile İsfendiyar yanına vardılar. Andan İsfendiyar-oğlı bunlara elçi koşdı. Timür Han'a vardılar. Hallerin arz itdiler. Her birimüzün ata vü dede yerlerin aldı. Bize zulm itdi. Eger eline girsek mecâl virmez katl iderdi diyü tazarru' idüp ağlaşdılar. Şol kadar ibrâm itdiler kim Timür Han'ı yirinden kopardılar. Dürlü dürlü haberler ve elçiler ile Timür Han'ı Yıldırım Han ile cevâblaşdılar. Timür Han ne kadar elçi ve âdem ile ve nâme ile haber gönderdi. Ta'zîmile ve sulh yüzinden oğlum Yıldırım Han diyüp izzetler iderdi. Evet Yıldırım Han ne kadar âdem ve nâme gönderse leng[340] Timür diyü horlık sûretiyle gönderirdi. Ve hem kahpenün erisin, gelüp benümile bulışmazsan ve eger ben dahı varmazsam avratım boş olsun deridi. Gel uğraşalum devlet kimün ise ola didi. Timür Han'ı gözine göstermezdi horlardı. Tevekkül olmayup mağrûrlık iderdi.

---

337 Metinde "Behni" okunacak biçimde.

338 Metinde "Behesni"

339 Divrig'i G: Düvki T

340 Metinde "ling"

Nazım

İki yüzlüdür kılıçdan urma lâf — Bî-vefâdandur vefâ ummak güzâf
Tekye uran[341] kılıca mecnûn olur — Ol kılıçdan âkıbet magbûn olur
Hâlık'undur milk anı ol pâdişâh — Kime dilerse virüp[342] eyleye şâh[343]

Aralarında nice sözler geçdi. Âkıbet biribirine uymayup ikisi arasında adâvet ziyâde olup birbirine kasd itdiler. Timür Han'ı Sultan Bayezid gözine göstermezdi.

Nazım

Yimeyen kişi yâd elden şikence — Demürdendür sanur kolında pençe[344]
[24a] Virdi[345] i'timâdı savletine — İnanurdı rây kuvvetine
Anı bilmezdi yüz dönderdi[346] devlet — Getürür vay u vay kuvveti let[347]

Nesir: Âkıbet Timür Han çeriler cem' idüp Rum tarafına yürüdi. Çünkim Sivas şehrine yakın geldi. Timür Han'un taraşcıları Sivas'a segirdüp Sivas halkı çıkup taraşcıları kovup kırup tağıtdılar. *Bu hâli* Timür Han'a haber verdiler[348] *kim işbu arada Yıldırım Han'un bir hisarı vardur. Sizden taraş verenleri hayli şikest itmişlerdür dediler ve hem kapusın dahı yapamamış dediler*[349]. Heman Timür Han hükm itdi. Has âdemlerinden beş yüz âdem seçdi. Varın ol hisarun kapusın yapun ve hem ben varınca yapun, âdem çıkartman didi. Timür Han'un yasağu[350] bu idi kim, bir kişi düşmenden yüz çevirse mecâl virmez katl iderdi. Ol beş yüz âdem dahı

---

341 uran T: ura G

342 dilerse virüp G: diler virüben T

343 Metinde "şâh" mükerrer.

344 Aynı beyit için bk. *Şeyhînin Hüsrev ü Şîrini* (İnceleme-Metin), haz. F. K. Timurtaş, İstanbul 1963, s. 387; İbn Kemâl, *Tevârih-i Âl-i Osman, VII. defter*, haz. Ş. Turan, Ankara 1957, s. 354.

345 virdi T: vardı G

346 dönderdi G: dönderse T

347 Getürür vay u vay kuvveti let T: Götürür rây kuvveti mezellet G

348 verdiler G: olundı T

349 *Giese Anonimi*, s. 35/26-28.

350 yasağu T: âdeti G

Sivas'a geldiler. Hisar halkı dahı gördi sehelce âdem gelür, illâ katı yaraklu gelürler idi. Azlığuna bakup mağrûr olup, horlayup hisardan çıkup karşuladılar uğraşdılar. Hisar erin sıyup kova kova birbirin basup hisara koydılar. Kimin kırdılar kimin dutdılar. Hisar eri ayruk hisardan çıkmadılar. Kal'ayı berkidüp durdılar. Bir gün sabâh gördiler kim, âlemi toz basup aceb bu neyki[351] dirlerken bî-nihâye bir leşker gelüp çak hisar handekine kondılar. *Hisar ehli aydur: Nice kim çâre olmadı. Biz ayıtduk: "Yürün biraz anaru konun, yohsa varuruz cümlenüz öldürürüz" dedük. Anlar ayıtdılar: "Öldürürsenüz öldürün. Biz bundan dönmezüz. Zîrâ kim Han bize baka durur" dediler. Meger Timür Han'un yasağı şöyle idi kim, avda bir kişinün üzerine bir canavar uğrasa ol anı öldürmese heman ol arada ol kişiyi depelerdi, aman virmezdi*[352]. Çünkim kondılar Timür Han elçi gönderüp hisarı diledi virmediler. *Andan Timür Han'un lağımcıları vardı. Emr itdi kim kal'aya lağım uralar*[353]. Andan lağımcılar lağıma el urdılar. Kal'a halkı rivâyet eylerler kim, hiç kimse savaş itmeyüp şöyle konup yaturlardı. *Aceb bunlarun fikri nedür deyüp ta'accüb idüp*[354] acebâ bizi egirtmek ile mi alur dirken yedi gün geçdi. **[24^{b}]** Sekizinci gün anı gördiler kim hisarun birgozları yir yir yıkılmağa başladı[355]. *Bular hod cümle hisarı lağıma almışlardı. Hiç bizüm haberimüz olmadı*[356]. Çünkim lağımla hisar yıkıldı. Andlaşup ahdleşüp bizi kırmayacak oldılar. Hisarı virüp taşra çıkduk. Heman kim taşra çıkduk, Timür Han buyurdı. Kuyular kazdılar. Hisar halkını kuyuya koydılar. Üzerine toprak yığdılar. Cümle toprak altında kalup helâk oldılar. Hisarun yıkılmayan yirin dahı yıkdılar.

Kal'anun bir beği var idi. Malkoç Beğ dirler idi. Anı getürdiler. Var bizüm vasfımuzı Yıldırım Han'a söyle dedi. Sürdi Yıldırım Han'a geldi. Her ne ki ısmarlamışlardı söyledi. Ve hem vasf-ı hâli haber verdi. Yıldırım Han Malkoç Beğ'e sordı. Tatar'un çerisi bizüm çerimüz kadar var mıdur dedi. Malkoç Beğ ayıtdı: "Eger hışm itmezsen toğru söyleyeyin" dedi. "Beni seversen toğru söyle" dedi. Malkoç Beğ ayıtdı: "İy Sultanum, ol

---

[351] neyki G: ne iki T

[352] *Giese Anonimi*, s. 11-15.

[353] *Giese Anonimi*, s. 36/17.

[354] *Giese Anonimi*, s. 36/19-20.

[355] yir yir yıkılmağa başladı T: bir bir devrilüp yıkıldı G

[356] *Giese Anonimi*, s. 36/23-24.

kimsenün, ki memleketi senün memleketünce on ola" dedi. "Hiç anun çerisi senünle berâber mi olur"? dedi. Yıldırım Han aydur: Ma'lûm oldı, ki ol Tatar seni korkıtmış. Malkoç Beğ gördi, kim Yıldırım Han mağrûrdur, ayruk tınmadı. Yıldırım Han Timür'e varıcak beğler şol kadar didiler kim gel varmayalum. Ol vakt, kim döner, ardın basalum, yad çeridür biraz yıpransun dediler. Hiç dinlemeyüp âkıbet ol mağrûrlık ucından cümle beğler yüz dönderdiler. Yıldırım Han ol vâkı'aya uğradı. Çünkim Timür Sivas şehrini aldı, kal'ayı yıkdı. Andan göçüp Şam tarafına yürüdi.

Yıldırım Han Timür Han'un Şam tarafına gitdügin işitdi leşker cem' [25a] idüp varsa gerekidi. Varmayup karâr idüp oturdı. Timür Han Şam'a yürüyicek Mısır sultanı çerisi ve Şam ve Haleb ve Tulgadir elinden ve Kürt'den[357] dördi gelüp, Haleb yanında Mecnûn-Tapağ[358] yazısında Timürleng ile buluşup uğraşdılar. Mısır çerisi sınup Mısr'a kaçdılar. Timür Han cebr ile Haleb'i ve Hama'yı ve Hamus'ı aldı. Ol yirlerün halkını cem' idüp sürdi. Fikri ol idi kim cümlesin kıra. Nâgâh ol yirde giderken Hamus'da makbereler gördi. Bu makbereler kimündür diyü sordı. Ayıtdılar: "Hazret-i Resûl'ün, *salla'llâhu aleyhi ve sellem*ün sahâbelerindendür" dediler. Ayıtdı: "Nice sahâbelerdür"? dediler. Hâlid ibn Velîd, ki Ka'bü'l-ahbâr'dur ve Ömer ibn Ümeyye'dür dediler. Anlarun hürmetine ol yörenün halkını âzâd eyledi. Ve illâ malların aldı. Andan göçüp Ba'albek'e vardı yağma eyledi. Andan Şam'a vardı. Şam'dan âdem gelüp ayıtdılar: "İy Han! Biz Mekke konşılarıyuz bize hürmet eyle" didiler. "Ve hem her kim Mekke'ye karşu kılıç çeke kâfirdür" dediler. "Ve hem ana la'netdür" dediler. Timür Han ayıtdı: "Ben Mekke'ye karşu kılıç çekmezem ve hem Hak ta'âlâ her ne yire la'net itse beni gönderür" dedi. Dahı Şam'a vardı. Yasak itdi. Hiç kimseye el uzadup incitmeyeler. Andan Şam'dan göçdi gitdi. Çünkim bir iki konak öte geçdi, gine döndi. Şam halkı göçüp gitdüğine hayli sevinmişler idi. Gene dönicek başları kayusı oldı. Malların hisardan çıkarmışlardı. Hisara girebileni girdi giremeyen yirinde kaldı. Timür gelüp anları yağmalayup Şam'un kal'asına düşdi, virmediler. Âkıbet cebr ile aldı harâb kıldı. Anda gördi kim Şam'un [25b] ekser halkı Yezîdler'dür, âl idüp ben dahı Yezîdem her kim Yezîd'dür gelsünler in'âm ideyin dedi. Şam halkı gerçek sanup şol kadar cem' oldılar kim kıyâsa gelmez. Cümle geleni Şam'un bir ulu

---

357 Kürt'den G: Kerde'den T

358 Mecnûn-Tapağ T: Mere-i Dâbık G

câmi'ine koyardı. On iki bin âdem cem' oldı dirler. Niceler Yezîdî değüldi. Ve illâ mal in'âm iderler diyü koyuldılar. Timür Han buyurdı, kapuların yapdılar. Dahı od urdılar. Cümlesi helâk oldılar, *aleyhi mâ-yestahik.*

N a z ı m

Niceleri hırsı magbûn eyledi — Nicelerin yüreğin hûn eyledi
Âdemîyi hırsıdur gümrâh iden — Câh ehlinün yirini çâh iden
Çünki ol[359] Hak ide bir kavme gazab — Kahrına anların bulur bir hoş sebeb[360]

Andan sonra Yezîd'ün makberesin bulup çıkardup sünüklerin oda yakdurdı. Makberesine necis toldurdı. Andan göçüp gene Karabağ'a geldi. Kışı anda kışladı. Yazın gine Rum tarafına yürüdi. Evvel Erzincan'a geldi. Andan göçüp toğrı Engürü'ye geldi. Yağma idüp yürüyiş idüp aldı. Yıldırım Han'a haber oldı. Timür-leng Engürü'ye düşdi dediler. Yıldırım Han dahı leşker cem' idüp yürüdi. Tatar çerisi gelüp tururdı. Anları bile aldı. Anlar Deşt vilâyetinden ve Kara-Boğdan vilâyetinden geçüp gelmişler idi. Ve İflak-oğlı çerisi bile gelmiş idi. Rum-ili ve Anatolı'dan çeriler cem' idüp Timür leşkerine mânend leşker cem' idüp hücûm idüp yürüdi. Engüri dahı Sivas gibi olmasun diyüp gice ve gündüz dimeyüp, yortmadan âdem ve hayvan âciz kalup, can atup [**26**ª] hiç kimseyle meşveret itmedi. Nice kim nasîhat itdiler işitmedi. *Kendi kendüye mağrûr olup yürüdi ve kimseyle tanışmadı. Kendü başına birlik iderdi kimseyle meşveret itmezdi*[361].

N a z ı m

Meşveretsiz işüni iş sanmagıl — Kendü râyunla işe el sunmagıl
Meşveretden kimse hüsran bulmadı — Meşveret iden peşîman[362] olmadı
Meşveretle hâsıl olur her ümîd — Meşveretdür[363] bağlu işlere kilîd

---

[359] ol G: - T
[360] Kahrına anların bulur bir hoş sebeb T: Bulınur kahrına anun bir sebeb G
[361] *Giese Anonimi*, s. 39/3-4.
[362] peşîman G: perîşan T
[363] meşveretdür G: meşveretle T

N e s i r : Bî-vakt Timür'ün üzerine, Engüri üzerine vardı buluşdı. Oğlanlarından Emîr Süleyman ve Mustafa Çelebi ve Sultan Muhammed'i bile almışdı. Eger Timür'ün üzerine vardugınlayın Yıldırım Han konmasa üzerine yürise Timür'i almışdı. Zîrâ kim Yıldırım Han'un gelmesinden gâfilleridi. Yıldırım Han yortumla varmış idi. Timür'ün halkı tağılmış idi. Atların otarmağa ve suvarmağa alup gitmiş idi. Ve kimi taraşlamağa gitmişdi. Yıldırım Han'un cümle beğleri gel uğraşalum, gâfil iken basalum didiler. Yıldırım Han uymadı. Kon halkı derilsün[364], alaylar bağlansun, onat âdet üzerine uğraşalum illet olmasun, elbette dedi. Ne kadar kim beğleri söylediler Yıldırım Han râzı olmadı. Kondı oturdı.

N a z ı m

Ehl-i devlet ol durur ki öğüt ala	Öğüt almayan kişiden ne gele
Dostından[365] her kim ki istemeye pend	Bî-şek ire ana düşmenden gezend
Âkılun pendin işitmeyen kişi	Ne aceb gerekidür[366] olursa başı

N e s i r : Timür Han'un halkı dahı geldi. Andan Timür Han Yıldırım Han'un konduğın göricek, bire[367] bu hod ebleh imiş dedi. Hemandem Yıldırım Han'un üzerine yürüdi. Ve hem Timür Han ol yirde [26b] olan suyı almış idi. Yıldırım Han susız yirde konmış idi. Ol gün ol gice susız hayli zahmet çekdiler. Penç-şenbe gün Timür kondı. Handek kazdurdı. Kendüsi handek içine girdi. Ve Yıldırım Han ahşama karşu kondı. Cum'a gün ale's-sabâh alaylar düzüldi buluşdı. Timür'ün alayına alay virildi. Tamâm ceng üzerinde iken her tarafun leşkeri kendü beğlerine döndiler. Sultan Bayezid'ün haberi yoğ idi. Sancaklar çözüldi. Kösler ve tabıllar çalındı. Saf ber-saf turdılar. Çün alaylar bağlandı, iki çeri mukabil oldı. Tatar leşkeri dahı hâyin oldı. Kendü beğleri oğlı kim Erzincan beği Tahrettin Beğ Ertana Beğ'ün kardaşı oğlıdur, Tatar leşkeri ana döndi. Germiyan leşkeri Germiyan-oğlı'na döndi. Ve Menteşe leşkeri Menteşe-oğlı'na döndi. Ve cümle Aydın ve Sarhan leşkeri her biri kendü beğlerine döndi. Cümlesi

---

364 Metinde "deyrilsün"

365 dostından G: dostdan T

366 gerekidür T: gider G

367 Metinde "bere"

Timür Han katına vardılar. Muhassal-ı kelâm leşker tefrika olundı tağıldı. Andan Yıldırım Han'un kendü leşkeri dahı hâyin olup kaçdılar. Zîrâ incinmişler idi. Heman İflak-oğlı, kim kâfir idi, çerisi ile ol ceng itdi. Timür Han kâfir çerisini görüp dervîşler sanup ayıtdı: "Hey yaman ışıklar ne katı ceng itdiler" didi. Bilenler ayıtdı: "Hanum, anlar kâfirlerdür" dediler. İflak-oğlı dahı gördi kim ceng ile olmaz, yalınuz kalmış ol dahı çerisiyle kaçdı. Mustafa Çelebi atasından ayru düşdi. Belürsiz oldı. Yıldırım Han'un vezîrleri ol hâli gördi, Emîr Süleyman'ı aradan aldılar kaçdılar.

Sultan Muhammed dahı [27a] Rum çerisiyle Amâsiyye beğleriyle Amâsiyye tarafına gitdi. Andan Yıldırım Han yalınuz kapusı halkıyla kaldı. Ol vakt Yıldırım Han'un on bin yeniçerisi vardı. Anlardan ol uğraşda bile olan şöyle rivâyet itdiler kim Yıldırım Han bizüm içimüzde tururken geldiler ayıtdılar: "Ne tursın leşkerin hâyin olup kaçdı" didiler. Hemandem bu haberi işitdi, gazaba gelüp el çomağa urdı. Dahı alaydan çıkup ol leşkerün ardına düşmek istedi. Hay epsem ol alaydan çıkma didük çâre olmadı. Alaydan çıkdı. Askerden hod kimse kalmamışdı. Bir zamandan sonra gördük tutmışlar karşumıza getürdiler. Nâçâr biz dahı mutî' olduk. Eger içimüzden çıkmasa ümîd var idi kim, belki ele girmeyeydi. Ahşam olduğunlayın alur bir yana çıkar giderdük. Ma'lûm değil[368] idi kim anı bizüm içimüzden alabileler idi. Zîrâ kim biz on bin yeniçeri idük, ma'lûm değil idi. Timür leşkeri bizi tağıdıbileydi. Eger Yıldırım söz tutaydı başına bu hâl gelmezdi. Ve hem biz dahı dutsak olmazduk soyulmazduk. Ve illâ takdîrde olacakdur olur kimse mâni' olmaz.

Çünkim Yıldırım Han'ı tutdılar Timür Han'a iletdiler. Timür Han ta'zîm ile Sultan Bayezid'e karşu geldi. Alup otağına iletdi. Atından endürdi. Kendü çadırına koydı. İkisi bir halıça üzerinde oturdılar. Bu olan sergüzeşdden söylediler. Birbiriyle sohbet itdiler. Söz arasında Timür Han aydur: "İy Bayezid Han! Hak ta'âlâya çok şükürler olsun kim senünle bana pâdişâhlık virdi. Bir agsak ben ve bir kötürüm sen. Tâ Hindustan'dan Sivas sınurına [27b] gelince pâdişâhlığı ben za'îfe virdi. Ve Sivas'dan Ungurus'a varınca sana virmişdür. Eger Hak ta'âlânun katında dünyânun kadri ve kıymeti olsa idi, ben agsak ve sen kötürümden gayrı pâdişâhlık verecek âdem bulmaz mıydı. İmdi dâimâ Hak ta'âlâya çok şükürler olsun" dedi. "Belki sen Hak ta'âlânun şükrini bilmedün ola. Anın içün sana bu güşmâli

---

[368] Metinde "teğil"

eyledi ola" dedi. Yine dönüp ayıtdı: "İy kardaş, gam yime, âdem ki sağ ola devlet bulunur" deyüp tesellî eyledi. Andan Timür Han buyurdı ni'met getürün. Çünkim önlerine sofra geldi. Evvel bir çanak yoğurt getürdiler. Meger Timür Han yoğurdı severdi, ol sebebden evvel yoğurt getürdiler. Yıldırım Han yoğurdı göricek mütegayyir oldı. Fikre vardı turdı. Timür Han aydur: "İy karındaş, ne fikre vardun? Aydun biz dahı bilelüm" dedi. Timür Han böyle diyicek Yıldırım Han aydur: Sultan Ahmed bana bir nesne didiydi. Timür Han aydur: Ne didi? Yıldırım Han aydur: Ol vakt kim Sultan Ahmed bana geldi. Dahı bir gün suâl itdüm ki, ben Timür Han ile buluşup uğraşur mıyın? Ayıtdı: "Buluşursın dahı uğraşursın" didi. Ben ayıtdum, kangımuz gâlib olur didüm. Ayıtdı: "Ol arayı Hudâ bilür. Ammâ ikinüz bir araya gelüp bir halıça üzerinde oturasız. Evvel önünüze gelen ta'âm yoğurd ola" didi. Ve hem eyle vâki' oldı dedi. Ana ta'accüb idüp turdum dedi. Andan Timür Han aydur: "Sultan Ahmed, Hak bilür fettân kişiydi. Eger ol senün yanundan gitmese sana gelmezdüm" dedi. Şöyle rivâyet iderler kim Sultan Ahmed remil [28a] ilminde şöyle kâmil idi kim, her ne derse bir dürlü dahı olmazdı. Kemâli şol mertebede idi kim eger ava veyâhûd seyrâna gitse dahı iki yol aralığına gelse tururdı. Tavulbâz üzerine bir ırgı vardı. Aydurdı, dahı bu yolda bir hatar[369] var deyüp birine giderdi. Ve illâ hûnhor ve bedgirdâr idi. Hiç gönlünde merhamet eseri[370] yoğ idi.

Nazım

Şöyle kim merrîh bedgirdâr idi — Zâlim ü bî-rahm u hem hûnhâr idi
Gice yoğ idi kim itmezdi[371] kan — İşi gündüz zulm ü cevr idi heman
Hûb oğlanları ider idi has — Çünki katında bulurdı ihtisâs
Bî-sebeb kamusın öldürür idi[372] — Yirlerine dahı buldurır idi
Rûzigârında hurûc itdi Timür[373] — Eyledi dünyâyı ana çeşm-i mûr[374]

---

369 hatar G: hatâ T
370 eseri G: - T
371 itmezdi T: itmeyeydi G
372 öldürür idi G: ideridi T
373 hurûc itdi Timür T: Timür itdi hurûc G
374 çeşm-i mûr T: bî-hurûc G

Aldı Bağdad'ı[375] Timür itdi hâk — Kıldı Sultan Ahmed'in halkın helâk

Gitdi Sultan Ahmed âvâre olup — Şöyle kim gördükde bî-çâre[376] olup

N e s i r : Çün Sultan Ahmed Timür Han'dan kaçup Yıldırım Han'a geldi. Yıldırım Han hayli rağbet itdi. Sultan Ahmed dahı bir nice zaman Yıldırım Han katında karâr itdi. Sultan Ahmed gördi kim Yıldırım Han'un kuvveti ziyâde, Timür Han'un tâli'i nuhûsetde. Gel pâdişâhım, varalım Timür'ün üzerine uğraşalım ki, fursat senindür dedi. Yıldırım Han uymadı ve nice nesneler mâni' oldı. Andan nice rûzigâr geçdi. Gerçi kim Yıldırım Han'un kasdı var idi kim Timür Han'un üzerine yürüye. Ve illâ râst gelmeyüp varımadı. Sultan Ahmed ibrâm ide, gördi çâre olmadı. Sonra gördi kim Yıldırım Han'un tâli'i nuhûsetde Timür Han'un tâli'i kuvvetde, hemandem karâr kılmayup [28b] gine kendü iklimine gitmek ardınca oldı. Yıldırım Han men' idegördi. Çâre olmadı. Hemandem azm idüp gitdi. Sultan Ahmed'in hâli bu idi kim, her gice sûret tebdîl idüp gezerdi. Evlere varup ne söylerlerse kulak urup dinlerdi. Kangı evde kim kendü tabî'atına muvâfık söz söylemeseler, girü ol ev halkını kırardı. Sabâh şehir halkı ve konşıları bu kırılanları defn iderlerdi. Bilürlerdi kim[377] Sultan Ahmed itmişdür ve illâ bilmeze urup giderlerdi. Cümle il vilâyet incinmişlerdi. Âşikâre itmeğe korkarlardı. Bir bahâne isterlerdi kim andan kurtulalardı. Çünkim bu vilâyetden gene vardı. Ol huyın terk itmedi. Belki dahı beter oldı. Âkıbet ol bed-hûy ucından helâk itdiler. Çok bilürlik fâide itmedi. Takdîrde olana çok fikr ü firâset fâide vermez.

N a z ı m

Devletün erkânı çünkim ola süst — Ne dürüst iş varsa olur nâ-dürüst[378]

Akl n'eylesün kişiye ya hıyel[379] — Ol zaman kim irişe ana ecel

---

[375] Bağdad'ı T: Bağdad'ı hep G

[376] bî-çâre T: âvâre G

[377] kim G: - T

[378] Ne dürüst iş varsa olur nâ-dürüst T: Ne işi var ise hiç olmaz dürüst G

[379] hıyel G: hayel T

Âdemîden çün yüzin döndüre[380] baht Ana ne tâc assı ider vü ne taht

Halka ger[381] sen ehl-i şefkat olasın Hâlık'ı kendüne müşfik bulasın

Kişi kim gönlinde şefkat olmaya Kimseyi kendüye müşfik bulmaya

N e s i r : Meger bir gün Timür Han Yıldırım Han ile meclis kurup sohbet iderken Sultan Bayezid'ün bir kâfire avratı vardı. Vılk-oğlı kızı idi. Timür Han buyurdı kim, ol avratı sohbete getüreler[382]. Andan Timür Han buyurdı kim, Yıldırım Han[a] sagrak süre. Andan Yıldırım Han avratın sohbetde göricek hayli melûl oldı[383], gazaba gelüp Timür Han'a çok küstâhâne sözler[384] söyledi. **[29ª]** Yıldırım Han katı gazab ehliyidi. *Sehelce nesneden kendüzin incidse helâk iderdi*[385]. Diline ne gelürse heman söylerdi.

N a z ı m

Âdemîye çün gazab gâlib ola Her ne iş ki işleye nâ-sâyib ola

Ger dilersen gelmeye câna hatar Kibrden olmasun başunda eser

N e s i r : Timür Han dahı gazaba gelüp aydur: Bire cüllâh[386] sakallu ebleh köftehor, ben maşrıkda olam sen mağribde olasın. Dahı nene gerekdi kim, dürlü dürlü haberler gönderüp aydasın kim kahpenün erisin. Eger bana gelmezsen ve eger ben dahı varmazsam avratım boş olsun didün. Ve dahı beni bunda getürüp başuna bu belâları getürdün deyüp aralarında hayli yaramaz söz oldı. Rivâyet iderler kim: Çağatay arasında avratı sohbete gelüp gine kendü erine sagrak sürmek ayb degül idi derler. Yoksa Yıldırım Han'a horlık kasdın idüp getürmediler. Ve hem Yıldım Han'un iki çatal kaba sakalı var idi. Anun içün cüllâh sakallı deyü söğdi dirler. Hele gene birbirini tesellî itdiler. Meger bir gün gene Timür Han ile Yıldırım Han

---

380 çün yüzin döndüre T: çünki yüz döndüre G

381 ger T: göre G

382 getüreler G: getürdiler T

383 melûl oldı G: - T

384 sözler G: söz T

385 *Giese Anonimi*, s. 43/14.

386 Metinde "bere cellâh"

otururken Timür Han aydur: "Hey Han! Eger ben senün elüne girsem beni ve leşkerümi nice iderdün" dedi. Yıldırım Han aydur: "Eger sen benüm[387] elüme girsen bir demür kafes itdürüp seni içine koyardum. Dahı ilümi cümle gezdürürdüm ve hem leşkeründen bir âdem diri komazdum" dedi. Ve hem evvelden eyle ahd itmişdi. Timür Han aydur: "Ben ki vilâyetümden çıkdum. Allah ile ahd eyledüm ki, eger fursat benüm ola, uğraşdan sonra bir âdem öldürmeyem" didi. İmdi ma'lûm oldı ki, hayr niyyet iden hayra irişe, şer niyyet iden şerre irişür. Timür Han [29^{b}] Yıldırım Han'a kendü söziyle bir demür[388] kafes düzdürdi. Yıldırım'ı içine koydı. Aldı vilâyetine gitdi. Bu beğler oğlanları kim vardur yanında idi. Her birisin illü iline gönderdi. Aydın-oğlı ve Menteşe-oğlı ve Germiyan-oğlı ve Sarhan-oğlı idi. Vilâyet-i Osman'ı[389] Tatar'a bahş idüp üleşdürdi. Yıldırım Han işitdi melûl oldı. Meger Yıldırım Han'un Timür Han gâh gâh göç üzerinde hâtırını sorup gönlini ele alurdı. Ve selâm virüp ri'âyet iderdi.

Bir gün Bayezid Han Timür Han'a aydur: "Hey Han! Çünki takdîrde var idi. Hak ta'âlâ fursatı sana virdi[390]. İmdi senden bir dilek dilerem. Eger kabûl idersen diyeyim" dedi. Andan Timür Han ayıtdı: "Her ne dilersen dile. Ol Tanrı hakıçün kabul kılayım" dedi. "Dileğim budur ki, bu benüm ocağumı söyündürmeyesin. Tatar leşkerin alup gidesin. Bu gün bana ise yarın sanadur. Âdem başına ne gelecekdür Allah bilür. Ocak söyündürmek eyü olmaz" dedi. Tamâm dinleyüp Timür Han kabul itdüm dedi. Hükm itdi. Tatar leşkeri cem' olup alup bile gitdi. Andan Timür Han bu yirlerde kışladı. Umardı, kim Yıldırım Han'un oğlanlarından biri gele veyâhûd vezîrlerinden biri veyâhûd memleketleri ulularından geleleler kim bir sebeb ola, Yıldırım Han'ı koyuvire. Hiç bir kimse mukayyed olup gelmedi. Evvel Timür Han bu yirlere gelicek bir sûretle geldi, kim kimse yanında turacaklayın değildi. Eline girenin kırdı. Aman virmedi. Ve hem halka dahı mal vir diyü, veyâhûd bilürsen göster deyü azâb itdiler idi. Bu sûretle ele geleni helâk itdiler. Hiç kimseyi esirgemediler. Ol heybeti görüp halk korkdı. Kimseler yanına [30^{a}] varmadılar. Tâ hattâ rivâyet iderler kim: Bir şehre geldiler. Ol şehrün halkı ne kadar okur oğlancukları var ise ellerine

---

387 sen benüm G: ben senün T

388 demür G: - T

389 Osman'ı G: Osman T

390 Metinde "virmek"

mushaflarını verüp karşu çıkardılar. Ya'nî kim: Ol ma'sûmları görüp esirgeye didiler. Heman kim gördi hey bu ne nemedür didi. Ayıtdılar kim: Bu şehrün okurca oğlanlarıdur, kim size karşu geldiler, kim sizden bir şefkat umarlar didiler. Çün bu sözi işitdi. Hey, bulara at çapun dedi. Heman kendinün halkı üzerlerine at çapdılar. Cümle ol oğlancukları ve mushafları at ayağı altında helâk itdiler.

Nazım

Âdemî çün Sâni'-i bünyâd ola	Anı yıhanun işi bî-dâd ola
Virile bu dünyede ana[391] sezâ	Âhiretde nâr[392] ola ana cezâ
Hak binâsın ol ki yıka bî-günâh	Deni ukbâda kim ola siyâh[393]
Her nereye[394] uğradıysa yakdı ol	Kanda kim irişdi ise yıkdı ol
Didi bir uslu ana iy ulu han	Nice yıkarsın ili bilsem ayan
İl hazînendür senün yakma anı	İl sarayundur senün yıkma anı
Didi[ler] kim sen bilmezsin bil yakîn	Kim senün sen yapduğun olur hemîn
Dahılar yapduğınun olur senün	Seve anı cânun yâhûd tenün
Ayrugun yapduğını yıkmak gerek	Mıh bendin koparup yıkmak gerek
Pes tutup yapmak gerekdür girü hem	Ki urmaya kimse benim[395] diyü dem
Milki tutmak kahr ile olur yakîn	Kahr iledür milki saklamak hemîn

Nesir[396]: Gine bir gün kendü haslarından biri aydur: "Hey Han! Bular dahı müslimanlardur igen bunlara kıyma" dedi. Timür Han aydur: "Bular yagı mıdur yoksa [30b] il midür" dedi. Ol kişi ayıtdı: "Yagıdur ve illâ müslimandur esirgemek vardur" dedi. Timür Han ayıtdı: "Yagıya yagı gibi girmek gerekdür. Eger ben böyle girmesem il tagılmazdı. Gine biz dönmelü

391 Metinde "ana" mükerrer.
392 nâr G: yâr T
393 Bu beyt T'de yoktur.
394 Metinde "nereye ki" ise de vezin gereği "nereye"
395 Metinde "benimdür"
396 Metinde "Nazım"

olıcak ardımuz basarlardı. Bizi çıkartmazlardı. Helâk iderlerdi. İmdi bizüm anamuz ağlayacağına anlarun anası ağlasun" dedi. Ve hem Timür Han bu vilâyete giricek şöyle heybet burakdı kim, öninde kimse karâr idemedi. Cümle uğrayacağı yirlerin ekser halkı kaçup denizi geçüp Rum-ili'ne döküldiler. Tâ hattâ Arab'dan ve Kürt'den ve Türkmen'den ve Anatolı'dan çokluk halk kaçup Rum-ili'ne geçdiler. Ol zamana irişmiş âdemîler şöyle rivâyet itdiler kim, Rum-ili'nde nice halk gördük dirlerdi ki bizüm aslımuz Arab'dandur ve kimi Türkmen'dendür ve kimi Kürt'dendür ve kimi Anatolı'dandur ve kimi Çağatay'dandur kaçup Rum-ili'ne gelmişlerdür derler idi. Ve hem vâki'dür ekser Rum-eli'nün şenlik olmasına sebeb budur ve hem bir sebeb dahı Rum-ili yeni açılacak Anatolı'dan gelüp toyum olup beş altı esîr tutup[397] ve mal-ı ganâyimle girü illerine vardılardı. Geli gide gördiler kim bunda olan Anatolı'da olmaz[398] berkişüp kaldılar.

Çün Timür Han gördi kim Yıldırım Han'a hiç kimesne mukayyed olmadı. Ol dahı alup gitdi. Bir gün Timür Han Yıldırım Han'a aydur: "İy Han! Oğlun vardı senün yerüne pâdişâh oldı, seni hiç anmadılar. Eger seni koyuvirsem gene kabul iderler mi?" dedi. Yıldırım Han ayıtdı: "Tek sen beni koyuver, ben anlarun haklarından gelirim" dedi. Çün [31ª] Timür Han bu cevâbı işitdi, bu yaman kahpe-zen eger kurtulsa mecâl virmezdi, ardımuzdan basar dedi. Bunı bizüm ilimüzden iletmeyince salıvirmek olmaz dedi. Gene Timür Han bir gün Yıldırım Han'a aydur: "Hey Han! Gam yime, seni ben Semerkand'a iletürem anda seni gene memleketüne gönderürem" dedi. Çünkim Yıldırım Han bu cevâbı işitdi, gâyet saht oldı ve hem gayret itdi, Timür'ün vilâyetine varmasına[399], hemandem kendü kaydın gördi, Allah rahmetine vâsıl oldı. Ba'zı kavilde Timür Han Yıldırım Han'ı otlamayınca salıvirmedi. Üç günden sonra geliyorurken vefât itdi[400].

Nazım

Âkıbet düşmen elinde[401] öldi ol Kahr ile nâçâr u nâ-kâm öldi ol

---

397 tutup G: - T

398 olmaz T: ele girmez G

399 varmasına G: varmamasına T

400 Ba'zılar şöyle rivâyet iderler kim Timür Han oturdı, dahı salıverdi. Üç günden sonra vefât itdi, gelitururken dirler (*Giese Anonimi*, s. 36/15-17).

401 elinde G: murâdınca T

Kimesne düşmen elinde ölmesün — Kâfire dahı bu hâlet gelmesün
Hakdur ölmek her ne sûretle ola — Vây ana[402] kim düşmen elinde öle[403]
Bin cefâ vü cevr ile ölmekden er — Düşmenün dâmına düşdüği yiter[404]

N e s i r : Andan sonra dahı Timür Han kendü vilâyetine gitdi. Tatar leşkerini bile aldı gitdi. Kırşehr'in ve Sivrihisar'ı ve Beğ-bazarı'nı Karaman-oğlı'na virdi ve Kastamonı'yı ve Kânkırı'yı ve Kulacuğ'ı İsfendiyar'a virdi. Bu kıssalar hicretün sekiz yüz elli dört yılında vâki' oldı.

N a z ı m

Ol fütûr içinde gitdi şehriyâr — Yıkılup yakıldı[405] çok şehr ü diyâr
Çün Timür'ün hiç adli yoğ idi — Lâ-cerem kim zulm ü cevri çoğ idi
Memleket çünkim girü elden gider — Kişi böyle yavuz iş idüp n'ider

N e s i r : Yıldırım Han on dört yıl beğlik itdi. Andan Allah rahmetine vâsıl oldı, *innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râci'ûn*[406]. Rivâyet iderler kim: Yıldırım Han şöyle gazablı, [31^{b}] pâdişâh idi kim, eger gine kurtulmış olaydı kaçup giden leşkerden bir âdem komazdı, hep kırardı. Ol sebebden Timür Han'a gelüp dilek itmediler.

N a z ı m

Âdemî tedbîri gelmez hiç işe[407] — Orda kim Tanrı takdîri irişe
Her ne kim takdîr ire[408] nâçâr olur — Pes bu tedbîr anda ne ise[409] gelür

---

[402] ana G: anı T
[403] düşmen elinde öle G: ki düşmende öle T
[404] yiter G: beter T
[405] yakıldı G: yapıldı T
[406] Bk. s. 17, not 121.
[407] Âdemî tedbîri gelmez hiç işe T: Âdemî çün tedbîr ide her işe G
[408] ne kim takdîr ire G: ne takdîrise T
[409] tedbîr anda ne ise G: tedbîri nîşeT

10

FETRET DEVRİ (1402-1413)

(Süleyman-Mehmed-İsa ve Musa Çelebiler Arasındaki Saltanat Kavgası)

N e s i r : Yıldırım Han'un altı oğlı vardı. Biri uğraşda belürsiz oldı, beş oğlı hayâtda kaldı. Emîr Süleyman ve Sultan Muhammed ve İsa Çelebi ve Musa Çelebi ve Kasım Çelebi küçük idi. Andan sonra Yıldırım Han'un vezîrleri Ali Paşa ve Eyne Beğ Subaşı ve Hasan Ağa ve gayrı beğler Emîr Süleyman'ı alup Rum-ili'ne kasd itdiler. Sultan Muhammed girü Amâsiyye'ye varup karâr itdi. Bu tarafa bakmadı. İsa ve Musa Karasi ilinde birbirin kovagitdi. Âhirü'l-emr Musa, İsa'yı bulup aradan götürdi[410]. Andan Musa Çelebi Bursa'ya vardı. Emîr Süleyman dahı Bursa'ya geldi. Andan Musa kaçdı, Karaman'a gitdi. Andan Emîr Süleyman karındaşı Kasım Çelebi'yi kız karındaşı Fâtıma ile Kostantiniyye'de rehîn kodı ki, hiç yagılık itmeye dura. Andan gelüp İstanbul'dan geçüp Rum-ili'nde Edrene'de tahta geçüp karâr itdi, hicretün sene-i 804, pâdişâh oldı.

N a z ı m

Mîr Süleyman tahta geçdi oldı şâh — Kim nefes mühründen ider mihr ü mâh[411]

Adline idüp nazar görgil ayan — Gün gibi rûşen ne hâcetdür[412] beyan

Ol arada kim ola ol dâdger — Kim olur Nûşurrevan yâhûd Ömer

Himmeti katında anun bil[413] ayan — Yerde durur ne [ki]mülk-i[414] Hindustan

Mühr urduğında muma Hâtemî — Bir gedâya kul ider yüz hâtemi

[32ª] Hulkınun hüsnine[415] gâyet yok durur — Lutfına hergîz nihâyet yok durur

Atınun na'lın görüp dir âfîtâb — İmrenüp *yâ-leytenî küntü turâb*[416]

---

410 Metinde "getürdi"

411 Bu beyt T'de yoktur.

412 hâcetdür G: hâkıdur T

413 bil T: bilgil G

414 Yerde durur ne mülk-i G: Bir vücûdur çü ne vü T

415 hulkınun hüsnine G: halkınun başına T

416 "Ah ne olurdu ben bir toprak olsaydım", Nebe, 78/40.

Nesir: Çünkim Amâsiyye'de Sultan Muhammed[417] Emîr Süleyman'un tahta geçdüğin işitdi, haber gönderdi kim: "Emîrüm vü ulum ve ulu karındaşım eger atamuz öldiyse siz sağ olun" diyü peşkeşler ve armağanlar gönderdi. Çün Emîr Süleyman kardaşının ol tevâzu'ını gördi, ol dahı Sultan Muhammed'e eyü oğlanlar ve eyü kumaşlar envâ'i nesneler gönderdi. Barışdılar yirlü yirinde oturdılar. Andan Emîr Süleyman[418] Karaman'a haber gönderdi kim, eger benümle dostlık iderseniz karımdaşumı koyuvirmeyesiz dedi. Çün Musa gördi kim Karaman-oğlı barışdı. Kaçdı İsfendiyar'a vardı. Emîr Süleyman ol hînde Bursa'da idi. İşitdi kim Musa İsfendiyar'a vardı. Emîr Süleyman İsfendiyar[419] üzerine yürüdi. Çünkim Göynük'e vardı, andan su kenârında kışladı. Sohbete meşgûl oldı kaldı. Bir kavak ağacı dibinde, ki şimdi ana Beğ Kavağı dirler. Bir lahza sohbetden hâlî olmazdı. Âhirü'l-emr İsfendiyar ile barışdı. Andan geçdi İznik'e geldi. Yine sohbete meşgûl oldı. Gördiler kim şarâbdan hâlî olmaz, cümle halk ol huyından incindiler.

Andan Ali Paşa ma'rifetiyle İsfendiyar-oğlı Musa Çelebi'yi Sinab'dan gemiye koydı. İflak vilâyetine gönderdi. Ol vakt İflak'a Mirçe kâfir beğidi, katı bahâdır kâfir idi. Musa'yı Mirçe kâfir yanına aldı. Andan Rum-ili'ne geçürdi. Ba'zılar Silisire'den[420] geçürdi derler. [32^{b}] Andan Musa Edrene'ye teveccüh eyledi. Dovuycalar[421] cümle katına geldiler. Ve timâr erleri dahı katına cem' oldılar, Edrene'ye yürüdiler. Çün Musa Çelebi Rum-ili'ne geçdüğin Emîr Süleyman işitdi, can atup Edrene'ye geldi. Ve illâ gene bir lahza sohbetden hâlî olmadı. Şöyle rivâyet iderler kim: Bir arada içmeğe otursa bir kaç ay anda olurdı. Şarâba çok meşgûl olduğı çün ol hâle uğradı. Edrene'de bir hammâmda içerken Musa Çelebi üstine vardı. Bu kez Emîr Süleyman uyurdı uyandı ve illâ ne fâide ide *kim son peşîman[lık] assı itmez. Bin cehd eylesen ilerü gelmez, kişide fikr ü idrâk kalmaz*[422].

---

[417] Metinde "Muhammed'in"

[418] Metinde "Emîr Süleyman'a"

[419] İslendiyar G: İsfendiyar'a T

[420] Silisire'den T: Silistre'ye G

[421] dovuycalar T: tovcılar G

[422] *Giese Anonimi*, s. 48/21-22.

Nazım

Hamra şugl idüp dime kim budur iş — İş gerekse terkine anun düriş
Çün ana ümmü'l-habâisdür lakab — Tayyibü'n-nefs itmeye anı taleb
Bâde ile memleket berbâd olur — İş k'anunla ola bî-bünyâd[423] olur
Bâde tenden can karârın aldurur — Tâze iken ömür bâğın soldurur
Virmeyince hasm ecel câmıyla nûş[424] — Sagar u mey[425] ola dime sana[426] nûş
Kişi ol vaktin gerek nûş ide câm — Kim öle hasmı kala ol şâd ü kâm
Bâdeden ol demde kişi ola şâd — Kim tozıda düşmenin kahr ile bâd
Hasma sunmayınca ecel câmı ayah — Ne el âsûde gerekdür ne ayah
Var iken Dahhâk içse Cem kadeh — Câm-ı meyden bula mı cânı ferah

Nesir: Çün Musa Çelebi irişdi, Rum-illi cümle ana uymışlardı. Emîr Süleyman mahmûr ve evkâr yerinden turugeldi. Musa bunda n'eylersin deyince Musa irişdi, gâfilin[427] üzerin basdı. Emîr Süleyman kaçdı. Yanındagılar hep Musa'ya döndiler. Emîr Süleyman İstanbul'a [33ª] azm itdi. Nâgâh bir köye irişdi. Meger ol köyde düğün vardı. Ol düğüne vardı ki yol sora, düğünciler bilüp katl itdiler, *rahmetu'llâhi aleyh.*

Nazım

Olıcak anda[428] yedi yıl şâh ol — Buldı ecel cellâdı dahı ana yol
Buraya kim geldi ol kim gitmedi[429] — Çarh-güster kimi dil-rîş itmedi
Kaygu odına saldı hem bin karhı[430] — Kahr ile yile[431] virür yüz gül dahı

---

[423] bî-bünyâd G: ber-bünyâd T
[424] nûş G: hûş T
[425] mey G: - T
[426] sana T: anda G
[427] gâfilin G: gâfil T
[428] anda T: andan G
[429] Buraya kim geldi ol kim gitmedi T: Bu araya gelicek kim gitmedi G
[430] karhı T: ferruhı G
[431] kahr ile yile G: kahrı yiline T

N e s i r : Zîrâ kim halk ve beğler birbirin kovup kendülere zahmet çekmekden incinmişlerdi, ya'nî bunlardan kurtulalum sandılar. Dahı ziyâde belâya uğradılar. Sonra Musa Çelebi ol köy halkını evlerine koydurdı. Hep oda urdılar. Cümlesi yandılar, helâk oldılar. Benüm kardaşumı niçün öldürdinüz diyüp anları kırdı.

N a z ı m

Çetük kim pençe ura arslana Diri kalur ise vara uslana[432]

N e s i r : Andan Musa Çelebi Edrene'de tahta geçüp karâr eyledi, hicretün sene-i 813 yılında vâki' oldı. Emîr Süleyman yedi yıl beğlik itdi. Musa Çelebi karâr eyledi. Edrene'de Eski-câmi'e bünyâd burakdı. Tâ yir yüzine çıkınca binâsı yapıldı. Andan Amâsiyye'de Sultan Muhammed işitdi, kim Musa Rum-ili'ne pâdişâh oldı, kendüsi dahı Amâsiyye'den çıkdı. Bursa'ya geldi. Bursa kavmi dahı istikbâl itdiler. Tahta geçdi oturdı. Anatolı'da cümle Emîr Süleyman hükm itdügi yirlere hükm itdi. Musa dahı ol hâli bilüp tedbîr itdi. Kör Şâhmelik'i vezîr idindi. Mihal-oğlı Muhammed Beğ'i[433] beğlerbeği itdi. Ve Simavuna kadısı oğlı Bedreddin'i kadı-asker idindi. Azeb [33b] Beğ'i[434] emîr-i alem idindi. Ve her sancağı kendü kullarına virdi. Emîr Süleyman'un bir oğlı ve bir kızı kaldı. Anlar kaçdı İstanbul'a girdiler. Çün Musa Çelebi kulların ilerü çekdi, Rum beğlerin mansıbdan düşürdi. Gördi kim karındaşından nice döndiler hâyin oldılar, bildi kim kendüsine dahı hâyin olurlar. Zîrâ kim Rum-ili'nün evvelden âhire âdetleridür. Ve kangı beğde, kim şübhesi var idi kim, kasd itdi kim cümlesin helâk ide ve kimini dahı habs ide. Bu hâli bilüp Rum beğleri çekilüp oturdılar, rûzigârı gözlediler kim ne göstere[435].

Evrenos Beğ Musa'nun korkusından körliğe urdı. Andan Musa Evrenos Beğ'ün kör olduğın işitdi. İnanmayup getürtdi. Dahı et yirine kurbağa pişürüp önine kodurdı. Yemek ye dedi, ya'nî ri'âyet eyledi. Evrenos Beğ dahı gördi kim Musa'nun fi'li azgundur. Gözsüzler[436] gibi elin

---

[432] Bu beyt G'de yoktur.

[433] Beğ'i G: Beğ'ün T

[434] Beğ'i G: beği beğler T

[435] kim ne göstere G: kim seni ne göstere T

[436] gözsüzler G: gösüzler T

o yana bu yana aramağa başladı. Buyurdı elini kolayladılar. Oi dahı ol kurbağanun birisin ikisin alup yedi. Bilmeze urdı. Andan Musa Çelebi Evrenos Beğ'i ol hâlde gördi inandı. Ayıtdı: "Gerçekdür gözsiz olmış" dedi. Gine destûr virdi[437]. Yerine gönderdi. Sonra kim Sultan Muhammed Rum-ili'ne geçdi. Heman Evrenos Beğ kaçdı. Sultan Muhammed'e vardı. Andan Musa'ya haber virdiler kim Evrenos Beğ kaçdı. Evrenos Beğ'ün gözi dahı görür imiş didiler. Musa Çelebi ol haberi işidüp hayli melûl oldı. Öldürmedüğine peşîmân oldı. Andan Musa Çelebi ayıtdı: **[34ª]** Hey Evrenos! Kurtuldun deyüp hayflar itdi.

N a z ı m

Çün bulasın düşmenüne dest-res	Fursatı te'hîr itme bir nefes
Düşmenüni göresin çünkim za'îf	Bulmadın kuvvet kapusın bî-harîf
Fursatında düşmene viren aman	Kaytafa gibi olurmış bî-güman

N e s i r : Musa Çelebi gâyet yavuz idi. Hem Rum-illüleri karındaşı yanında hâyin olup geldükleri içün sevmezdi. Kendü kulların severdi. Ve hem gâyet cömerd idi. Şöyle rivâyet iderler kim floriyi akça ile karışdurırdı. Dahı yeniçeriye ve kendü kullarına birer gümiş sagrak içine[438] toldururdı dahı virürdi. Veyâhûd başlarından börklerin çıkarırdı. Dahı içine floriyle akça koyardı üleşdürirdi. Sonra Sultan Muhammed gelicek gine Rum-illi hâyin oldılar. Heman kendü kulları ile ve yeniçerileri ile kaldı. Katında olan cümle il Sultan Muhammed'e tapdılar. Çün Sultan Muhammed'e berâber oldılar, heman yeniçeri kaldı. Yeniçeriler ayıtdılar: Gel seni alalum gidelüm didiler uymadı. Tâ hattâ yeniçeri ağası dahı Sultan Muhammed'e kaçdı vardı. Rivâyet iderler kim heman ağanun bir çukadarı kaldı. Ol dahı tururken gâfilin Musa Çelebi omuzına[439] çaldı. Bir kolın tutmaz eyledi. Ol dahı kaçdı gitdi. Çün Musa Çelebi ol hâli gördi. Kaçarken atı çamura çökdi. Zîrâ bir kolı tutmaz idi. Atını yenemedi. Ve hem yol bilmezdi. Ve hem Çamurlı'yı dahı bilürsin nice yirdür, anda yirlüsi çamura çöker, kanda kaldı kim müsâfir ola. Girü kalan hikâyetler aşağıda beyân olunur.

---

[437] virdi G: virmedi T

[438] içine G: - T

[439] omuzına G: omuzda T

Andan sonra Musa Çelebi il açmak ardınca oldı. Bu tarafdan Vidin yagı olmışdı. Vardı anı alup zabt eyledi. [34b] Andan vardı Prevâdi'yi ve Matara'yı[440] aldı. Andan Lâz iline yürüdi. Köprülü'yi ve Akça-boli'yı[441] aldı. Andan[442] her tarafa akınlar saldı, iller toyum oldı. Andan gâh gâh İslâmbol'a dahı segirdürdi kapusın açmazlardı. Taşrasın hep yağma kıldı. Andan geldi Silivri'ye düşdi. Ceng iderken Kör Şâhmelik nâziklik ile kaçdı. İstanbul'a girdi. Musa Çelebi de bundan vehm itdi. Ve hem hîle diyüp havf itdi. Dönüp andan geçdi. Edrene'ye geldi kim göre bu çarh ne gösterir. Ve bu tarafdan Sultan Muhammed diledi kim karındaşı Musa ile uğraşa. Sultan Muhammed'in yanında Bayezid Paşa idi. Sultan Muhammed'in vezîri idi. Sultan Muhammed ayıtdı: "Rum-ili'ne geçmeğe tedârük idün" dedi. Ol zaman Kör Şâhmelik İstanbul'dan çıkup Sultan Muhammed'e gelmiş idi. Paşa, anı okıyalum gelsün nedür görelüm dedi. Geldi. *Ayıtdılar: Rum-ili'ne geçmek isterüz. Tedbîr nedür? didiler*[443]. Kör Şâhmelik ayıtdı: "Tekvura elçi gönderelüm. İstanbul'un tekvuryla barışalum[444]. Andan gayrı yirden geçmeğe imkân yokdur" dedi. Gelibolı Musa'nundur. Heman Gelivize kadısı Fazlu'llâh'ı elçiliğe gönderdiler. Kadı tekvur ile begâyet hoş idi. Gelüp buluşup Sultan Muhammed ile tekvurı barışdurdı. Sultan Muhammed dahı Bursa'dan göçdi. İstanbul tekvurı gemiler gönderdi. Sultan Muhammed'i Rum-ili'ne geçürdi. Musa, Sultan Muhammed gelür idügin işidüp kaçdı. Edrene'den Lâz iline çıkdı. Lâz-oğlı'na yakın İncügez'e kondı. Andan göçdiler. Ol gün Mihal-oğlı Bahşı[445] Beğ geldi. Ol zaman Mihal-oğlı hod kendüsi beğlerbeğisi idi. Oğlunı kendüsi gönderdi. El-hâsıl Sultan Muhammed Edrene'ye geldi. Rum-ili beğleri her kim var ise kaçdı. Sultan Muhammed katına geldiler. Musa katında heman akıncı kaldı. Sultan Muhammed Edrene'den [35a] göçüp Sofya'ya çıkdı. Samako'da Musa ile buluşup uğraşdılar. Musa sındı kaçdı. Kaçarken atı çamura çökdi. Musa'nun

---

[440] ve Matara'yı T: - G

[441] Akça-boli'yı G: Oça-boli'yı T

[442] andan G: anlar T

[443] *Giese Anonimi*, s. 51/19-20.

[444] Kör Şâhmelik ayıtdı: Tekvura elçi gönderelüm. İstanbul'un tekvuryla barışalum G: Kör Şâhmelik'i İstanbul'a elçiliğe gönderelim, tekvur ile barışalum T

[445] Bahşı T: Yahşı G

bir kulı vardı. Derzi Saruca[446] dirlerdi. Musa'nun atı sinirin çaldı. Musa düşdi. Saruca, Musa'yı tutdı, Sultan Muhammed'e getürdi. Musa'nun kaydın gördiler. Ol gice Bursa'ya dedesinün yanına gönderdiler.

N a z ı m

Dünyeden kimse vefâ bulmayısar	Bî-vefâdan hiç vefâ gelmeyiser
Bay olayın diyü anca fikre sen[447]	Kendüzine fakr bilgil fahrı sen[448]
Fakr bilgil pâdişâhlığa[449] yakîn	Fakrdur var ise sultanlık hemîn

11

ÇELEBİ MEHMED DEVRİ (1413-1421)

N e s i r : Sultan[450] Musa üç buçuk yıl beğlik itdi. Andan dünyâdan gitdi. Mihal'i tutdı. Tokat'da Bidevî Çardağ'a gönderdi habs itdi. Simavuna kadısınun oğlunı dahı tutdılar. Oğlı kızıyla İznik'e gönderdiler. Ayda bin akça ulûfe eylediler. Azeb Beğ[451] kaçdı İflak'a gitdi. Rum-ili tamâmet Sultan Muhammed'e döndi. Hicretün sene-i 816 yılında Sultan Muhammed tahta geçdi. Andan sonra etrâf-ı âleme ve dâire beğlere elçiler gönderdi. Ve elçiler geldiler barışdılar. Ol vakt kim Sultan Muhammed Musa'yıla Rum-ili'nde kovuşurken ol tarafdan Karaman-oğlı yürüdi. Bursa'ya gelmeğe kasd eyledi. Sivrihisar'a geldi. Sivrihisar anun idi. Geldi ki dört yanın yıka boza. Andan Bursa'ya geldi. Ol vakt Hacı İvaz Paşa Bursa'nun subaşısı idi. Bursa halkını getürdi. Yarağınuz görün dedi. Ol kim hocalardur, malı esbâbıyla yarağıyla hisara girdiler. Karaman-oğlı geldi Bursa'yı hisar itdi. Şehrini oda urdı. Andan lağımlar kazdurdı. Bınarbaşı suyını [35^{b}] ve gölini akıdup hisarı lağımlar ile ala. İvaz Paşa tuydı. Hisar içinden lağımlarını oda urdı. Halkım kırdı. Bunlar bu cengde iken Musa'nun ölüsini Kabluca imâretine

---

446 Derzi Saruca G: Saruca T

447 olayın diyü anca fikre sen G: olum diyü anca fülos bes T

448 sen G: bes T

449 pâdişâhlığa G: pâdişâh yağı T

450 sultan G: - T

451 Metinde "beği"

getürdiler. Karaman-oğlı anı gördi kaçdı. Girü iline kaçarken anun bir nedîmi var idi. Aydur: "Sultanum! Bu Osmanlu'nun ölüsünden böyle kaçarız, eger dirisi gelse hâl nice olurdı?" dedi. Bu beyt ol vaktin çıkmışıdı.

Beyit

Karaman-oğlı'nun geldüği gün-toğusından imiş

Temmet dönüp yine gitdügi gün-batusından imiş

Bu sözi ol zaman düzmüşlerdi. Sonra Sultan Muhammed Bursa'ya geldi. Çeri cem' itdi. İsfendiyar-oğlu'nı ve Germiyan-oğlu'nı bile aldı, Karaman-oğlı üzerine yürüdi. Akşehr'i kendüler virdiler. Konya'ya teveccüh eyledi. Karaman-oğlı karşuladı. Konya ovasında uğraşdılar. Karaman-oğlı Muhammed'e ele girdi. Ve büyük oğlı Mustafa ele girdi. Sultan Muhammed kıyamadı. Akşehr'i ve Seydişehr'ini ve Okluğ'ı ve Kırşehr'ini ve Beğşehri'ni ve Sivrihisar'ı ve Niğde'yi virüp Muhammed Beği hil'atledi. Ve sancak virüp gine yerine gönderdi. Sultan Muhammed döndi Bursa'ya geldi. Andan geçüp Edrene'ye geldi. Andan İflak eline azm itdi. Karaman-oğlı'ndan ve Isfendiyar-oğlı'ndan ve Kasım Beğ'den çeri istedi. Çeri virdiler. Sultan Muhammed Tuna kenârında kondı. Kendü turdı. Yirköği hisarını yapdı. İflak iline akıncılar gönderdi. Gâyet toyum oldılar. Sonra İflak beğiyle barışup ol dahı harâc virdi. *Oğlanların kapuya gönderdi*[452]. Göçüp Bursa'ya gelüp sonra varup Samsun'ı aldı. Oğlı Sultan Murad Amâsiyye'de olurdı. Çünkim Samsun'ı aldı gelüp İskilib'e uğradı. Anda çok Tatar gördi [36ª] ki, Timür'den kalmışlardı. Ol Tatar evlerini hep sürdi. Rum-ili'ne geçürdi. Filibe[453] yöresinde Konuş hisarında ve dâiresinde kondurdı. Minnet-oğlı Muhammed Beğ'e ısmarladı. Minnet-oğlı ol arayı ma'mûr itdi. Ol Tatarlar anda berkişüp[454] kaldılar. Minnet-oğlı Konuş'da bir imâret ve bir kârbân-saray yapdurdı. Ol yirler ma'mûr oldı.

Yine bu tarafdan ol vakt kim Simavuna kadısı oğlı Şeyh Bedreddin Musa Han zamanında kadı-asker iken Börklüce Mustafa şeyhün kethüdâsı idi. Şeyhi İznik'e sürdükleri zamanda Börklüce dahı Aydın iline vardı.

---

452 *Giese Anonimi*, s. 53/16.

453 Filibe G: Fülbe T

454 berkişüp G: - T

Andan geçdi Kara-burun'a vardı. Ol vilâyetlerde hayli mürâyılıklar[455] itdi. Aydın ili vilâyetini kendüye dönderdi. Ve her nev'a tertîbler kodı. Hâşâ kendüye peygamber didürdi[456]. *Hayli bunun gibi herzeler söyledi*[457]. Bu tarafdan Simavuna kadısı oğlı Şeyh Bedreddin dahı bunı işidicek kim Börklüce Mustafa terakkîdedür, bu dahı İznik'den kaçdı İsfendiyar Beğ'e vardı. Anda tururken bir gice gemiye bindi, İflak iline geçdi. İflak ilinden gelüp Ağaç-denizi'ne girdi. Ve illâ kim Börklüce Mustafa ile ittifâk kıldı, dahı vardı dirler. Sultan Muhammed Bayezid Paşa'yı ve oğlu Murad Han'ı Kara-burun'a gönderdi. Börklüce Mustafa ol vilâyetde hayli şevket tutup baş kaldurdı. İki üç bin mikdârı âdem yanına derilmiş. Bayezid Paşa ile Sultan Murad varup, Kara-burun'da Börklüce Mustafa ile buluşup hayli ceng itdiler. Mübâlağa âdem kırıldı. Börklüce Mustafa'yı anda paraladılar. Ol halkı kırup ol vilâyeti zabt itdiler, beğ kullarına timâr virdiler. Girü Ma'nissa'ya geldiler, Torlak Hû Kemâl'i[458] dahı anda buldılar. Ol dahı bir iki **[36b]** bin torlak ile ve çeng ü çegâne ile illeri azdurup yürürdi. Gelüp anları tağıtdılar. Torlak Hû Kemâl'i müridiyle tutup asakodılar.

Nazım

Kanda müfsid var ise kıldı helâk — Fitneden[459] yir yüzini eyledi pâk

Çünki[460] müfsid olsa gider müfside — Muslih isen rahm itmegil[461] müfside

Nesir: Bu tarafdan dahı Sultan Muhammed Siroz'dan vardı. Selânik üzerine düşdi. Egirdirken Simavuna kadısı oğlı Ağaç-denizi'nden çıkdı. Bir kaç bedbaht sofiler gönderdi, Zağra ovasına varalar. Halka gelin diyeler uyduralar kim, şimden girü beğlik benimdür ve taht bana virildi. Milk bana musahhardur. Sancak açayın hurûc ideyin didi. Vardılar ol sofiler[i] Zağra ovasma[462] da'vet itdi. Anlar dahı geldiler uydılar. Bu cânibde Aydın elinde Börklüce Mustafa hurûc itdi. Çün Börklüce Mustafa

---

455 murâyılıklar T: muzâyakalar G

456 didürdi G: dedi T

457 *Giese Anonimi*, s. 53/29, s. 54/1.

458 Torlak Hû Kemâl'i G: Torlak Hû Dîn Kemâl'i T

459 fitneden T: kanından G

460 çünki T: her ne G

461 itmegil G: itme T

462 ovasına G: ovasını T

hurûcın işitdi. Ol hod benüm hidmetkârımdur dedi. Dahı kendü de hurûc itdi. Ol vakt henüz Börklüce Mustafa ölmemişdi. Çün Şeyh Bedreddin Ağaç-denizi'nden çıkdı. Hayli hadem ve haşem, bedbaht sofiler ve tovıcalar yanına cem' olup evvel Musa Çelebi'nün yanında kadı-asker iken nice kişilere mansıb alıvirmiş idi. Nice kendüye tâbi' ve muhibleri var idi. Cümle yanına geldiler. Sonra gördiler kim anun işinde hayr yok tağıldılar. Sehel âdem kaldı. Sultan Muhammed işitdi hayli âdem gönderdi. Zağra tarafında bulup tutup Sultan Muhammed'e iletdiler. Sultan Muhammed sordı kim, aceb bunı öldürmek günâh mıdur dedi. Ol zamanun pâdişâhları şöyle müsülman idi kim şuncılayın [37ª] fesâd idüp âsi olanları öldürmek câiz mi diyü suâl iderler idi. Meger ol zamanda Mevlânâ Haydar dirler bir ulu dânişmend var idi. Acem'den gelmişdi. Ol fetvâ virdi kim kanı helâl malı haramdur dedi. Anun destûrıyla Siroz içinde bir çarşuda bir dükkân öninde berdâr itdiler. *Mezârın anda kazdılar*[463].

Andan sonra gine Sultan Muhammed varup Bursa'da karâr itdi. Ve Edrene'de Eski-câmi'i tamâm itdürdi. Ba'zılar dirler kim Eski-câmi'i Emîr Süleyman başladı, birezin Musa Çelebi dahı yapdurdı. Sultan Muhammed'e nasîb oldı, ol tamâm itdürdi. Andan Bursa'da bir imâret yapdurdı. Evvel Edrene'de ol sarayı başlatdı, turdı. Andan pâdişâhlardan Edrene'de turur oldılar. İlerü olan beğler Bursa'da tururlardı. Ol vakt Edrene'nün hisarından taşrasında evler[464] yoğ idi. Andan sonra taşra dahı şehr oldı. Andan sonra Sultan Muhammed Edrene'de Allah emrine vardı *rahmeten vâsi'aten* sene-i 824 yılında fevt oldı.

N a z ı m

Dünyâ âhir ana dahı kalmadı	Şöyle kim gitdi sanasın gelmedi
Gâh tahta irgürür çarh-ı bülend	Geh ider tâbut içinde tahta-bend
Çünki başdan gidecekdür sonra baht	Ne gerekdür kişiye[465] pes tâc ü taht
Ölmek olmadukda hoşdur mal u genc	Yohsa olur kişiye ol mâr u rene[466]
Her ki dünyâ milkine geldi[467] ölür	Yalınuz Hak'dur ki ol bâki kalur

---

[463] *Giese Anonimi*, s. 55/5.

[464] evler G: olur T

[465] kişiye G: kimseye T

[466] Bu beyit için bk. 20ᵇ, 2. beyit.

12

II. MURAD DEVRİ (1421-1451)

N e s i r : Sultan Muhammed dahı hayatda iken vasiyyet itmişdi kim Sultan Murad'ı yirine geçüreler, pâdişâh ideler. Henüz vefât itmedin çaşnigirbaşı Elvan [37b] Beğ'i Rum'a gönderdiler. Sultan Muhammed Rum'da idi, ala gele. Sultan Muhammed'in dört oğlı ve yedi kızı kaldı. Evet tahtı Sultan Murad'a[468] vasiyyet itmişdi. Çünkim çaşnigirbaşı gitdi. Bunda Sultan Muhammed vefât itdi. Andan vezîrler İvaz Paşa ve Bayezid Paşa ve İbrâhim Paşa bular bir yire cem' oldılar, tanıştılar. Dahı yeniçeriyi Anatolı'ya sefer vardur diyü anları ilerü gönderdiler. El-kıssa Sultan Murad'a haber olup Bursa'ya gelmeyince Sultan Muhammed'in meyyitini kimseye bildürmediler. Tamâm kırk günden sonra meyyitini alup Bursa'ya gönderdiler.

Sultan Murad hicretün sene-i 824 yılında tahta oturdı. Andan Sultan Muhammed'in oğlanları her tarafdan baş kaldurdılar, âlem karış murış oldı. İzmir-oğlı ve her tarafun beğleri yir yirin deprendiler. Selânik'den Düzme Mustafa dirler bir kimse çıkdı, ben Bayezid Han oğluyam dedi. Vardar-yenicesi'nden geldi. Evrenos Beğ oğlanlarından ba'zısı yanına geldi. Rum-illeri [ana] uydılar. Yanına hayli âdem dirildi. Andan cemî'i Rum-illi ana uydılar. Vardı Yenice'de oturdı. Andan sonra Anatolı'da Sultan Murad'a haber oldı. Sultan Murad'un[469] vezîrleri Bayezid Paşa'yı onamadılar. Nice idüp redd itdüreceklerini birbiriyle danışup *anı savâb gördiler kim, Bayezid Paşa'yı Rum-ili'ne göndereler. Zîrâ kim Bayezid Paşa hayli tedbîr ehli idi. Hem sipâhiydi. İlerü gelicek kişiydi. Ana nisbet İbrâhim Paşa ve İvaz Paşa dânişmend hem şehirlüydi*[470]. Vardılar Sultan Murad'a ayıtdılar: "Sen otur, Bayezid Paşa'yı gönder varsun Mustafa ile uğraşsun. Elinden gelür kim Mustafa'yı süre gide"[471] didiler. Bunlarun söziyle *cümle beğler tanışığa oturdılar ve Sultan Murad huzûrunda*[472]. Sultan Murad Bayezid Paşa'ya

---

467 geldi G: girdi T

468 Metinde "Muhammed'e"

469 Murad'un G: Bâyezid'ün T

470 *Giese Anonimi*, s. 56/8-10.

471 Süre gide T:süre gidere G

472 *Giese Anonimi*, s. 56/13.

ayıtdı: "Lala! Rum-illi seni severler. Gelsen Mustafa'ya varsan, ümîddür kim Rum-illü sana taparlar [38a] Mustafa'yı helâk idesin"[473] dedi. Ol dahı cümle beğler içinde yok demedi. Varayım dedi. Anda Rum-illü olam ana[474] koşdılar. Dahı leşkerden leşker koşdılar, gönderdiler. Pes geldiler. İstanbul'dan yukaru Boğaz'dan geçmeğe ol kadar gemi dahı bulmadılar. Atile[475] tonile geçeler[476]. Gine dönmeğe dahı gayret itdiler. Atların denize koyup geçürdiler. Sürüp Edrene'ye geldi kim Mustafa ile uğraşa. Heman kim mukabil oldı. Katında olan Rum-illü Mustafa'ya döndi. Anları görüp girü kalanı dahı tapdılar. Heman kendü halkı ve hem karındaşı Hamza Beğ kaldı. Nâçâr olup kendüler dahı mutî' oldılar. Mustafa dahı Bayezid Paşa'yı vezîr idindi. İzmir-oğlı Cüneyd Beğ dahı Mustafa'ya dönmiş idi. Mustafa dahı Rum-ilü'nün yayasını müsellem itdi. Ba'zısına ellişer akça harçlık virdi[477]. Şimdiki hâlde dahı müsellemlerün âdetleri vardur, ol zamandan kaldı *kim beş yaya birikip birisin reîs idüp girü kalanı ellişer akça virmek andan kalmışdur. Ve hem azeb çıkardılar*[478]. Ve hem azeb çağırtdı. Azeb divşürüp göz yumup Edrene'den çıkup Sazlu-dere'ye vardılar. Andan Mustafa'nun vezîrleri ve beğleri Bayezid Paşa vezîr olduğın istemediler. Gördiler kim ol vezîr olıcak kendülere yir kalmaz. Vardılar Mustafa'ya ayıtdılar: "Bayezid Paşa kendü beğine vardugınlayın tapar. Ol tapıcak hod girü kalanı dahı seni korlar. Ele virürler. N'idelüm, hâlimüz düşvâr olur" didiler. Bu kez Mustafa rızâ virmedi. Bunlarun hîlesini bildi. Cümlesi ittifâk idüp Bayezid Paşa'yı koyun bigi boğazladılar. Şehîd itdiler. Andan karındaşı [38b] Hamza Beğ'e dahı kasd itdiler. Ve illâ ba'zı beğler revâ görmediler. Andan fikr itdiler kim geçeler Bursa'ya varalar. Sultan Murad ile uğraşalar. Azm idüp gitdiler.

Sultan Murad Bursa'da idi. Haber getürdiler. İşte Mustafa çok leşker ile üzerine geliyorur didiler. Andan Sultan Murad'un vezîrleri ve uluları danışık itdiler. Ol vakt vezîr İvaz Paşa ve İbrâhim Paşa idi. Cümle beğleri divşürdi. Temürtaş-oğlanları Umur Beğ ve Oruç Beğ ve Ali Beğ bunlar bir

---

[473] idesin G: - T
[474] ana G: - T
[475] atile G: atı T
[476] geçeler G: geçe T
[477] Metinde "virirdi"
[478] *Giese Anonimi*, s. 56/26-27.

araya gelüp tedbîr itdiler kim Mihal-oğlı Muhammed Beğ'i getüreler. Mezkûr Muhammed Beğ Musa Çelebi'nün beğlerbeğisi idi. Ol vakt kim Sultan Muhammed Musa Çelebi'yi öldürdi. Muhammed Beğ'i Tokat'da habs itmişdi. Âdem gönderüp anı getürdiler. Ağır hil'at virüp hûb va'adler[479] itdiler. Gönlin ele aldılar. Andan Düzme Mustafa çünkim Edrene'den azm itdi. Gelibolı'dan geçüp Mihaliç'e geldi. Sultan Murad dahı Bursa'da idi. Düzme Mustafa'nun leşkeri igen çoğ idi. Andan havf idüp gelmeğe korkarlardı. Sultan Murad yanında olan ulu beğler fikr idüp, Sultan Murad'ı alup Emîr Hazreti'ne iledüp ayağına burakdılar. Ol vakt Bursa'da Emîr Hazreti meşhûr olup, çok kerâmeti zâhir olmışdı. Emîr Hazreti Sultan Murad'un kılıcın kendü eliyle kuşatdı. Ayıtdı: "Var yüri, Hak sana fursat vire" dedi. Anun himmeti berekâtında gör Allah takdîrin kim, Mihaliç'de Düzme Mustafa'nun burnı tomurdı[480]. İki [39ª] üç gün kanı dinmedi. Başları kayusı olup kaldılar. Sultan Murad Bursa'dan azm idüp Ulubad köprüsine irdi. Köpriyi kesdiler. Anda karâr itdiler. Üç günden sonra Mustafa'nun burnı[481] kanı dindi. Göçdi Ulubad köprüsine geldi. Gördi kim köpri kesilmiş. Sultan Murad öte yakasında oturur. Ol dahı gelüp berü yakasında kondı.

Şöyle rivâyet iderler kim, Emîr Hazreti ayıtmış kim, Mustafa'ya pâdişâhlık verilmiş idi. Ve illâ Hazret-i Resûl'e üç kerre buluşdum ve ayağına düşdüm. Sultan Murad'a beğlik alıvirince dimiş. Emîr Hazreti'nün himmetiydi kim Mustafa Ulubad'a gelmeğe bir konak kalmışdı. Burnı kanı boşandı, gelemedi. Sultan Murad Bursa'dan Ulubad'a varmayınca kanı dinmedi. Bir nice gün birbirine zafer bulmayup karâr itdiler. Fikr itdiler, Sultan Murad gâfil iken basalar. Köprinün yukaru başından azeb ve atlu çeri seçip gönderdiler. Sultan Murad'a haber olup tiz ol gelen çeriye hayli çeri ve yeniçeri gönderdiler. Anlarun çerisi gelecek yirde pusuya girüp anlar dahı geliyorurken gâfilin yeniçeri koyuldılar, kılıç urdılar. Anlar dahı bulara karşu turmayup sınup kaçdılar. Ne kadar azeb var ise hep yeniçeri tutdı. Kimin kırdı ve kimin orduya getürüp rüsvây eylediler. Şöyle oldı kim bir yeniçeri iki azebi alup orduya başcı dükkânına getürdi. Ayıtdı: "Ya bana baş vir bu azebleri al, yok dirsen dükkânun öninde başın [39ᵇ] keserin" dirdi.

---

[479] Metinde "va'deler"

[480] tomurdı G: tamurdı T

[481] burnı G: - T

Nâçâr başcı dahı alup âzâd iderdi. Şöyle oldı ki, bir başa iki azebi satarlardı. Azebe şunun gibi horlık vâki' oldı. Ol sebebdendür kim azeb ile yeniçeri arasında adâvet kaldı.

Andan sonra vardılar Sultan Murad'un vezîrleri Mihal-oğlı Muhammed Beğ'i getürdiler. Ayıtdılar: "Seni Rum-illü evvelden severler, gel var su kıranına çağır bolay ki Rum-illü seni göricek bize meyl iderler" didiler. Mihal-oğlı su kıranına varup çağırdı. Ayıtdı: "Ey Rum-illü! Ol bir düzme, katında n'eylersiz?" dedi. Pâdişâhunuz oğlının katına gelsenüze dedi. Rum-illü ayıtdı: "Sen kimsin ki bunun gibi söz söylersin?" dediler. Ben Mihal-oğlı Muhammed Beğ'em dedi. Anlar ayıtdılar: "Yalan söylersin. Kanda giden Mihal-oğlı" dediler. Zîrâ kim Mihal-oğlı habs olalı sekiz yıl olmış idi. Ölmiş sanurlardı. Âhir Mihal-oğlı Rum-ili'nden bir nice beğ, adlu adıyla fülân beğ ve fülân tovuca sağ mı ve hoş mıdur didükten sonra anlar dahı muhakkak olduğın[482] bildiler. Andan suya dökilüp gelmeğe başladılar[483]. Düzme Mustafa anı görüp kaçdı. Rum-ili beğleri küllî ne var ise Sultan Murad'a tâbi' oldılar. Rum-ili beğleri Turahan Beğ ve Gömli-oğlı, Evrenos Beğ hep geldiler. Mustafa dahı kaçarak Buga suyına geldi. Kadısına hayli flori verdi. Gelibolı'ya geçürdi. Gelibolı'da oturup cümle gemileri kuruya çekdürüp karâr itdi. Sultan Murad dahı ardınca geldi. Lapseki'ye kondı. Sultan Murad'ı bir bâzirgân gemisiyle Ece-ovası'na geçürdiler. [40ª] Düzme Mustafa Sultan Murad'un geçdüğin işitdi. Bolayır yolından kaçup can atup Edrene'ye geldi. Rum-ili'nde ne kadar Türk var ise divşürüp katına getürdi. Her birine mansıblar bildürdi. Gûne gûne va'adler itdi. Kimini subaşı ve kimini sancak beği ve kimine çeribaşılığı virdi. Hayli çeri divşürdi. Dahı Sultan Murad'a karşu gitdi kim uğraşa. Çünkim yakın geldi. Türk pâyidâr olmayup tağıldılar. Kimi gice ve kimi gündüz kaçdılar. Mustafa anı görüp kaçdı. Edrene'ye geldi. Anda dahı karâr idemeyüp Kızılağaç-Yenicesi'ne vardı. Anda turdı. Sultan Murad dahı kovalayı[484] Edrene'ye gitdi. Çünkim Rum-illü Sultan Murad tahta geçdüğin gördiler. Cümle Mustafa'ya âsi olup il derilüp Kızılağaç-Yenicesi'nde tutdılar. Sultan Murad'a getürdiler. Edrene kal'asında bir burca asakodılar.

---

[482] Metinde "uyduğın"

[483] başladılar G: başladı T

[484] kovalayı G: kova T

Sultan Murad Edrene'de tahtında karâr itdi, hicretün 825 yılında vâki' oldı[485]. Gine Sultan Murad'un bir karındaşı var idi. Adı Musafa idi. Ol dahı Anatolı'da çok işler itdi. Hayli il incitdi. Âkıbet İznik'e geldi. İznik'de Sultan Marad'a haber geldi kim hayli çerisi vardur, gâfil olmayasız. Eyle olsa Sultan Murad bir âdem gönderdi kim hisarı viresiz. Ve illâ bizden yana olasız kim biz varıcak bolay ki anlar tuymadın bize kal'a kapusın açıviresiz dedi. İznik beği Fîrûz-oğlı Ali Beğ Sultan Murad haberin işidüp Mustafa Çelebi ile andlaşdılar ahdleşdiler kim bunlara nesne dimeyeler. Kal'ayı virdiler. Düşmene müdârâ itdiler.

Nazım

[40b] Düşmene ceng ile bulmazsan zafer Ol müdârâ ile ana çâre ger

Her zamânun bir işi vardur yakîn Ki ol zamanda ol gereklüdür hemîn

Rezm güninde gerekmez ki ola bezm Bezm vaktinde yaraşmaz ki ola rezm

Nesir: Çünkim kal'ayı Mustafa'ya virdiler. Göçdi, kal'aya girdi. Kardaşınun gelmesinden haberi yoğ idi. Gâfil idi.

Nazım

Gâfil olsa er tutulur baş yiter İş ola mı dahı gafletden beter

Gâfil olup kamu şehler oldı mât Dirliğe mağrûrken geldi memât

Gâfil ü mağrûr gerekmezdür kişi Gâfil olan kişinün bitmez işi

Gaflet ile kalma kılma sen[486] gurûr İtdi gafletle gurûr iblîsi dûr[487]

Nesir: İl vilâyet cümle Sultan Murad'a uymışlardur. Ve illâ âşikâre itmezlerdi. Âkıbet Sultan Murad Edrene'den leşker dirüp, hücûm idüp gice ile İznik'e vardı. Hisarun dört kapusın açıvireler. Ale's-sabâh Sultan Murad'un leşkeri kal'aya koyıldılar. Heman Sultan Murad kendünün bir kaç âdemiyle taşrada turdılar. Mustafa'nun halkı gâfil iken basadüşdiler.

---

[485] tahtında karâr itdi. hicretün 825 yılında vâki' oldı G: hicretün bu yılında tahta geçdi T

[486] kılma sen G: kılmasun T

[487] gafletle gurûr iblîsi dûr G: gaflet iblîsü mağrûr-ı tûr T

Her birine baş kayusı oldı. Kimin kırdılar[488] kimin dutdılar ve kimi kaçdı, gizlendi. Meger Mustafa'nun vezîri Tâceddin-oğlı dirlerdi, yukarudan gelmiş idi. Asılda bu yirli idi. Hammâmdan gelürken Mihal-oğlı'na buluşdı. Birbirin bilüp hamle itdiler. Tâceddin-oğlı Mihal-oğlu'nı öldürdi. Andan atını koyup yayan kaçdı. Bir vîran kelisa var idi. Anda gizlendi. Sonra Mihal-oğlı'nun âdemleri arayı arayı bulup öldürdiler. Andan Mustafa'yı dahı tutup kaydın gördiler. Bursa'da atasınun yanında defn itdiler.

Andan Sultan Murad Edrene'de karâr itdi. Ol yanada **[41ª]** Karaman-oğlı Sultan Muhammed öldüğin işitdi, baş kaldurdı. Teke-ili'ne azm itdi kim, gele Antaliyye'yi hisar ide. Teke-ili'nün bir beği vardı. Osman Çelebi dirler idi. Ol dahı yürüdi. İstanoz[489] dirler Antaliyye'nün yaylası vardı. Ana geldi. Kendüye uyanları cem' idüp hayli leşker oldı kim gele Antaliyye hisarına düşe. Ve hem Karaman-oğlı'na muntazır idi kim ol dahı gele. Kendü yalınuz hisar üzerine varmağa Osmanlu'dan havf iderdi. Nâgâh[490] hasta düşdi, varımadı. Bir kaç gün oturdı. Bu kez bu yanada Antaliyye içinde Sultan Muhammed dedesi kullarından bir be-nâm kimesne var idi. Fîrûz Beğ dirlerdi. Sultan Muhammed Antaliyye'yi ana virmiş idi. Sultan Muhammed vefât itdi. Fîrûz Beğ'ün bir oğlı var idi. Hamza Beğ dirlerdi. Kendü halkıyla damşdı. Ayıtdı: "Gelün Teke-oğlı'nun halkı ziyâde olmadın basadüşelüm" dedi. Andan hisar halkı ayıtdı: "Sen şimdi kal'adan çıkmak revâ değildür. Üşte Karaman-oğlı yakın geldi. Nâgâh hisara düşe. Taşrada kalasın. Ol hisarı ala. Ad yavuzluğı ola" dediler. Bunı maslahat gördiler kim Hamza Beğ hisarda tura. Bir inanduğı âdemine hayli er koşa. Eyle itdiler. Antaliyye'den çıkup İstanoz'a gelüp, Teke-oğlı'nun üzerine yürüdiler. Teke-oğlu'nun halkı anı görüp varup beğlerini hastala döşekden kaldurdılar. Ol gelen leşker ile uğraşdılar. Hamza Beğ'ün leşkeri Teke-oğlı askerini sıyup dahı Teke-oğlı'nı öldürdiler. Bir kız karındaşı var idi. Anı dahı **[41ᵇ]** malıyla esbâbıyla alup hisara getürdiler. Sonra Hamza Beğ anı helâl idüp aldı. Bunlar da hisara ahşam geldiler. Ale's-sabâh Karaman-oğlı geldi kal'aya düşdi. Çünkim Teke-oğlı'nun öldüğin işitdi, hayli melûl oldı. Andan hisara toplar getürdiler kurdılar. Döğmeğe başladılar. Bu yana Sultan Murad kardaşıyla kovuşmakda ve cengde, hiç hisara bir yardum göndermediler.

---

[488] kırdılar G: kodılar T

[489] İstanoz G: İskanoz T

[490] nâgâh G: bi-nâgâh T

Kendü dahı varımadı. Andan sonra Karaman-oğlı Muhammed Beğ tamâm hisarı altı ay egirtdi. Sonra Karaman-oğlı'na haber geldi kim, Sultan Murad kardaşıyla işi tamâm itdi. Tahta geçdi. Ve hem leşker cem' idüp üzerine geliyorur didiler. Çünkim bu haberi işitdi, hemandem atlandı. Hisara yürüdi. Bakdı, yürüyişe niresi kolaydur andan yürüyiş ide. Eger aldı hoş ve eger almadı geçe gide. Hisarı gezerken meger burcun üzerinde[491] bir büyücek top var idi. Hâzır kurulmış idi. Ol topun tuşına geldi. Meger kim Karaman-oğlı çadırı önünde[492] ata bindüği vaktin nişânlamışlar idi[493]. Bir alaca ata bindi idi. Çünkim top önine geldi. Hemandem topa od değürdiler. Top çıkdı, alaya irişdi[494]. Yire dokındı, sıçrayup Karaman-oğlı'nun böğrine tokındı. Hemandem atdan düşdi. Halkı üstine üşdiler. Kal'a halkı urduklarını bildiler kim bir alaca at çıkdı. Çifte sala sala gitdi. Karaman-oğlı fevt oldı. Andan iki oğlı İbrâhim Beğ ve Ali[495] Beğ dirlerdi, ikisi birbirine düşdi. Halkı İbrâhim Beğ'e tâbi' oldılar. Ali Beğ kaçdı. Kal'aya düşdi. İbrâhim Beğ atasınun ölüsini arkurı bir ata koyup, Osmanlu çıkdı deyüp birbirini basarak kaçdılar. [42ª] Ekser raht u büngâhını koyup kaçdılar. Ol gün ol gice kaçdılar.

Olup ol leşker serâser pâymâl Dökdiler büngâh u raht u genc ü mal[496]

İrtesi selâmete çıkdılar. Bir araya geldiler. Gördiler kim, beğlerinün ölüsünün yüzünün derisini hep çalı almış. Kaçarken heman kemiği kalmış. Aldılar ol hâlile yirlerine geldiler. Defn itdiler. Bu yana hisar halkı gördiler kim leşker kaçdı. Hisarından çıkup ordı yerinde kalanları taraşlayup toyum oldılar. Bî-nihâyet nesne ellerine girdi. Andan ol top taşını zencirleyüp kal'a kapusına asakodılar. Şimdi dahı ol taş turur. Ol şehre Karamanlular gelicek hayli incinürler. *Bir abes nesnedür bu taş. Bir âdeme tokunduğı içün anı zencirleyüp kapuya asmak neye gerekdür dirlerdi. Ol şehrün halkı dahı*[497] varan Karamanlular'a istihzâ içün gösterürler. Hamza Beğ bu fethi idicek

---

[491] meger burcun üzerinde G: - T

[492] çadırı önünde G: - T

[493] nişanlamışlar idi G: nişlanmışlar idi T

[494] irişdi T: irişmedi G

[495] Ali T: Alâeddin G

[496] Bu beyt T'de yoktur.

[497] *Giese Anonimi*, s. 62/21-22.

Sultan Murad'a âdem gönderdi. Ve hem Karaman-oğlı Ali[498] Beğ'i bile gönderdi. Ve olan vâkı'ayı i'lâm eyledi. Sultan Murad işidüp katı şâd oldı. Hamza Beğ'e âferîn idüp Teke-ili'nün sancağın Hamza Beğ'e virdi. *Buyurdı berâtın yazup gönderdiler*[499]. Nice yıl tasarruf eyledi. Ve hem Karaman-oğlı Ali Beğ'e Sofya sancağm virdi. Ve hem kız kardaşını virdi. Rum-ili'nde kaldı. Anda vefât eyledi. Karamanlular'da ahd ü peymân olmaz. Ahd sıdığı içün gör ne vâkı'aya uğradı. Sultan Muhammed anı iline girmişken öldürmeğe kıyamadı. Koyıvirüp gine cümle ilin virdi. Sonra andı sıyup âsi oldı. Âkıbet yolınagelüp yüzinün başınun derisini çalıyla sıyrulup çalıda kaldı.

Nazım

Şeh gerekdür ki ahdine ola dürüst[500] Devlet erkânı ana[501] olmaya süst
Devlet issi şöyle gerek[502] cehd ide K'olmaya ayruksı hiç ahd ide
Pâdişâhlığın dileyüp pâyidâr **[42[b]]** Andı üstine gerekdür üstüvâr
Nakz-ı ahd iblîs işidür bellü bil Ahdunı ayruksı itme cehd kıl
Şâh ki olmaya anun kavli dürüst Bî-şek olur devleti erkânı süst
Ger olayım dir isen peyveste şâh Cehd it kim olmaya ardunca âh
Âh yili şâhlarun[503] tahtın yahar Âh odı illeri hem[504] oda yahar
Hiç nesne döymez âhun odına[505] Kûh âhından geçer çün dûhına[506]
Anı kim bir Zâl ider bir âh ile Rüstem idemeye sâl u mâh ile
Cehd it kim ardunca nefrîn olmasun Adunı sakın ki bî-dîn olmasun

---

498 Ali T: Alâeddin G
499 *Giese Anonimi*, s. 62/28.
500 Şeh gerekdür ki ahdine ola dürüst T: Şâh oldur kim ola ahdi dürüst G
501 devlet erkânı ana T: ki dilersen devleti G
502 Metinde "gerek ki"
503 şâhlarun G: şehirlerin T
504 hem G: - T
505 odına G: ohına T
506 Kûh âhından geçer çün dûhına T: Kim pûlâda geçiser çün tokuna G

Her ki yalancı durur peymân-şiken Ana diri yürümekden yeğ kefen

N e s i r : Karaman-oğlı yedi yıla degin vilâyet-i devletlülerini dilekçi düşürüp ahdleşmişlerdi. *Sehel vakt olmadın gine Karaman-oğlı İbrâhim Beğ yagı olmış. O yirün kadıları kim ol zaman araya girüp sulh itdürmişlerdi. Anlar ayıtmışlar: "Hey Beğ! Yedi yıla degin and içüp araya âdemler bıragup güc ile barışduk. Va'de tamâm olmadın yagı olup ahd ü peymânı sımak olmaz" dimişler. Karaman-oğlı İbrâhim ayıtdı: "Ben ol vakt yıl dimedüm yel didüm. Ol vaktden berü yedi yel değül yüz yel oldı. Yüz yel esdi" deyü cevâb virmiş. İmdi Karamanîler şuncılayın dindar olur*[507]. Ahdı sıdı başdan çıkdı. Karamanlular'da buncılayın ahd yokdur. Hem helâl harâm olmaz. Ve nicesinden işitmişizdür harâm taşdur didüklerini. Ve hem Osmanlu ile dost olmazlar. Dostlığı fursat bulıncadur. *Görmez misin kim bu yirde dört biş atadan kalmışlardur. Dahı gine kendü yirlüsinün nisbetini komazlar. Nicesi bu yirlere geldiler, cimrilik ile bunda mal u rızk issi oldılar. Gine kendü yirlerini öğerler. Bulsa bundagı kâr u kesbleri helâl olup andagı harâm olduğı çün yine ol harâma can virürler. Bulsalar bunda olan mal u mülkleri koyarlardı. Varup anda harâmilik idüp cimri olalardı. Eger inanmaz isen gör bunlarun bunda olanun birisin birisi bir mahallede olanlar elbetde bir ölçümliğe girür. Ya mahalle kethüdâsı olur, ya kethhüdâlık eline girmezise bâri fikeh olur, yâhûd subaşılarla olup muhtesiblerle âşinâ olup hele bir devletsüzlikden hâlî olmazlar. Ya gammâz olur, andan sonra yüz kişi bir araya gelse kimseye söz değmez. Andan sonra dünyâda ne kadar gammâz var ise heman kendü tâyifesindendür. Gel bunı gör kim Karaman-oğlı'nun başına şol kadar haller geldi, hiç bir Karamanlu'dan işitdünüz mi kim Karamanlu zebûn oldı, ya Osmanlu yegindür diye, öldürürlerse dimez. Osmanlu anları sır, kovar kaçup giderler, gine öğünmesin komazlar. Anı gör kim lâf ile bir yir mi bulmazlar. Eger Osmanlı'yı kâfir sırsa ana dahı sevinürler. Aceb budur ki eger kişi döğse ol kendüyi döğeni bir kişi döğse ana ne sevinmek gerek? Çün kendi ana zebûndur. Ol dahı berükiye zebûndur. Zebûn olduğı buna ne? Bular kendü mikdârın bilür tâyife değildür. Ân ki iyân-est, çe hâcet beyan-est?*[508].

---

[507] *Giese Anonimi*, s. 63/18-24.

[508] *Giese Anonimi*, s. 63/26-29, s. 64/1-14.

Bu cânibde Sultan Murad karındaşıyla kovuşurken İflak beği Drakul[509] Tuna'yı[510] geçüp Rum-ili'ne hayli hades itmişdi. Sultan Murad varup toyum olup yine geldi. Edrene'de hicretün sene-i 826 yılında karâr itdi. Andan Anatolı'ya geçüp İzmir-oğlı'n kovup ve Menteşe ve Aydın ve Sarhan ve Hamid illerin feth itdi, hicretün sene-i 827 yılında vâki' oldı. Andan yine Edrene'ye varup İsfendiyar kızın dileyüp alup düğünler idüp sene-i 828 yılında helâl idindi. Andan sonra Lâz iline sefer idüp [43ª] varup Koca Despot'ı kovup ilin aldı. Ol yıl İzmir-oğlı'na leşker gönderdi. İzmir-oğlı tamâm Aydın-ili'ne beğ olmışdı. Kendüye katı mağrûr olmışdı. Aydın ilin tamâm Osmanlu'ya bedel iderdi. Bundan varan leşkere gurûrından İzmir-oğlı karşu gelüp uğraşdı.

Nazım

Özüni[511] bilmeyene bildürürler	Cihan[512] halkını ana güldürürler
Lâf-ı da'vî bî-akıllar işidür	Lâf urmaz şol ki uslu kişidür
Her ki kendüden yana isyân ide	Devletine kendünün hüsrân ide
İşbu sözi ulular[513] ne hoş didi	Tanrı savsun çok[514] belâsından dedi

Nesir: İzmir-oğlı'n sıdılar. Kaçdı Mestura'ya[515] girdi. Mestura hayli sarp kal'a idi. Üzerine düşüp egirtdiler. Bir gün apansuzdan İzmir-oğlı bir ata binmiş idi. Yalınuz bu yatan leşkeri yarup çıkdı. Kimse karşu varımadı. Vardı Karaman-oğlı'na gitdi. Karaman-oğlı'ndan yardım istedi. Çok ibrâm eyledi. Virmedi sürdi. Bir gün bu leşker gâfil iken yine hisara girdi. Gâyet bahâdır ve cigerdâr kimesne idi. Andan nice zaman egirtdiler. Hikâyet çokdur. Ve illâ maksûd bu denlüdür. Âhırü'l-emr bir fursat ile ele girdi. Oğlıyla helâk itdiler. İzmir-oğlı Osmanlu'yı beğenmez idi.

---

509 Drakul G: - T

510 Tuna'yı G: Taraklu suyı'nı T

511 özüni T: kendüzin G

512 cihan T: ki cihan G

513 ulular T: uslular G

514 çok T: yig G

515 *Mestura/Mestur* (okunuşu Meştur): Macaristan'da Osmanlıların *Meşter* dedikleri yer adı ve kale.

Osmanlu'ya tavşan diyü ad komışdı. Adı kendülere kurt diyü ad[516] virürdi. Ve hem oğlının adı Kurt Hasan idi. Ol vakt kim uğraşup sınup kaçmışlardı. Ol yirde [43b] anlara bir türki çıkarmışlardı. Çokdur ve illâ bir beyti burada yâd olınmışdur.

Beyit

Alaşehir'deki kayırda Tavşan neler eyler kurda

İzmir-oğlı helâk oldı, sene-i 829 yılında.

Nazım

Ger gedâ ola eger şâh-ı cihan Toprak altında olur cümle nihan

Bunda bin yıl ger imâret idesin Bir nefesde çünki bundan gidesin

Nesir: Sultan Murad ol yıl sefer itmeyüp Edrene'de karâr itdi. Ve Lâz vilâyetine akın itdi, hicretün 830 yılında vâki' oldı[517]. Andan Can Adası'n ve Güğercinlik'i ve Lâz ilini musahhar idüp kal'aların aldı. Ve hem ol yıl içinde Yörgüç Paşa Canik[518] vilâyetini feth itdi, hicretün sene-i 831 yılında. Andan Edrene'de karâr itdi. Ve hem İbrâhim Paşa vefât itdi, hicretün sene-i 832 yılında. Sultan Murad gene sefer idüp gazâ-yı ekberdür diyü Selânik şehrini feth itdi. Andan Yuvan ellerin feth itdi. Gâziler gâyet toyum oldılar, hicretün sene-i 833 yılında. Sefer itmeyüp Sultan Muhammed vücûda geldi, hicretün sene-i 834 yılında. Gene sefer itmeyüp Çöke yaylası'na çıkdı. Yeni akça kesdürdi, hicretün sene-i 835[519] yılında. Gene Edrene'de karâr itdi. İkindü vaktin gün tutıldı, tamâm gice gibi oldı. Ol yılda kuyruklı yılduz toğdı. Ve Evrenos Beğ-oğlı Ali Beğ Arnavud vilâyetine varup akın eyleyüp gelmeyüp Ali Beğ'e şikestlik vâki' olup müslimanlara hades yetişdi, sene-i 836 yılında.

Sultan Murad Edrene'de karâr idüp beğlerbeği Sinan Paşa, uç beğlerin İshak Beğ ve Turhan Beğ ve kalan beğler cem' olup Evrenos Beğ-

---

516 Metinde "at"

517 hicretün 830 yılında vâki' oldı G: hicretün yılında sene-i 835 T

518 Canik G: Cüneyk T

519 835 T: 834 G

oğlı Ali Beğ önlerine düşüp Arnavud vilâyetin gâret **[44a]** idüp feth itdiler, hicretün sene-i 837 bu yılında. Ve gine Sultan Murad Keşürlik[520] yaylasına[521] çıkup hicretün bu yılında, sene-i 838. Gene Edrene'de karâr idüp, Vılk kızını getürüp hâtun idüp, ol yıl Evrenos Beğ-oğlı Ali Beğ Arnavud vilâyetine akın idüp bî-nihâyet mal-ı ganîmet getürdi, hicretün 839 yılında[522]. Yine Sultan Murad Karaman'a azm idüp Karaman-oğlı İbrâhim Beğ ile ceng idüp, Akşehr'i ve Beğşehri'ni alup sonradan İbrâhim Beğ'le sulh idüp gelüp, bu tarafda hicretün bu yılında, sene-i 840[523]. Burç hisarı'n alup, Edrene'de Yeni-câmi'i binâ idüp cum'a gün kendü eliyle binâsın urup, Ungurus vilâyetine sefer idüp Tuna'yı geçüp altı pâre kal'aların feth idüp, sene-i 841 yılında.

Def'a sultan sefer itmeyüp düğün eyleyüp, Sultan Alâeddin ile Sultan Muhammed'i sünnet eyleyüp düğünden sonra Semendire üzerine düşüp, bu senede 842, feth eyledi. Andan Belgrad'a düşüp alınmayup girü dönüp gelüp Nevabırda hisarın feth idüp ve ba'zı illerin[524] Rum-ili beğlerbeğisi Şehâbeddin Paşa ve uç beği İshak Paşa ol vilâyetleri bu senede feth eyledi, 843[525]. Def'a Sultan Murad Edrene'de karâr idüp, İsfendiyar-oğlı'na kızını virdi. Mübâlâga düğünler eyledi, sene-i 843[526]. Def'a Sultan Murad Edrene'de karâr idüp, Mezid Beğ'i İflak vilâyetine akına gönderdi. Geçüp Ungurus vilâyetine varup râst gelmeyüp Mezid Beğ'e şikest vâki' olup şehîd oldı, sene-i 844[527]. Müslimanlar vâkı'aya uğrayup, def'a Sultan Murad **[44b]** Sofya'da karâr idüp beğlerbeği Şehâbeddin Paşa Rum-ili çerisiyle ve akıncı ile ve yeniçeri ile İflak'dan geçüp Ungurus vilâyetine akıncılar ve çeriler perâkende olup beğlerbeği Hadım Paşa halvet kalup, Yanko mel'ûn, pelîd hücûm idüp Mezid-oğlı Mezid Beğ'i gâfil bulduğı gibi sene-i 846 yılında şikestlik vâki' oldı.

---

[520] Keşürlik T: Keşişlik G
[521] yaylasına G: - T
[522] hicretün 839 yılında G: 839 T
[523] 840 G: 845 T
[524] Metinde "ellerin"
[525] 843 G: - T
[526] 843 T: 844 G
[527] 844 T: 845 G

Def'a Karaman-oğlı İbrâhim Beğ gine hurûc idüp, Anatolı vilâyetine tefrika olup Sultan Murad'a haber olup, Sultan Murad Anatolı'ya geçüp oğlı Sultan Alâeddin'i Rum çerisiyle gönderüp[528] Karaman-oğlı üzerine yürüyüp Karaman-oğlı kaçup Taş'a girüp, sonra sulh olup Sultan Murad gelüp Edrene'de karâr idüp Sultan Alâeddin'ün vefâtı haberi geldi. Sultan Murad mâtem içinde iken, bu tarafdan Ungurus kıralı ve Yanko la'în ve Lâz-oğlı Despot önine düşüp gelüp İzlâdi-derbendi'nde gelüp evvel Rum-ili beğlerbeğisi Kasım Paşa ve Turhan Beğ akıncı ile Rum-ili çerisiyle varup Turhan Beğ yoldaşlık itmeyüp Kasım Paşa'ya Sofya'dan anaru şikest vâki' olup kaçup gelüp Sofya'yı oda urup Sultan Murad'a haber olup Edrene'den göçüp kapu-halkı ile ve azeb ile ve Rum-ili ve Anatolı çerisiyle İzlâdi'de zemheri vakti kış güninde bulışup, kâfirle ceng ve muhârebe idüp kâfir çerisin girüsine dönüp kaçup gitdükden sonra ardınca çeri gönderdiler. Rum-illi'yi[529] Turhan Beğ'e koşdılar ve Anatolı'dan dört beş sancak seçüp Anatolı'da bir beğ var idi, Balaban Paşa dirlerdi, ana koşdılar. Kâfir çerisinün ardından yetdiler, Nişâde[530] dirler bir su kenârında. [45ª] Turhan Beğ Balaban Paşa ile danışdılar kim kâfir perâkende kaçup giderken gelin ardın basalum didiler. Hoş râzı oldılar. Heman kim Anatolı kâfir ile dutuşduğı gibi Turhan Beğ Rum-illi ile döndi kaçdı. Rum-illi'nün[531] kaçduğın kâfir göricek Anatolı üzerine galebe itdi. Anatolı'yı sıdılar. Halîl Paşa kardaşı Mahmud Beğ[532] anda habs oldı. Hayli şikest vâki' oldı. Rum-elli'nün kalplığı ucından eger Turhan Beğ olmasa İzlâdi-derbendi'nde bir kâfir kurtulmazdı. Rum-ili'ni[533] dökdi kovdı. Bir avuç kâfir vardur. Anı dahı kırın, andan varun çiftünüz sürün dedi. Ol sözden ötüri Turhan Beğ'i habs itdiler. Sonra dilek itdiler, gene salıvirdiler.

Andan sonra Sultan Murad yine Edrene'ye geldi. Lâz-oğlı ile barışup ilini vilâyetini kal'alarını yine virdi. Andan sonra Karaman-oğlı İbrâhim Beğ hücûm idüp Anatolı vilâyetin karış murış idüp Sultan Murad işidüp Anatolı'ya geçüp kapu-halkını ve Anatolı çerisi ve gayrı çeriyle varup

---

528 gönderüp G: gelüp T

529 Metinde "Ru-illi'yi"

530 Nişâde T: Nişeve G

531 Metinde "Rum-ili'nün"

532 Beğ T: Çelebi G

533 Metinde "Rum-ili'ni" mükerrer.

Karaman-oğlı kaçup sonra âciz kalup, efdalü'l-ulemâ Saru Ya'kub azîzi gönderüp sulh idüp, ol vakt kim kâfir bir yanadan yürüyüp Karaman-oğlı bir yanadan yüricek oldı[534]. Sonra Karaman-oğlı'nun[535] bir masharası[536] var imiş. Karaman-oğlı'na ayıtmış: "Eyü vardınuz. Bu Osmanlu'ya yürüdünüz. Bire niçün?" dimiş. "Sultanum! Bu tarafdan siz, ol yanadan Yanko kardaşınuz bolay ki müslümanlığı aradan götüresiniz" dimiş. Karamanlu şunun gibi tâyifedür kim, kâfire ol vakt elçi gönderüp, kâfir ile [45^{b}] bir olup müslümanlığı kasd itti kim kâfir elinde helâk ide. Müsülman[a][537] nisbet idenün niceydüği hod ma'lûmdur.

Andan sonra Sultan Murad yeniçeriye ve gayrı tâyifeye destûr virüp saltanatdan ferâgat idüp, varup Ma'nissa'da karâr idüp Sultan Muhammed'i tahta geçürdi. Halîl Paşa'yı vezîr eyledi. Mevlânâ Hüsrev kadı-asker oldı. Sultan Muhammed tahta geçdi, sene-i 847 yılında pâdişâh oldı. Pâdişâh olıcak kıral la'în ve Yanko pelîd gine hücûm idüp, Ungurus ve Sas ve Alaman ve Çih ve Lâtin ve Bosna ve Hersek ve İflak ve Efrenk çerisi ve Karaman-oğlı cümle ittifâkda. Karaman-oğlı'ndan gayrısı cümle kıralun yanında idi. Bunca çeriler cem' idüp, yetmiş seksen bin çeri cem' idüp[538], bir nice bin top arabaları toplarıyla çekilüp cümle çeri cem' olup gömgök demüre gark olup, bunun gibi heybet ile Belgrad'dan geçüp ve Severin'den geçüp gelüp[539] Matara ve Şumlı vilâyetlerini harâb idüp gelüp Nigebolı'yı ve Prevâdi'yi hisar idüp alımayup andan geçüp Nigebolı sancağı beği Fîrûz Beğ oğlı Muhammed Beğ Nigebolı çerisiyle ve hâzır akıncıyla kâfirün ardınca basup bir nice kâfirleri kırup helâk idüp zırhlu, cebelü, cevşenlü kâfirleri dutup getürmekde[540].

Bu tarafda Sultan Murad'a Ma'nissa'da haber olup Sultan Murad gelmeyüp, "varın beğünüz anda Sultan Muhammed'dür, varın uğraşun" dedi. Âkıbet beğler: "Biz sensüz varmazuz. Sen bile olmak gereksin" dediler. İkdâm itdiler. Nâçâr olup yirinden kalkup Gelibolı'ya geldi. İfrenc

---

534 oldı G: - T

535 sonra Karaman-oğlı'nun G: - T

536 masharası G: mashara T

537 müsülman T: kâfire G

538 yetmiş seksen bin çeri cem' idüp G: - T

539 Severin'den geçüp gelüp G: - T

540 getürmekde G: - T

la'în mübâlağa gemiler gönderüp deryâ yüzin tutmış. Âkıbet Galata [46a] tarafında Yenihisar tuşına bir Frenk gemisiyle Rum-ili yakasına geçüp Edrene'ye gelüp Fîrûz Beğ-oğlı Muhammed Beğ ol cebelü kâfirleri gönderüp Sultan Murad, bu fethi fâl yom tutup işimüz râst deyüp Hakk'un gazâsına bel bağlayup Edrene'den göçüp, bunca yeniçeri ve Rum-illü ve Anatolı ve azeb ve cerehor çıkarup etrâf-ı âlemden nefîr-i âmdur deyü ehl-i İslâm dahı cem' olup Sultan Murad Ungurus la'în üzerine yürüyüp Varna'da üzerine vardı. Buluşup azîm cengler olup, toplar u tüfekler ve zenberekler yağmurlar gibi birbirine atılup, kıral la'în ortada göğsin gerüp turup Yanko la'în bir tarafdan yürüyüp, Kara Mihal bir tarafdan Sultan Murad üzerine hücûm itdiler. Üzerine galebe idüp iki kolını götürdüler. Anatolı çerisi muhkem dutuşdı. Gâyet ceng itdi. Anatolı beğlerbeğisi Güğeysi Karaca'yı şehîd itdiler. Ol hâli göricek Anatoli[541] beğlerbeğisi bir yüksek yirde idi. Kendülere kâfir gelmedin kaçdılar. Hiçbiri dahı kalmadı. Ardlarına bakmadılar gitdiler. Sultan Murad kendü kalup yanında sehel âdem kaldı.

Çün Sultan Murad bu hâli gördi. At depüp askerden taşra çıkup bir hâlî yire varup bir kaç has kulları bile çıkmış idi. Atdan inüp kuru toprak üstinde iki rek'at namaz kılup yüz yire urup Bârî ta'âlâya münâcât idüp ayıtdı kim: Yâ-Rabbi! Bu kâfirlerin niyyeti bu kim dâr-ı İslâmı alup, mescidleri yıkup kelisalar idüp, dîn-i İslâmı götürüp [46b] âlemi küfr ile toldurmakdur. İmdi küllî sırlar sana ma'lûmdur. Ben âciz bî-çâre kulun, niyyeti bu kim küfri götürüp, kelisaları yıkup câmi'ler idüp, çanlıkları yıkup menâreler idüp İslâm dîni[ni] kavî eyleyüp küffârı hor u hakîr eyleyüp âlemi küfürden pâk itmekdür. İmdi kangımızun niyyetine rızân var ise İlâhî, İslâm dînine sen kuvvet ü nusret vir. *Efdalü's-salat ve ekmelü't-tahiyyât habîbüke*, Muhammed Mustafa yüzi suyına İslâm dînine sen avn ü inâyet kıl ve nur-ı Muhammed hakkıçün diyü zârılıg itdi. Du'âsı okı nişâna irişüp, Hak ta'âlâ du'âsını müstecâb idüp Hazret-i Risâlet'ün mu'cizât-ı berekâtında gayb erenlerinün himmetinde gâzilerin i'tikadı berekâtında Hak ta'âlâ nusret virüp kıral la'înün gönline vesvese ve gurûr düşüp kendüye mağrûr olup Sultan Murad üzerine yürüyüp kendüyi bahâdır sanup yalnuz bu leşkeri târümâr iderem diyü kendüyi Sultan Murad kalbine urup gelince, Sultan Murad dahı sancağı dibine gelmiş idi. Kıral dahı hücûm ile yakın

[541] Metinde "Anatolli"

geldükde Hakk'un fazlı inâyeti yetişüp kıralun atı sürçdi. Kendüsi yüzi üzerine düşüp zîr ü zeber oldı. Bir iki yeniçeriler hâzır idi.

Ve Koca Hızır dirler bir er var idi. Alp-erenler ve bahâdırlar ve dilâverler hâzır bulunup kıral la'înün başını kesdiler, Sultan Murad'un atı ayağına yuvarladılar. Sultan Murad Hakk'a çok çok şükürler [47a] idüp başını cıdaya sancdılar ve yukaru kaldurdılar. Dört yana münâdiler nidâ kıldılar ki, bu baş kıral başıdur deyü. Mecmû'ı dağılan çeri gine Sultan Murad katına cem' oldılar. Kâfir çerisi bu hâli görüp Yanko la'îne haber verdiler. Yanko bu hâli gördi. Çeriyi dağılmağa komadı. Çeriye ayıtdı: "Biz bunda dînimüz içün geldük, kıral içün gelmedük" dedi. Zabt itdi döndi. Bir iki üç kez hamle kıldı. Gördi kim müslimanlar çoğaldı, başın alup kaçmak ardınca oldı. İslâm leşkeri anı görüp her tarafdan kâfiri kovagitdiler. Kovmağa kırmağa başladılar. Yeniçeri ile azeb kâfirün arabası üzerine geldiler. Hayli ceng oldı. Âkıbet arabayı dahı yağmaladılar. Ganîmetile toyum olup, Sultan Murad'a gelüp gazâ kutlu olsun dediler. Andan sonra uğraş yirinde üç gün durdılar. Dördünci gün geçüp mal-ı ganâyim ile hicretün sene-i 848 yılında Edrene'ye geldiler.

Def'a Sultan Murad bir kaç gün durup beğliğin terk idüp Sultan Muhammed'i tahta geçürüp istiklâl-i tahtı ana ısmarlayup, girü kendü Ma'nissa'ya varup Sultan Muhammed yeni akça kesdürdi, sene-i 849 yılında. Yine Edrene'de karâr itdi. Tahta geçüp hükm ü hükûmet iderken Edrene şehri oda yandı, helâk oldı, sene-i 849[542] yılında. Andan sonra yeniçeri baş kaldurup Buçuk depesi üzerine çıkup şehir halkına velvele düşüp Hadım Paşa'yı öldürmek [47b] istediler. Hadım Paşa kaçup Sultan Muhammed sarayına düşdi. Andan[543] halâs olup, âhirü'l-emr yeniçerinün buçugar pul ulûfesin artudılar. Yeniçeri sâkin oldı. Âkıbet Halîl Paşa ve gayrı vezîrler ittifâk idüp, Sultan Murad'ı getürüp tahta geçürüp Sultan Muhammed'i girü Ma'nissa'ya gönderdiler. Sultan Murad kış olıcak Mora'ya sefer idüp Germe'yi aldı ve Mora vilâyetlerini feth eyledi ve harâca kesdi, hicretün bu sene-i 850 yılında. Yine gelüp Edrene'de karâr itdi. Sultan Bayezid ibn Sultan Muhammed vücûda geldi, hicretün 851 yılında[544]

---

[542] 849 T: 850 G

[543] andan G: anda T

[544] hicretün 851 yılında G: - T

Def'a Sultan Murad Yuvan iline sefer idüp ve Arnavud ve Kocacık vilâyetin ve iki pâre kal'a dahı alup, Yuvan ilini yağma ve talân idüp ve Arnavud beği İskender'i kaçırup ol vilâyeti alup dahı kelisaların yıkup yirine mescidler yapup, ehl-i İslâm ol vilâyetde şevket dutup otururken, bu esnâda Sultan Murad'a haber geldi kim Ungurus ve Yanko la'în kendüyi kıral yerine koyup hücûm idüp Ungurus ve Sas ve Çih ve Lâtin[545] ve Lih tâyifesi ve İflak çerisi ittifâk idüp, bî-nihâyet leşker cem' idüp Belgrad'dan ve Kofm'dan geçüp geliyorur.

Sultan Murad bu haberi işidüp Edrene'den[546] çıkup gelüp Sofya'da karâr idüp etrâf-ı âleme nâmeler perâkende kılup Anatolı ve Rum-ili'nden çeriler cem' idüp on bin azeb ve yeniçerinün varı ve cümle memleketden **[48a]** çerehor çıkarup ve sâyir halk cihâdü'l-ekber, nefîr-i âmdur diyü bunca leşkerler cem' itdiler. Sultan Murad katına geldiler. Toplar tüfekler ve zenberekler ve zırhlar, kalkanlar ve her ne ki ceng âleti ve çeri yarağıdur var ise hâzır idüp ve Sultan Muhammed'i bile alup gitmekde. Bu tarafda İflak çerisi kasd idüp Nigeboli üzerine geçüp ol tarafı yakmak isteyüp geçdi. Andan uç beğleri Fîrûz Beğ-oğlı Muhammed Beğ[547] ve Hasan Beğ İflak çerisinün ardın alup bir nice bîn akıncı ile basup kâfiri helâk itdiler. Evvel ol gazâ olup andan Sultan Murad ol şâdılıgla[548] yayadan ve atludan elli altmış bin çeri cem' idüp kâfirin ardın sürüp Kos-ova'da irişüp, Yanko la'îne buluşup iki çeri birbiriyle buluşup ceng ü kıtâl idüp, bir gün ve bir gice toplar ve tüfekler ve zenberekler, iki çerinün üzerine ecel yağmurı yağup ceng itdiler. Evvel def'a Yanko la'în iki tarafdan yürüyüp pâdişâhun iki kolını, Anatolı ve Rum çerisini götürüp, sağ u sol kol sınup, pâdişâh girü yalmuz kaldı. Yeniçeri ve azeb önlerine kalkanlar tutup toplar ve tüfekler atıldı. *Şöyle ceng oldı kim vasf olunmaz. Ammâ Sultan Murad dahı şöyle muhkem durdı kim ne kadar cehd itdiler, kâfir çerisi Sultan Murad'ı yerinden depredemediler*[549]. *Andan sonra İslâm çerisi gördi kim*[550], kâfirler

---

[545] Lâtin G: Laçin T

[546] Edrene'den T: Arnavud'dan G

[547] Muhammed Beğ G: - T

[548] şâdılgıla G: şâzılıga T

[549] Şöyle ceng oldı kim vasf olunmaz. Ammâ Sultan Murad dahı şöyle muhkem durdı kim ne kadar cehd itdiler, kâfir çerisi Sultan Murad'ı yerinden depredemediler, *Giese*

gömgök demüre gark olmışlardı. *Ehl-i İslâmı târümâr itdiler. Gördiler kim bunları kâfir sır*[551]. Gömgök[552] demüre karşu varmak olmaz. Kâfirler sürdüği dem müslümanlar iki saf ayrılup, kâfirler geçdüği sâ'at ardın basup, kâfirlerin atları çıblak idi. Kılıç koydılar. Müslimanlarım ol heybetin göricek kâfirler birbirin basdılar, [48^{b}] birbirin altına aldılar. Gine girüsine dönmeğe mecâlleri olmayup kaçmağa yüz tutdılar. Ehl-i İslâm kâfirleri ol halde göricek kaçan müslimanlar yine etrâfdan cem' olup, kâfirlerin üzerine düşüp ahşama degin cem' olup ceng itdiler. Kâfirlerin kırılanı kırıldı, kırılmayanı kaçdı arabaya girdi. Ve kimi yabana kaçdılar. Müsülmanlar ardına girdiler. Kâfirlerin atları kaldı. Âciz olup yayan oldılar. Ol arada bir büyük köy vardı. Ol yaya olan kâfirler köyün evlerine koyuldılar. Korkularından taşra çıkmadılar. Gâziler ol evlere od urdılar. İçinde kâfirler bile yanup, ol gice ol ova içi gündüz gibi oldı. Andan gâziler arabayı ortaya aldılar. Ahşamdan sabâha dek birbirine top urdılar. Âkıbet Yanko la'în gördi kim hâl ayruksı oldı, kâfirlere hîle eyledi. Ayıtdı: "Turun siz, ben varayım Türk'ün ardına geçeyim" dedi. Siz öninden ben ardından Türki kıralum deyüp ol ki kendüye tâbi' idi, yanına aldı kaçdı. Arabada olan kâfirler çün sabâha dek ceng itdiler. Gördiler kim içlerinde Yanko la'în yok, müsülmanlar ise arabayı ortaya almışlar. Kâfirler anı görüp kaçmak ardınca oldılar. Bir kaç banlarını Sultan Murad'a getürdiler. Şevket ile getürdükleri banun[553] birine Kara Mihal dirler idi, sonra âzâd itdiler. Beğler gelüp Sultan Murad'a bayram kutlu olsun deyüp elini öpdiler. Üç gün uğraş yirinde durup, cum'a gün öyleden sonra *ceng itdiler. Gecesi dahı ceng oldı. İrtesi kâfirler münhezim olup kaçdılar. Kimisi esîr oldı ve kimi kurtuldı ve kimi kırıldı. Andan sonra Sultan Murad uğraş yerinde gezdi*[554]. Kalkup bu kırgunları temâşâ itdiler. *Ol ova şöyle mübâlağa demet gibi olup birbirinün üzerine düşüp kırılup yaturlardı*[555]. Meger Azeb Beğ dirler bir ak sakallu beğ var idi. Ana Sultan Murad aydur: "Gör-e Azeb Beğ, bu kırılan asker

---

Anonimi, s. 71/18-22: İllâ Sultan Murad ne kadar cehd eyledi kâfir olmadı. Sultan Murad'ı yirinden ırgurmadı T

[550] *Giese Anonimi*, s. 71/20-21.

[551] *Giese Anonimi*, s. 71/21-22.

[552] Metinde "gök"

[553] getürdükleri banun G: - T

[554] *Giese Anonimi*, s. 72/16-18.

[555] *Giese Anonimi*, s. 72/19-20.

içinde hiç bir ak sakallu beğ var mıdur?" Ol dahı [**49**^{a}] ayıtdı: "Anların bu hâl anun içün başlarına geldi ki içlerinde bir ak sakallu pîr olmaduğı içündür" dedi. Bu fetih hicretün sene-i 852 yılında vâki' oldı.

Bu cânibde Yanko la'în kaçup giderken Lâz-oğlı Despot arkurı âdem gönderüp Semendire'ye getürdi. Ziyâfet iderken Sultan Murad'a haber eylediler. Ardın bas fursatdur dediler. Sultan Murad ayıtdı: "Ben ancılayın hoyrad kâfirden âciz miyem ki, dileyem bir zebûn kâfiri alam depeleyem. Keşki bir kaç anun gibi kâfir olsa, karşu gelse, ceng itseler, gâziler toyum olsalar" dedi. Çünki Yanko la'în gine iline vardı. Lâz-oğlı'na ayıtdı: "Sen beni al ile iletdün[556]. Eger Türk istese virürdin" deyü adâvet itdi. *Ve kîn bağlayup Lâz-oğlı'nun üzerine hayli tolaşup cidâl itdi*[557]. Ammâ Lâz-oğlı'nun murâdı ol degül, ziyâfet idi. Andan sonra Sultan Murad gelüp Edrene'de karâr itdi. Bir yıldan sonra varup Yergöği hisarını yapdurdı. Andan İflak iline akın virdi. Ve hem Drakul-oğlı Kazıklı'yı İflak'a beğ dikdi. Sancaklar ve nice dürlü in'âmlarla gönderdi. Ve hem bile akıncı ile gönderdi. Vardılar babası üzerine ve yerine beğ dikdiler. Yine dönüp Edrene'de karâr itdi, hicretün sene-i 853 yılında.

Def'a Arnavud'a sefer itdi. Akça-hisar'a düşdi. Toplar kurup egirtdi. Kara yir eyledi. Umardı kim kendüleri vireler. Çün virmediler, kış dahı geldi. Beğler yürüyiş idelüm didiler. Sultan Murad ayıtdı: "Yürüyicek bir nice âdem helâk olur. [**49**^{b}] Ben hod bir yiğidi elli bunun gibi kal'aya virmezin" deyüp kal'ayı koyup gitdiler. Ol kış içinde gelüp Dulkadir-oğlı kızın Sultan Muhammed'e alıvirdi. *Edrene'de karâr itdiler, hicretün 854 yılında*[558]. Andan Sultan Muhammed'e destûr virdi, Ma'nissa'ya gönderdi. Andan Sultan Murad merhûm, mağfûr, sa'îd ü şehîd *tayyeba'llâhu serâhu ve ce'ale'l-cennete mesvâhu* muharrem[559] ayının evvelinde çehâr-şenbe gün âhirete nakl idüp Hak emrine vâsıl oldı. *Otuz yıl beğlik eyleyüp hicretün 855 yılında vefât itdi*[560].

---

556 iletdün G: elgitdün T

557 *Giese Anonimi*, s. 73/5-6.

558 *Giese Anonimi*, s. 73/17-18.

559 muharrem G: muharremün T

560 *Giese Anonimi*, s. 73/21.

Nazım

Böyle durur kim didüm ahvâl-i dehr Mihri yok hergîz velî çok ide kahr
Böyle durur çarh-ı gerdûnun[561] işi Bulmaz andan ten esenlik her kişi
Buraya kim ki geldi gitmedi Çarh-güster kimi dil-rîş itmedi

13

II. MEHMED DEVRİ (1451-1481)

Çün Sultan Murad hicretün sene-i 855 yılında vefât itdi[562]. Sultan Muhammed ol târîhde tahta cülûs itdi, mâh-ı muharremün on altısında pâdişâh oldı. Andan Karaman-oğlı hurûc idüp hayli eller urdı. Sultan Muhammed dahı hücûm idüp üzerine vardı. Âkıbet Karaman-oğlı İbrâhim Beğ yolda karşulayup âdemler araya buragup sulh itdi. Andan Sultan Muhammed dahı Edrene'ye geldi. Tunca yanında bir saray başladı, sene-i 856[563] târîhinde, *rahmete Rabbihi*[564]. Bu âyeti hisâb cümle idicek bu târîh olur, 856[565].

Def'a sefer itdi. Kostantiniyye katında bir Boğaz-kesen hisarı'nı binâ itdi, sene-i 856 yılında. Andan geldi, Edrene'de ejderhâlar gibi toplar dökdiler. Etrâf-ı âleme nâmeler perâkende idüp **[50ª]** mübâlağa leşkerler cem' idüp on bin yeniçeri ve yigirmi bin azeb ve sâyir halk dahı gazâ-yı ekberdür diyüp bî-nihâyet leşker cem' olup Edrene'de olan topları arabalara bindürüp, her bir topda nice yüz öküzler koşup dahı iki yanından urganlar takup bir nice bin âdemler çeke çeke Kostantiniyye üzerine iledüp toplar kurdı. Her tarafdan toplar atılup kal'anun burcların diplerinden yıkdılar. Andan sonra Ak Şeyh *nevvera'llâhu kabrahu*[566] hazretlerin Sultan Muhammed kendüye mu'âvenet içün yanına getürüp Galata'nun, evvelki

---

561 gerdûnun G: gerdânun T

562 Metinde "çün Sultan hicretün yılında vefât itdi sene-i 855" şeklinde.

563 856 G: 855 T

564 Zümer, 39/9.

565 856 G: - T

566 Metinde "kadrehu"

adı[567] Medînetü'l-Kahr'dur, üstün yanında bir tağ gibi depeden elli altmış pâre gemileri kara yirden aşırup âdemler çeküp yürüdüp yelkenlerin açup hem-çünân denizde yürür gibi üstün yanında denize, Beşiktaş'a aşurdılar.

İstanbul'un kâfirleri içerüden ceng idüp Frenkler'den yardım gelüp çok cehd itdiler virmemesine. Âkıbet Sultan Muhammed Hak yolına, *fî-sebîli'llâh*, yağmaya buyurup, Hak ta'âlânun habîbu'llâhi mu'cizâtı berekâtında, ricâl-i gayb kerâmetinde Ak Şeyh himmeti berekâtında, cebren ve kahran gâziler koyulup kâfirlerin kimin kırdılar ve kimin avratları ve oğlanları ve malları ile mâh-ı cumâziyelûlânun[568] yigirmisinde se-şenbe güni subh-ı sâdık vaktinde, hicretün sekiz yüz elli yedi yılmda şehr-i Kostantiniyye feth oldı, *el-hamdülillâh*. İslâmbol'un alınması **[50^{b}]** hakkında Hak ta'âlâ Kelâm-ı Kadîm'de buyurmışdur: *Beldetün tayyibetün*[569]. Bu âyet-i kadîmi hisâb itsek bu târîh çıkar: 857.

14

İSTANBUL VE AYASOFYA'NIN TARİHÇESİ VE YENİDEN İNŞASI

Çünkim Sultan Muhammed Kostantiniyye'yi feth itdükden sonra bunca acâyib ve garâyib binâları temâşâ idüp ol binâlara mütehayyir kaldılar kim, hiç insan işine benzemez[570]. Hükm idüp ehl-i Rum'dan, Frengistan'dan ruhbanları ve kıssîs ve batrıklardan ve tevârîh bilenlerden cem' itdürdi. Ve diledi kim Kostantiniyye'nün binâsını kimler yapdılar ve kimler hükm itdiler. Anlar dahı bildüklerinden ve kitâblarından Sultan Muhammed'e haber virdiler. Cemî'i tâyifenün ahbârmdan şöyle gelmişdür kim: Râvîler şöyle rivâyet itdiler kim: Hak ta'âlâ Hazreti Süleyman Peygamber'e peygamberlik verdi. Şöyle ki: İnse ve cinne hükm iderdi. Âlemün melikleri ana musahhar olmışdı. Ve dünyâ yüzinde hiç yir kalmamışdı, kim Süleyman Peygamber hükm itmemiş olaydı. Meger kim mağribde Frengistan nâhiyesinde[571] bir cezîre vardı. Ol cezîrenün

---

[567] Metinde "adına"

[568] mâh-ı cumâziyelûlânun T: rebî'ülevvel ayınun G

[569] Sebe', 34/15.

[570] benzemez G: - T

[571] nâhiyesinde G: nâhiyyesinden T

pâdişâhına Ankur dirlerdi. Ulu pâdişâh idi. mağrib tarafında ve Frengistan vilâyetinde andan ulu pâdişâh yoğ idi[572]. Nice yüz bin leşkere güci yeterdi. Ammâ hiç kimesneye baş endürmezdi. Süleyman Nebî'nün inse ve cinne hükm itdügin bilürdi, velâkin cebbârlığından ve mütekebbirliğinden baş endürmezdi. Bir gün Süleyman Peygamber cemî' insi ve cinni ve perileri cem' kıldı. Dahı ol cezîreye vardı. Ankur mel'ûn dahı karşulayup ceng-i azîm olmışdur. Âkıbet Ankur basılup çerisi târümâr oldı. Sonra Ankur'ı tutup Süleyman Peygamber'e getürdiler. Süleyman Peygamber *aleyhi's-selâm* Ankur'a İslâm arz kıldı. Tekebbürliğinden gelmedi. [51ª] Süleyman Nebî buyurdı, başım kesdiler. Ol cezîreyi zabt itdiler. Halkını kendüye musahhar itdiler. Ankur'un malını esbâbını aldılar. Süleyman'a getürdiler. Süleyman *aleyhi's-selâm* ol malı askere bahş eyledi.

Çün Ankur'un işi tamâm oldı. Meger bir sâhib-cemâl kızı vardı. Güzellerden idi. Güzellikde bî-bedel idi. Ol kızun adına Şemsiyye Banu[573] dirler idi. Süleyman Peygamber *aleyhi's-selâm* heman ol kızı gördi. Hüsnine âşık oldı ve nikâh idüp hâtun idindi. Ol kızun her ne maksûdı olsa katında makbûl idi. Şemsiyye Hâtun bir gün Süleyman Nebî'ye ayıtdı: "Benim içün bir saray ve bir âlî kasr binâ itsen ki, anun emsâli saray hiç âlem-i kâyinâtda olmaya" didi. Süleyman Nebî hükm itdi. İnse, cinne div ve perilere bir havası hûb cennet-sıfat yir bulun dedi. Benim içün bir âlî köşk binâ idesiz dedi. Divler ve periler âlemi geşt idüp gezdiler. Arab u Acem, Hind ü Sind, Hıtây u Hotan, Çin ü Maçin Türkistan vilâyetini, şark u garb[ı] gezdiler. Hiç bir havası hûb yir bulmayup âkıbet vilâyet-i Rum ki anılur Yunanîler dimekle meşhûrdur, anda Akdeniz kenârında bir havası hûb yir buldılar. Aydmcık tağı dirler. Şimdiki asırda dahı vardur. Temâşâlık dirler. Asıl binâ andadur. Âkıbet ol yiri beğenüp köşki binâ itmeğe meşgûl oldılar. Divler ve periler âlemi geşt itdiler. Gezüp çegzindiler. Kûh-ı Elbürz'den ve Kûh-ı Kaf'dan bildükleri yirlerden ne kadar mermer ma'deni var ise buldukları mermeri envâ'i rengîn mermerler bulup [51ᵇ] ve envâ'i rengîn mermerler kesüp direkler idüp götürdiler. Şol sekiz somaki mermer kim vardur Ayasofya'dadur. Anı Kûh-ı Kaf'dan getürdiler. Andan gayrı yirlerde kim somaki mermer ma'deni olmaz didükleri oldur kim divlerden gayrı kimse bilmez didiler. Çün divler ve periler ins ve cin cem' olup bir âlî köşk

---

572 yoğ idi G: idi T

573 Banu G: - T

bünyâd itdiler kim hiç dünyâ yüzinde kimesne yapmış degüldi. Meger kim Şeddâd ibn Âd itmiş ola. Çünkim ol köşk tamâm oldı. Şemsiyye Hâtun gelüp ol köşkde karâr itdi. Bir nice zaman anda oldı. Âkıbet ol yiri beğenmedi. Süleyman Peygamber'e ayıtdı kim: "Beni Beytü'l-Mukaddes'e ilet" dedi. Süleyman Nebî Şemsiyye'yi sevdüğinden bir sözin iki itmedi, Beytü'l-Mukaddes'e iletdi. Şemsiyye anda karâr itdi. Meger Şemsiyye ugurlayın dîn tutardı. Atası dînin terk itmemişdi. Puta tapardı. Süleyman'un haberi yoğ idi. Süleyman Nebî, Şemsiyye'yi ol köşke alup gitmekde. Şemsiyye'nün bir ulu putı var idi. Ol putı Ayduncuk'da olan köşkde gömekomışdı. Süleyman'un haberi yoğ idi. Âhir Süleyman Peygamber ol puta tapan kıza gönül virüp Hak tarafın koduğı içün bunca vâkı'alara uğradı.

Meger bir gün Süleyman Nebî helâya girecek. Bir emîn var idi. Her zaman hâtemini ol emîne virürdi. Çıkup abdest alup girü parmağına dakınurdı. İttifâk emîn diyü virdüği div imiş. Emîn sûretinde heman ol dem yüzüği alup denize atdı. Bir balık yutdı. Meger bir gün bundan evvel Süleyman'a ilhâm olup denildi kim fülân köyde sana bir kız var. Nikâh ile al denilmiş idi. Çünkim yüzük [52ᵃ] denize atıldı. Süleyman aldı, yürüyivirdi. Giderek meger ol köye vardı. Meger ol kızun babasına günde bir balığa ağ çekmeğe barışdı. Bir gün Süleyman ağası aydur: "Bire yiğid! Şu sen merdüm-zâdeye benzersin. Gel bir kızum var, sana vireyin" dedi. Süleyman ayıtdı: "N'ola siz bilürsiz" dedi. Meger ilhâm ile ol köye varıcak kız virildi diyüp teftîş idicek, kız bulunmayup âkıbet meger beşikde bir kız vardur deyü anı göstericek Süleyman Nebî gazaba gelüp bu beşikdeki kızı bıçağıyla boğazında[n] çalmış idi. Nâgâh Süleyman'un ağası bu kişi imiş. Eyle olsa bu kimesne nikâhile kızı Süleyman'a vericek, halvete giricek. Gördi kim[574] kızın boğazında bir yara var. Süleyman ayıtdı: "Hey! Bu nedür?" Kız ayıtdı: "Meger bir gün bu köye bir pâdişâh geldi. Kız[ı] teftîş itdi. Kız bulunmayıcak beni beşikle önine komışlar. Boğazumdan bıçağıyla çalmış" diyücek Süleyman ayıtdı: "Ol pâdişâh benüm" didi. Bir gün Süleyman balık ağı çekerken bir büyücek balık vâki' oldı. Bu büyücek balığı ağası Süleyman'a virdi. Süleyman dahı bu balığı hâtunına virüp karnını yarduğı vakt yüzük balık karnından çıkageldi. Süleyman Nebî bu hâlde İstihdâd adlu bir div Süleyman'un tahtına geçmiş oturur. Kırk gün

[574] Metinde "gördi kim" mükerrer.

tamâm Süleyman Peygamber bunca âvâre sergerdan oldı. Nitekim Hak ta'âlâ Kelâm-ı Kadîm'inde buyurur. El-âyet: *ve elkaynâ alâ kürsiyyihi ceseden sümme enâb*[575]. Âkıbet Süleyman Peygamber'e *aleyhi's-selâm* girü fazl idüp tâcını ve tahtım ve saltanatını virdi. *Kısasü'l-Enbiyâ*'da [52^{b}] ma'lûmdur. Çün Süleyman Peygamber *aleyhi's-selâm* ol kızun puta tapduğın bildi. Ol kızı helâk itdi. Âkıbet Süleyman Nebî bunca rûzigâr saltanat sürüp çarh anı dahı harcına sürdi. Bu dünyâ anlara kalmayıcak kime kalur oldı.

N a z ı m

Kimseye çün bâki kalmaz rûzigâr — Kalan erden bir nişandur yâdigâr

Çarh râzın hiç kimesne bilmedi — Kimesne bu derde derman kılmadı[576]

N e s i r: Çün Süleyman Peygamber *aleyhi's-selâm* dünyâdan nakl itdi. Nice nice pâdişâhlar gelüp gitdiler. Âkıbet Yunan vilâyetinde Kayser-i Rum diyârında bir ulu pâdişâh kopdı. Adına Yanko ibn Madyan dirler idi. Âd oğlanlarından idi. Ve hem neslinden idi. Amlâk[577] oğlanlarından kim Âd'un oğlı oğulları idi. Tâ hattâ Şeddâd'a çıkardı. Ve hem dahı Şeddâd'ı görmiş idi. Rivâyet iderler kim bir gün Yanko ibn Madyan Ayduncuk tahtında kim anı Süleyman Peygamber binâ itdürmişidi, ol köşkde karâr idüp otururken nâgâh ol Şemsiyye'nün gömdüği putı buldılar. Bir put kim bu kim rengîn vü bî-bahâ cevâhirlere gark itmişler. Ol putı görüp hayran kaldılar. Yanko ibn Madyan aydur: "İy vezîrler! Siz ne dersiz? Ben dahı dilerem ki âlemde bir ad işlemeğe, benüm dahı adum anıla" dedi. Vezîrler meşveret itdiler kim bir âkıl kâmil vezîr vardı. Adına Kantur[578] dirler idi. Ve hem Süleyman zamanında Ankur cenginde bile idi. Ve hem Süleyman Peygamber'ün Kuds-i Mübârek'de binâ itdügi Mescid-i Aksâ'yı görmiş idi. Pes Kantur vezîr ayıtdı: "İy şâh-ı âlem! Şimdiki zamanda Süleyman sensin. N'ola sen dahı bir teberrük şehir bünyâd eyle kim Süleyman bigi sen dahı âlemde anılasın" dedi. [53^{a}] Yanko ibn Madyan'un memleketi gâyet ile çoğ idi. Ve leşkeri bî-kıyâs idi. Hattâ Kayser-i Rum'dan tâ Ungurus vilâyetine

---

575 "*(Andolsun biz Süleyman'ı imtihan ettik) Tahtının üstüne bir ceset bırakıverdik, sonra o, yine eski haline döndü*", Sâd, 38/34.

576 Bu beyt T'de yoktur.

577 Metinde "İmlâk"

578 Kantur G: Kontuz T

varınca ve cemi' Frengistan ve Mağrib-zemîni ve Arab diyârı tâ Tarablus'a varınca ve Dımışk'a varınca ve Acem vilâyeti tâ Semerkand sınurına çıkup tâ Hıtây u Hotan ve Çin ü Maçin ve Hindustan denizine varınca ve Deşt ve Bulgar ve Kıpçak ve Aygur ve Moğol ve Kırna ve Türkistan ve Fâris vilâyetine varınca ve Deşt vilâyetinden kim berü Çerkez'dür ve Kefe'dür. Andan anaru Lih tâyifesidür ve vilâyet-i Rus ve Ungurus ve İflak, andan anaru Çasar'dur[579] ve Moskos'dur ki ol dahı bir tâyifedür ve bî-nihâyet memleketdür. Tâ hattâ denize varınca andan anarusu Karanulık'dur, âdemî-zâd yokdur ve andan aşağa Lâtin'dür, Çasar'dur, Alaman'dur. Anlar dahı bir tâyifedür ve Bosna, Alaman ile Ungurus aralığındadur. Hattâ Mağrib-zemîn vilâyetine varınca ve andan anarusı Süryânî tâyifesidür. Tâ Habeş'den ve Zengibar vilâyetinden tâ Hindustan denizine varınca rub'-ı meskûnun beğleri ve pâdişâhları mecmû'ı Yanko ibn Madyan ile dostlık idüp ana itâ'at iderlerdi. Ve Puhtunnasr ile dahı nice kez Kuds-i Mübârek'de uğraşup Puhtunnasr'ı sımışdı. Ve eger Yanko ibn Madyan hükm itdügi leşkeri cem' itse kırk kerre yüz bin ere güci yeterdi.

Yanko ibn Madyan şol târîhde idi, kim Âdem Peygamber *aleyhi's-selâm* yire hubût kılalı kim Yanko ibn Madyan zamanına dek sene 4600 yıl geçmiş idi ve İskender-i Rumî dünyâya gelmezden [53^{b}] öndin, sene-i 230 yıl öndin idi. Ve İsâ Peygamber dünyâya gelmezden öndin bu kadar idi, sene-i 615 yıl öndin idi. Yanko ibn Madyan Kostantiniyye'yi kim bünyâd urdı, Nebî'nün *aleyhi's-selâm* bu târîhine degin sene-i 857, kim Sultan Muhammed Kostantiniyye'yi feth eyledi. Bu târîhden ilerü Kostantiniyye binâ olalı tâ bu deme degin ilm-i hendese bilenler dünyâyı cev-be-cev hisâb idenler Kostantiniyye fethine degin sene-i 2388 yıl olur, tevârîh ehlinün ittifâkıyla. Biz gine söz evveline gelelüm. Bu şehir binâ olmasına sebeb n'oldı? Çünkim Yanko ibn Madyan diledi kim bu şehri binâ ide. Evet ne yirde olsa dir, fikr iderdi. Bu fikirde iken nâgâh bir gice yaturken âlem-i hâbda didiler kim yapacağın şehri Karadeniz'den Akdeniz'e akup giden Boğaz'un sâhilinde eyle didiler. Yanko vezîrlerine bu hâllü yir gösterdiler. Bilmezem ol yir ne yirdür dedi. Vezîrler dahı bilmediler, tahayyürde kaldılar. Nâgâh yine Yanko'yı bir gice döşeğiyle yirinden kapdılar getürdiler. Şimdiki Kostantiniyye yirinde burakdılar. Didiler kim ol yapacağun şehri bunda binâ it didiler. Yanko uyandı. Kendüyi bir acâyib

[579] Metinde "Çısar"dur

yirde gördi. Acabâ düş midür deyü girü yap yap gözini yumdı. Havf vâki' oldı. Gine gözini açdı. Gördi kim düş değildür. Ve geldi kendini deniz kenârında buldı. Gördi kim yalınuz mütehayyir kaldı turdı. Dört yana seyr itdi. Ol nâhiyye beğlerinden birini buldı. Ahvâli haber virdi. Ol beğ dahı bildi kim Yanko ibn Madyan'dur, hizmet kuşağın kuşandı. Pâdişâha **[54ª]** kullık şartın yirine getürdi. Ol beğ[e] atlar getürdiler. İkisi atlandılar. Ol arayı gezdiler. Gördiler Karadeniz'den Akdeniz'e giden Boğaz'dan senbûse şeklinde şimâlî tarafında cezîre bigi olmışdur kim, şimdi Kostantiniyye[580] anun yirindedür. İmdi ol yiri görüp beğendi. Ve hem düşinde dahı gösterdükleri ol yer idi.

Pâdişâh bunda bu hâlde, anlar ol tarafda pâdişâhun halkı çün sabâh durdılar. Pâdişâhı yirinde bulmadılar. Beğler, vezîrler pâdişâha n'olduğın bilmediler. Her tarafda istediler, bulmadılar. Âdemler saldılar. Belürsiz oldı. Bunlar teftîşde iken nâgâh haber geldi kim, pâdişâh fülân yirde bulundı diyü. Vezîr Kantur azm idüp geldi. Ol arada pâdişâhı buldı. Vezîre keyfiyyet-i hâli pâdişâh aydıvirdi. İmdi bize işâret olundı ki bir şehir binâ idevüz dedi. Vezîr dahı *semi'nâ ve eta'nâ*[581] deyüp şöyle ikdâm itdiler kim, ol yirde bir şehir binâ ideler ve ol yiri beğenüp şehri binâ itmeğe meşgûl oldılar ve Yanko her tarafun beğlerine ve memleketlerine ve pâdişâhlarına elçiler saldılar kim, bana bunun gibi hâl oldı. Bir şehir yap diyü işâret oldı. İmdi siz dahı dostlık üzerine himmet idesiz ve hem memleketünüzden bennâlar ve ırgadlardan gönderesiz diyü haber gönderdi. Hind'ün ve Sind'ün ve Hıtây u Hotan ve Çin ü Maçin ve Bulgar ve Kıpçak ve Deşt vilâyetine varınca anılmışdur. Ungurus'dan ve Moskov'dan ve Frengistan'dan tâ Mağrib-zemînine ve vilâyet-i Habeş'de tâ Mekke ve Medîne ve Mısır ve Şam vilâyetine gelince ki nâmeler varmışdı. Ol tâyifelerün beğleri ve ol vilâyetün pâdişâhları hâllü hâlince bennâlar ve ırgadlar **[54ᵇ]** gönderdiler. Andan sonra ol yirde binâ urmağa başladılar. Gelüp ol handekini kazmağa el urdılar. Kırk arşun[582] tamâm yeri kazdılar. Nâgâh bir ehremen kubbe çıkdı. Ol kubbenün dâyiresi ve boyı tamâm kırkar

---

[580] Kostantiniyye G: Yanko Kostantiniyye

[581] "*Duyduk ve boyun eğdik.*" Kur'an'da, ilâhî emirleri doğrudan kabul etme ve teslim olma ifade eden sözlerden biridir. Çok sayıda âyetde (Bakara, 2/285; Nisâ, 4/46; Mâide, 5/7; Nûr, 24/51) geçmektedir.

[582] kırk arşun T: kırk gün kırk arşun G

arşundı. Âkıbet kapusın[583] buldılar açdılar. İçinde deyyâr nesne yoğ idi. Ve illâ kubbenün içinde ne gördiler kim beş yirde yedişer[584] kerkes. Bu kerkeslerün başları yok ve bir yirde altı kerkes şeklinde[585] mıknatısdan üzerinden elmas ile oturdmışlar[586]. Kubbenün altı tarafında tururlar ve illâ bu beş yerde olan kerkeslerün başları yokdur. Ve altıncı bölükde olan altı kerkes beşinün başı yokdur. Heman birisinün başı vardur. Ve her birinün öninde bir levh vardur, târîhleri yazılmışdur. Çün ol levhleri alup nazar itdiler, gördiler kim hiç kimesne okıyamazmış. İki dürlü dil bilür âdem getürdiler. Okıyamadı. Ukalâ, ol zamanun kâmilleri kim Eflâtun şâkirdlerinden. Eflâtun kendi dahı görmiş idi, okıyamamışdı. Aklı aklen şol araya irişdüreler kim Hak ta'âlâ ulu pâdişâhdur. Ne evveli ve ne âhiri vardur, bî-zamandur bî-mekândur, bî-nişândur. Âkıllular aklı anun niteliğine akıl irgüremezler. Nice nice mahlûk ve nice nice tâyifeler getürmişdür. Ve bir nice tâyifelerden sonra kim Âdem yaratdı. Kendünün birlüğini bildürmek içün. Zîrâ Âdem'den mukaddem[587] Hakk'un niteliğini kimesne bilmemişdi. Heman kendinün birliğini Âdem'e bildürdi. Anın içün Kur'an'da buyurmışdur. *"Ve lekad kerremnâ benî Âdeme"*[588] diyü. Çün ol zamanun âkılları bir yere cem' olup aklı şol yire yetürdiler kim Hak ta'âlâ evvel bir tâyife yaratmışdur, ne sûretde idügin girü kendü bilür.

[55ᵃ] Ol tâyife gelüp bin yılda bir kerkes düzüp ol kubbe içinde korlar imiş. Çün bin yıl tamâm ola. Anun başını kesüp giderüp bir kerkes dahı düzüp ol kubbe içinde korlar imiş. Çün yine bin yıl tamâm ola, ol kerkesün dahı başını giderüp ikinci kerkesi korlar imiş. Ve alâ-hâzihi'l-kıyâs[589] bin yılda bir kerkes korlar imiş. Çün yedi bin yıl tamâm ola, ol mahlûk başları giderüp yedinci bölüğün altı kerkesün dahı başı gitmiş. Heman bir kerkesün başı turur. Andan bildiler kim bu kadar tâyife kim altı tâyifedür. Bunlar ol demden bu deme gelince hisâb itmişlerdür. Sene 4424[590] yıl olmış. Andan

---

583 âkıbet kapusın G: - T

584 yedişer T: beş G

585 kerkes şeklinde G: kerkes var şeklinde T

586 oturdmışlar T: örtülmüş G

587 Metinde "mukaddemden"

588 "*Biz Âdem-oğlunu şerefli kıldık*", İsrâ, 17/70.

589 alâ hâzihi'l-kıyâs G: kıs alâ hâzâ T

590 4424 G: 44204 T

ötesin bilmediler kim dünyâ yaradılalı ne kadar yıldur, Allah'dan gayrı kimesne bilmez, *Lâ-ya'lemu'l-gaybe illa'llâhu*[591] ve hem Yunus Emrem:

Altı kerre dünyâyı toldı[592] Yedinci Âdem geldi[593]

didügi[594] bundan imiş. Çün ol kubbenün hâlini bildiler kim Hak ta'âlâdan gayrı ne var ise fenâdur, bâki Allah'dur kim ana zevâl irmez bî-zevâldür.

Biz gene söz evveline gelelüm. Çün Yanko ibn Madyan yedi yıl taşını ve kirecini ve cemî' esbâbını hâzır itdürdi. Sekizinci yılda etrâf-ı âlemden çeriler cem' idüp her memleketün pâdişâhları ve beğleri hâllü hâlince gönderdüği âdemler ve kendünün hükminde olan leşker ki kırk kez yüz bin er idi. Hâzır idüp andan kırk bin bennâ ve iki yüz bin ırgad hâzır tururlardı ki hisarun bünyâdını uralar. Meger müneccimler kavlince bir sâ'at olurmış kim otuz yılda bir gelürmiş. Ol sâ'ati gözleyüp dururlar idi. Hisarun [55^{b}] içinde menâreler gibi miller yapdurdı. Ve hem millerün üzerine çanlar asdılar ki ol sâ'at gele diyü kim ol çanları çalalar. Hemandem bennâler bir uğurdan bünyâdını buragalar. Dahı üstâdlar ve müneccimler ustûrlablarla ol sâ'ati gözlerlerdi. Meger dahı ol sâ'at gelmemişdi. Şenbe gün merrîh sâ'atinde kazâ-yı âsümânî, hükm-i Rabbânî şöyle cârî olmışdı kim, Hakk'un işine kimse mâni' olmaz. Âdem-oğlanı miskin ne kadar tedbîr iderse anı men' ider. Nâgâh hava yüzinde bir leğlek bir yılanı getürüp giderken yılan canı acısından ol çanun birisine dokındı. Kuyruğıyla çanı çarpdı. Ol çan ötdi. Heman ol sâ'at oldı diyü ol çan âvâzın işidicek, ne kadar çanlar var ise hep çaldılar. Hemandem vakt oldı diyü bir uğurdan ol bennâlar ve leşkerler üşüp bünyâdı burakdılar. Yapmağa başladılar. Andan müneccimler ol hâli görüp can atup pâdişâha gelüp henüz sâ'at gelmedi diyü feryâd itdiler. Pâdişâh oldığı içün n'eylesün. Takdîrde böyle olacakmış. Çâr u nâçâr olup yine ol yapılan binâyı yıkmağa kıyamadılar. Yapmağa başladılar. Pâdişâh ise gâyet melûl oldı. Bildi kim bu şehrün sonı ma'mûr olup vîran olacakdur. Andan kırk kez yüz bin er ve kırk bin bennâ ve iki yüz bin ırgad kırk gün deyince şehrün dâyiresin tamâm itdiler. Üç yüz altmış birgoz itdiler. Her birgozun aralığın otuz bedenler itdiler ve altmış kapu itdiler ki her gün iki

---

591 *"Gaybı ancak Allah bilir"*, Neml, 27/65.

592 toldı G: tolaşdı T

593 geldi G: geldüği T

594 didügi G: - T

kapudan çıkarlardı. Bir ayda altmış kapu devr olunurdı. [56ª] Bâc almağ içün andan bin kelisa ve altmış bin evler yapdılar ve yüz hamâm yapdılar. Ve beş yüz kârbân-saray binâ itdiler. Çünkim şehir tamâm oldı. Andan mecmû' memleketlerden Arab'dan ve Acem'den ve vilâyet-i Rum'dan ve Ungurus ve vilâyet-i Frengistan'dan zulm ile çok evler sürdiler ve çok şehir vîran eylediler getürdiler. Bu şehri zulm ile toldurdılar. Âlem halkını tamâmet inletdiler. Ol zamanun halkını[595] zulm ile getürdikleri içün bu şehre beddu'âlar itdiler. Ve dînlü dînince ve dillü dilince çok tazarru'lar itdiler. Ve göz yaşın akıtdılar. Ol şehrün harâb olmasına sebeb oldur kim çok âh vâh olmuşdur. Anun içün her vakt ol şehrün sonı harâb olur. Zîrâ kim harâb olmasına du'âlar kılınmışdur.

Nazım

Niceler yapdı saray oturmadı — Niceler tohm ekdi vü götürmedi
Zulm ile yapılmışdı ol ulu şehir — Lâ-cerem yapan oturmadı oldı kahır
Her ne kim zulm ile ol bünyâd ola — Süleyman[596] tahtıysa anı yil ala
Pâdişeh çünkim ide cevr ü sitem — İnmeye gökden yire bârân-ı nem
Pâdişâhun zulmidür milkin yıkan — Kendüyi vü âlemi oda yakan
Pâdişâh kim ma'diletde kem ola — Devleti vü ömri nâ-muhkem ola
Ne durur bu çarh u lu'bet bâz bes — Dürlü lu'bet zâhir ider her nefes[597]

Nesir: Çün şehir tamâm oldı, şehrün adını Yanko ibn Madyan[598] kodılar. Ve hem ol şehri evvel ol binâ itdi. Ve hem kendi adını kodı. Andan şehrün dâyiresinde ve sahrâlarında üç yüz altmış pâre kal'alar yapdurdı. Tâ kim yabandan çeri cem' olmasına muhtâc olınmaya. Şöyle itdiler kim yüz bin er atlu ve tonlu olalar. Hîn-i muhârebede müretteb ve müheyyâ bulunalar ve Ankur [56ᵇ] kendü zamanında bir şehir binâ itdürmiş idi. Yanko ibn Madyan dahı ol binâ üzerine ol şehri tertîb eyledi. Şehrün içinde miller yapdurdı. Ve bir ulu mil yapdurdı. Beş yüz arşun mikdârı var idi.

---

595 halkını G: halkı T

596 Metinde "ger Süleyman"

597 Son üç beyt G'de yoktur.

598 Yanko ibn Madyan G: Yankomani Madyan T

bakır at[599] anun üstünde idi. Nitekim Ankur dahı itmiş idi. Yanko dahı ol sûretde bir ulu mil itdürdi. Ol milün üzerinde yedi başlu bir ejderhâ düzdürdi ki, kimse anı şerh itse olmazdı. Yanko ibn Madyan kendü sûretin bakırdan itdürüp ol ejderhânun üzerine kodı. Şimdi kim bakır at yeridür. Öninde bir ulu kelisa yapdurdu kim tamâm bin hücresi var. Her hücresinde yedişer ruhban sâkin olup kendü dînleri ve mezhebleri tarîkınca okurlardı. Zîrâ ol vakt dahı İsâ dîni âşikâre olmamışdı. Zebûr ve Tevrât okurlardı. Ve İsa Peygamber dünyâya gelmezden öndin bin iki yüz yıl mikdârı var idi. Ba'zılar aydur kim bu kadar öndin idi derler, [sene] 615.

Yanko ibn Madyan ol zaman kim Kostantiniyye'yi bünyâd itmişlerdi. Dürlü dürlü mezhebler çok idi kim kimi oda taparlardı kimi puta tapardı kimi güneşe tapardı kimi Zebûr kimi Tevrât okurlardı. Her bir tâyife bir dürlü mezheb dutmuşlardı. Ol tarîkca rûzigârların geçürürler idi. Tâ İsa Peygamber dîni âşikâre olunca. Ol vakt Beytü'l-Mukaddes'de bin yedi[600] yüz yaşında bir keşiş vardı. Yanko ibn Madyan ol keşişi anda getürdiler. Hûd Peygamber zamanından kalmış idi. Çok rûzigâr görmişidi. Yanko her gün ol keşişi gelüp ziyâret iderdi. Yedi bin ruhbanların ulusıydı. Ol ne dirse anı iderlerdi. [57[a]] Ol keşişün gıdâsı zeytûn idi. Zeytûndan gayrı nesne yimezdi. Bunda bu kadar zeytûn gelmesinün sebebi bu idi kim bunlara zeytûn hâsıl olurdı.

Târîh ehlinden rivâyetdür kim: Meger Mağrib vilâyetinde bir kâmil-vücûd var idi. İdrîs Peygamber şâkirdlerinden idi. Tevâtür ile İdrîs Peygamber ilmi ana müyesser olmışdı. İlm-i nücûm, ilm-i hey'et, ilm-i kimyâyı, ilm-i Bokrat ve Sokrat ve Eflâtun ve Yunan hakîmleri ilm-i tarîkını bilürdi. Ol asırda andan kâmil yoğ idi. Dürlü dürlü gûne-gûn tuhaflar ve tılsımlar bağlardı. Hiç ana insanun aklı irmezdi. Anun adı Rukiye idi. Vilâyet-i Mağrib'de meşhûr idi. Mağrib'de olan tılsımatları ol[601] bağlardı. Nazîri yoğ idi. İşitdi kim Rum vilâyetinde Yanko ibn Madyan bir şehir ve bir kelisa yapdurmış. Andan Rukiye dahı Mağrib-zemînden gelüp Kostantin şehrine gele. Kendüyi ve hünerin izhâr ide. Çün vilâyet-i Mağrib'den çıkup vilâyet-i Rum'a geldi, ol şehri ol kelisayı temâşâ itdi. Ta'accüb itdi. Didi kim: Kendü dahı bir tılsım peydâ ide kim anunla

---

[599] Metinde "bukrat"

[600] yedi T: beş G

[601] Metinde "ol" mükerrer.

âlemde anıla. Pes vardı, altundan bir sığırcuk kuşı şeklinde bir tasvîr düzdi. Üzerini elmas ile zeyn idüp ol sığırcuk şeklinde olanun ağzında bir zeytûn çekürdeği kodı. Yine altundan bir levh düzdi. İdrîs Peygamber'ün *aleyhi's-selâm* havâslarından ve İbrâhim Peygamber'e inen suhufdan ve Musa Peygamber'e *aleyhi's-selâm* [inen] Tevrât'da olan havâslardan ve Zebûr'da gelen esmâlardan ve Lokman Hekîm'ün hikmetlerinden bu isimleri cem' idüp ol levhün üzerine kazdurdı. Ol sığırcuk [57ᵇ] şeklini getürüp ol kelisanun kubbesi üzerinde muhkem berkitdi.

Andan dahı Acem vilâyetinde İsfahan[602] nâhiyyesinde bir bınar vardur, Sığırcuk bınarı dirler. Nâgâh bir memleketde kim çekürge olsa ol bınarun suyından ne mikdâr gerekse alup ol çekürgelik olan vilâyete getürürler, yire komazlardı. Şol yirde ki ol Sığırcuk suyın yire kosalar ol kuşlar ol yirde karâr iderdi[603]. Çünkim ol sudan nireye getürseler ol kadar sığırcuk gelüridi kim hisâbın Allah bilürdi. Ancak İsfahan'dan giden Pirûzen şehrine varır. Andan Gori'ye varır, andan Gere'ye varır. Andan Medrese'ye varır. Ol su Şeyhink şehrine Simirm'e varur. Andan sekiz ağaç içerü memleket-i Loristan'a varur kim makām-ı Dînâgûh'dur. Ol su andadur. Kostantiniyye'den anda varınca 163 menzildür. Ol gelen sığırcuk ol yirlerde olan çekürgeleri helâk iderdi. Pes Rukiye dahı diledi kim ol Sığırcuk suyından getüre. Pes yüz ol tarafa eyleyüp evvel yüz kumkuma düzdürdi. Ol yüz kumkumayı alup İsfahan'dan altı gün anaru Loristan nâhiyyesinde Dînâgûh dirler bir dere vardur. Belki yaradılmış kâyinâtda ancılayın derin dere yokdur. Ol bınar andadur. Ol Sığırcuk suyını ol bınardan her kumkumaya beşer yüz dirhem su koydı. Hakk'un emri ve kudreti şöyle cârî olmışdı kim her yüz dirhem suya bir alay sığırcuk gelürdi. Her alayun hisâbın Allah bilürdi. Pes ol yüz kumkumayı getürüp ol kelisanun içinde zencirler ile asakodı. Her kumkumanun suyına beşer alay sığırcuk kuşı geldi. Ve beş yüz alay sığırcuk [58ᵃ] Kostantiniyye'nün dâyiresine geldiler döküldiler. Kostantiniyye dâyiresi sığırcuk ile toldı.

Pes kaçan zeytûn vakti olsa her memleketde kim zeytûn olur. Eger Frengistan'da ve eger Mağrib-zemînde ve Mısır'da ve Şam'da her kanda ki zeytûn çoğ olur. Ol tılsım ki Rukiye düzmiş idi. Ol levhi ol sığırcuk şeklinde olan kuşun boynına asakordı. Heman ol beş yüz alay sığırcuk

---

602 Metinde devamlı "İsfihan" biçiminde harekelenmiş.

603 karâr iderdi G: kalurdur T

etrâf-ı âleme perâkende olurlardı. Her sığırcuk üç dâne zeytûn alurlardı. İki dânesin iki minkarına ve bir dânesin ağzına getürüp ol tılsım olan sığırcuğun, ki altundan düzilmiş idi, anun üzerine dökerler idi. Kırk güne dek zeytûn vakti geçinceye dek böyle iderlerdi. Ol kadar zeytûn hâsıl olurdı kim bî-kıyâs idi. Kırk günden sonra ol levhi alup gelesi yıla degin saklardı. Tâ gelesi yıl zeytûn vakti olıcak ol levhi gine ol şeklün boynına dakarlardı. Girü ol beş yüz alay sığırcuk âdetlerince getürüp dökerlerdi. Ol ruhbanlarun gıdâsı andan idi.

Ve Mağrib tarafında ve vilâyetinden bir kâmil vücûd dahı var idi. Adına Arkanos Hakîm dirler idi. Mağrib-zemînde bir üstâd şâkirdleri idi. İşitdi kim Rukiye varup Rum vilâyetinde bir tılsım bağlamış. Arkanos Hakîm dahı Mağrib-zemînden azm idüp geldi. Ol tılsımı gördi. Diledi kim kendü dahı bir tılsım bünyâd ide, kemâlin izhâr ide. Pes vardı, tucdan bir hüsrevânî küp düzdi içi mücevvef. İçini jîve ile toldurdı. Dahı bir balık şeklinde altundan bir şekil düzdürdi top şeklinde, içi mücevvef. İçini jîveyle [58^{b}] toldurdı. Dahı bir balık şeklinde altundan düzdürdi. Bildüği esmâlardan ve havâslardan ol tasvîrün üzerine kazdurdı. Andan ol tasvîri getürüp ol top gibi olan hüsrevânî küp kim jîveyle toldurmış idi. Bu balık şeklinde olan altunı anun üzerine kodı. Andan deniz kenârında bir mil[604] yapdurdı. Ol topı ol mil üzerine kodı. Sâ'at ile deniz içinden ne kadar balık var ise her gün gelüp deniz yüzünde ol mile karşu tururlardı. Secdegâhları gibi olmış idi. Nitekim koyunlar gökyüzinde ülkeri gözetdükleri gibi anlar dahı ol tılsımı gözedürlerdi. Kaçan kim gün ıssı ola hava gâyet germ olsa ol vakt gün ısısından ol top kızardı. Dahı içindeki jîve harekete gelürdi. Ol hareket itdükçe deniz dahı harekete gelüp içindeki balıklar birbirin kovup irisi uvagın yemeğe başlardı. Uvakları dahı irileri korkusından kendülerin ol milün dâyiresine atarlardı. Her gün bu vechile bî-nihâyet balık hâsıl olurdı. Ol balıkları alup satarlardı. Akçasın ol ruhbanlara taksîm iderlerdi. Anlar dahı alup kendü ma'îşetlerine[605] sarf iderlerdi. Bu vechile rûzigâr geçürürlerdi. Hiç bunlara gayrı yirden düşelik yoğ idi akça, mal hâcet olmazdı. Ve andan sonra Yanko bin Madyan ve leşkeri ve ol keşişler ol kelisada üç yüz yıl zindegânî idüp küfrile ömürlerini geçürürlerdi. Ömür

---

[604] Metinde "meyl"

[605] Metinde "ma'şiyetlerine"

çoklığına garra olup dürlü dürlü mezâhibler dutup azdılar. Toğrı yolı koyup eğri yollara gitdiler. [59ª] Hiç ölevüz dimediler.

Nazım

Nice çoğ olsa dükenir ömür pes — Ne gerekdür ömür çoğına heves
Nesneyi kim dükenür çok sanmagıl — Az durur ol çoklığına inanmagıl
Geçdüğinden bin yıl[606] olur bir nefes — Âkıl isen çok dimegil ana pes
Çün dükenir ömür kalmaz pâyidâr — Bir ile bî-şek berâberdür hezâr

Nesir: Bu üç yüz yıldan sonra bir gün nevrûz güniydi. Cemî' leşkeri anda hâzır olmışdı. Ol kelisada olan bin yedi yüz yaşında olan keşişi ziyâret iderlerdi. Andan Yanko ibn Madyan[607] gelüp ol sûretini düzdüği[608] milün üzerine çıkardı. Güneşe tapardı. Kendüyi halka gösterirdi. Dahı ol Şemsiyye sarayında bulunan putı eline alurdı. Dahı şeytan la'în ol putun içine girürdi, söylerdi. Halk ol âvâzı işidüp putı söyler sanurlardı. Ol puta taparlardı. Ol puta tapmayanı oda yakarlardı. Andan Yanko ibn Madyan ol milden inüp gelür ol kelisaya girerdi. Ol bin yedi yüz yaşında olan keşişi ziyâret iderdi. Andan ol yedi bin ruhbanları katına cem' olurlardı. Andan üç yüz altmış kâfir beğleri ve bin nefer beğ oğlanları Yanko ile ol kelisaya bile girürlerdi. Kamusı ol puta secde iderlerdi. Ve illâ pâdişâhları cebr ile itdürürdi. Her nevrûz günlerinde âdetleri bu idi. Gâyet ulu cemi'iyyet olurdı. Çünkim yine nevrûz güninde cem' olup ol kelisaya koyuldılar. Hemandem ol âlemleri yaradan Pâdişâh gayret idüp ol dem anlara hışm idüp bir kazâ-yı mübrem bir hışm-[59ᵇ] nâk bâd-i akîm virdi. Bâd-i sarsar esüp yağmurlar ve tolular yağup bir azîm zelzele vâki' oldı kim Nûh Peygamber ve Sâlih ve Lût Peygamberler *salavâtu'llâhi aleyhim ecma'în* zamanlarında ve devirlerinde bir ancılayın zelzele vâki' olmamışdı. Andan ol sâ'at Hak ta'âlânun hışmı yetişüp ol zelzeleden ol kelisa yeri yurdıyla[609] kubbesi aşağa göçdi. Yıkulup zîr ü zeber oldı. Ol keşişler ve ruhbanlar ve batrıklar ve kıssîsler ve beğler ve beğ oğlanları ve Yanko ibn Madyan ve ol

606 yıl T: - G
607 Metinde çoğu kez "Yanko Yanı Madiyan" okunacak biçimde harekelenmiş.
608 düzdüği G: düzdüğini T
609 yeri yurdıyla G: yerdeyle T

arada olan leşker ve halk cümlesi ol kelisanun altında kaldılar, helâk oldılar. Ol tılsımatlar dahı hep bozuldı, harâb oldı. Şimdiki zamanda[610] Kostantiniyye içinde olan Ayasofya'nun katında olan yıkuğun vîrâneleri kim turur ol kelisadur. Çün hâl böyle oldı. Ol kelisadan taşra olanlar ve yabanda bulunanlar bâki halk dahı kim var ise ol heybeti görüp tağıldılar. Her biri bir tarafa perâkende oldılar. Şehir isüz kaldı. Andan sonra ol şehir yıkıldı harâb oldı. İnsan gidüp içinde canavarlar dururdı.

Nazım

Çün kazâ gökden ine göz bağlanur İy nice cân ü gönüller tağlanur

Râvî şöyle rivâyet itdi kim ol günlerde kim kelisa yıkıldı, ol yıl içinde İlyas Peygamber *aleyhi's-selâm* ve Hızır Peygamber *aleyhi's-selâm* ve İskender-i Zulkarneyn dünyâya geldiler idi. Ol târîh Hazret-i Risâlet *aleyhi's-selâm* dünyâya gelmezden öndin bu kadar yıl idi, sene 715[611]. Ol vakt kim ol kelisa yıkıldı. Kuds-i Mübârek ve Kubbe-i Sahrâ ve Beytü'l-Mukaddes dahı yıkıldı. Andan dahı altı **[60ª]** bin keşişler var idi. Anlar dahı helâk oldılar. Ol günde ruhbanlardan ve beğlerden ve beğ oğlanlarından ve gayrı halkdan yüz otuz bin mikdârı âdem helâk oldı.

Meger Yanko bin Madyan'un bir oğlı kaldı. Anda hâzır değüldi. Adına Buzantin[612] dirlerdi. Heman ol kurtuldı. Ol vilâyetden Buzantin kaçup Ungurus vilâyetine vardı. Ungurus ve Çih ve Çasar ve Lih ve Moskov[613] ve Bosna ve Lâtin tâ Frengistan sınırına varınca ol memleketlere kırk yıl beğ oldı. Bunda şehr-i Kostantiniyye kırk yıl isüz vîran yatdı. İçinde ejderhâlar ve yırtıcı canavarlar durdı. Ba'de Buzantin kırk yıl Ungurus vilâyetinde beğlik itdi. Sonra girü kasd itdi kim vara Kostantin şehrini gine ma'mûr ide. Ol vakt kim atası helâk oldı. Buzantin Ungurus vilâyetine gitdi. Meger bir kılıç var idi. On beş arış uzunı var idi. Üç arış dahı kabzası var idi. Ve üç arış dahı balçağı vardı. Ol kılıç meger Şeddâd ibn Âd'dan kalmış idi. Âd kendi götürürdi. Şeddâd'dan oğlı

---

610 Metinde "şimdiki zamanda" mükerrer.

611 715 T: 710 G

612 Buzantin G: Vizantin T

613 Moskov G: Maskos T

Amlâk'a[614] kaldı. Amlâk'dan oğlı Dal'a kaldı. Dal'dan oğlı Salsal'a kaldı. Salsal şunun gibi heybetlü kâfir idi kim altmış arış kadd ü kameti var idi. Anun bahâdurluğı ve şevketi Ungurus ve Çih ve Lih ve Moskov ve Alaman ve Lâtin ve Bosna ve Yuvan vilâyetlerinde tâ Frengistan sınurından Mağrib-zemînden Arab [ve] Acem vilâyetine dahı anun heybeti düşmiş idi. Ve illâ Hakk'un lutfı ve hikmeti buydı kim Salsal kendü sınurından çıkamazdı. Heman kendü smurından çıkup gayrı sınura kadem **[60[b]]** bassa ve gayrı memlekete kasd itse iki ayağı yire batardı tutulurdı, bir kadem ilerü gidemezdi. Sonra Salsal dahı dünyâdan gitdi. Oğlanlarından ced-ber-ced ol kılıç Madyan'a değdi. Madyan'dan oğlı Yanko'ya değdi. Yanko'dan oğlı Buzantin Ungurus vilâyetine gidicek ol kılıcı Tuna suyına düşürmişlerdi, dibinde kalmış idi. Ol zamanda çıkarmağa çâre bulmadılar idi. Tâ bu zamana degin kim Hazret-i Risâlet'ün *salla'llâhu aleyhi ve sellem* hicretinün sene 889 bu yılına degin.

Bir gün Tuna suyında balıkçılar balık avlariken ağları Tuna suyı dibinde kılıcun balçağına ilişüp çıkarurlar kim bir acâyib kılıçdur kim toğrı meç misâlinde. Balıkçılar ol kılıcı görür kim toğrı üç arış mikdârı çürümiş su içinde kınından. Asılda on beş arış imiş. Üç arış çürüğini kesdirmişler. Bâki şimdi on iki arış kalmışdur. Ol bâzirgân ol kılıca bir kın düzdürür meremmet ider. Bu zaman kim Sultan Bayezid ibn Muhammed Han tahta geçüp karâr itmiş idi, hicretün sene 886 bu yılında. Ungurus'a elçi gönderdi, bir be-nâm kimseyi. Ol elçi anda Ungurus vilâyetinde ol bâzirgândan ol kılıcı almak istemiş. Ol bâzirgân kıral mel'ûn korkusından satmayup ol elçi kıraldan dilek idüp ol kılıcı almış. Kıral dahı ol kılıcı önine getürüp temâşâ itmiş, târîhin görüp Ungurus'da olan keşişlerden getürtmiş. Her tâyifeden ol kılıcun târîhin ne dilce idüğin okuyup bilmemişler. Âkıbet ol elçi ol kılıcı alup Kostantiniyye'de Sultan Bayezid'e getürmiş. Sultan **[61[a]]** Bayezid dahı Frenk ve Rum ve Yunan ruhbanlarından târîh bilenlerden sormış, kimse bilmeyüp sonra Frengistan keşişlerinden bir keşiş kim Mağrib ve Süryan dilin bilürmiş. Süryan dilince okudı. Gördi kim ol kılıç Şeddâd ibn Âd'un imiş. Ve hem ol kılıç kimlerden kime kaldı okuyup bildi. Dimiş kim, bu kılıc[ı] Şeddâd ibn Âd düzdürmiş. Kendü adını kazdurmış der. Ced ber-ced oğul oğlanlarına kalmış imiş, târîhin de bulup Âdem Peygamber

---

[614] Metinde "İmlâk"a

zamanından[615] gelince Nûh'a sene 2200[616] yıl geçmiş. Nûh Peygamber tûfanından Âd oğlı Şeddâd'a gelince 3200[617] yıl geçmiş. Şeddad ibn Âd'dan hicret-i Peygamber'e gelince *salla'llâhu aleyhi ve sellem* 3200 yıl[618] geçmiş idi. Hicretden Sultan Bayezid'e gelince 891 yıl geçmiş idi. Ol kılıcun târîhin diyelüm. İmdi Şeddâd'dan Sultan Bayezid'e gelince bu kadar yıl geçmiş idi, sene 4091[619]. Sultan Bayezid çün bu târîhi gördi. Allah ta'âlâya çok çok şükürler eyledi kim *el-hamdüli'llâhi* babam şehr-i Kostantiniyye'yi feth itdiyse bana da Şeddâd'un kılıcı geldi. Ungurus vilâyetinden ümiddür kim ol kılıç sebebiyle inşâa'llâhu'r-rahman Hak ta'âlâ tarafından nasîb ola ve oğlanlaruma kim Ungurus vilâyetine varalar feth ideler. Şimdi ol kılıç Sultan Bayezid'ün hazînesindedür. Hicreti bu târîhindedür sene-i 891. Bu hikâyet bu araya münâsib olduğıçün bu arada zikr olundı. Vâki' olan hikâye gerek, evvel gerek sonra ayb değildür.

Biz gene söz evveline gelelüm. Çün Buzantin Ungurus vilâyetinden geldi kim yine Kostantiniyye şehrini ma'mûr ide. Ungurus'dan leşker cem' itdi[620]. Pes ol hükm itdi kim **[61b]** ne kadar beğleri ve beğ oğlanları ve şehirlüden şol kim dünyâsı vardur güci yeter, anlara hükm itdi kim şehrün içinde yirün altını kazalar tâ nihâyet bulduğı yire dek ol aradan bünyâd uralar. Kârgîr saraylar ve köşkler ve kelisalar ideler. Yirün içinde tâ yir yüzine çıkınca yapalar. Yer yüzine çıkdukda gine ol binânun üstine ağır binâlar ideler. Köşkler ve saraylar ve kelisalar ve hammâmlar ve kârbân-saraylar binâ ideler. Vardılar bu vechile binâlar itdiler. Anun içün bu binâları itdiler idi. Kostantiniyye'nün iki kat yapılmasına sebeb bu vech ile oldı. Ol zamandan kalmışdur. Şimdiki zamanda dahı ne kadar yirün altında kazarlarsa ağır binâlar bulunur. Ol zamanun halkı her kaçan bir sâ'ika ve yıldırım ve yağmurlar yağsa ol yirün altında olan binâlara girerler idi. Ol sâ'ika gidince girü çıkarlardı. Ol zamanda her binâ kim iderlerdi bu vechile iderlerdi. Ol tarîk üzerine giderlerdi. Ya'nî i'tikadları bu idi kim ol sûretle olan binâlar değme nesneden yıkılmazdı.

---

615 zamanında G: zamandan T

616 2200 G: 200 T

617 3200 G: 800 T

618 Metinde "gelince 3200 yıl"

619 4091 T: 4090 G

620 Metinde "idüp"

N a z ı m

Çün işi işleyen takdîrdür — Pes ne tedbîr var ise tezvîrdür
Cümle dirlik hasretiçün itdiler — Sonra ölüp[621] hep koyuban gitdiler
Çün kazâ ire anı itmeğe def' — Göğe çıksa kaçup itmez hiç nef'[622]

N e s i r : Çün Buzantin Kostantiniyye'yi ma'mûr itmeğe başladı. Ol mil kim yıkılmış idi. Gine ancılayın bir mil yapdurdı. Andan üzerinde bir fil sûretin düzdürdi. Andan kendü sûretin bakırdan itdürdi. Andan ol mil üzerine kodurdı. Buzantin file binerdi. Zîrâ kim at çekmezdi. Andan Buzantin hükm itdi. Zulm ile halkı kendü sûretine tapdurdı. Her kim gelüp kendü sûretine tapmasa çıkarup ol milden aşağa atardı. Fitneye ve fesâda meşgûl oldı. *Hiç ölümin sanmadı. Bu hâl ile halkı incidürdi*[623].

[62[a]] N a z ı m

Âkıbet baht anı mağrûr eyledi — Rahmetinden Hâlik'un dûr eyledi
Çünki Buzantin oldı bî-edeb — Lâ-cerem itdi ana Hâlik gazab
Bî-edeblik itme kim ol şûm olur — Bî-edeb her hayırdan mahrûm olur
Bî-edeb halkı kamu oda yakar — Sanma kim kendüyi yalınuz yakar
Vay ana[624] kim bulduğında saltanat — Erte gice işi ola şeytanat
Vay anı kim dünyede sultan ola — Gitdüginde buradan şeytan ola

N e s i r : Hak ta'âlâ yine nevrûz günlerinde ana bir hışım gönderdi kim tâ'ûn ile bir kezden helâk oldılar. Buzantin yüz otuz yıl beğlik itdi. Andan şöyle kırıldılar kim öşri kalmadı. Tâ'ûndan kurtulan halk yine tağıldı. Şehir yine isüz kaldı. Çün Buzantin helâk oldı. Bir oğlı kaldı. Adına Kir Mihal dirler idi. Andan İskender-i Rumî zamanı geldi. İskender zamanında Kir Mihal Kostantiniyye'de beğ idi. İskender zamanı geçdi. Kir Mihal zamanı dahı geçdi. Buzantin öldüğünden sonra bu kadar yıldan sonra

---

[621] ölüp T: alup G
[622] nef' G: - T
[623] *Giese Anonimi*, s. 89/7.
[624] ana G: anı T

sene-i 980. Andan İskender-i Rumî'nün bu kadar yıldan sonra sene-i 260. Andan dahı Hazret-i Risâlet *salla'llâhu aleyhi ve sellem* mevlûdından bu kadar sene-i 260 yılından öndin. Yine Buzantin oğlanlarından Kostantin ibn Alaniyye adlu bir pâdişâh kopdı. Ungurus vilâyetinden kopup geldi. Ol dahı bu şehri ma'mûr itmek istedi. Ol vilâyetün halkı komadılar. İttifâk idüp Kayseri'nün pâdişâhı Harkıl'a vardılar. Ol zamanda Harkıl ol şehri yapmağa komadı. Harkıl zamanında İsa dîni âşikâre olmış idi. Harkıl İsa dînin tutup şevket itdürmiş idi. Mecmû'ı hükminde olan İsa dîni üzerine olup İncil okurlardı. Harkıl [62^{b}] zamanında havâriyyûnlar var idi, İsa Peygamber yârenlerinden idi. Çün Harkıl şehr-i Kostantiniyye'yi yapmağa komadı. Alaniyye'nün ol kadar kudreti yoğ idi kim Harkıl ile uğraşa idi. Alaniyye Harkıl'e itâ'at getüremeyüp ol aradan gidüp Mısır'a vardı. Meger Mısır'a havâriyyûnlardan bir kişi var idi, ki du'âsı makbûllerden idi. Adı Şem'ûn idi. Şem'ûn'un du'âsı makbûl olduğın işidüp Alaniyye anun katına vardı. Hâlini arz eyledi. Şem'ûn dahı ana çok leşker virdi. Andan Alaniyye ol leşker ile deniz yüzinden gemiler ile Rum deryâsına çıkup Harkıl birle ceng ide. Harkıl Kayseri dahı çeriler cem' idüp Kostantin ibn Alaniyye'yi karşulayup varup uğraşdılar. Âhirü'l-emr Şem'ûn'un du'âsı berekâtında Kayser'ün çerisi tağıldı. Andan sonra gine Şem'ûn ikisini barışdurdı. Sulh itdiler. Harkıl Kayser'ün bir güzel kızı var idi. Adına Asafiya[625] dirler idi. Şem'ûn Asafiya'yı Kostantin [ibn] Alaniyye'ye nikâh idüp virdi. İsa dîni tarîki üzerine. Andan sonra Kostantin [ibn] Alaniyye ile Asafiya gene gelüp Buzantin şehrini ma'mûr itmeğe taleb itdiler. İttifâk idüp girü ol şehri ma'mûr itdiler. Evvelkiden dahı yeg binâlar ve miller ve kelisalar yapdurdılar. Ve bir kâmil üstâd dahı gelüp bir tılsım bağladı. At-meydanı'nda tucdan şöyle kim bir ejderhâ şeklinde düzüp içinde bir tılsım ve havâs yazup kodı. Andan ol ejderhâ şeklinde tucı At-meydanı'nda dikdürdi. Meger ol şeklün hâsiyyeti buydı kim ol şehir vîran oldukda isüz yaturken içinde yılanlar [63^{a}] ve ejderhâlar durmış idi. Âdem-oğlanı yılandan ve ejderhâdan içine giremezdi. Ve içinde yürüyemezlerdi. Ol tucdan ejderhâ şeklinde olanı dökdiler. Hemandem ne kadar yılandan ve çıyan ve ejderhâlar var ise cümle helâk oldılar. Andan sonra ol zamandan bu zamana degin ol yirde yılan ve ejderhâlardan olmaz dirler ve hem ölmez olanı dahı ziyân itmez. Kostantiniyye'den gayrı yirlerde olan vîrânelerde

---

[625] Metinde çoğu kez "Asfiya" şeklinde imlâ edilmiş.

yürünmez, hiç Kostantiniyye'de yokdur. Andan ma'lûmdur ki tılsım olduğı vâki'dür. Andan sonra Kostantin ibn Alaniyye ol şehri ma'mûr idüp tamâm idüp yapdurdı. Adını Kostantiniyye kodı. Bu ad evvel binâ olduğından sonra kondı. Andan Kostantin [ibn] Alaniyye ve Asafiya Hâtun ol şehirde karâr itdiler. Asafiya Hâtun gâyet za'îf oldı. Za'îflıkdan mizâcı döymeyüp[626] vefât itdi.

Nazım

Dünyenün cevr[627] [ü] cefâsı çok durur Kimseye mihr ü vefâsı yok durur
Pes ana âkıl olan inanmaya Âb u kildür[628] hiç ana tayanmaya

Nesir: Andan Asafiya'nun malı gâyet çok idi. Pes Asafiya vasiyyet eyledi kim bu şehir içinde kendü cânı içün bir ulu kelisa bünyâd ideler kim âlemde anun misli olmaya. Asafiya'nun malı ile Ayasofya'yı binâ itdiler. Ayasofya'nun binâsı andandur. Râvî kavlince Ayasofya'yı binâ iden bennâ Frengistan'dan gelme idi, gâyet hüner-mend ve kâmil üstâd ve mühendis idi. Andan geldi Ayasofya'yı binâ itdi. Şol vech ile kim evvel yeri kırk arşun kazdılar, tâ suya inince. Andan kırk arşun yir içinde binâsını urdılar, tâ yir yüzine çıkınca dâyiresin kârgîrler yapdurdılar. Andan dürlü dürlü ağır binâlar itdiler. Ol binânun üzerine girü bir binâ dahı itdiler. Tâ yeryüzinden büyük kubbeye çıkınca. Çünkim büyük kubbe yerine çıkınca bir gice bennâ gâyib oldı. Hiç kimse nice olduğın [63b] bilmeyüp nişânın virmediler. Andan sonra Kostantin ibn Alaniyye ne kadar kim istedi, bulunmayüp âciz kaldılar. Andan her etrâfa âdemler saldılar. Varan âdemler bulımayup gine geldiler. Çün bennâ bulunmadı, şehirlerde ve illerde çağırtdılar kim her kim ol bennâyı bula getüre. Ana nice in'âmlar ve va'adler[629] itdiler. Ol haber âleme çavdı[630]. Nice kişiler çok cehd itdiler kim bulalar. Mümkin olup çâre olmadı. Kimse bulmadı. Ve nişân dahı virmediler. Şöyle âciz kaldılar. Sonra Kostantin memleketde olan bennâları cem' itdürdi. Hiç kimse el urmadı. Kostantin [ibn] Alaniyye gâyet melûl oldı. Ol binâ şöyle kalduğına âciz kaldılar. Âkıbetü'l-emr on yıl Ayasofya

626 döymeyüp G: dönemeyüp T
627 cevr T: kahr G
628 kildür G: yildür T
629 va'adler G: va'deler T
630 çavdı G: çalıdı T

şöyle nâ-tamâm yatdı. Meger ol bennâ gâyib oldukda sûret degşirüp yine kaçuban Frengistan'a gitmiş idi. Anda dahı varup gine bir ulu kelisa binâ itdi. On yıl dahı anı binâ itdi. Andan anun dahı binâsı kubbe yerine çıkıncak gine andan dahı kaçdı, gine geldi, Kostantiniyye'ye geldi. Çünkim şehir içine girdi. Nâgâh anı bir kimse bilüp alup Kostantin katına getürdi. Çün Kostantin ibn Alaniyye bennâyı gördi, gazaba geldi. Ayıtdı kim: "İy kişi! Çün bu sûretlü binâyı tamâm itmek elünden gelmezdi. Niçün benüm bu kadar mâ'lum harc eyledün, bunca emekler çekdürdün" dedi. Usta ayıtdı: İy pâdişâh! Ben binâyı yapmaduğumdan ötüri gitmedüm. Gitdüğüme sebeb oldur ki, eger ol vakt ben gitmesem sen te'hîr itmeyüp binâ oturuşmadın kubbeyi yapdururdun. Çünkim sonra binâ oturuşa yıkılur helâk olurdı. Benüm hünerim ve senün harcun hebâya giderdi. Ben andan ötüri gitmişdüm. İşte şimdi [64ª] binâ oturuşdı. Şimdi kubbeyi tamâm yapalum deyüp inanmazsan gelün göstereyim didi. Vardılar, gördiler binâ didüği gibi dört beş arşun mikdârı oturuşmış. Andan ol üstâda ağır hil'atler virüp âferîn itdiler. Andan ol bennâ el urup büyük kubbeyi yapmağa başladı. Rivâyet itdi kim bir def'a dahı battal kaldı dediler. Ammâ sebeb ol idi kim hazînede mal kalmadı kim harc ideler. Te'hîr itdiler kim memleketlerden bir yerden mal-ı harâc gele kim gine yapalar. Zîrâ kim ol zaman pâdişâhı zulm ile nesne yapdurmazdı. Ol binâ şöyle battal tururken meger ol bennânun beklemeğe bir şâkirdi tarab beklerdi. Tâ kim kimse girüp içinden nesne almaya. Meger bu şâkird bir gün tururken bir yüzi nurlu bir hoş kişi geldi. Bu binâya nazar idüp bu şâkirde ayıtdı: "İy yiğit, bu binâyı niçün yapmazlar" dedi. Ol şâkird ayıtdı: "Pâdişâhımızun hazînesinde mal kalmadı" dedi. Ol azîz ayıtdı: "Var üstâdunı getür. Ben ana mal göstereyim" dedi. Anunla tamâm ola dedi. Şâkird ayıtdı: "Ben korkarın burayı koyup gitmeğe. Nâgâh âletlerden bir nesne gide, beni helâk ideler" dedi. Andan ol azîz aydur: "Sen varup gelince ben buradan gitmeyeyim" deyüp yemin idüp şâkirdi inandurdı. Şâkird dahı üstâdına ol azîzi vasf eyledi. Bennâ ayıtdı: "Ol kişi tekin kişi değildür. Biz varınca tura mı" didi. Şâkird ayıtdı: "Yemin eyledi kim ben varmayınca gitmeye" dedi. Çün şâkird böyle didi, ol âkıllar eyle didi. Gelin bu şâkirdi alup bile varmayalum ki ol kişi ol aradan gitmeye dediler. Çün böyle eylediler. Vardılar azîzle buluşdılar. [64ᵇ] Ol azîz dahı bunlara bir yer gösterdi, kim bu arayı kazın bunda hazîne vardur alın. Dahı

ol mal ile bu binâyı tamâm eylen dedi. Hem vâki'de eyle itdiler. Ol arayı kazdılar. Bî-nihâyet mal bulup ol mal ile Ayasofya'yı[631] tamâm itdiler. Andan sonra ol azîz biraz vakt küydi. Gördi kim şâkird gelmez. Bunların hîlesin bilüp gâyib oldı.

Şöyle rivâyet iderler kim Ayasofya'nun mihrâbına karşu kapusından içerü giricek sol tarafında bucakda dört köşelü ak mermer direkdür. Anun dibinde gâyib olmış dirler. Çünkim and içdi kim şâkird gelmeyince gitmemeğe. Şâkird çünkim gelmedi, evliyâ dahı bundan gitmedi. Ol arada gâyib olup kaldı dirler. Bu kez ol direkde bir hâsiyyet vardur diyü gelenler ol direğe kimi sürünüp kimi bıçağıyla kazımak ile gördiler kim ol direği helâk eylerler. Ol direği tuc ile kapladılar. Şimdiki hâlde ol direk tuc ile kaplanmışdur. Ba'zılar ol azîzi Zekeriyyâ[632] Peygamber'dür dirler. Şimdiki zamanda dahı bir kimsenün bir yerinde bir ağrısı olsa ol ağrıyan yerini varup ol direğe sürerler devâdur deyü. Andan gine binâya el urup etrâf-ı âlemde olan bennâlardan ve garîb mermerlerden ve garâyib direklerden envâ' rengîn mermerlerden bulup getürdiler. Süleyman Nebî Kuds-i Mübârek'de ve Ayduncık'da itdürdiği köşkden ki zîrâ divlerün getürdiğidür ve hem Ayasofya'daki mermer direkleri âdem-oğlanı getürmek muhâldür[633]. İmdi Ayasofya'da kim sekiz somaki direkler ki vardur, anlar kızıl somakidür. Anun ma'deni Kûh-ı Kaf'da olur dirler. Ol didükleri direkler ancak Kûh-ı Kaf'dan getürmişlerdür. Andan gayrı yirde yokdur. Ba'zılar dirler kim ol somaki mermer dökmedür dirler. Şöyle dirler kim ilerü zamanda her nice direk isterlerse [65ª] ana göre kalıp iderlermiş. Dahı içine su koyarlarimiş. Andan nice renk isterse ol rengi suya katarlarimiş ve bir ot olurmış. Ol otı suya koyarlarimiş. Ol su tonarmış[634] mermer olurmış dirler. Eger bu beyan vâki' olsa gerek kim bu zamanda dahı ol san'atı bilür âdem olur idi. Zîrâ kim ilerü zamanda her ne san'at ki te'lîf olduysa anı bu zamanda bilür âdem ola, mermer düzmek san'atı olmaya. Andan ma'lûmdur ki abes sözdür. Hele eger yek renk olsa fi'l-cümle vâki'dür diyeydi. Bu kez mermer vardur ki üç dört dürlü[635] renkdür. Bir suya renk katup üç dörtlü

631 Ayasofya'yı G: Ayasofya T

632 Zekeriyyâ T: Circis G

633 Metinde "mahâldür" biçiminde harekelenmiş.

634 ol su tonarmış G: tonarmış T

635 üç dört dürlü G: üç dörtlü T

renk ve mevc olmak muhâldür. Akıl kabul itse olmaz. Süleyman Nebî divlere getürddüği ma'kuldur ve hem vâki'dür. Divler elinden her ne ki dirlerse gelür. Andan sonra Süleyman Nebî yapdurduğı köşkleri yıkdurup anda olan acâyib ve[636] garâyip mermer direkleri eksükleri kadar getürüp Ayasofya'yı yapdılar. Ve dahı Nûh Peygamber'ün *aleyhi's-selâm* gemisi tahtasından Süleyman Nebî Beytü'l-Mukaddes'de ve Aydıncık'da yapdurduğı köşklere kapu yapdurmış idi. Ol kapuları getürdiler. Şimdiki hâlde dârü'l-İslâm[637] olunca mihrâba karşu olan kapular Nûh Peygamber'ün gemisi tahtasıdur dirler. Çün bennâya bu esbâbları hâzır idüp Ayasofya'yı yapup büyük kubbesinün üzerini tamâm idüp dâyiresinde nice dürlü binâlar ve garâyib işler itdiler. Ve dahı dâyiresinde üç yüz hücreler itdiler. Ve her hücrede ikişer râhibler olurlardı. Tamâm yedi yüz yigirmi[638] keşişler gicede ve gündüzde Asafiya cânı içün İncil okurlardı. Ve hem Ayasofya'nun mihrâbını Kudüs'e karşu itdiler. Şimdiki zamanda dahı eyledür. Tâ kim ehl-i İslâm olunca. Kostantin ibn Alaniyye İsa Peygamber dîni üzerine idi. Andan sonra Kostantin dahı azdı. **[65^{b}]** Vardı bir mil yapdurdı. Üzerine bir bakır at kodurdı. Ve kendü sûretin düzdürüp üzerinde kodurdı. Ba'zılar dirler kim ol bakır at tılsım idi kim, ya'nî kâfirler i'tikadı üzerine idi[639] ki İstanbul'a tâ'ûn girmezdi. Mâdâmki ol bakır at tururdı. Andan sonra Kostantin gine bir mil yapdurdı. Ve bir ulu haç düzdürdi, üzerine ol haçı kodı. Ba'zılar dirler kim ol haçı ol komadı. Sahîh oldur kim ol haçı Kostantin çıkup kendü eliyle kodı. Milden inerken burnı tamurdı kanı dinmedi. Ol rencden helâk oldı. Şöyle rivâyet iderler kim Frengistan ve Rum muhâsibleri ve mühendisleri ve âkılları fikirleri irdüğince şol vech ile kıyâs itmişler kim Ayasofya'ya ne kadar mal harc olundı. Aklı şuna irgürmişler kim üç yüz bin sebûke altun harc olunmış ve her sebûkesi üç yüz bin floriymiş dirler. Ayasofya'nun bu kıyâs üzre harcın hisâb itmişler. *Lâ-ya'lemu'l-gaybe illa'llâhu.*

Ba'zı tevârîhde bu vech ile beyân itmişler. Ol dahı zikr olundı. Eger olmasa anmazlardı. Şöyle rivâyet itdiler kim ol pâdişâh kim Ayasofya'yı binâ itmek istedi. Cümle vezîrlerin cem' idüp ayıtdı kim: "Ben dilerem kim

---

636 ve G: - T

637 dârü'l-islâm G: dârü's-sclâm T

638 yedi yüz yigirmi T: yüz yigirmi G

639 Metinde "üzerine idi" mükerrer.

bir ulu kelisa binâ idem ki âlemde misli olmaya. İmdi gerekdür kim bana bir üstâd-ı kâmil bir mühendis bennâ bulasız ki katı üstâd ola, anı yapa" didi. Andan vezîrleri ayıtdılar: "Teftîş idelüm, görelüm. Andan vardılar ol yirde olan bennâları cem' idüp ayıtdılar kim, pâdişâhımuz bir kelisa binâ itmek diler kim cihanda anun gibi binâ hiç olmaya. Sizün elünüzden gelür mi ola?" didi. Anlar dahı ilerü gelüben bizüm elümüzden gelür **[66ª]** biz yapalum diyemediler. Andan vezîrler ayıtdılar: "Gayrı yirlerde veya memleketlerde hiç bir kâmil üstâd bilür misiz ve işitmez misiz" didiler kim anı götürevüz didiler. Andan bular hiç bir üstâd dahı sâlık virmediler. Andan meger gine bir gün ol pâdişâh vezîrlerine sordı kim hiç bir üstâd buldunuz mı?" dedi. Bu vezîrler ayıtdılar: "Teftîş itdük ve illâ ancılayın bir kimse olmadı kim ben yapam" diye. Meger bir gün ol yirün ulu günleri olurdı. Büyük ve küçük ol araya cem' oldılar. Pâdişâh-zâdeler ve keşişler ve ruhbanlar cümle bir araya cem' oldılar. Ol pâdişâh ol iclâsında[640] ayıtdı: "Ben dilerin kim bir ulu kelisa binâ idem ki âlemde hiç misli olmaya. Hiç ancılayın üstâd bilür misiz?" didi. Andan sonra ol keşişlerün bir ulusı var idi. Tamâm bin yedi yüz yaşında idi. Ol ayıtdı: "İy pâdişâh! Ol sen didüğün binâyı ol yapar kim bir mücellâ mermer üzerine yumurdayı dikine turgura" dedi. Andan ol pâdişâh çün ol haberi işitdi. Hükm itdi kim ol yirde ne kadar üstâd bennâ var ise geldiler. Mümkin olup dikine yumurdayı mermer üzerinde turguramadılar. Andan sonra hükm itdi kim ol şehirde ne kadar âdem var ise cümle geleler tecribe ideler didiler. Pes eyle eylediler. Muhassal-ı kelâm şehirde bir âdem kalmayup geldiler. Mümkin olup hiç birisi turguramadı. Gine pâdişâh gazaba gelüp ayıtdı: "Tiz görün dahı âdem var ise getürün" dedi. Bu kez bunca âdemler çıkdılar. Arayup buldukların gücile getürdiler. Eger bay eger fakir ve eger hasta. Meger bu âdemleri arayarak bir hammâm külhânına[641] **[66ᵇ]** girdiler. Bir oğlan toz toprak göl içinde gark olup yatur. Meger ol oğlan merd-i garîb idi. Hiç bir turup oturacak yeri yoğ idi. Külhânı vatan idinmiş idi. Çün anı buldılar. Güc ile sürüp pâdişâh katına getürdiler. Ol oğlan hiç ancılayın hâle uğramamış idi. Havf idüp turdı. "İy aceb beni n'eyler ola" didi. Hiç hâlden haberi yoğ idi. Ol pâdişâh aydur: "Bire oğlan, işbu mermer üzerine yumurtayı dikine turgurı bilür misin?" didi. Dahı oğlan cevâb virmedin gâyibden bir kişi

---

[640] Metinde "eclâsında"

[641] külhânına G: külhânında T

geldi. Bu oğlana ayıtdı: "Korkma turgurayım de" didi. Bu kez oğlan ayıtdı: "Belî, turgurayım" dedi. İmdi ileri gel görelüm dediler. Heman kim oğlan ilerü geldi. O gâyibden gelen kişi oğlanun eline bir yüzük virdi. Ayıtdı: "Yüzüği mermer üzerine ko. Dahı yumurdayı yüzük üzerine ko" dedi. Bu kez yumurda elbette[642] yüzük üzerinde dik tursa gerekdür. Bu kez ol pâdişâh aydur: "Hey oğlan! Yüzüği gider yumurdayı mermer üzerine ko" didi. Oğlan aydur: "Yumurda yüzük üzerinde bu sıfatla turur" didi. Ol pâdişâh ve ol arada olanlar bu oğlanı gâfil görmek olmaz dedi. Bunda iş vardur didiler. Zîrâ kim bu kadar âdemler geldiler gitdiler, hiç bu fikri itmediler. İmdi bu oğlanda bir hikmet vardur didiler. Andan ol pâdişâh ol oğlana aydur: "İy oğlan! Ben bir kelisa yapmak isterin ki âlemde misli olmaya. Anı bana binâ itmek elünden gelür mi?" didi. Oğlan cevâb virmedin ol gâyibden kişi yapayın di, korkma didi. Bu kez yapayın elümden gelür [67ª] dedi. Çün oğlan eyle dedi. Ol pâdişâh anda olan ululara ayıtdı: "Aceb gerçek ancılayın binâ itmek bu oğlanun elinden gele mi?" didi. Anda olan âkıllar hele bu oğlan tekin değildür, gelin bunı tecribe idelüm dediler. Andan ol âkıllar ayıtdılar: "Ol binâyı nireye yapacaksanuz ol yirin gösterin bünyâdına resm eylesün. Andan ma'lûm olur" dediler. Vardılar ol kelisa idecek yeri oğlana[643] gösterdiler. "İmdi bu arada resmin eyle görelüm" didiler. Yine ol gâyibden gelen kişi bu oğlana aydur: "Di, bu arayı düz eylesünler. Dahı üzerine yumuşak kumı döksünler" dedi. Oğlan dahı pâdişâha eyle didi. Pâdişâh dahı buyurdı. Ol yeri düz idüp yumşak kum dökdiler. Dahı oğlana arz itdiler. Ol gâyibden gelen yine aydur bu oğlana: "Di, varsunlar gitsünler. Oğlan bunlara varun gidün" didi. Ol pâdişâh kendü sarayına azm eyledi. Halk dahı anı görüp tağıldılar. Andan sonra ol gâyibden gelen kişi Ayasofya'nun yerinde resmin çizdi ve binâ idecek yeri tamâm gösterdi. Andan kim sabâh oldı. Yine pâdişâh atlandı. Cümle ekâbirle binâ üzerine geldi. Gördi kim bir acâyib resm olmış kim vasf olunmaz. Hayran kalıp bu oğlana âferîn itdiler. Mâ-hâsıl-ı kelâm ol gaybî ol oğlanun yanında tururdı. Nice kazılacakdur ve nice bünyâd olacakdur gösterdi. Ol dahı hâzır olan bennâlara gösterdi. Ol binâ tamâm olunca ol gâyibden gelen kişi ol oğlanun yanından gitmedi. Andan oğlan buyurdı kim ol resm olan yeri [67ᵇ] kazup handek eylediler, tâ kim suya indi. Andan

---

642 Metinde "bu kez yumurda elbette yumurda"

643 oğlana G: oğlan T

kazıklar kakdılar. Kazıklar üstine yedi adım boyı kurşun dökdiler. Andan bünyâdın buragup dürlü dürlü küntler[644] itdiler, tâ kim yer yüzine çıkdı. Andan sonra yine ol pâdişâh vezîrlerin ve uluların ve ol bin yedi yüz yaşında olan keşişi ve andan gayrı ne kadar i'timâd itdügi âdem var ise hâzır idüp danışup ayıtdılar: "Siz ne dirsiz kim benüm gönlüm eyle diler kim bu kelisanun bir taşın altun ve bir taşın gümiş idem. Siz ne maslahat revâ görürsiz?" didi. Pâdişâh böyle diyicek yine ol bin yedi yüz yaşında olan keşiş ve ne kadar i'timâdlu âdemler var ise bir kitâbda gördüm. Âhir zamanda bir kavm gelecekdür. Mal içün kardaş kardaşı öldüre ve mal içün oğul ataya ve anaya âk ola. Belki elinden gelürse ata ve anasın öldüre ve mal içün halk birbirine düşman ola. İmdi ol zaman olıcak hiç binâda altun gümiş koyalar mı dedi. Ve eger halk dahı almazsa ol zamanda bir tama'kâr pâdişâh gelür yıkar, emeğün zâyi' olur gider didi. Imdi eger pâydâr olsun der isen taş ile yap didi. Eyle olıcak vardı. Hükm itdügi vilâyetlerde ne kadar garîb rengîn mermerler ve mermer direkler var ise getüreler. Andan Aydunclk'da Süleyman Nebî *aleyhi's-selâm* divlere yapdurduğı köşki yıkdurdı. Dahı hâceti olduğı kadar getürüp Ayasofya'yı yapdurdı. On bir bin yüz bir ırgad on altı yıl on ay ve on bir günde Ayasofya'yı tamâm itdiler.

[68ª] Şöyle rivâyet iderler kim[645] Ayasofya tamâm olunca ol kadar rûzigâr geçdi kim ol oğlan ak sakallu pîr oldı. Tevârîhlerde hod işâretdür. Ol zaman âdemleri çok yaşarlardı. Ve hem vâki'de şöyledür. Beş yüz yıl bir kişi pâdişâhlık idermiş. Şimdiki zamanda Ayasofya gibi binâ başlayup mümkin midür tamâm eyleyesin. Râvîler şöyle rivâyet ider[ler] ki, Edrene'deki Eski-câmi'i Emîr Süleyman bünyâd itmiş. Bu kıyâs üzere Ayasofya gibi binâyı nice pâdişâhlar gele gide tamâm idemeye. Andan sonra çün ol pâdişâh Ayasofya'yı tamâm olduğın göricek Hak ta'âlâya çok çok şükürler idüp yohsullara çoklık mallar sadaka idüp ve nice bin koyunlar ve sığırlar kurban itdürdi. Ol binâyı yapanlara ve üzerine turanlara çok ihsânlar itdi. Ücretlerin de ziyâde virdiler. Andan sonra ol oğlan kim pîr olmış idi, Ayasofya'yı yapduğı içün. Cümle in'âmdan gayrı bir kaftan ve bir tâc itdürdi kim cümle altun ile dikme murassa. Andan üzerine kıymeti rengîn la'ller ve yakutlar ve inciler dizdürdiği her bir taşınun kıymetin

---

[644] küntler T: bendler G

[645] Metinde "şöyle rivâyet iderler kim" mükerrer.

kimse bitürse olmazdı. Ol sıfatlu kaftanı arkasına ve ol sıfatlu tâcı başına geydürdi. Günden sonra sakalınun her bir kılına[646] kıymetli[647] taşlar ve inciler dizdi. Tâ hattâ İslâmbol'da bir kelisada tasvîr itdürdi. Tâ kim cihanda kıyâmete degin yâd ola diyü. İslâmbol kâfirlik iken kâfirler içine gelen müslimanlara gösterirlerdi kim bu tasvîr[648] Ayasofya'yı yapanun tasvîridür. Ol pâdişâh ol üstâda bu in'âmlu tâclar geyürdi. Dahı kasden teberrüken tasvîr eylemişdür **[68b]** dirler. Ve hem İslâm olduğından sonra görmiş âdemler vardur kim bir ancılayın tasvîr yazılmış idi kim kaftanına ve tâcına ve sakalına kıymeti taşlar, incüler dürlü dürlü rengîn dizilmiş tururdı. Ve hem üzerinde vasf-ı hâli yazılmış idi. Vâki'de İstanbul'da[649] her kelisadaki tasvîr yazılmış, üzerinde bir hat bile yazılmışdur ki, ol hat ol tasvîrün kimdüğini ve n'itdügini beyan idermiş. Ol zamanda görünüz kim üstâdlara nice hürmet iderlermiş. Şimdiki zamanda hürmetün ve in'âmun meger adı kalmışdur. Çünkim Ayasofya'yı tamâm itdiler, ol harc olan malı hisâb itdiler ve şöyle kıyâs itdiler kim: Eger evvel fikr itdükleri gibi ki bir taşun altun ve bir taşın gümüşden yapalardı eger ancak bu harc olan mal kadar altun ve gümiş gider diyü tahmîn itmişler. Ve hem vâki'de içinde taşlar vardur kim ağır nice altun harc olmışdur. Bunda gelince andan üstâdlar perdâht[650] idüp yerine koyunca, zîrâ kim her bir taş bir iklimden gelmiş dirler.

İstanbul'da Sultan Muhammed Yeni-câmi'i[651] yapdurduğı vakt iki direği bir nice vakt çalışdılar. İledince âkıbet uzundur diyü âciz kalup birazın kesdürdiler. Andan yerine iletdiler. Ba'zı üstâdlar şimdiki hâlde görüp ol direkleri dahı uzun gerek idi, kısa kesmişler dirler. Ya evvel zamanda ol direkleri nice getürdiler. Getürünce neler harc olduğın Allah bilür. Ve hem İstanbul'da olan Yeni-câmi' harcın ki olmışdur kim vasf idebilür ki ne harc oldı. Cümle direkleri ve taşları hâzır ve müheyyâ düzülmiş. Heman kaldurup bir yerden bir yire komak içün bu kadar mal kim harc oldı. Kıyâsın Allah bilür. **[69a]** On yıldan ziyâde çalışdılar. Ve hem

---

646 Metinde "kulına"

647 Metinde "kıymeti"

648 Metinde "tasvîrün"

649 İstanbul'da G: İstabul'da T

650 Metinde "pürdâht"

651 Her halde Fatih camii kastediliyor.

pâdişâh Sultan Muhammed gibi pâdişâh İslâmbol'un meremmetin iki üç dört yılda güç ile meremmet itdiler. Dahı nice yerleri harâbdur. Ya ol zamanda İslâmbol gibi kal'ayı[652] kırk günde tamâm iden pâdişâh aceb nice pâdişâhidi ola.

Nazım

Hey n'eler kondı bu dünyâ kasrına Hey neler geldi zamânun[653] asrına
Hey ne kimseler yaratmışdur iy can Bir katre sucuguzdan müste'an
Kim işiden vasfını hayran[654] kalur Fikr-i târîk anda[655] sergerdan kalur

Nesir: Ve hem ol zamanda zulm ile binâ yapdurmalı olsalar illerden ve şehirlerden akça devşürürlerdi[656]. Dahı bennâya virürlerdi. Ve ırgadı dahı andan çıkarup sürerler. Anda varanların biri dahı şâkir olup gitmez. Bennâya ve ırgada üçer aylık diyü harçlık virürler. Beş altı ay[657] işledürler. Andan akçayı zulm ile çıkaralar. Bennâ ve ırgad dahı zulm ile sürüle. Aceb sonra gine âdemler gönderüp teftîş itdükleri nice maldur. Belki nicesi harc olunmayup gine hazîneye gele. Emînine ve yazıcısına dürlü dürlü teftîş iderler, hisâblara çekerler. Maksûdları bu kim bolay ki yanıla. Bir bahâne bulalar ki ol binâya harc olan malı bunlardan alalar. Ol binâ şöyle râygân kala. Ve eger hiç nesne bulmazlarsa ol mi'mârı gözden buragup hor ve hakîr iderler. Bilmedüğinden çok mal harc itdi dirler. Binâ ve akça il yanından ola. Hazîneden bir habbe harc olmaya. İllere ödetmek istedükleri aceb nice mal. İki veyâhûd ol sûret ile yapılan binâdan sevâb ummak dürüst midür? Anın sevâbından geçmelidür. Eger günâhı dahı olmasa ve illâ günâhından gayrı nesi vardur. Pâdişâhlar kapusında ehl-i mu'âmele ve bâzirgân hükm olıcak bu kadar [**69**^{b}] olduğına dahı şükr itmek gerekdür. İlerü Sultan Murad zamanında pâdişâh kulı ve pâdişâh kul-oğlı olmayana kapudan ulûfe ve timâr itmezlerdi. Şimdiki zamanda kuldan kapuda yuvalar ziyâdedür. Yabandan gelenün rağbeti ziyâdedür. Anun içün

---

652 Burada *Rumeli-hisarı* kastediliyor olmalı.
653 zamânun T: bu dünya G
654 hayran T: âciz G
655 anda T: akl G
656 Metinde "deyşürürlerdi"
657 ay G: - T

ilerü zamandaki bereket yokdur. Hüner ehline rağbet kalmamışdur. Minnet Hudâ'ya kim kendü gözümüz ile gördük. Sultan Muhammed Yeni-câmi'i ve sekiz medreseyi ve imâreti ve bîmârhâneyi yapan Mi'mar Sinan'ı nice döğe döğe öldürdi habs içinde. Aceb anun günâhı ne idi ki ol hâl ile ölmeğe müstehak ola idi[658].

Nazım

Ol zaman başlara tâc imiş hüner — Şimdi hâk-pây oldı ol hüner[659]
Kangı gevher ki anda yok durur kerem — Akl mi'yârında değmez bir direm
Dünyede biz bir kerîme irmedük — Bir eser dahı keremden görmedük
Var diyen bu asr ehlinde kerem — Bana göstersün ki ben anı görem
Ucdan uca araduk bu[660] âlemi — Bulmaduk ehl-i kerem bir âdemi
Ger kerem ehli kimi ölmiş durur[661] — Kimi yoklıkda nihan olmış durur
Çünki ele gire genc ü zer ü sîm — Devlet anun ki ide adını kerîm
Ola bedbaht ol ki dünyâlık bula — Anı saklayup adın nâkes kıla
Gerçi dirler mal u rızk çok olsa yeğ — İssi nâkes olıcak yok olsa yeğ
Şimdi ululık ol durur kim direler — Ne yiyeler ne kişiye vireler
Ol ki bir şahnalıga değil sezâ[662] — Ulu olmış durur ol[663] şimdi bize
Bülbül ü tavusdan boşaldı bâğ — Tutdı anların yerin uş bûm u zâğ
Aldı Dimne yerini arslanlarun — Dutdı ayular mîşesin kaplanlarun
İsa vü Meryem piyâde ider sefer — Tâzî atlara biner her bir har[664]

---

658 ol hâl ile ölmeğe müstehak ola idi G: bunun gibi zecre T
659 hüner T: gevher G
660 bu T: biz G
661 Ger kerem ehli kimi ölmiş durur T: Kimi kerem ehli ayan olmış durur G
662 Ol ki bir şahnalıga değil sezâ T: Ol ki bir şahsa mâlik değül söze G
663 ol T: olar G
664 her bir har T: uş her gör har G

N e s i r : Biz gene söz evvelüne[665] gelelüm. Çünkim Kostantin [70ª] helâk oldı, oğlı İlyan yerine beğ oldı. Ol dahı vefât itdi. Oğlı Harkıl yerine beğ oldı. Adl ü insâf u sahâvet issi idi. Muhammed Mustafa *salla'llâhu aleyhi ve sellem* dünyâya geldükde Harkıl pâdişâh idi.

N a z ı m

Ahmed ü Muhtar imâmü'l-muttakîn Hoca-i dîn rahmeten li'l-âlemîn
Ol gice kim toğmış idi ol[666] reh-nümûn Düşdiler putlar sucûda ser-nigûn
Kanda var idi kelisa vü künişt[667] Secde itdi[668] kubbesinden seng-i hışt[669]
Sava'nun suyı kurudı ol gice Söyündi âteş-gede ucdan uca
Ol nişânı görüben âteş-perest Bildi kim olasıdur vîran[670] mest
Nûşirevân'un düşdi eyvânı yire Toldı cin âvâzı iller yek-sere
Kim cihâna ulu peygamber gelür Dîni cümle dinleri bâtıl kılur
Ka'be'ye evvel gelüp eshâb-ı fîl İtdi ebâbil anları hâk-i sebîl

N e s i r : Hazret-i Resûl *aleyhi's-selâm* rebî'ülevvel ayınun isneyn gicesi dünyâya geldükde ol gice Medâyin'de Nûşirevân'un tâk-ı Kisrî'sinün kubbesi yere geçdi. Acem vilâyetinde âteş-gedelerün odı söyündi. Sava bahrı suyı soğuldı. Ayasofya'nun büyük kubbesinün bir köşesi aşağa geçdi. Ol gice bin bir kelisanun kubbesi[671] yire geçdi. Bu Kostantin bu şehri yapduğında adını Kostantin [kodı]. Evvelki adı Yanko ibn Madyan idi. İkinci adı Buzantin idi. Üçünci adı Kostantin oldı. Ayasofya'yı nice ki yapdılar, turmadı. Âkıbet fikr idüp elçi gönderdiler. Dürlü dürlü hedâyalar Resûl Hazreti'nden icâzet almayınca turmadı, zîrâ kim Resûlu'llâh dünyâya

---

665 Metinde "evvelüm"
666 ol G: - T
667 Metinde "kenişt"
668 secde itdi G: secdeye indi T
669 Metinde "huşt"
670 vîran G: dînevan T
671 kelisanun kubbesi G: kubbenün T

geldüği gice bin bir kubbenün kelisalarda yire geçdi. Hiç ebedü'l-âbâd ma'mûr [70b]olmadı.

Heman Ayasofya tamâm oldı. Resûlu'llâhun icâzeti berekâtında aslı oldı kim sonra ümmetine nasîb olacağ idi. Hazret-i Risâlet zamanında Utbe[672] ibn Halîfe ol zamanun ulemâsını cem' idüp teftîş itdürdi. İncil'de Harkıl dîne gelmiş idi. Ammâ nasâra fitne itdügi içün Harkıl imânını ketm itmişidi. Harkıl gitdi küçük oğlı Yorgi beğ oldı. Resûl'e imân getürmedi. Hazret-i Risâlet yigirmi üç yıl peygamberlik eyledi. Altmış üç yıl ömri oldı. Üç bin mu'cizâtı zâhir oldı. Ve Hazret-i Cibril *aleyhi's-selâm* otuz bin kerre yer yüzine indi. Yigirmi yedi bin kerre Hazret-i Resûl'e indi. Heman üç bin kerre kalan peygamberlere indi.

Çün Hazret-i Resûl dünyâdan nakl itdi. Yirine dört halîfe kodı. Evvel halîfe emîrü'l-mü'minîn Ebû Bekir Sıddîk *radiya'llâhu anhu* hilâfet itdi, iki yıl dört ay. Ve ömri 63 sene oldı. Kendü evinde vefât itdi. Yirine emîrü'l-mü'minîn Ömer ibn Hattâb *radiya'llâhu anhu* geçdi hilâfete. On yıl altı ay hilâfet itdi. Ve ömri 65 sene. Ebû Lülü dirler idi ol mel'ûn Ömer'i hançer ile şehîd itdi. Makberesi Hazret-i Resûl yanındadur. Emîrü'l-mü'minîn Osman ibn Affân *radıya'llâhu anhu* hilâfetde on bir yıl on ay ve ömri 86 yıl oldı[673]. Evi içinde şehîd itdiler. Emîrü'l-mü'minîn Ali ibn Ebî Tâlib *radiya'llâhu anhu* zilhicce ayınun yigirmi beşinde hicretün sene-i 35 yılında hilâfete geçdi. Hilâfetde dört yıl tokuz ay olıcak. Namaz üzerinde şehîd itdiler. Ve ömri 60 yıl oldı[674]. İmâm Ali Kûfe'de bir cum'a gün irte namazı kılmağa vardı. Oruç güniydi. Kûfe içinde ibn Mülcem mel'ûn, la'netu'llah gâfilin şehîd eyledi. Cemâziye'levvel ayınun sekizinci güni dünyâya geldi. Ramazanun [71a] on beşinci gün dünyâdan gitdi. İmâm Hasan *radiya'llâhu anhu* tokuz ay on bir gün hilâfet itdi. Ol dahı vefât eyledi. Ve ömri 45[675] sene. Medîne'de zehr ile helâk kıldılar. İmâm Hüseyin *radıya'llâhu anhu* hilâfetde dört yıl oldı. Ve ömri sene-i 51 yıl oldı. Emîrü'l-mü'minîn Hüseyn[676] Kerbelâ'da şehîd olaldan berü hicret-i Nebevî'den *aleyhi's-selâm*

---

672 Utbe G:Akabe T

673 yıl oldı G: aded T

674 60 yıl oldı G: aded 65 T

675 45 T: 40 G

676 Metinde "Hüseyn'i"

tâ Sultan Bayezid ibn Sultan Muhammed'e gelince, sene-i 859 yıl geçmiş idi, *rıdvânu'llâhi ta'âlâ aleyhim ecma'în.*

Çün halîfeler zamanı geçdi, hilâfet Mu'âviye'ye geldi, hicretün sene-i 43. Mu'âviye gemilerle gelüp Rodos üzerine düşüp zebûn idüp sonra harâca kesüp gelüp Şam'da karâr eyledi. Gelecek yıl sene-i 44 yılında Beşîr Ertal[ı][677] iki yüz gemiyle ve kırk bin âdem ile Kostantin üzerine gazâya gönderdi. Gelüben Kostantiniyye'nün dâyiresin yıkup ve yakup harâb idüp çok esîrler alup çok futûh ile gelüp Frenk la'în ve Rum tâyifesi artlarına[678] düşüp Beşîr Ertal kâfirler ile çıkup deniz kenârında ceng idüp Beşîr Ertal anları sıyup denize döküp helâk idüp kalan kâfirler kaçup girü hisara girüp Beşîr Ertal hisar cengin idüp kal'ayı alımayup girü Şam'a geldiler. Bunun üzerine tokuz yıl geçdi. Hicretün sene-i 52[679] yılında Ebû Eyyûb-ı Ensârî *rahmetu'llâhi aleyh* geldi elli bin kişiyle bilesince Abdullah ibn Abbâs ve Abdullah ibn Zeyd beş yüz pâre gemiyle gelüp Kostantin şehrini hisar idüp altı ay egirdüp ceng itdiler. Âkıbet bir cum'a gün yürüyiş itdiler. Azîm ceng ve savaş oldı. Nâgâh Ebû Eyyûb-ı Ensârî'nün alnına çegre okı dokunup bildiler kim [71^{b}] hâl böyle oldı. Hisarı alımayup döndiler, yerlerine geldiler. Andan Ebû Eyyûb-ı Ensârî bildi kim dünyâdan gider. Vasiyyet kıldı kim kılıçlarınuzı yalun kılun ve yürüyiş idün. Nireye varıbilürsenüz beni ol yirde savaş arasında defn idüp belürsiz idün dedi. Hem eyle itdiler. Yorgi anda ol vakt Kostantin tekvurı idi. Tekvur dahı bildi kim ehl-i İslâmun bir ulusı öldüğin bunların bozgunlığın.

Andan Yorgi ehl-i İslâma haber gönderdi ayıtdı: İçünüzden bir ulunuz gitdi. Biz hod bildük. Sizler anı niçün gizlersiz? Çünkim ehl-i İslâm gördiler, kim hâl nice olduğın kâfirler dahı bilmişler. Âkıbet sulh itdiler. Yorgi gazâ tonların gönderdi. Ehl-i İslâm gitmek ardınca oldılar. Döndiler kim gideler. Kimisi kurudan ve kimisi denizden gemiler gitdiler. Ammâ Yorgi gemiler tonadup iki oğlına çoklık leşker koşup ardlarından yetdiler. Bir gün bir gice gitdiler. Azîm ceng itdiler. Deniz yüzinde bî-nihâye âdem kırıldı. Abdullah ibn Sarha Osman'un ata bir kız karındaşı oğlı idi. Ol kadar ceng itdiler kim deniz yüzine kan revâne oldı. Âhirü'l-emr Abdullah ibn Sarha gâyet bahâdur kişiydi. Def'aten gemiler birbirine çatup ceng itdi.

---

677 Beşir Ertal T: Busr ibn Ebî Ertat G

678 Metinde "Rum artlarına"

679 52 G: - T

Âkıbet ceng içinde tekvurun bir oğlınun bir gözin ok ile urup çıkardılar. Küffârun çerisi ol hâli görüp kaçmağa yüz dutdılar. Gemiler ile kaçamayup Abdullah ibn Sa'îd anlarun kuruya döküldüğin göricek ardlarınca bile dökülüp kara yerde bunlara kılıç urup kâfirleri kılıçdan geçirüp Yorgi'nün iki oğlını dutup boğazından [72ª] berdâr itdiler. Bâki kâfiri kılıçdan geçirüp ve kimin esîr itdiler. Ve bunca mal-ı ganâyim ile ve bunca esbâb ile girü Şam'a geldiler. Yolda gelürken yüz on dört[680] kelisa ve on dört pâre kal'a harâb etdiler. Çün bular böyle oldı gelüp Şam'da karâr itdiler. Çünkim Yorgi bu haberi işitdi kim iki oğlı berdâr olmış ve kalan leşkeri kırılmış, ol gazab ile hançere düşüp kendüyi helâk itdi, *fi'n-nâri fi's-sakar*.

Meger Yorgi'nün bir oğlı kaldı. Adına Kostantin dirler idi. Yerine ol beğ oldı. Ebû Eyyûb-ı Ensârî makberesi üzerinde nur balk[681] ururdı. Anı Kostantin gördi. Bildi kim tekin değildür, ta'zîmen üzerine bir âlî kubbe binâ itdürdi. Ziyâretgâh itdürdi. Hak ta'âlânun kudretiyle bir latîf bınar dahı çıkdı. Ol bınarun suyını şişelere koyup Frengistan'a alur giderlerdi. Ve her derde kefâret idi. Ve ol türbede nur balk[682] urduğından ve ol sunun hâsiyyetinden ötüri ol türbeyi mu'azzez tutarlardı. Ba'zı tevârîhde bu vechile beyân ider. Râvî şöyle beyân itdi kim Ebû Eyyûb-ı Ensârî gelüp Kostantin şehrini hisar itdükde şol kadar egirtdi kim ehl-i İslâm âciz kaldılar. Kostantiniyye'de olan kâfirler dahı enlikden ve açlıkdan âciz kalup bir araya gelüp ehl-i küffâr[683] tanışdılar. Dahı ehl-i İslâma elçi gönderüp ayıtdılar kim: "Maksûdunuz nedür? Bizüm hod cümlemüz kırılmayınca size kal'ayı virmezüz. Ol hod mümkin değildür. İmdi eger bir gayrı murâdunuz var ise ana göre tedârük idün. İşde ma'lûm oldı kim âciz kaldınuz. Çünkim şimdiye degin alınmadunuz. Şimdiden girü hod alacak [72ᵇ] değülsiz" didiler. Ebû Eyyûb cümle uluları cem' idüp tanışdılar. Bu kâfirler gerçek aydurlar kim bu kal'ayı şimden girü alınmazuz. Zîrâ kim ordumuz[684] kahtılık oldı. Âdemlerimüz zebûndur. Evet kâfirler dahı zebûndur. Gelün eydelüm kim murâdımuz Ayasofya içinde iki rek'at namaz kılmakdur diyelüm. Bolay ki rızâ vireler. Bâri Kostantin içinde iki rek'at namaz kılmış olalum didiler.

---

680 yüz on dört T: yüz on G

681 balk G: bark T

682 balk G: bark T

683 gelüp ehl-i küffâr G: - T

684 Metinde "ortunuz"

Böyle didüklerine bâ'is budur kim Hazret-i Resûl'den *aleyhi's-selâm* buyurmışdı kim Ayasofya içinde iki rek'at namaz kılan cennetlikdür dimişdür kim anun içün Eyyûb-ı Ensârî bu sözi kâfirlere didi. Çün kâfirler bu haberi işitdi. Cümle ulu'arı tekvur bir araya cem' idüp tanışdılar, ayıtdılar. Nice ayıtdılar? Bu hîleyle bunları üzerimüzden savamazsak işde helâk oluruz didiler. Vardılar Ebû Eyyûb-ı Ensârî'ye haber gönderdiler kim siz çoklık halksınuz. Ol kadar halk gelüp hisara girüp namaz kılmak hiç olacak mıdur? Ve illâ içinüzden bir nice ulularınuzı koyalum. Gelün kılun didiler. Andan ehl-i İslâm dahı bin kişi ihtiyâr idüp arz itdiler. Andan tekvur dahı rızâ virdi kim bin kişinün beş yüzi bir def'a gire ve beş yüzi bir def'a gire. Bu kavle cümlesi râzı oldılar. Ve deniz yüzinden gidecek oldılar. Ebû Eyyûb-ı Ensârî ol ihtiyârı olan kişinün beş yüzüni gemilere bindiler. Dahı deniz yüzinden geleler. Ayasofya tarafında bir kapu vardı. Taraklu-kapu dirlerdi. Ol kapuya geldiler. Dahı içerü girdiler. Evet ne kadar yarakları var ise hep aldılar. Andan hisara koydılar. Ayıtdılar: "Çıkduğınuzdan sonra yarağınuzı alasız" didiler. Müsülmanlar dahı râzı oldılar. [73a] Yarakların koyup kal'aya girdiler. Kâfirler müslimanları Ayasofya'ya doğrı çekdiler vardılar. Bunlar namaz kılup biraz seyr itdiler. Bu yana kâfirler[685] müslimanları şehre koyup Ayasofya'ya koyduklarına peşîman oldılar. Meger hîleye başladılar. Ol zamanda bir ulu keşiş vardı. Anun sözine i'timâd iderler idi. Ol keşiş Galata'ya karşu bir yüksek yir[686] vardur. Ol keşişün anda bir mu'teber yeri var idi, anda olurdı.

Sonra Sultan Muhammed Kostantiniyye'yi feth idicek Eski-saray'ı yapdurdı. Ol kelisayı yıkdurdı. Yeniçerinün üzerine yıkılup hayli yeniçeri altında kaldı. Bu kez keşiş tâkat getüremeyüp sürdi tekvurun katına vardı. Meger tekvur dahı cümle halkıyla ve yaraklar ile hâzır tururlardı. Müsülmanları kal'aya koyduklarına anlar dahı peşîman olmuşlar idi. Nâgâh bir fesâd ideler diyüp hâzırlar idi. Bu kez ol keşiş gelüp feryâd idüp saçın sakalın yolup zehî rüsvâylık itdünüz. Bu Türkleri getürüp bizüm Mekke'müze koydunuz. Mekke'müzi murdâr itdünüz didi. Andan tekvur ile hâzır olan kâfirler ayıtdılar: "Ya, nice idelüm; âciz kalduk. Eger bunları üzerimüzden gidermezsek işde az kaldı kim helâk olavuz" didiler. Veyâhûd cebr ile kal'ayı alup avrat u oğlanlarımuzı esîr iderler. Nâgâh böyle

685 Metinde "kâfiler"

686 yir G: yire T

olmakdan ol ki yegrek idi oldı didiler. Andan sonra bu keşiş aydur: "Hele şimdiye degin olan oldı, anı döndermek olmaz. Evet ben revâ görmezin kim sağ esen Türkler çıkalar gideler" dedi. Tekvur aydur: "İmdi nice tedbîr idersiz eylen biz dahı bilelüm, sana mut'î olalum. Eger bu ulular revâ görürlerse" didi. Keşiş ayıtdı: "Bu içerü gelen [73b] Türkler yaraksuzdur. Gelin gene gitmeğe deniz yüzinden komayalum. Gelin şehir içinden gidün. Hem şehri seyr eylen diyelüm. Dahı bunları Balat-kapusı tarafına çekelüm. Dahı kal'anun kapuların hep kapayalum. Ve her kapuda nice yaraklu yarar âdemler koyalum. Andan Türkler gelüp geçdükde biz arkurı girelüm. Kılıç koyalum. Andan her kapuya vardukça anlar dahı yolların alup kılıç koysunlar. Bu sûretle bunları kıralum" didi. Vardılar bu söz üzerine kavl idüp müslimanları deniz yüzinden komayup karadan şehir içine çekdiler. Müslimanların cümle yarakları kapuda kaldı. Çünkim müslimanlar ol kelisa tuşına geldiler. Hemandem ol kelisadan bir nice yaraklı kâfirler ile çıkup müslimanlara kılıç koydılar. Müslimanlar ol hâli görüp cenge başladılar. Ellerinde yarakları yok. Kimi ağaç kimi taş ve kimi yumruğı ile ceng itdiler. Cehd idüp kal'adan taşra çıkalum didiler. Her kangı kapuya geldilerse kâfirler arkurı gelüp ceng itdiler. Kapuları muhkem itdiler. Müslimanlar dahı muhkem ceng itdiler. Kal'ayı sıyırdup giderler kim bolay ki bir yer bulavuz kal'adan taşra çıkavuz. Gide gide nâgâh ol kapuya irdiler kim Tekvur Baladı'ndan[687] aşağa Eğri-kapu dirler ol kapudan aşağa bir birgoz vardur kim taşra yanında handekün iç yanında bir mermer direk vardur dikilü turur. Meger ilerü bir pâdişâh gelmiş âdil pâdişâh imiş. Meger ol dibinde direk olan birgozun üzerinde bir ulu kasr var imiş. Gâhî ol pâdişâh ol kasra otururmış şikâyetçi gelür dinler imiş ve hem handekün taşra yanında ol direğe bir zencir atmış imiş. Bir ucı ol zencirün kendü kasrı içinde oturduğı yirde berkidilmiş imiş. Her kim ki [74a] zulm görse veyâ bir kaziyye olsa gelüp ol pâdişâha şikâyet iderler imiş. Her kaziyyeyi kendüsi dinler imiş, hiç kimseye inanmaz imiş. Ol ki geldi pâdişâhı hâzır buldı. Kaziyyesini arz idüp cevâbın alurmış ve eger hâzır bulunmazsa zenciri depredürmiş. Dahı ol pâdişâh kendü çıkar ol kişinün kaziyyesin dinleyüp hakkını hak idermiş. Ol zamanda olan pâdişâhları gör, her şikâyetçiyi kendüler dinler imiş ki kimseye zulm ideler, âhiretde kendüye azâb ola diyü şuncılayın âdil pâdişâh imiş. Kapusında yedi yüz çavuşları ve on iki bin has

687 Baladı'ndan G: Biladı'ndan T

kulları var imiş. Cümlesi kur kuşaklular imiş. Dâyimâ bular kendü kapusında mülâzimler imiş. Girü kalan leşkerün hod kıyâsın Allah bilürdi. Nice beğler gelüp ni'metin yerlerdi. Bir gün ecel gelüp defterlerin dürdi. Ne[688] halkı kaldı ve ne kendi ve ne kasrı cümle harâb olup yebâb oldı.

Nazım

Nice iklimleri ol tutmış idi — Anca şâhlardan oyun utmış idi
Leşkerin cem' idicek ol şehriyâr — Kimse bilmez kıyâsın iy merd-i gâr
Şöyle gitmiş halkı biri kalmamış — Sanasın ol araya âdem gelmemiş
Gelmiş illâ yine tez gitmiş revân — Komamış birini hep kırmış kıran
Kasrı köşki kalmamış olmış harâb — Yurd idinmiş âdemî yerin gurâb
Şimdi kim uş ne gider var ne gelür — Ne turur var ne virür var ne alur
Şimdi ne şâh var ne kul var ne tapu — Şöyle isüz kalmış uşda bu yapu
Gör neler[689] getürür giderir bu cihan[690] — Kimini âleme meşhûr ider kimini nihan

Nesir: Bu arada [74^{b}] bu beyâna gelmekden murâd oldur kim ol vakt müslimanlar ne kapudan çıkduğı ma'lûm zîrâ, kim şimdiki zamanda ol arada kapu yok durur. Rivâyet şöyledür kim; Eğri-kapu'dan aşağıda sekizinci birgozda ol dâd[691] direğidür. Dâd direğinden birgoz aşurı heman ol vakt ehl-i Islâm çıkduğı kapudur. Meger ol kapu ol vakt Allah vergisiyle açuk bulundı. Hemandem müslimanlar çıkmak ardınca oldılar. Meger kapu karşusında bir kat hisar dahı vardı. Çünkim müslimanlar ol kapuya koyuldılardı geçeler, Ebû Eyyûb-ı Ensârî heman kim kapu içine geldi, kapu üzerinde bir taş ile süksünine[692] urdılar. Yüzi üzre düşürdiler. Yanındagılar tiz koltuğına girüp kaldurınca karşusındagı burcdan alnına zenberek okıyla urdılar. Ol arada şehîd itdiler, *rahmetu'llâhi aleyhi rahmeten vâsi'aten.*

---

688 ne G: - T
689 neler G: ne T
690 bu cihan G: cihana cihan T
691 dâd T: dâr G
692 süksünine G: süküsinde T

Nazım

Her ki dünyâ milkine girdi ölür — Yalınuz Hak'dur ki ol bâki kalur
Getürür vü giderür bî-ihtiyâr — Pes cihânı sevmeyendür bahtiyar
Bahtiyar olmak dilerisen sana — Olmagıl mağrûr hergîz sen ana

Nesir: Evet ol orada vâfir kâfir kırdılar. Şöyle kim kâfir ölüsi birbirinün üzerine yığıldı. Müslimanlarun yarakları[693] yoğ idi. Ve hem İslâm azdı. Kâfirler igen çok idi. Çün hâl böyle oldı. Müslimanlara ol iki hisarun ara yerinde şol kadar kâfir galebe eyledi kim kıyâsın Allah bilür, igen ziyâde ceng oldı. Hayli zahmet çekdiler. Gördiler kim Ebû Eyyûb-ı Ensârî'nün ölüsin alup gidemez. Bâri kâfirler kim idügin bilüp ölüsün almasunlar diyü ceng arasında iki [75ª] hisarın hıfzında yetmiş ashâb şehîd oldı. Ol arada taş, toprak ve ayak altında belürsiz oldılar. Çün hâl böyle oldı. Ashâb dahı karâr idemeyüp gemilerine girüp gitdiler vardılar. Kâfirler ehl-i İslâm zebûndur deyü ardlarından gemiler tonadıp leşker gönderdiler. Gâzilere yetdükleri vakt ne olduğı hod yukaruda ma'lûm oldı. Tekrâr dimek lâzım değildür. Ba'zılar dediler kim bu hisar hıfzında olan Ebû Eyyûb-ı Ensârî'nün karındaşıdur kim ol cengde tutulmış idi. Ol kapu yanındagı birgozda mahbûs idi. Sonra ol birgozun penceresinden aşağa atdılar. Ol arada şehîd oldı dirler. Evet ba'zı ulemâ Ebû Eyyûb-ı Ensârî budur dirler. Zîrâ kim Ebû Eyyûb-ı Ensârî hisar hıfzında olduğu vâki' ise Ebû Eyyûb-ı Ensârî bu hisar hıfzında olan mezârdur kim hisardan taşra olan mezârda hisar hıfzı dimek olmaz. İgen hisardan ırakdur. Çünkim ehl-i İslâm geçüp gitdükden sonra küffâr ol arada nice alâmetler gördiler. Ol sebebden ol mezârı bellü idüp ziyâretgâh itdiler ve hem Allah'un kudretiyle başı ucında bir servi ağacı bitdi. Ve bir bınar çıkup ayazma itdiler. Ve halk gelüp kimi yunup ve kimi sıtmasın bağlardı. Gine sonra şöyle kalmış idi.

Andan sonra Sultan Muhammed Kostantiniyye'yi aldı. Dahı nice zamandan sonra meremmet itdürdi. Ol vakt anda işleyenlere bir bir gözüküp nice bir ayaklarsız dimiş. Eyle olsa vardılar ol mezârı kazdırup üzerini yapdılar. Bir âlî ziyâretgâh eylediler. Yine bir yaya yaturken düşinde bınar yerin gösterdiler. Ol yeri kazdılar. Hâzır müheyyâ bir bmar yapılmış çıkdı. Şimdiki hâlde [75ᵇ] ol arada olanlar andan içerler. Bundan sonra arada kırk

693 yarakları G: - T

yıl geçdi. Hicretün sene 92 yılında Benî Ümeyye zamanında Süleyman ibn Abdullah halîfe oldı. Ve kız karındaşı oğlı Ömer ibn Abdülazîz'i viribdi. Seksen bin leşker ile gelüp çok gazâlar itdiler ve çok iller aldılar. Andan Kostantiniyye'nün üzerine düşüp kuru etrâfın alup ilin vilâyetin isüz kodılar. Girü zafer bulmayup dâyire kal'aların ve illerin vîran kıldılar. Andan göçüp Kastamonı ve Sinab illerin tamâm bir yıl Kastamonı üzerine düşüp girü alınmayup dönüp Şam'a geldiler. Bundan sonra beş yıl bunun üzerine geçdi hicretün sene-i 97 yılında. Yine Süleyman ibn Abdullah gene kız karındaşı oğlı ve Müslim[694] bile yüz yigirmi bin[695] erile gelüp Aydıncık'da kışladı. Yaz olduğı vakt gelüp Kostantiniyye'yi egirtdi. Şöyle kahtılık ve kızlık oldı kim kâfirler âdem necisin yeyüp müslimanlar ot otladılar. Bu hâlde iken gazâyı koyup gitmediler.

Âhirü'l-emr Ömer ibn Abdülazîz halîfe kendü geldi. Galata'yı ol yapdurdı. Kostantiniyye'ye havâle kıldı. Galata'nun adını Medînetü'l-Kahr kodı. Kostantiniyye andan zebûn oldı. Süleyman ibn Abdülmelik halîfeden kız karındaşı oğlı destûr diledi. Şam'a gitdi. Halîfe Müslim[696] şehri koyup gitmediler. Âhirü'l-emr zebûn olup şehri sulh ile virdiler. Elli bin flori harâc alup ve dahı elli bin floriyle harâca kesdiler. Müslimanlar kim kâfirden esîr almışlardı cem' idüp girü virüp ol sulh üzre karâr itdiler barışdılar. Leşker ile girü Şam'a giderken çün Kostantin üzerinden göçdiler.

Ömer [76ª] ibn Abdülazîz halîfe yolda giderken Kostantin tekvurı Frengistan'a haber göndermiş idi. Bî-had gemilerle gelüp halîfenün önin bağladılar. Halîfe dahı Müslim ile buluşup bir yerde cem' olup üç gün üç gice azîm ceng itdiler. Ve İslâmbol tekvurı ve Mihail dahı yüz pâre gemilerle ardlarından irdiler. Halîfe ve Müslim çerisi bu hâli görüp kuruya döküldiler. Âkıbet Mihail dahı alaylarını düzüp kuruya çıkup üç gün dahı kuruda ceng idüp âhirü'l-emr Hak celle ve alâ ehl-i İslâma fursat virüp kâfir çerisi münhezim olup sındılar. Halîfe ve Müslim tekbîr getürüp kâfir üzerine yürüdiler. Kâfirleri sıyup ve kırup denize döküp helâk itdiler. Tekvurı be-nâm kâflrlerle tutup esîr idüp Bağdad'a iletdiler. Halîfe cümlesini Bağdad'da berdâr eyledi. Ve Müslim kâfirlerin üç yüz pâre gemilerini oda gark eyledi. Dört yüz pâresini alup yola girdiler.

---

694 Müslim T: Mesleme G

695 yüz yigirmi bin G: yedi yüz yigirmi T

696 Müslim T: Mesleme G

Kostantin tekvurı Mihail'ün iki oğlı kaldı. Birinün adı Yorgi ve birinün adı İstefan. *Yorgi cüzâm olmışdı. İstefan beğ oldı*[697]. Bir yıldan sonra Yorgi öldi, *fi'n-nâri fi's-sakar*. Ve İstefan dahı cüzâm oldı. İstefan'un nesnesi kalmadı ve illâ Yorgi'nün bir oğlı kaldı. Adına Terendefil dirler idi. Ol beğ oldı. Ol dahı denize gark oldı. Oğlı ve kızı kalmadı. Ammâ İstefan'un avratı hâmile kalmışdı. Bir oğlı doğdı. Adını İlyan kodılar. İlyan ulu beğ oldı. Mecmû'ı Frengistan'a hükm eyledi. Nasâra tâifesi anı gâyet mu'azzez dutarlardı. Ömer ibn Abdülmelik ve Abdülazîz kim vefât itdilerdi. Arada [76^{b}] altmış yıl geçdi. Sene 165 yıl hicretden geçmiş idi. Bu kez Mervan ibn Hakem halîfe oldı. Yüz elli bin er ile gelüp Kostantiniyye'yi altı ay hisar idüp ol vakt İlyan'un oğlı Harkıl beğ olmış idi. Mervan ibn Hakem bin pâre gemiler ile deniz yüzüni tutdı. Ve hisarı zebûn idüp âhir girü şehri sulh ile virdiler. İçinde mescidler yapdılar namazlar kıldılar. Kayser-i Rum'dan dahı çok harâc aldılar. Şol kadar mal aldılar kim hisâbın Allah bilür. Gene beş bin flori harâca kesüp gitdiler ve beş bin flori dahı alup girü döndiler. Bundan sonra arada yetmiş dört yıl geçdi.

Hicretün sene-i 239 yılında Hulefâ-i Benî Abbas zamanında Yahya ibn Ali halîfe idi. Ol dahı elli bin mikdârı er ile gelüp[698] Malâtiyye'yi aldı. Andan gayrı bin pâre mikdârı köyleri yakup vîran idüp yigirmi bin mikdârı esîr aldılar. Andan Kostantiniyye öninde ceng idüp on bin kâfiri kılıçdan geçirüp âhir şehri alımayup girü döndiler. Bundan sonra bunun üzerine[699] on altı yıl geçdi. Hicretün sene-i 255 yılında ol zamanda Harkil vefât itmişidi. Bir oğlı kaldı. Adı İlyan'dı. İlyan beğ oldı. Ol zaman Hârunu'r-Reşîd halîfe idi. Yüz elli bin er ile varup Kostantiniyye'yi dört ay tamâm hisar itdi. Girü zebûn olup şehri virdiler sulh ile. İçinde mescidler yapdılar. Seyyid-i Ca'fer-i Gâzi şöyle itmişidi kim bir sığır göni kadar yirün virün diyü kavl itdi. İkrâr itdiler. Dahı bir sığır derisini kiriş gibi dilüp ve uzadup şehrin bir yanını alup kâfirleri çıkarup bin müsliman evi koydılar. On mescid yapdılar ve on yıllık harâc ve[700] elli bin flori [77^{a}] alup girü döndiler. Her yılda elli bin flori harâc alurlardı.

---

697 Yorgi cüzâm olmışdı. İstefan beğ oldı *(Giese Anonimi*, s. 109/10): beğ idi T

698 Metinde "eriyle gelüp elli bin mikdârı"

699 üzerine G: - T

700 ve G: - T

Hârunu'r-Reşîd Bağdad'a vardı. Ol yıl gine İlyan hâyin oldı. Ol müslimanlar ki şehr içinde idi. Anlardan İlyan harâc almağa başladı. Ve müslimanlardan çoğın helâk eyledi. Ve müslimanlar dahı çok kâfir kılıçdan geçirdiler. Ayasofya içinde kan revân oldı. Zîrâ Ayasofya içinde muhârebe itdiler. Âkıbet İlyan'ı katletdiler. Beş altı bin kâfiri katl itdiler. Âhirü'l-emr kâfirler gâlib olup müslimanlarun kimin şehîd ve kimin esîr itdiler. Andan sonra arada bir yıl geçdi. Yağfur ibn İlyan beğ oldı. Gine Hârunu'r-Reşîd deniz yüzinden gemilerle Ca'fer-i Gâzi bile gelüp bunca bin leşker ile Kostantin üzerine düşüp üç gün üç gice ceng itdiler. Âkıbet şehri güc ile aldılar. Yedi sekiz bin kâfiri kılıçdan geçürdiler. Ve dahı şehirden ve ilden yigirmi bin mikdârı esîr alup şehri boş koyup ve Yağfur tekvurı tutup Hârunu'r-Reşîd'e getürdiler. Berdâr eyledi. Ve Hârunu'r-Reşîd Ca'fer-i Gâzi ile gelüp Bağdad'a karâr itdiler. Şehr-i Kostantin girü yedi yıl şöyle isüz vîran yatdı. Yedi yıldan sonra gelüp Frenk la'în dutup ol vakt kim müslimanlar kal'ayı feth itdükleri vakt Yağfur'un avratı Frengistan'a kaçmış idi. Anda bir küçücek oğlı kalmış idi. Adına Kanatur[701] dirler idi. Frenk la'în Kanatur'ı getürüp İstanbul'a beğ eyledi. Galata ol ecilden Frenk elinde kaldı. Kostantin beğlerinün ecdâdı bunlardur ki [77b] Kanatur ibn İlyan ibn Harkıl ibn İstefan ibn Mihail ibn Kostatin ibn Yorgi ibn Harkıl İlyan ibn Kostantin ibn Kir Mihal ibn Terendefil ibn İlyan ibn İstefan ibn Mihail ibn Kanatur ibn Buzantin ibn Yanko ibn Madyan ibn Amlâk ibn İrem ibn İvaz ibn Sâm ibn Nûh Peygamber *aleyhi's-selâm* bunlarun ecdâdlarıdur ki zikr olundı.

Ale't-tertîb Zeynü'l-Arab ve Tirmizî[702] ve Kurtubî, *radıya'llâhu anhum ecma'în*. Râvîler bular dirler kim Rum tevârîhlerinden kim çıkarup bunlar dahı dimişlerdür. Bu ulular kim gelmişlerdür Kostantiniyye'yi bildüklerince ve bulduklarınca rivâyet kıldılar. Ve dahı ulemâ şöyle rivâyet kıldılar. *Mesâbih şerhi*'nde dimişlerdür kim Deccâl la'în çıkmazdan öndin bir dahı seyfile Kostantiniyye alına. Andan sonra kıyâmet kopucak vaktinde Ebû İshak oğlanlarından tekbîrle gine alalar dirler ve seyfile alına didükleri budur kim şimdiki zamanda ol pâdişâhü'l-İslâm ve'l-müslimîn *kātilü'l-keferete ve'l-müşrikîn kāmi'ü'l-fecerete ve'l-mütemerridîn* Sultan Muhammed ibn Murad ibn Muhammed ibn Bayezid ibn Murad ibn Orhan

---

701 Kanatur G: Kanatuz T

702 Metinde "Tirmidî"

ibn Osman ibn Er-tuğrul ibn Süleyman Şâh *azze nasruhu* Kostantin'i feth itdi. Hazret-i Risâlet'ün *aleyhi's-selâm* hicretünün sene-i 857 yılında. Âyet-i kerîmede[703] dahı gelmişdür. Kostantiniyye'nün [fethi] târîhi *beldetün tayyibetün* hisâbınca olunmışdur. Rebî'ülevvelün yigirmi bir güninde seşenbe güninde subh-ı sâdıkda.

N a z ı m

Feth-i İslâmbol'a nusret bulmadılar evvelûn
Eyledi Sultan Muhammed feth-i târîh âhirûn

N e s i r : Hârunu'r-Reşîd târîhinün bu kadar yılından [78ª] sonra sene 257 vîran kalmışdı. Sonra gelüp Frenk ma'mûr idüp altı yüz yıl Frenk ve Rum hükm itdiler. Ma'mûrlığından şimdiki ma'mûr iken Sultan Muhammed feth itdi, *vallâhu a'lem*.

Gine Sultan Muhammed kıssasına gelelüm. Sultan Muhammed n'eyledi Kostantiniyye fethinden sonra. Def'a Lâz iline vardı. Sivricehisar'ı ve Mulahisarı'nı feth idüp vilâyetin yağma eyledi. Andan çıkan esîrlerün hisâbın Allah bilür. Ancak İstanbul dâyiresinde olan kâfirlerin ekseri andan çıkanlardur. Feth oldı hicretün 858 yılında[704]. Andan sonra Nevabırde hisarın feth itdi tevâbi'iyle, hicretün sene-i 859 yılında. Gene Belgrad'a vardı, alınmadı. Tayı Karaca beğlerbeği şehîd oldı. Ol yıl iki kuyruklı yılduz doğdı. Biri mağribde biri maşrıkda göründi, hicretün sene-i 860 yılında. Def'a Edrene'de karâr idüp düğün eyledi. Sultan Bayezid ile Sultan Mustafa'yı sünnet eyledi, hicretün sene-i 861 yılında. Def'a Mora'ya vardı. Korfuz'ı[705] aldı. Ve Mora vilâyetin feth itdi, hicretün sene-i 862 yılında. Def'a Semendire'ye vardı. Bosna kıralı Semendire'yi kendü ihtiyârıyla verdi, hicretün sene-i 863 yılında. Def'a gine Mora'ya vardı. Mora'yı cümle vilâyetiyle kal'aların feth itdi. Hem tekvurın tutdı. Ve ol seferde ol ramazanun yigirmi tokuzında gün tutuldı, sabâh hicretün sene-i 864 yılında.

Def'a Anatolı'ya geçüp Rum-ili ve Anatolı çerisiyle Kastamonı ve Sinob şehrini vilâyetleriyle feth idüp beği, ki İsma'il Beğ'dür etbâ'ıyla ve eşyâ'ıyla ol diyârun sipâhilerin cümle Rum-ili'ne sürdiler. Andan sonra

---

[703] Metinde "kadîmde"

[704] Metinde "hicretün yılında sene-i 858"

[705] Korfuz'ı G: Korduz'ı T

varup Trabuzan'ı feth itdi vilâyetleriyle. Tekvurın dahı tutup [78b] Rumili'ne geçürdiler. Andan gelüp Edrene'de karâr itdi, hicretün sene-i 865 yılında. Def'a İflak vilâyetine sefer idüp Tuna'yı geçdi. Trakula oğlı Kazıklu la'în yüze yüz gelmeyüp giceyle dün basgunı idüp zafer bulmayup kaçdı. Gine kendü çerisi helâk oldı. Kendü yalınuz kaldı. İlin vilâyetin koyup Ungurus vilâyetine vardı. Ungurus kıralı âhir Kazıklu Voyvoda'yı helâk itdi. Sultan Muhammed İflak vilâyetin tamâm musahhar itdükden sonra deniz yüzinden gemiler gönderüp kendü dahı karadan bile varup Midillü cezîresin ve kal'asın feth itdi ve hem tekvurın dahı tutdı aldı geldi. İflak ile Midillü vilâyetlerinün fethi bir târîhde ki sene-i 866 yılında vâki' oldı.

Def'a Kostantiniyye'de karâr idüp Kadırga limonı yanında birgozlar yapdururken Mora vilâyetine Frenk gelüp egirdüp Germe'yi yapdı. Sultan Muhammed dahı vezîri Mahmud Paşa'yı gönderdi. Ol dahı varımadı. Âhirü'l-emr Sultan Muhammed kendü hücûm üzerine varınca kâfir dahı Sultan Muhammed'in geldüğin göricek karâr idemeyüp kaçdı. Sultan Muhammed'e haber geldi kim kâfir kaçdı didiler. Çün böyle oldı, Sultan Muhammed varmayup vezîr Mahmud Paşa'yı gönderdi. Vardı ol vilâyeti gine feth itdi hicretün sene-i 867 yılında. Def'a Bosna vilâyetine vardı. Yayça hisarını aldı. Ve nice hisarlar aldı. Kıralını tutdılar katl itdiler. Cümle Bosna vilâyetlerin feth itdi. Kuvac ve Hersek vilâyetleri[n] dahı feth itdiler hicretün sene-i 868 yılında. Andan gelüp Kostantiniyye'de [79a] karâr itdi.

Def'a Ungurus kıralı mel'ûn gelüp Yayça kal'asına düşdü. Nice zaman egirtdi aldı, zabt itdi. Sultan Muhammed hücûm idüp vardı egirtdi. Bu yanadan Ungurus la'în hücûm idüp İzvornik'i hisar itdi. Sultan Muhammed Yayça'ya yürüyiş itdi, alımayup kâfir dahı bu yanadan galebe itdi. Nâçâr olup topları suya buragup gice ile hisarı koyup gitdiler. Sultan Muhammed Sofya'ya çıkup karâr itdi. Etrâf-ı âleme[706] nâmeler perâkende itdiler. Ve dahı nice çeriler cem' idüp Mahmud Paşa'yı önürdi gönderdi. Ol dahı varmadın Sultan Muhammed Sofya'da olurken bir gice Hak celle ve alâ kâfirlere belâlar virdi. Türk geldi diyü hisarı kodılar kaçdılar. Şöyle hezîmet olup perâkende olup tağıldılar. Gâziler ki anda idi, toyum oldılar. Nice kâfiri bulup esîr itdiler hicretün sene-i 869 yılında.

---

[706] etrâf-ı âleme G: etrâfa âleme T

Def'a Kostantiniyye'de karâr idüp sefer itmedi sene-i 870. Def'a Arnavud'a sefer itdi. Yuvan illerin alup gazâ-yı ekber olup toyumlıklar oldı, kim vasf olınmaz. Andan Arnavud'da Büzürşek[707] yanında bir hisar yapdı, adını İl-basan kodı, hicretün sene-i 871 yılında. Def'a gene Arnavud vilâyetin tamâm feth itdi hicretün sene-i 872 yılında. Def'a gelüp Karaman seferin ve Karaman hisarını feth eyledi. Ve Gevele kal'asın dahı almış idi hicretün sene-i 873 yılında. Def'a İğriboz'a sefer itdi. Sultan Muhammed kurudan, vezîri Mahmud Paşa Gelibolı'dan deniz yüzinden gemiler ile cümle leşker[708] [ve] azeb ile İğriboz'un üzerine irüp hisar itdiler. Azîm [79^{b}] ceng oldı, toplarla. Pes hisarun etrâfların yıkup andan iki yanına hisarun köpriler yapdılar. Hisarı ortaya aldılar. Frenk mel'ûn dahı nice kadırgalar tonadıp ve nice pâre kökeler[709] ele girdi, ammâ hisara giremediler. Gemileri karşusında göreturken yürüyiş itdiler, hisarı aldılar. Kâfirlerin cümleten kırdılardı. Erkek kâfirlerden birini komadılar, kılıçdan geçürdiler. Andan sonra kimi kâfirleri ol hâli gördiler, kaçmak ardınca olup başın alup gitdiler. Âhirü'l-emr cebr ile kal'ayı feth itdiler. Vilâyetin tevâbi'iyle zabt itdiler hicretün 875[710] yılında.

Def'a Kostantiniyye'de karâr idüp sefer itmediler. Akça kesdürdiler hicretün 876[711] yılında. Sultan Muhammed Kostantiniyye'de karâr idüp tururken Uzun Hasan çerisiyle Yusufça Beğ ve Emîr Beğ gelüp Tokat şehrini vurup talân idüp yağmalayup oda urdı. Andan Yusufça Tatar dönüp Karaman vilâyetine vardı. Andan Sultan Muhammed'ün oğlı Karaman pâdişâhı Sultan Mustafa Yusufça Beğ üzerine hücûm idüp buluşup çerisin koyup Yusufça'yı esîr idüp babası Sultan Muhammed'e gönderdi. Kostantiniyye şehrine rebî'ülâhirde hicretün 877[712] yılında. Sultan Muhammed dahı etrâf-ı âleme nâmeler perâkende idüp Uzun Hasan Tatar üzerine hücûm idüp Rum-ili leşkerini cem' idüp *ve Mora ve Serf ve Anatolı ve Karaman ve Rum ve Kastamonı ve Sinab ve Trabuzan leşkeri ve Anatolı'dan ve Rum-ili'nden yigirmi bin azeb ve on bin yeniçeri ve on bin*

---

707 Metinde "Büzürşik"
708 Metinde "leşkeri"
709 kökeler G: köyler T
710 875 G: - T
711 876 G: - T
712 877 G: - T

kapu-halkı ve serehordan ve dahı sınurdan nice bin leşker cem' olup[713] yetmiş seksen bin âdem ile Uzun Hasan üzerine hurûc itdi. Oğlı Sultan Mustafa ve Sultan Bayezid'i bile aldı gitdi. Ve deryâ-yı ummân bigi leşkerler [80ª] Acem vilâyetine yürüyüp ve Uzun Hasan karşu gelüp hîle idüp beğlerbeği Has Murad'ile bulışup Rum-ili tâifesi tâkat getüremeyüp Has Murad'ı koyup târümâr oldılar. Has Murad'ı ol arada şehîd itdiler. Sonra Sultan Muhammed Uzun Hasan üzerine düşüp ardın sürüp irüp Uzun Hasan dahı gayret idüp Sultan Muhammed'e karşu gelüp iki leşker birbirine karışup azîm ceng olup Sultan Muhammed'ün oğlı Sultan Bayezid ve Sultan Mustafa iki koldan yürüyüp Uzun Hasan üzerine toplar ve tüfenkler ve zenberekler kazâ yeli gibi yağdı. Bu kez Tatar çerisi topa ve tüfeğe turamayup[714] Sultan Muhammed orta göğüsde turup azîm ceng olup Anatolı beğlerbeğisi Davud Paşa ve Mahmud Paşa ve Sultan Bâyezid ve Sultan Mustafa dört yanadan yürüyüp andan Uzun Hasan'un oğlı Zeynel'ün başı kesilüp Sultan Muhammed'e getürdiler. Âlemi Uzun Hasan'un gözine tar gösterüp cerrâr misâl leşker Uzun Hasan leşkeri üzerine düşüp Uzun Hasan gördi kim kendüyi ortaya alurlar. Heman baş kurtarmağa cehd eyledi. Kaçmağa yüz tutdı. Uzun Hasan leşkeri mukavemet idemeyüp kaçup târümâr oldı. Sultan Muhammed gitdi, ardınca kova. Uzun Hasan'a hod yetişemediler. Uzun Hasan'un ordusına irüp ordusın yağma itdiler. Turhan Beğ-oğlı Ömer Beğ ve dahı nice beğler ki Has Murad sıngunında mahbûslar idi. Uzun Hasan [80ᵇ] ordusında bulup halâs itdiler. Sultan Muhammed Uzun Hasan ellerini alup andan döndükden sonra Karahisar'ın dahı feth itdiler ve nice ganîmetlerle döndiler. Uzun Hasan sıngunı bu âyet[715] harfi hisâbınca târîh düşmişdür ve: *yensureke'llâhu nasren azîzen*[716]. Rêbî'ü'l-evvel ayının on tokuzında çihâr-şenbe gün Uzun Hasan münhezim oldı. Rebî'ülevvel ayında sene-i 878 yılında. Uzun Hasan yek-şenbe gün ceng itmeği kendüye yom itmişdi. Zîrâ kim Cihan-şâh Bû Sa'îd[717], ki Çağatay pâdişâhıdur, çehâr-şenbe gün buluşdı. Ve illâ ol itdügi yom kendüye

---

[713] *Giese Anonimi*, s. 114/1-4.

[714] turamayup G: dönemeyüp T

[715] Metinde "âyeti"

[716] *"Ve Allah sana şanlı bir zafer versin"*, Fetih, 48/3.

[717] Zîrâ kim Cihan-şâh Bû Sa'îd G: Zîrâ kim Cihan-şâh pâdişâhı ve Bû Sa'îd T

uğrayup helâk oldı. Ol kahrdan tasaya düşüp renclü oldı. Ol renc ile helâk oldı.

Def'a Sultan Muhammed Kostantiniyye'de karâr itdi. Beğlerbeği Süleyman Paşa, ki hadımdur anı Sikenderiyye üzerine gönderdi. Bunca ceng oldı. Toplar Sikenderiyye'nün bir tarafını yıkdı. İçinde bir nice kâfirlerin helâk eyledi. Âkıbet alınmayup Sultan Muhammed Kostantiniyye'de vezîri Mahmud Paşa'yı şehîd eyledi, rebî'ülevvelün üçünci güninde. Ve bu tarafda gene Süleyman Paşa Sikenderiyye'yi alımayup üzerinden göçüp gidüp gelüp Kara-Boğdanîler'le buluşup ceng idüp İslâm leşkeri dahı za'îf, Sikenderiyye seferini çekmiş ve hem gâyet kış olup soğuk zahmetinden leşker ikamet idemeyüp şikest vâki' oldı, sene-i 879 yılında dönüp gitdiler.

Def'a Sultan Muhammed Kostantiniyye'de karâr idüp vezîri Gedik Ahmed Paşa'yı deniz yüzinden gemilerle gönderüp bunca bin leşkeri ile ve nice [81a] bin[718] azeb ve nice yeniçeri gayrı leşkerle varup Kefe'yi[719] ve Menküb'i feth idüp ve dahı gayrı kal'aların ve ellerin ve vilâyetlerin alup ve Kırım çerisi ve Deşt çerisi gelüp mutî' olup ol vilâyetler feth oldı, hicretün sene-i 880[720] yılında. Def'a Sultan Muhammed Kara-Boğdan'a sefer idüp etrâf-ı âlemden çeriler cem' idüp rebî'ülevvelün dördünci güninde Kara-Boğdan çerisiyle buluşup ceng idüp sonra çerisi münhezim olup leşkeri kırılup kendü kaçup Sultan Muhammed Kara-Boğdan vilâyetin yağma idüp gelüp Morava üzerinde Ungurus yapduğı hisarı feth idüp yakup ramazanun beşinde gelüp Kostantiniyye'de karâr eyledi, hicretün sene-i 881 yılında. Karâr idüp Saray'un çevresinde hisar yapdurdı. Beğlerbeği Hadım Süleyman Paşa'yı Eynebahtı'ya[721] gönderüp varımayup râst gelmeyüp ve Ali Beğ kim Mihal-oğlı'dur İflak'dan geçüp Ungurus vilâyetine akın eyleyüp râst gelmeyüp hicretün sene-i 882 yılında.

Def'a Sultan Muhammed Sikenderiyye üzerine varup ceng idüp toplar ve tüfekler atılup hisarun bir tarafını yıkup yürüyiş idüp ve hem İskenderiyye üzerinde vakt-i zuhûrda günün yarısı tutıldı. Ve hem bunca

---

[718] bin G: nîk T

[719] Kefe'yi G: Kefe'ye T

[720] 880 G: 885 T

[721] Metinde "İynebahtı'ya"

âdemler şehîd oldukdan sonra alınmayup üzerinden geçüp gidüp üzerinde âdemler koyup havâle yapup âkıbet zebûn olup kendüleri virüp sulhile virdiler, hicretün sene-i 883 yılında. Def'a Sultan Muhammed Kostantiniyye'de karâr idüp Mihal-oğlı Ali Beğ ve Hasan Beğ-oğlı İsa Beğ ve Malkoç-oğlı Balı Beğ ve nice bin akıncıyla İflak'dan [81b] geçüp Ungurus vilâyetinden ale'l-gâfilin Ungurus la'în leşkeri gelüp ceng idüp İsa Beğ şehîd olup ehl-i İslâm leşkeri vâkı'aya uğrayup gelüp gidelden berü cumâziyelevvelün üçünci gününde zelzele vâki' oldı, hicretün sene-i 884 yılında.

Def'a Sultan Muhammed Kostantiniyye'de karâr idüp vezîri Mesih Paşa'yı deniz yüzinden gemilerle ve ağır leşkerler ile ve azeb ve yeniçerileri gönderüp Rodos kal'asına düşüp feth olunmayup girü geldi. Ve bu tarafda Gedük Ahmed Paşa dahı deniz yüzinden gemilerle Frenk vilâyetinde Pulya kal'asın feth idüp ilin alaldan hicretün sene-i 885 yılında. Def'a Sultan Muhammed Anatolı'ya geçüp rebî'ülevvelün üçünci güninde penç-şenbe gün ikindi vaktinde merrîh sâ'atinde Gegivize[722] yanında Tekvur çayırı'nda merhûm ve mağfûr, sa'îd ve şehîd Gâzi Sultan Muhammed âhirete nakl idüp andan yeniçeri dönüp şehr-i Kostantiniyye'yi yağma ve talân idüp Muhammed Paşa'yı katl itdiler.

15

II. BAYEZİD DEVRİ (1481-1512)

Rebî'ülevvelün on tokuzında şenbe güninde Sultan Bayezid ibn Muhammed Han tahta cülûs idüp Kostantiniyye'de bir kaç gün karâr idüp karındaşı Cem Sultan üzerine hücûm idüp karındaşı Cem Sultan Karaman'dan hurûc idüp Bursa şehrini alup içinde karâr idüp Sultan Bayezid dahı Kostantiniyye'den denizi geçüp çeriler cem' idüp Cem Sultan üzerine hücûm idüp Ahmed Paşa dahı Arnavud'dan gelüp yolda yetişüp ol gün Sultan Bayezid Cem ile berâber turdılar. Yenişehir'de ceng ü kıtâl itdiler. Âkıbet Cem Sultan'a şikest vâki' olup Cem Sultan kaçup Karaman'a [82a] varup anda dahı Sultan Bayezid ol vilâyetden çıkarup gelüp Kostantiniyye'de karâr idüp Gedik Ahmed Paşa'yı Karaman'a gönderüp, Gedik Ahmed Karaman'da iken Frenk la'în gine gelüp Pulya kal'asın alup bunca müslimanlar esîr olup şikest vâki' oldı, hicretün sene-i 886 yılında.

---

[722] *Gegivize*: Gebze yakınında *Çayır-ova*'da *Sultan çayırı*.

Def'a Sultan Bayezid Karaman'a sefer idüp karındaşı Cem Sultan Hicaz'dan gelüp Karaman vilâyetinde Sultan Bayezid ile ceng ü muhârebe kılup âkıbet Cem Sultan'a şikest vâki' olup kaçup deniz yüzinden Frengistan vilâyetine gidüp Sultan Bayezid girü gelüp Kostantiniyye'de karâr itdi. Ramazanun evvelinde Edrene'ye gelüp şevval ayınun altıncı güni yek-şenbe gicesinde vezîrleri ve ekâbirleri ve a'yân u eşrâfı cem' idüp Sultan Bayezid şarâb meclisin idüp o gice nısfu'l-leylde sâ'at-i zühalde nefs-i Edrene'de Yeni-saray'da ekâbiri, a'yânı hil'atleyüp bu meclisde merhûm Gedik Ahmed Paşa'yı sene-i 887 yılında şehîd eyledükden sonra Karaman-oğlı Kasım Beğ merhûm muharremün evâsıtında vefât idüp ve Sultan Bayezid Sofya tarafına sefer idüp ol aralıkda karâr idüp Anatolı ve Rum-ili çerisi cem' olup Morava suyı üzerinde olan iki hisarı ve dâyiresin yapdurdı. Cemâziye'levvel ayınun evvelinde tamâm olup Sofya'dan gelüp[723] Kostantiniyye'de karâr idüp rebî'ülevvelün yigirmi bir güninde şenbe gün giceyle şehr-i Edrene tamâm oda yanup helâk oldı. Bit bazarı[724], Tahtelkal'a ve Bedesten mecmû'ı yanup harâb oldı. Rebî'ülâhirün yigirmi altısında şenbe güninde Edrene'de Sultan Bayezid'ün imâretine bünyâd uruldı. Su kenârında Yeni-saray civârında imâret ve medrese ve bîmârhânenün bünyâdı uruldı. Edrene'den geçüp Kara-Boğdan'a sefer idüp varup Kili[725] kal'asın feth idüp cumâziyelâhirin yigirmi yedi[nci] güninde çehâr-şenbe gün[i] Ak-kirman'ı feth idüp receb ayınun yigirmi [82^{b}] sinde ol vilâyeti feth idüp gelüben Edrene'de karâr itdi, hicretün sene-i 889.

Def'a mâh-ı muharremde sene-i 890 yılında[726] çehâr-şenbe gün[i] ikindüyle ahşam vaktinde gün tutuldı. Üç bahşun bir bahşı kalup Sultan Bayezid Çöke'ye yaylağa çıkup Mısır elçisi gelüp murâdları ne ise görülüp ve andan Rum-ili beğlerbeğisi Hadım Ali Paşa Rum-ili çerisiyle ve dahı kapu-halkı ile silihdardan ve sipâhiden ve oğlanlarından pâdişâh destûrıyla bile varup ve Rum-ili akıncısıyla ve İflak çerisiyle önlerine düşüp Kara-Boğdan üzerine varup otuz kırk bin mikdârı çeri cem' olup Kara-Boğdan

---

[723] gelüp G: - T

[724] Bit bazarı G: Beytizarı T

[725] Kili G: Külli T

[726] mâh-ı muharremde sene-i 890 yılında T: sefer ayınun yigirmi tokuzunda G

vilâyetin yağma ve talân idüp ramazanun âhirinde girü Edrene'ye gelüp karâr itdi, hicretün sene-i 891[727].

Def'a muharremde sene-i 891, girü Sultan Bayezid *halleda'llâhu saltanata* Kostantiniyye[ye] gelüp karâr eyledi. Ali Beğ karındaşı ve Malkoç-oğlı Balı Beğ İflak çerisiyle Kara-Boğdan'a varup akın eyleyüp iki üç def'a Allah inâyetiyle ve Muhammed mu'cizâtı berekâtında râst gelüp bî-nihâyet mal u ganâyimle bunca esîrler ile gelüp ve bu tarafdan Arab diyârından Mısır sultanı[728] Kayser'ün ve divitdârı[729] ve Özbek ve Temrez Beğ Mısır ve Şam ve Haleb çerisiyle gelüp Adana'yla Tarsus diyârında Arab çerisi cem' olup ve bu tarafdan ol yirün sancağı beği Musa Beğ ve pâdişâhun gügeysi Ferhad Beğ ve Karaman'un subaşılarından ve timâr erlerinden ügürtleme âdemler seçüp Adana'da komışlardı. Arab çerisiyle buluşup Mısır'ın ve Haleb'ün çerisiyle Özbek ve Temrez Beğ ittifâkile hücûm idüp Musa Beğ'ün başını kesdiler ve hem Ferhad'ı dahı helâk itdiler.

[83ª] Ve anda olanlara şikest vâki' olup rebî'ülevvelün ibtidâsında, girü Sultan Bayezid emriyle Anatolı beğlerbeğisi Hersek-oğlı Ahmed Beğ cümle Anatolı çerisiyle ve Rum çerisin bile koşup ve Rum beğlerbeğisi Hızır Beğ-oğlı Muhammed Beğ bile varup Adana sınurında Özbek ve Temrez Beğ ile buluşup azîm ceng ve kıtâl olup Özbek bunları girü gâfil eyleyüp üzerlerine hücûm idüp Anatolı leşkeri münhezim olup Hersek-oğlunı tutup ve nice beğler belürsiz oldı. Şikest vâki' oldukdan sonra pes Sultan Bayezid çünkim bu haberi işitdi. Vezîri Davud Paşa'yı dört bin yeniçeri ile ve kapu-halkından nice âdemler ve Rum-ili çerisi ve Anatolı çerisi Rum-ili beğlerbeğisi Hadım Ali Beğ Gelibolı'dan geçüp toplar ve tüfekler dahı nice mübâlağa yaraklarla gelüp Arab diyârına teveccüh idüp ve bu yanadan Kara-Boğdan elçisi gelüp sulh [u] musâlaha olup andan Davud Paşa[730] a'zam leşker ile Arab diyârına varup Arab sınurında Dulkadir-oğlı Alâddevle[731] ile buluşup dahı Arab üzerine yürüyüp Arab çerisi Haleb'den yana çekilüp içerü gidüp andan Davud Paşa'ya pâdişâhdan yine emir geldi kim şimdi bî-vakt zaman oldı askere destûr virsen didi.

---

727 891 T: 890 G

728 Metinde "sultanı" mükerrer.

729 divitdârı G: divdâr T

730 Metinde "Paşa'yı"

731 Metinde "Alâdevle"

Davud Paşa dahı girü dönüp Turgud-oğlı kaçup Varsak beğleri gine sulh idüp bir kaç Varsak beği tutup habs idüp dahı Davud Paşa ol aradan dönüp gelüp çeriye destûr virüp kendi gelüp Vize nâhiyyesinde Sultan Bayezid'e buluşdı. Şevval ayında gelüp [**83**^{b}] Edrene'de karâr itdi.

Ve şevval ayının ortasında Ungurus elçisi Yahşı-oğlı dimekle meşhûr elçiliğe gelüp Sultan Bayezid Yahşı-oğlı'nı hürmetleyüp âdet üzerine konuklayup ağır hil'atler ve bunca mal birle girü memleketine gönderüp Edrene'den çıkup azm idüp Semendire yanına vardukda ol vilâyetde bir gâzi dilâver, şîr ü ner niyyet-i gazâ diyüp meger evvel kedûreti olduğı sebebden ötürü *fî-sebîli'llâh* diyüp ale'l-gâfilin Yahşı-oğlı elçi la'înün üzerine Sâm-süvâr gibi yâ Rüstem ü Nerîmân gibi hücûm idüp üzerine at salup tîg-ı Samsam ile yüzinde ve başında zahm urup ol zahmdan Yahşı-oğlı kâfir helâk oldı. Ol gâzi dahı şehîd olup şehâdet mertebesin buldı, zi'lka'de ayının evâsıtında vâki' oldı[732], sene-i 891 yılında.

Gurre-i muharremde sene-i 892 yılında Sultan Bayezid Edrene'de karâr idüp bir kaç ay durdukdan sonra şa'ban ayının on beşinde Edrene'den çıkup varup ulu bayramı yolda eyleyüp Kostantiniyye'de mütemekkin olup zi'lka'denün onında Edrene'de yeni imâretün konukluğı olup ulemâ ve sulehâ[733], fukarâ [vü] ganî ve bay ve fakîr yohsul varup pâdişâhun imâret konukluğına âm u hâs ol konuklıkda hâzır olup imâret dahı ol günden işleyüp bîmârhâne ve bîmârhânenün ehl-i vezâyifi yirine konulup pâdişâh karâr idüp sene-i 893 zilhiccesinde Edrene'de mütemekkin olup ba'dehu Sultan Bayezid[734] *halleda'llâhu saltanatahu*[735], Kostantiniyye'de karâr idüp etrâf-ı âleme nâmeler perâkende idüp Rum-ili'nden ve Anatolı'dan azebler cem' idüp vezîri Hadım Paşa'yı, ki Ali Beğ'dür, Rum-ili beğlerbeği Halîl Beğ ve Anatolı beğlerbeği Sinan Beğ'i bile koşup Anatolı ve Rum-ili leşkerini koşup ve yeniçeri ve kapu-halkını cümle bile alup ve Ungurus elçisi gelüp ol hînde Kostantiniyye'de pâdişâh ile [**84**^{a}] buluşdı. Rebî'ülâhirün evvelinde şenbe gün vezîri Hadım Paşa Kostantiniyye'den çıkup denizi geçüp revan olup Karaman vilâyetinden girüp Arab diyârında

---

[732] zi'lka'de ayının evâsıtında vâki' oldı G: - T

[733] sulehâ G: - T

[734] Metinde "Muhammed"

[735] Metinde "*hallede saltanahu*"

Atana'yı yeni yapup ve Tarsus'ı dahı, andan sonra yedi sekiz pâre[736] kal'aların alup anda karâr idüp tururken bu tarafda Edrene'de cumâziyelevvelün penç-şenbe gün ve gicesi Eski-câmi' öninde Muhtesib dükkânında od tutuşup[737] Başmakçılar ve Lacılar çarşusı yanup harâb oldı.

Def'a gine Edrene'de receb ayının evvel penç-şenbe gicesi İshak Paşa Mahallesi'nde[738] olan evlere[739] od düşüp yanup nice ziyânlar oldı. Def'a yine receb ayının yigirmi dördünde, temmuz ayınnun dördünde cum'a güninde şehr-i Edrene'de sâ'ika belürüp yedi yirde yıldırım vurdı. Ve dahı çerilerimüz Arab diyârına[740] varup yedi pâre kal'alar alup tururken Arab leşkeri Bakraz[741] tağından geçüp gemilerimüz önine gelüp geçmek isteyüp gemi halkı anları komayup ceng iderken nâgâh kazâ ile bir yil çıkup gemilerimüzi birbirine katup bir nicesi helâk olup Arab leşkeri andan geçüp iki ulu suları yüzüp atlarıyla[742] geçüp hücûm idüp ramazanun sekizinci güninde şenbe gün evvel cum'a güninde buluşup, karşudan gelmeyüp sağ kolından evvel Arab leşkeri Karaman leşkeri üzerine düşüp[743] anları tağıtdı. Ve Anatolı'nun dahı sağ kolından hücûm idüp Anatollı ve Anatolı beğlerbeğisi bile ikamet idemeyüp heman münhezim olup tağıldılar gitdiler. Heman taşra çıkmak ardınca oldılar. Arab leşkeri dahı kimi orduya girüp orduyı yağma itdiler. Ordıda olan halk dahı heman bu hâli göricek alıbildüklerini aldılar, bâkisin döküben kaçdılar. [84^{b}] Arab leşkeri bizüm leşkerin ardından geldiler. Yeniçeri dahı önde kaldı. Bu yana olan cenge hiç yardum idemediler, yerinde turdılar. Bu tarafda Rum-ili çerisi dahı yirinde kadîd olup turdılar. Hiç bu yana olan cenge gelüp yardum itmediler.

Evet Arab leşkeri Rum-illü'ye bir aceb âl itmiş, karşularına bir nice karaltu şöyle alay olup turdılar. Bir nice develer üzerine tebsiler ve siniler bağladılar. Güneşe karşu cebe gibi yalap yalap iderdi. Rum-ili çerisi anları cebelü âdemlerdür diyü ana karşu durup gözetdiler. Bu tarafda Ali Paşa ile

---

736 pâre G: - T

737 od tutuşup G: urşup T

738 Metinde "muhallesinde"

739 olan evlere G: olanlara T

740 Metinde "diyârında"

741 Bakraz G: Ba'raz T

742 yüzüp atlarıyla G: yüzdürüp T

743 düşüp G: tutup T

kapu-halkının atlusı ile ol gün ikindü namazına degin ceng itdiler. Âkıbet Arab leşkeri gördiler kim bunları tağılmadılar. Dahı ziyâde üzerine hücûm itmeğe başladılar. Arab leşkeri dahı dönüp gitmeğe başladılar. Varup suya dökülüp geçmeğe başladılar, ordılarına vardılar. Gördiler kim anlarun dahı ordusı tağılmış gitmiş. İki leşker birbirine karışıcak kendüler leşkeri sındı sanup başları kayısı olup kaça kaça bizüm gemiler durduğı deniz kenârına vardılar, zîrâ ki andan gayrı yolları[744] yoğ idi. Gemide olanlar dahı taşra çıkup kaçup varanları taraş itdiler. Kimini öldürüp kimini soydılar. Andan sonra bundan varan Arab leşkeri dahı ordıların ol hâlde görüp bir araya gelüp danışdılar kim nice idelüm diyü fikirdeyken bu yana bizüm leşker dahı fikr itdiler. Ali Paşa ve beğler gitmesin savab gördiler. Topları ve arabaları her ne ki var ise hep kodılar gitdiler. Kal'anun yarağın görmüşlerdi. Kal'ayı koyup gitdiler. Sabâha degin gidebildüği yire dek gitdiler. [85a] Arab leşkeri sabâha degin at üzerinde turdılar. Nâgâh bize âl iderler diyü erte suyı berüye geçdiler. Câsûslar saldılar. Çaldılar çarpdılar gördiler kimse yok hisara geldiler, egirtmeğe meşgûl oldılar. Bu tarafda bizüm paşamuz ve beğler ve leşker kaçdılar. Kaçup giderken Varsak anlara itdügi vâkı'anun vasfını Allah bilür. Âkıbetü'l-emr Ereğli'ye çıkdılar. Anda bir nice zaman karâr itdiler. Pâdişâhdan emr oldı kim Ali Paşa ve nice beğler geleler. Pes Ali Paşa dahı beğlerle azm idüp Kostantiniyye'ye vardılar karâr itdiler. Girü kalan leşkere destûr virdiler. Çünki Arab, Rumlı gitdügin işidicek hisarı egirtmeğe başladılar. Az vaktde kal'ayı aldılar, hicretün sene-i 893.

Def'a Sultan Bayezid Kostantiniyye'de karâr idüp Dulkadir-oğlı Budak Beğ'i Alâüddevle[745] üzerine gönderdi. Rum beğlerbeğisi Hızır Paşa-oğlı Muhammed Paşa'yı Rum-ili çerisiyle bile koşdı. Ve hem Mihal-oğlı İskender Beğ'e Kayseri sancağın virüp bile koşdı. Alâddevle'nün üzerine hücûm itdiler. Hemandem kim Alâüddevle Beğ[746] haberdâr oldı. Leşkerin cem' idüp bunları karşuladı. Azîm ceng itdiler. Âkıbet Budak Beğ karâr idemeyüp kaçdı. Bile olan leşker dahı tağıldılar, kaçdılar. Mihal Beğ-oğlı İskender Beğ'i Alâüddevle Beğ'i tutup Mısır'a gönderdi. Andan sonra hâl böyle oldı Rum diyârı karış murış oldı. Âhirü'l-emr Alâüddevle Beğ Rum

---

[744] yolları G: yir T

[745] Metinde "Alâüddevle", "Alâdevle" biçimlerinde harekelenmiş.

[746] Metinde "Beğ'i"

diyârına kasd itdi. Yine yerlerinde karâr itdiler. Hicretün [85ᵇ] sekiz yüz toksan dört yılında.

Def'a Sultan Bayezid Kostantiniyye'de karâr idüp tururken Mısır sultanı leşker gönderüp hücûm idüp Karaman sınurına degin geldiler. Sultan Bayezid'e elçi gönderdiler. Sultan Bayezid dahı elçiye mağrûr olup karâr idüp turdı. Çünkim elçi Kostantiniyye'ye geldi. Arab leşkeri Karaman vilâyetine yürüyüp hayli yağma eyleyüp taraş itdiler. Bu tarafda Sultan Bayezid'e haber oldı. Ol dahı Rum leşkerin divşürüp ve kapu-halkı ile göçüp Beşiktaş'a kondı. Âleme nâmeler perâkende itdiler kim leşker cem' ola. Arab'a dahı haber gönderdiler. Bu hînde Sultan Bayezid Beşiktaş'a çıkmazdan bir gün öndin şa'ban ayı içinde şehr-i İslâmbol'a, ale's-sabâh yil esüp sâ'ika-i azîm olup nâgâh Güngörmez'den Tophane'ye yıldırım inüp durdı. İçinde olan kiselere od tokunup tutışdı, kiseler[i] havaya perrân eyledi. Bir iki üç mahalleyi basdı. Âdemler helâk eyledi. Taşlar altında kaldılar. Bu vâkı'adan sonra irtesi Sultan Bayezid Beşiktaş'a kondı. Cümle beğler ve ulular anda hâzır olup danışık itdiler. Sultan Bayezid'i Anatolı'ya geçmeğe komadılar bî-vaktdür ve hem ol taraf kızlıkdur didiler. Şimdiki hâlde leşkere zevâde bulunmaz didiler. Bu aralıkda Arab leşkeri de döndi gitdi. Sultan Bayezid dahı yaylaya çıkdı. Yayladan [86ᵃ] Edrene'ye vardı. Ol taraflar gâyetde tâ'ûn olduğı sebebden bir yirde karâr idemeyüp İpsala'ya vardı. Ol taraflarda hacılar bayramın eyledi, hicretün sekiz yüz toksan beşinden sonra gene Edrene'ye vardı. Edrene'de bir hafta karâr itdi. Heman azm-i Kostantiniyye eyledi. Mâh-ı muharremün sekiz yüz toksan altı yılından sonra sefer ayınun âhirinde şehr-i Kostantiniyye'e gelüp karâr eyledi, *va'llâhu a'lem bi's-savâb*, temmet[747].

[s. 125] Pes bu yanadan elçi varup Mısır sultanıyla barışup girü Adana'yı ve Tarsus'ı ve anlara müte'allik olan hisarları virdiler. Âlem refâhiyet buldı.

Bu tarafdan Ungurus Beği Yanko-oğlı kıral vefât idüp Söyze-oğlı hücûm idüp Yanko-oğlı'nı dutup habs eyledi. Kendü yerine kıral olup tahta geçdi ve Sultan Bayezid'e elçi gönderüp barışdı. Ve şevvâl ayınun

---

[747] Yayınladığımız T nüshası ile karşılaştırmaya esas aldığımız Giese'nin W_1 yazması burada son buluyor. Bundan sonraki kısım Bayezid devri sonuna kadar Giese'nin B. W_3, G, M_1, L ve V metinleri ile devam ettirilmiştir.

evvelinde kuşluk vaktinde Burusa şehrine od düşüp nice çarşular ve mahalleler yanup harâb oldı. Ve Mısır sultanı dahı bir ağır elçi gönderdi, hicretün sekiz yüz toksan yedisinde idi.

Yine Sultan Bayezid İstanbul'dan çıkup gelüp Edrene yanında kondı. Bir nice gün turdı. Andan bir ulu gazâm vardur diyü Rum-ili ve Anatolı ve kapu-halkı ve akıncılar azîm asker cem' idüp Ungurus vilâyetine [s. 126] gazâ-yı ekber diyüp Sofya'ya varup Ungurus seferi râst gelmeyüp Anatolı çerisiyle Yahya Paşa, Ahmed Beğ'i Sofya'da koyup Davud Paşa'yı Üsküp tarafına gönderdi. Kendü Rum-ili çerisiyle Yahya Paşa önce düşüp Manastır'da asker bir yere cem' oldı. Andan toğrı Yuvan iline vardı. Ve deniz yüzinden dahı gemiler gelüp küffârun kaçacak yerleri ve yolları bağladı. Küffâr dahı sarp yirlere ve tağlar başına beceneler olup turdılar. Yolları anun gibi düşvâr ki karga sinmez, İblis değenek ile yürimez. Ve ba'zı râvîler, halkı ashâb-ı Uhdûd'dur dirler. Pâdişâhlarına hâyinlerdür ve bir dürlü dil söyleşüp harâc virmezler. Sarp yirlerde oturup ve becene ağızlarında turup hayli ceng eylediler. Kazâ-yı âsümânî atdukları taşlar ve yılan dillü harbeler ve ağaç yaydan atdukları ağılu demrenlü oklarına bakmayup İslâm leşkerinün bahâdur yiğitleri dahı yayak olup kalkanları üzerine yapınup tağlara tırmaşup hücûm eylediler. Ol din düşmanların urup kılıçdan geçürüp avratların, oğlanların esîr itdiler. Köylerin ve zira'atlerin oda urup yakdılar, harâb eylediler.

Andan pâdişâh dönüp gelüp Manastır'a bir kaç gün karâr eyledi. Andan göçdiler. Ol gün fedâ-yi nemed-pûş, kulağı mengûşlu boynı tokalu haydarî şeklinde pâdişâha kasd itmek istedi. Hemandem Mehdi benüm diyü nemedi eğninden atup yalın kılıç elinde pâdişâh üzerine yüridi. Bir kaç gayretsiz çavuşlar var idi. Öninden gidivirüp pâdişâha yakın gelecek vaktin İskender Paşa hâzır bulundı. Hemandem karşudan bozdoğanla atup urdı, depesi üzerine yıkıldı. Andan kılıcile pâre pâre eylediler. Andan pâdişâh toğrı Edrene'ye geldi, karâr itdi, hicretün sekiz yüz toksan sekizinde idi. Andan Sultan Bayezid gelüp Edrene'de karâr eyledi. Bu yanadan Bosna'da Hadım Ya'kub Ağa dirledi bir sancak beği vardı. Ungurus vilâyetine akın çağırup üç dört bin mikdârı akıncıyla vardı. Ungurus beğlerbeğisi Derencil Ban kâfir kırk bin kâfirle İslâm çerisine karşu gelüp ceng itdi. Ammâ kâfirler birbiriyle uzlaşmadı. Hak ta'âlâ Islâm çerisine fursat virdi, kâfire gâlib eyledi. Kâfir leşkeri münhezim olup yüz dönderdi. Derencil Ban diri

dutulup kayd ü bendle [s. 127] Sultan Bayezid'e gönderdi. Sultan Bayezid bu fethi işidüp şâd oldı, hicretün sekiz yüz toksan tokuzunda idi.

Andan sonra Sultan Bayezid İstanbul'da karâr idüp devlet irtifâ'ında idi. Andan sonra Sultan Bayezid asker cem' idüp Eynebahtı üzerine gitdi ve deniz yüzinden iki yüz pâre gemiler gönderüp gitdiler. Deryâda kâfir donanmasına bulışup hayli bâri ceng itdiler. Lordan adlu bir kâfir Burak Reis gemisinün barçasına çatup ve bir tarafına bir kâfir dahı çatup Burak Reis'i aralarına alup azîm ceng oldı. Birbirinden ayrılmayup âhir Burak Reis gemisinden kâfir gemisine neft atdılar. Kâfir gemileri dutuşup yana yana Burak gemisine ulaşdı. Dutuşup üçi bile yandı, helâk oldılar. Tâ Eynebahtı yöresine varınca ceng oldı. Andan kâfir gemileri ayrılup İslâm gemileri Eynebahtı üzerine varup her biri hisar üzerine toplar yağdırdılar. Pâdişâh dahı karadan irişüp geldi. Çün kâfir gördi ki denizden azîm donanma ve karadan pâdişâh gelüp irişdi. Kendülere mededçi ve yardım yok. Ve gelmekden ümidlerin kesdiler. Âciz kalup nâçâr olup beğleri taşra çıkup kal'anun miftâhın getürüp Sultan Bayezid'e teslîm eylediler, hicretün tokuz yüz beşinde vâki' oldı.

Andan Sultan Bayezid gelüp Edrene'de kışladı. Yaz olıcak yine Rum-ili ve Anatolı çerisiyle ve azeble ve deniz yüzinden azîm donanmayla sefer idüp varup Mora diyârına girüp Moton kal'ası üzerine düşdi. Ve denizden gemiler dahı irişüp kal'ayı ihâta idüp üzerine toplar yağdırup ve gemiden toplar ve yarak çıkarup hisara karşu meterizler ve toplar kuruldı. Hisarı dögüp ve hevâyîler atılup iki cânibinden bir ay gice gündüz ceng oldı. Toplarla hisarun bir yirin yıkup âhir inâyet-i Hak irişüp bir ikindü vaktin yüriyiş oldı. Pâdişâh dahı yağma buyurdı. Cebren ve kahren feth oldı. Cemî' hoyrâdını kılıçdan geçürdiler avratların oğlanların esîr itdiler; bu feth muharrem ayınun evvelinde vâki' oldı. Pes içinde cum'a namazın kıldılar.

Andan Moton'dan göçüp Koron kal'ası üzerine müteveccih oldılar. Ol konakda ki Moton ile Koron mâbeyninde kondılar. Konakda Koron'un miftâhı karşu geldi. Sultan Bayezid'e teslîm itdiler. Ol dahı muharremü'l-harâmun ayında vâki' oldı, hicretün tokuz yüz altısında oldı. Çün bu kal'alar alınup Venedik [s. 128] kâfiri İspanya'dan yardum alup yarağla ve vâfir gemilerle gelüp Midilli kal'asınun üzerine düşdi. Toplar kurup döğdi. Hisarun beş yüz arşun mikdârı yerini yerle berâber eyledi. Midilli'den feryâdçı gelüp i'lâm eyledi. İstanbul'dan ale't-ta'cîl gemiler donadup azeb

kürekçi yazup gemilere koyup gönderdiler. Bundan evvel İstanbul halkı azeb ve avârız virmezlerdi. Ol vakt zarûrî oldı, yazdılar heman âdet oldı. Çün İslâm donanması Midilli'ye müteveccih oldı, gemiler anda varınca ol aralıkda kâfir on sekiz kerre hisara yüriyiş itdi alımadı. Çün İslâm gemisi Midilli'ye yakın vardı, kâfir gemilerine girüp kaçdılar. Pes İslâm gemileri Midilli'ye varup ol yıkılan yerleri girü ta'mîr itdiler. Andan dönüp İstanbul'a geldiler. Andan sonra Venedik beğleri zarûrî olup peşkeşler gönderüp barışdılar, hicretün tokuz yüz yedisinde idi.

Bundan sonra Sultan Bayezid sefer itmeyüp nice zaman İstanbul'da karâr idüp huzûrda idi. Bundan sonra hicretün tokuz yüz on beşinde cemâziye'levvelün altıncı güni sülâsâ gicesi yatsu namazından sonra İstanbul'da bir heybetlü azîm zelzele vâki' oldı. Şöyle ki şehrün menâreleri yıkılup milleri üzüldi ve mescidlerün kubbeleri yarıldı, nicesi yire indi. Ve evlerün ocakları yıkılup divarlar yarılup nicesi yıkıldı. Ve hisarun kuleleri ve bergozları ve bendleri yıkıldı ve ba'zı yirler yarıldı. Ve nice nişângâh, binâlar ve kârbân-saraylar ve evler yıkılup nice âdemler divar altında kaldı helâk oldı. Baş kayusı olup her kişi evlü evinden taşra açuk yerlere kaçdı. Havlusı olan havlusına girdi. Bâğçesi olan bâğçesine vardı. Ba'zılar sokağa gidivirdi, ya'nî binâlar altından kaçdılar. Ol gice sabâha degin yir hareket itdi. Cemî' halk erkek dişi ol gice uyumayup ol ibreti görüp feryâd eylediler. Kimi tesbîhe, tehlîlle, tevbe ve istiğfâra meşgûl oldı. Andan sonra kırk güne degin gice ve gündüz sâ'at sâ'at tedrîcile zelzele sâkin olmadı. hareket itdi. Çün hâl böyle oldı, Sultan Bayezid etrâf-ı âleme hükümler dağıdup Rum-ili'nden ve Anatolı'dan bennâdan ve ırgaddan seksen bin nefer serehor çıkarup sürdiler, gelüp İstanbul'un kal'ası ta'mîrine mübâşeret itdiler. Yir yir baş baş mu'temed âdemler ve mi mârlar kodılar. Ve bu cümlenün üzerine yeniçeri ağası Yunus Ağa'yı yeniçeri ile havâle koyup Sultan Bayezid [s. 129] Edrene'ye göçüp Edrene'de karâr eyledi.

Bundan sonra Anatolı'da Teke-ili'nde Kızılkaya dimek ile ma'rûf yerden Hasan Halîfe dirlerdi ve Şâh Kulı dirlerdi bir oğlı var idi, bir mağara içinde olurdı. Sultan Bayezid'ün ana her yıl altı yedi bin akça sadakası vardı, meger kızılbaş imiş. Ol aralıkdan hurûc idüp geldi. Antaliyye'nün bazarı güni bazarın yağma ve talân eyledi. Kadısını tutup dört pâre idüp asakodı. Etrâfa âdemler gönderüp fursat bizümdür diyü haber eyledi. Ne kadar gizlü dindaşları kızılbaş var ise yanına geldiler. On bin mikdârı âdem

cem' eyledi. Ve Teke-ili'nden[748] çok halk cem' eyledi. Ol aralıkdan kalkup Anatolı beğlerbeğisi Karagöz Paşa'nun üzerine vardı. Karagöz Paşa ile azîm ceng eyledi. Kızılbaş sınur gibi oldı. Anlar yağmaya meşgûl olup gâfil düşicek girü kızılbaş ikdâm idüp bulan sıdılar. Karagöz Paşa kaçdı. Ardına düşdiler. Karagöz Paşa'yı tutdılar. Getürüp Kütâhiyye'de kal'aya karşu merhûmı kazığa urup şehîd eylediler. Sancak beğleri biribiriyle uzlaşumayup mukavemet idemediler. Andan kızılbaş kuvvetlenüp ili güni yıkup çok fesâdlar eylediler. Ve hâşâ sebb-i çâryâr eylediler. Andan kalkup Aydın iline gitdiler. Ol aralıkda Sultan Korkud Sultan Bayezid'e ahvâli i'lâm eyledi. Sultan Bayezid dahı vezîrleri Ali Paşa'ya ve Hersek-oğlı'na hışm eyleyüp, çün bunlar hurûc itdi, niçün bana bildürmedünüz diyü itâb eyledi. Ali Paşa'ya emr idüp tiz var Anatolı'ya geç bunlarun hakkından gel ve illâ senün derün yüzerin diyicek ol dahı Anatolı'ya geçdi. Sultan Ahmed'i bile koşdılar. Kapu-halkından ve yeniçeriden âdem koşdılar. Pes Ali Paşa Anatolı'ya geçüp Kızılkaya'ya varup karâr eyledi. Sultan Ahmed dahı oğlıyla Amâsiyye'den kalkup gelüp Ali Paşa ile mülâkat oldılar. Bir kaç gün anda eğlendiler. Kızılbaş dahı Karaman tarafına gitdiler. Karaman paşası Haydar Paşa'yla Cündî Kemâl Beğ sancak beğiyle ceng idüp Haydar Paşa'nun ve Kemâl Beğ'ün başın kesüp şehîd eylediler. Andan göçüp Çubuk-ovası'na gitdiler. Ali Paşa'ya haber geldi. Can başına sıçrayup beni seven binsün dedi ve ata binüp ılgar idüp Çubuk-ovası'na yetişdi. Kızılbaş dahı Osmanlu geldüğin bilicek develerin hisar gibi tokat idüp [s. 130] içine girüp yer yer ceng idecek kapular koyup hâzır oldılar.

Bu tarafdan Ali Paşa katında dahı iki bin mikdârı kişi var idi. Anlar dahı on dört gün ılgar çekmiş yorgun ve atları durgun. Ali Paşa ayıtdı: Varalum bunlarunla dutuşalum. Yanında Kara Musa dirlerdi ulûfeciler kethüdâsı vardı. İş görmiş kişi idi. Ayıtdı: "Sabreyle ardumuzdan asker gelsün yetişsün. Bunlar hod gitmekden kaldılar. Hele bâri iki gün sabreyle. Ramazan-oğlı dahı geliyorur gelsün" didi. Ramazan-oğlı kimdür didi. Anun hod aklı başından gitmiş imiş. Heman cenge başladı. Ceng olup ol aralıkda ol kızılbaş Hasan Halîfe'ye ok tokundı. Helâk olup tokat içinde bir figân kopdı. Andan Ali Paşa at salup kızılbaş içine vardı. Üzerine yarak üşürdiler, helâk itdiler. Çün hâl böyle oldı sâyir halk bunı görüp zarûrî kaçmağa yüz tutdılar. Andan kızılbaş göçüp Acem sınurına girüp Tebrîz'e azm itdiler.

748 "Teke" metinde "Tekiye" yahut "Tekye" okunacak biçimde.

Giderken yolda bir kârbâna râst geldiler. Ol kârbânı kırup kumaşın yağmaladılar. Meger bu kârbân Şâh İsma'il'ün imiş. Bular dahı Tebrîz'e vardılar. Uluları ve reîsleri Şâh İsma'il'e secde itdiler. Şâh İsma'il bulara ayıtdı: "Size, kim buyurdı kim benüm âhiret babamun paşaların ve beğlerin kırup ra'iyyetin incidesiz?". Bular dahı, Şâh yolına gazâ idüp Yezidler'i kırduk, hakkından geldük" didiler. Ya bu kârbânlarun günâhları neydi kim katli'âm idüp rızıkların talân itdünüz diyicek, cevâb virmeğe kadir olmadılar. Pes Şâh İsma'il buyurdı, bunlarun askerin yigirmişer ve onar beğlerine üleşdürdiler. Andan ulularını koruculara eline virüp helâk eylediler.

Bundan sonra Sultan Selim Trabzon'dan hurûc idüp gemiye binüp Kefe'ye geçdi. Andan Rum-ili tarafına Kili'ye ve Ak-kirman'a çıkdı. Sultan Bayezid bunı işidicek İstanbul kadısı Saru Gerzi ve sekbanbaşını nasîhat itmek içün Sultan Selim'e elçiliğe gönderdi. Vardılar ayıtdılar: Sancağa var git, sâyir karındaşlarun gibi. Biz dahı varıruz diyü arbede itmesünler didiler. Sultan Selim ayıtdı: "Allah'un buyruğı değil midür üç yılda dört yılda bir varup sıla itmek. Ben dahı varayın babamı ziyâret ideyin. Andan sonra sancağa gideyin" didi. Muhassal-ı kelâm men' idemeyüp elçiler Sultan Bayezid'e geldiler. Sultan Bayezid didi ki: "Semendire'yi ana virdüm. [s. 131] Varsun anda gitsün". "Sultan Selim yok elbetde babamun yüzin görüp elin öpmeyince gitmezin" didi, hicretün tokuz yüz on yedisinde idi.

Andan Sultan Selim Edrene'ye yakın gelüp kondı. Sultan Bayezid dahı Edrene'den kalkup asker dahı hâzır idi. İstanbul'a müteveccih oldı. Sultan Selim dahı ayıtdı: "Edrene'den İstanbul'a varınca hod düşman yokdur. Bu beğleri ve askerleri alup gitmekden garezi budur kim karındaşum Sultan Ahmed'i beklemekdür" didi. Ol dahı göçüp babası ardınca gitdi. Çorlı sınurına gelicek babasıyla uğraşdı. Sultan Bayezid'ün ayaklarınun dermânı yoğ idi. Ata binmeğe kudreti yoğ idi. Araba içinde idi. Arabanun örtüsin örtüp Hak te'âlâ hazretine tazarru' idüp du'â eyledi. Bir mikdâr ceng oldukdan sonra Sultan Selim sınup cemî' esbâbın ve hazînesin koyup kaçdı. Karadeniz kenârında Medye dirlerdi, bir köy vardur, anda varup gemiye girüp Kefe'ye vardı. Ol kış içinde yine gemiye binüp Rum-ili'ne çıkdı.

Bu yana Sultan Ahmedlü ekâbirden ba'zı kimseler vardı. Kadı-asker Müeyyed-oğlı ve Tâcî-zâde Nişancı Beğ ve Yunus Paşa bular Sultan Ahmedlü idi. Sultan Ahmed gelür pâdişâh olur diyü pîşkeşler

hâzırlamışlardı. Yeniçeri bu ahvâli tuyup bir gice bunlarun evlerin basup ne var ise yağma itdiler. Hasan Paşa'nun dahı evin basdılar. Çok fesâdlar itdiler. Sultan Ahmed'in âdemisi gelmişdi. Şehirden kaçup kurtuldı. Andan yeniçeri Sultan Selim'e haber gönderdi. Gelsün biz anı tahta geçürürüz didiler. Sultan Ahmed dahı Üsküdar'a yakın Maldepesi'ne gelmiş idi. Babasıyla haberleşüp babası nice bin flori dahı gönderdi. Andan girü dönüp gitdi. Anatolı'nun mukata'âtın ve iskelelerin zabt itmeğe başladı. Sultan Korkud dahı ba'zı yerleri zabt idüp Sultan Ahmed adamlarıyla muhârebeye başladılar. Andan Sultan Korkud dahı Gelibolı tarafından gemiye girüp iki üç kişiyle İstanbul'a gelüp yeniçeri odaları kurbında bir mescide girdi. Sultan Bayezid işidüp yeniçeri arasından çıkarup şehir içinde bir eve kondurdılar. Andan destûr ile gelüp babasınun elin öpüp girü odasına gitdi. Sultan Selim dahı Küçükçekme'ye gelmişdi. Şehre yakın gelicek Sultan Korkud karşu çıkup buluşup at üzerinden merhabâlaşup birbirine tesellî virdiler.

[s. 132] Andan sonra Sultan Selim gelüp şehre girüp Yeni-bağçe'de çayır içinde kondı. Sultan Korkud dahı mekânına vardı. Andan yeniçeri cem' olup dîvâna vardılar. On nefer yayabaşı paşalara gönderdiler. Didiler ki pâdişâhımuzun oğlı Sultan Selim'dür. Kendüsi marîz olmışdur. Sefere varmağa kudreti yokdur. Arz idün pâdişâhlığın Sultan Selim'e virsün elbette dediler. Ana arz itmezsenüz taşra çıkıcak işinüz tamâm iderüz, Sultan Selim'i tahta geçürürüz diyü gulüvv itdiler. Paşalar dahı ol on yayabaşılarla içerü pâdişâha bile girüp bularun sözlerin arz itdiler. Pâdişâh ayıtdı: Niteki ben sağın, beğliğüm kimseye virmezin diyicek vezîr-i a'zam Mustafa Paşa ayıtdı: "Devletlü hünkâr! Tuzunuz etmeğünüz yidük, helâl eylen. Taşra çıkıcak bizüm işimüz tamâm iderler" dedi. Pâdişâh ayıtdı: "Şimdi ben pâdişâhluğum virmeyicek beni gelüp katl iderler mi?" Bunlar ayıtdılar: "Yok katl itmezler, ammâ harbe ucıyla kaftanınuzdan çeküp tahtdan aşağa indirürler" diyicek pâdişâh bir mikdâr fikre varup, andan sonra başın kaldırup pâdişâhluğum oğlum Selim'e virdüm didi. Andan yeniçeri külliyen gülbâng getürüp Sultan Selim'e gitdiler, hicretün tokuz yüz on sekizinde vâki' oldı.

İrtesi Sultan Bayezid hazîne sandukların ve paşaların Sultan Selim'e gönderüp pâdişâhınuza varun didi. Ammâ bana yigirmi gün mühlet virsün, Yeni-bağçe'de otursun, ben andan çıkup Dimetoka'ya varup anda oturayın

dedi. Sultan Selim'e arz itdiler. Her ne vakt kendüleri buyurur ise ihtiyâr ellerinde dedi. İrtesi gelüp babasınun elin öpdi. Babası kalkup, "gel oğul şimdi pâdişâh sensin, ben ma'zûlın, otur" dedi. Sultan Selim, hâşâ ben Sultanımun kulıyın. Yüzin görüp murâdum elin öpmekdi. Tahtun mübârek olsun. Ben kulına icâzet vir gideyin diyicek, "oğul ben cân u gönülden sana virdüm tahtumı. Ammâ sana nasîhatım budur ki nâ-hak yire kimseyi öldürmeyesin" dedi. Ol dahı kabûl idüp çıkup Yeni-bağçe'ye varup çadırmda karâr itdi. Yarındası Sultan Selim yeniçeri ağasın çağırup yeniçeri ağası gelüp dîvân itdi. Bulara dedi kim: "Beni pâdişâhlığa kabûl ider misüz?". Cemî'isi kabûl iderüz diyicek, ayıtdı: "İmdi eger sizden bir kimsenüz nâ-ma'kul hareket iderse hakkından gelmeğe mâni' olur mısuz?". "Olmazuz" dediler. "İmdi böyle olıcak beğliği kabûl iderem" dedi. Andan yarındası girü dîvân eyledi. [s. 133] Paşalar geldiler. Ol gün bir üsküflü yeniçeriyi bir ağaca asakodı. Ve bir ulûfecinün boynın urdı. Meger ol yeniçeri Sultan Ahmed'e varup gelürimiş, câsûslık iderimiş.

Çün pâdişâhluk Sultan Selim'e mukarrer oldı, Sultan Korkud dahı bir kadırgaya binüp Ma'nisa tarafına gitdi. Andan sonra Sultan Bayezid İstanbul'dan çıkup Dimetoka'ya gitdi. Sultan Selim Edrene-kapusı'ndan taşra göndermeğe vardı. Arabanun kapusın açup Sultan Selim'e nasîhat gûne çok kelimât eyledi. Andan vedâ' idüp gitdi. Hafsa köyi yöresi Sazludere'ye varıcak ecel yetişüp anda Sultan Bayezid vefât itdi, *rahmetu'llâhi aleyhi rahmeten vâsi'aten*. Meyyitin İstanbul'a getürüp imâretinde defn eylediler.

DİZİN*

A

ABDULLAH ibn ABBÂS, 116
ABDULLAH ibn SA'ÎD, 117
ABDULLAH ibn SARHA, 116
ABDULLAH ibn ZEYD, 116
ABDÜLAZÎZ, 11, 123
Acem, 9, 38, 65, 94, 140; -memleketi, 9; -vilâyeti, 8, 9, 10, 90, 96, 114, 128
açlıkdan âciz kalmak, 16, 17, 117
açlıkdan kırılmak, 13
ÂD, 89, 99; -oğlanları, 89; -oğlı ŞEDDÂD, 101
ad işlemek, 89
ad yavuzluğı olmak, 71
Adana, 132, 136, bk. Atana
adâvet, 43; -bağlamak, 30; -etmek, 84
ÂDEM PEYGAMBER, 90, 92, 93, 100
âdemî-zâd, 90
âdem-oğlanı, 93, 103, 106
adı kalmak, 111
adını kazdurmak, 100
âdil pâdişâh, 119
adl ü dâd, 19
adl ü insâf u sahâvet, 114
agsak, 48
ağ çekmek, 88
ağaç kılıç, 15
Ağaç-denizi, 64, 65
ağılu demrenlü oklar, 137
ağır elçi, 137
ağır hil'at, 68; -ler, 105, 133
ağır leşkerler, 130
ağlar, 100
ahdleşmek, 31
ahd ü peymân, 27; -olmak, 73; -sımak, 74
AHMED BEĞ, 137
AHMED-I CELÂYIRÎ, 49, 50
AHMED Ü MUHTAR, 114
AK BAŞ, 18
AK BIYIK DEDEM, 32
ak börk, 18
âk olmak, 110, bk. âsi olmak, baş kaldırmak
ak sakallu beğ, 83, 84
ak sakallu pîr, 84, 110
Ak Yazı ovası, 17
akça, 28, 32, 41, 60, 62, 67, 97, 112, 139; -devşürmek, 112; -kesdürmek, 76, 81, 127; -kesmek, 39; -lar, 41; -yığup hazîne etmek, 38
AKÇA KOCA, 17, 18
Akça-boli, 61
Akça-hisar, 84
Akça-limon, 21
Akdeniz, 87, 90, 91
akın, 77, 137; -eylemek, 76, 129, 132; -itmek, 22, 35, 36, 76, 77; -lar salmak, 61; -virmek, 28, 35, 84
akıncı, 61, 77, 79, 82, 84, 130, 131, 137; -lar, 63, 77, 137; -salmak, 61
Ak-kirman, 131, 141
aklı başından gitmek, 140
Ak-saray, 41

---

*Dizin'e, metinde geçen yer ve şahıs isimlerinin dışında kalan kimi isimler alınmamıştır.

Akşehir, 30, 63, 77
AK-TİMÜR, 16
âl itmek, 45, 134, 135, bk. hîle
alaca at, 72; -atlu, 12, bk. renkli atlu
ALÂEDDİN, SULTAN (Selçuklu hükümdarı), 4, 9, 10, 11
Alaman, 79, 90, 100
ALANIYYE, 103
Alaşehir, 35, 76
ALÂÜDDEVLE BEĞ, 135
alay, 24, 72, 96, 97, 134; -dan çıkmak, 48; -ına alay virmek, 47; -lar bağlamak, 23, 47; -lar düzmek /düzülmek, 47, 122
âlemi gözine dar göstermek/etmek, 128
âletler, 105
ALİ BEĞ (Karaman-oğlı), 72
Âl-i Abbas, 9; -îler, 9
ALİ BEĞ (Temürtaş-oğlu), 67
ALI BEĞ (Malkoç-oğlı), 132
ALI BEĞ (Mihal-oğlı), 129
âlî düğünler, 30, bk. düğün
ALI ibn EBÎ TÂLIB, 115
âlî kasr, 87; -köşk, 87; -kubbe, 117; -medrese, 30
Âl-i Osman, 3, 36, 39; -beğleri ve pâdişâh-zâdeleri, 8
ALI PAŞA (Çandarlı), 39, 40, 41, 56, 57, 134, 135, 140
ALI PAŞA (Osman oğlu), 12, 18
Âl-i Selçük, 9; -tâyifesi, 9
âlî ziyâretgâh, 121, bk. ziyâretgâh
âlimler, 36, bk. ulemâ
ALP GÜNDÜZ, 12
alp-erenler, 21, 81
altun, 38, 96, 97, 110, 111; -ile dikme murassa (kaftan), 110; -taslar; 31; -üsküf, 31
Amâsiyye, 42, 48, 56, 59, 63, 140; -beğleri, 48
Amasya, 9
AMLÂK, 100; -oğlanları, 89
anası ağlamak, 54
Anatolı, 18, 28, 32, 46, 54, 59, 66, 70, 75, 78, 80, 125, 127, 130, 133, 134, 136, 137, 139, 140, 142; -beğlerbeğisi, 134; -çerisi, 78, 80, 125, 132, 137, 138; -leşkeri, 132, 133; -vilâyeti, 78; -yakası, 14
Anatolı ve Rum çerisi, 82
Anatolı ve Rum-ili çerisi, 131
Anatollı, 134
ANKUR, 86, 87, 94
Antaliyye, 71, 139; -hisarı, 71
Arab (Mısır), 52, 54, 94, 135, 136
Arab [ve] Acem vilâyeti, 100
Arab çerisi, 132; -diyârı, 89, 90, 132-134; -leşkeri, 134-136
Arab u Acem, 87
araba, 81, 83, 141, 143; -lar, 85, 135
arbede itmek, 141
arış, 99, 100, bk. arşun
ARKANOS HAKÎM, 97
Arnavud, 82, 84, 127, 130; -vilâyeti, 76, 77, 127
arpa, 41; -lar, 41
arşun, 91, 92, 94, 104, 105, 138, bk. arış
ASAFIYA, 103, 104, 107; -Hâtun, 104
âsaf-rây, 19
asakomak, 64, 69, 72, 96, 139, 143
âsi olmak, 65, 69, 73, 81, bk. baş kaldurmak
ashâb-ı Uhdûd, 137
asker, 13, 48, 71, 80, 83, 87, 132, 137, 138, 140, 141
aş bişürmek, üleşdürmek, 19
at, 16, 22, 33, 48, 53, 56, 60, 61, 67, 71, 72, 75, 80, 81, 95, 107, 102, 133, 135, 140, 141, 142; -çapmak, 53; -depmek, 9, 80; -lanmak, 21, 72, 91, 109; -lar, 13, 21, 29; 47, 67, 83, 91, 134, 140; -salmak, 133, 140; -sanculanmak, 16; -sinirin çalmak, 62; -sürçmek, 81

atlu, 82, 94, 135; -çeri, 68; ve tonlu, 94
Atana, 134, bk. Adana
âteş-gede, 114; -ler, 114; -perest, 114
At-meydanı, 103
Atranos tekvurı, 16
av avlamak, 22
avârız, 139
avratı boş olmak, 42, 51
Ayaslonya, 21
Ayasofya, 87, 99, 104, 106, 107, 109, 110, 111, 114, 115, 117, 118, 124
Ayasuluğ, 35
Aydın, 47, 75; -eli, 64; -ili, 35, 63, 64, 75, 140; -oğlı, 42, 52
Aydın ili beği, 35
Aydınçık/Aydıncuk/Ayduncuk, 20, 21, 106, 107, 110, 122; -tağı, 87; -tahtı, 89
AYDOĞDI, 16
Aygur, 90
AYKUTLUK AĞA, 8
azeb, 67-69, 78, 80-82, 85, 127, 129, 130, 138, 139; -beği, 59; -divşürmek, 67; -ler, 68, 133; -satmak, 69
AZEB BEĞ, 59, 62, 83
azeb ile yeniçeri arasında (ilk) adâvet, 69
azeb ve atlu çeri, 68

B

Ba`albek, 45
bâc almak, 28, 94
bâde, 7, 58; -içmek, 7
bâd-i akîm, 98; -sarsar, 98
Bağdad, 9, 50, 122, 124
bahâdırlık, 25, 100
bahş eylemek, 7, 87
BAKI AĞA, 8
bakır, 95, 102; -at, 95, 107
Bakraz tağı, 134
BALABAN PAŞA, 78
Balabancık, 16
Balat-kapusı, 119
balçak (kılıç sapı), 99, 100
BALI BEĞ (Malkoç-oğlı), 130, 132
balıkçılar, 100
Balıkesir, 19
ban, 83; -lar, 83
barça, 138
barışmak, 21, 41, 42, 57, 61, 62, 63, 74, 78, 88, 122, 136, 139
barışdurmak, 61, 74, 103
baş dikmek, 13; -endürmek, 87; -kaldurmak, 64, 66, 71, 81, bk. âsi olmak
başcı, 69; -dükkânı, 68
baş kesmek, 140; -ı kesilmek, 128
başında devleti olmak, 13
başları kayısı olmak, 135
Başmakçılar (Edirne'de çarşı), 134
batrıklar, 86, 98
BAY SUNKUR, 8
BAYEZID I (Yıldırım), 3, 30, 33-36, 39, 40-46, 48, 50-52, 54-56, 66, 124
BAYEZID II, 81, 100, 101, 116, 125, 128, 130, 132, 133, 135, 136-139, 140-143
BAYEZID PAŞA (vezir), 64, 66, 67
BAYINTUR, 8
bayram, 11; -kutlu olmak, 83
bazar, 139; -etmek, 39
bâzirgân, 100, 112; -gemisi, 69
becene, 137; -ler, 137
beddu`âlar etmek, 94
Bedesten (Edirne'de), 131
beğ dikmek, 84
Beğ Kavağı, 57
beğ kulları, 64; - oğlanları, 98, 99, 101; -ler oğlanları, 52
Beğ-bazarı, 55
beğlerbeğliği, 29

beğlik, 18, 64, 68, 142, 143; -in terk itmek, 18, 81; -eylemek, 84; -itmek, 17, 34, 55, 59, 62, 99, 102; -malı, 28
Beğşehri, 63, 77
Behisni, 42
Belgrad, 77, 79, 82, 125
Belh, 8, 9; -vilâyeti, 8
bellüce kâfirler, 21
Benî Ümeyye, 122
bennâ (ustabaşı, mimar), 93, 104, 105, 107, 108, 112, 139; - lar, 91, 93, 104, 106, 108, 109; ve ırgad, 112
berât, 73
berdâr eylemek/itmek, 65, 117, 122, 124
Bergama, 19
BERSAK (Bursa tekfuru), 17
beşik, 88
Beşiktaş, 86, 136
BEŞİR ERTAL, 116
Beytü'l-Mukaddes, 88, 95, 99, 107
bıçak, 88, 106
Binarbaşı suyı, 62
bid'at, 41
Bidevî Çardak, 62
bî-edeblik itmek, 102
Biga, 29
Bilecük, 10, 11, 27, 30; -hâsılı, 12; -tekvuru, 10
bilmeze urmak, 60
bîmârhâne, 35, 113, 131, 133
BÎ-NEVÂ BABA, 15
bir sözi iki olmamak, 39
Birgoz, 27
Bit bazarı (Edirne'de), 131
Boğaz (İstanbul boğazı), 67, 90, 91
Boğaz-kesen hisarı, 85
Bolayır, 21, 23; -yolı, 69
Bolı vilâyeti, 17, 18
Bosna, 35, 90, 99, 100, 137; -kıralı, 125
Bosna ve Hersek, 79
Bosna vilâyeti, 35, 126
boynı tokalu, 137, bk. hayderî
boynın urmak, 143
boz atlular, 24, bk. gâyib erenler
bozdoğan, 137
bozgunlık, 116
bölük, 92; -çeri, 10
börk, 40; -ler, 60
BÖRKLÜCE MUSTAFA, 63, 64, 65, 67
buçugar pul, 81
Buçuk depesi, 81
Buga suyı, 69
Bulanya, 30
Bulgar, 90, 91
BURAK REIS, 138; -gemisi, 138
burc, 72; -lar, 85
Burç hisarı, 77
Bursa, 16, 17, 26, 29, 30, 32, 34, 35, 41, 42, 56, 57, 61, 62, 63, 65-68, 71, 130; -halkı, 62; -kavmi, 59; -sancağı, 19;- tekvurı, 16, 17
Burusa, 24, 137
BUZANTIN, 99-102, 114; -oğlanları, 103
büyük kubbe (Ayasofya'da), 107, 114
Büzürşek, 127

C

CA'FER-I GÂZI, 124
câm-ı mey, 58
câmi', 30, 35; -ler, 80
Can Adası, 76
can atmak, 13, 57, 69, 93
can başına sıçramak, 140
can cehenneme ısmarlamak, 15
cân ü gönüller tağlanmak, 99
cânını terk itmek, 6
Canik vilâyeti, 76
câsûs, 13; -lık itmek, 143; -lamak, 27; -lar salmak, 135

cebbârlık ve mütekebbirlik, 87
cebe, 134; -lü âdemler, 134; -lü kâfirler, 79, 80
CEM kadeh, 58
CEM SULTAN, 130, 131
Cembin kal'ası, 21
ceng âleti, 82
ceng ü kıtâl, 82
cerehor, 80
cevâhirler, 89
cıda, 81; -lar, 26
cihâd itmek, 16
cihâdü'l-ekber, 82
CIHAN-ŞÂH BÛ SA'İD, 128
cihetler (maaşlar, ücretler), 41
Cimbin, 21, bk. Cembin
cimrilik, 74
CINGIZ HAN, 3, 8, 9
CINGIZ HÂNÎLER, 9
cömerd, 60
cüllâh sakallı, 51
cülûs itmek, 85, 130, bk. tahta geçmek
CÜNDÎ KEMÂL BEĞ, 140
cüzâm, 14, 123

Ç

çadır, 48, 72, 143
Çağatay, 51, 54; -pâdişâhı, 128
Çamurlu, 60
çan, 93; -lar, 93; -lıklar, 80
çanak, 49
ÇANDARLU HALÎL , 27, bk. Çenderlü
çarşu, 65; -lar ve mahalleler, 137
Çasar, 90, 99
çaşnigirbaşı, 66
çavuşlar, 119, 137
çayırlar, 41
çegre okı, 116
Çehâr-şenbe suyı, 41
çekürge, 96; -ler, 96; -lik, 96
Çemni kal'ası, 20, bk. Cembin, Cimbin
ÇENDERELÜ/ÇENDERLÜ KARA HALÎL, 28, 29, 38
çeng ü çegâne, 64
çeri halkı, 41; -yarağı, 82
çeribaşılık, 69
çeşmeler, 11
çift sürmek, 78;- sürdürmek, 28
çifte salmak, 72
Çih, 79, 82, 99, 100
Çimni kal'ası, 20
Çin ü Maçin, 87, 90, 91
Çirmen, 29
Çorlı, 141; -hisarı, 27; -vilâyeti, 22
Çöke, 131; -yaylası, 76
Çubuk-ovası, 140
çukadar, 60

D

dâd direği, 120
DAHHÂK, 58
DAL (Amlak oğlu), 100
danışmak, danışık itmek, 67, 78, 110, 135, 136
dânişmend, 28, 37, 38, 66; -ler, 31, 39
dâr-ı İslâm, 80
dâr-ı küfr, 5, 26
dârü'l-İslâm, 107
DAVUD PAŞA (vezir, Anatolı beğlerbeğisi), 128, 132, 133, 137
Deccâl, 124
defter, 38; -in dürmek, 120
değenek, 137
DELİ BALABAN, 32
demet gibi dökülmek, 23
demür, 43, 83; -kafes, 52; -e gark olmak, 79, 83
deprem, bk. zelzele
DERENCİL BAN (Ungurus beği), 137

Derende, 42
derviş, 11, 15; -ler, 48
DERZI SARUCA, 62
dest-i tevbe itmek, 18
Deşt, 90; -çerisi, 129; -vilâyeti, 46, 90, 91
develer, 134, 140
devlet erkânı, 50, 73
devlet irtifâ'ı, 138; -issi, 73
devletlü hünkâr, 142
Devletlü Kaba Ağaç, 31
Devletlü ve Kademlü Kaba Ağaç, 31
devletsüzlik, 74
Dımışk, 90, bk. Şam
dilâverlik, 30
dil söyleşmek, 137
dilekçi düşürmek, 74
dilekçiler, 38
Dimetoka, 22, 142, 143; -tekvurı, 27
Dimne, 113
Dinboz, 16
dindaşlar, 139
dîne gelmek, 115
dîn-i İslâm, 80
direkler, 87, 106, 111
dirhem, 96
dîvân, 39, 142; -eylemek/itmek, 143; -ortası, 39
divitdâr, 132
Divriğ, 42
donanma, 138
dostlık, 91; -itmek, 57, 90
dovuycalar, 57
doyum olmak, 13, 30, bk. toyum olmak
döğe döğe öldürmek, 113
dökme, 106
dört kitâb, 4
dört köşelü ak mermer direk (Ayasofya'da), 106
döşek, 90
DRAKUL-OĞLI KAZIKLI, 84
Drama, 32
du'âsı makbûl olmak, 103
du'âsı okı nişâna irişmek, 80
DULKADİR-OĞLI, 84; -BUDAK BEĞ,135; -ALÂDDEVLE, 132
Durgud-eli, 12
dutsak, 48, bk. esîr
düğün, 58; -eylemek, 77, 125; -ciler, 58; -ler, 75
dükkân, 65, 68
dün basgını, 29, 35, 126
dünyâ kasrı, 112
dünyâdan gitmek, 23, 62, 100,115, 116; -nakl itmek, 89,115
düş, 11, 90; -görmek, 11
düşelik (gelir), 41, 97
DÜZME AYDIN-OĞLI, 42
DÜZME MUSTAFA, 66, 68, 69

E

EBÛ BEKIR SIDDÎK, 115
EBÛ EYYÛB-I ENSÂRÎ, 116, 117, 118, 120, 121
EBÛ İSHAK OĞLANLARI, 124
EBÛ LÜLÜ, 115
EBÛ MÜSLIM-I MERVÎ, 8
ECE BEĞ, 20, 21
ecel gelmek, 120; -câmı, 58; -cellâdı, 58; -yağmurı yağmak, 82; -yetişmek, 143
Ece-ovası, 69
EDEBALI, 11, bk. Şeyh Edebalı
Edremid, 19
Edrene, 22, 27-31, 34-36, 56, 57, 59, 61, 63, 65, 67-71, 75, 76, 78, 80-82, 84, 85, 110, 125, 126, 131-134, 136-139, 141; -hisarı, 27; -kal'ası, 69; -kapusı, 143; -tekvurı, 28
efdalü'l-ulemâ, 79
efendi, 35

EFLÂTUN, 92, 95; -şâkirdleri, 92
Efrenk çerisi, 79, bk. Frenk
Eğri-kapu, 119, 120
ehl-i adl, 3; -devlet, 47; -dîn, 5; -dîvân, 40; - ilm, 32; -İslâm, 80, 82, 83, 107, 116-118-122; -İslâm leşkeri, 130; -kerâmet, 17; -kerem, 113; -küffâr, 117; -küfr, 6; -mu'âmele ve bâzirgân, 112; -rây, 25; -Rum, 86; -sitem, 3; -şelkat, 51; -vezâyif, 133
ehremen kubbe, 91
el çomağa urmak, 48
elçi, 41, 42, 44, 61, 79, 100, 114, 117, 133, 136; -koşmak, 42; -ler, 42, 62, 91, 141; -lik, 40, 61, 133, 141
elmas, 92, 96
ELVAN BEĞ, 66
emeği zâyi' olmak, 110
emîn, 88, 112
EMİR BEĞ, 127
EMİR HAZRETİ, 68
EMİR SÜLEYMAN, 42, 47, 48, 56, 58, 59, 65, 110
emîr-i alem, 59
emn ü emân içinde olmak, 21
Engüri/Engerü, 10, 25, 46, 47
enlik ve açlıkdan âciz kalmak, 117, bk. açlık
Ereğli, 135
Ermenek-tağı, 10
ERTANA BEĞ, 47
ER-TUĞRUL (Yıldırım Bayezid oğlu), 5, 9, 11, 35
ERTUĞRUL GÂZİ, 6, 10
ER-TUĞRUL ibn SÜLEYMAN ŞÂH GÂZİ, 8, 125
Erzincan, 9, 42, 46; -beği, 47
esbâb, 17, 62, 71, 87, 117, 141; -lar, 13
esîr, 17, 28, 54, 83, 117, 118, 122-124, 126, 127, 130, 137, 138; -den bâc almak, 28; -itmek, 13; -ler, 28, 30, 31, 116, 125, 132
Eski, 27, 29
eski akça, 39
Eski-câmi' (Edirne'de), 59, 65, 110, 134
Eski-saray, 118
etmek (ekmek), 142
Evliyâ, 106
EVRENOS BEĞ, 22, 27-31, 59, 60, 69; -GÂZİ, 27; - oğlanları, 66
EVRENOS BEĞ-OĞLI ALİ BEĞ, 76, 77
EYNE BEĞ SUBAŞI (vezir), 56
Eynebahtı, 129, 138
Eyneğöl, 11, 12

F

fâl yom tutmak, 80
Fâris vilâyeti, 90
FÂTIMA (Yıldırım Bayezid'in kızı), 56
FÂZIL BEĞ, 20
FAZLU'LLÂH, 61
FAZLU'LLÂH (kadı), 18
fedâ-yi nemed-pûş, 137
FERHAD BEĞ, 132
feryâd eylemek/itmek, 93, 118, 139
feryâdçı, 138
fesâd eylemek/itmek, 65, 140; -lar itmek, 142
fettân kişi, 49
fetvâ, 31, 39; -virmek, 65
fısk u fücûr, 38
fikr ü firâset, 20, 50
fikr ü idrâk, 57
fil sûreti, 102
Filibe, 28, 63
FİRÜZ BEĞ, 35, 71; -OĞLI MUHAMMED BEĞ, 79, 80, 82
FİRÜZ-OĞLI ALİ BEĞ (İznik beği), 70
fiston, 40
fitne, 64; -itmek, 115; ve fesâd, 102
flori, 60, 69, 107, 122, 123, 142

Frengistan, 86, 90, 91, 96, 99, 100, 104, 105, 117, 122-124; -keşişleri, 100, musâhibleri, mühendisleri ve âkılları, 107; -vilâyeti, 131
Frenk, 100, 116, 124-127, 130; -gemisi, 80; -ler, 86; -vilâyeti, 130, bk. Efrenk
Fırat ırmağı, 9

G

Galata, 35, 80, 85, 118, 122, 124
gammâz, 74
ganî olmak, 16
ganîmet, 81, 128
garâyib direkler, 106
garîb mermerler, 106
garîbler, 10
gayb erenler, 80
gâyib erenler, 24, bk. boz atlular, ricâl-i gayb
gâyibden bir kişi, 109
gazâ, 5, 17, 19, 25, 28, 82, 116, 122, 141; - cihâd, 25; -kutlu olmak, 81; -lar, 9, 10, 11, 122; -tonları, 116; -vât, 4
gazab, 39, 51, 102, 117; -a gelmek, 39, 48, 51, 88, 105, 108; -ıtmek , 46, 102; -ehli, 51; -lı pâdişâh (Bayezid I), 55
gazâya bel bağlamak, 80
gazâvet-nâme, 4
gazâ-yı ekber, 76, 85, 127, 137
gâzi, 4, 5, 34, 133; -ler, 4, 12, 13, 15, 16, 18, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 31, 76, 80, 83, 84, 86, 121, 126; -yan, 5
GEDİK/GEDÜK AHMED PAŞA, 129, 130, 131
Gegivize (Gebze), 130; -kadısı, 61
Gelibolı, 18, 20, 22, 27, 28, 29, 30, 61, 68, 69, 79, 127, 132, 142; -tekvurı, 22
gemi, 13, 18, 21, 57, 64, 67, 116, 135, 141, 142; -halkı, 134: -ler, 13, 21, 23, 24, 61, 69, 80, 86, 103, 116, 117, 118, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 129, 130, 134, 135, 137, 138, 139
gemileri birbirine çatmak, 116
genc ü mal, 5, 36, 72
genc-i KÂRÛN, 37
Gere, 96
Germe, 81, 126
Germiyan beği, 35; -leşkeri, 47; -oğlı, 30, 42, 47, 52, 63
Gevele kal'ası, 127
gıdâ, 95, 97
Gori, 96
göçer-evler, 32
göçmel yörükler, 9
GÖK ALP, 5
GÖK ALP ibn OĞUZ, 8
gömgök demür, 83
GÖMLI-OĞLI, 69
gönline ilhâm gelmek, 14
gönül berkitmek, 6: -virmek, 88
Görece, 20
Göynük, 19, 57
göz yaşın akıtmak, 94; -yummak, 67
gözden burakmak, 112
gulüvv itmek, 142
GÜGEYSI KARACA (Anatolı beğlerbeğisi), 80
Güğercinlik, 76
gülbâng getürmek, 142
gümiş/gümüş, 110, 111; -sagrak, 60
Gümülcine, 29, 31
Gümüş Kubbe, 17
gün tutılmak, 76, 125, 129, 131
gün-batusı, gün-toğusı, 63
GÜN-DOĞDI, 9
GÜNDÜZ, 10
GÜNDÜZ ALP, 5, 16
güneşe tapmak, 95, 98
Güngörmez, 136; -tekvur, 14

H

Habeş, 90
Habeşî, 39, bk. mashara Arab
habs, 59, 69, 113, 133, 136; -itmek, 62, 68; -olmak, 78
HACI BEKTAŞ-I SULTAN OĞLI, 18
HACI İLBEĞI, 22, 27, 29, 30
HACI İVAZ PAŞA, 62
hacılar bayramı, 136
hadem ve haşem, 65
HADIM ALI BEĞ/PAŞA (Rum-ili beğlerbeğisi), 77, 81, 131, 132, 133
HADIM SÜLEYMAN PAŞA (beğlerbeği) 129, bk. Süleyman Paşa
HADIM YA'KUB AĞA (Bosna sancak beği), 137
Hafsa köyi, 143
Haleb, 9, 45, 132; -çerisi, 132
halıça, 48, 49
HÂLID ibn VELÎD, 45
HALÎFE MÜSLIM, 122
HALÎL BEĞ (Rumeli beğlerbeğisi), 133
HALÎL PAŞA (vezir), 78, 79, 81
halvet kalmak, 77; -e girmek, 88
Hama, 45
hamâm, hammâm, 14, 15, 57, 71, 94; -külhânı, 108; -lar, 101
Hamid, 75; -ili, 30; -vilâyeti, 41
hamr, 58; -içmek, 36
Hamus, 45
HAMZA BEĞ (Fîrûz Beğ oğlu), 67, 71, 72, 73
hançer, 34, 115, 117
handek, 44, 47, 119; -kazmak, 91; -kazdurmak, 47
harâc, 31; -almak, 31, 122, 123, 124; -a kesmek, 81, 116, 122, 123; -virmek, 10, 63, 137
harâmilik, 74
harbe ucı, 142; -ler, 137
harçlık, 67, 112
HÂREZM ŞÂH, 8
HARKIL, 103, 114, 115, 123, 124
HÂRUNU'R-REŞÎD, 123, 124; -târîhi, 125
has kullar, 80, 120, 121
HAS MURAD, 128; -sınguni, 128
HASAN AĞA (vezir), 56
HASAN ALP, 12
HASAN BEĞ (uç beği), 82
HASAN BEĞ-OĞLI İSA BEĞ, 130
HASAN HALÎFE, 139, 140
HASAN PAŞA, 142
HÂTEMÎ, 56
hâtun idinmek, 77, 87
havâle, 12, 16; -kal'a, 12; -kılmak, 122; -komak,139; -olmak, 19; -yapmak, 16, 35, 130
havâriyyûnlar, 103
havuzlar, 14
Hayber kal'ası, 9
HAYDAR PAŞA, 140
hayderî, 137, bk. boynı tokalu
hâyin, 39; -ler, 137; -olmak, 20, 47, 48, 59, 60, 124
hayme, 40
Hayrabolu, 22
HAYREDDIN PAŞA (Çandarlı Hayreddin Paşa), 29
hazîne, 31, 53, 101, 105, 112, 141; -itmek, 38; -sandukları, 142
hedâyalar, 114
helâ, 88
helâl haram, 32
Hersek, 79, 126
HERSEK-OĞLI AHMED BEĞ (Anatolı beğlerbeğisi), 132, 140
hevâyîler atılmak, 138
heybetlü, 139; -kâfir, 100
hınzır eti, 32
hışm itmek, 44, 98

Hıtây u Hotan, 87, 90, 91
Hıtây vilâyeti, 8
HIZIR BEĞ-OĞLI MUHAMMED BEĞ (Rum beğlerbeğisi), 132
HIZIR PAŞA-OĞLI MUHAMMED PAŞA (Rum beğlerbeğisi), 135
HIZIR PEYGAMBER, 99
Hicaz, 131
hidmetkâr, 65
hil'atlemek, 20, 63, 131
hilâfet, 116; -e geçmek, 115; -itmek, 115
hîle, 30, 38, 61, 67, 106, 118, 128; -ler, 39, bk. âl
Hind ü Sind, 87, 91
Hindustan, 48, 56; -denizi, 90
hirmen vakti, 21, 41
hisâb defter bilmek, 38
hisar ehli, 44; -eri, 44; -erleri, 35; -halkı, 41, 44, 71, 72; -handeki, 44; -itmek, 12, 62, 71, 79, 117, 123, 126, 127
hizmet kuşağın kuşanmak, 91
hocalar, 62
hor u hakîr eylemek, 80
Horasan, 8; -vilâyeti, 8
horlamak, 42, 44
horluk, 42, 51, 69
hoş dutmak, 21, 34; -görmek, 34
hoyrâd, 138; -kâfir, 84
hûb oğlanlar, 49
HÛD PEYGAMBER, 95
HULEFÂ-I BENÎ ABBAS, 123
hutbe okumak, 11
hüccet, 38
hükm ü hükûmet itmek, 81
hükm-i şer', 38; -şerî'at, 38
hüner ehli, 113
hünerin izhâr itmek, 95
hüner-mend ve kâmil üstâd, 10-
hüsnüne âşık olmak, 87
hüsrevânî küp, 97

I-İ

ırgad, 93, 110, 112, 139; -lar, 91
ırgı, 49
ısıcak su (Yalova'da kaplıca), 14
ışıklar, 48
i'timâdlu âdemler, 110
ibn MÜLCEM, 115
İBRÂHIM BEĞ (Karaman-oğlu), 72, 74, 77, 78, 85
İBRÂHIM PAŞA (vezir), 66, 67, 76
İBRÂHIM PEYGAMBER, 96
icâzet almak, 114; -virmek, 143
iç oğlanı, 38, 39
İDRİS PEYGAMBER, 96; -ilmi, 95; -şâkirdleri, 95
İflak, 57, 62, 77, 79, 84, 90, 129; -vilâyeti, 77
İflak beği Drakul, 63, 75; -çerisi, 82, 131, 132; -eli, 63; -ili, 63, 64; -vilâyeti, 35, 57, 126
İflak-oğlı, 48; -çerisi, 46
İfrenc, 79, bk. Efrenk, Frenk
İğriboz, 127
ihsân u in'âm, 5
ihsânlar itmek, 110
iki çatal kaba sakal, 51
il açmak, 61; -ler açmak, 12
İl-basan, 127
İlbeği Bergozı/Birgozı, 22, 27
ilerü gelicek kişi, 66
ilm ile amel itmek, 31
ilm-i BOKRAT, 95
ilm-i hendese, 90; -hey'et, 95;-kimyâ, 95; -nücûm, 95; -rüyâ, 11
İLYAN (İstefan oğlu), 114, 123, 124
İLYAS PEYGAMBER, 99
İMÂM ALI (Hz. Ali), 115
İMÂM HASAN, 115
İMÂM HÜSEYIN, 115
imân getürmek, 115

imâret, 19, 30, 35, 36, 63, 65, 113, 131, 133, 143; -ler, 19
imtiyâz bulmak, 18
in'âm, 34, 45, 46, 110, 111; u ihsân eylemek, 21; -lar, 84
in'âmlar ve va'adler, 104
İncil, 103, 107, 115
inciler dizdürmek, 110, 111
İncügez, 30, 61
İnoz, 28
İn-öni (Karacahisar), 11; -sancağı, 17
İpsala, 27, 28, 136
İrmeni-bazarı, 18
İSA ÇELEBİ, 56
İSA dini, 95, 103, 107; -Peygamber, 90, 95; -Peygamber yârenleri, 103
İSA vü MERYEM, 113
İsfahan, 96
İsfendiyar, 42, 55, 57, 75
İSFENDIYAR BEĞ, 64
İSFENDIYAR-OĞLI, 42, 57, 63, 77
İSHAK BEĞ (uç beği), 35, 76
İSHAK PAŞA (uç beği), 77
İshak Paşa Mahallesi, 134
iskele kurmak, 13; -ler, 142
ISKENDER (Arnavud beği), 82
İSKENDER PAŞA, 137
İSKENDER-I RUMİ, 90, 103
İSKENDER-I ZULKARNEYN, 99
İsketye, 31
İskilip, 63
İslâm, 111, 121; -çerisi, 82, 127; -dîni, 80; -donanması, -139; -gemisi, 139; -gemileri, 138, 139; -leşkeri, 18, 81, 129, 137
İslâm arz kılmak, 87
İslâma da'vet itmek, 15
İslâma gelmek, 15
İslâmbol, 13, 27, 61, 86, 112, 125; -tekvurı, 122, bk. İstanbul.
İSMA'IL BEĞ (Kastamonu ve Sinop beği), 125
İspanya, 138
İstanbul, 13, 14, 15, 17, 18, 56, 58, 59, 61, 67, 86, 107, 111, 124, 125, 137-139, 141-143; -halkı, 139; -tekvurı, 13, 61, bk. Kostantiniyye
İstanoz (Antalya'da yayla), 71
İSTEFAN, 123
İstihdâd (dev), 88
istiklâl-i taht, 81
istimâlet, 21, 31
isyân itmek, 75
iş görmiş kişi, 140
İVAZ PAŞA (vezir), 66, 67, bk. HACI İVAZ PAŞA
İzlâdi, 78; -derbendi, 78
İZMIR-OĞLI CÜNEYD BEĞ, 66, 67, 75
İznik, 12, 13, 19, 27, 57, 62, 63, 64, 70; -kâfiri, 13
İznikümid, 18, 19
İzvornik, 126

J

jîve, 97

K

Ka'be, 114
KA'BÜ'L-AHBÂR, 45
Kabluca imâreti (Bursa'da), 62, bk. Kapluca
kabza, 99
kaçmağa yüz tutmak, 140
kadı, 18, 27, 35, 39, 41, 42, 59, 61, 62, 63, 64, 69, 139, 141; -dikmek, 35; -lar, 38, 39, 40, 41, 74; -lık, 37, 38, 41
KADI BURHAN, 42
kadı-asker, 27, 28, 59, 63, 65, 79, 141; -ler, 38

kadırga, 143; -lar, 127
Kadırga limanı, 126
kâfir beğleri, 98; -çerisi, 48, 78, 81, 82, 122; -donanması, 138; -gemileri, 138, 139; -gemisi, 138; -leşkeri, 29, 30, 137
kâfire avrat, 51
kâfirlerin bayramı, 15
kâfirleri incitmediler, 21, bk. istimâlet
kaftan, 110, 111, 142
kahpenün eri, 42, 51
kahpe-zen, 54
kahtılık, 117; ve kızlık, 122
kāim-makām, 11
kal'a halkı, 44, 72, bk. hisar ehli
kalb (ordunun merkezi), 80
kalkanlar, 82, 137
kâmil üstâd, 103, 108
KANATUR, 124
Kandıra vilâyeti, 18
Kânkırı, 55
KANTUR, 89, 91
kānûn, 3
Kapluca, 16, bk. Kabluca
kapu (İstanbul, hükûmet merkezi), 28, 29, 31, 63, 112
kapu-halkı, 48, 78, 128, 131-133, 135-137, 140
kara canavar, 14
KARA HALİL-OĞLI ALİ PAŞA, 38
KARA HAN ibn KUTLUÇAK AĞA, 8
KARA MIHAL, 80, 83
KARA MUSA, 140
KARA MÜRSEl, 18
KARA RÜSTEM, 28
Karabağ, 46
Kara-Boğdan, 129, 132, 131; -çerisi, 129; -elçisi, 132; -vilâyeti, 46
Kara-Boğdanîler, 129
Kara-burun, 64
Karacahisar, 11
Karadeniz, 90, 91, 141
Kara-Ferye, 32, 35, 36
KARAGÖZ PAŞA (Anatolı beğlerbeğisi), 140
Karahisar, 10, 11, 128; -tekvurı, 10
Karaman, 35, 56, 57, 77, 127, 130-132, 136, 140; -hisarı, 127; -leşkeri, 134; -pâdişâhı, 127; -paşası, 140; -şâhı, 25, 26; -vilâyeti, 9, 28, 127, 131, 133, 136
KARAMANÎ TÜRK RÜSTEM, 38
Karamanîler, 35, 74
Karamanlı, 26, 74, 79; -lar, 38, 72, 73, 74
KARAMAN-OĞLI, 41, 55, 57, 62, 63, 71, 74, 75, 78, 79, 85; -ALI BEĞ, 73; -İBRÂHIM BEĞ, 74, 77, 78, 85; -KASIM BEĞ, 131; -MUHAMMED BEĞ, 72
Karanulık, 90
Karasi ili, 56; -vilâyeti, 19, 26, 35
kârbân, 141; -lar, 141
kârbân-saray, 63, 94; -lar, 101, 139
kârgîr, 14; -ler, 104; - saraylar ve köşkler, 101
karış murış itmek, 78
karış murış olmak, 9, 23, 66, 135
kârîzler, 15
karşu yaka (Rumeli), 21
KASIM BEĞ, 63
KASIM ÇELEBI (Yıldırım Bayezid oğlu), 56
KASIM PAŞA (Rumeli beğlerbeğisi), 78
kasr, 120
Kastamonı, 42, 55, 122, 125, 127
kavak ağacı, 31
Kavak Duzlası, 23
Kavala, 32; -eli, 33
KAYA ALP, 8
kaydın görmek, 34, 54, 62, 71
kayık, 14, 28
Kayser, 25, 132; -i Rum, 89, 123

Kayseri, 41, 103; -sancağı, 135
KAYTUN, 8
Kayurım yolı, 42
kazanlar, 14
kazâ-yı âsûmânî, 93, 137
kazâ-yı mübrem, 98
kazığa urmak, 140
kazıklar kakmak, 110
KAZIKLU VOYVODA, 126
kebe, 31
Kefe, 90, 129, 141
kelisa, 71, 94-96, 98, 108-111, 114, 117, 118; -lar, 18, 80, 82, 97, 101, 103, 115
kemerler, 14, 15
kerâmeti zâhir olmak, 68
Kerbelâ, 115
kerem ehli, 113
kerkes, 92; -ler, 92
Kestel tekvurı, 16
Keşan vilâyeti, 27
keşiş, 36, 41, 95, 98, 110, 119; -ler, 41, 97-100, 107, 108
Keşürlik yaylası, 77
kethüdâ, 63; -lık, 74, ayrıca bk. mahalle ve ulûfeciler kethüdâsı
kılıç, 5, 6, 15, 25, 26, 43, 99, 100, 101; -çekmek, 29, 37, 45; -koymak, 24, 83, 119; -kuşatmak, 68; -lar, 116; -urmak, 13, 17, 30, 68, 117
kılıcına yem olmak, 26
kılıçdan geçirmek, 117, 123, 124, 127, 137, 138
kın, 100
Kıpçak, 90, 91
Kıratova ve ma'denleri, 35
kırgunlar, 83
kırılan asker, 83
Kırım çerisi, 129
Kırna, 90
Kırşehr, 55, 63
Kısasü'l-Enbiyâ, 89
kıssîs ve batrıklar, 86
kıssîsler, 98
kışlamak, 46, 52
KIZIL BOĞA, 8
kızıl börk, 18
kızıl somaki, 106
Kızılağaç-Yenicesi, 69
kızılbaş, 139, 140
Kızılkaya, 139, 140
kızlık (kıtlık), 136
Kili, 141; -kal'ası, 131
KIR MIHAL, 102
kiseler, 136
KOCA DESPOT, 75
KOCA HIZIR, 81
Kocacık vilâyeti, 82
Koca-ili, 17, 18
Kofın, 82
konak, 45, 68, 138
konuklamak/konukluk, 7, 133
KONUR ALP GÂZI, 17
Konurapa-ili, 17, 18
Konuş, 63; -hisarı, 63
Konya, 5, 6, 9, 11, 41, 63; -halkı, 41; -ovası, 63
Korfuz, 125
koricilar, 141
Koron, 138; -kal'ası, 138
Kos-ova, 33, 34, 82, bk. Kös-ova
KOSTANTIN, 95, 103, 104, 105, 107, 114, 116, 117, 122, 124, 125
Kostantin beğlerinün şeceresi: Kanatur ibn İlyan ibn Harkıl ibn İstefan ibn Mihail ibn Kostatin ibn Yorgi ibn Harkıl ibn İlyan ibn Kostantin ibn Kir Mihal ibn Terendefil ibn İlyan ibn İstefan ibn Mihail ibn Kanatur ibn Buzantin ibn Yanko ibn Madyan ibn Amlâk ibn İrem ibn İvaz ibn Sâm ibn Nûh, 124
Kostantin tekvurı, 116, 122, 123

Kostantiniyye (İstanbul), 8, 35, 40, 56, 85, 86, 90, 91, 95, 96, 99-105, 116, 117, 118-127, 129-133, 135, 136
koyun bigi boğazlamak, 67
koyunlar, 97, 110
Koyunhisar, 16
köftehor, 51
kökeler, 127
Köprihisar, 11, 12
köpriler, 127
Köprülü, 61
KÖR ŞÂHMELIK, 59, 61
körliğe urmak, 59
KÖSE MIHAL, 16
kösler ve tabıllar çalınmak, 47
Kös-ova, 33, bk. Kos-ova
köşk, 87, 88, 89, 106, 110, 120; -ler, 101, 107
kötürüm, 48
kubbe, 92, 96, 98, 104, 105, 114, 115; -ler, 14, 139
Kubbe-i Sahrâ, 99
Kuds-i Mübârek, 89, 90, 99, 106
Kudüs, 107
Kûfe, 115
Kûh-ı Elbürz, 87
Kûh-ı Kaf, 87, 106
Kulacuğ, 55
kulağı mengûşlu, 137
kullık şartı, 91
kumaş, 38, 141; -lar, 57
kumkuma, 96
kur kuşaklular, 120
Kur'an, 4, 36, 92
kurbağa, 60; -pişürmek, 60
kurban (koyun ve sığır kurban etmek), 110
kurşun dökmek, 110
kurt, 76
KURT HASAN, 76
KURTUBÎ, 124
kuşluk vakti, 137
Kuvac vilâyeti, 126
kuyruklı yılduz, 76, 125
kuyular kazmak, 44
küffâr çerisi, 117
külhân, 108
küntler, 110
kürekçi, 139
Kürt, 45, 54; -ler, 42
Kütâhiyye, 30, 140

L

Lacılar çarşusı (Edirne'de), 134
lağım, 44; -a el urmak, 44; -urmak, 44
lağımcılar, 44
lağımlar, 62; -kazdurmak, 62
lala, 27, 28, 29, 67
LALA ŞÂHIN, 29, 30, 31, bk. Şâhin Lala
Lapseki, 69
latîfe, 39, 40; -ler, 39, 40
Lâtin, 79, 82, 90, 99, 100
Lâz, 33; -ili, 61, 75, 76, 125; -vilâyeti, 76
LÂZ-OĞLI, 34, 61, 78, 84
LÂZ-OĞLI DESPOT, 78, 84
leng; -Timür, 42
leşker dirmek, 70
levh, 92, 96; -ler, 92
Lih, 99, 100; -tâyifesi, 82, 90
liman, limon, 21
livâta itmek, 32
LOKMAN HEKÎM, 96
Lordan, 138
LÛT PEYGAMBER, 98

M

ma'mûr itmek, 16, 63, 99-104, 125; -kılmak, 8; -olmak, 63, 93, 115
ma'mûrlık, 125

Ma'nisa, Ma'nissa, 64, 79, 81, 84, 143
ma'zûl, 143
MADYAN, 100
mağara, 139
Mağrib, 86, 87, 86, 95, 97; ve Süryan dili, 100
Mağrib vilâyeti, 95
Mağrib-zemîn, 89, 90, 91, 95, 96, 100; -vilâyeti, 90
mağrûr olmak, 29, 44, 46, 75, 80, 136
mağrûrlık, 45; -itmek, 42
mahalle, 74, 136; -kethüdâsı, 74; -ler, 137; -kurup mescid yapmak (İstanbul'da), 35
Mâhân, 8, 9
mahbûb oğlanlar, 38
mahbûs, 128
MAHMUD BEĞ, 78
MAHMUD PAŞA (vezir), 126-129
makām-ı Dînâgûh, 96
mal, 4, 6, 14, 17, 28, 30, 36, 38, 46, 52, 62, 71, 87, 97, 104-107, 110, 111, 112, 123, 133; u ganâyim, 132; u genc, 6, 65; u mülkler, 74; u rızk, 74, 113
Malâtiyye, 42, 123
Maldepesi, 142
mal-ı ganâyim, 16, 30, 54, 81, 117; -ganîmet, 77; -harâc, 105
MALKOÇ BEĞ, 44, 45
mallar, 45, 86, 110
Manastır, 33, 137
mansıb, 36, 38, 65; -dan düşürmek, 59; -lar, 69
Marulya, 31
mashara, 40, 79; -Arab, 39, 40
maskaralığa almak, 15
Matara, 61, 79
meclis kurup sohbet itmek, 51
Mecnûn-Tapağ yazısı, 45
meç, 100
Medâyin, 114
meded, 26; -çi, 138; -göndermek, 24
Medîne, 91, 115
Medînetü'l-Kahr, 85, 122, bk. Galata
medrese, 35, 96, 113, 131; -ler, 18, 37
Medye, 141
MEHDI, 137
Mekke, 45, 91, 118
mektûbda iki akça resm (almak), 41
memleket-i Loristan, 96
menâreler, 80, 93, 139
menâsıb, 35
Menküb, 129
Menteşe, 75; -leşkeri, 47
MENTEŞE-OĞLI, 42, 47, 52
menzil, 36, 96
merd-i garîb, 108
merhabâlaşmak, 142
Meriç, 22, 27; -suyı, 28
mermer, 87, 106, 108, 109; -direk, 119; -direkler, 106, 107, 110; -düzmek san'atı, 106
mermer ma'deni, 87
merrîh sâ'ati, 93, 130
MERVAN ibn HAKEM, 123
Mesâbih şerhi, 124
mescid, 18, 35, 142; -ler, 80, 82, 123, 139
Mescid-i Aksâ, 89
MESIH PAŞA (vezir), 130
Mestura, 75
meşveret, 46; -itmek, 18, 46, 89, bk. tanışmak
meterizler ve toplar kurulmak, 138
MEVLÂNÂ CELÂLEDDIN, 9
MEVLÂNÂ HAYDAR (dânişmend), 65
MEVLÂNÂ HÜSREV (kadı-asker), 79
MEVLÂNÂ YIGEN, 32
mezâr-ı Türk, 9
MEZID BEĞ, 77
MEZID-OĞLI MEZID BEĞ, 77

mıknatıs, 92
Mısır, 91, 96, 103, 132, 135; -çerisi, 45; -elçisi, 131; -sultanı, 42, 132, 136, 137; -sultanı çerisi, 45
mi'mâr, 112, 139 ; -lar, 139, bk. bennâ
MI'MAR SINAN, 113
Midilli/Midillü, 138, 139; -cezîresi, 126; -kal'ası, 138
miftâh, 138
MIHAIL, 122, 123
MIHAL, 62
Mihaliç, 68
MIHAL-OĞLI, 61, 69, 71
MIHAL-OĞLI ALI BEĞ, 130
MIHAL-OĞLI BAHŞI BEĞ, 61
MIHAL-OĞLI İSKENDER BEĞ, 135
MIHAL-OĞLI MUHAMMED BEĞ, 59, 68, 69
mihrâb, 106, 107
mil, 97, 98, 102, 107; -ler, 93, 94, 103, 139
MINNET-OĞLI MUHAMMED BEĞ, 63
MIRÇE (Eflak beği), 57
Misini kal'ası, 27
Moğol, 90; -sultanları, 3
Mora, 35, 81, 125, 127; -diyârı, 138; -vilâyeti, 125, 126; -vilâyetleri, 81
Morava, 129; -suyu, 131
Moskos, 90
Moskov, 91, 99, 100
Moton, 138; -kal'ası, 138
mu'abbir, 11
MU'ÂVIYE, 116
Mugalgara, 30
muhâlefet, 42
MUHAMMED I, 47, 48, 56, 59-66, 68, 71, 73, 124
MUHAMMED II, 76, 77, 79, 81, 82, 84-86, 90, 100, 111-113, 116, 118, 121, 124-130, 132
MUHAMMED dîni, 18
MUHAMMED MUSTAFA, 80, 114
Muhtesib dükkânı (Edirne'de), 134
muhtesibler, 74
mukata'ât, 142
Mulahisarı, 125
MURAD I, 17, 19, 24-34, 36, 124
MURAD II, 63, 64, 66, 68-71, 73, 75, 76, 78-81, 83, 84, 85, 112, 124
MUSA BEĞ (sancak beği), 132
MUSA ÇELEBI, 56-63, 65, 68
MUSA PEYGAMBER, 96
musâhib, 31, 38
MUSTAFA (II. Murad'ın kardeşi), 70, 71
MUSTAFA (Düzme), 67, 69
MUSTAFA ÇELEBI (Yıldırım Bayezid oğlu), 47, 48, 70
MUSTAFA ÇELEBI, 70
MUSTAFA PAŞA (vezir-i a'zam), 142
muştucı, 14
Muturnı, 19; -vilâyeti, 17
mübâlâga düğünler, 77, -mal, 31, 36
mücellâ mermer, 108
MÜEYYED-OĞLI (kadı-asker), 141
mühendis, 104, 108
mühr urmak, 56
mülâzemet, 38
münâdiler, 81
müneccimler, 93; -kavli, 93
mürid, 64
müsellem, 67; -ler, 67
MÜSLIM, 122
müslimân olmak, 19; -lık, 79
mütekebbirlik, 87

N

nacak, 40; -lar, 40
nakz-ı ahd iblis işidir, 73
nâme, 42; -ler, 82, 85, 91, 126, 127, 133, 136

nasâra, 115; -tâifesi, 123
nasîhat, 143; -gûne, 143; -itmek, 141
nazar itmek, 92
nedîm, 63; -lik, 39
nefîr-i âm, 80, 82
nefs-i Edrene, 131
neft, 138
Nevabırda hisarı, 77, 125
nevrûz güni, 98; -günleri, 102
nidâ kılmak, 81
Nigebolı, 35, 79, 82; -çerisi, 79; -sancağı, 79
Niğde, 41, 63
nikâh itmek, 87, 103
Nişâde, 78
niyyet-i gazâ, 133
NÛH PEYGAMBER, 8, 98; -tûfânı; -ün gemisi tahtası, 107
NÛŞİREVÂN, 56, 114

O

ocak söyündürmek, 52
od düşmek, 134, 137; -a gark eylemek, 122; -a tapmak, 95; -urmak, 27, 46, 59, 62, 78, 83, 127, 137; -a yanmak, 81, 131; -yakmak, 21, 102
odı söyünmek, 114
oğlanlar, 28, 57, 63; -devşirmek, 28. bk. hûb, mahbûb oğlanlar
Oğuz, 5; -tâyifesi, 8, 9
ok, 117, 140
Oklu ğ, 63
okur oğlancuklar, 52; -ca oğlanlar, 53
ordı (ordu) yerı, 72
ordu, 68, 117, 128, 134, 135; -lar, 135
ORHAN GÂZI, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 24, 36, 124
orta göğüs (savaş düzeninde merkez), 128
ORUÇ BEĞ (Temürtaş-oğlu), 67
OSMAN (halife), 116
Osman beğleri, 38
OSMAN ÇELEBİ (Teke-ili beği), 71
OSMAN GÂZI, 6, 8-12, 16, 36, 125
OSMAN ibn AFFÂN, 115
Osmanlu, 63, 71, 72, 74-76, 79, 140
otağ, 48

Ö

ÖGTEY HAN, 9
öküzler, 85
ÖMER (halife), 56
ÖMER BEĞ (Turhan Beğ-oğlu), 128
ÖMER ibn ABDÜLAZÎZ, 122
ÖMER ibn ABDÜLMELİK, 123
ÖMER ibn HATTÂB, 115
ÖMER ibn ÜMEYYE, 45
ömür çağın soldurmak, 58
ömür geçürmek, 97
örtü, 141
öte yaka (Rumeli tarafı), 20, 21
Özbek, 132
özüni bilmeyene bildirmek, 75

P

pâdişâh destûrı, 131
pâdişâh kulı ve pâdişâh kul-oğlı, 112
pâdişâhlar kapusı, 112
pâdişâhlık, 11, 48, 62, 73, 142, 143; -itmek, 110
pâdişâhun halkı, 91
pâdişâhü'l-İslâm ve'l-müslimîn, 124
pâdişâh-zâdeler, 108
Pasin-ovası, 9
PAŞA YİĞİD, 35
paşalık, 29
peşkeşler/pîşkeşler, 139, 141; ve armağanlar, 57
peygamberlik, 86, 115
peykân okı, 26

Pirûzen, 96
Prevâdi, 61, 79
Puhtunnasr, 90
pul, 36, 37
Pulya kal'ası, 130
pusu, 24; -ya girmek, 13, 68
put, 88, 89, 98; -a tapmak, 88, 89, 95; -lar, 114

R

râhibler, 107
RAHMÂN GÂZI, 17
raht u büngâh, 26, 72
RAMAZAN-OĞLİ, 140
râvî, 11, 99, 104, 117; -ler, 23, 24, 29, 86, 110, 124, 137
rehîn, 31, 56
remil ilmi, 49
rengîn la'ller, 110
rengîn mermerler, 87, 106, 110, bk. mermer
renkli atlu, 12, bk. alaca atlu
resm, 41
rızıklar, 141
ri'âyet eylemek, 59
ribâ, 32
ricâl-i gayb, 86, bk. boz atlılar, gayb erenler
Rodos, 116; -kal'ası, 130
rub'-ı meskûnun beğleri ve pâdişâhları, 90
ruhban, 95; -lar, 86, 97, 98, 99, 108
RUKIYE, 95, 96, 97
Rum, 10, 25,.43, 46, 66, 100, 125, 127; -beğleri, 59; -çerisi, 48, 78, 132; -deryâsı, 103; -diyârı, 135; -leşkeri, 136;-Rum muhâsibleri ve mühendisleri ve âkılları, 107; -tâyifesi, 116; -tevârîhleri, 124; -vilâyeti, 9, 10, 95, 97
Rum-elli'nün kalplığı, 78
Rumîler, 9
Rum-ili, 20, 21, 29, 46, 54, 56, 57, 59-63, 69, 73, 75, 125-127, 133, 137, 138, 141; -akıncısı, 131; -beğleri, 61, 69; -çerisi, 30, 77, 131, 132, 134, 135, 137; -leşkeri, 127, 133; -tâifesi, 128; ve Anatolı çerisi, 78
Rum-ili yakası, 80
Rum-illeri, 66
Rum-illi, 58, 60, 66, 67, 78
Rum-illü, 67, 69, 80, 134; -ler, 60
Rumlı, 135
RÜSTEM, 73
RÜSTEM Ü NERÎMÂN, 133
rüsvây eylemek, 68
rüsvâylık itmek, 118

S

sâ'at-i zühal, 131
saçın sakalın yolmak, 118
sadaka, 139; -itmek, 110
sagar u mey, 58
sagrak sürmek, 51
sal, 20, 21; -düzmek, 20, 21
SÂLIH PEYGAMBER, 98
SALSAL (Dal oğlu), 100
saltanat, 7, 89, 102; -sürmek, 89; ve şevket, 10
saltanatdan ferâgat itmek (Murad II), 79
Samako, 61
Samsun, 63
SÂM-süvâr, 133
san'at, 106
sancak, 40; -açmak, 64; -beği, 32, 69, 137, 140; -çözmek, 23, 47; -lar, 84; -virmek, 63
Saray (Topkapı sarayı), 129
Sarhan, 75; - beği, 35; -leşkeri, 47; -oğlı, 42, 52, bk. Saruhan
sarhoş, 15, 29; -kâfir, 15

sarp, 137; -hisar, 30; -kal'a, 75; -kal'alar, 13
SARU GERZI (İstanbul kadısı), 141
SARU YA'KUB, 79
SARUCA, bk. Derzi Saruca
Saruhan vilâyeti, 35, bk. Sarhan
SARUYATI, 10
Sas, 79, 82
Sava, 114; -bahrı suyı, 114
SAVCI (Saruyatı), 10
sazlık, 12
Sazlu-dere, 67, 143
sebûke altun, 107
secdegâhlar, 97
sekbanbaşı, 141
sekiz medrese, 113
selâmete çıkmak, 72
Selânik, 64, 66, 76; -vilâyeti, 33
SELIM I, 141, 142, 143
Semendire, 77, 84, 125, 133, 141
Semerkand, 54, 90
serehor, 128, 139
Serf, 127, bk. Sırf
Severin, 79
Seydişehr, 30, 63
seyf, 124
SEYYID-I CA'FER-I GÂZI, 123
sığır göni, 123
Sığırcuk bınarı, 96; -kuşı, 96; -suyı, 96
sığırlar, 110
sıla itmek, 141
Sırf leşkeri, 29, 33
Sırf sındığı (Sırp Sındığı), 29
sıtma tutmak, 16
sıtma bağlamak, 121
Sikenderiyye, 129
silihdar, 131
Silisire, 35, 57
Silivri, 61
Simavuna kadısı, 62
Simavuna kadısı oğlı, 64; -BEDREDDIN, 59; -ŞEYH BEDREDDIN, 63, 64, 65
Simirm, 96
Sinab (Sinop), 42, 57, 122, 127
SINAN BEĞ (Anatolı beğlerbeğisi), 133
SINAN PAŞA (beğlerbeği), 76
siniler, 134
Sinob, 125, bk. Sinab
sipâh, 33, 66
sipâhi, 38, 131; -ler, 125
Siroz, 32, 64, 65
Sivas, 9, 42-46, 48; -halkı, 43
Sivricehisar, 125
Sivrihisar, 55, 62, 63
siyâset, 19; -eylemek, 39
sofiler, 64, 65
sofra, 49
Sofya, 61, 77, 78, 82, 126, 131, 137; -sancağı, 73
SOĞANÇAK AĞA, 8
soğuk zahmeti, 129
sohbet ve işret, 36
SOKRAT, 95
sokaklar, 40
somaki direkler, 106
somaki mermer, 87
somaki mermer ma'deni, 87
son peşîman[lık] fayda etmez, 57
sonunu hiç fikr etmemek, 38
Söğüd ili, 6
Söğütcük, 17
SÖYZE-OĞLI, 136
söz evveline gelmek, 90, 93, 101, 114,
sözine i'timâd itmek, 118
söz geçirmek, 36; -ü geçmek, 40
subaşı, 62, 69; -lar, 74, 132; -lık, 11
sulh [u] musâlaha olmak, 132
sulh itmek, 6, 17, 35, 77, 79, 85, 103, 116, 133; -itdürmek, 74; -olup, 16, 78

SULTAN AHMED (II. Bayezid'in oğlu) 140, 141, 143
SULTAN AHMEDLÜ, 141; -ekâbir, 141
SULTAN ALÂEDDİN (II. Murad'ın oğlu), 77, 78
SULTAN KORKUD, 140, 142, 143
SULTAN MUSTAFA (II. Mehmed'in oğlu), 125, 127, 128
Sultan-öni, 25
SUNKUR-TEKİN, 9
SÜLEYMAN ibn ABDULLAH, 122
SÜLEYMAN ibn ABDÜLMELİK, 122
SÜLEYMAN PAŞA (beğlerbeği), 17, 19-24, 129
SÜLEYMAN PEYGAMBER, 20, 86, 88, 89, 106, 107, 110; -tahtı, 94
SÜLEYMAN ŞÂH (Osman Gazi'nin dedesi), 9, 12, 125
sünnet, 25, 30, 77
sünükler, 46
Sürmelü-çukur, 9
Süryan dili, 100; -î tâyifesi, 90

S

ŞÂH İSMA'İL, 141
ŞÂH KULI, 139
ŞÂHİN LALA, 27, 29, 32, bk. Lala Şâhin
şâkird, 105, 106, bk. üstâd şâkirdler
Şam, 26, 45, 96, 116, 117, 122, 132; -halkı, 45; -vilâyeti, 91
şarâb, 57; -içmek, 36; -meclisi, 131; -sohbeti, 36
şart-ı serverlik, 19
ŞEDDÂD, 88, 89, 100
ŞEHÂBEDDİN PAŞA (Rumeli beğlerbeğisi), 77
şehirlü, 66, 101
şehr-i Edrene, 134
şehr-i İslâmbol, 136
şehr-i Kostantin, 124; -iyye, 99, 101, 103, 130, bk. Kostantiniyye, İstanbul
ŞEM'ÛN, 103
ŞEMSİYYE, 88, 89; -Banu, 87; -Hâtun, 87, 88; -sarayı, 98
şevket dutmak 17, 18, 64, 82
ŞEYH BEDREDDİN, bk. Simavuna kadısı oğlı
ŞEYH EDEBALİ, 12, bk. Edebalı
ŞEYH EFENDİ, 34
Şeyhink, 96
şikâyet, 41; -çi, 119
şimşîr-zen, 19
Şumlı, 79

T

tâ'ûn, 102, 107, 136
tabîbler, 14
tabl, 29; -çalmak, 40
tabl-bâz kakmak, 29; -urmak, 30
tâc, 110, 113; ve taht, 89
tâc ve taht fayda etmemek, 51
TÂCEDDİN-OĞLI (Mustafa Çelebi'nin veziri), 71
TÂCÎ-ZÂDE NIŞANCI BEĞ, 141
TAHRETTİN BEĞ, 42, 47
tahta cülûs etmek, 130; -geçmek, 56, 57, 59, 62, 69, 72, 79, 81, 100, 136; -geçürmek, 34, 81, 142; -oturtmak, 66
tahtdan aşağa indirmek, 142
Tahtelkal'a (Edirne'de), 131
tâkatı tâk olmak, 24
takvâyı götürüp fetvâya başlamak, 39
talân, 127, 141, bk. yağma
tama' ve zulm, 31
tama'kâr dânişmendler, 31
tanışmak (istişare etmek), 34, 66, 117, 118, bk. meşveret
Tanrı Yıkduğı, 30, 31

Tarablus, 90
târâc itmek, 17
Tarakçı-Yenicesi, 19, 35
Tarakli-Borlu, 42
Tarakiu-kapu, 118
taraş itmek, 23, 47, 135, 136; -lar, 43
taraşlayup toyum olmak, 72
târîh bilenler, 100; -ehli, 95
Târîh-i Âl-i Osman, 8
Tarsus, 132, 134, 136
Taş (Taş-eli), 78; -vilâyeti, 41
taş ve kireç, 93
Tatar, 6, 25, 26, 44, 45, 52, 63, 127; -çerisi, 46, 128; -evleri, 63; -lar, 63
TATAR BAYCU HAN, 10
Tatar leşkeri, 47, 52, 55
tavşan, 76
tavulbâz, 49, bk. tabl-bâz
TAYI KARACA, 125
TAZ ALI, 12; -binarı, 12; -kal'ası, 12
tâzî atlar, 113
Tebrîz, 140, 141
tebsiler, 134
tedbîr ehli, 66
tefekküre varmak, 40
tekbîr getürmek, 11, 13, 15, 21, 23, 30
tek turmak, 36
tekebbürlik, 87
Teke-ili, 41, 71, 73, 139, 140
TEKE-OĞLI askeri, 71
tekke, 18
Tekvur Baladı, 119
Tekvur çayırı, 130
Tekvur-tağı, 22
Temâşâlık, 20, 87
TEMREZ BEĞ, 132
TERENDEFIL (Yorgi oğlu), 123
terslik, 21
tesbîh, tehlîl, tevbe ve istiğfar, 139
tevârîh ehli, 90, bk. târîh bilenler.
Tevârîh-i Âl-i Osman, 4
Tevrât, 36, 95, 96
tılsım, 95, 96, 104, 107; -atlar, 95, 99; -bağlamak, 97, 103; ve havâs yazmak, 103
tîg-ı SAMSAM, 133
tîg-ı tîz, 26
timâr, 39, 112; -erleri, 18, 57, 132; -üleşdürmek, 18; -virmek, 64
TIMÛR HAN, 40, 42, 43, 45, 46, 47, 49-55, 63; -leşkeri, 46, 48; -taraşcıları, 43; -yasağı, 44
Timür hisarı, 16
TIRMIZÎ, 124
Togıvına, 27
TOĞAN, 8
Tokat, 62, 68, 127
TOK-TEMÛR, 8
Tomalic-tağı, 10
top, 72, 85, 128; -arabaları, 79; -a od değürmek, 72; -lar, 71, 79, 82, 85, 126, 127, 129, 135, 138; -lar dökmek, 85; -lar kurmak, 84, 138; -taşı, 72; -urmak, 83; -lar yağdırmak, 138
Tophane, 136
toplar u tüfekler, 80, 128, 129, 132
torlak, 64
TORLAK HÛ KEMÂL, 64
tovıcalar, tovuca, 65, 69
toyum, 35; -olmak, 23, 54, 61, 63, 75, 76 81, 86, 126; -lıklar, 127
TOZAK, 8
Trabuzan/Trabzon, 126, 127, 141
TRAKULA OĞLI KAZIKLU, 126, bk. Kazıklı Voyvoda
tuc, 97, 103, 106
Tulgadir eli, 45
Tuna, 35, 63, 75, 77, 126; -suyı, 100
Tunca, 28, 85
TURAHAN BEĞ, 69, bk. Turhan Beğ
TURGUD ALP, 12, 16
TURGUD-OĞLI, 133
Turgut ili, 26

TURHAN BEĞ (uç beği), 76, 78
TURSUN FAKIH, 11
tuz, 142
tüfek, 128; -ler, 82
türbe, 34, 117
Türk, 13, 26, 29, 30, 69, 83, 84, 126; -çe, 28
türki çıkarmak, 76
Türkistan, 90; -vilâyeti, 87
Türkler, 28, 118, 119
Türkmen, 42, 54; -beğleri, 42

U

uç, 31; -beği, 28; -beğleri, 76, 82; -beğliği, 29
ugurlaym dîn tutmak, 88
ulemâ, 36, 115, 121, 124; ve sulehâ, 133; -lar, 36
ulu ağaç, 31; -bayram, 133; -beğler, 68; -câmi', 19 (İznik'te), 45, 46 (Şam'da); -dânişmend, 65; -gazâ, 137; -gâzi, 6, 10; -haç, 107; -kasr, 119; -kelisa, 95, 104, 105, 108; -keşiş, 118; -mil, 94; -pâdişâh, 10, 86, 89
Ulubad, 16, 20, 68; -köprüsi, 68
ulûfe, 62, 112; -arturmak, 81; -ci, 143; -ciler kethüdâsı, 140
ulular, 109, 110, 117, 119, 124, 136, 141; ve âlimler, 38
UMUR BEĞ (Temürtaş-oğlu), 67
Ungurus, 48, 79, 80, 82, 90, 91, 94, 99, 100, 101, 129, 130; -elçisi, 133; -kıralı, 35, 78, 126; -seferi, 137; -vilâyeti, 77, 89, 99, 100, 101, 103, 126, 130, 137
urganlar, 85
uryân dervîş, 15
ustûrlablar, 93
UTBE ibn HALÎFE, 115
uzlaşmak 137, 140
UZUN HASAN, 127, 128; - ordusı, 128; -leşkeri, 128; -sınguni, 128

Ü

ücretler, 110
üç yüz hücreler (Ayasofya çevresinde), 107
üçer aylık, 112
ülker, 97
ümmî halk, 31, 32; -kavm, 32
Üsküdar, 142
üsküflü yeniçeri, 143
Üsküp, 137
üstâd, 105; -bennâ, 108; -ı kâmil, 108; -lar, 93, 111; -şâkirdler, 97

V

Vardar-ovası, 32; -yenicesi, 66
Varna, 80
Varsak, 26, 135; -beğleri, 133
vatan dutmak, 10; -idinmek, 108
Venedik, 138; -beğleri, 139
Vılk kızı, 77; -oğlı, 36; -oğlı kızı, 51
Vidin, 35, 61
vilâyet-i devletlüler, 74
vilâyet-i Frengistan, 94; -Habeş, 91; -Mağrib, 95; -Osman, 52; -Rum, 87, 94, 95; -Rus, 90
Viranca, 20
Vize, 133

Y

YA'KUB ÇELEBİ, 30, 33, 34
YÂFES, 8
YAĞFUR, 124
YAĞFUR ibn İLYAN, 124
yağma, 12, 27, 45, 46, 61, 81, 86, 125, 127-129, 134, 136, 138, 140, 142; ve talân, 82, 130, 132, 139
YAHŞI-OĞLI (Ungurus elçisi), 133

YAHŞULI, 18
YAHYA ibn ALI, 123
YAHYA PAŞA, 137
yakutlar ve inciler, 110
Yalak-ova, 14; -sı, 13, 18
yalın kılıç, 137
YANKO, 77-84, 90, 100; -ibn Madyan, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 98, 114
YANKO-OĞLI (Ungurus beği), 136
yap yap gözini yummak, 90
yarağ, 15, 62; -119, 140; -lar, 118, 121, 132; -lu, 44, 119
Yarhisar, 11, 12
yas itmek, 13
yasak, 43; -itmek, 39, 45; -lu, 41
YASIK ibn GÖK ALP, 8
yay (ağaç yay), 137
yaya, 67, 82; -başı, 142; -başılar, 142; -yazmak, 19
yayak olmak, 137
yayan, 71, 83
Yayça, 126; -hisarı, 126; -kal'ası, 126
yaylak ve sulak, 10
yazıcı, 112
yelken açmak, 86
yemin eylemek, 105
Yeni-bağçe, 142, 143
Yeni-câmi' (İstanbul'da), 111, 113
Yeni-câmi' (Edirne'de), 77
Yenice, 19, bk. Vardar-Yenicesi
yeniçeri, 18, 29, 48, 60, 66, 68, 77, 79-82, 85, 118, 127, 129, 130, 132-134, 140, 142, 143; -ağası, 60, 143; - ler baş kaldurup, 81; -ler, 60, 81, 130; - odaları, 142
Yenihisar, 80
Yeni-saray (Edirne'de), 131
Yenişehir, 12, 16, 32, 39, 130
YEZÎD, 45, 46
YEZÎDÎ, 46
YEZÎDLER, 45, 141
yığınlar, 41
yılan dillü haber, 137
yırtıcı canavarlar, 99
yil almak, 94
yir yüzi gözine teng olmak, 25
Yirköği hisarı, 63
yoğurt, 49
yoldaşlık itmek, 78
yom itmek, 128
YORGI, 115, 116, 117, 123
YÖRGÜÇ PAŞA, 76
yumşak kum, 109
Yunan hakîmleri, 95; -ruhbanları, 100
Yunan vilâyeti, 9, 89
Yunanîler, 87
YUNUS AĞA (yeniçeri ağası), 139
YUNUS EMREM, 93
YUNUS PAŞA, 141
YUSUFÇA BEĞ, 127
Yuvan elleri, 76; -ili, 82, 137; -illeri, 127; -vilâyetleri, 100
yüz çevirmek, 43; -döndermek, 45, 51
yüzük, 88, 109

Z

Zağra, 28, 29, 65; -ovası, 64
ZÂL, 73
zârılık itmek, 80
Zebûr, 95, 96
ZEKERIYYÂ PEYGAMBER, 106
zelzele, 98, 130
zelzele (İstanbul büyük depremi, 915/1509), 139
zemheri vakti,78
zenberek okı, 120
zenberekler, 80, 82, 128
zencir, 72, 119; -ler, 96
Zengibar vilâyeti, 90
ZEYNEL (Uzun Hasan oğlu), 128
ZEYNÜ'L-ARAB, 124

zeytûn, 95, 96; -çekürdeği, 96
Z ı h n a, 32
zırhlar, 82
zırhlu, cebelü, cevşenlü kâfirler, 79
zinâ itmek, 32
zîr ü zeber olmak, 31, 81, 98
ziyâfet itmek, 84
ziyâretgâh, 15, 117, 121

پاشالر کلدلر اول کون بر اوسغلو یکیچری بر اغاجه اصلاقودی و بر علوفه جینك
بوینن اوردی مکر اول یکیچری سلطان احمده واروب کلورمش جاسوسلق
ایدرمش چون پادشاهلق سلطان سلیمه مقرر اولدی سلطان قورقود
داخی برقادرغیه بنوب معنیسنا طرفنه کتدی اندنصکره سلطان بایزید
استانبولدن چیقوب دیمتوقیه کتدی سلطان سلیم ادرنه قپوسندن
طشره کوندرمکا واردی عربه نك قپوسن آچوب سلطان سلیمه نصیحت
کونه چوق کلمات ایلدی اندن وداع ایدوب کتدی حفصه کوینه یورسی
سمارا دریه واریجق اجل یتشوب اندهٔ سلطان بایزید وفات ایتدی
رحمة الله علیه رحمة واسعة معین استانبوله کتورب عمارتنده دفن ایلدیلر
اندنصکره سلطان سلیم اناطولیه کچوب عسکرله انکوریه واردی قرنداشی
سلطان احمد قاچوب عرب سنورنه کیردی سلطان سلیم دخی بروسایه
کلدی قرنداشلری اوغللری شهزاده لری و مصطفی پاشایی قتل اتدی اندن
معنیسایه سلطان قورقود اوزرینه واردی سلطان قورقود قاچوب تکه ایلینه
واردی اردنجه عجم قاسمی کوندردی که قپوجی باشنی ایدی واروب برمغاره ده بولب
دوتدی کتوردی اکری کونم درلر برقصبه ده قرایچین اوغلی کلوب قیدین کوردلر
معین بروسایه ایلدوب دفن اتدیلر اندن سلطان سلیم سلطان احمده
قپوقوللری اغزندن برمکتوب دوزب کوندردی ایتدی سلطان سلیم اولدمدك
آدم قالدی بزه بونك الندن عاجز قالدق امدی همان سن کل کورك بزه
طوتاطم الوکه ویرالوم دیو بلکه اللی التمش مقداری مکتوب کوندرمش اوله
اول داخی غافل دکرنوب بونك سوزینه اویوب فرمان عسکریله ومادارلیله
کلدی یانندهٔ اولان بکلر وارمه دیدکلرنجه کلن مکتوبلری چقاروب اوقیوردی
بونك اوفی ویکرمیسی یلدن اوله دیوب کلدی یکی شهر اواسندهٔ سلطان
سلیمه مقابل اولدی آن واحده عسکرین صیوب سلطان احمدی طوتوب
قتل ایلدی آنك داخی معین بروسایه کوندردی هجریك ۹۲۰ سنه سنده
واقع اولدی اندنصکره شهریار سلطنت تدبیر فتح مملکت سلطان سلیم
خان قزل باشی تدارکنده اولوب عظیم عسکر ویراق جمع ایدوب وافر
طوب عربه لریله ودورت یوز بیك آدم ایله سفر ایدوب عجم دیارنه کیروب
شاه اسماعیل اوزرینه واردی اول دخی چالدران نام برصحراده قرشوکاویب

انی نصکره سلطان سلیم کلوب شهره کیروب یکی بنجده چایر ایچنده قوندی
سلطان قورقود دخی مکانه وارمی اندن یکیچری جمع اولوب دیوانه وارلر اون
نفر یایا باشی پاشالره کوندرملرکه پادشاهمزك اوغلی سلطان سلیم در
کندوسی مریض اولمشدر سفره وارمغا قدرق یوقدر عرض ایدك پادشاهلغی
سلطان سلیمه ویرسون البته ددلر اکا عرض ایتمز سکز طشره چقیچق
ایشکز تمام ایدهرز سلطان سلیمی تخته کچورورز دیو غلواندیلر پاشالر دخی
اول اون یایا باشیلرله ایچرو پادشاهه بله کیروب بولرك سوزلرین عرض
اندیلر پادشاه ایتدی نتکه بن صاغ بکلکم کسیه ویرمزن دیجك وزیر
اعظم مصطفی پاشا ایتدی دولتلو خونکار طوزکز اتمکوکز یدك حالك
ایلك طشره چقیچق بزم ایشمزمز تمام ایدرز ددی پادشاه ایتدی شمدی
بن پادشاهلغم ویرمیجك بنی کلوب، قتل ایدرمی بونلر ایتدی لریوق
قتل اینمزلر امّا حریه اوجیله قفه انکزدن چکوب تختمدن اشغا اندیرلر
دیجك پادشاه برمقدار فکره واروب اندن صکره پاشین قالدروب پاد
شالغم اوغلم سلیمه ویردوم ددی اندن یکیچری کلیا کلبانك کتوروب
سلطان سلیمه کندیلرکه تك طقوز بوراون سکزنده واقع اولدی ارتسی
سلطان بایزید خزینه صفه وقلمرن وپاشالرین سلطان سلیمه کوندروب
پادشاهکزه وارك ددی امابکا یکرمی کون مهلت ویرسون یکی بنجده اوتورسون
بن اندن چیقوب دینوقیه واروب اندهٔ اوتورایم ددی سلطان سلیمه عرض
اندیلر هرنه وقت کندولر بیورسه اختیار اللرنده ددی ارتسی کلوب باباسنك
الن اویدی باباسی قالقوب کل اوغل شمدی پادشاه سنسین بن معزولین اوتور
ددی سلطان سلیم حاشا بن سلطانمك قولیین یوزك کورم مرادم الك
اوپمکدی تختك مبارك اولسون بن قولکا اجازت ویرکیدهٔ بن دیجك
اوغل بن جانن کوکلدن سکا ویرورم تختمی امّا سکا نصیحتم بودرکه ناحق
یره کسمه اولدورمیاسین ددی اول، دخی قبول ایدوب چیقوب یکی بنجیه
واروب چادرنده قرار اتدی یارنداسی سلطان سلیم یکیچری اغاسین
چاغروب یکیچری کلوب دیوان اتدی بولره ددیکم بنی پادشاه لغه قبول
ایدرمسز جمیعسی قبول ایدرز دیجك ایتدی امدی اکر سزدن برکسکز
نامعقول حرکت ایدرسه حقندن کلکا مانع اولورمسز اوطوزر ددلر امدی
بویله اولیجق بکلکی قبول ایدرم ددی اندن یارنداسی کیروب دیوان ایلدی

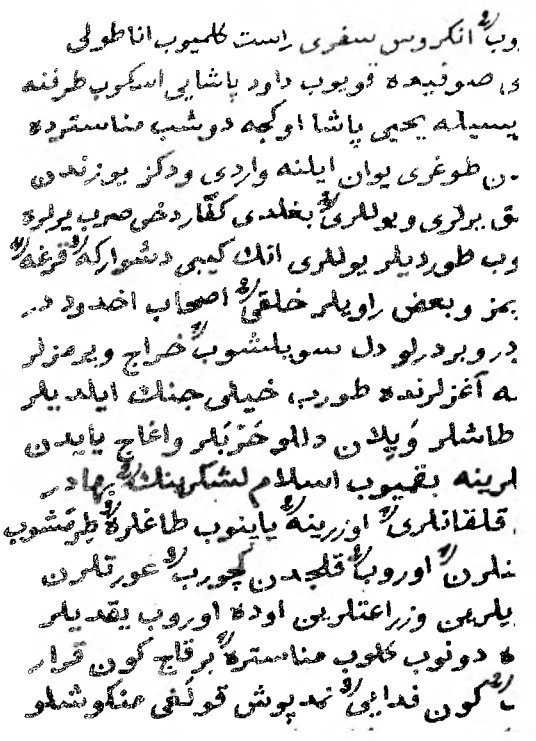
وارسون اندہ کتسون سلطان سلیم بوی ابتدہ بابامك یوزین کوروب
البین اوپمانجه کتزین دی هجرتك طقوز یوز اون بیدیسنده ایدی اندن
سلطان سلیم ادرنیه یقین کلوب قوندی سلطان بایزید دخی ادرندن
قالقوب عسکر دخی حاضر ایدی استانبوله متوجه اولدی سلطان سلیم
دخی ایتدی ادرندن استانبوله وارنجه خود دشمان یوقدر بوبکلری وعسکری
الوب کتمکدن غرضی بودرکیم قرنداشم سلطان احمدی بکلکدردی اول دخی
کوجب بابادن ارنجه کتدی چورلی سنورنه کلیجك باباسیله اوغرشدی
سلطان بایزیدك ایقلرینك درمانی یوغدی انا بنمکا قدرتی یوغدی عربه
ایچنده ادی عربنك اورتوسن اورتوب حق تعالی حضرتنه تضرع ایدوب
دعا ایلدی برمقدار جنك اولدقدنصکره سلطان سلیم جنوبه جمیع
اسبابن وخزینه سن قیوب قاچدی قره دکیز کنارنده مدیه دیرلر برکوی
واردراندہ واروب کیه کیروب کفیه واردی اول قیش اجنده بنه کیه بنوب
روم ایلینه چقدی بویکا سلطان احمد اوکابردن بعض کسلر واردی
قاضی عسکر مؤیه اوغلی وتاجی زاده نشانجی باش ویونس پاشا بوکر سلطان
احمد اوادی سلطان احمد کلور پادشاه اولور دیو پیشکشلر حاضرلشلردی
یکیچری بو احوالی طیوب برکیجه بونلرك اولرین باصوب نه وارایسه یغما
ایدیلر حسن پاشانك دخی اون بصدیلرچوق فسادلر ایدیلر سلطان
احمدك آدمسی کلمشدی شهردن قاچوب قورتلدی اندن یکیچری سلطان
سلیمه خبر کوندردی کلسون بزآنی تخته کچورزدیلر سلطان احمد
اسکدارہ یقین مال دیمینه کلمش ایدی بابا سیله خبرلشوب
باباسی نیچه بیك فلوری دخی کوندردی اندن کیرودونب کتدی
اناطولینك مقاطعاتن وایشکله اویون ضبطن اتکا باشلدی سلطان
قورقود دخی بعض یرلری ضبط ایدوب سلطان احمد آدملریله محاربه باشلدیلر
اندن سلطان قورقود دخی کلیبولی طرفندن کیه کیروب ایکی اوج کشیله
استانبوله کلوب یکیچری اوده لرین قرندہ بر مسجده کیدی سلطان بایزید
ایشیدوب یکیچری اراسندن چقاروب شهر ایچنده براوه قوندردیلر
اندن دستورله کلوب باباسنك الین اوپوب کرو اوداسنه کتدی سلطان
سلیم دخی کوچك چکمه کلمشدی شهره یقین کلیبولك سلطان قورقود
قریشوچقوب بولشوب آت اوزرندن مرحبالشوب برابرینه تسلی ویردلر

یچپ کیروب یر یرجنك ایدیجك قپولر قپوب حاضر اولدیلر بوطرفدن
لی پاشا قتنده دخی ایکی بیك مقداری کشی وارمدی انلر دخی اون دورت کون
لغار پکمش یورغون وانلری دورغون علی پاشا ایتدی وارالوم بونلر کله دوتوشالوم
یانده قره موسی دیرلردی علونه جیلر کتخداسی وارمدی ایش کورمش کشی ایدی ایتدی
صبر ایله اردومزدن عسکر کلسون یتشسون بونلر خود کتمکدن قالدلر هله بارون
یکی کون صبر ایله رمضان اوغلی داخی کلی یورر کلسون دمدی رمضان اوغلی
یمدیردی انك خود عقلی باشنده کتمش ایمش همان جنکه باشلادی جنك
اولوب اول ارالقده اول قزل باش حسن خلیفه اوق طوقندی هلاك
اولوب توقات ایچنده برفغان قوپدی اندن علی پاشا ات صالوب قزل باش
یچینه وارمدی اوزرینه یراق اوشوردیلر هلاك اتدیلر چون حال بویله اولدی
سایر خلق بونی کوروب ضروری قاچمغه یوز طوتدیلر اندن قزل باش کوچوب
عجم سنورنه کیروب تبریزه عزم اتدیلر کیدرکن یولده برکلربانه راست کلدیلر
اول کلربانی قیروب قماشین یغالدیلر مکر بوکلربان شاه اسماعیلك ایمش
بولوردخی تبریزه وارمدیلر اولو لری ورئیس لری شاه اسماعیله سجده اتدیلر
شاه اسماعیل بولره ایتدی سزه کیم دیوردیکم بنم آخوت باباملك
پاشالرین وبکلربکین قیروب رعیتین انجیده سز بولر دخی شاه یولینه غزا
ایدوب یزیدلری فیروق حفتدن کلدك ددیلر یا بوکلربانلرك کناهاری
نیدیکم قتل عام ایدوب بزقلرین تالان اتدوکز دیجك جواب ویرمکه قادر
اولمدیلر پس شاه اسماعیل بیوردی بونلرك عسکرین یکرمیشر واونر
بکلربنه اولشدردلر اندن اولولرینی قورجیلر النه ویروب هلاك ایلدیلر
بوندنصکره سلطان سلیم طرابزوندن خروج ایدوب کیه بینوب کفه یه
کچدی اندن روم ایلی طرفنه کلیبه واق کرمانه چقدی سلطان بایزید
بونی یشیدیجك استانبوله قاضیسی صاروکرزی وسکبان باشنی
صیحتله اتك ایچون سلطان سلیمه الچیلکه کوندردی وارمدیلر ایتدیلر
سنجاغنه وارکیت سایرلرینه قرنداشلرك کیبی بزداخی وارورزدیو غریبده
اتمسزلر ددیلر سلطان سلیم ایتدی اللهك بویروغی دکلیدر اوچ یلدن
دورت یلده بر وارووب صله اتك بنداخی واراین باباملی زیارت ایده یم
اندنسکره سنجاغه کیده یین ددی محصل کلام منع ایدمیوب الچیلری
سلطان بایزیده کلدیلر سلطان بایزید ددیکه سمندره اکا ویردم

ادرنیه کچوب اردنده قرار ایلدی بوندن صکره اناطولیده نکه ایلنده قرل قیا دیکله
معروف یردن حسن خلیفه دیرلردی وشاه قولی دیرلردی تراوغلی واریدی بر
مغاره اچنده اولوردی سلطان بایزیدك اکا هر بیل التی یدی بیك اقچه
صدقه سی وار دی مکر قزل باش ایمش اول ایلدن خروج ایدوب کلدی
انطالیه نك بازاری کونی بازاریون یغما ویالدن ایلدی قاضیسنی طوتوب
دورت پاره ایدوب اصل قودی اطرافه آدملر کوندروب فرصت بزمدر دیو
خبر ایلدی نقدر کیزلو دیندارش لری قزل باش واریسه یانه کلدیلر اون
بیدی مقداری آدم جمع ایلدی ونکیه ایلندن چوق خلق جمع ایلدی اول
ارالقدن قالقوب اناطولی بکلربکیسی قراکوز پاشانك اوزرینه واردی قراکوز
پاشا ایله عظیم جنك ایلدی قزل باش صینور کیبی اولدی انلر یغمایه
مشغول اولوب غافل دوشمجك کیرو قزل باش اقدام ایدوب بولاری صدیلر
قراکوز پاشا قاچدی اردینه دوشدیلر قراکوز پاشایی طوتدیلر کتوروب
کوتاهیده قلعه قریشو مرحومی قازغه اوروب شهید ایلدیلر سنجاق
بکلری بری بریله اوزلشمیوب مقاومت ایده مدیلر اندن قزل باش
قوتلنوب ایلی کونی یعقوب چوق فسادلر ایلدیلر وحاشا سبب چاریار
ایلدیلر اندن قالقوب ایدینی ایلینه کتدیلر اول آرالقده سلطان قورقود
سلطان بایزیده احوالی اعلام ایلدی سلطان بایزید دخی وزیرلری علی
پاشایه وهرسك اوغلینه خشم ایلیوب چون بونلر خروج اتدی نیچون
بلا بلدرمادوار دیو عتاب ایلدی علی پاشایه امر ایدوب تیزوار اناطولیه
کچ بونلرك حقندن کل والا سنك درك یوزرن دیدیجك اول داخی اناطولیه
کچدی سلطان احمد بیله قوشدیلر قپو خلقندن ویکیچریدن آدم
قوشدیلر پس علی پاشا اناطولیه کچوب قزل قیایه واروب قرار ایلدی
سلطان احمد دخی اوغلیله اماسیه دن قالقوب کلوب علی پاشا ایله ملاقات
اولدیلر برتیچ کون انده اکلندیلر قزل باش دخی قرمان طرفنه کتدیلر قرمان
پاشاسی حیدر پاشایله جندی کمال بك سنجاق بکیله جنك ادب حیدر
پاشانك وکمال بکوك باشی کسوب شهید ایلدیلر اندن کوچوب چوق
اواسنه کتدیلر علی پاشایه خبر کلدی جان باشنه صچرایوب بنی سوون
بنسوون دیدی وآته بنوب الغار ایدوب چوق اواسنه یتشدی قزل
باش دخی عثمانلو کلدوکین دیدیجك دوه لرین حصار کیبی توقات ایدوب

کافه اسلامیادن یاردم آلوب یراغله وافر کیلرله کلوب مدللی قلعه سنك
اوزه دوشدی طوپلر توپ دوکدی حصارك بش یوز اشون مقدار کیرنی یرله
برابر ایلدی مدللی دن فریاد چی کلوب اعلام ایلدی استانبولدن علی التعجیل
کیمه دونادوب عزب کورکجی یازوب کیلره تعویب کوندردیلر بوندن اول استانبول
خصوصاً عزب وعوارض وبدمزلردی اول وقت ضروری اولدی یاردیلر همان عادت
اولدی چون اسلام دونماسی مدللیه متوجه اولدی کیلر اندیه وارنجه
اول اثنا کافر اون سکز کره حصاره یوریش اتدی الیمادی چون
اسلام کمسی مدللیه یقین واردی کافر کیلرنه کیروب قاچدیار پس اسلام
کمیسی مدللیه وارب اول یقیلن یرلری کرو تعمیر اتدیار اندن دونیپ استانبوله
کیتمکه اراندن صکره وندیکلك بکلری ضروری اولوب پشکشلر کوندروب بارشدیلر
محمد طنطنه یوزیدیسنده ایدی بوندن صکره سلطان بایزید سفر اتمیوب
نیجه زمان استانبوله قرار ایدوب حضوره ایدی بوندن صکره محمد تك
طقوز یوز اون بشنده جمادی الاولك التنجی کونی ثلاثا کیجه سی یتسو
زندن سکره استانبوله برهیبتلو عظیم زلزله واقع اولدی شویله که
شهرك سنارلری یقیلوب میللری اوزلدی ومسجدلرك قبه لری یالدی
نیچه سی بیره ایندی واولرك اوجقلری یقیلوب دیوارلری یاریلوب نیجاسی
یالدی وحصارك قولللری وبرغوزلری وبندلری یقلدی وبعضی یرلریالدی
ونیچه نشانطاه بنالرك وکاربان سرایلر واولرك یقلوب نیچه آدملر دیوارك التنده
قالدی دملك اولدی باش قیوسی اولوب هرکشی اولوندن طشره آچوق
یره قاچدی حولوسی اولان حولسنه کیردی باچسی اولان بچسنه واردی
بغدار سوقاغه کیدی ویردی یعنی بنالر التندن قاچدیار اول کیجه صباحه
دکین یرك حرکت اتدی جمیع خلق ایکنجی دشمی اول کیجه اویومیوب اول عبرتی
کروب فریاد ایلدیار کیمی تسبیحه ترم لیله توبه واستغفاره مشغول
اولدی اندن صکره فرق کونه دکین کیجه وکوندز ساعت ساعت تدریجله زلزله
دکین ارندی حرکت اتدی چون حال بویله اولدی سلطان بایزید اطراف
ممالك حکملرداغیدوب روم ایلندن وانادولیدن بتاردن وایرغادن سکسان
بك نفر سراخور چقاروب شهرلرکلوب استانبولك قلعه سی تعمیرینه
مشغول اتدیار پیر پیر باش باش معتمد ادملر ومعمارلر قودیلر وبوجمله نك
زیرینه یکیچری اغاسی یونس اغایی یکیچریلره حواله قیوب سلطان بایزید

هجرتك سکز یوز طقسان طقوزنده ایدی اندن صکره سلطان بایزید استانبولی
قرار ادوب دولت ارتفاعنده ایدی اندن صکره سلطان بایزید عسکر جمع ایدوب
اینه بختی اوزرینه کتدی ودکیز یوزندن ایکی یوز پاره کیلر کوندروب کتدیلر
دریاده کافر دونمسنه بولشوب خیلی باری جنك اتدیلر لوردان آدلو بر کافر
براق رئیس مکسنك باجه سنه چتوب وبر طرفنه بر کافر دخی چاتوب
براق رئیسی ارالرینه آلوب عظیم جنك اولدی بر برندن آیرلیوب آخر براق
رئیس کیسندن کافر کیسنه نفت آتدیلر کافر کیلری دوتشوب یانه یانه براق
کیسنه اولشدی دوتشوب اوچی باله یاندی هلاك اولدیلر تا اینه بختی
یوره سنه وارنجه جنك اولدی اندن کافر کیلری ایریاوب اسلام کیلری
اینه بختی اوزرینه واروب هر بری حصار اوزرینه طوپلر یغدر دیلر پادشاه
دخی قرادن ایریشوب کلدی چون کافر کوردیکه دکزدن عظیم دونمه وقرادن
پادشاه کلوب ایریشدی کندولره مدد جی ویاردم یوق و کلمکدن امیدلرین
کسدیلر عاجز قالوب ناچار اولوب بکلری طشره چقوب قلعه نك مفتاحن
دکتورب سلطان بایزیده تسلیم ایلدیلر هجرتك طقوز یوز بشنده واقع
اولدی اندن سلطان بایزید کلوب اردنده قشلدی یاز اولنجق ینه روم
ایلی وآناطولی چریسیله وعزبیله ودکیز یوزندن عظیم دونمایله سفر
ایدوب واروب موره دیارنه کرب متون قلعه سی اوزرینه دوشدی ودکیزدن
کیلر دخی ایریشوب قلعه احاطه ایدوب اوزرینه طوپلر یغدوروب وکیدن
طوپلر ویراق چقارب حصاره قریشو متریزلر وطوپلر قورلدی حصاری دوکوب
وهوایی لر آتیلوب ایکی جانبدن برآی کیجه کوندوز جنك اولدی طوپلرله
[illegible]

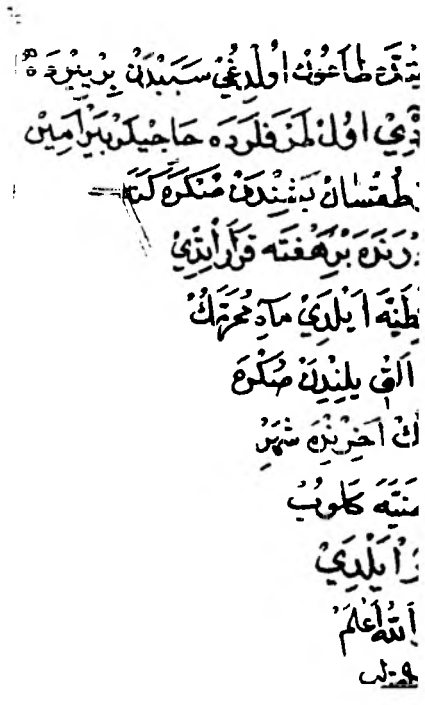

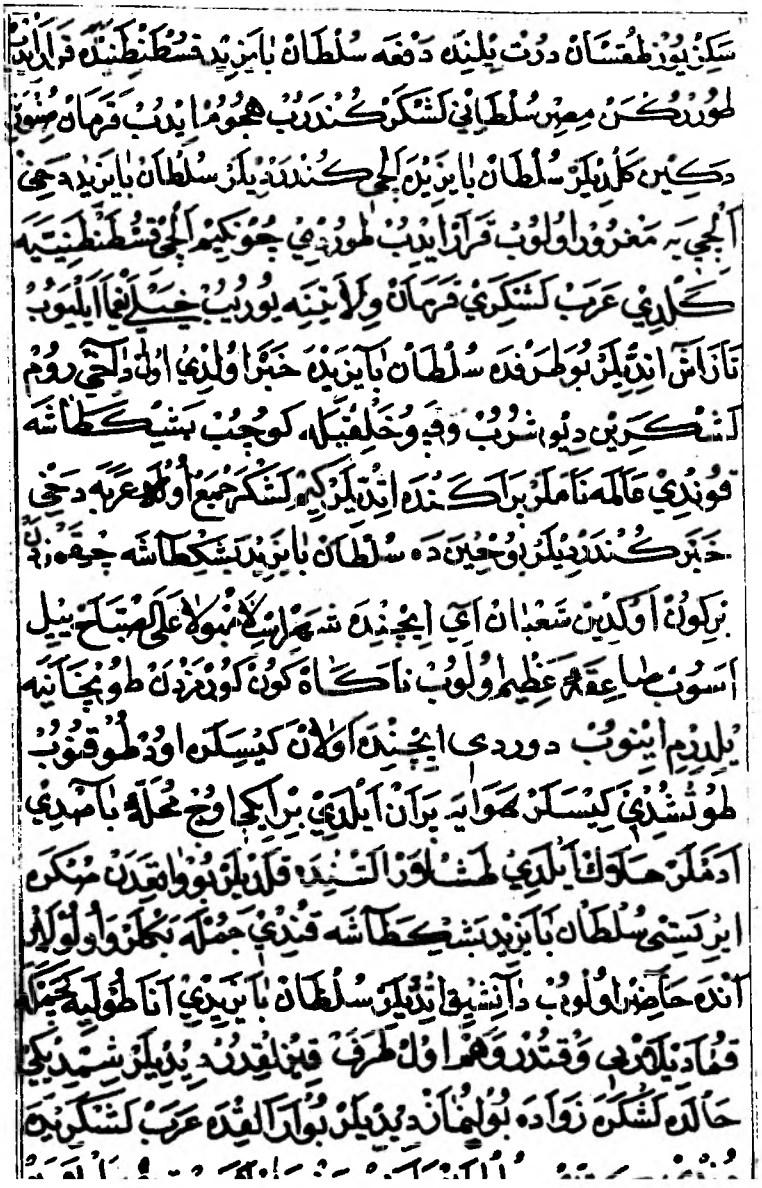
اندار سلطان بایزیدی اناطولیا کچها
قویدلر بی وقتندہ هم اول طرف قزلقدر
شهدیکه حالده اشکره زواده بولنمز
ددلر بو القده عرب لشکریده داخ
دنب کتدی سلطان بایزید داخ بیلدقه
واردی بیلدن کزارك ادرنیا واردی
اول طرفلر غایتده طاعوندن طاعون
اولدغی سببدن گریره قرار ایدمیب
ایسلدیه واردی اول طرفلرده حاجار
بیرامی ایلدی هجرتك ۸۹۵ یلنده
اندن کنه ادرنیا واردی ادرنده بر
هفته قرار اندی همان عزم قسطنطنیه
ایلدی هجرتك ۸۹۶ یلنده محرمك
اولنده سفر آیینك آخرنده
قسطنطنیده قرار ایلدی
تمت بعون الله الملك
المعین

طرفندن عرب اشکریب کروه تجمع
ایدوب کلدی ادرنه یقدن بیرینه
یرلر دخی تالان ایدوب دندی کتدی
واوزون حسنوی بك اوغلی یعقوب
بك واقعیه اوغرایوب هلاك اولدی
هجرتك سکز یوز طقسان بشنده
واقع اولدی بعده سلطان بایزید
کوجنه طرفنه واروب اندن
ایصانه طرفندن ادرنیه کلدی
برفاج کون طوروب عسکره استانبوله
کلوب قرار ایلدی اول حینده
مصر الچسی کلدی حرمتله عزتله
الچی اغر ایوب سلطان بایزید
دخی الچی قوشوب مصره کوندردی
هجرتك سکز یوز طقسان التسنده
ایدی

Hier schließt die Kopie des folgenden jede ix
den Text von B W G M, L V

پس بو یکادن الچی واروب مصر سلطانیله باریشوب کروآدانه وترسوسی
وانارہ متعلق اولان حصارلری ویردیلر عالم رفاهیت بولدی بو طرفدن
انکروس بکی یانقو اوغلی قرال وفات ایدوب سویزه اوغلی هجوم ایدوب یانقو
اوغلنی دوتب حبس ایلدی کندو یرینه قرال اولوب تخته کچدی وسلطان
بایزیده الچی کوندروب باریشدی وشوال آینك اولنده قوشلق وقتنده
بروسا شهرینه اود وشوب نیچه چارشولر ومحلاری یانوب خراب اولدی
ومصر سلطانی دخی برآغر الچی کوندردی هجرتك سکز یوز طقسان
یدیسنده ایدی ینه سلطان بایزید استانبولدن چقوب کلوب ادرنه
یانندہ قونمدی برنیچه کون طوردی اندن بر اولو غزام وار دیو روم ایلی
واناطولی وقپو خلقی واقنجیلر عظیم عسکر جمع ایدوب انکروس ولایتنه

عرب لشکری صباحه دکین آت اوزرینه طوروب میدانه کاه بن آل آدملر یوازتمه
صوی بروبه کیدیاردی جاسوسلر صالدیلر چاندیلر چاربیلر کورملر کسه یوق
حصار ده کلدیلر اکرتمکه مشغول اولدیلر بو لمرده بیزم پاشامز دکلر
ولشکر دخی دیلر قوب کیدرکن ورسق انلره اتدکی واقعه نک وصفنی الله
بلور عاقبت الامر ازکلیه چقدیلر اندن برنیچه زمان قرار اتدیلر پادشا
هذه امرا ولدیکیم علی پاشا ونیچه بکلر کلدلر بس علی پاشا دخی بکلره
له عزم ایدوب قسطنطینیه وارديلر قرار اتدیلر کیروی قلاون لشکره دسور
ویردیلر چونکی عرب روملی کیتدی لکن اشدیجک حصاری اکرتمکه
بشلادیلر ازوقته قلعه لی الدیلر هجرتک سنه ۱۹۳ دفعه سلطان باایزید
قسطنطینیه قرار ایدوب دوالغادر اوغلی بوداق بکی علاوه ولایه ورزنه
کندرمی روم بکلربکسی خضر پاشا اوغلی محمد پاشا روم ایلی جریسیله
بلله قشدی وهم میخال اوغلی امیر کندر بکله فیصریه سنجاغن
ویوب بیله قشدی علاوه ولنک اوزرینه هجوم اتدیلر همان دیم
علاوه ولاسکی خبردار اولدی لشکرین جمع ایدوب یولدن اریه سوردی
عظیم جنک اتدیلر عاقبت بوداق بک قرار ایده میوب بجه یی بیله
اولان لشکرینی طاغلدیلر وبجه یلر میخال بک اوغلی اسکندر

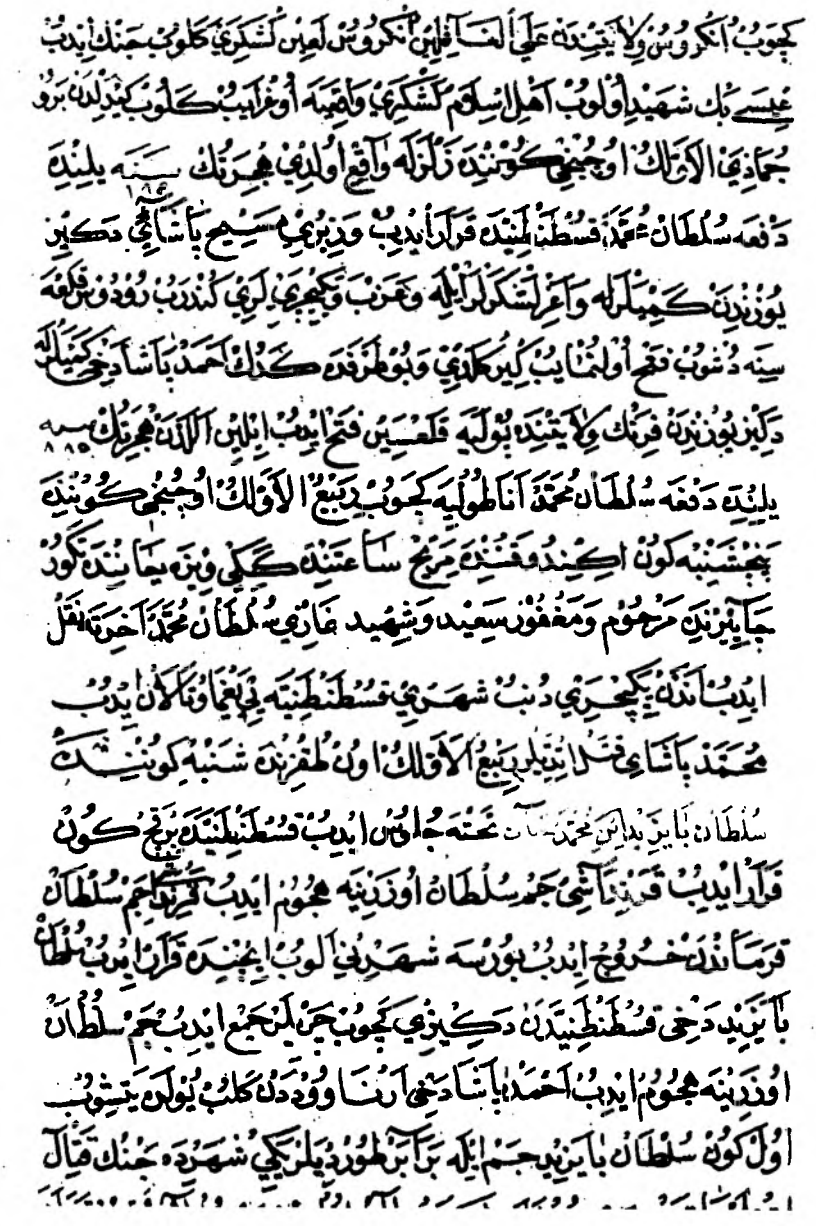
عرب لشکری بیرم لشکر ایله کلدیلر یکیچری دخی اولده قالدی بویله اولمن
جنگه میچ یا رومی ایده مدیلر برزن طوردیلر بوطرفده رومی ایلچی یه دخی بیرزن
قدیم اولوب طوردیلر هیچ بویله اولمن جنگه کلوب یرومی ایله بلر اوت
عرب لشکری رومی ایللویه برعجب آل ایمش قرشولرینه بویله قرالتوسیله
الای اولوب طوردیلر بیرزنجیه دوه لر اوزرینه تفنگلر وسیله لری یغلاوب
کونشه قرشو جبه کیمی یلدیز یلدیز دیدی رومی ایلچی یه رسیمی انلری جبلو ایلر
دن یوالکه قرشو دوب کرتلر بوله فده علی پاشایله قپو خلقینک تلوسی ایله
اول کون اکثر کمازینه دکین جنک ایدیلر عاقبت عرب لشکری کوردیلر کیم
بونلاری بلمعلم ایدیلر حیف زیاده اوزرینه هجوم ایلمله بشلادیلر عرب لشکری
دخی دیوب کیمسه بشلک دیلر وارب سویه دکولب بجمله بشلک دیلر اوردیلر
قاچدیلر کورد یلر کیم انلرک دخی اوردوسی طاغلمش کتشر ایکی لشکر بیرینه
قاریشمق کندولر لشکری صندی ما نوب باشلری قیلیسی اولوب بجمله
بیرم کیسلمز اوزره دکلر کنارنه واردیلر کیمسه انلره عیرمی بیرلو
کیمسه اولامز دخی طشره چیقوب کوروب وارانلر ما راشدیلر کیمی
الدوب کیمی سویلیه لیه مکن بولندی وکلدی عرب لشکری دخی اوردو

وانده اولنلره شکست واقع اولوب ربیع الاول ابتدا سنده کیروسلطان
بایزید امر ایله اناطولی بکلربکسی همرهنک اوغلی احمد بک جمله اناطولی جریسیله
قدوم جریسین ایله شتوب وقدوم بکلربکسی حضرتک اوغلی محمد بک ایله
وادرنه دا اناصنورین ارنبک وگمرزنبک ایله بولشوب عظیم جنک وقتال
اولوب ارنبک بونلری کیروغافل ایلیوب اوزدلرینه هجوم ایدوب اناطولی
لشکری منهزم اولوب همرهنک اوغلی طوتوب ونیچه بکلربلوسیله اولری
شکست واقع اولدقدن صکره سلطان بایزید یچونکیم بوحربی اشتدی
ویرمیوی داود پاشای دردت بیک کچری ایله وقیوخلقندن یکرمه دملر
وروم ایلی جریسی وانا طولی جریسی روم ایلی بکلربکسی خادم علی بک کلی
بولیدن کچوب طوبلری تفکلری دخی یچه مباغه یرا قدرله کلوب عرب
دیارینه توجه ایدوب وبویکادن کره بغدادن الجسی کلوب صلح مصالحه
اولوب اندن داود پاشای اعظم لشکر ایله عرب دیارینه وارو

سنده اول ولایتی فتح ایدوب کلوب بن آدرنه قرارتدی هجرتك سنه ۸۹۹ دفعه مأمورتمده
سنه ۸۹۰ یلدیده جمادی شنبه کون اکیدوب یله آخشم وقتده کون طوتدی اوچ بجشك یرینی
کلوب سلطان بایزید جوکیه یاتلاغه چقوب مصر الجسیکی کلوب مراد لری نایسه
کروب وآدرنه روم ایلی بکلربکی حادم علی پاشا روم ایلی جرپسیله وده حی فیوضلیله
سلحدارنده وسپاهیده واوغلانلرنده پادشاه دستوریله وارب وروم ایلی
اقنجی سیله واولاوق جرپسیله ای کلرینه دشوب قره بغدان اوزرینه وارب
اوتوروب قرق بیك مقداری جرپی جمع اولوب قره بغدان ویاتن یغما قیلمان
ایدوب رمضانك خرزه کیروادرنه کلوب فراتدی هجرتك سنه ۸۹۱ دفعه محرمده
سنه ۸۹۱ کیر سلطان بایزید حلد سلطنته قسطنطینیه کلوب فراتدی الدی علی
بك فرهادی ومالقوج اوغلی یالی بك افلاق جرپسیله قره بغدانه وارب
افلاق ایلیوب ایکی اوچ دفعه الله عنایتیله ومحمد معجزاتی برکاتیله
راست کلوب بی نهایت مال غنایه یمیله بوبجه اسیر لرایله کلوب
وبوطرفده عرب دیاربکر مصر سلطانی سلطانی قیصرك ودیوداد
واوزبك وعمرزبك مصر وشام وحلب جرپسیله کلوب یادانایله
ترسوس دیاربکر عرب جرپسی جمع اولوب وبوطرفده اولی بیرك سنجاغی
بکی موسی بك ویادشاهك کوکسیمی فرهادبك وقرمانك صوباشیلری
وتیمارلی زعمه اوکرتمله آدملی سچوب آدانا ده قوشلمری عرب جرپسیله
بولشوب مصر یایه وقله بك جرپسیله ازبك وتمرزبك یافا قله هجوم

وارب اندہ سخی سلطان بایزید اولدی ولاکن چلپی اربکلب قسطنطینیہ قرالی ایدوب کدک
احمد پاشا ایچون قرمانہ کندوب کدک احمد قرمانہ ایکن فرنک لعین کنہ کلوب یولیہ قلعہ سین
آلوب بوبجہ مسلمانلرا سیر اولوب شکست واقع اولوبی مجروحاً بلندہ دفعہ سنہ
قرمانہ سفر ایدوب قرنداشی جم سلطان اوزرینہ کلوب قرمان ولاینیدہ سلطان بایزید ایلہ
جنک ومحاربہ قیلوب عاقبت جم سلطانہ شکست واقع اولوب قاچوب دکیرمن دہ فرنکستان ولاینیہ
کدوب سلطان بایزید کیروکلب قسطنطینیہ قرالی آتدیغی رمضانلق ولینیہ ادرنہ کلب خواجہ
آیینک آلتنجی کونی یکشنبہ یجسینہ وزیر لریلی وکبار لریلی وعبان اشراف جمع ایدوب سلطان
بایزیدہ زاب مجلسین ایدوب اولیجہ نصف اللیلہ ساعت رخلہ نفس اوزرینہ یکی مہاجری
آیاغ طقلیوب بو مجلسدہ مرحوم کدک احمد پاشا سنہ بلندہ شہید ایلدکدن سکرن قرمان
اوغلی قاسم بک مرحوم محرمک اواسطیندہ وفات ایدوب وسلطان بایزید صوفیہ لمرفنہ
سفر ایدوب اول آرالقدہ قرالی ایدوب اتا طولی وردم ایلی جرسی جمع اولوب مودہ ومتونی
اوزرندہ اولان ایکی حصارلری ودایر سنہ یا بلندہ جمادی الاول آیینک اولندہ
تمام اولوب مودہ قسطنطینیہ قرالی ربیع الاولک یکرمی بشنجی کونندہ سنہ شنبہ
کون یکیلہ شہری ادرنہ تمام اوده نوب هلاک اولدی بیت زاری نخت القلعہ

يلك عرب وبعبه يكيجري وغيري لشكرله واريب كفيه ومنكوبي فتح ايديب
وه حي غيري قلعلرين والدرين وه لا يتلرين الوب وقريم جريسي وه
جريسي كلب مطيع اولوب اول ولا يتلر فتح اولدي هجرتك سنه
يلنده دفعه سلطان محمد قره بغدانه سفر ايدوب اطراف عاملده جريان
جمع ايدوب ربيع الاولك دردنجي گونده قره بغدان جريسيله بولشوب
جنك ايدوب مكره جريسي منهزم اولوب لشكري تركب كندوجب
سلطان محمد قره بغدان ولايتنه ايدوب كلوب موره واوزندكزوي
بدوني حصاري فتح ايدوب يقوب رمضانك بشنده كلوب قسطنطنده
قرار ايلديغي هجرتك سنه يلنده قرار ايدوب رايك دوردنجي سنده حصار ياپدرمغه
بكلربكي حاديم سليمان پاشاي اينه بختيه كندوب واز ياپوب
راست كليوب وعليبك كيم ميخال اوغلندن فلاقدن كلوب انكروس وايتنه
اقين ايليوب راست كليوب هجرتك سنه يلنده دفعه سلطان محمد
سكندريه واوزنيه واريب جنك ايدوب طوپلر وتفكلر آتلوب
حصارك برطرفني يقوب يوز پيش ايدوب وهم اسكندريه واوزنده
وقت ظهوره كلنك پارسي طوتلديغي وهم بوبخه دملرشهيد اولدقدن
صكره آلتنايوب اوزندن كلوب كيدوب اوزنده اده ملرفيوب حواله يلوب

اوزره وسنبه بولوب خلق رایتلرین سلطان محمد اوزرون حسن الرومی الوب
اندن دندکده ن سکره قرم حصارینه دخی فتح اندی لرزه بخه عنمتلرله دونوب
اوزون حسن مغلوبی نوایتی حرفی حسابنجه تاریخ دشمندر ونصر من الله
نصر اغریزار ربیع الاول اینوک اون طقوزنده جمعه شنبه کون اوزون حسن
منهزم اولدی ربیع الاول اینده سنه ۸۷۸ یلنده اوزون حسن یکشنبه کون
جنك ایمکی کندیه یوم تمشیدی زیرا کیم جهانشاه پادشاهی ویوسعید
که جغتای پادشاهیدر جهار شنبه کون بولشدی والا اول اندوکی
یوم کندیه اذرابیه هلاک اولدی اول فهرندن تاسیه دشوب نخلو
اولدی اول رنجله هلاک اولدی دفنه سلطان محمد قسطنطنیه قرایتدی
بکلربکی سلیمان پاشاکله حادمدرابی سکندریه اوزرینه کندوسی
یوبجه جنك اولدی طوبلر سکندرینك بیرطرفنی یقدی ایکنجه بیرینجه کا
فرلدیلر هلاک ایلدی عاقبت النایب سلطان محمد قسطنطنیه وزیری محمود
پاشانی شهید ایلدی ربیع الاولك اوچنجی کونی وبوطرفه کنه سلیمان
پاشا سکندریه ایلنایب اوزرندن کوچوب کیدوب کلوب قرنبدی
لرله بولشوب جنك ایدوب اسلام لشکری دخی ضعیف کندریه سوچنجی
جکشوب وهزیمت قیلوب اولوب موعوق زخمیندن لشکر اقامه
ایده میوب شکست واقع اولدی سنه ۸۷۹ یلنده دونوب کتدیلر
دفنه سلطان محمد قسطنطنیه قرایدوب وزیری کرك احمد پاشانی
دکیزیوزینه کیملر له کندوب بوبجه بیك لشکری ایله وبجه

عجم ولایتنه یوریب واوزون حسن قوشوکلوب حیله ایدوب بکلریکی خاص
مرادیله بواستوب روم ایلی طائفسی کلوب کتوردیکلری خاص مرادی قیوب نادر
مادر اولدیلر خاص مرادی اول ازاده شهید اولدیلر صکره سلطان محمد
اوزون حسن اوزرینه دستور لردن سوب ایوب اوزون حسن دخی عزت
ایدوب سلطان محمد قرشوکلوب ایکی لشکر یرینه دارشوب عظیم
جنك اولوب سلطان محمد اولی سلطان بایزید وسلطان مصطفی
ایکی اوغلاری یوریوب اوزون حسن اوزرینه طوریلر وتفنکلر وزنبرکلر قضا
یلی کیبی یغدیرلوکن تا تارجر یسی طوپ وتفنکه دکمیوب سلطان
محمد اوزرینه کوکسنه طوروب عظیم جنك اولوب انا اولی بکلربکیسی
داوود پاشا ومحمود پاشا وسلطان بایزید وسلطان مصطفی دره
یکادة یوریوب اندن اوزون حسنك اوغلی زینلبك باشی کسلوب
سلطان محمد کتوردیلر عالمی اوزون حسنك کوزینه طاز کستدی
جرار مثال لشکر اوزون حسن لشکری اوزرینه دشوب
اوزون حسن کوردیکیم کندیسی اوزرینه الور لر همان باش قوزغه
جهد ایلدی قچماغه یوز طوتدی اوزون حسن لشکری مقاومت

جنك اولدي طوبلرنه بس مصارك اطرافلرين يقوب اندن لكي يا ننه حصارك
كبر يلر يا بيلر حصاريمي اورتيه لديلر قرنك ملعون دخي نجه قدر غالوما
ديب ونجه بهانه تولين اله كيرمدي اما حصاره كين مدتلر كميلر ي قرشوسنده
كورة طوردكن يورديشين اندتلر حصاريمي الديلر كافرلرين جمله قرد لردي
اركك كافرلره بر نجي قسادلر قيلجدن كچورديلر اندن صكره كمي كافرلري
اول حالي كورديلر قچماق اردنجه اولب باشين الوب كيدتلر اخر الامر
جبريله قلعه فتح ايتديلر ولايتن توابعيله ضبط اندلر هجرتك
يلنده دفعه قسطنطنيه قرادايدب سفر اتدلر اچمه كسدردي لر هجرتك
يلنده سلطان محمد قسطنطنيه قرار ايدب لطور دركن اوزون حسن رسوله
يوسفجه بك وامير بك كلوب تحفات شاهانه وعرضه بك لان ايدب
يغما اليوب اوده اوردي اندن يوسفجه تاماره بن قرمان ولايتنه
واردي اندن سلطان محمد اوغلي قرمان بادشاهي سلطان مصطفي يوسفجه
بك اوزرينه هجوم ايدب بولشوب جريشين قيوب يوسفجه
اسير ايدب بابايي سلطان محمده كندردي قسطنطنيه شهرينه
ربيع الاخره هجرتك يلنده سلطان محمد دخي اطراف عالمه
نامه لر براكنده ايدب اوزون حسن تاماره اوزرينه هجوم ايدب
روم ايلي لشكريني جمع ايدب يمشي سكسان بيك ادميله
اوزون حسن اوزرينه خروج ايتدي اوغلي سلطان مصطفي
[illegible]

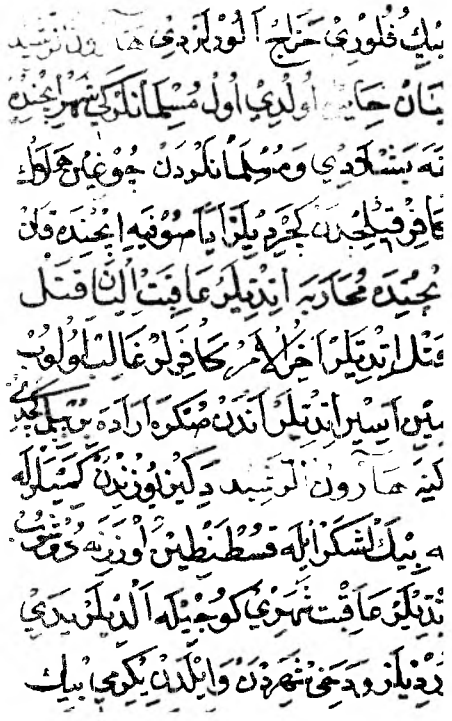
قرا آتیی دفعه انکروس وارمش قرال اعزه کلدی یانجه تلمسنه دشمنی یخه زمان
اکرمزی الدی ضبط ایتدی سلطان محمد هجوم ایدوب وارمی اکرتدی بوکادن
انکروس تعیین هجوم ایدوب ایرووزنیکی حصارینی سلطان محمد یانجه یه
یورییش ایتدی الیمایوب کافه دخی بوکاده غلبه ایدی ناچار اولوب
طوبلری سویه براغوب کچه ایله حصاری تیوب کیتدیلر سلطان محمد
صوفیایه چقوب قرالی اطرافه عاله تاملرینی کنده ایتدیلر ودخی یکیچری
جمع ایدوب محمود پاشایی اولوردی کندوردی اول دخی وارمادین سلطان
محمد صوفیاده اولدیغنی بریکمه حق جل وعلی کافرلره بکلر لرویی
ترک کاری دیو حصاری تودیلر قدیملر شیله حرمت اولوب یرا کنده
اولوب طاغلدیلر غازیلر کنده ایدی طیوم اولدیلر یخه کافری
بولوب اسیر ایدیلر هجرتک سنه یلنده دوبره قسطنطینه قرایدی
سفر اعدی سنه دفعه ارنا وودنه سفر ایدی یولان الیتی اوغرای
الیتی اولوب طیوم ملفلر اولدیکم وصف اولمازدن ارنا وودنه بزوده
یانیده یرحصاری یانیدی ادرنه یل بصار قودی هجرتک سنه یلنده
دفعه کنه ارنا وودنه کلدی تمام شتا ایدی هجرتک سنه یلنده دفعه
کلوب قرمان سفرینی وقرمان حصاری فتح ایلدی وکوله قلعه سین
دخی المشیدی هجرتک سنه یلنده دفعه اغری بوزه سفر ایدی سلطان
محمد قرودن وزیری محمود پاشا کلیبولیده دکیرمنوزدن کمیلر الله
جمله لشکری غزب ایله اغری بوزاق اوزرینه ادرنه حصاری ایدیلر اعظم

سلک

روم ایلینه کجوب یلی اندن کلوب ادرنه قرار آتدی هجرتک سنه یلندہ
دفعه افلاق ولایتینه سفر ایدوب طوقتای بکدن طیر قوله اوغلی قارنیقلو
لعین یورده یوقسما یوب بکیله دوت باسعودی ایدوب طغرلطایب قوی
کنه کندو جرنیسی هلول اولدی کندو یاکوفا لدی ایلین ولایتی قوی
انکروس ولایتینه وارمی انکروس قرالی آخر قارنیقلو یوقودای هلوک ایدی
سلطان محمد افلاق ولایتی تمام مسخر ایتدکدن صکره دکر یوزینه
کیملر کندو بکندن قاچی قردن یله وارمب مطیع اولوجزیه سیز قبله
فتح ایدی وهم کوبن دخی طوتدی کدی کلدی افلاقیله مدالوق
ولایتلرینک فتح برماهنده کسنه یلندہ واقع اولدی دفعه قسطنطینه
قرایه ایدوب قدرفه لیمونی یانینه برغورلر یابدرکن موره ولایتینه قرنک کلوب
اکیروب کرمیی یابدی سلطان محمد دخی وزیری محمود پاشای کندوی
اولدخی وارمادی اخر الامر سلطان محمد کندو هوم اوزرینه وارنجه
کافر دخی سلطان محمدک کلدیکین کوبجک قرار ایدیوب کچدی
سلطان محمد خبر کلدیکم کافر کچدی دیدیلر جون یله اولدی
سلطان محمد وارمیوب وزیری محمود پاشای کندوی وارمی اولدی
ولایتی کنه فتح ایدی هجرتک سنه یلندہ دفعه لوسنه ولایتینه
وارمی یابمه صحابی الدی وبنجه صحابلرا لدی قرالینه طوقتایلر
قتل ایدیلر جمله لوسنه ولایتلرین فتح ایدی وج وکرسک
ولایتلرینی دخی فتح ایدیلر هجرتک سنه یلندہ اندن کلوب قسطنطینه

تسوذ ابن الیاه ابن حرقیل ابن اسفغاه ابن میخال ابن قسطنطین ابن یورکی
ابن حرقیل ابن الیاه ابن قسطنطین ابن کریمیخال ابن تزدن فیل ابن
الیاه ابن اسفغان ابن میماویل ابن قسوذ ابن یوزه لین ابن یافث ابن
ابن ماذیان ابن عملاق ابن ارم ابن عوض ابن سام ابن نوح بیغمبر
علیه السلام بونلریك اجدادلری یدکه ذکر اولندی علی الترتیب تاریخ
وتزمدی وفرطبی رضی الله عنهم اجمعین راویلر بولاردن کیم روم
تواریخلرندن کیم جغرب بونلرده یحی دیمشلردر بولر اولکیم کلمشلردر
قسطنطنیه بلدکلرینه وبولدقلرینه روایت قلدیلر ودخی عما سئله روایت
قلدیلر مصابیح شرحنده دیمشلردرکیم دجال لعین مدینه لوکدین
بر دخی سیفیله قسطنطنیه الینه آندن سکره قیامت قوپوجق وقیامت
نوحیان اوغلنلرندن بکیرله کیمسه کلمز دیرلر وسیفیله الناده کلمز
بودرکیم شمدیکی زمانده اولیاء الاسلام والمسلمین قاتل الکفره
والمشرکین جامع الجحفه والمقدمین سلطان محمد ابن مراد ابن محمد ابن
بایزید ابن مراد ابن اورخان ابن عثمان ابن ارطغرول ابن سلیمان
شاه عزیزه قسطنطین فتح اندی حضرت رسالتناك علیه السلام هجره تك
سنه یلیده آیت قدیده دخی کلمشدر قسطنطینیك تاریخ بلده طیبه
حسابنجه اولمشدر دیو بعض الاولك یکرمی بر کونده شهشینه کونده
صبح صادقده نظم فتح اسلام بوله نصب بولمدیلر اقولوز ایلدی سلطان
محمد فتح تاریخ اخوزون نثر هاروزه الترشدمار محمدك قدر یلیده

الكمش يل الجدي سنه ١٦٠ يل شهر رمضان كمش ايدي توقز مران ابن حكم خليفه
اولدي يوز الي بيك ارتله كلوب قسطنطنيه الت اي حصار ايدوب اول
وقت اليانك اوغلي حرقيل تك اولسيدي مروان ابن حكم بيك بار كميلر ايله
دكيز يوزني طوتدي وحصاري دوون ايدوب لمز كيرو شهري صلحيله ويرديلر
ايجنده مسجد لري يديلر رمضان ك ٢٥ ده قلديلر قيصر روم دن خراج الديلر
سول قدر مال الديلر كيم حساب اني الله بلور كنه بش بيك قلوري خراجه
كسوب كيديلر وبش بيك قلوري دخي الوب كيرو ويديلر بوندن صكره
يمش درت يل الجدي هجرتك سنه ٢٣٩ يلنده خلفاء بني عباس زمانيده
ابن علي خليفه ايدي اولدخي ارتله كلوب الي بيك مقداري ملاطيه الدي
اندن غيري بيك پاره مقداري كريلري يا فوب ويران ايدوب يكرمي بيك مقداري
اسير الديلر اندن قسطنطنيه اوكنده جنك ايدوب اون بيك كافري قيلجدن
كچروب اخر شهري اليمايوب كيروندن يلر يوزدن صكره يوناك اولدي الجدي
هجرتك سنه ٢٥٥ يلنده اول زمانده مرقيل اوقات تمشيدي غزاوغلي قالدي ايدي
اليانده اليان تك اولدي اول زمان هارون الرشيد خليفه ايدي يوز الي بيك
ارتله واروب قسطنطنيه دوت اي تمام حصار ايدي كروزدوب اولوب شهري
ويرديلر صلحيله ايجنده مسجد لري يديلر سيد جعفري غازي شوله تمشيدي
بشهر كوني قدر يتوب ويرك ديو قول ايدي اولدي ايدي يلر دخي وصيه رد تمشيدي
كرش كيدي ديلوب واوزاد وب شهرلي بيانني الوب كافر لري چقاروب بيلك
مسلمان اوي فويديلر اون مسجد يديلر واون يلدن خراج الي بيك قلوري

ابن عبد العزيز خليفه بولدى كيدكدن قسطنطين نكورى قرنكستانك
كندوسى مشبدى به حد كميه لمرله كلب خليفه ناك اولكين بغلادى يلر خليفه
دخى مسلم اله بولشوب بريرده جمع اولوب اوج كون اوج كيجه عظيم
جنك ايدرلر واسلام بولى نكورى ويخايل دخى يوز پاره كميلرله آرد
لرندن ايردى يلر خليفه ومسلم جريسى بوحالى كروب قرويرده كلدى يلر
عاقبت ميخايل دخى الايلرينه دوب قرويه چيقوب اوج كون دخى قرويده جنك
ايدوب اخرلاده مرحق جل وعلى اهل اسلامه فرصت ويروب كافر جريسنى هزم
اولوب صندللرى خليفه ومسلم تكبير كتوروب كافرلرى يوروديلر
كافرلرى سيوب وقرب دكين دكوب هلاك ايدرلر نكورى بنا نكاله
طوتوب اسير ايدوب بغداده ايلتديلر خليفه جمله سنى بغداده برداد
انلدى ومسلم كافرلرك اوج يوز ياره كميلرينى اوده خرق ايلدى دوب يوز
پارسى لوب بولله كيردى يلر قسطنطين نكورى ميخايل ايله وعلى قالدى
برينك آدى يوركى وبرينك آدى اسفان بك ايدى برينلرك مسكن يوركى اولدى
النار في الله مثواكم خالدين فيها دخى جزاء اولدى استفانك نسنه سى قلمدى
والا يوركينك برى اوغلى قالدى دينه ترك قيلدى برى اولدى اولنك
دخى كيزغرق اولدى اوغلى وقالدى قالمادى اما استفانك غوردى حاسله
قلمشيدى برى اوغلى دوغدى آدينه ايليان قودى ايليان اولنك اولدى
مجموعى قرنكستانه حكم ايدى نصارى طايفسى انى غايت معزز
دوتارلرمش عمر ابن عبد الملك وعبد العزيز كيم وفات ايتدوكى اراده

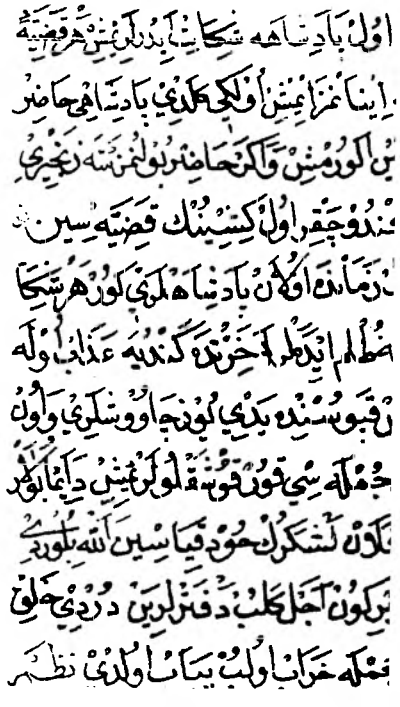

حصارلرك حفظنده بعضى اصحابه شهيد اولدى اول اراده مطاع طبرك وآياق السنه
بلوغ سنين اولديلر جون حال بوكله اولديى اصحاب دخى قرآنين ميسوب كيملرينه
كيروب كتديلر واردقلرى كافرلرا اهل اسلام زبون ددكيو اردلرندن كچيلمطوفا
ديب شكر كندده يلرغان يلرم بتدكلرى وقت نه اولدوغى خوف يقارودة معلوم
اولديى تكرار ددكلرى لازم دكلدر بعضيلرى ديدلركيم بوحصار حفظنده اولان ابو ايوب
انصاريدك فرندشيدركيم اول جنكده طوتلمش ايديى اول قيو يانده اغى برغوزه
محبوس ايديى مسكوة اول برغوزك بنجره سندن اشغه اتديلر اول اراد شهيد
ديدلر اوت بعضى علما ابو ايوب انصاريى بوددديرلر نيراكيم ابو ايوب
انصاريى حصار حفظنده اولدوغى وقع ايسه ابو ايوب انصاريى بوحصار
حفظنده اولان خراريكيم حصاردن طشره اولان مراد حصار حفظى دكل
اولمازايكن حصاردن ارقدوسونكيم اهل اسلام كچوب كيتدكدن صكره كفار
اول اراده چخه علامتلر كوردى يلر اول سبيدن اولمغه ازادى بللو ايدوب
ربحاه اتديلر وهم الله اعلم قدريته له ماشى اوجنده برسر واغاجه بتدى وير

بو بیانه گلمکدن مراد اولدرکیم اول وقت مسلمانلرنه قیودن بعضیسی معلوم
زیرا کیم شیخ دیکی زمانده اول اراده قیو قیودن صایت شیخلردکیم اکریسی قیودن
اشغده سکزینجی برغوزده اول داده دیر کیدردی داده دیر کیدرلر برغوزا شوردی
همان اول وقت اهل اسلام بعضیسی قیودن مکر اول قیو اول وقتا الله وقد
کیسیله اچوق بولندیغی همان دم مسلمانلرجه فاق اردنجه اولدیلر مکر قیو
قرشوسنده برقت حصار دنی وارایجون کیم مسلمانلر اول قیویه قیولدیلر
دیه کلمز ابو ایوب انصاریی همانکیم قیو ایچنه کلدی قیو اوزرنده برمطاشله
سکوسنده اوردیلر یوزیی اوزده دشردیلر یاخود غیلرینجه قولنوغنه کرب
قالدریجه قرشوسنده غی برجرن الینه زنکبرلی اوقیله اوردیلر اولده
اراده شهید ایدیلر رحمة الله علیه رحمة واسعة نظم

هرکه دنیا ملکینه کبر دیی اولور • یا الکون حق درکه اول تاقی قالور
کتورن و کیدرن بی اختیار • بیلمز جهانی سومیندن بخت یار
بخت یار اولمق دلربایک سکا • اولمغل مغرور هرکیمسنا کا

نلر اوقت اول اراده واوزکافر قردیلر شیخلرکیم کافر اولسه بیله
اوزرینه یغلدیی مسلمانلرک یوغیدی وهم اسلام ازدیی کافرلر ایکن حق
ایدیغی جون حال بویله اولدیی مسلمانلره اول ایکی حصارک اوزه یرنده شول
قدر کافر قلبه ایلدیکیم قیاسین الله بلور ایکن زیاده حبک اولدیی
خیلی زحمت چکدیلر کوردیلر کیم ابو ایوب انصاریک اولوسین لب لبده

نوم کلور برا فسوذ دن کلمك لنه کیملر دیکه یوزبنده قوم یالم کلمك شهر ایچنده تکیه
هم شهری سیز آیلك دیلم دخی بونلری یالاط قیونی طرفنه جکلم دخی قاغنك
قیونلری هپ قیالم وهم قیوره بیچه راغلو برادمه لر قیالم اندن نرکلر کلب
کجدکده بزار قورنی کیز لم قیلم قویالم اندن هم قیوره وارد یجه انلر دخی نوللره
الب قیلم قویسونلر بو صورتله بونلری قین لم دیدی وارد یلر بوسوزدن سنه
قول ایدوب مسلمانلری دیکیز یوزنده قمایب قرادن شمدی ایچنه کیدیلر مسلمانلر
جمله برا قلری قیوده قالدی چونکیم مسلمانلر اول کلیسا طوشنه کلدیلر
همان دم اول کلیسادن بر نیچه برا قلی کافرلر ایله چقوب مسلمانلر قیلیچ
یدیلر مسلمانلر اول مالی کوروب جنکه دشدیلر انلرده برا قلری یوقیمی
آغج کیمی لطاش وکیمی یوم روغنیله جنك ایدیلر همدیدب قلعه دن لشکر
چقالم دیدیلر هر قپانی قیوبه کلدیلر سه کافرلر ارقورنی کلب جنك ایدیلر
قپولری محکم ایدیلر مسلمانلر دخی محکم جنك ایدیلر قلعه صیرو بکیدیلر
کیم بولیکی بیربولوز قلعه دن لشکر چقا وزکینده ناکاه اول قپویه
کیم کلوب بلا دیدنه آشغا اکری قیوب دیلر اول قپوده آشنه بیربیرو قدیدیلر
لشکر یانینه خندکولیچ یانینه بیرمرد یلی وارد یدکلو طوروب مکر ایلیوب
بیرپادشاه کلیسی عادل پادشاه ایمش مکر اول دینده دیلر اولان بیرعورت اولدیلر
براولوب صرعدا ایمش کافی اول پادشاه اول قصره اونورمش شکایتی کلوب
دیکلر ایمش وهم خندکدن کلشکر یانینه اول درکه بیدیچیر ایمش ایمش براوجی

يا انلرين قيوب قلعه يه كيردي لركافرلر مسلمانلره آياصوفيه يه دوغري جكيلدي
ولايه يانلرينه قيوب انلرنمازقلب بلاد سيراييدبلرقيوبكافرلر مسلمانلرك شهره قيوب آيا
صوفيايه قويدقلرنده بشنيمان اولديلر مكر حيله بشلديلر اول زمانلرده اولو
كشيش ولادمي انك سوزينه اعتماد ايدرلر ايدي اول كشيش غلطيه قرشو
برليوكسك يره واردي اول كشيشك اندن معتبر يري وار ايدي انده اولوردي
صكره سلطان محمد فسطنطنيه فتح ايدنجك آسكي سرايي يا پدردي اول
كليسايه يقين دردي يكجه بنيك اوزرينه يقلب حيلي يكجه ري التنده قالدي
بوكرك كشيش لمافت كتوره ميب سوردي كورك وانينه واردي مكر تكور يجي
جمله خلقيله وبرآقلر ايله حاضر طوردلردي مسلمانلرك قلعيه قيدقلرين
انلردخي بشنيمان اولمشلرايدي ناكاه بيفساد ايدرلر يوب حاضر لرايدي
بوكرك اول كشيش كلوب فرياد ايدب صاچلرين صاقالرين يولب زهي سوداي
لق ايدي كون بوتركلري كتوروب بيزم ملكه من قويدنكوز ملكه مزي مرد ايدكوز
ديدي اندن تكور ايله حاضر اولان كافرلر ايدي لرنيه نجه ايده لم عاجز قالدق
اكر بونلرني اوندرمزدن كيدرمزسك اشده ازقلديكيم هلاك اولاوزه يلدرغوش
جبرايله قلعه آلب عوريت اوغلانلرمزي اسير ايدرلر ناكاه بويله المقدر اولمز
يكركيدي اولديي ديديلر اندن صكره بوكشيش ايدن هله شهديه دكين اغلاوب
آنى دندرمك اولمان اوت بن روا كوزمزين كيم صاغ آسن توركلر جقالر كندوله
دديكي كوره ايدوب امدي يخه تدبيرا يدرسين ايلك بنه جي ايله لم سكا مطيع

دکولسون دیدیلر ابو ایوب جمله اولولری جمع ایدوب طاشدیلر بو کافرلر کرچک
اندرلرکیم بو دلعینی ثمدن کلدوا کیمازدن یراکیم ارطوغرقطلق اولدیغادم
لریمزدن بوندن اوت کافرلردخی بوندن کلک اینه لم کیتم مراد مزایاموسو فیایجنده
ایکی رکعت نماز قلمقدن یرلم بولایکی رکعا ویرلر بادی قسطنطیر ایجنده
ایکی رکعت نماز قلمش اولا لم دیدیلر بو سوزله دیکلرینه باعث بودرکیم حضرت
رسولدن علیه السلام بیورمشدیکیم یاموسو فیر ایجنده ایکی رکعت نماز قلان جنت
لکدن یمشدن کیم انکجون ابو ایوب انصاری بوسوزی کافرلردن دیدی جونکه
بو خبری اشتدی جمله اولولری تکور براید جمع ایدوب طاشدیلر
بنجه ایتدیلر بوحیلیله بونلری اوذریمزدن سا ومزساق اشدهلول اولودن
دیدیلر وارد یلر ابو ایوب انصاری یه خبر کندرد یلر کیم سیر جوقلق خلق سکون
اولمقدن خلق کلوب حصاری کیرب نماز قلمانق میچ اوبجا قمیدوله ایجورزدن
برینجه اولولر کری قیالم کلک قیلک دیدیلر اندن اهل اسلام دخی بیلک
کشی اختیار ایدوب عرض ایدلر اندن کوره دخی رضا ویرد یکیم بیلک کشیلک
بش یوزی بردفعه کیرب وبش یوزی بردفعه کیرب بوقوله جمله سی راضی
اولدیلر وذکر بوندن کیدوب حلک اولدیلر ابو ایوبی انصاری ول اعتیاد

سال بويله اولدي حضاري ايماب دندلر برلرينه كلديلر اندن ابو ايوب انصاري
يلديلر دنيادن كيندوه شغلدنكم قيلمالر يكوني يالك قيلك ويوزيني ايدوك
نيه يه واري بلور سكز بيك اول يتره صواش ارسيده دفن ايدب بلور سز
ايدك ددي هم ايله اتدلر يورك اندن اول وقت قسطنطين كورك ايدي
كوندن بلديكم اهل اسلامك برا ولوسي الديلر بونلرك يوزغلغين
اندن يورك اهل اسلامه خبر كندوي ايتدي ايجو كرندن برا ولوكن كيدي
بن خوده بلدك سيزلر اني بجوك كيرلر سيز بنجونكيم اهل اسلام كوره بلركيم
حال بيجه اولدغين كافرلر دخي بلمشلر عاقبت صلح اتدلر يورك غزالوندن
كندوي اهل اسلام كيرك اردنجه اولدلر دنيلر كيمسه كيمسه لر يمسي دروزه
وكيمسي دكيزدن كيمسلر كندلرا مانورك كيمسلر طوغا دب اكي اوغلنه
جوق قلوق لشكر قوشوب اردلرندن يتدلر بركون بركيجه كيدلر عظيم جنك
اتدلر دكيز يوزنده بي نهايه دمر فرلدي عبد الله ابن صرحا عثمانك
اتمه يرفرزداشي اوغلدي اولقدر جنك اتدلركيم دكيز يوزنر قان روان
اولدي خبر الدم عبد الله ابن صرحه عايت بنها در كشيدي دفعتا كيمسلر
بزبزينه چاتوب جنك ندي عاقبت جنك ايجيده تكورك بزا وغلينك
بركوزي اوقيله اروب چقاره يلركفارينك چرسيمي اول نمالي كوروب
قچمغه يوزدونلر كيمسلر ايله جميوده عبد الله ابن سعيد انلرك
قروبنه دوكلديلر كوريجك اردلرنجه يله دوكولوب قرم يرده بغازلر فلج
اوروب كافرلري قيلمدن قهر يوركينك ايكي اوغلني دوتوب توبزدن

اولن بشنجی کون دیادن کلدی امام حسین رضی الله عنه طقوزنجی اولن برکون قدر
اتدی اول دخی وفات ایلدی وعمری سنه مدینه زهر ایله هلاک قلدیلر ما
حسین رضی الله عنه خلافته دوت یل ولدی وعمری سنه یل ولدی
امیر المؤمنین حسین کربلاده شهید اولدقده برو هجرت سنه علیه السلام
تا سلطان بایزید ابن سلطان محمد کلینجه سنه ۸۵۹ یل انجمن ایدی رضوان الله
تعالی علیهم اجمعین چون خلیفه زمانی کلدی خلافت معاویه کلدی هجرت
سنه معاویه کمینلر له کلب رؤس اوزرینه دشوب زبون ایدوب منکره
خراجه کسوب کلوب شامده قرار ایلدی کله جك یل بلنده بشیر
ارطال اکیوز کیله وفرق بیك دمیله قسطنطین اوزرینه غزایه کندی
کلوب قسطنطینیه نك دایمر سین یقوب وبایوب خراب ایدوب جوق اسیر
آلوب جوق قتل ایله کلب فرنك لعین وروم طایفسی روم ارنلرینه دشوب
بشیر ارطال کافر لرایله یقوب دکیز کنارنده جنك ایدوب بشیر ارطال
آنلاری یخ یوب دکیزه دوکوب هلاك ایدوب قلون کافر لر یخوب کیروحصار
کیروب بشیر ارطال حصار جنکین ایدوب قلعه یی الیه ایوب کیروشامه کلدیلر
بونك اوزرینه طقوز یل جدی هجرتك سنه یلنده یقوب انصاری رضی
الله علیه کلدی الی بیك کیسیله یلسنجه عبد الله ابن عباس وعبد الله ابن
زبیر بش یوز پاره کمیله کلوب قسطنطین شهرینی حصار ایدوب التی ای
آکیدوب جنك ایدیلر عاقبت برجمعه کون یوز بیش ایدیلر عظیم جنك وصاوش
اولدی ناکاه ابو ایوب انصاری نك السنه جکره اوقی دوشوب یلان یلر کیم

نك

اولدی همان آیا صوفیه تمام اولدی رسول الله جانی برکاتنده اصلی
اولدیکیم ضرکس استینه نصب اولمایه جک زمانشده عقبه ابن
خلیفه اول زمانک عالمی سنی جمع ایدوب تفتیش ایتدردی انجیله هر قیل دینه
کلنلر ایدی اما نصاری فتنه ایدنلر یهود حرفیل ایمانی کم اتمشیدی حرفیل
کندی کوچک اوغلی یوریکی باک اولدی رسوله ایمان کتورمدی حضرت رسالت
پناهی یدی یوز یدی پیغمبر لقی ایلدی القصه یوز یدی عمری اولدی اوچ یلک
عمرزاده لکی ظاهر اولدی وحضرت جبریل علیه السلام اوتوز بلکره یریورنا ایدی
یکرمی یدی یلکره حضرت رسوله اندی همان اوچ یلکره فلان پیغمبر لره اندی
یوز حضرت رسول دنیادن نقل ایدی یرینه دردنجی خلیفه قوری اول خلیفه امیر
المؤمنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه خلافت ایدی یکری ایکی اردنجی عمری سیه
اولدی کندی وفات ایدی یرینه امیر المؤمنین عمر ابن خطاب رضی الله عنه
یکرمی خلافته اون یدی یل الی ای خلافت ایدی وعمری عمر ابولولو لوذ لی ایدی
اول ملعون عمری خنجر له شهید ایدی مقبره سی حضرت رسول یانندر
امیر المؤمنین عثمان ابن عفان رضی الله عنه خلافته اون بر یل اون ای وعمری
عمر اوچ ایجنده شهید ایدیلر امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب رضی الله عنه
ذی الحجه آینک یکرمی بشنده محرمک سیزنده یلنده خلافته کچدی خلافتی
یدی طقوز ای اوتوز دقیقه اولدی وزیده شهید ایدیلر وعمری عمر یلی کوفه جمعه
کون ایتمه ری قیلمه یه ویروب کوفیدی کوفه ایچنده ابن ملجم ملعون لعنة الله
غافلین شهید ایدی یلدی جادی الاول آینک یکرمی کوفه دنیایه کلدی

هلاك اولدي اوغلي ليان بزنيه بك اولدي اولدي وفات ايدي اوغلي هر قيلي بزنه
بك اولدي عدل انصاف سخاوت ايله ايدي محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم دنيايه
كلدكده هر قيلي پادشاه ايدي نظم احمد مختار امام المتقين ٠ خوبمه دين رحمة
للعالمين ٠ اول كيجه كه طوغمشيدي رهنمون ٠ دشدلر يوتلر سجوده سركون
قنده وار ايدي كليسا وكنشت ٠ سجده ايدي قيه سندن سنكي خشت ٠
ساوه تك صوبي قروبي اول كيجه ٠ سوبيدي آتش كدا اوجري اوجه ٠
اول نشانى كوربن آتش برست ٠ بلديكم اولا سيدد دينوان مست ٠ نوشيروان
الرواندك دشدي ايوانى يره ٠ طولدي جن اوارني تللر تكسره ٠ كم جهانه
اولوبه بن كلور ٠ دينى جمله دينلري باطل قلور ٠ كعبنه اول كلوب
اصحابى فيل ٠ ايتدي ابابيل انلري حالى سبيل ٠ حضرت رسول عليه
السلام ربيع الاول آينك اونبن يجيوبه دنيايه كلدكده اول كيجه مدائنده
نوشيروانك طاق كسرهسينك قبه سي يره كجدي عجم ولايتنده آتش
كدالرك اودي سوبيدي ساوه بحري صويي صوغلدي ايا صوفيانك صوك
قبه سينك يركوشه سي اشغه كجدي اول كيجه بنيك برقبنك بيره كجدي
بوقسطنطين بوشهري يديوغنده ادني قسطنطين اولكي امي نيقوبن مدائن
[illegible] قسطنطين اولدي ايا صوفيانى

ديرلر وهم انلاري عندنده مكتوب مشاهده ملر وارديكم بر
ايدكيم قفقاسيه وتفليسه وسائر انده قيمتي طاشلر بحولرده بولونور
طوردقلري وهم اوزندن وصف حالي بر ملشي ديي والصده استانبولده هر كلنساه حكي
تصوير يازلمش اوزندن بحط يله يازلمشدر اول خطا اول تصويرك كندوسي
وشدوكني بيان ايدر مشي اول زمانده كوركلي كيم استاذكره بحمت ايدر ملشي
شيدكي زمانده حرمتك وانعامك مكرادي فالمشدر بحثونكيم آيا صوفيه جامع
ايدبلر اول خرج اولدقده مالي حساب ايدبلر وبشيله قياس ايدبلركيم اكر اول
فكر ايدكلري كبي يه برطاشدن التونه وبرطاشدن كمشدده بيالردي اكر ايدي حق
بوخرج اولان مال قدر التون وكمش كردده بوخمامين اتمشلر وهم اوصده
ايجنده طاشلر وارديركم اخنه التون خرج اولمشدر بونده كلنجه اندن
استماذلر بزه اخنادب بزينه قونيجه نيركيم هر بر طاش براقليمدن كلمشدر
اسنا نبوله سلطان محمد جامعي بيلدكي وقت كي دك اكي بيكه
وقت جالشيلر ايدبنجه عاقبت اوزوندن ديوعاجز قلوب براذين
اندن بزينه التدبلر بعض استادلر شمديكه حالده كوروب اول دكلري دكي
اوزول كركيدي فيسه كسمشلر ديلريه اول زمانده اول دركلري
يكه كتورديلر كتورنجه نلر خرج اولديني الله بلور وهم استانبوله
اولدن كي جامع حضرتلري كه اوطشدردكيم وصفاده بلوركه نه خرج اولدي
جمله ديركلري وطاشلري حاضر ومحياده دلمشلر همان قلاريب بزيردن
بزيره قوماق ايجون بوقدر مالكيم خرج اولدي قياسين الله بلور

شیخله روایت ایدرلر کیم ایاصوفیا تمام اولنجه اولقدر دوه [illegible] انکدیکیم اول
اغلاوه آق صقللو بیر اولدی دوار یخلاوده خوبه اشار تدی اول زمان آدملری
جوق یترلردی وهم واقعه شیخ لدبس یوزیل بزکنی پادشاهلو ادرمش
شمدیکی زمانده ایاصوفیه کبی بناب سلاپوب ممکن میدر تمام ایکیه سک
راولیر شیخله روایت ایدرلر کیم ادرنه کی سکی جامع امیر سلیمان بنا ادمس
بوقیاس اولنده ایاصوفیه کبی بنای بنجه پادشاهلر کلمکیده تمام ایدمیه
اندن صکره جوق اول پادشاه ایاصوفیه یی تمام اولدوغین کوروبجک
حق تعالی یه جوق جوق شکر لر ایدوب یخسولرنه جوق لوم اللرصدقه
ایدوب ونجه بنلک قیونلر وصغیرلر قربان ایتدی اول بنایی بیانلره
واولزمانه طورنلره جوق احسانلر ایتمی اجر تلرینه زیاده وبرمیلر ایدی صکره
اول اغلاکیم بیرادملرش ایدی ایاصوفیه یی بایدیجون جمله انعام دن غیری
بر قفتان وبر تاج ایدوبکیم جمله التون ایله دیکمه مرصع اندن اولنه
قیمتی رنکین لعللر ویاقوتلر وبجیلر دوزدوکی هر بیطاشنک قیمتی
کیمسه بیلمزمش اولمزمش اول صقتلو قفتانی ارقسنه واول صقتلو تاجی
باشینه کیدردی کوزده سکره سفالنک هر بر قولنه قیمتی طشلر وبجیلر
دوزدی تا حتی اسلامبولده بر کلیسا ده تصویر یاتدردی تا کیم جهانده وفا
دکین پادشاهلر دیوا سلامبول کافرلرک دکین کافرلر بنجه کلن مسلمانلرک
[illegible]

منه

دديي چون اوغلان ايله ديدي اول پادشاه اندن اولان اولمز ايتدي عجب
كرچك اجلادين بنا ايتمك بو اغلانك النندن كلمز ديدي اندن اولان عاقلمز
هله بو اغلان تكين دكلدر كلك بونى تجربه ايده لم ديدلر اندن اول عاقلمز
ايتدي لر اول بنا يي بتيره يه يله قسكون اول يرى كسترك بنا دينه
رسم ايلسون اندن معلوم اولور ديدلر ديدي لر اول كليسا ايچك يرى
اوغلان كسترديلر امديي بو اراده رسمن ايله كورلم ديدي لر بنه اول
غايبدن كلن كشي بو اوغلان ايدر ديي بو اراي دنا يلسونلر دخي قدر
يمشاق قمر دكسونلر ديمي اوغلان دخي پادشاهه ايله ديدي پادشاه دخي
بيوزدي اول يرى يادن ايدب يمشاق قمر دكديلر دخي اوغلانه عرض ايدلر
اول غايبدن كلن بنه ايدر بو اوغلانه ديي وارسونلر كتسونلر اوغلان
بوكلر وارنك كيدك ديدي اول پادشاه كندسن اينه عزم ايلديي خلق دخي
اني كورب طاغلديلر اندن صكره اول غايبدن كلن كشي ايا صوفيا نك
يرنده رسمن چزدي وبنا ايده جك يرى تمام كسترديي اندن كيصه
اولديي بنه پادشاه اتلنديي جمله اكا بنا يله بنا اودرينه كلديي كورديكم
يرى عجايب رسم اولمش كم وصف اولنماز خيرلر ايله قالب بو اغلانه افرين
ايتديلر ماحصلي كلام اول غيبدن اول اوغلانك يا اندده مورديي نجه
قاز لجقدر ونجه بنيادا ولجقدر كسترديي اول دخي حاضرلر اولان
بنا لرى كسترديي اول بنا تمام اولنجه اول غايبدن كلن كشي اول
اوغلانك يا نندن كيديي اندن اوغلان بيوزدكيم اول رسم اولان يرى

كيره يلن بر اوغلان نوزط ابراق كول ايجنده غرق اولوب يتو[illegible]ل اوغلان مرمره
ادى هيچ برطرف اوتورلجاق برى يوغيدى كلمانى وطن ايدنلر ايچون اينه
بولدقلرى كوجيله سرب پادشاه قاينه كتوردقلرى اول اوغلان هيچ انجاق برحاله
اوغرامه مشيدى خوف ايدوب طوردى اى عجب بنى يلدرم اولاديدى هيچ حالدن
خبرى يوغيدى اول پادشاه ايدنلره اوغلان اشبو مرمره اوزرينه يوم طاغى
ذيكينه طورغورى بلورمسين ديدى دخى اوغلان جواب ويرمدن عاينده كى
كلدى بو اوغلانه ايتدى قورقمه طورغورم ديدى بوكرا اوغلان ايتدى
بلى طورغورايم ديدى ايدى ايلرو كلكورده لمديلر همانكيم اوغلان الروه
كلدى اوغايبدن كلن كشى اوغلانك اليني بزيورك ويرمى ايتمديورك
مرمره اوزرينه قويخى يورمرمى يورك اوزرينه قويديكى بوكرن يورمزه اليني
يورمزه يورك اوزرينه ويك طورسه كرك دى بوكرن اول پادشاه ايدنلره
فهمى اوغلان يوزكى كيندى يورمزه مرمره اوزرينه قويديكى اوغلان ايدنلره
يورمزه يورك اوزرينه بوصفتله طورديكى اول پادشاه اول زاده
اولدقلرى بو اوغلانى غافل كورمك اولمازدى بونده ايش واردكدن
زيرا ايكى بوقدن دملر كلدى بلر كتديلر هيچ بوفكرى ايمادلر اما بو
بو اوغلان ده بر حكمت واردر ديديلر اندنه اول پادشاه اول اوغلانه
ايدنلرى اوغلانه بر تركلفسا يمق استرين كه عاملدن مثلى وملبه كنى
بكا بيا اتمك اولدقده كلورنى ديدى اوغلان جواب ويرمدن اول
غايبدن كشى يبابن ديى قورقمه ديادى بوكرن يبابن المدن كلور

لرینه

ایدی

اگا کوره قال ایدرلر مش دخی انجه صوفویرلر میش اندن نجه زمان اسرائیل اولرنگی
صوفیه قدرلر میش و براوت اولرمش اول اولجی صوفیه قویرلر غیر طوکرمز اولرمش
دیرلر اکر بویان واقع اولسه کرک کیم یوز مان ده دخی اول صنعتی بلور آدم اولر
زیرا کیم انلر یوز ساله هرنه صنعت که تالیف اولدیسه انی یوز مانده بلور آدم اولر مش
دیرمك صنعتی اولمیه اندن معلوم در که عبث سوز در هله اکر یك زمان اولسه فی الجمله
واقعدر یا ایدی بولکه مزمر اولدیکه اویخ دیرت دیرلورنك دیر صوفیه زمان قدوب
اویخ دیرت لورنك وموج اولماق محال در عقل قبول ایتمه اولمش سلیمان دیلوکه
کنور قدیکی معقول در دیمکدر واقعدر دیولر الندن هرنکی دیرلرسه کلور اندن سلیمان
سلیمان نبی یا ایدرد عنی کوشکلری یقدب اندن اولان عجایب غرایب مزمر دیرلر کلری
اکسوکلری قدر کتورب آیا صوفیه یا ایدیلر و دخی نوح پیغمبرك وم کسنی بخته
سندن سلیمان نبی بیت المقدسده وایدیخنده یا ایدرد وعنی کشکلر قیوب ایدرمش
ایدیجاول قیولری کتورد یلر شمدیکی حالده دار السلام اولنجه محرابه قرشو
اولمان قیولر نوح پیغمبرك کیمسنی بخته سیدد دیرلر چون بنا یه نواسبابلری
حاضیر ایدب آیا صوفیا یحی یا یوب بیوك قبه سنول اوزرینی تمام ایدب
یا یره سندن یخه دیلوبنا لرو غرایب اشیلر اندیلر و دخی دایره سندن اوچ یوز حجره
لر اندیلر و هر حجره ده اکیشر راهبلر اولور لردی تمام یدی یوز کیمسنه لر
کیجه و کندوده اصفیه جا یخون انجیل اوقورلردی وهم آیا صوفیانك عرض آبنی
وسه قرشو اندیلر شمدیکی زمانده دخی ایله در تا کیم اهل اسلام اولنجه مطلقا
علاوه عیسی پیغمبر دخی اوزرینه ایدی اندن صکره قسطنطین دخی اندی

اول عزیز دخی بونلر بر یرکسنه دیمکدر یا کم بولور ای قارنیک بوینده حزینه اولدر
الیک دخی اول مالیله بو بنای تمام ایلک دیمکدر هم واقعه ایله اتدیلر اول
ارای قرندیلر بی نهایت مال بولوب اول مالله آیا صوفیه تمام اتدیلر اندن کون
اول عزیز براز وقت کوریدی کوردیکیم تسالر دکلر بونلرک حیله سیله بلوب تفا
اولدی شیله روایت ایدرلر کم آیا صوفیه نک محرابنه قرشو بیوسنده ایکی کیشی
صرفندی بوجمله دوت کشلو اق مرمر درکدر انک دینه غایب اولمز ایدرلر جوکم
اندر ایجدیکم شاکرد کلمیته کیمسه شاکرد جوکیم کلدی اولیا دخی بوندن کیمدی
اول اراده غایب اولوب فالدی درلر بوکز اول درکدن بر حاجت وارد بوکلنلر
اول درکه کیچی سرنب کیچی بچاغیله قازیمالیله کوردیلر کیم اول دوکی هلاک اولمز
اول دیکی توجیله قیلک دیلر شمدیکی حالده اول درک توجله قیلنمشدر بعضیلر
اول عزیزی ذکر ایدرلر بیغمبر بعد درلر شمدیکی زمانده دخی بر سنک بیر یرنده بر
اغرجی اولسه اول اغرجیان یرینی وارب اول درکه صوردیلر دیدی بو اندن کنه بنایه
الی اوروب اطرافی عاملدن اولان بنا لردن وغریب یرلردن وغایب دیکلردن
انواع دیکلین مرمر لردن بولوب تمام ایلدی سلیمان پیغمبر قدس سره العزیز
اندن کی کوشکدن کنه زیاده بولرلرمیدی کتوردیکیدی وهم آیا صوفیه کی مرمر دیکلری
ادم اوغلانی کتورمکه محالدر امدی آیا صوفیده کم سکن صوفه لری در دیکلکه وارد

بنا اولتورشدی یمنی قبه تمام یا پالمردیوب اینا غمزسك کلك کستردیم
دیدی وارینلر کوردیلر بنا دیدکی کبی دورت یش ارشون مقدارنی اولتورمش
اندن اول استاده اغر خلعتلر ویروب افرین ایدیلر اندن اول بنا آلوزو
بویك قبه یمغه نسلاوردی وقتیله ایدیکیم بردفعه دخی بطال قلدیردیلر
امما سبب اول ایدیکیم خزینه مال قلمدیغی کبی خراج ایدن لرنا خیر ایدیلر کیم تمکلدن
بریردن مالی خراج کله کیمکیه بیالردیلر کیم اول زمان پادشاهی ظالم اوله
نسنه یاپدیرمزدی اول بنا شیله بطال طوررکن مکر اول بنانك بکلمه
برشاکردی طرب بکلردی تا کیم کیمسه کیتوب اجنبی نسنه الماید مکر بو
شاکرد بر کون طوررکن بر یوردن نور لو بر خوش کشی کلدی یوبنایه نظر ایدوب
بو شاکرده ایتدی ای یکت بو بنایی یخوب یمن لره دی اول شاکرد ایتدی
پادشاهمزك خزینه سنده مال قلمدیغی دیدی اول عزیز ایتدی واز استادکی
کتوردن اکا مال کستره یم دیدی انکله تمام اولا دیدی شاکرد ایتدی
بن قورقرم بو ایشی قویوب کیمکه ناکاه التلردن بر سنه کیده بنی هلاك
ایدکردی اندن اول عزیز ایدرس وارنجه کیمیه بن بو رادن کیمیه یم دیوب
یمین ایدوب شاکردی ایناندردی شاکرد دخی استاذنه اول عزیزی وصف
ایلدی بنا ایتدی اول کشی کلدکده بنا ایله طورامی دیدی
شاکرد ایتدی یمین ایلدیکم بن وارمنجه کیمیه دیدی چون شاکرد بو ایلدی
اول عاقل رایله دیدی کلك بو شاکردی الب یله وارصالر کن اول کشی
اول اراذل کیمیه دیدیلر چون بو یله ایلدیلر وارنجه عزیزله بولشدیلر

يلمز بنا بن وين مديلر اندن مكره قسطنطين علاوينه نعدتكيم استدي بولمز
عاجز قالدم اندن هر اطرافه ادملر صالديلر واران ادملر بولميا يكنه كلديلر
جون بنا بولمدي شهر لرده وايلارده جاغرديلركيم هركيم اول بنا يي بوله
كتوره اكا بخه انعام ملر ووعده لر اتديلر اول خبر عالمه جالدي بخه كشيلر
جوق جهد اتديلر كم بوله لر ممكن اولوب جارا ولمدي كسه بولمدي وشاه
دخي وين مديلر شيله عاجز قالديلر مكره قسطنطين مملكتده اولان تيلس
جمع اندردي هيچ كيسه ال اور مديي قسطنطين علاوينه غايت سلول اولدي
اول بنا شيله قالدغنه عاجز قالديلر عاقبت الامر اون بيل اياصوفيه شيله
تا تمام يا ندي مكر اول بنا غايب اولمقدن صورت دكشورب نيه جون
فرنكستانه كيمسه ايدي اندن دخي وارب كنه براولو كلمسنا بنا ايدي
اول بيلدخي اني بنا ايدي اندك انك دخي بنا سخه يرينه چقيجاق كنه
اندك دخي بخه يي كنه كلديي قسطنطينيه كلديي جونكيم شهر ايجنه كيردي كاه
اني بركيسه بلنه اوب قسطنطين فا تنه كتوردي جون قسطنطين علاوينه
بنا يي كوردي غضبه كلديي ايتديكيم اي كشي جون بو صورت اوبنا يي تمام ايدك
الولدن كلمزدي ديوب بنم بوقدر مالم خرج ايلدك بو عجز مكر جكدرسك
دديي استا ايتديي اي پادشاه بن بنا يي يا پمدم اولوريي كتمم كندو
سبب اولدي كي اكنا اول وقت بن كيمسه سن تا خنيا ميوب بنا اولورو شهرين
قبه يا پدررسك جونكيم مكر بنا اولورقسه يقلورهلاك اولوردي بعد

نظم عاقبت بخت آنی معروض ایلدی • رحمتیندن خالقك دود الدی • چونکی بو نطفین
اولدی بی ادب • لاجرم ایدی اکا خالق غضب • بی ادبلك ایتمکیم اول شوم و ابتر
• بی ادب هر خیردن محروم اولور • بی ادب خلقی عدو اولور بشر • صنمایکیم
کندویی بالکون یقر • وای اینکیم بولدی عنده سلطنت • ارتنه کیجه ایشی اولا
شیطنت • وای اینکیم دینده سلطان اولا • کندکنده بولمادن شیطان اولا
ایش حق تعالی یه • نور و زکنلکدن اکابر چشم کندرمیه لما عویله برکزدن هلاک
اولدیلر بو نطفین بولدی و تولد ایلدکلك ایدی اندن شیله قرلدیلر کیم عشری
قلدی لما عوندن تولد اولان خلق یه لما غلدی شهر نیه اسود قلدی • چون نطفین
هلاك اولدی برو غلی قلدی ادنیه کیم مخال دیرلر ایدی اندن اسکندر دنی
زمانی کلدی اسکندر زمانندن کیم مخال قسطنطنیه تك ایدی اسکندر زمانی
کلدی کیم مخال زمانی دخی کلدی بو نطفین اولدکندن صکره بو قدر یلدن
صکره سنه اندن اسکندر دنی نك بو قدر یلدن صکره سنه اندن دخی
٩٨٠ ٢٦٠
حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم مولودندن بو قدر سنه یلندی کلدی
نیه بو نطفین اوغلنلرندن قسطنطین ابن علا نیه ادلو بر پادشاه قوبدی اکمروس
ولا یتندن قوبوب کلدی اول دخی بو شهری معمور ایتمك اسندی اول
ولایتك خلقی قوبدیلر اتفاق ایدوب قیصر نیك پادشاهی هرقیله وارندیلر
اول زمانده هرقیل اول شهری بیمغه قومدی هرقیل زمانینده عیسی دینی
آشکاره اولمش ایدی هرقیل عیسی دینین طوتوب شوکت ایدر مش ایدی

نفوذ بکلری وملک اوغلنلری وشهرلرون سولکم دنیاسی وارد رکوبجی بیر
آنلاردن حکم ایدیکم شهریك ایچنده یبروك الینی قزلرنا نهایت بولدوغی
یبرده ك اول ارادن جیاده اوزه لر کانکیس سرایلر وکشکلر وکلیسالر ایده
یبرك ایچنده تا یبر یوزنه چقمیه یبالرین یوزنه جقدقده کیه اول بنانك
اوستنه اغربنالر ایده لر کوشکلر وسرایلر وکلیسالر وحاملر وکاربان سرایلر
بنا ایده لر وارد یلر بو وجهله بنالر ایدیلر انجون بو بنالری ایدیلر ایدی قسطنطنیه
نك ایکی دات یلماسنه سبب بو وجهله اولدی اول زماندن قلمشدر ثمدی کی
دنی نقدر یبرك التنده قزلرسه اغربنالر بولنورمی اول زمانك خلقی هرجهتن
برصناعقه ویلدرم ویغمور لرسما اول یبرك التنده اولان بنالر کبی ایدی
اول صاعقه لدیجه یبرو یقه لری اول زماندن هربنا کیم ایدیلدی بو وجهله
اول طریق اوزرینه کدرلری یعنی صاعقه لری بو یدی کیم اولمشدر لهذا
نسنه یقه لری یظهر چون اشیا شلین تقدیر دد ۰ پس نه تدبیر وارسه تزویر دد ۰
جمله ذرلك مسیر تجوز ایدیلر ۰ مهلکه اولیه هب قویون کیدیلر ۰ چون قضا لرم
آنی ایتمکه دفع ۰ کوله جقساقا چون ایتمز هیچ ۰ چون بوز نظلین قسطنطنیه نمور
ایتمکه بشلدی اول میل کیم یعلمش ایدی کیه انجلدین بری میل ایدردی انلر
اوزرینه برقیل صورتین دزدی اندن کندو صورتین باقرون ایدردی انلر
اول میل اوزرینه قوندی بوز نظلین فیله بزدی زیرا کیم انی کیردی انلر بوز نظلین
حکم ایتدی ظلمیله خلقی کندو صورتینه چکردی هرکیم کلب کندو صورتینه طب
مسه بقروبا اول میلدن اشعه اتردی فتنه وفساده مشغول اولدی

بايزيد خان فرنك وروم ويونان رهبانلرينه تاريخ بلندلردن صورمشلر
كسمه يلم يوب منكر قرنكستان كشيشلرندن تركستان تركمنستان مغرب وسريان دين
بلورمشلر سريان دلنجه اوقدر كورديكم اول قلنج شداد ابن عاد لك ايمش وهم
اول قلنج كيملرده كيمه قالدي او قولوبه بلدي دمشكيم بو قلنج شداد بن
عاد دوره مش كندوادينه قدر دمش درجه بر حداد اوغول اوغلانلرنه قالمش
ايمش تاريخنده بولوب آدم پيغمبر زمانندن كلنجه نوحه سيل الحسمش
نوح پيغمبر طوفانندن عاد اوغلي شداده كلنجه سيل الجمش شداد ابن عاد دن
محمد پيغمبر كلنجه صلى الله عليه وسلم كلنجه سيل الجمش ادي محمدن
سلطان بايزيد كلنجه سيل الجمش ايدي اول قلنجك تاريخيدر ديه لر ايدي
شداد دن سلطان بايزيد كلنجه بو قدر سيل الجمش ايدي سلطان بايزيد
چول بو تاريخي كورديكي الله تعالى يه چوق چوق شكرلر ايلديكيم الحمد لله
بابام شهري قسطنطنيه فتح ايتديسه بو كماده شداد لك قلنجي انكروس
ولايتندلهدر ميدر زكيم اول قلنج سبيلله انشاء الله الرحمن حق تعالى
كرم فيلدن نصيب اولا وا وغلنلرمه كيم انكروس ولايتنه وقت فتح ايده
شايدي اما قلنج سلطان بايزيد لك قبضه سنده دوشمه يوبان محمد

بصسنه وفيريي مملكته فسد انسه ايكي باغي يين باتردي اولوردي بنم
ايلروكيده مزدي صنكره سلطان دخي دنيادن كيتدي اوغلنلردن احدي
اول قبلج مادياناه دكيي مادياندن اوغلي پانغويه دكيي پانغودن اغلي
بوزنطين انكروس ولاتينه كديمك اول قبلي طونه صويينه دشر شلردي
ديينده دلسنديي اول زماندن چقرمغه چاره بولدقلري مابوزمانه
دكين كيمسه مرتبه رسالتك صلى الله عليه وسلم هجرتنك سنه بوبلينه دكين
بركون طونه صويينده بالغيلر بالنيق اولدقدن اغلوري طونه صويينه ديينده
قيلمك باجاغينه ايلشوب جمله دنلركيمز بوعجايب قلجدركيمز طغريي بيچ منال
بالغيلر اول قبلي كوردكيمز طغرولوبيچ اوش مقداريي جوزمش صوايجينده
قينندن اصلده اول بش ارشن ايمش اوچ ارشن چوركي كسدرمشلر باقي
ثمدي اول ايكي ارشن قلمشدر اول بازركان اول قبلجه برقين دوزدرلر
ايدر بوزمانكيم سلطان بايزيد ابن محمد خان تخته چوب قرار ايمشيدي
هجرتك سنه بوبلينه انكروسه ايچكه ندديي بربنا مركه سيي اول الجي
اندن انكروس ولاتينده اول بازركاندن اول قبلي الماق اسمش اول
بازركان قرال ملعون فرقسندن صمسايب اول الجي قرالدن دلك
ايدوب اول قبلجي المش قرال دخي اول قبلجي اوكنه كتوروب تماشا ايمش
تاريخين كوروب انكروسه اولان كشيشلردن كتورمش رطايفدك
اول قبلجك تاريخين نه جلجه ايدوكين اوقيوب بلمشلر اقيبت
اول الجي اول قبلي الوب قسطنطنيده سلطان بايزيد كتورمش سلطان

بیك كشیشلر وارایدی انلر دخی هلاك اولدیلر اول كوندن فصلدن
وبكلردن وبك اوغلنلر وندن وغیری خلقدن یوزلر اولور بنك متعدی
آدم هلاك اولدی مكر بنقوس مادیانك براوغلی قلدی انده حاضر
دكولدی آدینه وزنطین دیرلردی همان اول قورقولردن اول ولایتدن
وزنطین قوبوب انكروس ولایتنه واردی انكروس وجنیج وجسار ولایه و
وبوسنه ولاطین تافرنكستان صنورینه وارنجه اول ممالكلر فرق بیلرك اولدی
بوندن صكره قسطنطنیه فرق بیل اسوزوبیله یتدی ایجنده تدرهالر وبوجی
جاتوز لردن لی بعده وزنطین فرق بیل انكروس ولایتنده بكلرك یتدی
صكره لیون وقصدانتیكیم وره قسطنطین شهرینی كنیه معمور ایدن اول وقتلرده
آناسی هلاك اولدی بوزنطین انكروس ولایتنه كشیدی مكر بیرقاچ
واردی اول بنس ارش اوزولی واردی اوچ ارش دخی قبضه سی واردی
واوچ ارش دخی بالخنی واردی اول قاچ مكن شدادابن عاد دن قلمش ایدی
عاد كندی كوتوردی شدادده اوغلی عملاقه قلدی عملاق قدر اوغلی
داله قلدی داله اوغلی سلسال قلدی سلسال شونك كبی هیبتلو
كافر ایدی كیمسه ارش قدر قامتی وار ایدی انك بهادرلغی وشوكتی
انكروس وجنیج ولینه ومسقوس ولامان ولاطین وبوسنه ویواه ولایه
یتلرنده تافرنكستان صنورلرنده مغرب زمینلرده عرب عجم ولایتنه دخی
انك هیبتی دوشمش ادی ولاكن حقك لطفی وحكمتی بویله كیم صلسال
كبی صنوره قدر [illegible]

ذالك بادِ عظيم ويرذي بادِ صرصر اسوب يعمور لرطوفان اولرغب برغظيم زلزله
واقع اولدقلرنده نوح پيغمبر وصالح ولوط پيغمبر لرصلوات الله عليهم اجمعين
زمانلرنده وقوع بولمديغي بيان اولنمشدي اندن اول ساعت
حق تعالى بنك خشم يشوب اول زلزلدن اول كليسا يره دوشه قبه سي شفا
كجدي يقلوب زيرزبر اولدي اول كشيلر ورهبانلر وبطرقلر وقشيشلر
وبكلر وبك اوغلانلري وپاپنقويانك مادياني واول اراده اولان كشيلر
وخلق جمله سي اول كليسانك التنده قالوب هلاك اولدقلرن اول خليفه
دخي هب بودلدي خراب اولدي ثمديكي زمانده ثمري كي زمانده قسطنطنيه
ايجنده اولان آياصوفيه بك دائنده اولان يقوغك ويرانلري كيم طوردي اول
كليسادن چوق حال بوقله اولدي اول كليسادن طشره اوه نلر وياپانده لو
نلر بانيي خلق حتى كرواديسه اول هيبتي كوروب طاغلره هربري طرفه
براكنده اولدقلرن شهر اسوقلدي اندن صكره اول شهر يقلدي خراب
اولدي انسان كيدوب ايجنده جانور لر دورر دي نظم
چون قضا كوكرده اينه كوز بغلنور ٭ اي بچه جان كوكلر طاغلنور ٭
راوي سئيله روايت ايدركم اول كونلرده كيم كليسا يقلدي اول ايكي ايجنده
ليلس پيغمبر عليه السلام وخضر پيغمبر عليه السلام واسكندر ذوالقرنين
دنيايه كلدي لرايدي اول تاريخ حضرت رسالت عليه السلام دنيايه

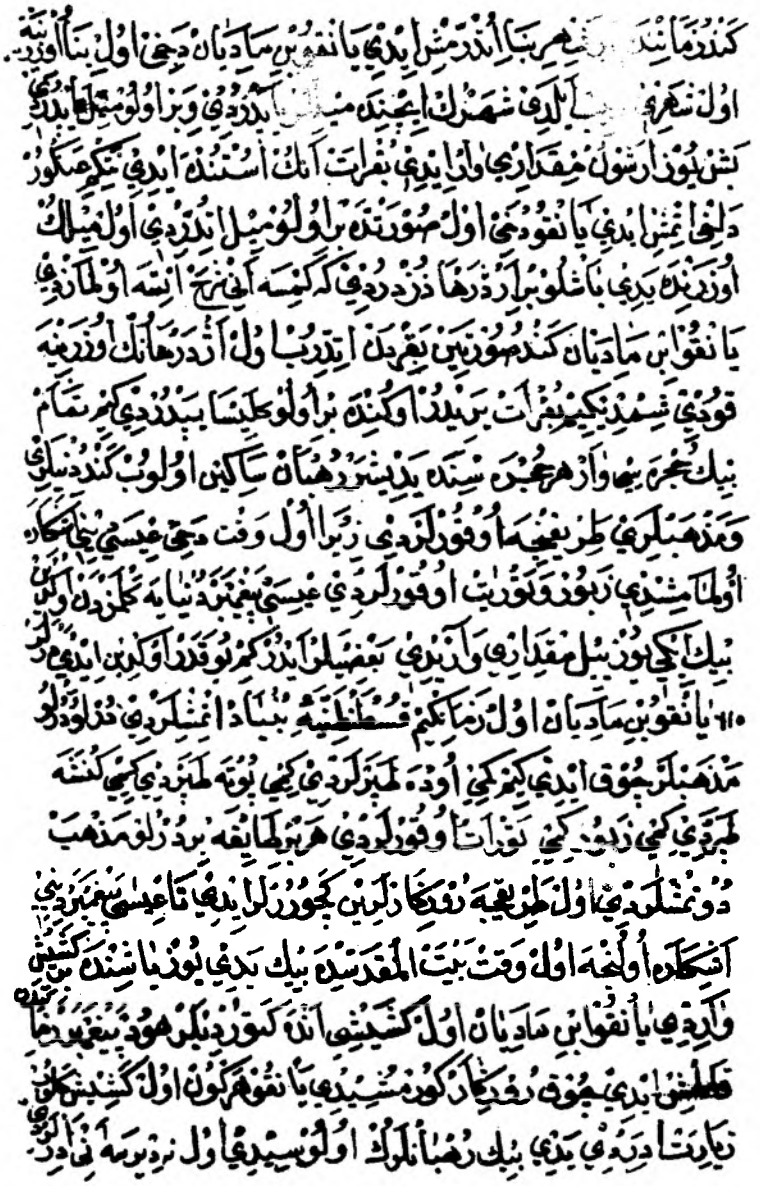
هوس

ییمج اولمه وردی بدیلر بصمنیجه جوغ اولسه دکنز عمر بیلن • نه کولکدن عمر جوغینه
تسننه یی کیمسه دوکنز جوق صمنمغل • اندن دنیا اول جوق لغینه اینانمغیل
کجه وکندنه بیلدیرن اولور برنفس • عاقل ایسه ک جوق دیمکل اکه بس
جوق دکنز عمر ظلمزیا یشدار • بیلیله بی شک برابر در هزار
بیز بواوج یوزیلدن صنکره بر کون نوروز کونیدی جمیع لشکری اندن حاضر
اولمشدی اول کلیسادهٔ اولان بیک بدی یوز یاشنده اولان کشیشی زیارت
ایدرلردی اندن بنعوبانی مادیان کلوب اول صورتی نی دوکنی میلاد
اوزرینه چقردی کونشه طیرردی کندی خلقه کسترردی دنیا اول
سرایندهٔ بولنان یوتی الیه اوردی دنیا ییه لعین اول یوتک ایچینه
کیردی سیلردی خلق اول اوزینی اشیدیب یوتی سیلرصانور لردی
اول یوتیه طیرلردی اول یوتیه طیمیانی اوده یقلردی اندن یانعوبانی
مادیان اول میلادن اینوب کلوب اول کلیسایه کیردی اول بیک بدی یوز
یاشنده اولان کشیشی زیارت ایدردی اندن اول بدی بیک رهبانلری
قاتینه جمع اولورلردی اندن اوچ یوز لمش کافر بکلری وبیک نفر
بک اوغلنلری بنعوبانی اول کلیسایه بیله کیروب لردی قامو بی اول
یوتیه سجده ایدرلردی والا پادشاه لری جبرایله اندردی هر یوز دوکنلرنده
عادتلری یوبیدی غایتا اولو جمعیت اولوردی چونکیم بنیه نوروز کونده
جمع اولوب اول کلیسایه قیولنلر همان دم اول عالملری یرادن
پادشاه عینیت ایدوب اول دم آنلر خشم ایدوب برقصاغی مربم رخشم

اولکشینک فدایی ذیتون ایدی ذیتوندن غیری یمشه یمزدی اونده بوندن ذیتون
کلمشدی بنی بو ایدی کیم بونلره ذیتون حاصل اولوردی تاریخ هلندی
وایندرکیم مکون مغرب ولایتندن برکامل وجود ولنا ایدی ادریس پیغمبر
شاکرد لرندن ایدی نوائله ادریس پیغمبر علی اکا میسرا ولمشدی علم نجوم
علم هیئت علم کیمیا ای علم بقراط وسقراط وافلاطون ویونان حکملری
علم طبیعیقی بلوردی اول عصرده اندن کامل یوغیدی دیرلوردی لوکه
نخفلن ولطلیسمات بعلردی هیچ اکا انسانک عقلی ارمزدی انک آدمی
دوفیا آیدی ولایت مغربن مشهور ایدی مغرده اولان طلیسماتلری اول
اول بعلردی نظیری یوغیدی استدیکیم روم ولایتنده یانقوابن مادیان
برشهر وبرکلیسا یاپدرمش اندن دوعا ایله مغرب زمینندن کلوب
قسطنطین شهرینه کلوب کندوینی وهمزمین اظهار ایدوب ولایتی مغربه
جقوب ولایتی دومه کلدی اول شهری اول کلیسای تماشا ایدی تعجب
ایدی دیدیکیم کندوحی برلسیم بیدا ایدیکیم انکله عالمده اکله برسوار دی
النوندن برمنیر جوق قوتلی شکلنده برنصویر دندی اوزرینی الماسیله
زین ایدوب اول منبر جوق شکلنده اولانک اغزنده برذیتون چکردکی
قولی ینه النوندن برلوح دوندی ادریس پیغمبر یک علیه السلام خواصندن
وابراهیم پیغمبر ایله صحفندن وموسی پیغمبر علیه السلام تورانده اولان
خواصلدندن وزبوزده کلوب اسمالردن ولغتلردن حکمتلرندن

کولن

باج الما يجون اندن بيك كلمسا والتمش بيك اولر بيلر ويوز حمام بيلر
وتمش يوز كاربان سراي بنا ايدر جونكيم شهر شمام اولدي اندن بحوع
مملكتلرن عربدن وعجمدن وولايت رومدن والكروس وولايت فرنكستان
ظلمله جوق اولر سوردي لر وجوق شهر ويران ايدر لر كتوردي لر بو شهري
ظلمله طولدوره لر عالم خلقني تمامت اكلتدي لر اول زمانك خلقي ظلمله
كتوردكلري بو شهره بندعالر ايدر لر ودي لوديني جه ودللوديني جه وق
نصرت ملر ايدر لر وكوزياشين اقتدي لر اول شهرك خرابي لمسنه سبب
اولدي كيم جوق آه واه اولمشدر ايكجون هروقت اول شهرك صوكي خرابي
اولور زيرا كيم خرابا ولمسنه دعا لر قلمشدر يغلر يديني سراي اوتوردي
يغلر تخت اكدي وكوتوردي • ظلمله يابلمشدي اول اولو شهر • لاجرم يابان
اوتوردي اولدي فهر • هركيم ظلمله اول بنيادا ولا • كرسلم اخنيه
آني بيل آلا • بادشه جونكيم اده جور ستم • اينمه كوندن بيرو بارانني نم •
بادشاهك ظلمندن ملكين يتمز • كندوني وعالمي اوده يقمز • بادشاه كيم
معدلتده كم اولا • دولتي وعمري ناتحكم اولا • ندردر بوخ لعبت باز
• دولو لعبت ظاهر ايدر هرنفس • برجون شهر شمام اولدي شهرك
آدني نيقوسيا ني مادياه قودي لر وهم اول شهري اول اول بنا ايدن وهم كندي
آدني قودي اندن شهرك دايمن سوندره وهم الرندن اوچ يوز التمش بارچه
لر يا بندوي تاكيم سيا ندن برجمع اولمسنه محتاج اولمنيه شيله ايدر
كم نوز بيك آن آتلو وطوتلو اولا لر خيبر محاربه سرتبه محتابولنه لر وكوده

ایچنده سنسار لرکنی ملک یندیریجی وهم بنی ملک اوزره جاکلر اصدار لرکه اول
ساعت گله دیوکیم اول جاکلری جمله لرهساندم بنا کر براغورلق بنیادینی
براغلرنه سنی استاد کلرو مهندسلرا سطرلاب ملرله اول ساعتی کوزلرلرجه کو
دانی اول ساعت کلمامشدی شبنه کون یرنج ساعتنده قضای سماوی
حکم ربانی شیله جاری اولمشدی کیم حقک شبنه کیسه سایغ اولرادم
اوغلانی مسکین نقدر تدبیر ادرسه انی منع ایدرنا کاه هوا یوزندن
برکمک بر بلوتی کتوروب کیدرکن بلاان جانی آجیسندن اول جاکلک
بیرسینه دوقندی قویروغیله جاکی جاریدی اول جاک اوتدیکی
اول ساعت اولدی دیوا ول جاک اوازین اشدیجک نقدر جاکلر وارسه
هپ جمله لرهماندم وقت اولدی دیوبرا وغوردن اول ساکرلرلنکر
اشوب بنیادی برقدیلرینمغه بشلادیلرا ندن صکره اول حالی
کوروب جان آتوب پادشاهه کلوب هنز ساعت کلمدی دیو فریاد ایدر
پادشاه اولدقیون نیلسون تقدیره بویله اولجاقمش جاروبنا جاروبنه
اول بایلان بنای یقمغه قیمدیلر بنا یقمغه بشلادیلر پادشاه سه
غایت ملول اولدی یلدیکیم بوشهرلیله ولی معمور اولوب ویرانه
اولله جقدر اندن صکره فرق کزیوزبک آزوقدن بیک بنا وایکی یوزبک
ازغاد فرق کون دنیجه شهرلک دائن سین تمام ایدیلرا وچ یوزالتمش
بوغودن ایدیلرهر بوغوزلک آرالغین اولوزبدنلرا یدیلرو التمش بوغو
ایدیلرکه مرکون ایکی یوزدن چقدیلرتر ایکی التمش بوغوزاولوب

اولمایه‌جق کلوب بیك بیلده برکرکسن دخی اول قبیله اچنده قورقرایمش
جون بیك بیل تمام اولمیه‌جق باشنی کسوب کیدر برکرکسن دخی اول
اول قبیله اچنده قورقرایمش جون بیك بیل تمام اولمیه‌جق کرکسك
دخی باشی کیدر بن کرکسی قورقرایمش وقس علی هذا بیك بیلده
برکرکسن قورقرایمش جون یدی بیك بیل تمام اولمیه‌جق باشلری
کیدر بن دخی بولکك آلتی کرکسك دخی باشنی کسمش همان برکرکسك
باشی طوررا ندن بیلدرکیم بو قدر قطا یغه کیم آلتی لمایغدر بولدرا اول دکدن
بوده کلمیه‌جق حساب ایله تمثیل ردی سیه بیل اولمش اندن اوتسین
بیلمادلر کیم دنیا بیراده لالی یغدر بیلدرا للهدن غیری کسنه بلمز لایعلم
الغیب الا الله وهم یوتش امرم الی کر دنیای لمولشدی بدیعی آدم
کلدوکی بوندن ایمش جون اول قبیله نك حالنی بیلدرکیم حق تعالی دن
غیری نوادیسه فنادن باقی الله دکیم اکا زوال یوقدر زوال لدر
بیلدکنه سوزا ولدینه کله لم جون یتمش مادیان یدی بیل اچنده باشنی
قیلدرجنی وجمیع اسبابنی حاضر اتدردی سکز بجی بیلده اطراق قلدقده
جبرئیل جمع ایدوب هر مملکتدن یا دشاهلری وبکلری حالله اچنه
کتدوکی امر ملزوم کتدیلر حکمندن اولان لشکری قرق کز بوز
آردی حاضر ایدوب اندن قرق بیك بنا وایکیوز بیلك دغاد حاضر طورزلاوی
که حصار بنیاد بنا اوزه اولمکدن مقصد لرقولنجه بر ساعت اولدرمش

كُندُه دِلر اَندن صُنكره اول يِره بِنا اورمغه باشلادِلر كلوب اَول خندهٔ كِمسنه
قرمغا آل اوردِلر فرق ارشون تمام بِرِي فرد بِلر نا كاه بِر آهِ من قبه جِقدِي
اول قبه نك دايِ سِي وبويِ تمام فرقه نه وبِرِي بولدِلر اجدِلر لِخندهٔ دنيا
نسنه بويغدِي والا قبه نك ايچنده كوردِلر كيم كِمسنه يِره يدِسِز كركس بولر كشلرك
باشلرِي بوق وبِر يِره الِتي كركس وار سكلنده مقنا طِيس دن اوزدِلر كي الماسله
اولوب مِشلر قبه نك اكِني طرفنده طورولر والا بويِ بِر ده اولان كركسلرك
باشلرِي يوقدر والكِني بولكده اولان الِتي كركس بِسِنك باشِي يوقدر همان
بِر بِسِنك باشِي وار در وهر بِرِنك اوكنده بِر لوح وار در تا رِيخلرِي باز لمشدر
چون اول لوحلرِي الوب نظر ايتدِلر كوردِلر كيم هِچ كِمسنه اوقيور مِش
اكِي دِر لو دِلر بولدِلر آدم كوردِلر اوقيلمدِي عقلا اول زمانك كاملرِي
كِم افلاطون شاكرد لرندن افلاطون كندِي دِخي كوردِلر مشيدِي اوقيامشدِي
عقلي عقلا سِنول آرايه ايرشدِلر لوكيم حق تعالى اولو پادشاهدر اوله
ونه آخِرِي وار در بِي زمانلرده كِمسانلر نِسانلر عاقل لر عقلي انوك
بِتلكِيه عقل ايرلور مزلر بِخه بِخه مخلوق وبِخه وبِخه لما يقلر كوردِلر
وبِر بِيه لما يقلردن صُنكره آدم بارتدِي كندِلر بِر لكِني بِلدِلر
زيرا آدمدن مقدمدن حقك بِنا لكِني كِمسنه بِلمِشدِي همان كندِلر
بِر لكِني دمه بِلدِلر دِي اِنكِليز قرانلر بيوك مشدر ولقد كرمنا بني آدم
دِيو چون اول زمانك عاقللرِي بِر يِره جمع اولوب عقلي سِنول بِر يِره بولدِلر

دلتر

اولدین سنه بیل اولدین ایدی وعیسی پیغمبر دنیایه کلمزدن اولدین بودرت
ایدی سنه بیل اولدین ایدی یعقوبین سادیان قسطنطنیه کیم بنا اولدی
بی نهایت علیه السلام بودنیخنیه دکین سنه کیم سلطان محمد قسطنطنیه
فتح ایلدی بودنیخدن ایلرو قسطنطنیه بنا اولدی تا بوده دکین علم هیئت
بلنلر دنیایی جوجوب حساب ایدنلر قسطنطنیه فتحندن دکین سنه
بیل اولور تواریخ اهلینک اتفاقیله برکیمسه سوز اولنیه کله لر بونلری
بنا اولمسنه سبب نولدی جوکیم یا یعقوبین سادیان دیلدی کیم بونلری
بنا ایده اوتنه بیره اولسه دیر فکر ایدیدی بوفکره ایکن
ناکاه برکیجه بتوزکن عالیجناب ده دیر یلرکیم یجاعوك شهری قره کنده
اق دکزه اقوب کیدن بوغازك ساحلنده ایله دیر یلر سفوه دیر یلر
بوحالله بیر کسنه یلر بلمز اول بیرنه بیره دیدی دیر یلردی
بلمدیلر تحیر ده قالدیلر ناکاه بنه یا یعقوبی برکیمسه دوشکیله بیرنی
قیدیلر کوردیلر شمدیکه قسطنطنیه بیرنده بولنور دیلرکیم اول
ساعتك شهری بوندن بنا ایت دیدیلر یعقوبا بنی کندویی محاسبه

يا نفوابن مادیان مملکتی غایت ایله جوغ بدی ولشکرم قیاس ایدی حتی
قیصر رومدن تا انکروس ولایتنه واریجه وجمیع ترکستان ومغرب زمینی
وعرب دیاری تا طرابولوسه واریجه ودمشقه وادیجه وعجم ولایتی
تا سمرقند صنورینه چقوب تا حطای خطن وچین ماچین وهندوستان
دکینه واریجه ودشت ولغار وقبچاق وایغور ومغول وقرناوتر کستان
وفارس ولایتنه واریجه ودشت ولایتندکیم برو جرکردی وکفدی
اندن اکارو لیه طایفسیدی وولایت روس وانکروس وافلاق اندن
اکارو جسارت دی ومسقوس دخی اول دخی برطایفدر ولی نهایت ملکدر
تا حتی دکین واریجه اندن اکارو قرا کولفدر آده مخیر اد یوقدر وانک
آشقه لاطیس درجسارت دی الا اندن آملر دخی برطایفدر ولوسنه
الامان ایله انکروس آرالیندن حتی مغرب زمین ولایتنه واریجه
واندن اکارو خی سریانی طایفسیدر تا حبشدن وزنکبار ولایتندن
تا هندوستان دکینه واریجه ربع مسکونک بحکمی وپادشاهلری
بحموعی نیقوبن مادیان ایله دوستلق ایدوب اکا اطاعت درکردی
وبخت النصر ایله دخی نیچه کره قوشی مبارکره اوغراشوب بخت النصری
صمیشدی واکر یا نفوابن مادیان حکم ایدوب کل لشکری جمع ایتسه
فرق کره یوز بیک آره کوچی بیر دیمی یا نفوابن مادیان شول قدر واریجه
ایدی کیم آدم پیغمبر علیه السلام بیره هبوله قیلدی کیم یا نفوابن مادیان
زمانیندک سنه بیل کچمش ایدی واسکندر دخی زمانه کلمزدن

معلوم در جون سلیمان پیغمبر علیه السلام اول قیزك یونه لمدوغین بلدی
اول قیزی هلاك ایدی عاقبت سلیمان نبی یونجه روزگار سلطنت سروب
چرخ آلی دخی خرجنه سوردی بودنیا انلر قلیچ ایله قالور اولهم نظم
کمسنیه جون باقی قلمز روزگار ۞ قلان ارکن بیرنشان دیار چون
سلیمان پیغمبر علیه السلام دنیادن نقل ایدی پنجه پنجه پادشاهلر کلوب
کیدیلر عاقبت یونان ولایتنده قیصر روم دیارنده بیرا ولوپادشاه اولوب
ادینه یانقوابن مادیان دیرلر ایدی اعاذنا الله منه ایدی وهم سلمنه
ایدی عملوق اولغلامنه بیرنکیم عادك اولغلی اولغلری ایدی تا حتی شداد
جغزه ایدی وهم دخی شداد ایدی کورمشلر ایدی روایت ادرلر کیم برکون یانقو
ابن مادیان آیدوقجوق تحسینله کیم آنی سلیمان پیغمبر بنا اندیرمشدی
اول کوشکده قرار ایدوب اولتورکن ناکاه اول شمسینك کدکلی یوقی
اولدیلر بریوتکیم یولیم رنکین ویی بهاجواهرله مرفع اعمشلی اول یوقی
کوروب خبر الدیلر فالکلیرا یانقوابن مادیان ایدرلی وزیرلرینه دیدی
بن دخی دیلرمکه عالمده براد اشیلمکه بنم دخی ادم اکیلمه دیدی وزیرلر
مشورت ایدیلر کیم بیرعاقل کامل وزیرولایدی ادینه قتوزیرلر ایدی
وهم سلیمان زمانندن عنکبوت جنکیندن بیله ایدی وهم سلیمان پیغمبرك قدسی
مبارکدن بیا ایدوکی مسمار ایدی اقصای کورمشلر ایدی لبن قتوزیرلر ایدی
ای شاه عالم شیمدیکی زمانده سلیمان سن سك نولا سندن بیرتبرك
شهر بنیاد ایلیه کیم سلیمان بکی سندن عالمده اکیلمه سك دیدی

وَانواع رنگين مرمر لرك سوب دركلرايله كورديلر شول سكز صوتي
مرمركيم واردر ايام وفيه ده دراني كوه قافده كورديلر انده عنقاي بيرلرده
كيم صوتي مرمر معدنلرنده اولمز ديكرلري اولدركيم ديولردن غيري كمسنه بيلمز
ديديلر جون ديولر وبريلر انس وجن جمع اولوب برعالي كشك بنا ايدركيم
هيچ دنيا بوزينده كمسنه يمش دكلدي مكركيم شمدي دنيا انسي اولا
جونكيم اول كشك تمام اولدقدن صكره سليمان اول كوشكده مراد
ايدي بزنجه زمان انده اولدي عاقبت اول بيري كلمدي سليمان پيغمبر
اينديكيم بني بيت المقدسيه ايلك دفعه سليمان بني شمسيه سوديكندن
بر سوزدن اكي ايمدي بيت المقدسيه الدي شمسيه انده قرار ايدي
مكر شمسيه اوغرلين ديس طوغاردي ايتسي دينن ترك ايمشدي بو طرفدن
سليمانك خبري يوغيدي سليمان بني شمسيه اول كوشكه اولوب كتكدن
شمسينك بيراولوبدي واريدي اول بوني ايدنجه اولان كوشكده كومه
قومشدي سليمانك خبري يوغيدي اخر سليمان پيغمبر اول بوطرفين
تيزه كوكل ويروب بحق طرفين قوده وغه ايجون بوغه واقعه اوغرادي
مكر بركون سليمان بني خلايه كيرهك بيرامين وارديغي هر زمان حاضر
اول امينه ويردي چقوب بدستالوب كيروب برمغنه دفيوردي ايكي
امين ويوبرغكي ديوايمش امين صوردندده همان اول دم بوزكي الب
دكيزه اندي بربالق يوتدي مكر بركون بوندن اوله سليمانه الحام اولوب
دنلديكيم فلان كويده سكا برفن وار بحاصله ال دنلمش اده جونكيم بوزك

سلیمان نبی بیوردی باشنی کسدیلر اولمه یرینه بنی ضبط ایدیلر خلقنی
کندیه مسخر ایدیلر عنکبوت، مایلی اسمایلی الدیلر سلیمانه کوره یلر
سلیمان علیه السلام اول مایلی عسکر جنس ایلدیجون عنکبوت انی نام
اولدیغی مکر بر صاحب جمال قزی والدیسی کوزلکردن ایدیکوزلکدی بدل
ایدیجی اولی قیزلک دینه شمسیه دیرلر ایدی سلیمان پیغمبر علیه السلام
همان اولی قزی کوردی مفتون عاشق اولدی وبخاح ایدوب آلدی
ایدنجی اولی قیزلک همان معشوقی اولسه قیشده مقبول ایدیجی شمسیه
حاتون برکون سلیمان نبی یه ایتدی بیمجون بنم ایچون وبیرعاقصر بنا
ایتسه کیم انوک امثالی سرای هیچ عالمی کاینماندا اولمیه دیدی
سلیمان نبی حکم ایتدی انسه جنه دیو وپریلر برهوا سی حوت حیث شفت
پیر اولک دیدی بیمجون برعالی کوشک بنا ایده سین دیو لردیو پریلر عالمی
کشت ایدوب کرد یلر عرب عجم هند سند خطای ختن چین ماچین
ترکستان ولایتی شرق غرب کرد یلر هیچ برهوا سی حوب یر بولمیوب
عاقبت ولایتی رومیه اکلوز یونانیلر دیمکله مشهور در اندا ق دکین
کنار ینده برهوا سی حوب یر بولمیلر ایدیجی طاغی در لر بنمکله عمر
مخی والدرد ن تماشالق در لر اصل بنا اندن عاقبت اولی یاپیجی کنوب
کوشکی بنا اتمکه مشغول اولدیلر دیولر دیو پریلر عالمی کشت ایدیلر کره
جکزندیلر کوه البوزدن وکوی قاوزن بلدکلریی بیلیرلر ن نقدر

حقيقته حق تعالى كلامى قديمه بيوك مشقت بلاده مطيبه بوآيتى قديمى
حساب ايتمك بو تاريخ جمادى الاولى ٨٥٧ چونكيم سلطان محمد قسطنطينيه فتح
ايتدكدن صكره بو عجايب وغرايب بنالرى تماشا ايتمك اولى بناالرى خصوصا
قلنجلر كبى هيچ انسان اشيته حكم ايدمز اهل روم مدن وقلنجسانلدن صاغ
وقيتيس وبطن يقلردن وتواريخ بيلنلردن جمع ايتدرمى ودلكم قسطنطينيه
ملكى يانسى كيلر يابدلر وكيملر حكم ايدوب اللرى الدوردى بلدكلرندن وخابلرينه
سلطان محمده خبر ويرملرى جميع طايفتك اخبارينه شويله مشدركم ايدلر
سئوال روايت ايدلركيم حق تعالى حضرتى سليمان پيغمبره پيغمبرلق ورديغى زمانده
كه اينسه وجنه حكم ايدوبدى عالمك ملكلرى اكا مسخر اولمشدى ورديغى
بوزنده هيچ بير قلما مشيدى يكيم سليمان پيغمبر حكم ايمشى اولا ايدى
مكركيم مغرور وفرنكسان ناحيسندن برجزيره واردى اول جزيره نك
پادشاهنه عنكوت ديرلرايدى اولو پادشاه ايدى مغرب طرفنده وفرنكستانك
ولايتنده اندن اولو پادشاه ايدى يحه يوز بيك لشكر كوجى بزدى لنابع
كيمسنيه باش اندرمزدى سليمان بنيك اينسه وجنه حكم ايدوكين
بلوردى وكين جبار لغيدن ومتكبر لكيدن باش اندرمزدى بركوه سليمان
پيغمبر جميع اينسى وجنى وبريلرى جمع قلدى مسى اول جزيره واردى عنكوت
ملعون مسى قرشولايوب جنك عظيم اولمشدى عاقبت عنكوت ياصلوب
جريحى تاردما دالى الدى صنكره عنكوت طوتوب سليمان پيغمبره كتوردى بلكه
سليمان پيغمبر عليه السلام عنكوته اسلام عرض قلدى بركه كندى كلمه

مبالغه لشکر جمع ایدوب اون بیک یکیچری و یکیچی بیک عرب و یرلو
دخی غزای اکبر دیو بی نهایت لشکر جمع اولوب ادرنه اولان
طوبلری عربه لره بندوب هر بیر طوپده بیوز اوکوز لر قوشوب دخی
ایکیا ینده اورمه لر طوپوب برینجه بیک ادملر جکه جکه قسطنطنیه
اوزرینه ایلدوب طوبلر قورندی هر لمرده نوبلر اتلوب فلعه نک
بوینجلرین دیلرندن یقدیلر اندن صکره اق شیخ نور الله قرره مصر
سلطان محمد کندویه معاونته یتیشجک یا اینه کتوروب غلطه نک
اوکی اچنه مدینه العهد دیو استون یا اینک بیرطرفی بی دیدن الی
الکمش پاره کمیلری قره یه دن اشوروب ادملر جکوب یورد طوپ
یلکنلری اچوب همان دکیزده یورد کی استون یا اینه دکین
بشیک طاشه اشوروب یلر اسیا بولک کافرلری ایجروده خلق
ایدوب قیر بکلرندن یاردم کلوب جوق جهاد ایدیلر ویرمه مسینه
عاقبت سلطان محمد حق یولینده فی سبیل الله یغما یه ویروب
حق تعالی نک حبیب الله معجزاتی ترکاینده وجال عیب
کرامتیده اق شیخ همتی ترکاینده جبرا وقهرا غازیلر قوللری
کافرلرینک کمیلرینی قیره یلر و کمیلری عورتلری واوغلانلری ماللری
ماه جمادی الاولیسنک یکرمی سکزنده سه شنبه کون صبح
صادق وقتنده همرتک سکزیوزالی یدی یلیده شهر
قسطنطنیه فتح اولدی الحمد لله اسلام بولک النماسی

ایله

بن خوده بر یکدیگی آلی اولونک کیچی قلعه و دمیر دیوب قلعه‌یی قوپوب
کیدیلر اول قیشی ایچنده طلب قلعه‌یی اوغلی قیزل سلطان محمد الی
ویردی اندن سلطان محمد دستور ویردی معتبر آیه کندوسی
اندن سلطان مراد مرحوم مغفور سعید شهید طیب الله ثراه وجعل
الجنة مثواه محرمك اینك اولنده جهان شنبه کون اخرنه نقل ایدوب
حق اخرنه واصل اولدی نظم بیله دور کیم دنیدم احوال دهر
میهر اولوب هر کیجه ولی جوق ایدوب ۞ بویله دور رسم کوه ایام اسی
بولمز اندن تن اسنلك هر کشی ۞ نور ایه کیم له کلدی کیمدی
چوخ کسنر کیمی دلرنش امیدی ۞ چون سلطان محمد تك یلنده
وفات ایدنجی سنه سلطان محمد اول تاریخده تخته جلوس ایدوب
ماه محرمك اون التیسنده پادشاه اولدی اندن فرامان اوغلی
خروج ایدوب خیلی للر اوزدی سلطان محمد دخی مرحوم
ادب اوزدینه واردی عاقبت فرامان اوغلی ابراهیم بك بولده
قرشولیوب اوملر ایه بر اغب صلح اتدی اندن سلطان
محمد دخی ادرنه کلدی توجه یاندنده بر سرای بشلادی
سنه تاریخنده رحمة ربه نوایی حساب جمله ایدنجك
بو تاریخ اولوردقه سفر ایدی وسطنه یتنده یاندنده بو غازکسن
حصارنی بنا ایدی سنه یلنده اندن کلدی ادرنه اتدیها
کیچی لمو بلن مکدیلر اطرافی علمه ناملر برکنده ایدوب

اینده انلرنیك بوحال انکیمون پاشلرینه کلدیکی ایچلرنده براوسقللو
پیرا ولمدیجوندن دینی بوفتح هجرتك سنه یلینده واقع اولدیغی بوحالدن
یانقولعین جوب لیدرکن لاز اوغلی دسبون اغلو رفوری آدم کندرن
سمندیره کتوردیکی زیافتده رکن سلطان مراد خبر انلدیلر اردینه
بص فرصتده دیلکو سلطان مراد اینده بن اجلایان خوبرادکا
عاجز میم له دلایم بزدیون کافری الم دیلیم کاشکی بزم انك
یرینی کافر اولسه قرشو کلسه حینك اسلرغان یلرطوم اولسلر
مدیکی چونکه یانقولعین کینه ایلینه واردیکی لاز اوغلینه اینده
سنکله السله الکنده اکر ترك استسه ویرودك دیوعدا وتدی
امالاز اوغلینك مرادی اول دکول صباقده اینده اندن صکره
سلطان مراد کلوب دردنه قرار اتدی بیلدن صکره واروب
برکولی حصارینی یاندردی اندن افلاق ایلینه آقین ویردی
وهم طرابزونه اوغلی قارمانلی افلاقه بك دکدی سنجاقلرینه
مزلوا یتاملرلمکندیه وهم بیله افخی ایله کندردی
واردیلر باسی ورزینه ویرینه بك دکدیلر بینه دونوب اردنجه
قرار اتدی هجرتك سنه یلینده دفعه اردنا وقده سفر اینده
آقچه حصاری دشندی طوبلر فوروب اکرینی قره یی ایلدی امانلرینی
کندولری ویره کرجوق ویره میلر قیش وحتی کلدی بکلمیوردیلر
اینه لردیلر سلطان مراد اینده یورمیجك بینجه آدم هلاك اولدی

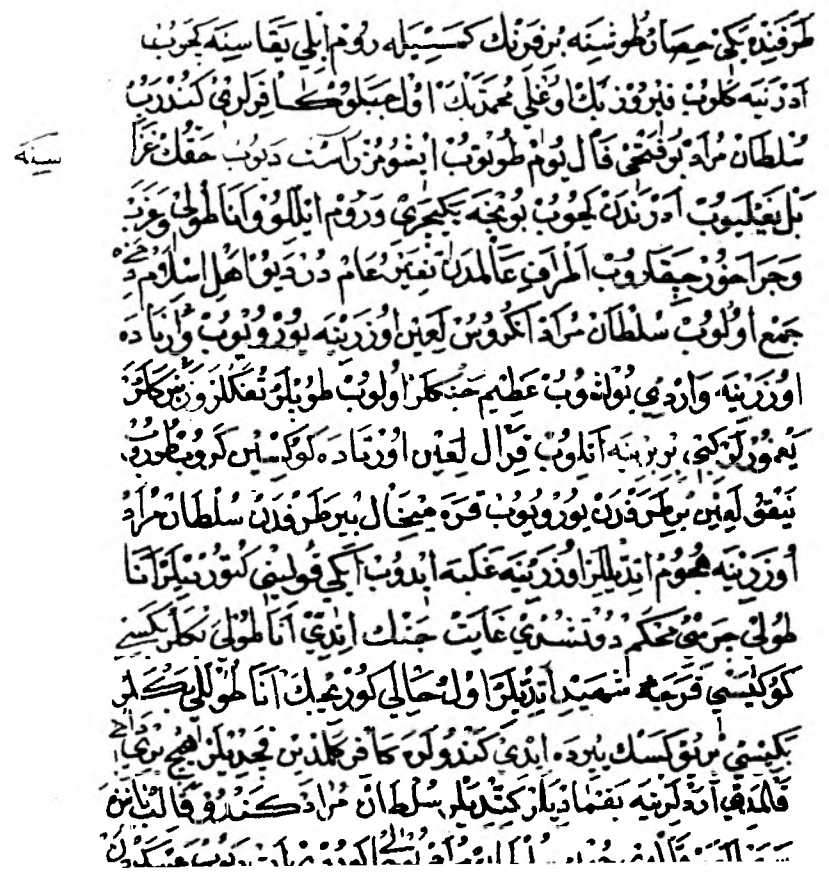
فرزن

بر بر بن التینه الدیلر کنه کیره نیه دمکه عسالاری اولوب فتحخالیون اولدیلر
اهل اسلام کافرلری اولعاله کورنجک فجان مسلمانلر نیه اطرافدن جمع اولوب
کافرلریک اوزرینه دسوب اخشامه دکین جمع اولوب جنک ایدیلر کافرلریک قرالی
قیزلری قیزلریک قیزی عربیه کیره یی وکیجه یاباغه قدر مسلمانلر اردینه کیروب
کافرلریک تلرینی قالدیرمیه عاجز اولوب بیان اولدیلر اول اراده بیربوک کوی اولدی
اول یاپا اولان کافرلرکوبک اولرینه توپ اولدیلر فورتولرندن طشره جغماردیلر
غازیلر اول اولرده اولدوردیلر ایرتسی کافرلر بیله یاتوب اولکجه به اول اولدی
ایچی کندوذکی اولدیغی اندن غازیلر عربه یه دوغایه الدیلر اخشامدن صباحه
بر بر ینه طوب اوردیلر عاقبت یاتقولعین کوزینکیم حال ایروسنی اولدیغی کافرلر
حیله ایلدیغی ایتدیغی طوزک سیرین ولده یم تورکوک اردینه کچیم دیدیغی سوزلرین
بن اردندن تورکی قیز الردیوب اولکه کندوسنه تابع ایدیغی یاننه الدیغی قیزی
عربه اولان کافرلرجون صباحک جنک ایدیلر کوردیلر کیم ایچلرندن یاتقو
لعین بوق مسلمانلر ایسه عربیه اودغایه المشلر کافرلر انی کوروب بحق
اردینجه اولدیلر بیرقاچ یاننلرینه سلطان مراده کوندیلر شوکتیله
بر بر ینه فره میخال دیرلر ایدی صکره اراده ایدیلر بکلربکلوب سلطان
مراد مبین ام قوتلوا ولسون دیوب الی اوچ یدیلر اوچ کون اوغراشیرلر
دوروب جمعه کون ایلدن صکره القوب بوقرقونلرنه تماشا ایدیلر مکر
عرب بک وزلبیراق سفللوبک فادیه اکه سلطان مراد ایدوکور عرب
بک بوقولان عسکر ایچنده پیچ بیراق سفللوبک وزمیدا اولدیغی

استيلاي حادم پاشا قوب سلطان محمد سرايينه دشمني انده خلوص
اولوب اخر الامر يكيچريلك بوحوغرايوك علوفسين ارتورمك يكيچري
ساكين اولدي عاقبت خليل پاشا وغيري وزيرلر اتفاقايدوب
سلطان مراد كتوروب تختنه كچورب سلطان محمد كيروه
معنيسايه كندوه يلز سلطان مراد فتنه اولجاق سفر ايدوب
كرميان الدي وموده ولايتلرينه فتح ايلدي وخراجه كسدي
هجره تك بوسنه يلنده يينه كلوب ادرنه قرار ايدي سلطان
بايزيد ابن سلطان محمد وجوده كلدي دفعه سلطان مراد بوروان
ايلينه سفر ايدوب وارنا وقوه وقوجاجق ولايتلرى واكي باده قلعه
الوب بوروان ايلينى اعتما وتالان ايدوب وارنا وقوه بكي اسكندر
چروب اول ولايتي الوب دنيجه كليسا لرى يقوب يرينه مسجدلر
ياپوب اهل اسلامه اول ولايتده شوكت دوتوب اولوركن بوسنه
سلطان مراد مخبر كلدي نكيم انكروس ويانقو لعين كندوسي
قرال يرينه قوبوب هجوم ايدوب انكروس وصاص وچيخ وچيلر
ولينه طايفه سي وافلاق چريسي تفاق ايدوب بهايت لشكر
جمع ايدوب بلغراد دن وكوفندن كچوب كلوب اورسلطان
مراد بوخبري اشيدوب ادرنه دن چيقوب كلوب صوفيا ده قرار
ايدوب الهراف عالمه تاملر يراكنده قلوب اناطولي وروم ايلي
چريلر جمع ايدوب اولي بيك عرب وكچيرنيك ولدي وجمله مملكنده

ایدوب باشنی جدایه سجده یلوب یاتار و قلدرد یلر درت یکامنا یلر
یدا فلیلر که بونلر باشی قوال باشیدر بو جموع داغلوب جربی کفه الهاک
مراد قاتنه جمع اولدیلر کافر جربی بومالی کوروب نیقولیسنه
خبر وره یلر یا نقو بومالی کوردی جربی داغلمغه قومدی جربه
آیتدی بیر بوندن دیمز ایمیش کلدک قوال ایمیش کلمدوک دیکمسط
اتدی دیدی بیر آکی اوچ کز حمله قلدی کوردیکیم مسلمانلر غالب
باشلیور الوب قچمغه اردنجه اولدی اسلام لشکری انی کوروب
هر طرفدن کافری توره کندیلرقوه سنه قیرمغه بشلادیلر
جربی یله
عرب کافرلک عربی اوزرینه کلدیلر حیلی جنگ اولدی عاقبت اکثر
یی دامی بغماکدیلر غنیمتله طولدیلر اولوب سلطان مراده کلوب
عذاقوتلو اولسون دیدیلر اندن مکره اوزاش یرینه اوچ کون
دوردیلر درت بخی کون کچوب مالی غنایمیله هجره تک یلنده
اردنجه کلدیلر دفعه سلطان مراد فرقلاج کون دوروب بکلدیلر
ترک ایدوب سلطان محمدی تحته کچوروب استقبال تعظیم
اکا اصم لیوب کیروکندی معتمایه وارنوب سلطان محمد
یکی آجه کردی یلنده اندره قرار اتدی
تخته کچوب حکم حکومت اردکز اندره شهری اوده باشنی
هلاک اولدی یلنده اندن صکره کچری باش قلدروب بحوق
دیمیه اوزرینه یقوب شهر خلقنه ولوله دشوب حادم باشا غلامک

بك
براولوب مسلمانلغي قصد ايتكيم كافر الندن هلاك ايدر مسلمان نيست ايدوب
بخيندوكي خود معلوم در اندن صكره سلطان مراد بكجري يه وغري لمانيه
دسته ورو ويروب سلطنتدن قرغت ايدوب واروب معتاد در قرا ايدوب
سلطان محمدي تختنه كتورديي خليل پاشاي وزير الذي مولانا احمد
قاسم عسكر اولديي سلطان محمد تختنه كلديي سنه بلنده پادشاه اولدي
پادشاه اوليجاق فوال لعين ونيقو بلندكيه هجوم ايدوب انكروس وصامسون
والاماك وجنيج والاطين ولوسنه وهرنك واقلاق وانغرق جريسنه
اوغلي جمله اتفاق قرامان اوغلندن غير يعني جمله قوالك باشنه ايدي
بونجه جريلر جمع ايدوب بزيجه بيك طوب عربه لري طوبلريله چكلوب
جمله جريلر جمع اولوب كومكلوك دمور غرق اولوب بونك كبي هيبتله
تلغراد دكي طوب ماطره وشومنلي ولا بتلي بني خراب ايدوب طوب نكدوكي
وبرلواه بني حصار ايدوب الي ميل اندكي طوب بتكبولي سفاجي كوبريسنه
بك اوغلي محمد بك بتكبولي جرسيله وحاجي زاده فيصله كافرلك ايدوب
بعضوب بزيجه كافرلري قوب هراولي ايدوب نزهلو جبلو جوشلو
كافرلري دوبوب بوطرفده سلطان معتاد خبر اولوب سلطان
مراد كلبوب وارنك بكوكز اندن سلطان محمد دونوب اوزاشدي
عاقبت بكلرينز سنسوز وادمانوز سن بيله اوغلي كركسين ديدي
اقدام ايدوب بلي ناجار اولوب بيردن فالغوب كلبوليه كلديي اوريخ
لعين مبالغه كيملر كندوب دونيا يوزين كورمش عاقبت غلله

طورمان بك بلبان پاشا ايله دائشدلرنكم كافرلرايكندن نجوب بندكن كلك
اردين بصالم ديدلر حوش راضي اولدلر بعضلرنكم انا طولي كافر ايله دوشدي
كيي طرمان بك روم ايلي ايله دندي تجري روم ايلينك نجوغن كافر
انا طولي اوزرينه غلبه ايدي انا طولي صدرلر خليل پاشا قوداسي نجوبك
اندن حبس اولدي خيلي شكست وتبع اولدي روم ايلنوك فليلنجا وجندن
اكر طرمان بك اولمسه ايدي دنبندن بركافر قورتولمزدي روم ايلينه
روم ايلنه دوكدي قوودي بيلوج كافرلر دركي دخي قرلك اندن قالدك
جفتلكون سوروك ددي اول سوندن اوتوري طرمان بكي حبس ايدلر
صنكره دلك اندلر كنه صالي ويرلر اندن صنكره سلطان مراد بنه
ادرنه كلدي لاراوغليله بارشوب ايلينه ولاشتي قلعه ايله ويرتدي
اندن صنكره قرامان اوغلي ابراهيم بك نجوم ايدوب انا طولي ولايتين قرش
مودش ايدوب سلطان مراد اشيدوب انا طوليه نجوب قيوخ لقي وانا
طولي جرتيي وغيري جرله وارووب قرامان اوغلي نجوب صنكره عاجز
قلوب افضل العلما سارو يعقوب عزيز كندوب صلح ايدوب
اول وقتيكم كافر بركادن يورويوب قرامان اوغلي بركادن يوريجك
بن مسخره وارايشن قرمان اوغلينه ايتمش ايوه اردكوزو بوغمانلوبه
يوروكوزبره بنجوم ديمش سلطانم بوطرفدن سيز اول بكادن بيقوق
قرداشكوز بولنكي مسلمانلغي اراذن كتوره سيكوديمش قرامان بلوشونك
بني لهايقه دديكم كافره اول وقت ايلي كندوك كافر ايله

ديجك

ایدوب فتح ایتیلر هجرتك سنه بولیندہ وکیل سلطان مراد کسور لك
چفوب هجرتك بولیندہ سنه کنه ادرنه قهر ایدوب ویلق قرنی کسور
حالون ایدوب اول بیل اوزیوس بك اوغلی علی بك اونا وود ولاینه آقین
ایدوب بی نهایت مال غنیمت کسور دی سنه سلطان مراد فرمانه
عزم ایدوب فرمان اوغلی ابراهیم بك ایله جنك ایدوب قسطمونی ویلدیرمی
الوب عسکر دن ابراهیم بکلر صلح ایدوب کلوب بو طرفده هجرتك بولیندہ
سنه برج حصارین الوب ادرنه یکی جامعینی ایدوب جمعه
کون کندو ایله بنا سین ایدوب انکروس ولاینه سفر ایدوب
طونایی کچوب الت یاره قلعه لرین فتح ایدوب سنه یلیده دفعه سلطان
سفر ایمه وب دکون ایلیوب سلطان علی الدین ایله سلطان محمد ی سنت
ایلیوب دکونلره مکر سمندره اوزینه دشوب بو سنه ده فتح ایلدی
اندن بلغراده دشوب ایلمایوب کیرو دوب کلوب تو ابین حصارین
فتح ایدوب وبعضی للرین رومایلی بکلر بکیسی شهابلدین پاشا
واوج بکی اسحاق پاشا اولا ولاینه بو سنه فتح ایلدی
دفعه سلطان مراد ادرنه دن قالدیروب اسفندیاری اوغلینه قویوب
ویردی مبالغه دکونلر ایلدی سنه دفعه سلطان مراد ادرنه
قالدیروب مزیدبکی افلاق ولاینه آقینه کندوسی کچوب
انکروس ولاینه واردوب راست کلمیوب مزیدبکه شکست واقع اولوب
شرصه اولای سنه مسیر ایله اقینه اوغرایوب دفعه سلطان مراد

وارووب فوجه رسبوني فووب ايلين الدي اوك بيل ايمير اوغلينه كتكر
كندوي ايمير اوغلي تمام ايدين ايلينه بك اولمشدي كندويه
قتي مغرور اولمشدي ايدين ايلين تمام عثمانلويه بدل اردي بوندك
وارادك لشكر خروزيدن ايمير اوغلي قرشوكلوب اوغراشدي نظم
اوزني بلمينا بلدردلر ∴ جهان خلقني اكا كلدردلر
لاف دعوي بي عقللر ايشدر ∴ لاف اوزرشوالي اوصلوكشيدر
هركه كندوذن يكه عصيان ايدر ∴ دولتينه كندوناك خسران ايدر
اشبو سوزي اصلو لر خوش ديدي ∴ تكري صوصنون چوق بكا سيدن ددي
نثر ايمير اوغلين صديلر بجدي مستوريه كيدي مسنون خيلي
مرتب قلعه ايدي اوزينه دشوب اكريتيلر بركون اب اكسوزه لايمير
اوغلي براته بمش ايدي باكلوز بويان لشكري يارغب چيقدي كمشه
قرشوواريماديي واردي قرمان اوغلينه كتدي قرمان اوغلي
يارديم استدي چوق ابرام ايلدي وبن مكي سوردي بركون لشكر
فاقل الكرينه حصار كيردي غايت شهادتلو وجكرماز كمسنه
اندك بنجه زمان اكريتيلر حكايت چوق درد ولا مقصود بولدكلو
دنا غرالامر بن فصيله اله كيردي اوغليله هلاك اتدي ايمير
اوغلي عثمانلويي بكمز ايدي عثمانلويه طوشان ديوادقوشدي

اندیجی استونه کوکلدی استوار ٭٭ نقشه مذ ابلیس اشیدر بالوبیل
عهد وفی ایدوب امتی حمدیله ٭٭ شاکله اولمایه انك قولی درست
بی شك اولورده ولیکن کمان ست ٭ کزاولایم درسیك بیوسته شاه
حمدیتکیم اولمیه اردنجه آه ٭ آه بیلی شهر کربك تحتین بحر
آه اودی ایللری اوردی بحر ٭ هیچ بشنه دومیز اهلك اوغنیه
کوه اهیدن بحر جوش دونمه ٭ انی کیم بوزال ایدنبیر اهله
دیدم ایدمایه سالوماله ٭ حمدیتکیم اردنجه نفرینی اولسونه
اردوکی سافین کبی دین اولسون ٭ هرکه بالنبی دیدی بیمان شکن
آله دینی یوقدر بك کفن ٭ قرمان اوغلی یدی یلمه دکین
دولتلو لرینی دلکبی دشورایدب عهدلشملری عهدلرینی ماشه
جفه دی قرامانلو لرده بوخیانین عهدلرینده حلال حرام اولمادیغنه
سنده اشیم شیرده حرام اما شدد دیدکاری وهم عثمانلو ایله دوست
اولمزلر دوست لغی فرصت بولنجه دربوجانیده سلطان مراد قرندا شیله
قووشرکن افلاق بکی طرا قلوموبی کوب دوم ایلینه خیلی حدث
اقمشدی سلطان مراد وارروب طوبوم اولوب بینه کلدی اردنجه
سنه یلنده قرادیدی اندن انا طولیه کوب ازمیر اوغلین قووب قوتنه
وایدین وصاروخان وحمیدیللرین فتح ایدی فهرتك سنه یلنده واقع
اولدی اندن بینه اردنجه وارروب اسفندیار بکزین دیللوب اوب دکولک

مالیله اسب یله الب حصاره کوروب یلر منکره حمزه بک آنی حلال ایدیب آلدی
بو اثنده حصاره اخشام کلدیلر علی الصباح قرمان اوغلی کلدی فلعه دشدی
چونکیم کلما اوغلنک اولدکین اشیدی خیلی ملول اولدی اندن حصار اولیلر
کوروب یلر قورقوب یلر دکمه بشلادیلر بویکا سلطان مراد قرمانشیله توپ
وجنکده هیچ حصار بنیادم کندده دیی لرکه ندوحتی وایرمادیی اندن کون
قرمان اوغلی عتدبک تمام حصاریی التای اکرندی کون قرمان اوغلینه
خبر کلدیکیم سلطان مراد قرمانشیله اشی تمام ایدیی تخته کچدی وهم لشکر جمع
ایدوب اوردیله کلی یوروه دیدیلر چونکیم بو خبری اشیدی همان دم آتلاندی
حصاره یوردی بغدی یوروبنه بیر سوحوق یدی اندن یورمیش بیر اکرا لدی
خوش واکرا لمادی کچه کندی حصاریی کوزکن بیر بویوک طوب واریی
مامیه قورولمش ایدی اول طوبک طوشنه کلدی مکر کیم قرمان اوغلی
آنه بندوکی وقیلین نشلاندی مشلریی بر لاجه آنه بندی ایدی چونکیم طوب
اوکنه کلدی همان دم طوبه اود دکوردیلر طوب چقدی لاییر بیر بیر
دوقندی مصراع طوب قرمان اوغلنک بوکرنه طوقندی همان دم آتی
دشدی خلقی اوستنه اشدیلر قلعه خلقی اوردوقلرینی بلدیلر کیم بر لاجه
آت چقدی چفته سلاح کندی قرمان اوغلی فوت اولدی اندن
ایکی اوغلی ابراهیم بک وعلی بک دیر لردی ایسی بزنه دشدی خلقی ابراهیم بک
تابع اولدیلر علی بک قچدی قلعه دشدی ابراهیم بک آتا سنوک اولوب
آرقورینی بزانه قویوب عثمانلو چفته دیوب بزبنه بعمارق قچدیلر

قرمسا اوغلی سلمان محمد اولرکین استدی باش قلدردی کله ایلسه عزم ایتمه
کیم کله انطالیه یی صمسار این کله ایلینک برکه وارمدی عثمان چلبی دیر
ایدی اول دمی یوزدی اسقانوزدیر انطالینک بیلاسی وارمدی کله
اکا کلدی کندویه اویانلاری جمع ایدوب خیلی لشکر اولدیکم کله انطا
حصارینه دشمه وهم قرامان اوغلینه منتظر ایدی کم اول دمی کله
کندویا کلکون صمسار اوزرینه وارمغه عثمانلودن خوف ایدرلر بنا کا
حسنه دشمدی وارمادی برچق کون اولوردی بوکز بوکادہ انطالیه
ایچنده سلطان محمد دده سی اولزمانده برینام کمسنه وار ایدی فیروزبک
دیر لردی سلطان محمد انطالیه یی اکا ویرمش ایدی سلطان محمد وفات
ایدی فیروزبکوک براوغلی وار ایدی حمزه بک دیر لردی کندوخلیفه
دائمدی ایتدی کلک کله اوغلنک خلقی زیاده اولمادین بصادشه لم

دشمنه جنگیله بولمز سك ظفر ٭ اول مدار ایله اکا یار اولمز
هر زمانکه براغمیش وارد زیمین ٭ که اول زمانده اول گولمز دیمیش
دیدم کونین گرگز که ایله بنم ٭ بزم وقتنده یار اشمز که اولمز دیم

بیت بیوکلیم قلعه‌ی مصطفی‌یه ویردیلر کوجیدیلر قلعه‌یه کیردی قره اشنك کلمسنه اوجنی
یوکندی غافل اینجی نظم غافل اولمسون اولمیوب اولور یا بیت ٭ ایش اولمی دیمی
غفلت‌دن بیت ٭ غافل اولوب قاموشه‌لر اولدی ما ٭ دنیا کله مغرور کن کلدی کیمات
غافل و مغرور کن کزه دکشی ٭ غافل اولان کسنك بیمی اینی ٭ غفلتیله قالما
غرور ٭ اینجی غفلت ایلیسن مغرور طور بیت ٭ ایل ولایت جمله سلطان مراد ٭
اومیشلردر ولایت اشکان ایمز لردی عاقبت سلطان مراد ادرنه‌ی لشکر یورق
هجوم ایدوب کهه ایله ازینقه وارد نجی حصارك دربت بوسنی ایجی ویرلی
علی الصباح سلطان مرادك لشکری قلعه‌یه قویلدیلر سلطان مراد
کندوك بیرنجی ادمیله طشره طوره یلر مصطفیدن خلقی غافل اکن بصاد ایلر
هر یرینه باش قیوبی اولدی کمین قویدیلر کیمسه دوندیلر ویمیه کجدی کرلندی
متکر مصطفی‌نك وزیری تاج الدین اوغلی دیرلردی یقادوندن کلمش اینجی اصلده
بوینیلی ایدی همانمدن کلوردکن بیمال اوغلنه بولشدی بیر بیرمی بلنج جمله
اندیلر تاج الدین اوغلی بیمال اوغلنه الدردی اندن اتی قویوب یاتی قره‌ی
یوقیدن کلیسا ویردی اندن کرلنجی سکره بیمال اوغلنك ادملری اکی
اردنجی بولوب الدردیلر اندن مصطفی جی طوتوب قیدلدیلر یورد یلردن
آتا سینك یانندن دفن ایتدیلر اندن سلطان مراد ادرنه فتح ایدی اول یکاده

اوچ کون فانی دکمدی یا شلمدی قویدی اولوب قالدیلر سلطان مراد
بورسه‌دن عزم ایدوب اولوبادی کوپریسینه ایردی کوپری کسدیلر ایدی
قرار ایدیلر اوچ کندی سکز مصطفی فانی دکدی کوجدی اولوبا
کوپریسینه کلدی کوردیلر کسلمش سلطان مراد اتمه یقسنه
اولوردی اول دخی کلوب بروسه یقسنده قوندی شویله روایت
ایدرلر کیم امیر حضرتی ایچ کیم مصطفی پادشاهلق ویرلمش ایدی
ولاحضرتی رسوله اوچ کن اولشدم وایغنه دشدم سلطان مراد
بکلك الی ویرنجه دیمش امیر حضرتی بنك همتیدیکم مصطفی اولوبادی
کلمکه بر قوونق قالمشدی بوردنی فانی بوشندی کلدی سلطان مراد اوسکی
اولوبادی وارمیها فانی دکمدی برنجه کون بربرینه ظفر بولمادیلر
قرار ایدیلر مکر ایدیلر سلطان مراد غافل ایکن بصبلر کوپریدن کچوب یغارو
باشندن عزب وانلوجری سچیب کسدیلر سلطان مرادی خبر
اولوب تیز اول کلن جریی یه خیلی جری وکیچری کوندردیلر انلرك
جریسی کله جك یولده یوسوبرکه روب انلری دخی کلی یولدن
غافل ایکن بکیچری قویولدیلر قلیه اوردیلر انلری دخی ولایه قرسو
طوردیلر ایوب منجنیقلر نصب ایدوب عزب وارنایسه هپ کچی ایدی
کمین قره‌جی وکمن اوردوسی کنوب رسولی الهیلر سلله
اولدیکم بن کیچری ایکی عزبی الوب اوردوده باغی دکاسنه کوردی

حضرت تکله دعی قصد اینه لرک الا بعضی بکلمیوب اکور میلیا ندن فکر اینه
کیم کلیکر بور سایه وزیر سلطان مراد له اوغراشمق عزم ایدوب کندیلر
سلطان مراد بورسه ایچی خبر کتوره یلر اشته مصطفی جوق لشکر ایله
اوزرکه کلیور دیه یدیلر اندن سلطان مرادک وزیرلری واولولری
داخی انی کندیلر اولی وقت وزیر عوض پاشا واپراهیم پاشا ایله جمله
بکلری دیوشورمه ایچون تمورتاش اوغلنلرق امورینک واوروج بک
وعلی بک نوتلر براره کلوب تدبیر اندیلر کیم بحالا وعلی محمد بکی
کتورلر مذکور محمد بک موسی چلبینک بکلر بکسی ایدی اول وقتلرده
سلطان محمد موسی چلبی اولدوغی محمد بکی توقاتدن جلب اغسیدی
ادم کندو روبانی کتوره یلر اکر خلعت وبوروب خوب وعدلر
اندیلر لوکلابن اله الدیلر اندن دزمه مصطفی جونکیم دره کندن دونم
اندی کلیوب لکن بحوب میخالفه کلدی سلطان مراد دخی بورسه
ایدی دزمه مصطفینک لشکری الکن جوغیدی اندن خوف
ایدوب کلمکه قورقر لردی سلطان مراد یانندن اولان اولو بکلرله
ایدوب سلطان مراد ی الب امیر حضرتنه ایلدوب یاغیه یرلشدیکی
اول وقت بورسه امیر حضرتی مشهور اولوب جوق کرامتی ظاهر
اولمشدی امیر حضرتی سلطان مرادک قبلیخ کندو الیله قساندیکی
آیتلره واریوب بحق سکا فرصت ویره دیو انک همتی برکاتیله کور
الله تقدیر ایدیکیم بحالا بحمد دزمه مصطفینک بورنی طمور دی یکی

مصطفی هلاک دیدی اول دخی مثل بکلر ایچنده یوقی دیدی وارم
دیدی اندن رومایللو اولانی فوشدیلر دخی لشکر دن لشکر فوشدار کندد
دلو پس کلدلر استانبولدن یقاریو بوغزدک کچمکه اولفدن کمی دخی
بولمادیلر انی طوتمغه لکه کنه دوکمکه دخی غیرت اندیلر انلرین دیکر
قولوب کچوردیلر سوروب اردنیه کلدیکیم مصطفی ایله اوغراشه کلم
مقابل اولدی فاتنه اولان رومایللو مصطفیه دیدی انلری کوروب
کیروکلدی دخی لشکر همان کندو خلقی وهم قوردی شی صمزبک
قالدی نه اولوب کندلرندن مطیع اولدیلر مصطفی دخی باندی
پاشایی وزیر ایدوب ارمیرا وغلی جنیدبک دخی مصطفیه دشمن ایدی
مصطفی دخی رومایللو یا یاسینی مسلم اندی بعض سینه الچی شرایله
خرجلق ویردی شمدیکی حالده دخی مسلملرک عادتلریدر وارد اولدی
زمانده قالدی وکهم عرب چاغرتدی عرب دیوشروب کوزیوموب
اذرنده یعقوب ساز اولوب اردیه وارد یلر اندن مصطفی نک وزیرلری
وبکلری بایزیدپاشا وزیر اولدی عین استمه یلر کوردیلر کیم اول فدن
اولیجاق کندولرینه قالمادی وارد یلر مصطفیه ایتدیلر بایزید

بکی دومه کندوسنه دیلر سلطان محمد دومه ایدی آله کله سلطان محمد بک دده
اوغلی ویسی فری قالدی اوت بخشی سلطان محمد وصیت ایتمشدی چونکم
جاشنیلر باشی کندی بوندن سلطان محمد وفات ایدنجه اندن ویرلر عوض
پاشا ویایزید پاشا وابراهیم پاشا بولرین جمع اولدیلر طاشیدیلر حتی
بحریه انا طولیه سفر اولندوقده انلری ایلروکندوسنه دیلر الفصه سلطان
مراد خبری اولوب بورسیه کلمشه سلطان محمد بک مشیخی کمسنه بلدیکه
تمام فرق کندن صکره میتنی الوب بورسایه کندوسنه دیلر سلطان مراد
بهرنک سنه یلنده عهده اوردی اندن سلطان محمد بک اوغلنلری
مرطوفده باش قالدردی لرعالم فرش موریشا ولدی ایزمیر اوغلی مرطوفک
بکلری بیربیرین دیرلر سلانکلر دومه مصطفی دیرلر بیکمسنه جغالزاده
بن بایزید خان حکیم دیدی وار دیر بکیجه سندن کلدی اوده نوبر بک
اوغلنلرندن بعضسی یانه کلدی روم ایللری اویدیلر یانه خیلی ادم
دیرلدی اندن جمیعی روم ایللی اکا اویدیلر واردی بکجه اوتوردی
اندن صکره انا طولیده سلطان مراد خبری اولدی سلطان بایزید
بایزید پاشایی اوتامدیلر یانه ایدوب ردایتدوده جکلرینی بیربیرلرینه
واردیلر سلطان مراد ایتدیلرسن اولورسن بایزید پاشایی کندوسنه دیدیلر
مصطفی ایله اوغلرینی سوندن کلدن کلورکسن مصطفی سوزکیده دیدیلر
لهذا سنک سوزیله سلطان مراد قاتلدیلر پاشایه ایتدی لالا روم ایللی

ب عامی اولنلری الدمك جایزمی دیو سؤال ایدرلر دیدی مکر
مولنا حیدندن برلر براولورد انشمند و آرایدی عجمه کلمه دیدی
یرد دی کیم قانی حلال مال حرامدن دیدی آنك دستورینله یرورز
چارشوده بزدکان اوکنده بزدن ایدنلر اندن صکره کلیه سلطان
بورسه قرار ایدی و اذرنده اسکی جامعی تمام ایدنجه دی بعضلر
سکی جامعی امیر سلیمان نسلندن برزین موسی جلبی دخی
سلطان محمد نصیب اولدی اول تمام ایدنجه دی اندن برسه
ت بندن اول اذرنده اول سرایی نسلندن طوردی اندن
دن اذرنده طوردی اولدلی ایلروا اولمان بکلر بوردی ساده طوردی
وقت آیده تنوك حصاری اندن اشتر سنده اولوردیوسیله اندن
زمدنی شهر اولنجه اندن صکره سلطان محمد اذرنده الله امرنه
حمته واسعه سنه بلنده فوت اولدی نظم

۸۲۴

اکه دخی فالمدی .. شویله کیم کتدی صناسین کلمدی
ایرکوردی چرخ بلند .. که ایدر تابوت ایچنده تخته بند
شدی کتدی جلد رو صلر بخت .. نه کولدی کیسه یه پیوتاج و تخت
ولما دقده خوشدر مال کنج .. یوخسه اولور کیشیه اول مال رنج
املکنه کیردی اولور .. بالکون حقدر دیکه اول باقی قالور
لمان محمد دخی حیاتنده اکن وصیت ایمشدیکیم سلطان سرایجق
وده لر بادشاه ایدلر هنوز وفات ایمدین جاشنکیر باشی اولان

بيك طورلو ايله وجنكي جفا سه ايله الري آندوقوب يوردوغي كلب انلر مي فتنه
طورلاق هودين تمال روبله طوتوب اصه فوديلر نظم
قند معشوقه ايسه قلمي هلاك • فندك بر بوزنى ايلاري پاك
جونكه معشوقه اولسه كبدر معشوقه • مصلح ايسك رحمانه مفسده
ايتر بو لمرفوزن دخي سلطان محمد سيروزدن وارديغي سلامنك اوزرينه
دشمني اكرديركن سما وونه قاضيسي وغلي اغج دكرمزن جفديغي برج تبلجت
صوفيلر كندوغي زعاره اوواسنه وارلر خلقه كلك ديه لر اويدورلر لركيم
شمدن كروبكاك بمزوبحت بكا وبلديغي ملك بكا مسخره رسمناق جمين
خروج ايده بين ديديغي وارديلر اول صوفيلر زعم اوواسني دعوت ايدي انلر
دخي كلديلر اويدلر نوحبانبك ايدين الينده نور كلوبه مصطفى خروج ايدي
چون نور كلوبه مصطفى خروجين اشيدي اول خود بمزحد مسكار مدد
دوي دخي كندوده خروج ايدي اول وقت هنوز نور كلوبه مصطفى
المشيدي جول شيخ بدرالدين اغج دكرمزن جفديغي خيلي حدم وحشم برنجب
صوفيلر وطوغي بجلر مابينه جمع اولوب اول موسي پسكلرنك يانده قاضي
عسكر انكوره [illegible]

كه عمودده قلشلردي اول تاتارلر اوزرينه هجوم سودي روم ايلنه كيدردي قلعه
يوده سيدده قوشون حصاريندده وداير سنده قوندردي متين اوغلي محمد كه امير لردن
متين اوغلي اول ارايي معمور ايدردي اول تاتارلر انده قالدلر متين اوغلي قوشدده
بر عمارت وبر كاربان سراي سيدردي اول بيرلر معمور اولدي يني بوطرفدن اول
وقتيكم سماوونه قاضيسي اوغلي شيخ بدر الدين موسي سلطان زمانينده قاضي
عسكر ايكن بوركلوجه مصطفي شيخك كحدراسي ايدي شيخي ازنيقه سرد كلري
زمانده بوركلوجه داغي ايدرين ايلنه واردي انده كجدي قرن بوروندن اردي
اول ولايتلرده خيلي مرايلغلر اتدي ايدرين ايلي ولايتي كندويه دوندردي
وهر نوعه متبلغ قودي حاشا كندويه بيكمز ددي بوطرفدن سماوونه
قاضيسي اوغلي شيخ بدر الدين دخي بوني اشيدنجك كم بوركلوجه مصطفي
ترقيده در بودي ان بيوك دل فجدي اسفنديار بكه واردي انده طورلكن بر كيجه
كميه بندي افلاق ايلنه كجدي افلاق ايلندن كلب اغ دكزنه كيردي والا
كم بوركلوجه مصطفي يله اتفاق قلدي دخي واردي دير لر سلطان محمد بايزيد
پاشاي واوغلو مراد خاني قرن بروزنه كسدردي بوركلوجه مصطفي اول وقتلرده
خيلي شوكت طوتوب پاشا قلدردي ايكي اوچ بيك مقداري آدم پانينه دوشن
پايزيد پاشا ايله سلطان مراد واروب قرن بروزنه بوركلوجه مصطفي ايله
بولشوب خيلي حنك ايدرلر مبالغه آدم قرلدي بوركلوجه مصطفي اندن
برا لدنلرا اول حلوق قيروب اول ولايتي ظبط ايدرلر بوللرينه تيمارلو
كيرو معتبر سايه كلرلو طورلاق موجودين كمالي دخي اندن بولدلر اول دخي

وكولبغا قيدوب حصاريغ لغملوا يله آله عوض باشاطوبدي حصار ايچندن لغملو
اوده اوردي خلقي قيردي بولمز بوجنكده ايكن موسينك اولسي قبلوجه
عماريته كتوردي بلز فرمان اوغلي آني كوردي قحري كيروايلينه قركز آمك
برندي وان ايدي ايدر سلطانم بوغمانلونك اوسينده بولمه حرز اكردرسني
كلسه حال بجه اولوردي ددي بوبن اول وقتن جمشيدي بن فرمان
اوغلنك كلدوكي كون طوغسدن ايكي عدد دونوب بيه كيدوكي كون بوسينده
بوسوزي اول زمان درمستلردي صكره سلطان محمد بوسايه كلدي جمع
ايدي اسفنديار اوغلني وكرمان اوغلني يله آلدي فرمان اوغلي اوردينه دوندي
آقشهري كندولرويرملن قونيه يه توجه ايلدي فرمان اوغلي فرسوه دي قونيه
اوواسينه اوغراشدملر فرمان اوغلي محمد آله كيهري وبولو اوغلي مصطفى
آله كيردي سلطان محمد قيامدي آقشهري وسيدي شمرني واوقلني وقيشهرني
وبلك شمرني وسوري حصارني وبكلدي وبروب محمد بكي ملعنه دي وسنجاري
وبروب كينه برينه كوندردي سلطان محمد دونيي بوسايه كلدي آندن بكيور
اوديه كلدي آندن افلاق اكينه عزم ايدي فرمان اوغلندن واسفنديار اوغلندن
وقاسم بكدن چرغ استدي بحري وبرويلر سلطان محمد طونه كذارنه قونيه
كندوطوزه قيرنيركوكي حصاريغ ياندي افلاق ايلينه آفجيلر محمد زيني
طوبوم اولدلر صكره افلاق بكيله ارسوب اول دخي خراج ويردي كوجوب
بوسايه كلوب صكره دونوب معمورهء الدي اوغلي سلطان مراد آماسيه ده
اولوردي چونكه معمورهء الدي كلوب اسكليبه وارادي آندن چوفتا نار كوي

كوچوب صوفيايه چقدي سموقوده موسيله بولنسوب اوغراشيلر موسي هنده
چديي چركن اني بمور بحلدي موسينك برقولي وارديي صاروجه ديرلردي موسي
نك اني سكيرمن ديمكدي موسي دشديي صاروجه موسي طوتديي سلطان محمد كوردي
موسينك قيديين كوريلر اول كيجه بورسيه دده سينك يانينه كلدي ديلر نظم

دنيدن كمسه وفا بولماينر ∴ بي وفادن هيچ وفا كلماينر
باكي اولمز دنياجه فلوس بس ∴ كندوزكه فقر بلكل مخربس
فقر بلكل بادشاه يوقي بقين ∴ قهر دوادينسه سلطانلق همين

سنن موسي اوچ بجوق بيل بملك ايدي اندن دنيادن كتدي منجانطوتدي
ثقاته بيدوي جرداغر كندندي حبس ايتي صماووزنه فاضيسنك واعليني صاچ
طوتديلر اوغلي فرنله ارنيقه كندديلر ايده بك فجه علوفه ايلديلر غزبكي
قچريه افلاقه كيدي روم ايلي تمامت سلطان محمد ذكري هجرتك ثمانمايه
يلنده سلطان محمد نصته كدي اندن سكره اطراف عالمه ودايره بكلر ايلچيلر
كندريدي والچيلر كلديلر ارشديلر اول وقت كيم سلطان محمد موسيله
روم ايلنده قووشركن اول طرفده قرهجه اوغلي بورديي بورسايه كلمكله
قصد ايلدي سوريي حصاره كلديي سوريي حصاري انكيديي كلديله درت
يكرمي يقبه اندن بورسايه كلديي اول وقت حاجي عوض باشا بورسانك
صوباشيسيدي بيي بورسا خلقني كوزديي براغكوز كوروك ديي اول كيم خوجه ايدي
مالي اسبابيله برابر حصاره كيرديلر قرهجه اوغلي كلديي بورسايي
حصاريندي شهريه اودديي اندن كفلز قديديي بيكلرباشي صوبني

ﻫﻢ اوده اونس تور تولدوك دنوب خيغلر ايدي نظم چون بوكا سيك دشمنله دست درس
فرصتي تاخير ايمه برنفس • دشمنلوكي كوره سيك چوكيم ضعيف
بولمدين قوت قيوب سين بي ديغ • فرصتنده دشمنه ويرن امان
قيلمفا كيبي اولور منتي كمان • تاتر موسي جلبي غايت باوودايدي هم روم
ايللوليري قرنداشي يانندا حاضر اولوب كلدوكلري يچون سوندي كندوسوردي وكم غايت جوشمايدي شيله رواتا ادرلركيم قلوريچه انكله
قرشوردي دخي يكچره وكندوقوالرينه بركش صغراق طولدوردي
دخي ويردي ويلخوده باشلرندن بوركلرين چقاردي دخي انجه قلوريله
لقمه قويردي انشدوردي سكر سلطان محمد كلبك كنه دوم ايللي خان الله
همان كندوقوالريايله ويكچريلريايله قلدي قيندا اولان حسله ايل سلطان
محمد سلنبليلر چون سلطان محمد برابر اولديلر همان يكچري قالدي يكچريلر
اينديلر كل سني الله لركيدوردي لر اوماداي تاحتي يكچري اغاسي دخي
سلطان محمد قچدي واردي رواياييدلركيهمان اغانك بوجوقلدي قلدي
اول دخي طوزلن غافلين موسي جلبي اموزه جلدي برقولين طوته ازايلدي

بکلر امیر علم ادیدی وهر شجاعی کندو قوللرینه ویردی امیر سلمان
بر اوغلی وبرفزی قالدی انلر قدیمی اسپانیولله کیردی لرجون موسی
جلبی قوللرین ایلرو حمدی دوم بکلرین منهدن دشمدی کوردیکیم
قزلباشلر عجه دندلرینه ایلن اولرینه کندوسنه دخی جابان
اولوز لرندن براکیم دوم ایلینک اقلدی اخر عادتلرینه وفنی تکلرینه
شیشه سی وارایدیکم فصد ایدیکم جمله سین هلاک ایده دکمی
دخی حبس ایده بوحالی ایلوب دوم بکلری جکلب اولوز ایلورو
کوزلرینه کم سنی نه کوستره اوزه نوس بک موسی بک قرقسندن
کوزلکه اوردی اندن موسی اوزه نوس بکوک کوزاولدوغین اشیدی
اینا میوب کنور تدی دخی انت بین بنه قربغا بشوردی اوکنه قوردی
یمک یه ددی یعنی رعایت ایلدی اوزه نوس بک دخی کوزیکم موسی
بک فعلی ازغوندن کوسوز لکی الین اوبکا تویکا ارمغه بشلد
بیوردی الینی قولاغلرینی اوزاولدخی اول قربغا نک برنیسین یکسین
الوب یکی جابان اوردی اندن موسی جلبی اوزه نوس بکی اول حالده

کمادی

عزم اندي ناكاه تركوبه ايشيدي مكن اول كوبده دكون وادي اول دكونه
يول صور دكوبنيلر بلوب قتل اندلر رحمة الله عليه نظم

اولياق اندن يدي يل شاه اول • بولدي اجل جلادي آخي اكا يول
بورا ياكيم كلدي اول كيم كيدي • جرخ كوستركيمي ولرين كلدي
قيغوا ودنيه صاكلدي همدمك • قهري يتلينه ويرور بوركلي
ندن زيرا كيم خلق وبكلن بريرين قووب كندولن زحمت چكمكدن يخمشار
يعني بونلردن قرنلر صكره زيادة بلا يه اوغرايلر صكره موسي
جلبي اول كوي خلقني اولرينه قويدردي هبا وده اورتيلر جمله سي اندلر
هلاك اولرلر بم قرداشي بنجوك اولدردي دكوب انلري قرى نظم
چكمك كيم بنجه اوزه ارصلانه • دري قالورصه وزه اصلانه منزا اندن موسي
جلبي ادرنه ده تخته كوب قرارا نلدي بهمرتك سنه يتلينده وفع اولدي
امير سليمان يدي يل بكلاك اندي موسي جلبي قرارا يلدي ادرنه ندن
اسكي جامعه بنيادي برقدي تا يرلرينه چفتجه بنا سي يا يلدي اندن
اما سيده سلطان محمد اشتدبكيم موسي روم ايلينه پادشاه اولدي
كندوسي دخي اما سيدن چقدي بوزسا يه كلدي بوزسا دخي سفا
ايتدرلر تخته كجدي اونوردي آنا طولي ده جمله امير سليمان حكم
اندوكي يرلره حكم اندي موسي دخي اول حالي بلوب تدبيرايدي كود
شاهي ملكي وزيرايدندي بخيال اوغلي محمد بكوك تكلن كي ايدي
وسيما وزنه قاضيسي اوغلي بدر الدين قاضي عسكر ايدي عرب

دي

اندن موسی ادرنه توجه ایلدی دوه یجلوجه له فاتنه کلدیلر ویمار ارلری
دخی فاتنه جمع اولدیلر ادرنه یورودیلر جون موسی جلبی روم ایلینه
کیدوکین امیر سلیمان اشیدنجه جان اتوب ادرنه کلدی والا کنه بر لحظه
محبتدن خالی اولمادی شیله روایت ادرلرکیم برارده ایکمکله اولورسه
بنج ای اندن اولورده شرابه جوق مشغول اولدیغجون اول حاله وقت
ادرنه دن برجمه امده ایکن موسی جلبی استنبه وارمدی بولدی امیر سلیمان
اولورده ای اولادلری والا نه فایده ایدر نظم خمر شغل ایدوب یمکیم بولدر انس
انس کرکسه ترکنه انک درد یشر ٭ جون اکا اقر الحبابث در لقب
طیب النفس ایمه آنی ٭ طلب ٭ باده یله ممکن برباد اولور
انس له انکله اوله بن بنیاد اولنه ٭ باده سندن جان قرارنه الدوردی
تا نه اینکن عمر باغین سولدوردی ٭ ویره بنجه حکم اجل جامیله هوش
ساغری اوله دیمه ساکه نوش ٭ کیتدی اول وقتین کرک نوش ایله جام
کیم اوله حضرتی اوله اول شادکام ٭ باده دن اول دمدن کیشی اولا شاد
کیم توزیه دشمنین قهر ایله باد ٭ حضرتی سوه بنجه اجل جامی ایچه
تا که ال اسوده کر لذتنه ٭ ایچه واذا یکن مخالک ایچسه جم قدح
جامی میدن بوله حی جانی فرح ٭ جون موسی جلبی ایشدی روم ایلی
جمله اکا اویمشلردی امیر سلیمان محمور اوکا زیردن طوردکلری
موسی نوبده سکلرسین دیمه موسی ایشدی غافل اوزرین بصدی امیر

خلقیناك بشر غایت یوقدرور • لطفیه هر کیزنهایت یوقدرور
اتینك نعلین کوروب دیر افتاب • امر یوب یا لیتنی کنت تراب
نثر چونکیم اماسیه ده سلطان محمد یك امیر سلیمان تحته کجدوکین
اشیتدی خبر کتوردیلر کیم امیرم واولوم واولو فرزندانم کوانا مز اولدیسه
سیز صاغ اولوك دیو بیتکاز وازمغا نلر کندردی چون امیر سلیمان
قوردی شنك اول توقتغنی کوردی اول دخی سلطان محمد ایوا وغلنلر
وایوقسا شلر انواع تسنلر کندردی برشدیلر بر لو بیزمه اوتوردیلر ایله
امیر سلیمانه فرمانه خبر کتوردیلر کیم اکر بنله دوشلو ادرسکز قرنجه
قیوویرمیه سیزدی چون موسی کوردیکیم فرمان اوغلی یارشدی قجدی
اسفندیاره واردی امیر سلیمان اول حینده بورساده ایدی اشیتدی کیم
موسی اسفندیاره واردی امیر سلیمان اسفندیاره اوزینه یورودی چونکیم
کوبنکله واردی اندن صوکنا زینه قیسلادی صحبته مشغول اولدی قلد
برقواق عجمی دیدیکی شمدی اکا بك قواغی دیر لر بر لحظه صحبتدن صکره
اولمادی احرالامر اسفندیار ایله یارشدی اندن کجدی ازینه کلدی
بینه صحبته مشغول اولدی کوردیلر کیم زیاده خلط الهان جمله خلق
اول خوندی ایجندیلر اندن علی پاشا معرفتیله اسفندیار اوغلی موسی
چلبی صیاندن کمیه نوبدی افلاق ولایتینه کندردی اول وقت
افلاقه میرجه کافر کیدی قتی تمادر کافر ایدی موسی میرجه کافر

پادشاه ایدی کیم اکر کیه قوتلی ولیدی اول قچوب کیدن لشکردن برآدم قوم وزیدی
هپ فرار ایدی اول سبندن تمور خانه کلوب دلك ایتدیلر نظم

آده یی تدبیری کلمز هیچ ایشه ٭ اوزاده کیم تکری تعدیری ایرشه
هرنه تعذیر ایسه ناچار اولور ٭ پس بو تدبیری نه کلور

نذر بلدیم خانك اولوا وغلی وارزی بیری اوغراشده بلوبیرا اولا پس اوغلی
حیاندن قالدی امیر سلیمان وسلطان محمد وعیسی چلبی وموسی چلبی و
قاسم چلبی کوچك ایدی اندن سکره بلدیم خانك وزیرلری علیپاشا اینه
بك صوباشی وحسن آغا وغیری بکلرا مرسلیف الوب روم ایلینه قصد
ایتدیلر سلطان محمد کیروا ماسته یه وارووب قرار ایدی اوطرفه کماده
عیسی وموسی قرشی الندن بریسی قوه کتدی آخر الامر موسی عیسی
اوزرینه واردی کوردی که اندن موسی چلبی نورسایه وارمش امیر سلیمان
دخی نورسایه کلدی اندن موسی چلبی فرمانه کتمه اندن امیر سلیمان
قرشوسنه قاسم چلبی قرقوناغه قالمیه یله قسطمونیه رهبرلرندن که هیچ
یاغیلق ایمه دوده اندن کلب اسنا بولده کچوب روم ایلینه اذ
نعته کچوب قرا ایلیه هجرتك سنه یا دشاه ایله نظم

عدلینه ایدوب نظر کور کل عیان ٭ کون کبی روشن حاقیقت بیان
اول اراده کیم اولا اول دادکن ٭ کیم اولور نوشوا اوزون یاخود کم
قصتی قاسم خانك بل عیان ٭ بر وجود وجوه بلمشدستان
الحمد لله وحده موسی خانی ٭ برکیا یه قول ایدر یوز حاکمی

تمورخان بوجوابنی ایشتدی بوخان قهرینه زن اکر قرتلنه مجال ویرمزدی اردوسن
بعزردی بوغی بزم ایلیمز دلر ایسه صاغ ویرمك اولمازدی کنه تمورخان
بزکون یلدیرم خانه ایدر دخی خان عزیمه سنی بن سمرقنده ایله بولدم انده سنی
کنه مملکتنه کندوه دوم دیدی چونکیم یلدیرم خاه بوجوغه ایشتدی
عائیت تحت اولدی وهم غیرت ایدی تمورك ولا یتینه وارمامسنه هما ایدم
کندوقیدین کوردی الله رحمتنه واصل اولدی بعضی قوله تمورخان
یلدیرم خانی اوتله میخه صالدی وبویدی اوچ کون صکره کلی بولدکن وفاتنی
ظلم عاقبت دشمن مراد بخه اولدی اول ٥ قهرله ناجار ناکام اولدی الی
کمسنه دشمن ایذه اولمسون ٥ کافره دخی بوخا لتکلسون
حقدن اولمك هرنه صورتله اولا ٥ ولی انکیم که دشمنه اولکه
بیك جفا وجور یله اولمکدن ار ٥ دشمنك دامنه دشدوکی بتر
بزر اندن صکره تمورخان کندوولا یتینه کیتدی ناتار لشکرینی یله
الدی کیتدی فین شهرین وسوردی حصارنی وبك بارلغی قرمان اوغلینه
ویردی وقسطمونیی وکانغریی وقولاحونی اسفندیاره ویرنی بوقصه کر
همرتك سکز یوز الی دورت یلنده وقوع اولدی بوم اول فصور لجنده کتدی بزیاد
بغلیب یا یلدی چوق شهر دیار ٥ چون تمورك هیچ عدلی بوغدی
لاجرم کیم ظلم جور ایی جوغیدی ٥ مملکت چونکیم کیرو الدن کیدر

ایلیندہ دی اول کشی ایتدی یا بنی دروغ لا مسلما ندا سرکمک واردر دیدی تمور
خان ایتدی یا غیه یا بنی کبی کرمک کرکدر اکر بن بویله کرمسم ایل طاغلری
کیه بیلمز و ملولر لیجا قاردمز بصرکردی بزی چغرمز لردی هلاک ادرلردی
امدی بیلدم انامز اغلیجا غیه انلرك آنا سی اغلسون دیدی وهم تمورخان
بوولایته کرمیك شیله هیبت براقدی کیمسه کیمسه قرار ایده مدی
جمله وغرایجه بیرلرینك اکثر خلقی قچوب دکزی کچوب روم ایلینه
دوکلدیلر تاسحتی مریدن وکورتدن وترکمانلدن وآناطولیدن چوقلوق
خلق قچوب روم ایلینه کلدیلر اول زمانه ایرمش اداده میلر شیله رواج
ایتیلر کیم روم ایلینه بیچه خلق کوردوك درلر دیکه بیلم عدد
وکمی ترکمانلدر وکمی کوردتلدر وکمی آناطولیدندر وکمی چغتایلدر
قچوب روم ایلینه کلمشلر دردرلر ایدی وهم واقع در اکثر روم
ایلینك شنلك اولماسنه سبب بودرلر وهم بر سبب دخی روم ایلی
کی اچلیجه آناطولیدن کچوب طونوب اولوب بش آلتی سیر وغنا کاملر
کثر واییلرینه وارد یلر دی کلی کیدن کوردیلر کیم بویلر اولماز آناطولیده
اولماز بر کتب والدیلر چون تمورخان کوردی کیم بلدرم حاضر هیچ کسنه
مقید اولمادی اول دخی الوب کیدی بر کون تمورخان بلدرم خانه
ایلدای یا خان اوغلك وارد ی سنك یرکده پادشاه اولدی سنی هیچ
احکما دیلر اکر سنی قویمی ویر سمکنه قبول ادرلر می دیدی بلدرم
خان ایتدی بك سن بنی قویمی وبن انلرولك قیلمزدن کلیرم دیدی چون

وارمذیلر تا حتی روایت ایدرلر کیم بر شهرده کلدیلر اول شهرلو خلقی نقدر
اولدوقلرینی علنجه ملری وارمیه الترینه مصحفلرینی وروب قرشوجه ویرلر
یعنی کیم اول معصوملری کوروب اسرکه یه دیلرلر همانکیم کوردی هی بونه
تمه دردیدی اینه یلرکیم بو شهرك اولوجه اولدقلرینی کیم سیزه قرشو
کلدیلر کیم سیزدن برشفقت اومارلره دیرلر جوابنه بوسوزی اشیدی هی بوله
آت جابك دیدی همان کندینك خلقی اوزرلرینه آت جابدیلر جمله
اول اولدقلرینی ومصحفلرینی آتیچی التنده هلاك ایدیلر نظم
آه دنیی جوی صایغ بنیاد اولمه ∴ ان بخانه اشنی دار اولمه
ویرله بودنیده اکه اکا سزا ∴ اخرنده یار اولمه اکا جزا
هر بریکه اوغرادیسه یقدی اول ∴ قتله کیم ان شدی ایسه یعدول
دیدی بر اصلوا کا ای اولوحان ∴ نجه یقرسنك الی بلسم عیان
ایل خرینکلردسنك نعمه آنی ∴ شایل سرایکلردسنك یقمه آنی
دیدیکیم سن بلرسنك بل یقین ∴ کم سنك سن بیدوغك اولورهمین
داخیلن بیدوغنك اولورسنك ∴ سوالی جانك یاخود تنك
ایروغك یاندوغنی یمق کرك ∴ میخ بندین قویروب یقمق کرك
بس طوتوب یمق کرکدر کرو هم ∴ کله اوردیسه کیمسه بیلمز بلورم
ملکی طوتوق قهر له اولورسن ∴ قهر له دیملکی صقلامق همین
نظم کتبه برکون کندوه اصلر بدن بری ایدر دهی حان بولر بنی
مسلمانلردن ایکی یولده قیمه دیدی تمور خان ایدر بولر یا عمیدر دیوسه

یلدیم مانه کسندو سوزیله قفس دفدری یلدیمی یمینه قویدی الذی کوتینه
کتدی بوبکر اوغلانلری کیم ولاد ربا ینده ایدی هر بیسین ایللو ایلیشه کندی
ایدیلر اوغلی منصور اوغلی وکریمیان اوغلی ومرجان اوغلی ایدی عثمان تانار
بخش ایدوب السندری یلدیم حان ایشتدی سلول اولدی مگر یلدیم حانک نمور
حان کاه کاه کوچ اوزرینه عاطر ایچون صوفوب کوملک اله الوردی وسلام ویروب
رعایت ایدردی برکون بایندر حان نمور حانه ایدرکی حان جونکه تقدیر ده وار
حق تعالی فرمیشی سکا ویرملک ایدی سندن بر دلک دیلرم اکر قبول ایدرسک دیدی
دیدی اندن نمور حان ایتدی هرنه دلرسک دیله اول حتی قبول قبول قیله بردی
دیله کم بوده ورکه بونلرم اوجاغی سیوندرمیه سین تانار لشکرینی الوب
کیده سک بولون بکا ایسه بایندر سکا دده ادم باشینه نه کلدرد اقه بلور
اوجاق سیوندرمک ایولمادن دیدی تمام دیکلیوب نمور حان قبول ایدم
دیدی حکم ایدی تانار لشکری جمع اولوب الوب اله کتدی اندن نمور
حان بویله لرده قیلاوی اما دیدیکم یلدیم حانک اوغلنلرندن بری کله
وباخود وزیرلرندن بری وباخود ممالکتلرنی اولرندن کله لرکم بن سبب
اولایلدیم خافیوم بن هیچ برکیمسه مفید اولوب کلمدی اول نمور حان
بویله لر کلنجک بن صوفره کلدیکم کیمسه یاننده طوره جقله بین دکلدی
الله کیم بنی فقیری امان ویرمدی وقهر خلقه دنیی مال ویردیلر واخود
بلورسک کشتردی عذاب ایدلرینی بو صوفره اله کله ذهاب ایدیلر
هیچ کیمسه اسرکمدیلر اول هیبتی لوروب خلق قورقوی کیمسه یانه

يلديم حان قهي غضب اهلي بزي دليه نه كلور سه همان سوبلرك
اده مبتيه بون غضب غلب ولا ∴ ∴ هرنه ايشلر اشليه نام مايب اولا
كرلرسك كلميه جانز حطر ∴ ∴ لرزدن اولماسون باشولده آنن
ذيل نمورحان دخي غضبه كلوب ايدر بره جلاوه صقالوا نله كفتوجور
بن مشورت ده اولام سن معزوله اولاسين دخي كه كرلرسيم درلو درلو خبرلر
كنده روب اتده سكيم فحشه نك ازيسين اكر بكا كلمزسك واكر بن دخي
وارمزسم عورتم بوتون اولسون ديدك ودخي بني بوندن كورمشكه بولكر
كتوردوك دبوب اكر بن دخي يرامزسوز اولدي روايت ايدرلر ايكي جغتاي
آراسنده عورتي صحبته كلوب كنه كندوادينه صعراق سرمك عيب
دكول ايدي دررلر بوقسه يلديم حانه خورلق قصد ايدوب كورمديلر
وهم يلديم حانك ايكي جنال قباسقالي وارايدي بري انكجون جلاوه سقالي ديو
سوكدي ديرلر هله كنه بربريني تسلي ايدرلر مكر بركون كنه نمور
حانله يلديم حان اوتورركن نمورحان ايدر دي حان اكر بن سنك
آلكه كيرسم بني ولشكروني بنجه ايدردوك ديه يلديم حان ايدر اكر بن سنك
اومه كيرسك بردم رفقش ايدروب سنى ايچنه قويردم دخي ايلوبي جمله
كردوردم وهم لشكروكدن بر آدم درى قويزدم دديكى وهم اولدنه ايله
عهد ايتمشدي نمورحان ايدر بنكى ولايمدن چقدم الله ايله عهد ايلدم
كه اكر فرصت بم اولا اوغراشدن صنكره بر آدم اولدرميم ديدكى معلوم
اولدي كه خيرنيت ايله خير ايريشه شرنيت ايله شر ايريشور نمورحان

كينه كندوا قلبنه كيمك اردنجه اولدي بلدرم خان منع ايلمورديي چاره
همانده عزم ايدوب كيدي سلطان احمديك جانوايدي كيم هرنيجه صورت تبديل
ايدوب كنده ني اولس واروب سويلرسه قولاق اورمب دكلردي فنعي اوده
كيم كندو طبيعتنه موافق سوز سويليسلر كيرو داول اوخلقني قيرمغي مباح
شعار خلقي وقوكشيلري بوقيرلاتلري دفن ايدرلردي بلورلردي سلطان احمد
اتمشدوالاه بلجن اوروب كيدرلردي جمله ايل ولايت بخت شلردي
ايمكه قورقرلردي بربهانه استرلردي كيم اندن قورتولمق دي جوكيم بورلانه
كنه ديدي اولخوين ترك ايتدي بلكه دخي بترلردي عاقبت اول بدخوي وبدخو
هلاك ايتديلر خوق بلورلك فايده ايتدي تعديد اولانه جوق فكر فراست
فايده ورمز نظم ... دولتك اركان جوكم اولاست
نه درست اش ورسه اولورنا درست ... عقل نيلسون كيفيه ياهيل
اول زمانكيم ايرينه اكا اجل ... اده ميده جوق يوزدن دوندره تخت
اكه نه تاج اصحيا يدرو نه تخت ... خلقه كرس اهل شفقت اولسين
حالني كندوكه مشفق بولاسك ... كيمسني كيم كوكلنده شفقت اولميا
كيمسيني كندويه مشفق بولميا ... مكر بركوده تمورخان يلدرم خان
ايله مجلس قوروب صحبت ادركن سلطان بايزيدك بركافر عورتي واردي
وبلق اوغلي قزي ايدي تمورخانه سوزدي كيم اول عورتي صحبته كتوردي بلواندك
تمورخان بيوردي كيم يلدرم خان صغراق سوزه اندن يلدرم خان عورتين
صحبتده كورنجك خيلي ملول اولدي غصه كلوب تمورخانه جوق كستاخانه

عملنده شوئله کامل ایدی کیم هرنه درسه بر دلوده حی و الماز دی کمال شول امر شده
کیم اگر اوی و یاخود سنانه کیسه دخی انکی یول آرالغنه کلسه طوردی طوتار
اوزرینه براقدی، وارد ی ایدردی دخی بویله برخطا وارد یکن برینه کیدی
والا خوف و بدکردار ایدی هیچ کوکلنده مرحمت یوغیدی نظم

شوئله کیم مرتبخ بدکردار ایدی ٭٭ ظالم و بی رحم هم خونخوار ایدی
کیجه یوغیدی کیم اغزیدی قان ٭٭ اینشی کندن ظلم جوریدی همان
خوب اوغلان لاری ایدر یدی علم ٭٭ چونکه قاینده بولوردی احتشام
بی سبب قاموسین ایدر زیدی ٭٭ برلرینه داخی بولدوردی ایدی
روزگارنده خروج ایتدی تمور ٭٭ ایلدی دنیای اکا جشم مور
الدی بغدادی تمور ایتدی خاک ٭٭ قلدی سلطان احمد ایله خلقین هلاک
کتدی سلطان احمد اوزره اولو ٭٭ شوئله کیم کوردکده بجان اولوب

نثر چون سلطان احمد تمور خاندن جنوب بلادینه خانه کلدی بلادینه خان خلقی
رغبت ایدی سلطان احمد دخی بر نیچه زمان بلادینه خان قلنده قرار ایدی
سلطان احمد کوردیکیم بلادینه خانک قوتی زیاده تمور خانک طالعی نحوسته
خان کلدی پادشاهم ورالم تمورک اوزرینه اوغرشالم دیو فرصت سنکلدوده بلادینه
اوبهادی و بیچه بستلر مایغ اولدی اندن بیچه روزگار کچدی کرجکیم بلادینه
خانک قصدی وار ایدیکیم تمور خانک اوزرینه یوریه والا راست کلمیوب

كلبجه پادشاهلغی بن مبغیفه ویرمدی وسولسه انکوفسه وارنجه سکاویرمشدر
اکرموق تعالی بنك فنده دنیانك قدری وقیمتی اولسایدی بن اغسق وق
کتورمزلغمزی پادشاهلق ودرحال آدم بولمز میدی امدی دائما حق تعالی
حقوق شکرلرنی اولسون ددی بلکی سن حق تعالی بنك شکر بنی بلمدیوك
اولا آیکجون سکا بوکشمالی ایلدی اولا ددی بنه دونوب اندی ای قرنداش
غم یمه آدم کله صناع اولا دولت بولونور دیوب تسلی ایلدی اندن تمورلنك
بیوردی نعمت کتورولك چونکیم اوکلرینه صغرم کلدی اول برجناق
یوغورت کتورلدیلر مکر تمورخان یوغرتی سوردی اول سببدن اول
یوغورت کتورلدیلر یلدیرم خان یوغرتی کورمجك متغیر اولدی فکرلندی
طوردی تمورخان اندنصکره قرنداشنه فکر اولدوك اندك بندی نیله لوم
ددی تمورخان بوبیله دیمجك یلدیرم خان اندن سلطان احمد کابرینه
دیدیکی تمورخان اندنصکره دیدی یلدیرم خان اندن اول وفتیکیم سلطان
احمد بکا کلدی دیمی برکون سوال اتدیکله بن تمورخان ایله بولشوب
اوغراشورمیدی اندی بولوندی بن دیمی اوغراشورسین ددی بن اندم قیمتی
غالب اولورددم اندی اول اراده خدا بلور امما ایکیکوز بر ایله کلدی
بنی بکجه وزرنه اوتوراسنز اول اکلورزه کلن طعام یوغرت اولا دیدی
وهم ایله واقع اولدی ددی اکا تعجب ایدوب طوردم ددی اندن تمورخان
اندن سلطان احمدحق بلور فتان کشیدی اکر اول سنك بکلدن
کیمسه سکا کلمزدم ددی شویله رویت ادرلکیم سلطان احمد دمل

رومه جرب سیله آماسیه بکلریله آماسیه طرفنه کیدیجک اندن یلدیرم خان یکه
قیونی خلفیله قالدی اول وقت یلدیرم خانک اون بیک کیشی سیله واردی اندن
اول اوغراشه یله اولان سویله روایت ایدرلر کیم یلدیرم خان بزم ایجمیزده
طوردقجه کلدیلر ایدی طورد سین لشکرینک حاین اولوب قچدی دیدیلر ها
دمربو خبری ایشیدنجی غضبه کلوب آلچماغه اوردی دخی الایدن چقوب
اول لشکرک اردنه دشمک ایستدیکی ایچون اول الایدن چقمه دیدیلر
جارا ولمادی الایدن چقدی عسکردن خود کمسه قلمامشدی بزمانلر
طوکره کوردوک طوتمشلر فرشومزه کتوردیلر ناجار بزدنجی طوغ اولدوق
اکر ایجمیوزدن چقسه امنوا ایدی کیم بلکه اله کیرمیدی اخشم اولدو
غنلیین الوربرکا چقه کیدرک معلوم تکل ایدی کیم اچی بیم ایجمیزدن
اله بله کرا ایدی زیرا کیم نزاول بیک کیشی ایدوک معلوم دکل ایدی تمور لشکری
بزی طاغدی بله بیدی اکر یلدیرم سوزطوتمیدی باشنه بوحال کلمزدی وهم
بزدنجی دشناق اولمزدوق صوطوتولمزدوق والا تقدیرده اولا جمعدن اولدو
کمسه مانع اولمزجوکیم یلدیرم خانی طوتدیلر تمورمانه الندیلر تمورخان
تعظیمیله سلطان بایزیده قزشوکلری آلوب اوتاغنه الندی اندن
اندری کندوجاد رینه قویدی اکسیی یاسالیجه وزندن اوتوردیلر یوز
اولان سرکز شندن سویله دیلر بزبر بله صحبت ایدیلر سوزاراسنده تمورخان
ایدر ای بایزید خان حق تعالی جوق شکر لر اولسون کیم سنک کله بکا پادشا
لق ویردی بن اغشق بن وبرکتورم سن تاهندوستاندن سیوس سیوزینه

اولاون صوبي المشن ايدي يلديم حان صوسيرديه قوشن ايدي اولكون اولكيه
صوسيز خيلي زحمت چكديلر بحشنبه كون تمورقوندي خندك قزديي
كندوسي خندك اچينه كيردي ويلديم حان احتمه قرشوقوندي جمعه كون
على الصباح الايلر دزلدي بولشدي تمورك الاينه الاي ويردي تمام جنك
اوزرينده ايكن هرطرفك لشكري كندو بكلرينه دندي لر سلطان ياتدك
خبري يوغيدي سنجاقلر جوزلدي كوسلر ولمبللر جالندي صاف طوردي لر
طوردي لر جون الايلر بغلندي اچري مقابل اولدي تاتار لشكري دخي
حاضر اولدي كندو بكلري اوغلكيم ارزنجان بكي طهماليتين بك ارطنه بكلك
قزداشوغلي دمتار لشكري اكه دندي كرميان لشكري كرميان اغلنه
دندي ومنتشه لشكري منتشه اوغلنه دندي وجمله ايدين ومرعان
لشكري هريي كندو بكلرينه دندي جمله سي تمورخان قاتينه وارديلر
محصل كلام لشكر تفرقه اولندي طاغلدي اندن يلديم حان كندو
لشكري دخي حاضر اولوب قيزيلرميا ايخنه شلراييي همان اولاق اوغلي
كيم كافر ايدي جرسيله اول جنك ايدي تمورخان كافر جرسيني كوردي
دروشلم صوب ايتدي هي يمان اشغلدن قتي جنك ايدي لر ديدي
بلنلر ايتدي حاضم انلر كافر لردر ديديلر اولاق اوغلي دخي كوردي بكلم
جنكله اولماز يا لكون قاچلم اول دخي جرسيله قچدي مصطفي
چلبي انا سندن ايرودشدي بلورسين اولدي يلديم حانك وزيري
اول حالي كوردي اميرسليمان ارادن الديلر قچديلر سلطان محمد دخي

هیچ کیسیله مشورت ایمدی بنجه کیم نصیحتا تبدیلیا شیمدی نظم

مشورتسیز ایشوکی ایش صنعتیل • کندوزایکله ایشه آل صو منعل

مشورتدن کیسه خسران بولمادی • مشورت ایدن پریشان اولمادی

مشورتله حاصل اولور مرام ید • مشورتله بغلو اشلار ره کلید

تثریبی وقت یتمورك اوزرینه انکوری اوزرینه وارمق بولشدی اوغلان لرندن

امین سلیمان ومصطفی چلبی وسلطان محمدی بیله المشدی اکر یتمورلر

اوزرینه وارمق وغیلاین یلدیرم خان قونمسا اوزرینه یورییه یتمودی المشدی

یرلکیم یلدیرم خانك کلمسا سندن غافللر دی یلدیرم خان یورغله وارمشدی

تمورك خلقی طاغلمش ایدی آنلرین وتارمغه وصوارمغه الوب کیمش ایدی

وکیمی قاچ اشلمغه کیمشدی یلدیرم خانك جمله سنه بکلری کل اوغراشالوم

غافل اکن بصالم دیدیلر یلدیرم خان اویمادی قوی خلقی دیر لسون

الایلر بغلنسون اوکات عادتا اوزرینه اوغراشلوم علت اولسون

البته دیدی نسندکیم بکلری سویلدیلر یلدیرم خان راضی اولمادی

قوزدی اوتوردی نظم • اهل دولت اولدورکه اوکت الا

اوکوت المایان کشیدن نه کله • دوستدن هرکیمکه ایشیمایه بند

نی شك ایمه آکه دشمندن کزند • عاقلك بندین ایشیمایان کشی

بله عجب کرکیدر اولورسه بشی • تمورخانك خلقی دینی کلدی

اندن تمورخان یلدیرم خانك قوندومنی کوریجك بن بوجود ایله ایمش

دیدی هما نکم یلدیرم خانك اوزرینه یورودی وهم تمورخان اول یره

اکثر ملغی یزیدلر دن آل ایدوب بن دخی یزیدم هر کیم یزیدر کلسون بلر ایغام ایده
دیو شام خلغی کرجك صنوب شول قدر جمع اولدیلر کیم قیاسه کلمز جمله
کلمه نی شامك براولوبما معنیه قویردیلر اول ایکی بیك آدم جمع اولدی دیرلر
بنجه لر یزیدی دکولدی والا مال ایغام ادرلر دیو قیولدیلر تمورخان بویدی
قیولرین یا بدیلر دخی اوده اولدیلر جسله سی هلاك اولدیلر علیه ما یستحق
بنجه لری حرصی معنوی آلدی نظم بنجه لریك یوره کین خوی آلدی
آده میی حرص سوردکجه ایده ... جاه اهلینك یرینی جاه ایدر
جونکه حق ایدر بر قومه غضب ... قهر یه انلاره بولور برخوی سبب
اندن سکره بر یلك مغرب سین بولوب جغرد وب سکوکلرین اوده
یقلدی مغرب سینه بخس طولدوده اندن کوجوب کنه قره باغه
کلدی فشلاندی بازکنه روم طرفنه یوروندی اول اردنجانه
کلدی اندن کوجوب طوغری انکوریه کلدی بنما ایدوب یوروندی ایدوب
ایدوب آلدی یلدیرم حانه خبر اولدی یمورلنك انکوریه دشدی دیرلر
یلدیرم حان دخی لشکر جمع ایدوب یوردی قاتار جریی کلوب طوردی
آنلری بیله الدی آنلر دشت ولا یتندن وقره بغدان ولا یتندن کلوب
کلمشلر ایدی والبغلاق اوغلی جریی بیله کلمش ایدی روم ایلی ولایتا
طولیدن جریلر جمع ایدوب یمورلشکرینه مانند لشکر جمع ایدوب
هجوم ایدوب یوردی انکوری دخی سیواس کبی اولمایوب دیو

ایوب واردسه کوکیدی وارمیوب قرارایدوب ونوردی یمورجان شامه یوزنجك
مصر سلطانی جرجی وشام وحلب وطولغادر اندن وکرده دن دردنجکلوب
حلبه یتدی مجنون طباغ یازیسنده تیمورلنك ایله بولشوب اوغراشدیلر مصرلی
مغلوب مصره قچدیلر تیمورجان جبرایله حلبی وحمه وحمصی الدی اولیرلرك
خلقنی جمع ایدوب سوردی فکراولی ایدی کیم جمله سین قره ناکاه اولیره
کیدنلرکن حمصدن مقبره لرکورردی بومقبره لرکملردیو صوردی ایتدیلر
حضرت رسولك صلی الله علیه وسلمك صحابلرندن دردیلر ایتدی بنم
صحابلرمه دردیلرحالبوکه بن ولیدك لعب الاخیاردن دروعمرابن امیه دن
دردیلر انلرك حرمتینه اول یوردنك خلقنی آزاد ایلدی والاسالارین الدی
اندن کوچوب بعلبکه وارردی یغما ایلدی اندن شامه وارردی شامدن ادم
کلوب ایتدیلرای خان بزمکه قوکسیلدیو زبن حرمت ایله دردیلر وهرهرکیم
مکیه قرشو قلیچدن کچره دردیلر وهرا کا لعنت دردیلر تیمورجان ایتدی
بن مکیه قرشو قلیچ چکمزم وهرحق تعالی هرنه یرین لعنت ایتسه بنی کندی
دردی دیو شامه وارردی یساق ایتدی هیچ کمسیسه آل وذریتی ایچمیه لر
اندن شامدن کوچردی کیتدی چونکیم براکی قوناق اوته کچدی کیته دونیدی
شام خلقی کوچوب کیتدوکنه حیلی سوز مشلر ایدی کنه دونجك بلنمدی
قیونی اولدی مالارین حصارده چقرمشلردی حصاره کیره بلمیو کبرو
کیره میرن بیرینده قالدی تیمورکلوب انلاری یغما ایلیوب شامك قلعسنه
دشدی ویدی یلدز عاقبت جبرایله الدی ضرب قلدی اندن کوردیکیم شامك

سکز نجی کونه آنی کورمه یلر حصارك برغوزلری بیر بیرینه یاغه بشلادی
چونکیم لغمله حصار یقلدی آندن شب عمد لشوب بزی قرمیا جاق اولدی
حصاری ویروب طشره چیقدیلر کمانکیم طشره چیقدیلر تیمورخان
بیوردی قیولر قزیلر حصار خلقی قویوبویه قویدیلر اوزرینه طرفدن یغمه یلر
جمله طرفدن التندی قلوب هلاك اولدیلر حصارك یقلیانین بیلدی دعی
یقدیلر فلغمك بزکی وار ایدی مالغوج بك درلرایدی آنی کورمه یلر
واریزم ومغرزی یلدیرم حانه سویله دیلر سوردی یلدیرم حانه کلدی
مغرنکه اصمر لشکرنه سویلدی وقهر وصف حالی خبر ویردی یلدیرم حان مالغوج
بکله صوردی نه تارلك جریحی بیزم جریحمز قدر وار میدر دیدی مالغوج بك
ایندی اکر چشم غمزنك طوغرو سویله بن دیدی بنی سوزنك طوغرو سویله
دیدی اما مالغوج بك ایدی ای سلطانم اول کمسنه لك که مملکتی سنك مملکتك
نجه اول اولاد دیدی هیچ انك جریحی سنکله برابرمی اولوردی یلدیرم حان
ایدر معلوم اولیکه اول نه تارسنی قورقتمش مالغوج بك کوردی یلدیرم
حان مغرور دیدی ایروق طمندی یلدیرم حان تیمورله وایچاق بکلر
سوال قدر دیلر کیم کل وار میالم اول وقتکیم دوغاردین بصالم
باد جویدن برانی نیر نسون دیدی لر هیچ دکلمیوب عافیت اول مغرورلغی
اوجندن جمله بکلر یوزندن یلدیرم حان اول واقعه اوغرادی
چونکیم تیمور سیواس شهرنی الدی قلعه یقدی آندن کوجوب شامه قدنه

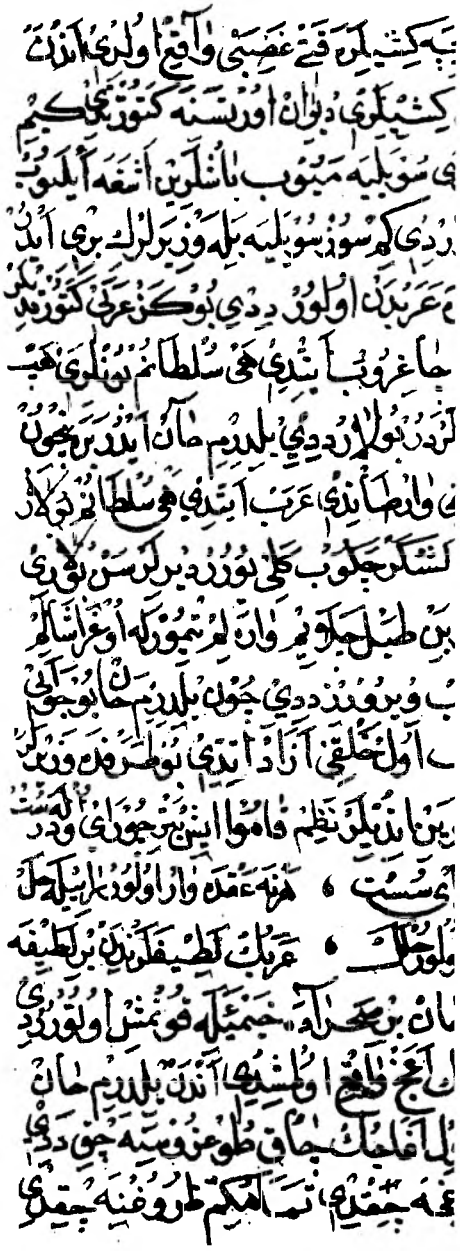
ویردی اغمادی مولتبنه ∴ ∴ اینا نوردی رای قوتینه
آنی بلمزدی یوزدن رسه دوک ∴ ∴ کمورروای وای قوتی لت
[illegible] عاقبت تیمورخان جریان جمع ایدوب روم طرفینه یوردی
چونکیم سواس شهرینه یقین کلدی تیمورخانک تارانجمکری سواسه
سکردوب سواس خلقی چقوب راشیلری قوب قوب طاغتیلر
تیمورخانه خبر اولنجه همان تیمورخان حکم ایرتسی حاضر اولسون
بن بوزادم سجدی وارلک اول حصارلک قپوسین یابوک وهمرن وارنجه
یبوک ادم جغرماله دهی تیمورخانک یصاغوبویلی کیم ترکی دیمکدن
بوزچوبسه مجال وبرمزقتل ایدردی اول بن بوزادم دخی واسه کلیلر
حصاره خلقی دخی کوردی سمجله ادم کلور کلاقتی برا قلو کلاور ایردی
آنلغونه بقوب مغرور اولوب خودلیوب حصاردن چقوب قرشو یلر
اوغراشه یلار حصارلرین صیوب قوقو برمیرب بصوب حصاره دوین
کمین فرده یلار کمین دونه یلر حصارلری ایروق حصاردن چقمه یلار
قلعه یی برکه وب دوردیلر برکون صباح کورلر کیم
عالمی بوز بصوب عجب بوینه ایکی دولکن حیرانه برکشکر کلوب
جانب حصاره خندق کنه قونه یلر چونکیم قونه یلر تیمورخان ایلچی کندوسی
حصاره یی دلیری وبرماده یلر اندن لا یعجیلر لغه آل اوردیلر قلعه
خلقی روایت ایلرلر کیم هیچ کیمسه سواش ایتیوب شیله یوب
یاتورلردی عجبا بنی اکرتمکله یی اوردیلر کن یاکون کچه

آنی بك ایدردی چونکم بایرمیدخان جمله ایللری کندونك ایدیی اندن
کرمیان اوغلی وذرمه ایدن اوغلی ومنتشه وصرخان اوغلی جمیع اولوب
طهمر التین بك ایله اسفندیار یانینه وارد یلر اندك اسفندیار اوغلی یونلر
الجی قوشدیی تیمورخانه وارد یلر ما للرین عرض ایدیلر هر بیمزك انه وردده
یرلرین الدیی بیرمه ظلم ایدیی اکرالینه کیرسك جهاد ویرمز قتل ایدردیی
دیو تضرع ایدوب اغلشدیلر رسول قدر ابراهیم ایدلرکیم تیمورخانی یینه دن تویرمیلر
دورلو دورلو خبرلر والجی لر ایله تیمورخانی یلدیرم خانله جوابلشدیلر تیمور
خان نقدره الجی وادمیله وناممه ایله خبرکندردی تعظیملیه وصلح تویدن
اوغلوم یلدیرم خان دیوب غزلر امیدیی وقت یلدیرم خان نقدره ادم وناممه
کندره سه لینك تیمور دیو خورلیق صورلیه کندردی وهم محبه
ایله ایلچی کلمیت سمله ده لشمه سك واکر برده [illegible]

پادشاه ایدنجیون اوقوه شلردن بحثیون اوقودقلرین طوتمازلردی آز
فکر ایدی علی پاشاء تغرنه ایدی ای علی بوقاضیلر اقوه شمیدی علی پاشا
ایدر لی سلطانم اوقشلردن پادشاه ایدنجیون بونلرا اوقشلردن بحثیون
اوقدقلرین طوتمازلر علی پاشا ایدر بوقاضیلرك جمعیتلری نوقدر ایکن
بونلرا مدرلوردی پادشاه بوقاضیلرن بحثه ایدلم دی علی پاشا سلطانم بونلره
دسلك کرکدردی پادشاه ایدر امدی بونلره برد شلك ویرلم دی علی پاشا
ویردی هرکشی کرا وله بیلك بحثه سنده یکرمی بش آقچه بن آقچه قاضی هر سنه
قلدی قاضیلر بوعادت اول زمانده قلدی بوبدعتی علی پاشا قودی
ویردی قاضیلری آزاد ایلدی وکنه برکون فرمان اوقلی بوبدعتی
حمید ولایتنی ایختدی یلدرم خانه دیدیلر وهم شکایت ایدیلر
یلدرم خان بورسایه کلدی آندن تکه ایلندن فرمان اوغلنه جغدی
قسانك اوزرینه دسندی فرمان اوغلی قچدی لماش لاینه کتدی
مکر خرمن وقیدی اول ولایتك یغلاری وجایرلری یغلمشدی
یلدرم خان غایت صقلوردی کسنلك برعبه سنه طوقمازدی
وجوری خلقی قاروب برکون قونبا خلقندن حربه اسندیلر انکو
ایتدیلر بحصار ایچنده سیزلن بحثه مسالم اکر پادشاه بزه شود
وزیسه بیقه لم عربه وبزه لم ردی یلدرم خانه دیدیلر دستور
ویردی کم ادم قوشدی حصار دن چقدیلر اربالری صاتدیلر
آچه لرنی الدیلر کنه حصار کیرمیلر کمسه ایختمدیلر

عزل ایدوب برینه داخی ویرمز لردی اکر سبابی اولسه منصبنی اعلیه
ویرورلردی واکر اوغلی قالیوب قرنی ویا عورتی قلسه دلیل اولماسون
دیو انلرنی برقوله ویرورلردی اول اوله نک تیمارین بله ویرورلردی
ایچ اوغلانینه رعبت ایتمک علی پاشادن فلدی فحنکم علی پاشا وزیر اولدی
انک زمانینده داشمند لرجوغیدی هرپری بریک بابنه کلدی انلر بر ایکم
دیو لمیه عتلرینه مناسب جواب ویرمکله الله بویروغیلر ویمیز مولیلر
ترک ایدیلر آل عثمان برصلب قوم ایدی انلرکه کلدیلر دولوده دلوحیله
بشلیوب تقوای کودوب بلرفتوایه بشلدیلر کی انجه کسوب اسکی انجه
بازار ایتمکی انلار تالیف ایدیلر واسکی غزی ولایه کیتسون دیو یاسا ایدیلر
علی پاشا بردقدق کیدی اکثری خلق اکه تابع اولدیلر
فاضل بک منسادی ظاهر اولمغه بشلدی بایزید خان دخی
حلب ریس مللغ اولدی حکم ایدی نعدد فاضی وار یسه جمع
ایدی یکی شهر ده بر اوه تویدی داخی اوت اورولدی دیدی
صبا پاشا نسوننلرندی وزیری علی پاشا عاجز قالدی غضبلری اولدی
جان بولدی اخر الامر پادشاهک برمسخره عربی والدی عجبتی ایدی
برسوزی ایکی اولمازدی ندیم لکن نظیری یوغیدی یلدیرم خان غصه
وقتنده اندن عزی کسنه سوز سویلیه مزجی انک لطیفه کوندن
برایکی لطیفه بوار الفده بیان اولنی یلدیرم خان قتی غضب پادشاه

ادبرقه امیلغی الی ویرقه دکرادیس یا روب فی برسک او قوبه مزلرشمدیکی زمانا
قاضیلره بتشدوکم بر بحث حلبت اولیاقی بن یارو بزم برکشی اولسا که
یزمه دیرسول صورتلوا ولرن بانیه قامیلغه حکمه شرعه لایقدروای
اول افلیمه کرشمدیکه زمانده انشمندیرلکلر قامغی اولوب حکم شریعت
ایلرو زمانده قاضی عسکر قبوسینه کوزلوده وکیلوب حورجغیر اولوب مکوره
اتمز لردی هسابکم عثمان بکلرینه عجم وقرمانلولر مصاحب اولدی عثمان
بکلری دخی درلو دورلو کناهلر مرتکب اولدیلر فجنکم جندیلوفره
خلیل وقرمانی ترک رسم بوایکسوا اولورو عالملردی هسابکم انلرغمنا
بکلرینه کلیلک دورلو دورلو حیله له عالمی اهولدیدیلر اندن اوک
حیاب دفتر بلزدی انلرمالیف ایدیلر افجه یغوب حرینه ایمک
انلردن قالدی سوکین هیچ فکر ایتمدیلر قبوب کیده بکر اکسا یلر نظم
یدیب ایچمکچون اولورم شماش • یغوب یتمایچون چه اتوبرهاش
اتمک اولماد قدر خوشدرمالک سنج • یغنسه اولورکشیه اولماروبنج
باشیر بحق مالله جوق ایشربتر • لیتلی بنکم مایجوق بوقی باش بتر
بیجک ذرلکله انی نورا ولعقد • اولیجک قالسه عذابکمیا ولد
همانکم قدر خلیل اوغلی علی پاشا وزیر اولدی فسق فجوری زیاده اولوب
محبوب اوغلنلری یانینه الدی ادبی ایچ اوغلانه قودی بر بحه زمان

مورچکی دخل طولو دینه ویرمه ‌ ماریکی سائله ویرمه وکی زهر
زاغ کبی جیفه خور وشوم فال ‌ بوم کبی بد کور زشت حال
قرغه کبی حیله کار همدغل ‌ خرمکس کبی عوان بی عمل
کنج قاروني ویرسک بیرینه ‌ بر بولم لوق دیو کرو بیرینه
باشی طولو کبر ایچی خشیله ‌ اله دهبر اولش چشم العین
بو قومو حالیله کوستروب ریا ‌ وارثی پیغمبرم دیرنی حیا
وارثی پیغمبر اول اولیه یقین ‌ له اندن اولمیه حسد اله کبرکین
زینتی دنیایه قلمایه نظر ‌ همتنده اوله برابر خاک زر
نفسیله ایله ایده نفسیله باک ‌ له اوله اول ایتینه کیمی ناب ناک
کم اولاهر غبیا وراده اشکار ‌ هم لدنی علم ایده اندن فرار
علم کیم اول کشیله کله اله ‌ انبیادن بنجه سی میراث اله
کشف دورن کشف علم انبیا ‌ انی میراث الدی اولاردن اولیا
عاقبت جونه کیشی مالن تورکید ‌ قویوبن کیندوکنی دیرون بیلدید
نیز اول زمانده فاضیلغه برد انشمندی مدرسه سلرطه طلب ایدرکن
بر فاضی لق بنجه زمان محلول دورردی بر محل انشمند اولنجه
دکسنی فاضیلغه راضی اولمزلردی فاضیلق جهتندن برخسیس بیلدی
درلر ایدی بو عجب درکه شیمدی، که زمانده فاضیلق اولسون آکر النده
کماهو حقه احکام شرعیه لازم ایدی اندن کندو انشمندکه زیاده

دوردت بکا اقبن ایدیجی مبالغه مال جمع ایدیجی وقتده فریده عمارتلری
ایدوب یا بدردی اندن کلوب آدرنه قرالری ایدیجی اولی اوغلی فرزندی سلطان
بایزیده ویردی تا اولی اوغلی فرزندی کلمینجه سلطان بایزید صحبت وعشرت
ایدوکین بلدیجی هیچ شراب احمر لردی وشراب صحبتی اولمازیدی
عثمان واورخان ومراد خان زمانلرنده خمر انمز لردی واول زمان کلمالر
سوزلرین کجورر لردی آل عثمان دندر بر کناه وبر جرم صادر اولسه
آنی منع ادر لردی ممنوع اولمسالر علما کرام پادشاهلریک قرالرینه
واندن لردی شمدیکی عالملرکیی منصوب دکلدر فوروب تک طورر لردی
اولکه شرعه عدا لغدنا لبته منع ایدوب سوزلرین کجورر لردی بو
علمدن کسده که وارایدی آنر نظم اول زماندهٔ مالله ایمزدی نظری
کیم بلوردی یوغیدی اندهٔ بها آخر زمان اولور کشیه اول سفا
تولدی شمدی علمی دعوی ایلین یا حکیم دیوین سوز سویلین
کیم اولیدن خرصه بانی یا مال قرنی طولیمز دیرد وکنج مال
اولدی نوریت اوقیدن اوسن بن بر بوله بولمسه قرانن صاتر
طیلسان اورمش دعوی ریش لیک بکرک در نفسده اندن کشیش
ایله سومش اشبوه یا مزلین کم بلورمن بالله عزیز ابو کلین
حبث تزویر حسد اندیشه هی ایت یکی خلقی طلا ماق پیشه هی
[illegible] آنک یه کنان اجرم شمله کم آنک

بدين ايلين وايا سولغي كندولرا خبنا يله وبرد يلر اندن كجوب
ايزيد خان صاروخان وكايتنه واردي يلر فتح اندبلر اندن ايلكجي
وصاروخان بكي وكرميان بكي سهل مدته الله امرنه واردي يلر جمله
ول ولايتلر تمام يلدرم خانه قلدي صاروخان وقره سي ولايتين
وغلى ارطغرول وبردي توقتمش بك سنه بلنده واقع اولدي
اندن صنكره سلطان بايزيد واردي قسطنطينيه دشدي جنك ايدي
ونلر جنك ايجنده ايكن انكروس قرالي ملعون هجوم ايدوب كلوب
بيكه يوليه دشدي جونكم سلطان بايزيد خبرا ولدي همان اندم
قسطنطينيه اوزرينه كوجوب هجوم ايدوب يقين وارنجاق
اولون دكشدروب دون بصغوتي ايدوب قرالي لشكري ايله طوتوب
وكوب هلاك اندبلر بك سنه بلنده واقع اولدي سلطان
ايزيد اندن كوجوب نيه قسطنطينيه اوزرينه كلدي غلطدن
تاروبوكسك يره واردي اندن حواله يا يوب اكرتدي
قرلن عاجز قلدبلر عاقبت كوره آدم كوندردي يلر سلطان بايزيد
له صلح اندبلر ايجنه آدم قويوب قاضي ولدبلر طرفي يكيجه
يدك حصارلرين سوروب كتوروب قسطنطينيه نك ايجنه
يدبلر بر محله ايدوب مسجدي يدبلر هجرتك سنه بلنده واقع
ولدي اندن منكره يلدرم خان بيكه بوليه وسليسريه واردوب

حان اوكنده قتل اتدلر سر اداغارنى اولوزنيل بكلك اتدلر وفاتنه
اتدى فوس اواده دشدوكى يرده دفن اتدلر شهدى دخى اول يرده
تربه سى يللى در اندك مسافه بورسه دفن اتدلر سنه ٧٩١ هجره تك
بلغه اندك يلدرم بايزيد خوب ادرنه كلدى نظم
جون شهادت بولدى غازى شهيد ٭ يرينه اولوردى سلطان بايزيد
انه دده كبى عادل اولدى اول ٭ قاموسى اشلرده كامل اولدى
علم اهلنى سوردى اول نيك نام ٭ ويرودى انعام ادردى اخرام
خوش كوردى انى كم عابد اولا ٭ خوش دوتردى انى كم زاهد اولا
شيخ افندى كلدى اكا بنيوا ٭ اندى انى مجموع حلقه يه شوا
جوق مناصب ويردى اكا اونهردى يار ٭ ايل اورفلعه وهم شهر ديار
تخت يلدرم بايزيد اول يل الجنده قرطوه ومعدنلرك نواحيله فتح
اتدى اندك فيروزنيك واروب ويدينى فتح اتدى اندك كلوب يلدرم
حان ادرنه ده قرار اتدى فيروزكه آقين ويردى فلاق ولايتنه
آقين ايدوب بغايت طويوب كلدى وهم يا شايكردى كراسحاق
كوك افندى سى يدى اول بوسنيه آقين ايدوب بوسنه ولايتى فتح
اتدى اندك سنكره يلدرم حان بورسيه واردى اندن جامع وبر
مدرسه وبيمارخانه يا پدوردى اندك سنكره ادرنه يه عمارت
بنا ايلدى اندكينه بورسيه واروب لشكر جمع ايدوب
قرامانه چقدى فرامان يلرفرشوكلدى يلرالاشهرى فتح اتدى

ایسه اولادیوا اول دخی لشکر جمع ایدوب اوغوللری یانه یزیدوه یقوب
جلبی یله الوب کوسه اوایمجه ری وسرب لشکرین قرشولادی
ایتدی غازی خان اولا روکیله جنك ∴ شویله اولدی یر یوزی انلره تنك
قوبدی برجنك اوراده کم روزکار ∴ ایتدی انی یخی انك یادکار
باشدی هرکیمه ایتسك نظر ∴ کوده بیدی یتمیه قلسك کذر
یبرلو اولوباش تیدی قات قات ∴ کوشته لر اوستنده یوریرلری آت
هربده اول جریده اولوب زبون ∴ قچدی کافرلر اوراده سرنکون
قره کندی دشتی خیلی سیاه ∴ فلدی برخ قوللره بریرده شاه
دوردی اوراده کم دونجکر خوجی ∴ اول اراده بولکلر اول سروری
فانه بولا شوب یا توردنا یا وسر ∴ برکریا توردیشن اندن مکر
کوده ایچنده اولمشدی پنهان ∴ لیك غازی حالی کوردی عیان
چون غزا ایردی توزکن طوردی ∴ صحرم یوب چخرله شاهی اوردی
اوراده اولدمده سلطان سعید ∴ غازی بیدی مطلقا اولدی شهید
چاره نه چون بویله دوجخك ایچی ∴ باقی اولمز دنیا نه کیشی
استیمانت ذیله روحنده انك ∴ که ایره سنك فتح فتوحنده انك

انلره یاپیلر اولور لردی بونك اوزرینه بر حکایت کلدی آنا طولیین یکی شهر
جولکرنده اق بیق دیدکلری بر سنده مولانا یکن ایله اولور کن اق بیق ایچی
ای مولانا بو ایچی نوعدر دیکاه ادرسه هب ایچی نوعدر سبب دور اولکنا هلری
حق سبحانه صورسه کرکدر مولانا ایدنه سبب دن بیزدن صورمیله دیدیکز
زنا ایدرکوز ولومله ایتدوکوز دیکچه ریا یه ویرکوز وحلال حرام فرق ایتمزکوز
ایچی قوم دینی بزی کوردیکز ایله ایلدیلر کوز کیم سنی خنزیر ایتی یمدیکوز انلر دینی
یمدیلر اکر کزی فلانین دینی بزه صاقینسه کوز انلر دینی ایتمز لردی وهم واقعه انلره
فیچ بر اهل علم وارمیدیکه بو حرامدر دیه وشبه لودر دیه لکن حرام اولسون حلال
اولسون همان انکه کیرسنین کنه بزه مقصوده کله انلر صکره دلی بلوایه
دیلر بن سنجاق بکی وارایدی انی سیروز اوزره بنه کندوینی حصار ایدیلر
انلر مشکن شاهین لاله وارده قوله یی وده یی وذیچیی وسیروزی
فتح ایدی انلر کوب قزه قریه یی فتح ایدی وانا طولیین کوجر اوکرلر

ارادہ برقولق آغاجی اولرایدی سلطان مراد دینہ قونیدی ارقہ ویروب دائما
سحت اولوب طوردکدن صکرہ برخبر کلدیکہ سلطان مراد ولایتدہ حصارلر
بر لمرینی یقدیغی دیوبدر اولدی سلطان مراد لالا شاہینی کندوسی ایلہ
اسیر لرینی الوب مبالغہ مالکلہ کیوردیلر حصارلری یخدی النوب طاغ
بولندی غازیلر باشلرینہ کیوب سلطان مراد قرشو کلدیلر النوب
اسکف کیمك اولدیغنہ قالدی اندہ صکرہ سلطان مراد اولقوالق
آغاسینہ دولتلو وقدملو قپاآغاسی دیوادویدی شمدی دخی دولتلو
قپاآغاسی دیلر مراد خان غازی اولحصارلك کافرلرینی عمدلسنوب عورتی
واوغلنلرینی اسیر الك ویروبی کیوایدرلرینہ کندوسی شمدی اولحصارلری
تکری یقدوغی دیلر سلطان مراد کیوب ادرنہ کلدی ودینخیر الدین پاشای
واورہ نوس بکی کندوسکہ وارك ولایتلری فتح ایدك دیدی اورہ نوس بك
کلوب بنی اوچ ایدوب اسکدری وماراسینہ یی فتح ایدی خراجمن الدی
اولہ زمانلرہ خراج آزایدی شیلہ الوردیلر دیکہ کافرلرہ دخی اینجمز ایدی
کبہ سین واوکونك وبالوطن قزلرینی صاتدتوب وبارہیں قودوروب الن
لردی اولزمانلرہ پادشاہلری طمغ کاراد کولردی ہرینہ ایللرینہ کیرسنہ
یکیدن ویکیلہ ویروللرایدی ہرینہ ندرینلرلردی شمدیکم خیر الدین پاشانیوق
کلدی وپادشاہلرایلہ طمغ حاندانشمندلرمصاحب اولدی لرپادشاہی
کندولرنہ اویدردیلر طمغ وظلم بیدا اولدی شمدیکیلہ حالہ دخی زیادہ
سبب دخی دانشمندلردر اکرانلرعلیلہ عمل ایتسلر امتی خلق دخی

بربرین فوق ایمیوب ایله قره یلرکیم وهم فولنان حاجی ایلکی دوروب کیشیله ایچی
بیک لشکر عهدی لاله شاهین دخی ایلکی بك دلاوری ایکی کوروب اول دمده
بکلرینه موش کلیوب عداوت بغلادیلر عاقبت برکیسه یله حاجی ایلکی بی
هلاك ایدیلر چون کافر لشکری مسندی غایلر غایت دوبوم اولدیلر نهایت
مال غنا یله کیروادرینه کلدیلر اندن لاله شاهین انجه مال وبضه
اسیرلر وبرنیچه ماشلر سلطان مراده کندره یلر سلطان مراد فتح اندن
شاد اولوب کیروبور سیه دندی قرار اندی هجرتك سنه یلنده سلطان
مراد اوغلی یلدرم بایزید ویعقوب چلبی ستنبل یلدی عالی دوکونلر اندی
وبله جمله برجامع یاپدی وبورسه دخی برجامع وبرعالی مدرسه وبر
عمارت یاپدی وکرمیان اوغلنك قزینی یلدرم خانه الی ویردی عالی
دوکونلر اندی اندن واروب حمید ایلی فتح اندی اندن واروب کوتاهیه
واق شهری وسیدی شهریه دخی فتح اندی هجرتك سنه یلنده
کنه سلطان مراد کلوب کلیبولیده کجوب موغلغاریه کلدی
اوزره نوبرنبك ولاله شاهین زوم ایلی جرسیله کلوب مراد حاسیله
توشدیلر اندن ایکوکز طرفنه واندیلر بولاینه درلر برحصار وادی
غایت مرتب حصار درلر اکه تکفور بقدونیه دن درلر اول لکی بیك
خلقی قجوب اول حصاره کیریدیلر سلطان مراد اوزرینه نیچه کون جنك
اندیلر الیاده یلر کوجوب کیدیلر الیاده وغنه سلطان مراد مأمول

حبر کلدیکم سرف لشکری هجوم اندی دیلر قصد درنیه کلمکدر فرق
آلی بیك مقداری لشکری وارد رجوم مراد خان غازینی اول خبری اشیدوب
کوجوب کلی بولیه کلوب بوطرفدکی سرف لشکری اذرنیه یمین کلمشدی
جرمن یانندن بیدی آکه صرف صندوغی درلر سرف لشکری آندن قومش
ایدی لاشاهین آله صغنوب غازیلر بلکه برکیجه طبل یارقاقوب
دوه یاصغونی ایندی صرف لشکری مغرور اولوب رخوت سودکن
ناکاه طبل وارین وغازیلر اویندن اشیدیلوب ترك کلدی دیوبرینه
دوقندیلر اتلاری اورکدی وبوشندی بونلری چکندی کافرلر دخی
قلچ چکوب برینه فرصغه تشلدی آخر صنوب منهزم اولوب قچدیلر
بعضیلر صرف لشکرین حاجی ایل بکی صندی دیلر مکن حاجی ایل بکی

غزادن غاينلرك وردلرنكري بويروغنده بشنده بري پادشاهلرديكي
قامغي عسكردخي بوفضيله پادشاهه عرض ايلدي غازينك مرادنكري بويروغنده
واردايسه الك ددي واردينلرهمن سنجي كلي بوليده قودينلرهر اسيردن
يكرمي بشر آلتجه اكري بواحداث بوايكي كشيدن قالدي اندن غازينك
مرادا وده نوس بكه اصمرلدي كيم افندن جقمن اسيردن بشنده بريدن آلكز
دورت اسيري اولانك يكرمي بشر آلتجه سين آلانبوندن تيب اوزرينه
اوغلاونلردن دوشهينلرا اندن صكره افندن بشنده بريدن آلنلر قبويه كتورو
بواوغلاونلري طشره ايلدن واوركلرن ويردينلر بوديكه اوكرنسون ددي
اندن انا طولييه بواوغلونلري كسدردينلر بوندن كلن بواوغلاونلرم جفيت
سوردردينلر قولاندينلر برتاج يلدن صكره يكيجري ايلدينلر وهم ادني
يكيجري قودينلار بوندن كريك اصلي بواولدي بوندن صكره سلطان مراد
غازي بودستان قرارايتدي تمامت رومايلينك ايكي يكلرينكي
لالاشاهينه ويردينلر اوروس نوس بكه اوچ يكلكي ويردينلر مراد غازي
كلي بوليه كلوب جندينلوقرم خليله پاشايه ويردي قرم خليل وزير
اولدي ادني خيرالدين پاشا قودينلر كلي بوليده كوجدي بيفه طرفنه
كيدي اولدي اولاونلري فتح ايدوب ضبط ايلدي اندن بودستانلرين
قشي اندن قشلادلار بوطرفدن لالاشاهين زغره بي واسكي بي
فتح اتدي واوروس نوس بك كموليجنيي فتح ايتدي جون پاشا اولدي
سلطان مراد كنه كلوب تعالي فتح ايتدي سنه اندن صكره بكاه

خلیفیله عهد و پیمان اتدیلر تکوری قیوودیلر حاجی ایلکی دیمیر توقه یی
فتح اتدی سنه یلنده واوده نوش یك دخی کسان ولاینی فتح اتدی
ایصلاویی دخی ذکوب نوودیلر ایدی بوطرفده غازی مراد اسکیدك
کوپریی ادرنه کلمله تنیت ایلدی لالایی شاهین بکلن بکیدی اندن
شاهین لالایه لشکر ویردی ادرنه کندیدی ادرنه کلوب کافرلر
قن شوکلوب غطیه حنك تدبیلر خیلی ادم قرلدی عاقبت کافر منهزم
اولوب نجوب ادرنه حصارینه کیردیلر مراد غازیه شاهین لالایی شارت
خبرین کندیدی بوبنجه باشلریله کندیدی حاجی ایلکی واوده نوش
یك سلطان مرادك اوکنه دوشوب ادرنه کدوردیلر تخ مهوبی
غایت طشغوندی ادرنه تکوری لجه ایله قایغه بندی واچلی اینوه
کتدی غازی مراد علی الصباح دوردیلر قلعه حاجی بولدیلر شهر خلقی
قلعه اچی ویردیلر ایچرو کیردیلر ادرنه سنه یلنده فتح اولدی
اول حینده مراد خان غازی لالایی شاهینی زغره یه وقلبه یه افن ویردی
اول طرفی واروب فتح اتدیلر واوده نوش کده دخی ایصال طرفین ویردی
واروب ایصاله فتح اتدی اندن بونلر برلویرنده اوچ بکلر بکی اولدیلر
برکون قره رستم دیلر ایدی برداغشمند واردی قره مان ولایتندن
کلمش ایدی اول قره رستم سودی قره خلیل کیم قاضی عسکر ایدی اکا
کلدی ایتدی بجون بونجه بکلك مالی ضایع ادرسك دیدی قاضی عسکر

بولمه مشدر حضرتی هرکیم دیلیه ایسه غاری باندن محوایت کله ایش اولمز

حقدن ایروب توکلرنه سوردوریش

دیلرسه کیم بوندن اولمایه ایش

بش اندن صکره بنه کلوب بوسده قرارلدیلر اندن بنه جوق لشکر جمع
ایدیب قره سی ولاینه کندولرینه اول حینده یاندیلر صلیل دیلر
بولدوردیلر بله حق قاعیده سی وهم ان بقیه دخی قاچیب کیدوب
سلطان مراد قاچمش عسکرلرندن اندن لاوسی شاهین ایله کلوب کلیبولی
کچه یلرطغربیفه طوندیلر اسلام بوله یقین برقلعه وارمدوقوب انی فتح
ایدیلر کلوبن چوریلی حصارینه دشدیلر عاجز حنبك ایدیلر حاصلی ایکی
ایلدیلر بغدانا ایله الدیلر اندن صکره کلوب مسنی قلعه سنی الدیلر انی
تکوری کندوضاسیله ویردی اندن سوبوبن غوده یوردیلر بن غوزك
کافری حوده حصاریی بوش قویوب کچه شلرندی چوروحصاری توش
بوطرفده حاجی ایل بکی ایله اوده بوندن ریك غازی بونلردخی کلوب
تیرج کازنده بن بن غوندا لدیلر شمدی اول بن غوده ایل بکی بن غوده یدیلر
اندن صکره غازیلر کندوحصاری کیروب کیچه اولجاق اول یوده
سکردم سالوب کافرلری راحت ایمزلردی هرنه کیا یللرینه کیرینه بن غوده
کلوب لرایدی اندن دیمه توقه تکوری وارادمه بن جمع ایدوب عاقل حاجی
ایل بکی اله کتوزمك قصدیله ایلدی اول دخی انی بیا سوسلا یوب کرو
غافل بولوب برکون تکوری اله کتوروب طوتوب دیمه توقیه وارد یلر

مخلفه

ایتدی انکله فرمان شاه جنك ∴ لیکن اولدی پیر یوزی کونه تك
هر بهادر کیم تاتاردن اولدی ∴ قاچوب اکا لشکر همرای اولدی
دوسو وطور غوت ترکوشام ∴ انوکیله بیله یدی اندن تمام
چون اشیدی بو اشی غازی مراد ∴ کرم یوریدی ایدوب یوز آد
اسمدی کمسنه دن اول مدد ∴ فتح ویردی اکا اول حی صمد
برق ایدی ایرشوب اوردی ضرب ∴ دشمنیله اولدی شول نه حرب
چیدیلر صدیوا شندی تیغ تیز ∴ صانه یمیلدی قوپردی ستیز
همر تاتار همرنك اولور تلف ∴ قیلجینه اولدیلر انك علف
قچدی اوکسنده فرمان شاه انك ∴ اولدی میسر یله سپهر ماه انك
خت بکامی قوترك ایتلر ∴ جان عزیز اولور الوبن کیدلر
چون فرمانلی ده بیلور سین اولد ∴ وایرده هم اندن اولدی نامراد
نیچه بکلر اندن اولدیلر هلاك ∴ نیچه بکلر کردوشوبن اولدی خاك
چون میسر اولدی اشوفتح اکا ∴ فیلدی عزمن کیرو کافرلکا
یزیه یوزدوقسیه بولدی لطف ∴ فیلجی خان اولدی کاروکسر
اولدی بکلر اوقنك یکی قضا ∴ ایردوی یزه ایرشدی همفنا
لاجرم کیم کافر یولی طفر ∴ قیلدی داری کفری اول زیر و زبر
طاعتك فضلی اولور انسور ∴ طاعتسز اکسک اندن نه خیر

غازی دخی اول یره حق امریه واردی سلیمان پاشا اورخانه ایکی یاشی
اول اولدی بحره تک سنه یلدیره غازی مراد تخته یکدی
تکزیدک وعده ایدوب اورخان نظم اولدی بوندن خلدیا غنه روان
لطوتوبن اوتوز طوقوزنجی یاشی تخت ، حسنک کلزاریه ایلدی رحلت
الدی انک یرینی غازی مراد ، کم غزا جهاد ایدی اکه مراد
پادشاه کامل دانا ایدی ، صاحب تدبیر اهل رای ایدی
کوکلی دنیست همتی پیدی بلند ، نفع جوغ یوغیدی اندن کرند
قیغوسی دخی اولسه ول شاه ایدی ، خار ایچنده کل کبی خندان ایدی
هرکه ایسه اکه فقیر یا غریب ، نعمتندن بولوردی جوق نصیب
بیکه دشمنلری اولدی دستگیر ، بیکه یوخسللری اتدی اول امیر
بیکه لریک پاشی کوزدی اولی ، یدیرن بس کوکلی یتردی اولی
جونکی اول غازی مراد ایدی یره ، بولدی ارایش کله تاج تخت
بیتانیدی کم قیله مایر غزا ، ان ایدن کافره که اولدی سزا
واردی رقوتوغا بوتا بوتوان ، توجوانیدی وکمرنی بیکلوان
اوا نهادر لمدکی معروفیدی ، کم غزایه همتی مصروفیدی
قیلجیندن اولدیلر جمله تباه ، ویرمشدی حق اکا لطف پناه
اولدیلر اکه یغی قرداشلری ، قاموندن بندی اکنده اشلری
اول اولدی کوکه دوشه صوغنلی ، قیصره ایکوردی اینه جوغ دولی
الدی انکویی اول حربیله ، دوندی سلطان بوکنی کم ضربیله

كوره يلر كيم كافرلر كلي يورركن قرنش مورنش اولوب جمعه يوزه وتيلر
برينجيه بقايوب كيجي لر طرفنه هجوم ايدنجلر حق تعالى نك فضلى ايشوب
كافرلر اول اوه اچنده سيله قرلدى كم دمت كبي دوكلوب لر هلاك
اولديلر كمي دن يكا دوب كميلرينه قويلديلر قچديلر كيتديلر والا
بونلرى قرانلرى هيچ مسلمانلر كورمديلر جون غازيلر كافرلره توغرى
كوردوكلرى سكردم ايدوب كافرلرى صويوب طاراشلغه بشلديلر وهوم
اولوب كنه بولاينر كلوب قرار ايدنلر عجبا بو كافرلرى كيم قردى
ديو تعجب ايدنلر انده حق تعالى يه جوق جوق شكر لر قيلديلر راوى
شيله روايت ايدر لركم صكره اول قچوب قورتولان كافرلردن خبر
الديلر كيم ايتديلر همان كيم دكزده ايرلدوق كوردوك كيم بر الهى بويوك
اتلولر جيقه كلديلر همان بزانلرى كوردوك لحاقيموز لحاق اولديلر اليمز
دوشمان اولديلر بزه قيلج قويديلر بزى انلر قردىلر سزانلرى قندهبو
قوميش سزكيم بزانى كوردوك كولدن مى ايدى ويردى نمى جقدى همان اول اراده
بلوردىلر كافرلر انى بوندن صانديلر انلر جود غايب رنلر عيش حق تعالى
انلرى بزه مدد كندردىلر كلوب دشمنمزى هلاك ايدنلر انده بوندن
اولان غازيلر اورحان غازيه بوسوره آدم كندردىلر اول كافرلره

اولدي كندوده حسنته ايدي زياده قوّت چكوب اغلدي نظم
اغليوب اول اولغلي ايچون زار وزار • كوزلرندن دوكدي خونين جوبيار
اي دريغا اوكياني يال وبال • ايمدريغ اوكور قاش خط آل
عادتي بودر جهانك للويل • غافل اولمه كندوزكه جاره قيل
ناشي شيله رواتك ايدرلركم سليمان پاشا وضيا نمشيدكم بر نوبتده
دينادن كيدرم يني بوولايته بولايته دفن ايلك واكر كافرلر سرّ آيته
تحميه بيزالله توكل ايدرم ديوده سبحوني تعالك حكمتن كورم
ديو اصحاب لسني وهم غيرت ايدن سوزيم المني كافرلرن الدن ميه بيزدن
ايدي چون سليمان پاشا من سوم اولدي دايرم كافرلري اشيدوب شاد اولوب
خيلي لشكر جمع ايدوب دكيزبوردن كميلرله كلدلر غازيلر بركون بولايته
دوندركن كوردلركم تواق دوزلاشي طرفندن مبالغه كميلر كورندي
كلدلر دوزلا طرفنه دكلدلر قرايه چقدلر بولايتي قرشوغازيلر سحاق
جوزوب كلدلر بغللدلر دخي بوردلر كافرلر جوقه غازيلر ازيدي وهم غازيلر
سليمان پاشانك وفاتنده شكست اولمسلري توكل ايدوب غيرت ايدوب
وسليمان پاشانك وصيتن مقليوب توكسك بر چفته سليمان
پاشانك تابوتن بردولرا لتنده كوموب اوزرينه طاش لر يغدرلر بلي بلورسيز
ايلدرلر كافر بولورسه برحدث ايمه لرجون كافرلرا لدرلر بغلادرلر بوردرلر
كماندم كه دكزدن خيلي يركندرلر غازيلر دخي طوروب كبر كتورك الله صفوي

كافرلرين ايخمديلر استملت ويردي يلر كافرلر دخي جونكم امسن امان ايجنده ايدر
وهم حانونلرين واوغللرين بغايت خوش دوتدي للر بوكز جسبين قلعه سنك
كافرلري غازيلر ايله متفنين اولديلر اندن اياش كونيه دكين قلعه الدن
بولادك خلقيله دخي بارشديلر اندن ايدوجعدك خبلي آدملر كي ايله
كجديلر بوكز روم ايله الله اكبر ايله دولدي غازيلر تكبير كتورديلر
يوردي يلر كلوب بكلي بولي داش سيه سكردم ايدي يلر كلي بولي تكوري
جريسين جمع ايدوب كلوب بونلرله اوغلشدي حق تعالى فرصت ويردي
كلي بولي تكورين مشديلر قجدي حصاره كيردي اندن غازيلر دونديلر
تكورطاغنه سكرندي يلر تكورطاغني فتح ايتديلر اولاري يغلسط ايتديلر
اندن صكره كلوب كلي بولي دخي فتح ايديلر بحرتك يدي يوز قرق
التي يلنده جونكم كلي بولي بونلرك اولدي سليمان پاشا خبر بولي
وجودي ولايتنه افرن آتديلر هركز ايللرينه كلسه لوب كلي بوليه كتورلر
مكر بونك وارديي آدنه آوزنوسبك دركردن غايت بهادر ايدي بحجي
ايل بكي درلربرلا وداراردي بوايكسي غازيلرله كلوب دبمه توقايي
وايل بكي بن غوزني جالوب چاربرلري كيردي وبوب كلي بوليه كلورلردي
آدرنه پاشنده مريح كناريده اول بن غوزني ايل بكي بن غوزني ديوادقلدي اول
خبنده سليمان پاشا اولكن اني آباغني بردلوله كجدي ايسله تكرلدي
اول اراده شهيد اولدي بحرتك يدي يوز الي بش يلنده اودحان كله آدم

بر کافر دونیلر صاله بوب علی الصباح سلیمان پاشایه کوندیلر اول کافری
خلعتلریی کافره ایتدیی سنبوك قلعه یه کیرمکه بعیج جاره اولمدی
کمیسه کورمدین دییی کافر ایشدیی بن سینیی بن یرندن ایلدن یقلعه
توبه یین دییی برج صاله دوزدیلر سلیمان پاشا بش سکسان
کشیله تهادر ایدیی صاله بندیلر کجه ایله اوته کچدیلر بو کافر
بونلریی دوغریی جمبرین قلعه سنه کوندیلر برسلك ایدیی بن ایلدن
ایله یوکسلمش ایدیی قلعه ایچنده کمیسه یوغیدیی هپ خرمنلر ایدیی
اول بر سلاکدن قلعه کیرمیلر ایچنده اولان کافرلریی ایچمیلر
انعام احسان ایلدیلر ایچندن برنجی ملل وجه کافرلرین اوب
قاچدیلر حصارن ایماننده کمیلر بولدیلر اول کمی لریی الدیلر
اول کافرلریی کمیی ایچنه قویدیلر قرشو یقیه یه سانیلر
وشکر کندیلر کنه شکر دن ایکیوز مقدار ایی آدم کوردیلر
قلعه یه کلدیلر اما بك حصارك کمیلرندن خیلی کمی الدیلر
وحصارك اتلرندن خیلی اتلر بولوب اتلندیلر ودخی بولایوب
یاتنده اچه ایموش دیرلر برلیموندن خیلی کمی وارمیش اورده اول
کمیلریی اوده یاقدیلر کنه کلوب قلعه یه کیردیلر اول جمبرین
قلعه سنك کمیلرین حفظ اتدیلر دخی دور مدین اوته
یقه دن آدم کوندیلر وجوق لشکر جمع ایدیلر اول ترم روم
ایلینه کچمك اول یوردن اولمیی اندن فتح اولندیی واول یوردن

اوغلی مرحمان غازیه ویردی اورحان جمیع ولایتنه ناظر اولدی سلیمان
پاشا طرفنی یکیجه سنی وکونیک ومدیونی تمام فتح اندی اول ولایتده
نفذ رکاب قوارایسه سلیمان پاشا شانک عدل دادنی کورووب جمیع مسلمان
اولدیلر اورحان غازینی وارندی قوانینی ولایتنی وبالخاصه کسرینی وبرعمه وا
ره سیدی بونلرنی نواحیله فتح اندی اندک کلوب اولوبادی فتح اندی
کلوب ایله عهد ایدوب ایچنده قوه یلرمنکر حاین اولدی قتل اندیلر سلمان
پاشا روم ایلینه کچمکه نیت اندی وکلی ولی فتحنه سبب اول اولدی
برکون ولایتنی سیر ایمکه یکرمی یلرسیر ایدرکن ناکاه ایدن بخور قدمی
شالغه وارمیلان تماشالغی کوردی که عجایب وغرایب بنالرکه سلیمان نبی
علیه السلام ایمشدی سلیمان پاشا اول تماشالغه عجایبه فالدی
بر زمان فکره وارمی هیچ کمسنه سنه دیمدی وسوبلمدی اجه بک درلری
بو بهایه وارمیدی اجه بک بدن ای حاکم نه جهت تفکر وارمیکورمدی
سلیمان پاشا ایدن نعمه بودکزهی اونه کچمک فکر ایدرسین دیدی عجب ممکن
اولامی دیدی اجه بک وفاضل بک بو ایکسی اینمیلرای پاشام اکر سوکدی
ودیه ک بنا یکیرمی کچه یه تمام اینه کورم دیدی سلیمان پاشا
ایدن بردن کچه سیندی ایتدی لر بوندن یکرمی وارمدن اسانده کچمک
انلرن دستور ویردی سوردیلر بو یرلو اولدیلر کرامی دینه ویرلرنه

سن هزنه دیرسك بن ایله ایدم دیدی علی پاشا ایندی ای قورداش قولسك
قزلر بوزك کیسونلر سن اق بوزك کی وسکا تعلق اولا تلر دخی اق
بوزك کیسونلر دیدی عالمده بودخی بر نسیان اولسون دیدی اوروحان
غازی واردی حاجی بکناش سلطان اوغلندن دست توبه ایرق
اق بوزك کیدی ویکچری اق بوزك کیمك اول زمانلرده قالدی
اول زمانده بکلر قرنداشلریله مشورت ایدرلر بر یرده جمع اولورلردی
بر بیرینه اولدوزلر دیدی تا یلدیرم خان زمانینه دکین قرداش ایدیلر
اولدومك وانا طولیده یا یا یزمق اول زمان دن قالدی اورخان
کلوب ازنیقده بر اولو جامع وبر عمارت یاپدی کندوایله
اولشدردی عسا کرله اش بشومك اندن قالدی اندن صکره
اورخان اینیکوچریدی اوغلی سلیمان پاشا یه ویردی نظم
اولوا اوغلی ایدی سلیمان پاشا نام ، اندن یدی شاه سرولك عام
هم شجاعت هم سخاوت اهلدی ، هم سیاست هم ریاست اهلدی
حوف اوصافیله اول موصوف ، شیله کیم الفاظ قیله معرف
دایما ایدردی جد اجتهاد ، کیم اولجه دین یولنده ایدی جهاد
فکر ایدوشمکده اول صف آرایدی ، جنکه کیردکده صفدر ایدی
نه فضیلت وار ایسه اولده ، حق اولندم نك خان خلوتدی

انشا ايتديلر هر طرفه يورتيلر قولورلر اب عاريق اف يازيق اوواسني وقوكربه
ايليني وبولي وه يتني ومدرني وه يتني سيله يلنده فتح ايتدي وكندوه
مسخر ايتدي انجه قوجه دمني قوجه ايلني فتح ايتدي كيجورلر قوجه ايلي دركر
ضلكن قوكرلر اب وانجه قوجه دمني الله اسرنه وارديلر اورخان اول كيجه
سنجاغين اوعلي سليمان پاشايه ويردي ايرتسي اوكي سنجاغين اوعلي احمد پاشايه
ويردي كه كيجي اوعلي ايدي اورخان غازي كلدي ازبكومسيدي فتح ايتدي كليسايه
يقدي يرنه مسجد ياپدي ومدرسه سلريا پدي قره مرسل دركر بن اوراردي
اول كتاريق اكه ويردي تاكه بكليه لرتاكيم اسيا بولده كي جفر بم اولديلر
جفوب اول كتارلري اورامن اولديلر وبلغ اوواسني دخي انجه قوجا
ايله بله اولان غازيلر تيمار اولديلر ازمني باراري محشوليه ويردي
وقنطري وه يتني اوپاشه ويردي اورخان تمام مملكتلري مقرر ايتدي
پادشاه اولدي قرنداشي علي پاشاي قاتنه اوقودي ايتدي اي قرداش
مملكت بابنده درسك ودي علي پاشا ايتدي مملكت سنك اولسون
بحابكك كركمز ديو بالكليه بكلكي تراك ايدوب كندو
بركوسيني احتيار ايدوب اوقودي اول زمانده قرداشه حرمت
اولردي بركون علي پاشا اورخانه ديركيم اي قرداش شمدين صكره
لشكريك زياده اولدي اسلامم ارتدي محمد بني زياده شوكت دوتدي
كوندن كونه زياده اولدي بزنشان قوكيم غزه لشكرده اولمايوب
سنك لشكريك زياده امتيان دوله دي اورخان ايتدي اي قرداش

كلن مسوب كندي كيمي هلاك اولدي الله عنا يتيلمه اول ولا تيلدي
فتح ايدوب عمورايدوب ضبط ايتيلر غازيلر مال غنايم له غني اولدلر
عثمان غازي اوغلي اورخان بورسه فتحنه كندوسي كوسه سيماودور
غوده ايلبني بله قوشدي واروب بورسه مصار ايتيلر كافرلر ايلغار
عاجز قالديلر بورسه تكورينه برسوق دير لر بدي ناچار اولوب ادم كندوسي
اورخانله صلح ايتيلر قلعه وبرديلر عهد له يمانله اوغلي قزيله ماهم
اسباينله صالي ويردي چقوب استانبوله كيدنجه اورخان غازي اشيدوب
بورسه فتحايدي همده سنه ٧٦٦ يلنده واقع اولدي عثمان غازي اشيدوب
شاد اولدي كندوسي بورسه فتحنه كلدوكنه سبب بابسي اعزايدي وهم
برسبب دخي اوغلو كندوزمانينده سوكت دولتسول دلو عثمان غازي
اول طغوز يل يكرمي سكز حق امرنه واردي همرنك يدي
يوز التمش بدي يلنده اوغلي اورخان بك اولدي ومدت ايدي كم بورسه
كوشش قبه اشنده دفن ايلدي ديي بعضيلر سوكوعجكده دفن ايتيلر ديلر
قالوا انا لله وانا اليه راجعون تم

اولجك اولدي يرينه اورخان — آله ديدي اهل كرامنه اورخان
هر يكادن يوروبون بوجري — روز شب تاراج ايدي كافري
عورت اوغلان بولدوقن ايدي اسير — قيرليرباقي نه وارنه وبيرو
كافر اولدن اقديلر اعوان دين — الله ايتيلر غزا آيين ايدن

تمز بولمز فدن كنه توكوز الب غازي ورخان غازي واچه قوجه

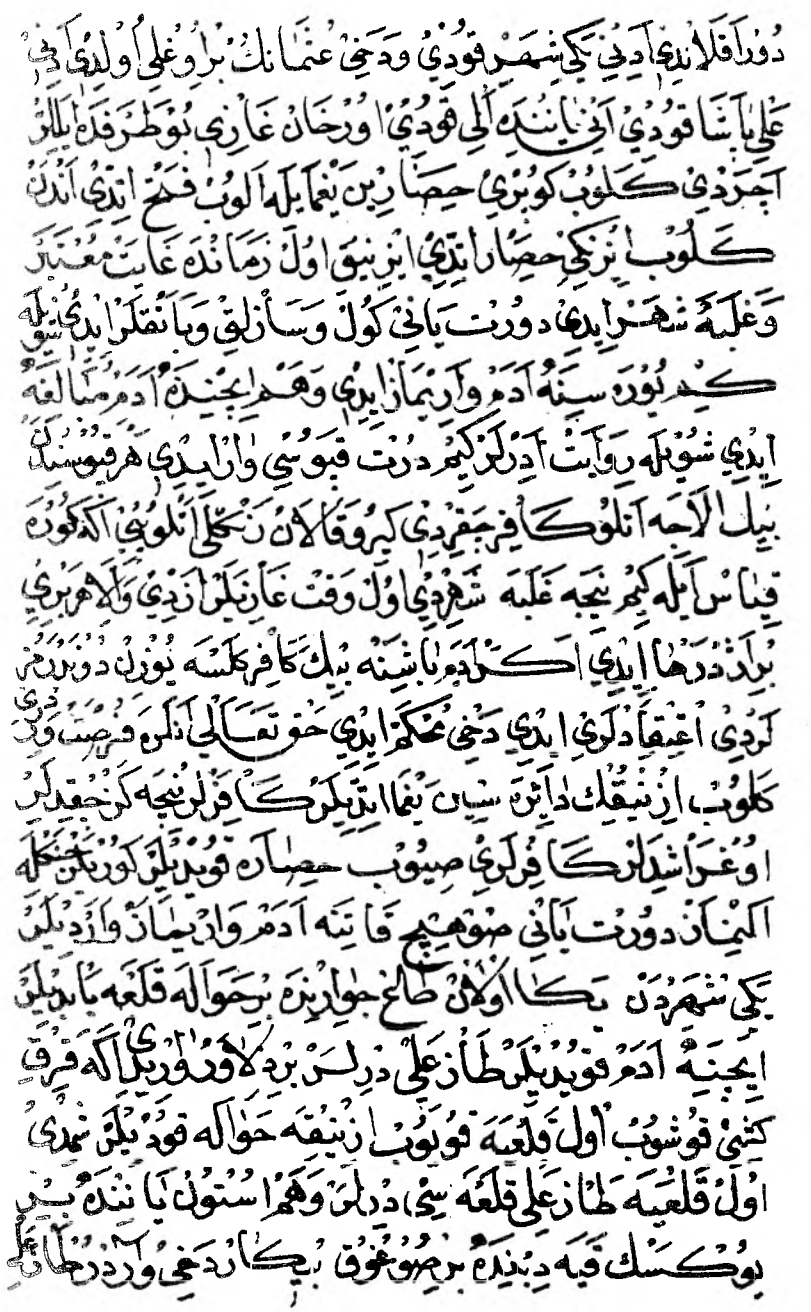
دیو جوق لشکر جمع ایدوب یورد یلر عثمان غازی الله صغنوب کافر لری
قرشولادی حاضر اولان غازیلر یله کلوب قوبوب حصاردن بولوشوب
عظیم حنك ایدیلر غایت قرغون اولدی کافر لری زیاده قرد یلر غازیلر دن
دخی عثمانك قردانی اوغلی کندالب اوغلی ایی دوغدی شهید اولدی
دیو بوزم سوروب دفن ایدوب مزاری بللو ایدیلر مشهور در کیمسه
انی سخولنسه کتورد لر فوج کزدولا ندد لر حق تعالی عنا یتندن ایرو
دونماز مشهور در اطرفی طوتس کوری وبورسه کوری قبوب قوتلدیلر
امما کستل کوری دشدی فی النار فی السقر بورسه کورین غازیلر
قوه قوه حصاره قوبوب ایکی کون کلوب کلوب اولوبای الدیلر کود
ایله صلح اولوب غازیلر مطیع اولدی کنه یرنده قودیلر کلوب
بورسنك اوزرینه دشدیلر عثمان غازی کوردی کم جنکله الما زقلو
طرفنده قلعه قرشو برحواله یا بدیلر قرنداشی اوغلی آق تیمورنی
اوزرینه قودی شمدی اول حصاره تیمور حصاری دیرلر غایت بهادر
یکیت ایدی یرلدی اولدا شلر قوشدیلر و برحواله دخی لطاغ طرفنده یا بدیلر
بلاد یا بخق دیلر بر قول وار ایدی اول حصاره قوه قلری ایچون حصار ادك
بلاد یا بخق قودیلر اول ایکی حواله یه یلده یا بدیلر بورسه اکرتدیلر قلعه نه
طشره کمسنه چقمز اولدی ایلدن ولایتدن هب الدیلر قلعه شیله الدی
بونلر بوطرفده عثمان غازی یکی شهره کلدی اطراف عالمدن کادلر
کلوب بنجه کز عثمان ایله جنك ایدیلر جوق جهاد ایدیلر بشاریلدی

درویشی سخن لفه الدیلر اگر سز بدفکوك همچك اولرساق بوسله
نه ایلرسین مرنا الکورز دهمر براغوك یوق دیلر درویش ایتدی استه قلم
اکرا سلامه کلمز سکن بوقلج ایله سیزی هب قرارین ددی اول لحج
قلجی بوئلره کسترددی کافرلر کنه کلشدیلر کافرلر ایچندن
بری سوخوش کافرایلر وکلدی درویشك وکنه دوردی ایتدی اول
قلجك له بنی جال کوره لم کسرمی ددی همان درویش الله حی غفور
تکبیر کوردوب ارقوری تلین جالدی اول اغاج قلج حق تعالی عنایتیله
کافرلری ایکی بولدی والا کافرلر سنی پیرزه اوردوطوردی همان جان جمعیله
اصمر لدی کافرلرینه کلشدیلر ایتدیلر قیلجوك فتی کسکین
ایمش ددیلر بزمله دعی بویله مجی جنك ایدرسك ددیلر درویش ایتدی
بولله اشکوزی کوروك بیرندن دیردك ددی فاتنه کلدیلر کوردم کافرلر
کفکبش دیزده له صندیلر کافرایکی یاندن اولوب دشدی همان جمع
اولوب اولادماولان کافرلر اول حالی کوروب بیچه سی درویشه
اینانوب اسلامه کلدیلر وبعضسی قچوب طاغلدیلر مناحاصل کلام
درویش اهل ارایی فتح ایدی اندن فرارایدی عاقبت اول اراده وفات
ایدوب اندن قلری زیارتکاه اولوب شمدیکی حالده اول سمتلر
تا سنده اول مزارلر للوده مشهوردر اول صحابه ولرینلر اول مزارلری

صورتدي بلدي تكور صودن اول حاصيتي كوده بحر اندي اورزنبه دن
دولو بنالرا يتدلر قيولر بغلادي يلن حوضلر ايتديلر قرنلرا نديلر برجمام
ايتدلر كيم كاينات يوغيدي اول صوا ايتي اوكا عين ايراق بيردن كاركه
آيله صوغوق صوكوتورد يلر جوق امكلر بيديلر آندن صوكره
بيرا لتنه كيدد كلر تاحي دكين دكين اول كمرلر بيرا لتندن
كلور بعضيلر ايدد لر كيم آني كون كورمز تكورد يرلردي بر تكورد يرا يدي
اول ايقددي ديرلر بيرا كيم اول تكورة دميشلردي كيم سني همان كون
كورمجك اولرسين دميشلردي اول دخي بيرا لتندن هربر كيمسه
دولو دولو كمرلر وكاربزلر ايدور مش ايدي سئيله روايت ايدرلر كيم
اول كمرلرد كين التندن اسنا بنوله كلورد يرلر هله بيدلي ماي
دكين دكين كلورباقيسين مولا بلور اول يرلر حوض اولدن سنلك
ايدي والا اول قيزدن اوتورو سنلك اولدي وحصارلرو شهرلر
اولدي يله ومعنى اولما زدي وهم بري دخي مرتب اولد يجولي غازيلر
اوذكوب كلن دخي جوغالب ذياده اولديلر آنده اول كافرلر قرارايدوب
دوردكن ناكاه بركون بر عربان درويش چقه كلدي يواباباديلردي
آنلري اسلامه دعوت ايتدي مكر درويشك آلتند همان بر بوغ فلجي ورايدي

اولدی چوق جنگ قوغ ایدی بوصبر ایتیق کافرینه ایجک
آغلشوب بیس یدلر غالب دانشوب تدبیر ایدلر کم قچه لر قچه منلر
قلعه‌یی ویروب مطیع اولالر همزایله ایدوب قلعه‌یی غارت ایدلر
ویروب غارت ایلدیلر یوم اولدیلر ایتیق قوخ اولدی سنه بوکون
یلق اوسنه دولاشدیلر یلق اوسی صرب دغلر وصرب قلعه‌لر
وهرسی نهایه ایللر ولایتلر وشنلك برلردی اول زمانلر ایتیق
ایله اسلامبولی ایجه اولان داغلرده براغاج بوغیدی سوله
شنلك ایدی قلعه‌لر وشهرلر وکویلر ایدی صکره اسوز فالجه
آغلر وارمانلر اولدیغی اولیوره نك شنلك اولماسنه برابر
قاچ سبب بیان ایتدیلر بری اولکم صرب یرلردی وبری اولکم
غارت ایلردن اورکوب قان دخی اندن کلمشلردی بری اولکم
متکراً سنا بول کوردی نك بر محبوبه غایت جمیله قری وار
ایدی غایت سوردی ناکاه اول قز بولغارلردن اولدی
نکوز تقدیر ممالکنده وغری اقلیملرده طبیعلر ورایسه
مال دوکوب کوردی هیچ جاده بولمادی تکور قیزن اول
مالدن کوروب غایت ملول اولدی ناسه لنردی وزیرلرینه
ایتدی باری بوقیزه بر یرلرینه اندن فرشی الی بومالدن
کوروب ناسه لامنبه بن دیدی استانبول فرشو بنده
آناطولی یقاسیندن یلق اوواده نکریدن براسی صوواریدی

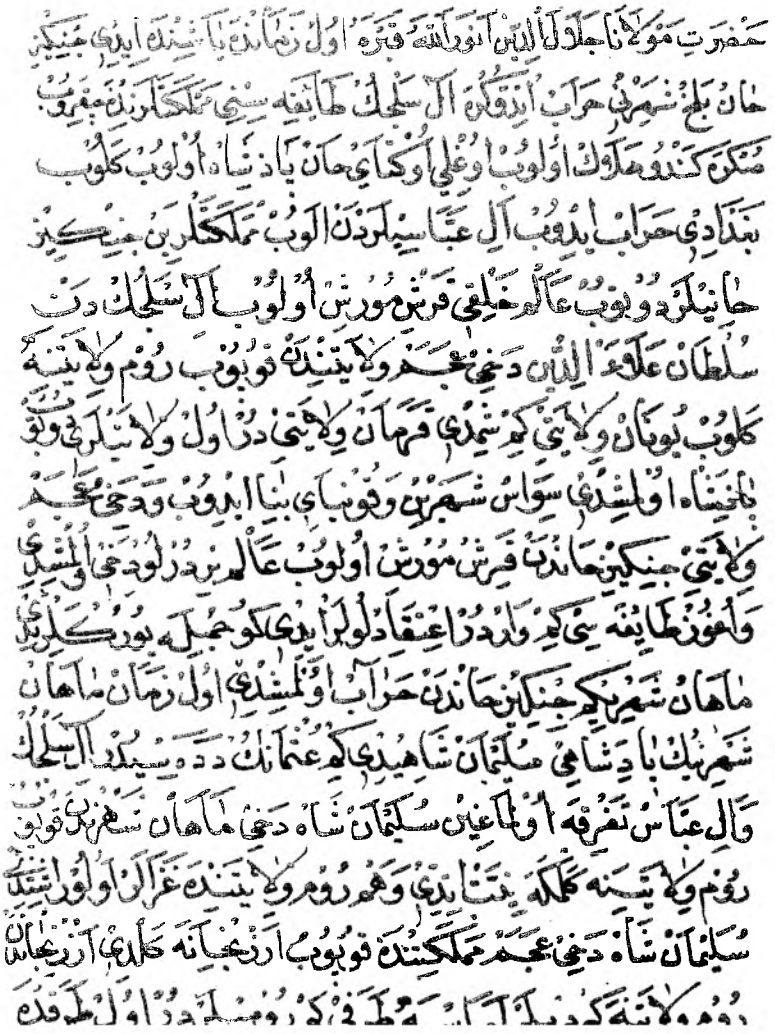
بیکاری دللرا ندن صنکن کافرلر زبون اولوب غازیلر آیما
سکردوب بحرودن آدم چیقرمزلر اولدیلر طشردن
کیسه کلمز ایدی بوجه زمان بوحالیله قالوب کرتدلو
کافرلر فرصت بولوب استیول تکورینیه آدم صالوب
حاکللرین عرض ایتدلر بن درمان ایتمز سکن اجلفدن
قربلوردده دیلرز بزا اول وقت ازنیقه دخی تکور حکم ایدردی
جونکم تکور احواله واقف اولدی خیلی کیسلر جمع ایدوب
ایچنه جوق عسکر قویوب بزاعتماد اندوکی ادمن باشن
دیکوب وارروب بلق اوسنه جقه لرازنیق اوزینه وارق
غافلاین غازیلری بصه لربوندبری جاسوس غازیلر حال اوزه
خبرویروب غازیلر دخی یورتوب کلوب اول کافرلر جقه
جاق کناردہ بوسویه کبروب بزمان اولوب دوردیلر بونی
کافرلر کمیلرین کاده سوروب اسکله قوروبکیچه جقه
باشلیوب انلرین اسنا بلرین چقرمغه جالشورکن غازیلر
غازیلر نکبیر کتوروب توپلولوب قیلیچ اوروب کافرلری
بربرینه قتدیلر شویله قرداشلر کمی کیزه دوکلوب غرق
اولوب کی باشنه دوانی اولان کمی به کوجیله کیدیلدی
کافرلر جوقی هلاک اولوب آزکافر اسیر اولدیلر کله بلدی
تکوده اولان حالی خبرویروب تکور اشیدوب خیلی ملول

اندہ سکرہ سلطان علاء الدنیا اوزرینہ تاتاریا جوحان یوردی سلطان
علاء الدین اول طرفہ توجہ ایلدی وبو طرفلری ارطغرولہ اصرلدی
ارد وغرول صاروجہ الہ عثمان انکوریہ کلدیلر اندہ دوردیلر روم
طرفنہ جوق غزا ایدرلر عاقبت ارطغرول وفات ایدی رحمۃ واسعہ
نظم اولدی عثمان بر اولوغ غازی کہ اول • نیرہ کیم وار دی ایسہ بولدی اول
ہر یکا ویریدی بولک جری • کہ ایل اور الرقتل ایدہ لر کاوی
دور ماذن ہر یاکہ لشکر صالدی اول • ازرماندہ جوق ولایتی الدی اول
تاتر جون عثمان غازی ایتی یرینہ کجدی قایم مقام اولدی بکت
بکل فاتنہ جمع اولدی جوق غزا ایدرلر کلوب اول بکلکی
وکبری حصاری وبارحصاری وانینہ کولی فتح ایدرلر ہجرتک سنہ 699
یلنک اول جمعہ نمازن قرہ حصارده قلدی غازیلر تکبیری
اول اندہ کتوردیلر طورسون فقیہ درلر دعا براز اکردی جمعہ
وبیرلر نمازن قرہ حصارده اول اول قلد عثمان غازی اذنیہ
خطبہ اوقودی ہجرتک سنہ 699 یلنک واقع اولشدی راوی سویلیہ
روایت ایدرکہ عثمان غازینک دنیایہ کلمسنہ سبب نولدی ار
طغرول برکجہ یہ دشمکودی اویاندی دوشنی فکر ایدہ رک قونیایہ
واردی اندہ بر معبر کشی وار ایدی ادینہ عبد العزیز
دیرلر ادی علم رویایی بلورمیسن ارطغرول دشمکا

بحمدك دلدلر بولي ايو بكلر لرندي غافلين فرات ارماغنه اوغرادلر سليمان
شاه ات دبدي فرات سوبي يارا بمش سليمان شاه اتلة فرتنه بوغلدي
خلق اوشديلر ارماقدن جقمق ديلر سبب فلعه سنك اكنده دفن اتدلر
شمدي كه حاله اكه منزلرنك در لر سليمان شاهك وبخ اوغلي ورايدي
برينك ادي سنقورتكين وبرينك ادي كوك دوغدي وبرينك ادي ارطغرلو
ادي كيمسه اول عثمانك اتسيدر بو اوج قرداش دخي كوجدلر كلدكلري
يوله كتديلر فرات ارماغي باشندك باسين وسنه وسر سلوجقيه
وارديلر سنقورتكين وكوك دوغدي كيروب عجمه دندلر ارطغرول انك
برنجي زمان قالدي اول اراده جوق غزا ايدي برنجي زمانده صكره
سلطان علاء الدين ال سلجوقلرندن جقمه ولايتندن كلوب روم
ولايتين دوتمشدي اولوبا دشاه اولمشدي ارطغرول دخي سلطان
علاء الدينك سلطنتين وشوكتين ايشمشدي ودخي ارطغرول

اولمشدر هر بيتي بر تواريخ بولور جمع ايدوب بر كتاب اولنجي كركدر
صنكره سيزلره يادكار اولاوه هركيم بو كتابي مطالعه قيله دعاي جمع اينجه خير
دعا ايله اكا حق تعالى انك عاقبتي خير ايله به بوندن يوقاروده بيلمكه
كبي اولمشدر بو ارادن اشغاسي سنز ايله آل عثمان بكلري وپادشاه زاده لري
باشلريه كلمشدرلر وهم قسطنطنيه كيدوب پسشلردرلر اما
فالمشدن اوزرينه كيملر مكوب جنك ايمشلردر وبعضه كون خراب يوب
كيمه مغلوب قلمشلردر جمله بيان اولمشدر والله اعلم تاريخ نسل
آل عثمان حكايتيدر كتورمشلردر نسل آل عثمان غازي ابن ارطغرول
ابن سليمان شاه غازي ابن قياالب ابن قزل بوغه ابن باينديراينوغ
آغا ابن توغارابن قينتوك ابن باي سنقورابن باقي آغا ابن سوكوت
آغا ابن توق تمورابن ياسق ابن مكوك الب ابن اغوز ابن قرخان ابن
قتلوجاق آغا ابن تورانى على هذا اولدر كه نفرد بعد بعد ابن ماقبله
جفجه كيم لوحك اولمشدر اول نسلدن جد بجد عجم ولا يشدر
پادشاهلر ايدنيلر اغوز طايفه سندكم اعتقاد لوطايفه ادلرو عشيره
رسانته عليه السلام اعتقاد لري وآرايدي ماهان شهرزه پادشاه
ايدي بلر ابو مسلم مروي درخي بو نسلدن قوبمشدي جنكيزخان كيم
خطايي ولا يشدك جغتاي كلوب بلخ ولا يتيني وشهرني ونمسابوري
ولا يتيني خراب ايمشدي اول زمانده اول ولا يتك پادشاهي خرزم
شاه ايدي بلجك وخرسانك پادشاهيدي سلطان الناصر فيني

بزدکرمندلر بوجرخ بزن کردلر — کم اولکونلکلین اول ایلدرین کردلر
چون دکلدر بخت دولت پایدار — آنکچون نه کرک بولکه وفادار
چون کیدرسك بوندن قالور مال ونخ — ندرلر بس بو قومه بیهوده رنج
چون کیدرسك تو بو یوقدر اما کلکی — بنی بیلدر ایروغه قوما ماکلکی
دنیه ایچون نه کرک بو حرص اکر — دنیه چوغی نه امتی چون عمر اوزر
چونکه باغ بزمدی اردی بهشت — بلدم ایچ کیم باده بیزاولمه بهشت
قاموسی اولور طیرغ السه نهاد — واه که نخواهد خورد دور بوزمان
جاره نه چون بویله کلدی بوجهان — کیردکیلور کل قالور بیرین خاکدان
بوندن اولکی بیچه لر سویله دیلر — درلو مثللر بیان ایلدیلر
قل تفحص قاموسین اولکی سکا — هیچ بریسی کورکه بکزرمی بوکا
بوله ایضاً فیله قیلمز سك نظر — کوره سنکم بیچه درسلکی کوهر
چرخ حالی هم اول بیله سك — کیمدك بیری تفرج قیله سك
بیله سیر مبدئی بیردر معاد — هم ندور اقرنیشدن مراد
سلطنت شغلنده قادر اولاسین — مملکت فیکرنده نادر اولاسین
خون معنی دوشه میشمز ماکه بن — اشبو نعجوز بکا شکر ایله سن
خیر چون بن چون قوناقلادم سنی — سنده بنی خیر یله یاد ایله بنی

نثر — خیر یله اولسون دنیه وعقباده شاد — اول
هرکه ایده دوزنی خیر یله یاد

اولکی شاعر آل عثمانده وغیری عجایب حکایتلر کما یلیق ومناسب واقع

دیمکلرک آت اغوزدن یوقاری

اولمشدی اول یولدن یولدا یولاری

قونیدن چون کلدی سلطان یوکنه

قاتنه کلدی خلایق یوکنه

باشلره اغرار و اکرام ایلدی

یوخسله احسان اینعام ایلدی

دار کفره صالدی اوزادن جدی

که ایللر اوروب قتل ایدر کافری

اندن ارطغرول چوغ ایدی کارزار

لاجرم اولدی جمله اندن نامدار

اوردی ای حدایل الدی کنج مال

ایدی لشکر دایره کفری پایمال

صلح ایتمشدی دا تاری انکله اول زمان

اشیدنجک کافر اولدوغن دوتان

بولوبن فرصت کیروایل اوردی یلن

عمد بوده وب کیروکینه دوردیلر

بوخبر دن ایردی چوق تشویش اکا

لابد اولدی کیرودونمک ایش اکا

ویردی اول اطرافی زلمانروله شاه

که ایدن دفعین اهل کفرک سال ماه

بوقدر فتح اولوبن روزی اکا

دندی کندی کیروقیادن یکا

خروج ارطغرول

اویدی اندن چوق کشی ارطغرول

اولوناشکیم دا نشیله دوغرولا

اول اویا نلره کوکل برکندی اول

حق بولینه جانینی ترک ایدی اول

یومشی سوکدایلینه کلدی اول

قلیچ ایله اول آرایی الدی اول

بونلک اوستینه چوکدی ارخان

یوزنی دوندردی اندن بوجمان

کندی ارطغرول جمله اندن یکنه

اولدی عثمان قلدی انک یدینه

اولدی عثمان بر اولوغازی کاول

یکنه کم وارندی ایسه اولادی اول

ادمیلری اوکیدی اسمان

تواریخ آل عثمان وغزاوات ایشان

وبو ذی حق انسانه فیض ایتدکدن صوکره وجود ... قدرت عقل وحیاتدن صوکره وجود

عقل اول اوبدن یکرمی یدی یل کمان ... لاجرم صکره اولوری انلر دین غازیان

صکره کلدی انبیادن اول رسول ... حامد اولادی وقوندن اشرف اول

دورت کتابک صوکی قرآندر کلن ... فضللله اولدور انلر ناصح اولان

قاسودن چون صکره کلدی آدمی ... فضللله اولدی قونک حاتمی

پادشاه اتقیا غایت وقار وعلم ... اول عملده پادشاه اولوری کم

درمکنون بحر فقرنده اولور ... هر حس حاتمک یوقاروکلور

تبت یدا قل هو الله احد ... بو سوره حجتکه یوقدر اکه رد

برکون اول سلطان علاء الدین سعید ... صوردی یه اولور حالی غازیلر بیلد

قصه غازیان

بلدی آنی کم غزاکی ایش اولور ... غازی اولانک حشری نشری اولور

غازی اولان حق دینک آلتی ... لاجرم خوش اولیشور مالتی

غازی اولان تکرینک فراشیدر ... شهر چرکندن بوروروا ریدر

غازی اولان حق قلیجیدر یتمز ... غازی اولور پشت پناهی اهل دین

اولکه اولا تکری بولنده شهید ... اولدی صنمه دریدر اول سعید

حق قشنده رزق ایچنده دور اولور ... اولدیلر بلکه زنده حاویدا اولور

بس هوس ایتدیکه ایده اول جهاد ... اولکه غازی اولا اکه آد

کندوالب ارطغرول انکله بیله ... اشکریله جمع ایروب کیدی یولا

بسم الله الرحمن الرحيم

ذكر ملوك آل عثمان

بونجه تاريخلرله اولمشدر بيان
كوركله برنسنه دشمني كمان

داخي سوزلرو سوءه المشدر
چاره سي ندر انك اتمامدر

اول ملك كلرله ايلرو كنمشدي
حالتي وسيرتي دخي مشدي

كي كافر دي كيمي ايل سنم
قهرمي انلاره بيسوه مهركم

اول معول سلطانلرينك عدلني
ايشت مدي يغجه ايدي شرحني

ايتمديلر اني كيم جنكيزخان
ظلمدن خلقه ادر ديي عيان

ظلم ادرلردي ولي قانونله
الريي يومادي لر قانله

ظلم كيم قانون طريقيله ولود
عدل كبي خلقه اول سان كلود

وارد ر اول سوزلرده كي جوق دلل
ايدر لر شمدي له انده يوق خلل

چون انلر اول دولت اهل سنم
ذكر كتوره لر اهل عدلي هم

كالر اول بكلريكم سربسر
هم مسلمان ايدي اول هم دادكر

قاموسينك اشي كافر له جدال
كيدوكي ويدكي سالي حلال

انلرني ايده لم بولا لرا ختيام
بونلر كله اولا لرا نلر تمام

بوغراوت تاسه دوذه يوسكا
انشت الا عذاضر ايمه تكا

Prof. Dr. Necdet ÖZTÜRK

1949'da Düzce'nin Taşlık köyünde dünyaya geldi. İlkokulu Sakarya'nın Kusca köyünde bitirdi (1965). Devlet parasız yatılı imtihanını kazanarak Arifiye İlköğretmen Okulu'na girdi (1965). Bu okulun beşinci sınıfı sonunda İstanbul Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'na gönderildi. Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Lisesi'ni bitirdi (1971). İki yıl ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra (1971-1973) İstanbul Çapa Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne girdi (1973). Bu bölümü bitirdikten sonra Erzincan'da değişik liselerde tarih öğretmeni olarak çalıştı (1977-1979). Askerlik hizmetini yedek subay olarak yaptı (1979-1981). Bunu takiben İstanbul Kabataş Erkek Lisesi tarih öğretmenliğine tayin edildi. Bu görevinde iken (1982-1985), Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne naklen atandı. 1986'da Doktora'sını bitirdi. 1992'de Yeniçağ Tarihi Doçenti oldu. İdarî görevleri arasında, Fakülte yönetim kurulu üyeliği (Yard. Doç. temsilcisi), Dekan yardımcılığı (1992-1998), Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi ile Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdür yardımcılığı sayılabilir. Ocak 1998'de Profesör oldu. Aynı Fakülte'de öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Almanca bilmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Çalışmalarını XIV-XV. yüzyıl Osmanlı tarihi üzerinde yoğunlaştıran Prof. Öztürk'ün kimi yayınları şunlardır:

1. Hadîdî, *Tevârih-i Âl-i Osman* (Doktora tezi), haz. N. Öztürk, İstanbul 1991, LIII+486 s.

2. "Kazasker Vusûlî Mehmed Çelebi ve Selim-nâmesi", *Türk Dünyası Araştırmaları (TDA)* , Sayı 50 (1987), s. 9-108.

3. "Tunus'un Osmanlı Hâkimiyetine Geçmesi", *TDA* , Sayı 52 (1988), s. 103-113.

4. "Mâbeyn Müsteşarı Ahmed Refik Şemin'in Romanya Kralın'a Sultan Abdülhamid Tarafından Gönderilen Nişan Takdimi Münâsebetiyle Aldığı Notlar", *Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi (TAD*, Sayı 3 (1988), s. 107-119.

5. "Osmanlı Tarihlerine Göre İlk Akçe",*TDA*, Sayı 54 (1988), s. 19-24.

6. "Ferecik'in Süleyman Paşa Tarafından Fethine Dair",*TAD*, Sayı 4 (1989), s. 136-145.

7. "İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesindeki Tarih Yazmaları", *TDA* , Sayı 63 (1989), s.129-175.

8. "XV. Yüzyıl Osmanlı Tarihçileri ve Eserleri", *Türk Dünyası Tarih Dergisi* (*TDTD*), Sayı 25 (1989), s. 26-32.

9. "XVI. Yüzyıl Osmanlı Tarihçileri ve Eserleri", *TDTD* , Sayı 26 (1989) s. 21-26.

10. XVII. Yüzyıl Osmanlı Tarihçileri ve Eserleri", *TDTD* , Sayı 32 (1989), s. 35-41.

11. "XVII. Yüzyıl Osmanlı Tarihçileri ve Eserleri", *TDTD* , Sayı 33 (1989), s. 35-40.

12. "Osmanlıların Rumeli'ye Geçişi ve Gelibolu'nun Fethi", *TDTD* , Sayı, 52 (1991), s.21-24.

13. "Osman Gazi Sikke (Para) Kestirmiştir", *TDTD*, Sayı 56 (1991), s. 34-36.

14. F. Babinger, "Beş Bosnalı Osmanlı Tarih Yazarı", çev. N. Öztürk, *TAD* (*Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu Armağanı*, İstanbul 1993), Sayı 7, s. 119-122.

15. "Kazıklı Voyvoda Kimdir", *TDTD* , Sayı 77 (1993), s. 17-20.

16. "Osmanlı İdaresinde Bosna-Hersek", *TDTD*, Sayı 85 (1994), s. 28-38.

17. "Anonim Tevârih-i Âl-i Osmanların Kaynak Değerleri Hakkında", *XII. Türk Tarih Kongresi* (12-16 Eylül Ankara 1994), s. 755-762.

18. "Yeni Bir Anonim Tevârih-i Âl-i Osman Nüshası ve Bir Düzeltme", *Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız Armağanı,* Ankara 1995, s. 443-448.

19. "II. Bayezid Devri Tarihçilerinden Sarıca Kemal", *Prof. Dr. Fikret Işıltan'a 80. Doğum Yılı Armağanı*, İstanbul 1995, s. 221-245.

20. "XVI. Yüzyılın İlk Yarısında Bağdat", *Bir*, III (1995), s. 249-259.

21. "II. Bayezid Devri Kronolojisi-*Oruç Bey Tarihi*'ne Göre-", *Bir*, IV (1995), s. 153-172.

22. "*Oruç Bey Tarihi* ile Türkçe Anonim Kronikler Arasındaki İlişkiye Dair", *Bir*, V (1995), s. 117-125.

23. "Orhan Şaik Gökyay", *TDTD*, Sayı 97 (1995), s. 10-12.

24. "Orhan Şaik Gökyay (Hayatı ve Eserleri)", *TDA*, Sayı 94 (1995), s. 27-45.

25. "Fetih Öncesi İstanbul Kuşatmaları", *İstanbul Armağanı, Fetih ve Fatih,* İstanbul 1995, I, 37-46.

26. "Yeniçerilerin İlk Kanlı İsyanı: Beylerbeyi Vak'ası, Kelle İsterüz", *Tarih ve Medeniyet* (İstanbul 1996), Sayı 28, s. 2-21.

27. "Hadîdî", *DİA*, XIV (1996),14-16.

28. F. Babinger, " Osmanlı Şam Valileri", çev. N. Öztürk, *TAD* (*Prof. Dr. Mehmet AKALIN Armağanı*, İstanbul 1997), Sayı 8, s. 93-104.

29. R. F. Kreutel, *Haniwaldanus Anonimi'ne Göre Sultan Bayezid-i Velî (1481-1512)*, çev. N. Öztürk, İstanbul 1997, XXII+87 s.

30. Kemal, *Selâtîn-nâme* (1299-1490), haz. N. Öztürk, (Tarih Kurumu'nda baskıda)

31. "II. Bayezid Devri Paşaları", *TDTD*, Sayı 151 (1999), s. 29-31 ve 34-35.

32. "Osmanlı Tarih Yazıcılığı Üzerine", *Osmanlı/Bilim*, Ankara 1999, VIII, 247-256.

33. "Osmanlılarda Hukuk Sistemi ve Uygulanışı", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 4 (1999), s. 43-53.

34. "Çelebi Mehmed'e Saltanat Yolunu Açan Olay: Çamurlu-ova Savaşı", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* (*TKİD*), I (2000), s. 51-66.

35. "Değişik Yönleriyle Fatih Sultan Mehmed" (İstanbul'un Fethi'nin 547. Yıldönümü Münasebetiyle), *TDTD*, Sayı: 161 (2000), s. 51-56.

36. "Erken Osmanlı Vekayinâmelerinde Yer İsimlerinin İmlâsı: Malkara Örneği", *Uluslararası Osmanlı Tarihi Sempozyumu Bildirileri*, İzmir, 8-9 Nisan 1999, s.11-23.

37. "Osmanlı İlim ve Kültür Hayatındaki Önemli Gelişmeler (1421-1512)", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi (TKİD)*, II (2000), s. 49-70.

38. "Rumeli Fütuhatında Boz Atlılar", *Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı Avrupa'ya İlk Adım Sempozyumu*, Gelibolu, 1 Kasım 1999 (baskıda).

39. "Rumeli Fetihlerinde Manevî Unsurlar", *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Osmanlı Devletinin 700. Kuruluş Yılı Kutlama Programı, Osmanlı: Bir Dünya Devleti*, Çanakkale, 9-10 Aralık 1999 (baskıda).

40. "Alanya'nın Türkler Tarafından Fethi ve Sonrasına Dair Bazı Düşünceler", *Alanya 9. Tarih ve Kültür Semineri, Alanya*, 19-21 Kasım 1999 (baskıda).

41. "Osmanlıdan Hoşgörü Örnekleri", *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 15-18 Mayıs 2000* (baskıda).